

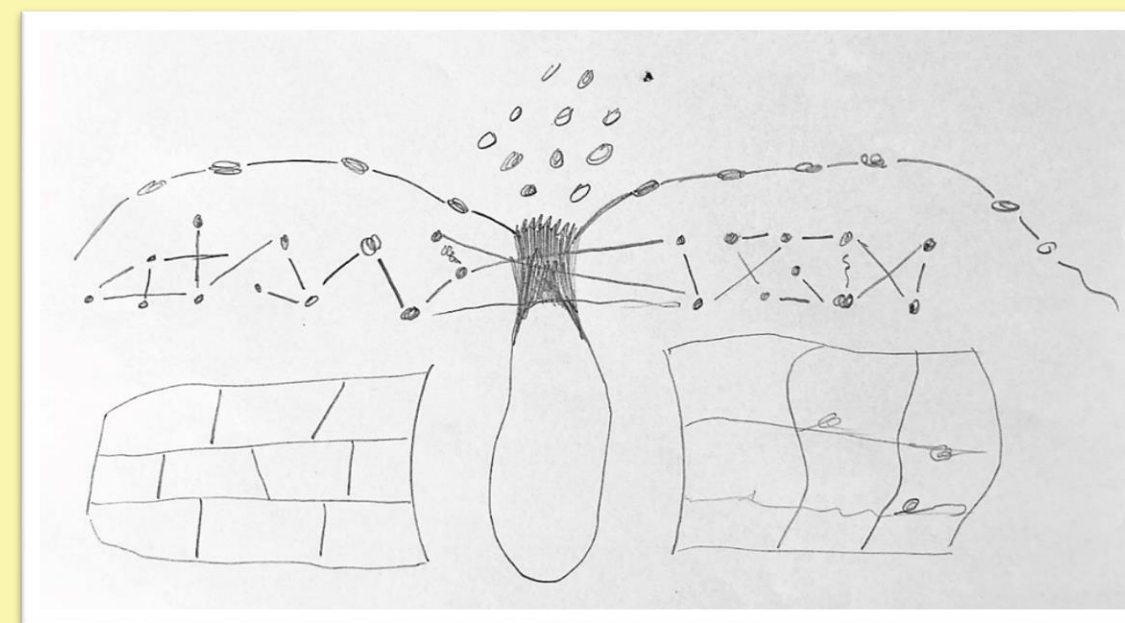
Stine Jacobsen

ARBEJDSLIVETS ÆSTETISKE TILBLIVELSE

Deleuzianske sange fra anden sal:
om småbørnsforældre, multiplicitet, krav, valg, lyst,
potentialitet og manøvrering i det moderne arbejdsliv

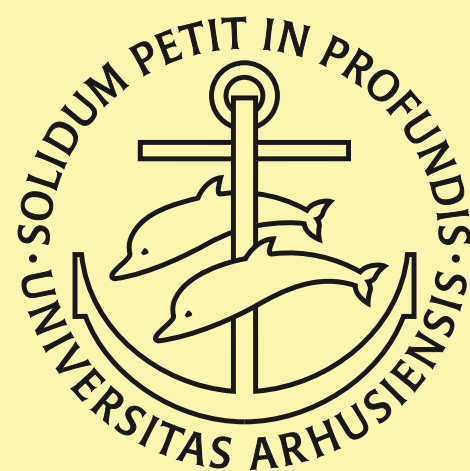
STINE JACOBSEN

Ph.d.-afhandling

Aarhus Universitet

2021

ARBEJDSLIVETS ÆSTETISKE TILBLIVELSE - Deleuzianske sange fra anden sal:
om småbørnsforældre, multiplicitet, krav, valg, lyst, potentialitet og manøvrering i det moderne arbejdsliv

ARBEJDSLIVETS ÆSTETISKE TILBLIVELSE

Deleuzianske sange fra anden sal:

om småbørnsforældre, multiplicitet, krav, valg, lyst,
potentialitet og manøvrering i det moderne arbejdsliv

Forfatter: Stine Jacobsen

Hovedvejleder: Pia Bramming

Indleveret den 9. september 2021

Ph.d.-afhandling i Social Sciences

Afdelingen for Uddannelsesvidenskab, DPU - Aarhus Universitet

ISBN: 978-87-7507-519-5

DOI: 10.7146/aul.444

Indholdsfortegnelse

ARBEJDSLIVETS ÆSTETISKE TILBLIVELSE	0
Forord	6
Samtaler om at lykkes som forælder i et moderne arbejdsliv	10
Empiriekstrakt 1: fokusgruppemøde med snap-logs januar 2014	10
Strata-rekvisit a	17
Dilemma & Ubestemmelighed, Den Danske Ordbog	17
Kapitel 1: Indledning	18
1.1. Om afhandlingen	19
1.1.1. Titel	20
1.1.2. Felt	21
1.2. Interessen for småbørnsforældre og arbejdsliv på et deleuziansk grundlag	23
1.2.1. Empiriekstrakt 2: feltarbejde og Deleuze-læsekreds i perioden forår 2013 til forår 2015... ..	23
1.3. Forskningsambition	31
1.3.1. Gennemgående temaer i den internationale arbejdslivsforskning	32
1.3.2. Tendenser i småbørnsforældres arbejdsliv i Danmark	33
1.3.3. Identitet og moderne arbejdsliv	35
1.3.4. Værdibegreber	36
1.3.5. Work life balance og forskningsmetoder	40
1.3.6. Videnskabeligt ideal - posthumanistisk performativt afsæt	40
1.3.7. Bidrag - nye arbejdslivsbegreber og forskningsmetode	43
1.3.8. Deleuziansk Etnografi som metode	45
1.3.9. Relevans for arbejdslivsfeltet	49
1.3.10. Afhandlingens tre argumenter	50
1.3.1. Forskningsspørgsmål	53
<i>Hovedspørgsmål</i>	54
<i>Delspørgsmål</i>	54
1.4. Overblik over afhandlingen	54
Strata-rekvisit b	58
Generationers udvikling gennem de sidste 100 år	58
Kapitel 2: Internationalt litteraturreview og forskningsoverblik	59
2.1. Søgnings- og organiseringsmetode	59
2.2. Litteraturen om småbørnsforældre og arbejdsliv	64

2.2.1. Generelt om work life balance feltet og dets udvikling	65
<i>Familiemønstre, køn og arbejdsliv</i>	73
<i>Enlige forældre og omstændigheder ved familiebrud</i>	80
<i>Arbejdsmarkedsperspektiver og kønsstereotyper</i>	85
<i>Arbejdsplads og to-rumsmodeller i HR- og arbejdsmiljøforskning</i>	87
<i>Grænse- og sfæreretorik</i>	90
2.2.2. Klassificering af forskningstilgange i work life balance feltet	92
2.2.3. Effektstudier	97
<i>Håndtering af stress, mistro og selvledelse</i>	98
<i>Livssituationer og placering i livets forskellige faser</i>	98
<i>Policyændringer</i>	98
<i>Teknologiens betydning</i>	102
<i>Migration</i>	103
2.2.4. Kritiske studier	103
<i>Negative konsekvenser af det grænseløse arbejdsliv – tid og fleksibilitet</i>	104
<i>Bæredygtighed og arbejdsliv</i>	105
<i>Tilpasningsmodeller og familievenlige arbejdspladser</i>	106
2.2.5. Deleuzianske studier	106
2.2.6. Opsamling og diskussion af de tre begrebsklasser	111
<i>Kausalitet og repræsentation</i>	113
2.3. Afhandlingens videnskabelige bidrag – forskningsoverblik	114
Manøvrering, Den Danske Ordbog	119
Kapitel 3: Metode og resultater	121
3.1. Deleuziansk Etnografi I – videnskabeligt afsæt	121
3.1.1. Om Deleuze	122
3.1.2. Deleuze & metode – metode & Deleuze	124
3.1.3. Eksperimentet med nye begreber	125
3.1.4. Afhandlingens videnskabsteoretiske univers	127
3.1.5. Videnskabeligt afsæt i deleuziansk virtualitet og affirmation	128
3.1.6. Opsamling og Deleuziansk Etnografi I	132
3.2. Deleuziansk Etnografi II – en forskerfortælling om indsamling af empiri	133
3.2.1. Adgang til det potentielle gennem etnografi	134
3.2.2. Den situerede forskerkrop	136
3.2.3. Forskningens undersøgelsesdesign	137

<i>Maximum variation case-design</i>	138
<i>Viden om work life balance-feltet og forældrenes forskellige kontekster i arbejdslivet</i>	139
<i>Empirimængde og -karakteristika</i>	141
3.2.4. Mødet med work life balance praksisfeltet – facilitering af vinduet til forældrearbejdslivet og en introducerende anekdote om at komme for tæt på	145
3.2.5. Ethiske overvejelser og beskyttelse af projektets deltagere	147
<i>Persondataforordning (GDPR)</i>	147
<i>Ansvarlighed og dokumentation</i>	147
<i>Formål med dataindsamlingen</i>	148
<i>Så lidt data som muligt</i>	149
<i>Oplysningspligt om brug og placering af data</i>	149
<i>Kontekstualisering og korrigerende aflysninger</i>	150
<i>Fortrolighed, sikkerhed og foranstaltninger</i>	151
<i>Sletning af data som ikke længere anvendes</i>	151
<i>Ethiske fordringer</i>	151
3.2.6. Første møde med undersøgelsesfeltet: IKEA & Politiet	153
3.2.7. Referenceinformanterne	155
3.2.8. Situerede fortællinger om erfaringer med forældrearbejdsliv	155
3.2.9. Individuelle fortællinger om forældrearbejdsliv	156
3.2.10. Det materielles funktion i empiriindsamlingen	157
3.2.11. Fotografiske fremstillinger af forældrearbejdslivsværdi	158
<i>Fotografier giver adgang til det potentielle</i>	158
<i>Autofotografering – om at tage billeder selv</i>	159
<i>Kameraet som hybrid mellem menneske og maskine</i>	160
<i>Produktion og aflevering af billeder og blogs</i>	160
<i>Udvikling af analytisk styring af snap-log empiri via tematisering og fokusgruppeinterviews</i>	168
3.3. Deleuziansk Etnografi III – analysestrategi	170
3.3.1. Makroscenesættelse af analyserne igennem Sange fra anden sal	171
3.3.2. Omkring begivenheden – ansigt til ansigt med kaos	174
3.3.3. Mikroanalytisk affirmativ læsning med Folden som tankefigur	176
<i>At tænke i folder – ganske enkelt kompliceret</i>	176
<i>Begivenheder i Folden</i>	177
<i>Infleksioner</i>	179
<i>Inkompossibilitet</i>	182
<i>Monader</i>	184

3.3.4. Beskrivelse af analytisk fremgangsmåde i den empiriske udvælgelsesproces	186
<i>Forældrearbejdslivets inkompossible intensiteter</i>	187
<i>Empiriske udvælgeskriterier</i>	189
3.3.5. Afhandlingens resultater – nye arbejdslivsbegreber og Deleuziansk Etnografi.....	191
<i>Resultat 1 – nye arbejdslivsbegreber</i>	192
<i>Den morfologiske indgang til nye begreber – forholdet mellem singularitet og multiplicitet</i>	192
<i>Begrebernes syntese</i>	193
<i>Tilblivelsen af Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering</i>	195
<i>Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering som affektiv økonomi</i>	195
<i>Tilblivelse af Divpoyment</i>	197
<i>Tilblivelse af Work Life Shadow</i>	197
<i>Tilblivelse af Forældreansvarsfigurer</i>	197
<i>Resultat 2: Metodiske begreber – Deleuziansk Etnografi</i>	201
<i>Strata og strata-rekvisitter</i>	203
3.3.6. Opsamling Deleuziansk Etnografi III.....	205
Strata-rekvisit d	206
Fakta om stress, Psykiatrifonden	206
Kapitel 4: Deleuzianske sange fra anden sal	207
Sang 1	208
Peters æstetiske arbejdslivserfaring: skilsmisse, dødsfald og ændrede ansættelsesregler	208
Sang 2	220
Malenes æstetiske arbejdslivserfaring: familiesygdom, ambitioner og pligttopfyldenhed	220
Sang 3	240
Thomas' æstetiske arbejdslivserfaring: arbejdsentusiasme, skæve rutiner og partnersynergi	240
Sang 4	265
Ellens æstetiske arbejdslivserfaring: pendling, stress og omfordeling af arbejdstid.....	265
Strata-rekvisit e	287
Videnskabeligt om søvn, Videnskab.dk.....	287
Kapitel 5: Konklusion og diskussion	288
5.1. Arbejdslivsproduktivitet & Arbejdslivsmanøvrering	289
5.2. Forældreansvarsfigurer, Divpoyment & Work Life Shadow	290
5.3. Småbørnsforældre og det moderne arbejdsliv	293
5.4. Udøvelsen af småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis	294
5.5. Afsluttende kommentarer	295

Resumé	298
English Summary	301
Links	304
Bilag.....	306
Litteraturliste	307

Forord

Jeg vil gerne starte med at rette en helt særlig og kæmpe stor tak til min hovedvejleder Pia Bramming. Denne afhandling var aldrig blevet færdig, hvis ikke du havde troet på mig og gjort det muligt for den at blive skrevet færdig – samtidig med, at du har brugt oceaner af tid som min vejleder. Tak for dig, Pia. Og tak for de gode, kloge og konstruktive samtaler, som du altid bidrager til. Alt dette har tilsammen, i meget høj grad, været med til at forme den afhandling, som jeg afleverer nu – en afhandling som jeg er meget stolt af.

Uden støtte fra Arbejdsmiljøforskningsfonden var ph.d.-projektet aldrig blevet til. Jeg vil derfor gerne takke Arbejdsmiljøforskningsfonden mange gange for at bakke op om ideen om, at analyser af arbejdsliv og småbørnsforældre er vigtige.

Da jeg startede arbejdet med afhandlingen var det med håbet om, at kunne gøre en affirmativ forskel for det at være forælder og menneske i det moderne arbejdsliv. Efter mange års arbejde med afhandlingen er jeg stadig meget håbeful. Det vil jeg gerne takke de mange medvirkende i feltundersøgelsen for, har kunne lade sig gøre: Tak til jer, fordi I var med til at udstille det potentielle, det produktive og det håbefulde ved småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis, sådan helt rigtigt og i virkeligheden – og ikke mindst tak, fordi I Arbejdslivsmanøvrerer og skaber Arbejdslivsproduktivitet og bidrager til videreudviklingen af det moderne arbejdsliv.

Afhandlingens projekt er fondet af Arbejdsmiljøforskningsfonden, som et enkeltstående ph.d.-projekt under titlen 'Vilkår i arbejdslivet for opfyldelse af forældrebehov – arbejdslivsproduktivitet, -kvalitet og køn' i 2011. Projektet var bundet op på et samarbejde imellem Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE, tidligere SFI) og Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU/Aarhus Universitet). Min hovedvejleder var (og er) Pia Bramming (DPU), og Helle Holt (VIVE) var min ene bi-vejleder, og Ole H. Sørensen (NFA) var min anden bi-vejleder (Elsa Bach, fra NFA, trådte ind for Ole H. Sørensen, da han en overgang stoppede på NFA i 2012). Formålet med de tre vejledere var, samlet set, at inspirere projektet fra de tre hovedsfærer i menneskers arbejdsliv: individniveauet (DPU), arbejdsmiljøet (NFA) og arbejdslivets samfundsmæssige forankringer i forhold til fx køn og ligestilling og strukturel opbygning (VIVE). Pia Bramming har undervejs, hele tiden, fungeret som min hovedvejleder på forskningsprojektet og udarbejdelsen af afhandlingens tekst. NFA var mit ansættelsessted under ph.d.-projektets

gennemførelse, og jeg var, som ph.d.-studerende samtidig indskrevet ved Aarhus Universitet (DPU). Det meste af tiden skiftede jeg imellem at opholde mig på NFA og DPU. En overgang i 2012 havde jeg desuden et aftalt forskningsophold på VIVE, der varede fire måneder. I den forbindelse vil jeg derfor gerne rette en kæmpe stor tak til mine tre bi-vejledere Helle Holt, Ole. H. Sørensen og Elsa Bach for uvurderlig hjælp og støtte, ikke kun i forbindelse med udformningen af fondsansøgningen til Arbejds miljø forsknings fonden, men også løbende i forbindelse med store og vigtige dele af ph.d.-projektet.

Tak til John Krejsler & Dorthe Staunæs for at bidrage med altid inspirerende affirmativ tænkning og for at deltage som opponenter i WIP-seminaret i 2020. Her vil jeg også gerne rette en særlig stor tak til Dorthe Staunæs for vigtig inspiration til rammesætningen af feltundersøgelsens metode og måde at tilgå forældre- og arbejdslivsempirien på. Og til John Krejsler for at 'huse' Deleuze-læsegruppen, som gav mulighed for at gå helt ind i store og små detaljer ved Deleuze-tænkningen, og som har været med til at informere især den teoretiske vinkel i afhandlingen.

Tak til Jette Kofoed for at invitere mig med længere ind i den affektive verden sammen med ligesindede fra nær og fjern i den internationale gruppe 'Capacious / WTF Affect'. Det føles både som at komme hjem, og samtidig som om, at jeg kun lige er begyndt, hvilket på mange måder er i tråd med den oplevelse, som jeg har haft i arbejdet med denne afhandling.

Og ikke mindst tak til min gode ven og kollega Flemming Meier for at være en evigt støttende klippe uanset, hvad overskriften lyder på. Din rummelige, tålmodige, sjove og ikke mindst kærlige facon er helt uden sidestykke.

Tak til Kristina Mariager-Anderson for at tage imod mig på et tidspunkt, hvor jeg virkelig havde brug for at blive taget imod. Det var en stor fornøjelse at arbejde og rejse sammen med dig, hvilket i høj grad var medvirkende til, at jeg blev tunet ind på at færdiggøre afhandlingen.

Også tak til Morten Nissen og Hanne Knudsen for at invitere mig med ind i forskningsprogrammet Motivation, Pædagogik og Ledelse, og ikke mindst for at overlade valgfaget 'Motivationens Paradokser' i min varetægt. Samarbejdet med alle kollegaerne fra programmet, både i forbindelse med valgfaget, møder og forskningsseminarer, har været ganske inspirerende for mit arbejde med afhandlingen.

Tak til alle mine kollegaer på NFA for en dejlig tid som ansat. Jeg vil her gerne rette en særlig stor tak til Mette Andersen Nexø for altid gode samtaler og for at stille sin person og familie til rådighed for pilottest af afhandlingens feltundersøgelse. Tak til Sofie Mandrup Hansen for godt naboskab på gangen og for at gøre hverdagen på NFA endnu mere hyggelig. Også tak til Laura Veng Kvorning for altid god energi og mange inspirerende og dybe samtaler.

Tak til ph.d.-holdet på DPU henover over tid: Kia Wied, Sofie Sauzet, Helene Falkenberg, Lonni Hall, Mia Hesselberg-Thomsen, Niels Møller, Dorethe Bjergkilde, Miriam Madsen, Mads Bank, Rikke Brown, Katja Brøgger, Karina Kiær og Maria Louise Larsen Hedegaard for ph.d.-fællesskabet, kurser, konferencer og rejser sammen rundt i verden samt for inspiration til livet med ph.d.-afhandling.

Tak til Peter James Stark og Anders Bojesen for at hjælpe med at formidle kontakter til feltundersøgelsen gennem HK.

Tak til Anna Caroline Jacobsen for den flotte forsidetegning og for indtastning af bilag.

Tak til Christian Højbjerg Hansen (DPU) og Elisabeth Bengtsen (NFA) for stor og vigtig assistance i forbindelse med litteratursøgninger, og til Lisbeth Ramsgaard Carlsen (DPU) for hurtig udrykning til hjælp med referencehåndtering.

Stor tak til Margit Koltze for kærligt venskab, og for at pace mig og læse korrektur på den første udgave af afhandlingen, som var et meget stort og vigtigt skridt på vejen frem imod aflevering.

Af hjertet kæmpe stor tak til Camilla Dyhring Müller for et både dybt og bredt venskab og for kærlig og moralsk opbakning igennem livet og i arbejdet med afhandlingen – og for en meget stor, og ikke mindst fleksibel, arbejdsindsats i forbindelse med korrekturlæsning på afhandlingen.

Tak til min kære veninde Lill Palmblad, for at hjælpe mig med at nå dertil, hvor jeg skulle være.

Tak til mine forældre for evig opbakning og kærlighed.

Og til Julie & Anna.... mine piger...

Med jer og kærligheden bliver alting altid mere meningsfuldt. 1000 tak for det.

Samtaler om at lykkes som forælder i et moderne arbejdsliv

Empiriekstrakt 1: fokusgruppemøde med snap-logs¹ januar 2014

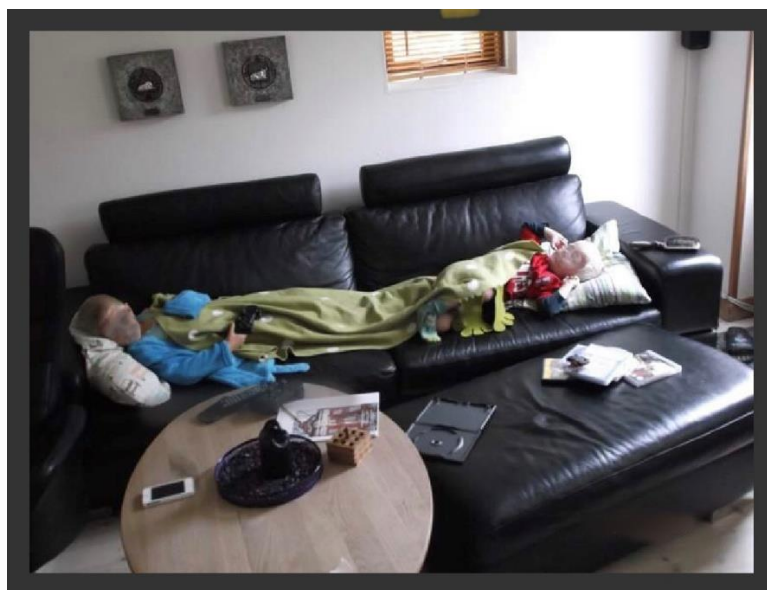
Politibetjentene Peter, Thomas, Malene og Kamilla, og jeg som forsker, er samlet på politikredsens hovedkontor i Næstved. Der afholdes fokusgruppemøde, der handler om betjentenes fortællinger om hverdagslivet med arbejde og børn. Mødet foregår på et meget lille kontor på en af politistationens gange, og der er lige akkurat plads til, at vi kan sidde og se på de billeder, som betjentene har taget af situationer, som for dem er eksempler på situationer i livet, hvor de lykkes med at være forældre i det moderne arbejdsliv – en visualisering og indfangelse af det øjeblik, hvor Peter, Thomas, Malene og Kamilla bliver til som subjekter i et arbejdsliv fyldt med modsætninger.

¹ Snaplogs er en sammentrækning af *snapshot* og *blog*. Hver referenceinformant i den enkelte familie blev bedt om at tage billeder, der havde til formål at dokumentere deres oplevelse af, hvad der skal til for, at deres hverdag som småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv går op i en højere enhed. Billederne repræsenterer hermed et møde mellem det, som forældrene oplever som problematikker og potentialer. Hvert billede skulle ledsages af en *blog*, et lille stykke tekst sendt til forskeren over mail. Snaplogs som empirisk værktøj gennemgås mere indgående i afhandlingens metodeafsnit 3.2. om indsamling af empiri.

Malene og Kamilla kender hinanden fra afdelingen, og de taler allerede sammen om en politisag, da mødet skal til at starte. Thomas og Peter taler også sammen. De kan huske hinanden fra tidligere, hvor Thomas hjalp med at lære Peter op som mentor. Peter gør opmærksom på, at vi skal skynde os at komme i gang med mødet, da han skal nå at hente sine børn senest kl. 15.30. Thomas griner og siger, at den klarer hans kone i dag. Malene og Kamilla nikker samtykkende, og jeg tænker, at der er en stor indforståethed i rummet – en indforståethed som handler om, hvilke vilkår i arbejdslivet, der gør sig gældende, når man bor alene med sine børn, og når man bor sammen med en anden voksen.

Erfaringerne som fuldtidsarbejdende forældre sammenknytter os alle fem henover tid og rum: de knytter Peter, Thomas og Malene og Kamilla sammen, men det knytter også Peter, Thomas, Malene og Kamilla sammen med mig. Vi er alle fem forbundet henover det uendelige valgs genstand, idet vi som arbejdende forældre, altid må søge at vælge ting til uden at vælge noget andet fra, for at imødekomme de ofte modstridende rammer og krav fra samfund, arbejdsplads, børn og familie. Vi manøvrerer hele tiden i et ubestemmeligt og dilemmafyldt moderne arbejdsliv, hvor vi vælger at gøre noget, som, for det meste, lige så godt kunne have været noget andet.

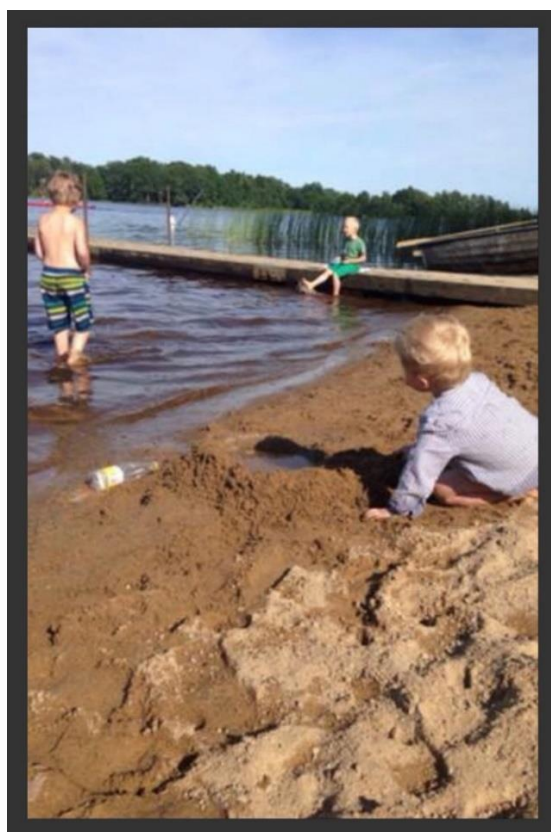
Alle billederne, som de fire betjente har taget, ligger ud over hele bordet, og vi starter med at tale om, hvordan vi alle fem genkender temaer og stemninger fra billederne. Thomas, som bor sammen med moren til sine børn, fortæller om sine billeder og om at lykkes som forælder i det moderne arbejdsliv:

”Det her billede er af mine to drenge i nattøj, det kalder jeg ’hjemmehygge’. Som I kan se sidder de i sofaen i nattøj og ser tv. Det er det, jeg kalder hverdagshygge hjemme med far om formiddagen – det er her, det hele går op i en højere enhed for mig. Jeg har jo skiftende vagter henover hele døgnet, og hyggetiden hjemme med mine drenge er noget, som betyder rigtig meget for mig. Det er jo sådan nu, at jeg kan have dem hjemme om dagen lige nu, fordi de ikke går i skole. Så snart de starter i skole, så kan jeg ikke gøre det her mere – og så skal jeg finde en anden måde at være sammen med dem på, hvor det er lige så godt.”

Thomas fortæller om, hvordan hverdagshygge med mindre børn materialiserer sig for ham, og hvordan han føler, han lykkes som menneske, når han skaber værdi for sig selv gennem små hyggelige og rare stunder i hverdagslivet – en flygtig essens af det moderne arbejdslivs værdi for Thomas, som godt ved, at når børnene starter i skole igen, så skal han skabe hygge på en anden måde.

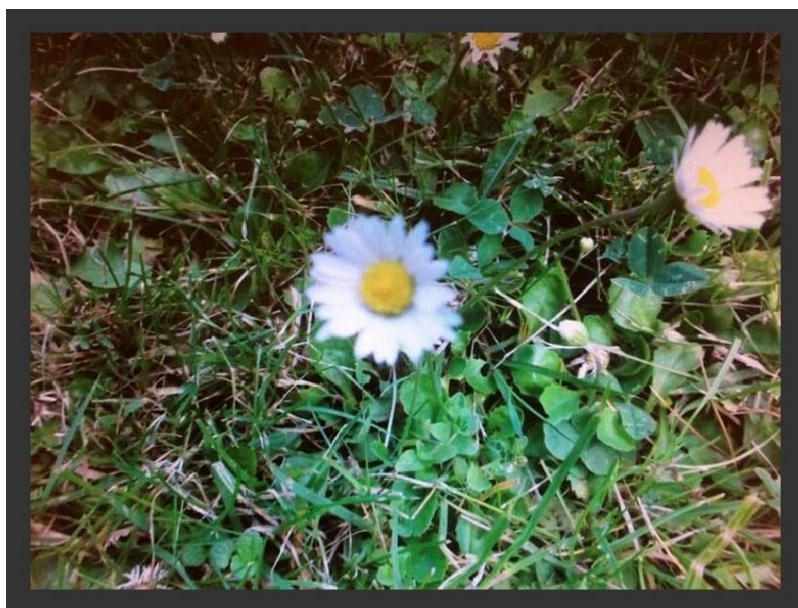
Peter har også to drenge, som han bor alene med, fordi han er skilt fra deres mor. Peters billede viser de to drenge i færd med at bade i en sø – og billedet hedder ’Ferie’. Peter kigger på billedet og fortæller om det at lykkes som forælder i det moderne arbejdsliv:

”For mig er det aldrig en mulighed, ligesom Thomas fortalte, at hygge med mine børn om formiddagen. Jeg kan selvfølgelig vælge at lade dem pjække fra skole. Men /jeg kan jo ikke gå på treholdsskift ligesom Thomas, fordi der deri både er aften- og nattevagter. Jeg bliver nødt til at holde mig til sådan noget arbejde, hvor det foregår om dagen fra 8-16 – for så kan jeg nå at hente mine børn fra skole og børnehave, og de kan jo ikke være alene hjemme, fordi jeg skal på arbejde om natten og så selv stå op og gå i skole og sådan. Mit billede handler om ferie, for det er der, hvor vi slapper af og hygger meget sammen. Ferie er godt.”

For Peter opstår værdifuld tid med børnene uden for hverdagen, da det som udgangspunkt aldrig en mulighed for Peter at basere hyggeoplevelser med børnene på en hverdag, da han må arbejde om dagen, imens hans børn er i skole og børnehave.

Malene, som også er skilt og alene med sine børn, beskriver, ligesom Peter, hvordan ferien, søen, skoven og naturen også for hende er billeder på at lykkes med at møde værdi i arbejdslivet med børn. Malene fortæller i den forbindelse om, hvad der er på spil på billedet:

”Den smukke hvide blomst, som min datter Sofie har plukket, er for mig et symbol på ’Enkelthed ro og harmoni’, som jeg jo også har kaldt billedet. Jeg kan godt lide at gå ud i naturen med mine børn og fx plukke blomster. Det giver mig en god følelse af ro at være ude i naturen. Jeg bliver glad af at kigge på blomster og så noget. Jeg har jo mine børn hele tiden, så de er aldrig hos deres far. Han er psykisk

syg, og de ser ham, når han kommer hjem til mig. Mine tre børn betyder alt for mig, selvom det meste med dem bare går ud på at få vores hverdag til at fungere. Det kan godt være hårdt med alle de ting, man skal holde øje med.”

For Malene, er det således også ting uden for hverdagsrammerne, som skaber værdi. Det er også vigtigt for Malene at være sammen med sine børn, som hun må tage sig af på fuld tid som alenemor.

Kamilla er som kvinde i en anden livssituation end Malene. Kamilla er sammen med faren til sine to piger, og har således mulighed for at organisere en hverdag, som også indeholder andre ting end blot at få dagligdagsting til at hænge sammen. Kamilla er blandt andet optaget af roning, som hun bruger en del tid på ud over sit job som politibetjent og sin rolle som mor til to piger. Kamilla peger på sit billede og fortæller, hvordan fx overværelsen af DM i roning var en stor oplevelse:

”Billedet viser en dag, hvor vi som familie var taget til Bagsværd Sø for at se DM i roning. Jeg er meget glad for sport. Jeg elsker roning, og pigerne kunne godt lide at løbe rundt på græsset derude til konkurrencen. Der var mange mennesker, men jeg kan godt lide, at der er lidt gang i den og sker lidt omkring mig, i stedet for bare at sidde derhjemme og spille kort. Det er ret fantastisk, når ens familie også godt kan lide de samme ting som en selv, selvom det måske er nogle andre ting, som trækker. Pigerne forstår jo ikke rigtig roning ordentligt endnu.”

Kamilla fortæller om, hvor meget det betyder for hende at have friheden til at gøre nogle ting uden for hjemmet og om, hvordan hun nyder at have familien med som en del af de ting, som hun selv sætter pris på at lave.

Fortællingerne på mødet bliver til i rummet henover ordene, tingene, kroppene og stemningen fra samtalen om billederne og deres temaer – noget som sætter ord på måder at forene anerkendelsen af forskellige livsrammer, som hver især tilbyder meget forskellige vilkår for, hvad der skal til for at blive til på en værdifuld måde som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv. Vi taler blandt andet om, hvordan vi husker livsændringen – der hvor vi gik fra ikke at have børn og til at have børn. Vi taler om det første møde med vores nyfødte skabning og de glade og smilende ansigter fra familie og venner, som mødte os på forskellige måder, men alle med det formål at se vores nye lille menneske. Vi talte om glæderne og sorgerne ved at have babyer og små børn og om, hvordan vi sammenlignede os med andre småbørnsforældre: hvordan er deres børn, hvordan skaber de og de forældre mulighed for at få et frirum og ikke mindst, hvordan får de arbejdslivet til at fungere? Vi talte om, hvordan vores første arbejdsuge efter barsel havde været og om, hvordan vi tænkte, at vi skulle holde fast i gode gamle vaner og rutiner og ikke lave dem alt for meget om, bare fordi vi fik børn – og om hvordan dette stort set var umuligt at opretholde. Vi talte også om, hvordan jorden følte som om, at den brændte under os den første gang vores kroppe blev ramt af uforudsigeligheden forbundet med følelsen af både at føle sig stærk og sårbar på en gang ved tanken om, at ALT kan ske i livet med børn – fx at de bliver syge, og vi ikke har pasning til dem, når vi skal på arbejde, og vi holder fast i ambitionen om at være omsorgsfulde og ansvarsfulde på alle områder i livet på en gang – også selvom det ikke kan lade sig gøre.

På fokusgruppemødet henholder vi os til mentale billeder – med fortællinger, billeder, ord, ting, kroppe og affektivitet – samt til det at være forælder og det at tilpasse vores egne behov til det, som vi mener, at der skal til for at skabe rammerne for et godt liv, ikke kun for vores børn, men også for os selv. Vi berører erfaringer og associationer, der påvirker det vi gør, og det vi tænker om forældreskabet i det moderne arbejdsliv. Vi var enige om, at det at blive forælder er en naturlig del af livets cyklus, og at vores erfaringer med at blive til som forældre henover krav og vilkår, forskellige steder fra, danner både en direkte og en indirekte symfoni af lyde og vibrationer, som forstærker tonerne til den melodi, som viser hvem vi er som mennesker.

Vores erfaringer som forældre vikles altså ind i vores arbejdsliv og påvirker den måde, hvorpå subjektiviteten bliver til – ikke kun i det enkelte menneskes liv, men nærmere i det enkelte menneskes møde med fx familien, arbejdspladsen, dagsinstitutioner, skoler, andre forældre, medier, fagforeninger og politikere, som tilsammen udgør de retoriske rammer, som småbørnsforældre organiserer sig i forhold til, og som småbørnsforældreskabet således bliver til i.

Som forsker fik mødet mig efterfølgende til at tænke på, at om end arbejdslivets store ubestemmelighed og mange dilemmaer for småbørnsforældre er et af de allermest udbredte samtaleemner, og ikke mindst forskningsområder, så forbigås det ofte, hvilke potentielle begreber og muligheder for værdiskabelse, som det moderne arbejdslivs dilemmaer og ubestemmelighed også skaber - ud over stress og mistrivsel. I praksis er interessen nemlig som oftest fokuseret omkring løsninger på problemer i form af ændringer og nye tiltag og styringsteknologier inden for fagforeningsregler for arbejdstid, HR- og personalestrategier, arbejdsmiljølovgivning, pædagogiske strategier, politiske reformer eller ekspertanbefalinger. Det er som om, at de arbejdende småbørnsforældre ikke har nogen begreber for den anerkendelse, der ligger i at gøre, det som de gør, når de 'gør' det moderne arbejdsliv.

Strata-rekvisit a

Dilemma & Ubestemmelighed, Den Danske Ordbog

dilemma substantiv, intetkøn

BØJNING -et, -er, -erne

UDTALE [diˈlɛma]

OPRINDELSE fra græsk *dilemma* 'toleddet præmis', af *di-* og *lemma* 'sætning, antagelse'

-

Betydninger

situation hvor man skal træffe et vanskeligt valg, typisk mellem to lige dårlige eller gode muligheder

SE OGSÅ [knibe](#)

ORD I NÆRHEDEN [vanskelighed](#) [klemme](#) [suppedas](#) [gordisk knude](#) [hovedpine](#) [kattepine...vis mere](#)

EKSEMPLER et moralsk dilemma det evige dilemma

Hun oplever et dilemma mellem at tage hensyn til sig selv og at tage hensyn til barnet fagb1989

ubestemmelig adjektiv

BØJNING -t, -e

UDTALE [ubeˈsdɛmˈøli]

-

Betydninger

meget svær eller umulig at beskrive eller fastslå

SYNONYMER [undefinerbar](#) [vag](#) ANTONYM [bestemmelig](#)

ORD I NÆRHEDEN [kryptisk](#) [gådefuld](#) [abstrus](#) [løselig](#) [svævende](#) [upræcis...vis mere](#)

EKSEMPLER ubestemmelig alder

Han havde en slidt, brun jakke på, og bare fødder i et par lærredssko af ubestemmelig farve AsSaal88

Kapitel 1: Indledning

Inden for de sidste 25 år har den store interesse for arbejde- og familiefladerne, under det som i det moderne arbejdsliv er kendt som work life balance feltet, produceret et antal begreber, der forklarer relationen mellem disse to dominerende livsområder: tilpasning, kompensation, ressource, udtømning, segmentering, overløb, afsmitning, arbejde-familie konflikt, arbejde-familie berigelse, arbejde-familie integration (Barnett & Rivers, 1998; Edwards & Rothbard, 2000; Greenhaus & Beutell, 1985; Greenhaus & Friedman, 2000; Lambert, 1990; Parasuraman & Greenhaus, 1997; Pausch, Reimann, Abendroth, & Diewald, 2016; Stoilova, Ilieva-Trichkova, & Bieri, 2020). Et udtryk som citeres bredt er arbejde-familie balance. Nogle gange anvendt som et navneord (en person der føler sig opmuntret til at opnå balance), og andre gange som et udsagnsord (at balancere arbejds- og familiekraft) eller som et adjektiv (som i et balanceret liv). I den sammenhæng betyder arbejde-familie balance at skære ned på arbejde for at kunne tilbringe mere tid med familien. Derudover er det tænkt som at være i individets bedste interesse at leve et balanceret liv (Jones, Burke, & Vestman, 2012; Kofodimos, 1993).

Denne afhandling er et bidrag til work life balance feltet. Den handler om småbørnsforældre og arbejdsliv, og den undersøger, hvordan krav til småbørnsforældre både forenkler og komplicerer småbørnsforældres muligheder for at træffe valg i det moderne arbejdsliv, og hvordan disse valg er med til at påvirke småbørnsforældres erfaring med arbejdsliv og den sociale verden på nogle særlige måder. Afhandlingen undersøger småbørnsforældres arbejdsliv fra et deleuziansk perspektiv. Den har fokus på fuldtidsarbejdende småbørnsforældres subjektivitet: det vil sige på dét at have en erfaring med arbejdsliv i dynamikken mellem multiplicitet (flertydighed), krav, valg, lyst og potentialitet i det moderne arbejdsliv.

Afhandlingen er bygget op som en række infleksioner, der kan deles op i syv typer af tekst: 1) empiriekstrakter, som er forskerfortællinger fra mødet med empirien; 2) metatekst, som indlednings- og afslutningsvist præsenterer afhandlingens grundlæggende antagelser, og sammenfatter teoretisk og praktisk inspiration, 3) strata-rekvisitter, der er sporadisk placerede gimmick-lignende tekst, der figurerer rundt omkring i afhandlingen med henblik på,

dels at informere om, hvordan toneangivende ekspertviden kan fremstå, og samtidig at udstille, hvordan krav og definitioner kan være placeret mere eller mindre sporadisk i en erfaring med det moderne arbejdsliv, herunder hvordan afhandlingens brug af betegnelser og definitioner af begreber er med til at forme afhandlingen æstetisk (med appel til følelser og sanser) på en særlig måde; 4) litteraturreview-tekst, der identificerer og analyserer relevant arbejdslivslitteratur og positionerer afhandlingen i arbejdslivsforskningsfeltet; 5) metodetekst, som både skitserer afhandlingens videnskabelige afsæt, men som også er iterativt udviklet i samspil med analyserne og 6) deleuzianske sange, som er æstetisk og scenisk præget analysetekst, der udstiller afhandlingens hovedanalyser rammesat af Roy Anderssons film *Sange fra anden sal* og Deleuzes begreb om *Folden*; og 7) begrebsudviklingstekst, som med henvisning til oversigtsfigurer præsenterer afhandlingens resultater og vidensbidrag til arbejdslivsforskningen; samt 8) diskussions- og konklusionstekst, der overordnet diskuterer konsekvenser af analyserne ud fra afhandlingens undren og konkluderer på baggrund heraf. I kapitel 3, om metode og resultater, forklares baggrunden og overvejelserne, der fører til disse valg.

1.1. Om afhandlingen

Vi lever i en tid præget af stor kompleksitet, hvor vores identitet som mennesker har stor betydning, når det handler om at finde en plads i kompleksiteten. Dette gælder også for småbørnsforældre, som går på fuldtidsarbejde. De er omgivet af mange forskellige krav fra arbejdsplads, myndigheder, institutioner, skoler, forskning og diverse eksperter, som udstikker både direkte og indirekte krav til, hvordan småbørnsforældre skal eller bør udvikle den bedst mulige identitet i det moderne arbejdsliv. Disse krav giver både småbørnsforældrene muligheden for at reflektere over deres eget liv, samtidig med, at de kan sammenligne sig med andre småbørnsforældre og dermed måle, om de er på rette vej. Kravene forenkler det at være forælder i det moderne arbejdsliv, fordi krav har en genkendelig og tryghedsgivende funktion, når omgivelserne er komplekse og præget af kaos. På den måde har krav til småbørnsforældre en afgørende betydning for det moderne arbejdsliv. Samtidig er de mange krav også med til at øge kompleksiteten og kaosoplevelsen for småbørnsforældre, fordi kravene sætter dem overfor mange valg, som ikke altid er præget af logisk sammenhæng. Kravene præsenterer dermed ikke kun nogle forenklende retningslinjer, de er også med til at påvirke

småbørnsforældrenes erfaring med deres egen identitet igennem de valg, som de hele tiden må træffe – og på den måde er kravene med til at forme tilblivelsen af småbørnsforældrenes subjektivitet i det moderne arbejdsliv.

Afhandlingen er ikke et argument imod krav eller forenkling af kompleksitet per se. Den er et argument imod den forenkling, som sker i den begrebsætning, der knytter sig til det som småbørnsforældre bliver til, når de træffer dagligdagsvalg det i moderne arbejdsliv – når tilstedeværelsen af ulogiske valg reduceres til at være et spørgsmål om løsninger på stress og mistrivsel på grund af en ubalance mellem arbejdslivet og familielivet. Det der sker, når menneskers identitet kobles til en særlig begrebslig væren ud fra nogle grundantagelser om, at svære og ulogiske valg i dagligdagen altid genererer stress og mistrivsel, som der skal findes løsninger på, gør det det sociale liv lettere at håndtere. Ud fra denne grundantagelse bliver verden og det sociale livs multiplicitet og æstetik imidlertid samtidig truet. Afhandlingens undren over forenklingen af småbørnsforældres arbejdsliv, og dens optagethed af multiplicitet og æstetik, er den normativitet som afhandlingen tager afsæt i.

1.1.1. Titel

Afhandlingens korte hovedtitel er 'Arbejdslivets æstetiske tilblivelse'. I titlen er der lagt vægt på at understrege, at arbejdslivet aldrig er ontologisk forenklet, men altid på et stadie af tilblivelse i multiplicitet. Det er denne multiplicitet, som gør arbejdslivet æstetisk. Tilblivelse og æstetik er dermed afhandlingens kritiske respons til forenklingen af arbejdslivet. Når afhandlingen laver analyser af småbørnsforældre og arbejdsliv forenkler den også selv, ligesom det er almindeligt for en analyses modus. Ikke desto mindre så eksperimenterer afhandlingen samtidig med at optegne kompleksiteten forbundet med arbejdsliv og småbørnsforældre ved at bruge forskellige æstetiske greb som affekt- og sanseappellerende visualiseringsteknik (strata, sange, filosofiske billeder på livet), der udstiller viden om småbørnsforældre og arbejdsliv, som almindeligvis udelades. Ved at undersøge arbejdsliv og småbørnsforældre som en helhed og et samlet levet liv, der rækker ud over balanceforholdet mellem arbejdsliv og familieliv, skabes der en anderledes viden om verden. Afhandlingen udstiller arbejdslivet og småbørnsforældreskabet i en kaotisk sammenvævedhed, der tegner sammenhængen mellem historie, sociale relationer, affektivitet og materialitet og den betydning det har for, hvad

arbejdsliv og småbørnsforældre kan være. Det er afhandlingens ambition at imødegå forenklingen af arbejdslivets balance- og løsningsproblematikker med kaos og sammenvævedheder, for at vise, hvilke værdifulde og multiple præstationer, som produceres i sammenstødet mellem arbejdsliv og småbørnsforældre. Afhandlingens undertitel 'Deleuzianske sange fra anden sal: om småbørnsforældre, multiplicitet, krav, valg, lyst, potentialitet og manøvrering i det moderne arbejdsliv' understreger afhandlingens metodiske forslag, som involverer en kombination af deleuziansk inspireret analytik rammesat med inspiration fra den svenske filminstruktør Roy Anderssons film *Sange fra anden sal*, som i forening udgør metoden bag afhandlingens analysestragi – mere præcist er Deleuzianske sange en betegnelse for afhandlingens fire hovedanalyse-momenter (sange).

1.1.2. Felt

Afhandlingen er et bidrag til arbejdslivsfeltet – også kendt som work life balance-feltet. Afhandlingens bevægelse i kaos og sammenvævninger er en omvendt bevægelse i forhold til det, som oftest ses i den praksis, der omhandler arbejdsliv. Hvor praksis forsøger at forenkle, løse og reducere kompleksitet, der forsøger denne afhandling at sammenvæve og oprette forbindelser i kompleksitet med kaos som grundvilkår. Denne afhandling placerer sig hermed inden for en arbejdslivsforskningsretning, der har tunet blikket i retning af at afdække kompleksitet (Bramming & Andersen, 2019; Frandsen, 2004; Rasmus Johnsen, 2008; Kristensen & Pedersen, 2013), eller nærmere betegnet at vise hvilke specifikke krav eller faktorer, som er forbundet til de valg, der opstår i et givent arbejdsliv. Dette betyder, at resultatet af afhandlingens projekt, som kondenserer det forhold at arbejdslivet er præget af mere kompleksitet, end almindelig arbejdslivspraksis udstiller, er delvist baseret på den måde som afhandlingens metode og analyse er tunet på. Det er afhandlingens grundantagelse, at denne måde at tune på er et vigtigt tillæg til arbejdet med arbejdsliv.

Afhandlingen er et studie af det, det vil sige at erfare arbejdslivet, når man er småbørnsforælder – udtrykt med et meget langt og sammenfattende ord, der studerer afhandlingen småbørnsforælderarbejdslivssubjektivitetstilblivelse. Småbørnsforældres erfaringer med arbejdslivet er en vigtig faktor i den moderne arbejdslivspraksis. Arbejdslivet for småbørnsforældre er præget af bestemte adfærdsprincipper, som bliver brugt til nogle

bestemte formål og er baseret på nogle specifikke logikker. Gennem afhandlingen udfoldes det, hvordan småbørnsforældreskabet bliver til gennem nogle bestemte direkte og indirekte krav inden for det moderne arbejdsliv – både som praksis- og som forskningsfelt.

Afhandlingen er ikke kun et casestudie i arbejdslivspraksis for småbørnsforældre. Den er også et casestudie i det moderne arbejdsliv. Det moderne arbejdsliv er et sted, hvor alle slags mennesker lever og opbygger deres identitet, og et sted, hvor mennesker møder andre erfarne mennesker fx gennem arbejdspladsens ledelse, myndighedsanbefalinger, sociale medier, uddannelser, reklamer, håndbøger og terapeutiske rum. Afhandlingen udgør dermed også en case i moderne arbejdslivspraksis. Arbejdslivet har ændret sig meget henover de sidste 25 år, og det er ofte diskuteret politisk og i medierne. Arbejdslivet, og mere specifikt småbørnsforældres vilkår, som de fremstår i en dansk dobbeltindkomstbaseret æra, der også adresserer de belastninger et tætpakket liv med små børn medfører, udgør den arbejdslivs-case som afhandlingen undersøger. Den er et casestudie af, nogle specifikke personers arbejdsliv, som er sammenvævet med studiet af arbejdsliv, som et mere generelt praksis- og forskningsområde.

Studiet af småbørnsforældres arbejdsliv ligger dermed ikke uden for studiet af moderne arbejdsliv. En af hovedpointerne i denne afhandling er, at det moderne arbejdsliv er med til at rammesætte vilkårene for småbørnsforældres arbejdsliv, idet det faciliterer og begrænser det på nogle særlige måder. På den måde, så bidrager det, at studiet af småbørnsforældres arbejdsliv udspiller sig inden for rammerne af det moderne arbejdsliv til arbejdslivsfeltet ved at give et indblik i, hvordan småbørnsforældres grundvilkår for at træffe valg er påvirkede af de omgivelser, som de befinder sig i, og hvordan forskellige indflydelsesrige personer og instanser – måske med juridisk eller ledelsesmæssig kompetence – er påvirkede af de adfærdskorrigerende krav, som udløber af det moderne arbejdsliv. Adfærdskorrigerende krav fra det moderne arbejdsliv påvirker i høj grad udviklingen af den generelle livspraksis i og omkring det moderne arbejdsliv.

1.2. Interessen for småbørnsforældre og arbejdsliv på et deleuziansk grundlag

Oprindeligt var ph.d.-projektet bag afhandlingen fokuseret omkring analyser af de tre forskellige livssfærer – familie, arbejde og samfund – som småbørnsforældre befinder sig i, i arbejdslivet, med henblik på at studere, hvordan småbørnsforældre bevæger sig ind over grænserne for de tre livssfærer, og hvilke løsningsmetoder, som skal til for at lette livet for stressede og belastede danske småbørnsforældre. Projektet var særligt interesseret i at udpege de faktorer, fra de tre livssfærer, som har indflydelse på den modsatrettethed mellem vilkår og behov, som småbørnsforældrene oplever i arbejdslivet og som har betydning for deres muligheder for at være produktive mennesker i 'det hele arbejdsliv' (alle tre livssfærer på en gang). Med henblik på at undersøge dette fænomen og dets indflydelse på småbørnsforældres produktivitetspotentiale designede jeg et explorativt case-studie, som jeg gennemførte hos Politiet og i IKEA (uddybes i afsnit 3.2.). Den nuværende interesse for dynamikken mellem krav og valg i småbørnsforældres arbejdsliv, og forskydningen af genstandsfeltet fra det som småbørnsforældre er og har, til det som de gør og bliver til, det er et resultat af sammenstødet mellem mit feltarbejde og min store inspiration fra den deleuzianske filosofiske tænkeverden, som i samme periode, som feltarbejdet stod på, blev udfoldet gennem en organiseret Deleuze læsekreds ved Professor John Krejsler. I læsekredsen læste vi blandt andet 'Folden', som danner grundlag for denne afhandlings tænkning. Folden er et af Deleuzes hovedværker (Deleuzes forfatterskab og betydning for afhandlingen forklares mere dybdegående i afsnit 3.1. om videnskabeligt afsæt og 3.3. om analysestrategi). Med udgangspunkt i mine feltnoter, og tanker fra Deleuze-læsekredsen, er nedenstående eksempler på, hvilke feltspecifikke momenter og deleuze-specifikke tanker og opsummeringer, der var kræfterne bag forskydningen af afhandlingens genstandsfelt.

1.2.1. Empiriekstrakt 2: feltarbejde og Deleuze-læsekreds i perioden forår 2013 til forår 2015

Som første del af mit feltarbejde interviewer jeg tillidsrepræsentanter og HR-chefer i begge virksomheder. I min felt-logbog skriver jeg følgende:

Alle fire samtaler med HR-chefen og tillidsrepræsentanter er baseret på meget åbne spørgsmål. Samtalerne kredser omkring forskellige valgmuligheder, som medarbejderne har enten i forhold til deres arbejde eller i forhold til deres liv uden for arbejdspladsen med udgangspunkt i, at de rette valgmuligheder for medarbejderne vil være med til at skabe vigtige grænser, som kan gøre medarbejdernes liv mere balanceret mellem arbejde og fritid for at undgå at blive ramt af belastningsreaktioner som stress fx. - blandt andet fordi det skaber sygefravær.

I forbindelse med en af mine første informantundersøgelser i sommeren 2013 skriver jeg i min felt-logbog, om Politibetjenten Thomas' oplevelser af nydelse forbundet med ikke at skulle vælge fra i livet:

På vej hjem fra børnehaven fortæller Thomas, at han nyder sit job som betjent og alt, hvad der hører med. Han giver eksplicit udtryk for, at det ikke ville kunne lade sig gøre, hvis ikke hans kone var på deltid - han roser hende meget (ved ikke om det er til ære for mig). Han fortæller, at hun er en tryghedsnarkoman, som er god til sit job. Det virker (dog) som om, at han er ret glad og taknemmelig for, at Fru Larsen er, som hun er, så han ikke behøver at vælge imellem flere ting, som han godt kan lide (læs: arbejde og familie).

I samme periode afvikles Deleuze-læsekredsen, hvor vi læser *Folden*. I min notesbog skriver jeg om, hvordan fold-ideen som tænkeværktøj bliver filosofisk opbygget gennem en modstand imod kapitalismen som statstænkning, men med en indbygget ambition om at være affirmativt bekræftende over selvsamme genstand for kritik - kapitalismen. *Folden* er én type af Deleuzes måder at føre læseren ind i skizofren-tænkning. Deleuze vil gerne have læseren til, på den ene side, at være kritisk og problematisere og udpege, hvordan problematisering organiserer sig omkring en genstand på en særlig måde (opløsning af det der kritiseres). Samtidig skal vi også give affirmativt medløb til det, vi har sat som genstand for kritik (ekstrahere kraften ud af det opløste og genbruge det i en ny form). Deleuze mener, at vi skal eksperimentere med

potentialitet og se 'hvad sker' og bliver til, når man er kritisk affirmativt læsende. Vi skal fx se på, hvad kapitalisme også byder på ud over de indlysende og kamuflerede statslige styringsteknologier.

Senere på året, i efteråret 2013 har jeg lige lavet feltarbejde med Ellen, som arbejder i IKEA. Hun er skilt og har sine to børn i en 7-7 ordning med børnenes far. I den uge, hvor Ellen har børnene hos sig, er hun dagligt konfronteret med mange valg, fordi hendes børn går i skole 20 km væk fra, hvor Ellen bor, efter hun er flyttet hjem til sin kæreste (som selv har to børn at tage sig af). Skolen ligger samtidig også langt fra Ellens arbejdsplads. En af mine observationer i forbindelse med feltarbejdet med Ellen, har jeg formuleret på følgende måde i min felt-logbog:

Ellen taler meget om, hvordan hun kan træffe de bedste valg for sig selv og sine børn. Hun er meget ophængt og giver udtryk for, at der er mange ting, som hun, i de perioder, hvor hun har sine børn hos sig, ikke kan gøre, og som hun må vente med at gøre til hendes børn er hos deres far. Det gælder ofte arbejdsopgaver - at hun gemmer arbejdsopgaver og er mindre på arbejde i den uge, hvor hun har sine børn. Når Ellen er uden sine børn, så arbejder hun rigtig meget og ordner også mange ting hjemme, fordi det har hun bedre tid til. På den måde behøver hun ikke at vælge noget fra, bare fordi hun er skilt, går på arbejde og har små børn. Ellen er (dog) ked af, at hendes ældste datter ringer mange gange dagligt, fordi hun ikke kan lide at sidde tilbage alene på skolen. Hendes yngste datter er også den sidste, som bliver hentet fra fritidshjemmet. Ellen er frustreret over, at børnene bliver sat i forlegenhed, fordi de er længe i institution og skole på grund af Ellens arbejde. Hun vil gerne kunne gøre det bedre, men ved ikke hvordan.

Under overskriften 'Opsummerende tanker' skriver jeg i foråret 2014 i min felt-logbog om, hvordan informanternes håndtering af arbejdslivet var betinget af nogle særlige referencer til

deres ledere på arbejdet og til dagsinstitutioner og skoler, som en samlet unavngiven instans, som informanterne havde stor respekt for og som de ikke kunne sige imod. Dette var især udtalt, når det handlede om institutioner og skoler:

Jeg undrer mig over, hvilke faktorer fra det moderne liv, der har givet anledning til, at skoler og dagsinstitutioner har fået en slags førsteet i småbørnsforældres arbejdsliv - på en måde så nærmest hele deres liv planlægges ud fra kravene derfra..... Alle informanter er underlagt en ledelsesform på deres arbejdsplads. Det er naturligt, fordi det har en juridisk funktion, og informanterne er bundet op på det aftalejuridisk via deres ansættelseskontrakt. Informanterne refererer (dog) også til en anden instans i form af skoler og dagsinstitutioner, som mere indirekte leder informanterne. Skoler og dagsinstitutioner er meget kraftfulde og styrende spillere i informanternes arbejdsliv. Det er som om, at informanterne er bange for at træde forkert. Måske fordi skoler og dagsinstitutioner, som ekspertinstans, har magten til, i yderste tilfælde, at fjerne deres børn fra hjemmet, hvis medarbejdere på skolen eller i dagsinstitutionen er bekymrede for, om forældrene mishandler deres børn. Skoler og dagsinstitutioner har underretningspligt til kommunen. Kommunen har kompetence til at fjerne børn fra hjemmet. Er det det, der gør informanterne bange for at gøre noget forkert i forhold til skoler og dagsinstitutioners krav og anbefalinger? Og hvornår er der juridisk set tale om, at forældre mishandler deres børn? Det virker som om, at informanterne sidestiller krav og anbefalinger fra dagsinstitutioner og skoler med deres kontraktlige forpligtelser over for deres arbejdsplads.

Under feltarbejdet dukkede krav og valg op hele tiden. Krav og valg var noget som på den ene side kunne skræmme småbørnsforældrene, samtidig med, at forenklingen ved at have krav at vælge imellem gav dem tryghed og genkendelighed. Krav og valg kunne bekymre tillidsrepræsentanter og HR-chefer og give autoritet til arbejdspladsens ledelse, børnenes dagsinstitutioner og skoler. Krav kunne forudsige fremtiden og give en momentvis succesoplevelse. Man kan henvise til sit valg inden for nogle krav, hvis der er brug for en legitimering af nogle bestemte handlinger. Man kan henvise til andre krav, hvis der er brug for at styrke argumentationen for sit grundlag for at træffe valg. Krav kan tage kraften og nydelsen fra mennesker og få dem til at se forkerte ud, men krav og anbefalinger kan samtidig også sætte mennesker fri til at gøre det, som de har lyst til.

Jeg har observeret mange samtaler og handlinger hos informanterne, der handler om at vælge imellem krav i det moderne arbejdsliv. Undervejs i feltarbejdet blev jeg optaget af den betydning, som krav fra det moderne arbejdsliv har i forhold til de valg, som småbørnsforældre træffer – og ikke mindst, hvilken betydning kravene har for måden de vælger på, når de står over for valget mellem to ting, som de oplever som vigtige, og hvor det ene umiddelbart udelukker det andet. Når jeg begyndte at tale mere direkte om krav og valg med mine informanter i feltarbejdet (fx når jeg interviewede dem, eller var med informanterne på arbejde, hjemme med familien eller sammen med dem og børnene til fritidsaktiviteter, i dagsinstitutioner eller skoler), så kom forholdet mellem krav og valg til at optage mig endnu mere. Det gik op for mig, at der dagligt var en bred palette af krav i spil for småbørnsforældre, men også, at nogle af kravene havde større betydning end andre, og i en udstrækning, hvor der nærmest var tale om, at de definerede hele deres livsverden.

Inspirationen fra Deleuze-læsekredsen spillede en vigtig rolle, i forhold til hvad der kom til at optage mig i feltarbejdet. Den lå i forlængelse af 20 års interesse for Deleuze: først gennem mit studie på Cand.merc. HRM på CBS, hvor undervisere og vejledere som Asmund Born, Pia Bramming og Christine Cleemann (dengang kendt som Christine Mølgaard Frandsen) var med til at inspirere os studerende til at tænke videre med tænkere som Foucault og Deleuze, som begge er kritikere af statstænkningen og måden, som den forenkler og objektiverer menneskers betydning (N. Å. Andersen, 1999; Bramming & Frandsen, 2003; Deleuze & Guattari, 1987; Foucault, 2002). Jeg glemmer aldrig, da jeg første gang læste Foucaults 'Overvågning og straf'.

Da jeg var færdig havde jeg oplevelsen af, at være blevet efterladt alene nøgen på en åben og endeløs mark, fordi Foucault i bogen præsenterer os for alle de rædsler, som vi mennesker kan blive udsat for, uden umiddelbart at kunne gøre noget ved det. Foucault er eminent dygtig til at optegne problematikker og organisere dem i forhold til de magtdiskurser, som problematikkerne er del af. Det hjælper os til at kunne få øje på, hvor styring kommer fra og, hvilken objektiveret rolle vi selv eller andre har i de magtfulde systemer, som vi altid er omgivet af. Selvom Foucault giver os muligheden for at kunne udpege og dekonstruere magtdiskurser, så holder han os samtidig fast i dem. Det er med Foucault et vilkår for os som mennesker, at vi ligger nøgne alene på en åben mark. Med dette informerede, men også meget håbløse og triste billede på livsvilkår og valgmuligheder, dér blev min læsning af Deleuze & Guattari's 'A Thousand Plateaus' en måde at få øje på, hvordan livsvilkår og valgmuligheder ikke behøver at være triste og håbløse, selvom de er vævet ind i nogle magtfulde styringssystemer og – teknologier. Deleuze & Guattari indfører læseren i rhizometænkningen, som er et billede på livet på lige fod med Deleuzes begreb om Folden. Rhizome betyder rødder og er et billede på, hvordan fx et træ eller en blomst rødder under jorden er komplet vævet ind i hinanden, på den allermest kaotiske måde, men alligevel kan roderiet skabe et fint træ eller en smuk blomst, som er det eneste vi kan se på overfladen. Roderiet er gemt væk under jordens overflade. Rodet er der. Det er kaotisk og problematisk, fordi det kan slå knuder. Kaos og rod, eller arbejdslivsproblematikker, der er sammenvævet med flertydighed (multiplicitet) under overfladen, kan imidlertid samtidig også producere noget helt forenklet, ligesom et træ eller en blomst – eller en småbørnsforælder der udstiller en særlig type normaliseret adfærd. I arbejdet med min kandidatafhandling blev genstandsfeltet en undersøgelse af, hvordan man med et deleuziansk perspektiv kan tænke, handle og vælge sig 'transformerende' ud af de problematiserende greb, som foucaultinspirerede magtanalyser problematiserer mennesker ind i. Praksisfeltet i kandidatafhandlingen var HR-medarbejderes arbejde med målingsværktøjer, der skal måle og veje andre medarbejderes præstationer og engagement i den organisation, som de arbejder i, med henblik på at vurdere, om de er kompetente nok til deres arbejde og samtidig elsker deres arbejde tilstrækkeligt – nogle HRM-strategiske tendenser, som Niels Åkerstrøm Andersen og Asmund Born betegner i bogen, 'Kærlighed og omstilling', der handler om nogle særlige typer af tilknytninger mellem medarbejder og arbejdsplads, som etableres, når arbejdspladsen strategisk søger at aktivere medarbejderens kærlighed til arbejdet ved hjælp af følelsesmæssig afpresning (N. Å. Andersen & Born, 2002).

Min kandidatafhandling er bl.a. inspireret af Christine Cleemans deleuzeinspirerede ph.d.-afhandling 'A.s Erfaring: om mellemværendets praktik i en transformation af mennesket og subjektiviteten' fra 2004. Christine Clemann skrev sin ph.d.-afhandling samtidig med, at hun, at hun vejledte min kandidatafhandling. I den forbindelse, havde vi mange frugtbare diskussioner om Deleuze, affirmation og tilblivelsesontologi. I min kandidatafhandling udviklede jeg, baseret på Raffnsøes erfarings- og æstetik begreber (Raffnsøe, 2002, 2005), det begreb som jeg kaldte 'affirmativ æstetisk erfaring', der er et analysestrategisk begreb, som læser empiri med en kritisk affirmativ intention med henblik på at producere viden som ligner 'æstetisk erfaring'. Formålet med begreberne var, at frigøre 'mennesket' fra at blive offer for den subjektivering, som sker, når særlige former for magtanalyser offergør mennesker over for systemer. Den æstetiske erfaring kan flytte analysen 'ud i rummet' og væk fra mennesket, og dermed iagttage og skabe viden om et problemfelt – eller en erfaring – som noget der er knyttet til et sammenfald mellem strukturelle, affektive og materielle begivenheder, og dermed ikke til en given sandhed, som skal findes inde i mennesket, lige som fx fænomenologien (Heidegger, 1975a, 1975b; Husserl, 1913; Merleau-Ponty, 1967), hermeneutikken (Gadamer, 1960) og den freudianske psykoanalyse (Freud, 1980) peger på, eller i systemet, som de diskursive analyseretninger fremsætter (N. Å. Andersen, 1999; Luhmann, 1984). Både med Christine Clemann, John Krejsler og læsekredsen, forskerne og de ph.d.-studerende, som deltog i den deleuze-inspirerede konference 'Summer Institute in Qualitative Research - Putting Theory to Work' i Manchester i 2013, og ikke mindst med min nuværende vejleder Pia Bramming, som også er inspireret af Deleuze, har jeg haft mange gode og inspirerende samtaler, som i særlig grad har præget denne afhandlings interesse for affirmation, æstetik, multiplicitet samt forholdet mellem modsatrettethed og tilblivelse. Fusionen mellem min Deleuze-interesse, min fornemmelse for æstetikens muligheder for at arbejde produktivt med kaos og multiplicitet, og min optagethed af småbørnsforældres adfærd i det moderne arbejdsliv er samlet set de erkendelser, som har formet denne afhandling. På den måde er afhandlingen et eksempel på, hvordan et normativt og politisk projekt, som startede ud med at lede efter årsager og løsninger, kan transformeres gennem feltarbejde og løbende teoretisk refleksion. Afhandlingen bærer dog, med sikkerhed, stadig håb, erfaringer og viden med sig fra alle projektets deltagere (herunder opdragsgivere, informanter, familiemedlemmer, ledere, HR-chefer, fagforening og tillidsrepræsentanter), når den udvikler viden om småbørnsforældre og arbejdsliv.

Med småbørnsforældre og arbejdsliv mener jeg den både kaotiske og systematiske proces, som udspiller sig i og omkring småbørnsforældre, og som både forenkler og komplicerer de mange krav, valg, muligheder og måder at være til på i det moderne arbejdsliv. Krav (fra arbejdsplads, institutioner, skoler, myndigheder, eksperter, terapeuter mv.) har en organiserende funktion, fordi de forenkler, organiserer og skaber overblik over, hvorvidt man som menneske er på rette vej og kan se sig selv afspejlet i den toneangivende måde at være småbørnsforælder på. Ud fra den betragtning kan, det, at visse typer af krav er toneangivende – og dermed udtryk for at være et præstationsmål – være med til at understøtte en oplevelse af, at visse former for småbørnsforældreadfærd er acceptable og andre er uacceptable. Dette er med til at aktivere forenklerende sammenligninger, der kan dømmes rigtig eller forkert, ligesom når der med tal og matematisk bedømmelser er tale om sammenligninger via binære resultater (1/0, +/-, indenfor/udenfor, accepteret/ikke-accepteret mv.) I bogen 'Iagttagelsens praksis' forholder Bramming & Frandsen sig kritisk til, den måde, som det moderne arbejdsliv normaliserer binaritetstænkning (Bramming & Frandsen, 2003). De peger på at binaritetstænkning er med til at skabe forenklerende kategorier, der viser den rigtige adfærd, eller måde at være menneske på, som på samme tid også udelukker og udstiller alle de andre måder at gøre eller være på, som ikke-efterstræbelsesværdige. De bruger eksemplet med de 14 dyr (Bramming & Frandsen, 2003, p. 189) til at vise, hvilke dyr, som lige så godt kunne stå på listen over dyr, som alle de dyr, der er af en eller anden grund er dyr i en toneangivende forstand og rækkefølge:

14 dyr	
a)	dem, der tilhører Kejseren
b)	balsamerede dyr
c)	tamme dyr
d)	pattegrisene
e)	havfruerne
f)	fabeldyrene
g)	løse hunde
h)	indbefattede i denne klassifikation
i)	dem, der tér sig som gale
j)	dem, der ikke kan tælles
k)	dem, der er tegnet med en meget spids kamelhårspen
l)	et cetera
m)	dem, der netop har knust krukken
n)	dem, der på afstand ligner fluer

På samme måde kunne en liste over småbørnsforældre, som ikke nødvendigvis udgør den toneangivende måde at være småbørnsforælder på, se ud på følgende måde

14 småbørnsforældre

- a) dem, der kender fodboldlandsholdstræneren
- b) høje småbørnsforældre
- c) småbørnsforældre med midterskilning
- d) dem der elsker ferskenfarvede halvlange shorts
- e) dem der er født i skorpionens tegn
- f) dem der ikke gider at fælde træer
- g) dem hvis ene ben er lidt kortere end det andet
- h) indbefattede i denne klassifikation
- i) dem, der tér sig som gale
- j) dem, der ikke kan tælles
- k) dem, der er tegnet med en meget spids kamelhårspen
- l) et cetera
- m) dem, der netop har knust krukken
- n) dem, der på afstand ligner fluer

Listerne er er karikerede, men de visualiserer mest af alt noget af det, som er med til at gøre det selvfølgelige fjollet – at ikke al småbørnsforælderadfærd er accepteret i det moderne liv, selvom det (inden for lovens grænser) i princippet sagtens kunne være det.

1.3. Forskningsambition

Småbørnsforældre og arbejdsliv er, ligesom mange andre forsknings- og praksisfelter, genstand for stor opmærksomhed. Som småbørnsforælder er ens identitet som menneske afhængig af, at det, som man gør, er forståeligt i forhold til nogle bestemte krav og normer. Hvis småbørnsforældres identitet, som fremført ovenfor, er afhængig af at kunne blive genkendt gennem en særlig form for normaliseret adfærd, så bliver det afgørende at undersøge, hvad det er, som sker, i småbørnsforældres liv, der gør, at visse krav er normaliserede i en grad, som giver småbørnsforældrene oplevelsen af ikke at kunne vælge kravene fra. Hvordan påvirker kravene fra det moderne arbejdsliv, det som småbørnsforældrene vælger at gøre? Og hvad sker der med småbørnsforældres erfaring med det moderne arbejdsliv, når de mødes af krav om en bestemt type af normaliseret adfærd, der generer situationer præget af ulogiskhed, fordi de mange krav gør det svært at vælge handling? Disse vigtige spørgsmål er styrende for min forskning.

I det følgende gennemgås afhandlingens forskningsambition i forhold til relevante emner for afhandlingens genstandsfelt. Mere dybdegående analyser af work life balance forskningen præsenteres i kapitel 2, som præciserer og udpeger det område i forskningsfeltet, som

afhandlingen stiller sig i forbindelse med et litteraturreview, der ser nærmere på den mere specifikke positionering af afhandlingens særlige interessefelt i work life balance forskningen, når det handler om småbørnsforældre og arbejdsliv.

1.3.1. Gennemgående temaer i den internationale arbejdslivsforskning

Tematisk set spænder arbejdslivsforskningen, også kendt som work life balance-forskningen, henover to hovedtemaer: et grænsetema, som stiller skarpt på det, der er kendt som 'det grænseløse arbejde' (Field & Chan, 2018; Holt, Hvid, Kamp, & Lund, 2013; Kamp, Lambrecht Lund, & Søndergaard Hvid, 2011) og de problematikker, som er forbundet med at sætte grænser i overgangene mellem det private liv og livet med arbejdspladsen og måder disse kan påvirkes på; samt et kvalitetstema, som beskæftiger sig med problematikkerne relateret til afvigelser fra det, som i forskningen kan genkendes som ideelle livsvilkår for fx småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv samt måder at påvirke disse livsvilkår (Allvin & Aronsson, 2003; S. Jacobsen, Bramming, Holt, & Larsen, 2013). Mange undersøgelser peger på, at det til stadighed bliver sværere og sværere for mennesker generelt set, at finde og sætte grænser imellem privatliv og arbejdsliv, hvilket i forskningen hovedsageligt formidles, som to forskellige og komplet opdelt rum i menneskers liv, som skal doseres og balanceres tilstrækkeligt rent energimæssigt, for at mennesker kan trives og blive til i deres bedste udgave – både som menneske og medarbejder (Bourne, Wilson, Lester, & Kickul, 2009; Kelliher, Richardson, & Boiarintseva, 2019; Kelly, Soles, Garcia, & Kundu, 2020; van Emmerik & Peeters, 2009). Samtidig er der i forskningen også fokus på selve arbejdslivets kvalitet og de negative konsekvenser forbundet hermed – iagttaget som både de belastningsreaktioner og sygdomme, som kan ramme medarbejdere. Inden for kvalitetstemaet er der også fokus på indsatsmetoder (løsninger), som fremstilles med henblik på at imødekomme netop disse sygdomme og belastningsreaktioner med det formål at påvirke kvaliteten af arbejdslivet (Fontinha, Easton, & Van Laar, 2019; Moore, 2006; Sirgy & Lee, 2016). Nogle af undersøgelser fra kvalitetsperspektivet udreder forholdene omkring belastningsreaktioner og sygdomsmæssige fænomener (Balkan, 2014; Karkoulian, Srour, & Sinan, 2016), hvor andre undersøgelser går dybere ind i specifikke aspekter ved sygdomme og belastningsreaktioner og behandler sammenhænge dér (Bataineh, 2019; Murthy, 2014). Begge temaer – grænse og kvalitet – er

vævet ind i hinanden, hvorved det ene er med til at legitimere det andet og omvendt, inden for rammerne af det, som er kendt som det grænseløse arbejdsliv.

1.3.2. Tendenser i småbørnsforældres arbejdsliv i Danmark

I Danmark, som er et af de lande i verden, som har flest to-forsørgerfamilier, samtidig med at omsorgsbyrden ligger på få hænder til forskel fra andre lande, har der også været stort fokus på balance mellem familie og arbejdsliv gennem de sidste 25 år (Boje & Ejrnæs, 2015; Grumløse & Marschall, 2018; Holt, 1994; Kring, 2005). Forskningen peger på, at det som betegnes som 'familie- og arbejdslivsbalancen' har været – og er – særligt svær at finde i danske småbørnsfamilier. Forskere har beskrevet de forældrebehov, som småbørnsforældre har i arbejdslivet (Holt, 1994). Forældrebehov dækker over 'Forsørgelsesbehov', 'Den praktiske omsorg' og 'Den følelsesmæssige omsorg'. Forsørgelsesbehovet er baseret på, at der indbringes en indkomst, som familien kan leve af. Behovet for den praktiske omsorg relaterer sig til de daglige behov for pasning og pleje af børn i institutioner, lægebesøg, indkøb osv. Behovet for den følelsesmæssige omsorg dækker over børn og ægtefælles behov for kærlighed, opmærksomhed, stimulering mv. (Holt, 1994). Forskningen fremhæver, at behovene varierer afhængigt af, hvor den enkelte befinder sig i sit livsforløb (Deding, Lausten, & Andersen, 2006). Når forældrebehovene ikke kan opfyldes peger forskningen på, at det blandt andet fører til stress, dårlig trivsel, skilsmisser, langtidssygemeldinger, udstødelse fra arbejdsmarkedet mv. (Lindholdt, Lund, Andersen, & Labriola, 2020; Lund, Labriola, Christensen, Bültmann, & Villadsen, 2006). Samfundskritiske internationalt tænkende sociologer fremhæver desuden, hvordan mennesker, til forskel fra tidligere, i dag i højere grad kastes ud i et moderne arbejdsliv, hvor grænserne mellem, hvad der er familie-, arbejds- og samfundsmæssige behov, er flydende (Bauman, 2007; Giddens, 1996; Rose & Miller, 2013; Sennett, 2006). Det fremhæves blandt andet, hvordan arbejdende forældre derfor må håndtere de ofte svære valg mellem de forældrebehov, som er forbundet med det, som udredningen af arbejdslivskvalitet og moderne arbejdsliv kalder 'Det overlappende arbejdsliv' – det at være forældreindivid, medarbejder og samfundsborger på samme tid og skulle navigere ind over disse forskellige livssfærer og dilemmaer, som opstår, når tingene ikke hænger sammen (S. Jacobsen, Bramming, Holt, & Larsen, 2010). Det moderne arbejdsliv er derfor udstillet, som et spændingsfelt imellem familieliv, arbejdsliv og samfundsliv, som ofte tilbyder modstridende rammer for, hvordan

forældrene kan forvalte kravene fra de forskellige livssfærer, når der fx er begrænsninger for antal barn-syg dage, længden på barnets sygdom og omfanget af pasningsmuligheder – i forhold til hvad der er muligt; eller at skoler og dagsinstitutioner arrangerer forældremøder og højtidsforbundne fejring, med forventet forældredeltagelse, inden for almindelig arbejdstid midt på dagen, så forældrene skal tage fri fra arbejde for at kunne deltage. Forskningen viser, at forældrene forsøger at håndtere de svære valg. Den høje repræsentation på arbejdsmarkedet af børneforældre viser, at det ikke er arbejdslysten, der mangler (Emerek & Holt, 2008; Fine-Davis, 2004). Resultaterne af forskningen peger på, at stress, mistrivsel og sygemeldinger mv. ofte er en direkte konsekvens af, at forældre med små børn må gå på kompromis med et behov, når et andet tilgodeses. Professor i sociologi Arlie Hochschild udfolder dette fænomen i bøgerne 'The Managed Heart' og 'The Time Bind', der handler om, hvordan overskridelsen af behov relateret til de tre hovedlivssfærer: familie, arbejdet og borgerskabet, som udgør det arbejdende menneskes identitet i arbejdslivet, er af stor betydning. Når forældrene ikke kan håndtere de mange forskellige krav på samme tid, fører det til psykiske belastninger samt følelsen af ikke at slå til (Hochschild, 1997, 2012).

Mange undersøgelser peger således på, at den daglige tilrettelæggelse, hvor begge forældres familie- og arbejdsvilkår indgår, er meget betydningsfuld for småbørnsforældre, men at det også samtidig er svært at imødekomme (Albertsen, Kristensen, & Pejtersen, 2007; Holt & Larsen, 2019; S. Jacobsen et al., 2010; Lyngborg, Madsen, & Skoust, 2018). Alligevel er Danmark det land i verden med den højeste repræsentation af to-forsørger-familier på arbejdsmarkedet (Danmarks Statistik), samtidig med at Danmark også er blandt de 'lykkeligste' lande i verden (Helliwell, Layard, & Sachs, 2017). Noget tyder derfor på, at småbørnsforældre i Danmark langt hen ad vejen formår at begå sig i det moderne arbejdslivs mange krav og valg, som work-life balance-forskningen taler frem tematisk set og som er med til at skabe vilkårene for den måde, som småbørnsforældres identitet opstår og vedligeholdes – en identitet som i høj grad er præget af binære værdior, som: stress vs. trivsel, arbejdslivsbalance vs. arbejdslivsubalance, produktivitet vs. recession osv.

1.3.3. Identitet og moderne arbejdsliv

Den generelle samfundsmæssige udvikling har længe bevæget sig i retning af, at arbejdet spiller en central rolle for menneskers identitet (Allvin & Aronsson, 2003; Van Rossem, 2019). Eftersom arbejdet gradvist optager mere og mere plads i det enkelte menneskes liv, ændres relationen til virksomheden også gradvist, fra at være en ansættelse til at udføre et job under særlige betingelser, til at udførelsen af dette job og selve ansættelsen bidrager til udviklingen af det enkelte menneskes liv. Det samme gælder forholdet omkring det at være forælder, som på samme måde har en stor betydning for menneskers identitetsudvikling i et moderne samfund. Udviklingen i forældreidentiteten har ligeledes ændret sig gradvist fra tidligere at have været opbygget af en mere passiv og ren omsorgsmæssig karakter, hvor forælderen forholder sig reaktivt til samfundets rammer og forventninger til, hvordan man er som forælder; til en nu mere proaktiv og prægende karakter, hvor forældre er langt mere oplyste i forhold til, hvad de har af muligheder for at udvikle deres børns kompetencer og menneskelige færdigheder gennem maksimal udnyttelse af samfundets tilgængelige udviklings- og dannelsesressourcer som fx børnehaver, skoler, institutioner, terapeuter, eksperter, sociale medier mv. (Bresson, 2018; Buschard, 1997).

Generelt er work life balance feltet således vævet ind i en retorik, som både direkte og indirekte tilskynder en minimering af situationer præget af dilemma og ubestemmelighed – hvorved ideen om balance bliver relevant, da der heri også ligger en antagelse om, at det, via en reduktion af ubalancen mellem familieliv og arbejdsliv, bliver muligt at etablere den fornødne kontrol, som skal føre til at mennesker trives lige meget, når de er på arbejde og privat sammen med familien. Herved bliver den gennemgående antagelse i work life balance forskningen, at trivsel i begge opdelt rum – på arbejdet og i familielivet – er vejen frem imod generel værdiskabelse for både arbejdsplads og individ, og dermed indirekte også for staten, som undgår udgifter forbundet med fx sygemeldinger og rehabilitering. Værdi er dermed et begreb som, i work life balance-forskningen, ofte fremstår diffust og uden bestemt kontekst eller betegnelse andet end fx 'trivsel' eller 'balance', som de fleste vil kunne nikke genkendende til og acceptere, som noget, de gerne vil have så meget som muligt af.

Forskningen i work life balance-feltet arbejder dermed ud fra en grundantagelse om, at man som menneske og småbørnsforælder bliver til i et arbejdsliv, hvor man er prædestineret til at definere sig selv som en person, der er i balance eller ej. Og hvornår kan man egentlig tale om,

at man har set en småbørnsforælder i balance? Hvordan ser man ud, når man er i balance – eller i ubalance? Hvordan føles det at have balance i sit arbejdsliv? Hvad kan man, når man er i balance? Og hvordan kan man fx få øje på, at man er på vej til ikke at være i balance længere? Dette indenfor eller udenfor balancefeltet er, i forskningen, også et binært forhold, som fordrer et helt særligt og specifikt balancepunkt, imellem to aflukkede enheder, som principielt set er svært at få øje på med det blotte øje – men som det alligevel bliver nødvendigt konkret at kunne identificere og udpege med henblik på at iværksætte tiltag, som forebygger de oplevede problematikker, der knytter sig til situationer, præget af ubestemmelighed og dilemmaer forbundet med menneskers anknytning til, hverken at slå til i den ene eller den anden enhed. Et bud på en type af tiltag, der søger at afhjælpe en give ubalance er fx arbejdet med modeller, der stopper stress og fremmer trivsel (M. F. Andersen & Kingston, 2016). Modellerne er normativt funderede og fungerer som lukning af de balancemæssige huller, som den enkelte oplever i forsøget på at finde den fornødne balance imellem arbejdsliv og familieliv, og dermed tilpasse sin identitet den toneangivende måde at være til i arbejdslivet på. Modellerne tilbyder blandt andet værktøjer med udgangspunkt i adfærdskorrigerende principper, som kan hjælpe den enkelte med at regulere sin lyst, så den ikke rækker ud over grænsen for det, som er hensigtsmæssigt i en given arbejdslivssituationen, som kan kaldes stressende.

1.3.4. Værdibegreber

Med udgangspunkt i ambitionen om at udstille multiplicitet og anerkende kaos, ophæver afhandlingen ideen om forenkling af arbejdslivet til balance imellem enheder. Ud fra en grundantagelse om, at et forældrearbejdsliv er ét levet liv, som leves uafhængigt af, om man er på arbejde, sammen med sin familie eller ej, bygger afhandlingens værdibegreb dermed ikke på en forudsætning om balance mellem to enheder knyttet til et statisk værdibegreb med ligevægt som grundvilkår. Afhandlingen henter sit værdibegreb fra Deleuze & Guattari's skizoanalyse som er udviklet hen over deres hovedværk på fransk ved navn 'Kapitalisme og skizofreni', som indeholder de to udgivelser 'Anti-Ødipus' fra 1972 og 'Tusind plateauer' fra 1980, som sidenhen er oversat til mange forskellige sprog (Deleuze & Guattari, 1984, 1987). I skizoanalysen optræder affektivitet og sammenfaldet mellem tilfældigheder, som drivere for lysten som en genstand for værdi i sig selv. Fundamentet i Deleuze og Guattari's konceptuelle kritik af Sigmund Freuds psykoanalyse (Freud, 1980) er deres understregning af det positive forbundet

med skizofrent sprog. De modsætter sig fortolkninger af lysten i mennesker, som et udtryk for, at de mangler noget, er forkerte eller syge, hvis lysttypen ligger uden for det, som er normen. Deleuze og Guattari fastholder, at vi skal forstå lyst som affektivitet i form af en rhizomatisk (sammenvævet) etablering af forbindelser i flerhed (multiplicitet). Selvom Sigmund Freud anerkender affektivitet som struktur, og de heterogene og komplekse glæder forbundet med seksuel adfærd, der ligger uden for social normativ seksuel adfærd, så ender han med at autoritetsunderlægge lystbegrebet en normativ teori om drifter. På den måde implementerer Psykoanalysen en funktionel vision om kroppen, som gør skizoidt sprog og udtryksmåder til en lidelse. Deleuze og Guattari bygger på Michel Foucault (1926-1984) og George Canguilhem (1904-1995), når de forsøger at udviske den indlejrede freudianske distinktion imellem normal og patologisk og alle de negative konnotationer, som denne lystmodel bringer med sig. I teorien om 'kroppen uden organer' (Deleuze & Guattari, 1984) fremsætter Deleuze og Guattari ikke kun kritik af Psykoanalysens medvirken til undertrykkelse, den tager også afstand fra dens funktionalistiske tilgang til mennesker og affektivitet. Deleuze og Guattari argumenterer i stedet for den positive natur ved uregerlig lyst i form af skizoid bevægelighed.

Med Anti-Ødipus fremsætter Deleuze & Guattari, at lyst er anti-ødipalt. Ødipal lyst, som den defineres i Freuds psykoanalytiske fremstilling, er ifølge Deleuze & Guattari undertrykkende, idet den ansporer til, at mennesker frasiger sig kaotiske, primitive og grundlæggende følelser og lyster for at kunne begå sig i samfundet. Freud mente, at det var nødvendigt, at vi bryder med vores barndoms bånd med vores mødre og identificere os med vores fædre. Ifølge Deleuze & Guattari, så er det moderne og kapitalistiske samfund, der lovpriser systemer og orden, en del af en gammel tradition af undertrykkende og overmenneskelig patriarkalsk tænkning, hvor livet bliver en slave af en overordnet eller overmenneskelig værdi, såsom værdien af det gode sociale individ, som frasiger sig sine individuelle affektive forestillinger om samfund, kultur og handlerum – og dermed alle de effekter af lyst, som essentielt set udgør menneskets tilblivelse i verden. Clarie Colebrook (2020) sætter ord på dette deleuzianske antiødipale fænomen:

“Ideas do not come from outside to order and repress life; they are part of (or immanent to) life. Life is desire. When a plant takes in light and moisture it becomes a plant through its relation to these other forces; this is one flow of desire. When a human body connects with another body it becomes a child in relation to a parent, or it becomes a mother in relation to a child; this is another flow of desire.

When bodies connect and become tribes, societies or nations, they also produce new relations and flows of desire. Identities and images are not, therefore, abstract notions added on to life and desire; they are events within the flow of desire. Through this concept of desire, Deleuze and Guattari presented a challenge to the relation between theory and life. How might we think differently in order to avoid the notion that 'we' have a fixed identity or being that we then engage with through ideas? Would it be possible to think without assuming some pre-given (or transcendent) model? If we accept that life is desire—a flow of forces that produces relations—then we can no longer rely on a single relation or being to provide a foundation for thinking. We can no longer think of humanity, language or culture as the ground of life, for human life and thinking would be one flow of desire among others.”

(Colebrook, Fensham, & Threadgold, 2020, pp. 13-14)

I forlængelse af Colebrooks ord, så taler den skizoide deleuzianske filosofiske tænkning i retning af tanken om multipliciteten som en nødvendighed for at kunne knytte an til de identiteter, som opstår hos mennesker, fordi det er i multipliciteten og sammenvævningen i flerhedens kaos, at social viden får agens, fordi "the agent of knowledge production is an assemblage." (Citat fra Rosi Braidotti forelæsning den 29. april 2021).

Bogen Anti-Ødipus var en vigtig del af et større projekt hos Deleuze. Målet med Anti-Ødipus var, som nævnt, at sætte lysten fri fra faste forestillinger om lyst, for at billedliggøre lysten som noget, der ikke er knyttet til en på forhånd fastsat menneskelig norm, på samme måde som det ødipale billede af barnets relation til sine forældre fremstilles af Freud. Resten af Deleuzes forfatterskab søger derfra, på forskellige måder, at sætte livet fri fra rigide modeller, som forestillingen om det rationelle subjekt (Freuds 'rigtige' menneske), eller ideen om tænkning som reduceret til information og kommunikation (Luhmann, 1984). Filosofi er med Deleuze ikke et spørgsmål om at skabe rigtige billeder eller teorier af livet, der organiserer sig i forhold til velkendte kategorier. Det er et spørgsmål om at transformere livet i multiplicitet og kaos, ligesom denne afhandling har ambition om at transformere ideen om småbørnsforældres organisering i arbejdslivets selvfølgheder gennem Deleuzes ide om Folden (Deleuze, 1993) som et billede på livet, hvor indersiden af menneskers sind blot er en foldning af menneskets yderside, og hvor der ikke, ligesom hos Freud, findes en dyb og kryptisk underbevidsthed, som

hele tiden skal justeres, for at mennesker kan være rigtige (i balance). Ved, som med Folden, at tænke med deleuziansk 'andethed' (Deleuze, 1994), bliver det muligt at genskabe mennesket på ny uden at acceptere de allerede tilstedeværende og accepterede selvfulgelige værdier og antagelser. Med andre ord, så må common sense og den selvfulgelige væren overskrides i transformation, for at mennesker kan blive til. Afhandlingen bygger dermed sit værdibegreb på det skizoide, flydende, kaotiske og begivenhedssammenstødende lystbegreb, når den undersøger småbørnsforældre og arbejdsliv – i den forstand, at værdi udspringer af lyst forbundet til affektivitet, der er knyttet til grundvilkåret om multiplicitet og kaos.

Bramming & Andersen (2019) konkretiserer det skizoide og multiple værdibegreb, som de kalder 'værdipluralisme', når de, i bogen 'Selvledende organisering' fra 2019, undersøger, hvilke organisatoriske dynamikker, der udfordres og udtrykkes, når alle medarbejdere, fx i folkeskolen, i højere og højere grad skal lede deres arbejde selv:

"Værdipluralisme er, at der er mange samtidige forståelser af, hvad der bidrager med værdi, og dermed hvad der kan være produktive måder at løse opgaverne på. Det betyder også, at der i princippet findes uendeligt mange måder, man kan formulere og indholdsudfylde opgaver i organisationen på... her forstår vi værdipluralisme som mangfoldige måder at opfatte – og udtrykke – (en mangfoldig) verden gennem arbejdet. De måder arbejdet kommer til udtryk på, knytter an til forskellige logikker eller værdier, for skolernes vedkommende: elevens læring, politikernes krav om inklusion, lovens krav om forældreinddragelse osv."

(Bramming & Andersen, 2019, p. 44)

I Bramming og Andersens deleuzianske optik, som de introducerer i bogen, skelner de, ligesom i skizoanalysen, mellem subjekt og verden på en måde, hvor verden er *for* subjektet, og samtidig kommer verden kun til udtryk *i* subjektet. Overført til denne afhandling, om småbørnsforældre og arbejdsliv, betyder det, at arbejdslivet er *for* småbørnsforælderen. Arbejdslivet kommer imidlertid kun til udtryk *i* småbørnsforælderen som mødes af forskellige logikker og selvfulgeligheder fra familien, arbejdet, institutioner, skoler, myndigheder, eksperter mv. ligesom afhandlingens analyseafsnit peger på, når fire småbørnsforældre fremstilles enkeltvist som caseeksempler på en småbørnsforælders møde med arbejdslivet. I mødet mellem småbørnsforælder og arbejdsliv defineres objekter og subjekter i en organisering af

arbejdslivet (verden), der i en transformation, knyttet til affektivitet og lyst, kommer til udtryk i småbørnsforælderen (subjektet og den æstetiske erfaring), når småbørnsforælderen laver det som denne afhandling kalder en 'Arbejdslivsmanøvrering' og herigennem skaber 'Arbejdslivsproduktivitet' – to gensidigt konstituerende bevægelser, som tilsammen, gennem organisering og transformation, udgør afhandlingens anknnytning til værdi (afhandlingens begreber præsenteres mere indgående i kap 3.3.).

1.3.5. Work life balance og forskningsmetoder

Den dominerende del af work life balance forskningen er repræsenteret ved kvantitative forskningsmetoder, som hovedsageligt fokuserer på årsag-virkningskæder og bestemte virkemidler; fx at bestemte faggrupper på arbejdsmarkedet er under pres i forsøget på at finde en balance imellem familielivet og arbejdslivet – og at bestemte virkemidler, fx stress-reducerende tiltag – vil kunne genoprette den mistede balance, som forårsager stress. De få men mere kvalitative undersøgelser i work life balance forskningen medtager generelt set flere livsaspekter og fokuserer på mere komplekse sammenhænge (S. Jacobsen et al., 2013). Til fælles har langt de fleste metoder imidlertid – kvantitative som kvalitative – at de iagttager arbejdslivet som værende en konstruktion af forskellige enheder i mennesker liv, der sammensættes, og som hver især skal være 'fyldt op' for at arbejdslivet kan fungere. Afhandlingens litteraturreview (se kapitel 2) peger på, at der ikke findes studier af arbejdsliv, der tilgår undersøgelserne af arbejdsliv og småbørnsforældre med multiplicitet som grundvilkår. Dette forhold gør sig både gældende set i forhold til de danske og skandinaviske arbejdslivsforhold og de internationale. Afhandlingens videnskabsideal, et afsæt der har multiplicitet som grundvilkår, er dermed det, som tegner rammerne for, at afhandlingen gør noget anderledes med undersøgelsen af arbejdsliv og småbørnsforældre, end andre forskningsbaserede work life balance undersøgelser gør.

1.3.6. Videnskabeligt ideal - posthumanistisk performativt afsæt

Småbørnsforældre kan noget, som fordrer socialt håb for livet som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv – et 'noget' som forskningen ikke umiddelbart har begreber for andet end stress, mistrivsel og utilstrækkelighed (jf. litteraturreview kap. 2.). Småbørnsforældre kan

tydeligvis manøvrere rundt i arbejdslivets forskellige felter og funktioner og producere noget. Det som afhandlingen, i den sammenhæng, finder interessant, er at undersøge, hvad sker, når småbørnsforældrene manøvrerer rundt i det moderne arbejdsliv? Netop dette 'hvad sker', er det, som denne afhandling er optaget af, og er det, som den leder efter begreber for – begreber som afhandlingen har som ambition at skabe gennem affirmative læsninger af, hvor og hvordan småbørnsforældres manøvreren i det moderne arbejdsliv udspiller sig. Afhandlingen adresserer dermed et videnskabeligt paradoks, som gør performativitet til et centralt undersøgelsesafsæt, idet afhandlingen eksperimenterer affirmativt (Bramming & Andersen, 2019; Krejsler, 2019) med at udarbejde begreber for det, som sker, når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdslivs spændingsfelter præget af ubestemmelighed og dilemma.

Men hvordan udøver man som forsker affirmative eksperimenter, som stiler imod at skabe læsninger, der er gearret til at udstille socialt håb, hvis man samtidig skal forholde sig kritisk til det, som man undersøger – hvilket med lethed kunne være en antydning af modstand mod det, som foregår? Forholdet mellem det at være skabende og vitaliserende, og være kritisk på samme tid, er et velkendt dilemma, som tilhængere af kritisk teori ofte bliver konfronteret med (Braidotti, 2011). Det vil sige, hvordan får man det skabende og vitaliserende potentiale i kritisk tænkning til at balancere, når det tilsættes negativ kritik og modsættende bevidsthed, som en affirmativ læsning af småbørnsforældre og arbejdsliv nødvendigvis må indebære? Det centrale i denne debat er spørgsmålet om, hvordan man som forsker kan modstå og undgå at blive draget af det, som ligger lige for i empirien, nærmere betegnet det, som synes uretfærdigt, forkert eller ligefrem vulgært, og samtidig bringe værdighed til det, som man undersøger for at omgås empirien på en produktiv og affirmativ måde - selvom det kan virke modsætningsfyldt? Spørgsmålene udtrykker det videnskabelige og etiske dilemma, som afhandlingen står i, når den bekender sig til multiplicitet og til at være åben over for mangfoldighed.

Afhandlingen arbejder ud fra et posthumanistisk performativt afsæt (Braidotti, 2011; Bramming & Andersen, 2019; Kofoed & Stenner, 2017; Krejsler, 2019; Staunæs & Kofoed, 2015) og organiserer sig omkring argumentation, der udpeger begreber for det potentielle, som sker og bliver til, når situationer virker modsætningsfyldte og præget af ubestemmelighed og dilemma. Heri ligger en videnskabelig ambition om at skabe vitaliserende data, som fokuserer på det som Krejsler (2019), inspireret af Gilles Deleuze kalder 'glædespraktikker'. Afhandlingen

ønsker således at give et bud på, hvordan kritiske perspektiver, analytiske udpegninger af umuligheder, og ting som ikke hænger sammen, eller er svære for småbørnsforældrene at håndtere, kan være et produktivt afsæt for affirmationen af småbørnsforældres manøvreren i det moderne arbejdsliv, og dermed for indholdsladningen af de begreber, der skabes sammen med afhandlingens ambition om at skabe socialt håb og vitaliserende data, som skriver sig ind i work life balance forskningsfeltet og stiller skarpt på de mulighedsrum, som opstår når småbørnsforældre gør småbørnsforældreskab og producerer arbejdsliv – der hvor der produceres noget andet end stress, mistrivsel, ubalance og utilstrækkelighed. Herved har afhandlingen særligt fokus på det potentielle ved at være fuldtidsarbejdende småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv – ikke kun for at pege på de gængse positive sider ved at være småbørnsforælder, men nærmere med en erkendelsesinteresse med fokus på, hvad sker rent tilblivelsesontologisk fx (Frandsen, 2004; Krejsler, 2019), når man får øje på, at særlige diskurser og styringsteknologier fastlåser småbørnsforældrenes handlingsrum i noget, som kan forekomme umuligt at navigere i. Afhandlingen vil vise, hvad der sker i den proces, hvor småbørnsforældre navigerer i umulighedsrummet (eller mellemrummet), og via potentialitet og affektivitet transformerer og flytter det, der sker, et sted hen hvor det bliver til som noget andet end umulighed. Afhandlingen vil således både implicit og eksplicit argumentere for, at småbørnsforældre kan mere, end det som viser sig ved første øjekast i forskningen – skabe begreber for det og dermed gøre plads til det i work life balance forskningen. Afhandlingen vil derudover argumentere for, at Deleuziansk Etnografi som performativ etnografisk metode, er særlig anvendelig til at indfange det umulige og dermed det potentielle og empirisk ikke-betegnedede – det vil sige, det som man som forsker kan se er svært og problematisk, men som man har på fornemmelsen kan folde sig ud, og blot ikke har gjort det endnu. Som poststrukturalistiske Deleuze inspirerede feminister sætter St. Pierre & Pillow følgende overordnede ord på dette fænomen:

”Rather than finding despair, paralysis, nihilism, apoliticism, irresponsibility, or immorality in the decay and devastation of the ruins (charges such as these are often used to dismiss poststructuralism, but some believe they describe the foundational world), feminists have found possibilities for different worlds that might, perhaps, not be so cruel to so many people.”

(St. Pierre & Pillow, 2000, p. 8)

Afhandlingen skriver sig således ind i den poststrukturalistiske feministiske diskurs kendt som 'Working the Ruins' (Lather, 2001; St. Pierre & Pillow, 2000), og den posthumanistiske tradition, som feltet samler i ambitionen om at arbejde performativt med diskurser som åbne systemer, der kan flytte sig konceptuelt og blive til andet end sproglige subjektivitetsorganiseringer og problematikudpegninger, på samme måde som, der i fx dekonstruktivismen (Derrida, 2016) er tradition for. Working the Ruins er en tradition som anerkender problematikker og subjektivitetsorganiseringer (singularitet og forenkling af problematikker), men som, i stedet for at lade udpegninger af subjektivitetsorganiseringer og problematikker, der udstiller empiriske fastlåsnings, være et mål i sig selv, der bruges disse fastlåsnings, som et produktivt afsæt for at møde empirien affirmativt og arbejde med dens potentialitet i udforskningen af det, som bliver til empirisk, når empirien performer i fastlåsnings og ruiner – et analysestrategisk greb, der også er kendt som subjektivitetstransformation (Foucault, 1982), som er tænkt som en overskridelse af singularitet ud fra grundvilkåret om multiplicitet og som sigter mod at udstille subjektivitetens tilblivelse som noget andet end en organisering, der foregår i individet.²

1.3.7. Bidrag - nye arbejdslivsbegreber og forskningsmetode

Denne afhandling tilbyder nye perspektiver på fuldtidsarbejdende småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv, gennem belysning af de muligheder for værdiskabelse og tilblivelse, som småbørnsforældrenes arbejdsliv rummer og som træder frem, når der anlægges et særligt analytisk greb, der stiller skarpt på forældrenes selvorganisering i mødet med spændingsfelterne forbundet med ubestemmelighed og dilemma. Forældrenes manøvrering inden for disse spændingsfelter producerer noget – et 'noget', som afhandlingen leder efter begreber for. Afhandlingen har således to overordnede formål: det ene er at bidrage til work life balance forskningsfeltet ved at skabe nye begreber for småbørnsforældres potentiale i det moderne arbejdsliv gennem deleuzianske analyser af småbørnsforældre, som manøvrerer i det moderne arbejdsliv; afhandlingens andet formål er at bidrage til det posthumanistiske og performativt kvalitative forskningsfelt med opsætningen af et nyt metodisk greb, som ikke kun

² Elisabeth St. Pierre har siden udviklingen af begrebet 'Working the Ruins' udviklet ideen om at genopbygge og videre i retning af et mere deleuziansk inspireret og fremadrettet tilblivelsesontologisk blik, der ikke fokuserer nær så meget på at være i ruiner og noget 'ødelagt', men som i højere grad, og som udgangspunkt, ser på de bevægelser, der er potentialiserende fx (St. Pierre, 2016).

kan læse afhandlingens egne begreber, men som også vil kunne læse og producere andre potentialitetsdrevne sociale begreber, gennem det metodebegreb som afhandlingen kalder Deleuziansk Etnografi.

I forhold til spørgsmålet om, hvordan metode kan frembringe noget nyskabende og kreativt i arbejdet med begreber, skelner afhandlingen mellem, det som 'er', og det som 'kunne blive'. Det vil sige, at afhandlingen tager udgangspunkt i, at der findes nogle danske småbørnsforældre, der på mange måder føler sig pressede og oplever livet som forælder som fyldt med modsatrettede kræfter, der ikke synes at arbejde i samme retning – og måske er det heller ikke tilfældet. Afhandlingen tager afsæt i dette problematiserede felt – at det er stressende at være småbørnsforælder. Afhandlingens interessefelt er imidlertid ikke at søge løsninger på disse forskellige problematikker, som måtte opleves som tunge og stressende i livet som arbejdende småbørnsforælder. Afhandlingens interessefelt er nærmere, med afsæt i problematikkerne fra småbørnsforælders arbejdsliv, at eksperimentere med at få øje på og udpege det, som kunne blive, og det der gør en forskel for, at småbørnsforældrene rent faktisk fortsætter med at producere arbejdsliv – de ting, som de gør, og det som 'sker', når småbørnsforældre møder ubestemmelighed og dilemma i arbejdslivet, og det som får dem videre i bevægelse fra at sidde fast i de forskellige problematikker, og er det som gør en forskel. I tråd med Law & Urry (2004), som arbejder ud fra det deleuzianske argument om, at videnskabelige metoder kan have som mål at gøre en forskel ved at bryde ind i den måde, hvorpå social magt forstås og fremstilles (Law & Urry, 2004), så argumenterer de yderligere for, at kreative og nyskabende metoder altid er orienterede imod at gøre en forskel (Lury & Wakeford, 2012). Det at gøre en forskel er ifølge Lury & Wakeford et spørgsmål om at gøre en forskel i forhold til forholdet mellem 'her og nu' og 'da og dengang':

"An inventive method addresses a specific problem, and is adapted in use in relation to that specificity; its use may be repeated, but the method is always oriented to making a difference."

(Lury & Wakeford, 2012, p. 11)

Det at kortlægge forskelle og åbne nye områder af og for forskel er således udfordringen og omdrejningspunktet for afhandlingens metodiske ambition om at være produktiv, idet den derved leder efter noget, som den ganske vist ved er til som forskel, men som den ingen anelse har om, hvordan ser ud. Man kan sidestille dette med den måde livet 'er' forskel hos Deleuze og

herunder magten til at tænke forskel og skabe forskel, selvom man repeterer noget allerede gjort eller genkendeligt:

”To repeat is to behave in a certain manner, but in relation to something unique and singular which has no equal or equivalent.”

(Deleuze, 1994, p. 1)

På den måde er det, der gør Deleuziansk Etnografi nyskabende og kreativ evnen til at være både specifik og mere end specifik i forhold til den situation, som den undersøger, og samtidig både aktuel og virtuel (deleuziansk for kraftfuld) på den måde, hvor metoden udpeger et aktuelt problem, hvor småbørnsforældre er konfronteret med problematiske dilemmaer og ubestemmelighed i arbejdslivet. Metoden kan altid genbruges og gøres om igen, men i gentagelser vil der altid være forskel, ligesom med alt andet i livet.

1.3.8. Deleuziansk Etnografi som metode

For at kunne se forskel på småbørnsforældres adfærd, og de krav, som er med til at forme det, der udgør deres subjektivitet (erfaring, i dette tilfælde at blive til som menneske imellem krav fra arbejdsplads, familie, dagsinstitutioner, skoler, fritidsaktiviteter, eksperter etc.), så bliver det nødvendigt at se på den praksis, som småbørnsforældrene er vævet ind i - herunder også den måde som småbørnsforældrene vælger på, når grundvilkåret er multiplicitet. Multiplicitet er baseret på flertydighed og er derfor ubestemmelig - her i betydningen, at kravene, som småbørnsforældrene vælger imellem, både opstår sporadisk og kan opleves som om, at valget af det ene krav udelukker valget af det andet, og at det derfor er umuligt at vælge. For at småbørnsforældre kan begå sig i det moderne arbejdsliv, så må de gøre det, som Frandsen (2004) kalder 'det umulige' og derigennem 'vælge til uden at vælge fra' (Frandsen, 2004, pp. 17-22) - en valgstrategi, som er sammenvævet med multiplicitet og som aktualiseres, når to eller flere krav opstår samtidig (skizo), og hvor det ene krav umiddelbart synes at udelukke det andet (dilemma). Denne 'manøvrering' i dilemma og ubestemmelighed er afhandlingens skizoanalytiske værdibegreb, og det som den kalder Arbejdslivsproduktivitet (se uddybelse af afhandlingens begreber i afsnit 3.3.). Overordnet set kalder afhandlingen denne analysestrategiske metode for 'Deleuziansk Etnografi'. Ved at kalde tilgangen for 'Deleuziansk'

Etnografi er formålet at tilbyde en forskningsmetode, der ligner en etnografi, men som er tunet med et deleuziansk analysestrategisk blik.

Der er mange ligheder imellem etnografi og Deleuziansk Etnografi. Vigtigst af alt er, at Deleuziansk Etnografi, ligesom etnografi, er omfattende registreringer, som omfatter rige og dybdegående beskrivelser af feltet (Geertz, 1973; Van Maanen, 1988). Etnografi er desuden ofte kendetegnet ved at studere kulturer, adfærd og erfaringer ud fra et fænomenologisk-hermeneutisk videnskabsambition om at forstå feltet. Den amerikanske etnograf og professor John Van Maanen fremsætter i bogen 'Tales of the Field' fra 1988, at etnografi er et udtryk for etnografens egne personlige erfaring og perspektiv på feltet:

“It rests on the peculiar practice of representing the social reality of others through the analysis of one’s own experience in the world of these others. Ethnography is therefore highly particular and hauntingly personal, yet it serves as the basis for grant comparison and understanding within and across a society.”

(Van Maanen, 1988, p. Forord)

Etnografi formes således af etnografen, og af de valg han eller hun foretager undervejs – både i forhold til valg af fokus i feltet, og den måde som viden fra feltet formidles skriftligt. Dette gælder også for Deleuziansk Etnografi. Der hvor Deleuziansk Etnografi adskiller sig fra etnografi er på det videnskabelige ideal. Deleuziansk Etnografi forsøger ikke at forstå feltet og de informanter, der deltager i projektets undersøgelse, ligesom det fænomenologisk-hermeneutiske videnskabsideal fremsætter. Deleuziansk Etnografi undersøger i stedet dét, der sker, og som bliver til på nogle særlige måder, når mennesker (her småbørnsforældre) manøvrerer i ubestemmelighed og dilemma.

Deleuziansk Etnografi er et studie af, hvad mennesker (her småbørnsforældre) gør og siger, hvornår og hvordan, de gør og siger det, og med hvem og til hvem de siger det (Elliott & Culhane, 2017, p. 10). Det er et studie, som vil skabe begreber for det, som småbørnsforældre gør og producerer, når de manøvrerer i ubestemmelighed og dilemma og gør det umulige ved at vælge til uden at vælge fra og skaber arbejdslevsproduktivitet gennem arbejdslevsmanøvrering. Deleuziansk Etnografi er også en værdiansættelsesmetode, fordi den stiller skarpt på at udpege værdien i det, som, jf. skizoanalysen, produceres, når mennesker (her småbørnsforældre) manøvrerer i ubestemmelighed og dilemma og gør det umulige og vælger til uden at vælge fra

og laver det, som også er kendt som 'mellemrumspraktik' (Budtz-Jørgensen, Johnsen, & Sørensen, 2019; Frandsen, 2004; Fuglsang, 1998; Staunæs & Bjerg, 2015). Mellemrumspraktik tager, som begreb, afsæt i det antropologiske begreb om 'liminalitet', som er hentet fra Van Genneps studier af overgangsritualer (van Gennep, 1909). Liminalitet er karakteriseret ved, at et menneske befinder sig i en overgangsbevægelse imellem to eller flere sociale rum. Dette (mellem)rum kan kaldes et socialt limbo, og mennesket der gennemgår overgangen er i en transformationsfase, som er frigjort fra de velkendte sociale rums forventninger og krav. I denne afhandling kaldes denne liminale mellemrumspraktik for Arbejdslivsmanøvrering. Arbejdslivsmanøvrering er en begrebslig betegnelse for den potentialitet, som også opstår, når mennesker oplever at være fastlåst i et arbejdslivsrum (mentalt set) præget af ubestemmelighed og dilemma. Mellemrummets abstrakte grundvilkår er nødvendighed, foranderlighed og kontingens, hvilket betyder, at det er menneskets livsvilkår (nødvendighed) nogle gange at være mødt af dilemma og ubestemmelighed (i mellemrummet), men at ubestemmelighed og dilemma altid bliver til noget andet, end det, som umiddelbart, i mellemrummet, kan virke som en fastlåsning i, at intet kan lade sig gøre (foranderlighed og kontingens). Deleuziansk Etnografi udstiller det som sker, når mennesker (her småbørnsforældre) ankommer til mellemrummet, og på hvilken måde de kommer videre ud derfra igen. Deleuziansk Etnografi peger på, at lyst og affektive følelser som fx skam eller misundelse (Ahmed, 2004; Ngai, 2005; Staunæs, 2018) er det, som aktiverer potentialiteten i mellemrummet. Mellemrumspraktik er derfor en manøvrering i alle mulige faktorer, som ligger uden for mennesket, og som ikke har nogen logisk sammenhæng. I Deleuziansk Etnografi er det derfor ikke meningsfuldt at tale om forståelse af mennesker, ligesom i etnografien.

Når man arbejder med etnografi, så er det ikke kun et spørgsmål om, at udfærdige et skriftligt produkt – det der kaldes en etnografi. Etnografi handler i lige så høj grad om en bestemt type metodisk tilgang til det genstandsfelt, som undersøges, hvor forskeren i meget høj grad, fordyber sig i det pågældende genstandsfelt (Mol, 2008). Dette er også tilfældet for Deleuziansk Etnografi, hvor jeg har studeret og fordybet mig i mange af de uadskillelige processer og sammenvævninger af kontekster, som et småbørnsforælderarbejdsliv indeholder. Jeg brugte især lang tid på at studere de situationer, hvor forældre oplever at skulle vælge imellem flere vigtige ting på samme tid – og på at se, hvad der så skete, og hvad de gjorde, for at komme igennem den slags situationer. Med hjælp fra feltet og alle de personer, som har deltaget i og

med projektet, så er jeg kommet til at vide så meget om småbørnsforældre og måder at manøvrere i det moderne arbejdsliv på, at jeg har kunne lave en omfattende afspejling af min viden i denne afhandling.

Den største forskel på etnografi og afhandlingens forslag om Deleuziansk Etnografi er på det analytiske område. Typen af analyse ligner traditionel etnografi, hvor det etnografiske materiale er startstedet, og hvor behovet for at udvikle begreber er styrende for anvendelsen af teori og anden litteratur. I analyserne fokuserer Deleuziansk Etnografi på de mennesker, affekter, materialiteter og strukturer, som tilsammen udgør situationer (mellemlum), hvor småbørnsforældrene må manøvrere og gøre det umulige - vælge til uden at vælge fra - og hvor æstetisk erfaring opstår (i afhandlingen som Arbejdslivsproduktivitet). Æstetisk erfaring knytter sig til mødet mellem mennesker, affekter, materialiteter og strukturer og opstår som et produkt af dette møde, som både henvender sig til intellekt og sanser på samme tid. Æstetisk erfaring er derfor ikke indlejret i det enkelte menneske, som måtte være i gang med at praktisere mellemlumspraktik (her småbørnsforældre). Den specifikke analytiske forskel på etnografi og Deleuziansk Etnografi er således, at etnografiens analytiske produkt er forståelse af mennesker og Deleuziansk Etnografi udstiller æstetisk erfaring, som blandt andet omfatter menneskers oplevelse af verden sammenvævet med affektivitet, struktur og materialitet.

Deleuziansk Etnografis fokus på multiplicitet, potentialitet, krav og valg i forbindelse med menneskers manøvrering i livet, og ambitionen om at fremhæve, det der produceres, når mennesker bevæger sig i ubestemmelighed og dilemma, betyder at bestemte magtstrukturer, også kendt som selvfølgheder, bliver tydelige. Selvfølgheder bliver, i Deleuziansk Etnografi, imidlertid kun tydelige, fordi de bliver til genstand for undvigelse. Som fx da en af projektets informanter sagde: "Jeg ved godt, at det er vigtigt, at man ikke sidder tilbage som den sidste i børnehaven. Jeg forstår egentlig ikke hvorfor, men jeg vil gerne gøre, hvad jeg kan for, at hun (datteren) ikke skal føle sig alt for anderledes, bare fordi de andre børn for længst er blevet hentet. Men jeg bliver jo også nødt til at passe mit arbejde. Jeg kan bare ikke nå det før. Nogle gange, når jeg ved, at det bliver sent, så har vi kage med til børnehaven. Det kan de godt lide i børnehaven." Eksemplet kan vise, hvordan informanten undviger den selvfølghed, som det er, at det, uden nogen udtalt begrundelse, er efterstræbelsesværdig adfærd at hente sine børn fra børnehaven så lang tid før børnehaven lukker som muligt. For at undvige denne magtstruktur (selvfølghed), så gør informanten noget andet end at underlægge sig magten,

fordi hun ikke kan imødekomme den efterstræbelsesværdige adfærd. Hun Arbejdslivsmanøvrerer: hun tager kage med, fordi hun tænker, at det gør dagen nemmere at komme igennem, både for datteren, hende selv og for børnehavepersonalet – og måske også for de andre børn i børnehaven. I dette tilfælde ville det være nemt, at lave en analyse af de forskellige intentioner, som måtte være i spil i eksemplet. Det ville uden tvivl producere værdifuld social viden. Deleuziansk Etnografi har imidlertid en anden tilgang til det, den analyserer. Det er en tilgang, som integrerer menneskers handlinger sammenvævet med krav, valgmuligheder, ansvar og historie, "that makes these actions viable or 'reasoned' (Plauborg 2015: 36) rather than merely criticisable." (Plauborg, 2015, p. 36)³. På den baggrund møder afhandlingens analytik menneskelige intentioner, ambitioner og handlinger som et produkt af og ikke en årsagsforklaring på småbørnsforældre og moderne arbejdsliv.

1.3.9. Relevans for arbejdslivfeltet

Når jeg i afhandlingen skriver om 'feltet', mener jeg først og fremmest 'arbejdslivet for fuldtidsarbejdende forældre med børn under 12 år'. Der er det felt, som ph.d.-projektet fra start af har været bundet op på i forhold til et ønske fra Arbejdsmiljøforskningsfondens side om en undersøgelse af arbejdsmiljøet for denne gruppe. Ph.d.-projektets undersøgelse er dermed forankret i en ambition om at frembringe en forklaring på, hvordan dette segment (småbørnsforældre) på arbejdsmarkedet håndterer arbejdslivet til trods for de mange udfordrende krav og vilkår forskellige steder fra; og ligeledes at belyse forskellen mellem offentlige og private institutioner, mænd og kvinder samt skilte og samlevende familier – og undersøge dette både i arbejds- og familiekonteksten, med henblik på at udforske årsagerne til, at småbørnsforældrene både er stressede og arbejdsdygtige på samme tid – i et studie af overgangene mellem småbørnsforældrenes tre livssfærer i det moderne arbejdsliv (projektets design forklares yderligere i afsnit 3.2.).

Afhandlingen er således født ind i en ambition om, først og fremmest, at producere viden om det psykiske arbejdsmiljø, som småbørnsforældre befinder sig i, når de er aktive deltagere i det moderne arbejdsliv. Derudover er afhandlingen også relevant viden for dels individuelle småbørnsforældres perspektiv på deres eget arbejdsliv, og dels for samfundsmæssige

³ Inspireret af (M. Madsen, 2019, p. 23)

overvejelser knyttet til politiske og institutionelle disponeringer, som kan påvirke de processer og kontekster, som omgiver småbørnsforældre i de moderne arbejdsliv. Til trods for den analytiske forskydning i projektet, så er afhandlingens relevanskriterier stadig uændrede, idet de tre hovedinteressenter individ, arbejdsplads og samfund – i overført betydning – stadig er potentielle aftagere for den viden som produceres i afhandlingen.

1.3.10. Afhandlingens tre argumenter

Ved at kigge ned over indholdsfortegnelsen, kan læseren måske opleve, at der er mange afsnit og kapitler herunder nogle lidt utraditionelle titler, som fx 'Sange', 'Strata-rekvisitter', 'At tænke i folder' etc. Derudover er der stor forskel på, hvor lange kapitler og afsnit er. Jeg har valgt at strukturere afhandlingen på den måde, fordi jeg gerne vil udvikle tre argumenter sideløbende med, at afhandlingen skrider frem kronologisk. Det første argument, som jeg gerne vil udvikle er et argument, der handler om værdi og småbørnsforældres rolle i det moderne arbejdsliv – om småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis. Mit andet argument handler om den rolle, som omgivelserne spiller for småbørnsforældre og deres adfærd. Som det tredje udvikler jeg et metodisk argument og foreslår Deleuziansk Etnografi som metode til studiet af småbørnsforældre og arbejdsliv og andre studier af socialitet.

Det første argument om skizo-værdibegrebet, og multiplicitet som grundvilkår for analyse af småbørnsforældre og arbejdsliv, udvikles og understøttes gennem kapitel 3 og 4, hvor metode og analyse møder hinanden og bliver til i en iterativ proces. Kapitel 4, som indeholder afhandlingens analyse, er struktureret som fire individuelle case-analyser (Flyvbjerg, 2001). De udvalgte cases er valgt, fordi de udstiller småbørnsforældre og arbejdsliv på nogle særligt inkompossible⁴ måder, som kendetegner den skizoide modsatrettethed forbundet med at være småbørnsforælder i henhold til gældende normer for småbørnsforælderskab og så samtidig ikke være småbørnsforælder i henhold til normerne, når den pågældende småbørnsforælder 'gør det umulige' og 'vælger til uden at vælge fra' i manøvreringen i det moderne arbejdsliv. Inklusionen af småbørnsforældre, der manøvrerer i arbejdslivet, repræsenterer afhandlingens projekt om at vise, at affektive tilstande, som fx skam og skyld, ikke kun producerer stress og ubalance i patologisk forstand, som mange af undersøgelserne fra kapitel 2 viser – men at

⁴ Inkompossibilitetsbegrebet uddybes nærmere i afsnit 3.3. om analysestrategi.

affektivitet og modsætningsforhold mellem lyst og krav også kan have produktive sider, som giver kraft til det, som en småbørnsforældrekrop er i stand til at gøre, når den manøvrerer og gør det moderne arbejdsliv. Kapitel 4 viser denne performativitet i analysen af småbørnsforældre, som praktiserer det som afhandlingen kalder Arbejdslivsmanøvrering, når forældrene gennem affektivt drevet mellemrumspraktik skaber, det som afhandlingen kalder Arbejdslivproduktivitet. Kapitel 4 giver plads til afhandlingens eksperiment med den affirmative læsning som analysestrategi og æstisk erfaring (subjektivitetstilblivelse) som betegnelse for det output, som den affirmative læsning producerer. Argumentet for begreberne Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering, understøttet af de tre omverdensbegreber (strata) Work Life Shadow, Divpoyment og Forældreansvarsfigurer, uddybes i afsnit 3.3., hvor en samlet oversigt over afhandlingens begrebsudvikling præsenteres. Baseret på den detaljerede analyse af småbørnsforældres mikrohandlinger giver diskussionen af deres disponeringer ny viden om arbejdsliv og om, hvad det er, som bidrager til, at småbørnsforældre kan gennemføre et arbejdsliv på trods af mange modsatrettetheder mellem deres egen lyst og de krav, som de er omgivet af. Denne erkendelse er knyttet til afhandlingens affirmative eksperiment, og argumentet er bundet op i konklusionen.

Afhandlingens andet argument handler om småbørnsforældres omgivelser (strata/livskontekster) mere generelt: hvordan kan omgivelsernes agens anskues, hvordan fungerer omgivelserne, og hvordan arbejder mennesker med deres omgivelser? I dette argument bliver de tre livskontekster skilte familier, dagsinstitutioner og skoler, samt arbejdet som et skyggebegreb, til som betydningsfulde normative rammer, der er sammenvævet med småbørnsforældre og arbejdsliv. I dette argument bliver strata-begreberne 'Divpoyee', 'Forældreansvarsfigurer' og 'Work Life Shadow', som afhandlingen udvikler, til som generaliserbare begreber ud over det, der handler om småbørnsforældre og arbejdsliv, idet de tre begreber er mere komplekse og sammenvævede med andre dele af velfærdsstaten end blot småbørnsforældre og arbejdsliv. Analysen og tilblivelsen af de to arbejdslivsbegreber Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering, fra det første argument, giver en case, som danner grundlag for udvikling af dette andet argument (de tre strata-begreber), da casen viser, hvordan småbørnsforældres arbejdslivsadfærd, i høj grad, tager højde for de krav og muligheder, som er forbundet til de tre strata-begreber – og at de tre begreber har indlejret en grundlæggende antagelse i sig om verden, som bidrager til en tilblivelse og vedligeholdelse af

verden ud fra begrebernes eget verdenbillede. Argumentet starter allerede i det indledende empiriekstrakt og gennem hele kapitel 1, hvor jeg opridses de teoretiske grunde til at knytte an til småbørnsforældre og arbejdsliv som produktivitet. I afhandlingens afsnit 3.3.5. diskuterer jeg, hvordan Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet kan ses som produktivitet i form af 'affektiv økonomi', der gør de valg, som småbørnsforældre træffer mellem lyst og krav, brugbare i videreførelsen af det moderne arbejdsliv. Her illustrerer jeg også, hvordan Arbejdslivsproduktivitet bliver til, billedligt set igennem Folden, når småbørnsforældre Arbejdslivsmanøvrerer i krav, lyst, potentialiet og valg. Derudover tilføjer jeg nogle mindre afsnit, ind imellem de lidt længere kapitler, som hedder 'strata-rekvisitter'. Strata-rekvisitter expliciterer særlige pointer ved argument to, som også er med til at binde det sammen med argument et. I kapitel 4 analyserer jeg, hvordan småbørnsforældre interagerer og forhandler med de tre strata-begreber ud fra mit eget empiriske materiale. En affirmativ læsning af småbørnsforældre- og arbejdslivssammenvævedhed med de to arbejdslivsbegreber (argument et) og de tre strata-begreber (argument to) foreslås gennem opbygningen af hele kapitel 3. Argument to er, ligesom argument et, også bundt op i konklusionen.

Det tredje og sidste argument er om Deleuziansk Etnografi og den metodiske tilgang til småbørnsforældre og arbejdsliv. Dette argument er også kort introduceret i kapitel 1, men er hovedsageligt udviklet i en sammenvævning mellem kapitel 3 og 4. I kapitel 3 introduceres selve metoden bag Deleuziansk Etnografi gennem tre dele: del 1, som behandler metodens videnskabelige bidrag i tilblivelsesontologi; del 2, som præsenterer forskerfortællingen om indsamling af empiri og de forskellige 'værktøjer', som understøtter den tilblivelsesontologiske tilgang til empiriindsamlingen; og del 3, som går ind i den analysestrategiske metodedel, der argumenterer for anvendelsen af 'den affirmative læsning' og output i form af 'æstetisk erfaring', som knytter an til empiri gennem affekt og sanser. Den affektive og sanselige æstetik står desuden frem gennem analysens opbygning, i kapitel 4, som en kombination af filmscenisk inspiration fra Roy Anderssons film *Sange fra anden sal*, som en makroanalytisk ramme for empirien; og Deleuzes tankebillede på Folden, som mikroanalytisk ramme for de særlige og specifikke manøvreringer, som småbørnsforældre foretager i arbejdslivet, iblandt lyst, krav, potentialitet og valg. Afsnit 3.3. argumenterer desuden for den metodiske anvendelse af de to nye arbejdslivsbegreber og de tre strata-begreber, når småbørnsforældre og arbejdsliv undersøges. Strata-rekvisitterne, som er løbende placeret igennem afhandlingen, er med til at

give både en æstetisk sanselig oplevelse af deres mere eller mindre tilfældige placering i verden og et analytisk visuelt billede på Deleuzes begreb om strata i Folden, der, som både større og mindre begivenheder, opstår løbende og mere eller mindre tilfældigt i verden (og dermed også i forhold til småbørnsforældre og arbejdsliv). Argumentet for Deleuziansk Etnografi, som en relevant måde at fornye etnografien på, kan virke mere diskret, end argumentet for de to andre argumentationslinjer, idet argumentet hovedsageligt er illustreret igennem afhandlingen som et eksempel på, hvordan Deleuziansk Etnografi, som genre, udføres i praksis (Flyvbjerg, 2001). I afhandlingen foretrækker jeg således, med Deleuzes tanke om tilblivelse i kaos gennem filtre (Deleuze, 1993, p. 76), at lægge vægt på det som bliver til i kaos, og ikke så meget det filter, som får det til at blive til – og derfor at begrænse de metodemæssige reflekserive dele af teksten til det, som er nødvendigt for min argumentation, så jeg kan give plads til analysen af småbørnsforældre og arbejdsliv.

Mens de tre argumenter er mere eller mindre opdelt, og mest udviklet i opdelt kapitler, så er de også afhængige af hinanden. Sammenvævningen af de tre argumenter er imidlertid nødvendig, fordi de giver empirisk, teoretisk og metodisk grundlag for hinanden. Som eksempel, så er enkeltdele i metoden blevet til gensidigt konstituerende med begreberne i analysen, i takt med, at begge er udviklet. Til trods for dette gennemgående sammenvævningsprincip, som går på tværs af afhandlingen, vil jeg anbefale læseren at starte fra begyndelsen og læse fremad derfra i håb om, at afhandlingen, som den skrider frem, åbner for en kraftfuld udvikling af alle tre argumenter samtidig med, at de forskellige stilskift, også gør den underholdende at læse.

1.3.1. Forskningsspørgsmål

Med udgangspunkt i en deleuziansk empirisk erkendelsesinteresse for småbørnsforældres tilblivelse som mennesker i håndteringen af forældrearbejdslivets forskellige spændingsfelter, er hovedformålet med afhandlingens produktion af viden: en kvalificering af dilemmaer og ubestemmlighed som værende noget potentielt værdiskabende – og i den forbindelse metodisk at kvalificere brugen af affirmation og æstetisk erfaring i arbejdet med work life balance gennem Deleuziansk Etnografi. I projektet med at indsamle viden inden for disse rammer arbejder afhandlingen ud fra følgende hoved- og delforskningsspørgsmål:

Hovedspørgsmål

Hvordan virker dilemma og ubestemmelighed, når småbørnsforældre manøvrerer i familie- og arbejdsliv, og hvordan kan dette forstås som værdiskabende?

Hovedspørgsmålet besvares gennem to delspørgsmål:

Delspørgsmål

1. Hvilke værdiskabelses- og løsningsbegreber kendetegner den del af work life balance forskningen, der sætter fokus på, hvordan mennesker håndterer forældrearbejdslivsdilemmaer og ubestemmelighed?
2. Hvad sker med småbørnsforældres tilblivelse og subjektivitet, når livet med dilemmaer og ubestemmelighed bliver en nødvendig del af forældrearbejdslivet?

1.4. Overblik over afhandlingen

Dette kapitel præsenterer et overblik over afhandlingens indhold og logiske sammenhæng, med det formål at give læseren en introduktion til, hvordan afhandlingen er bygget op.

Afhandlingen består af fem traditionelle kapitler, som på hver sin måde tilgår genstandsfeltet småbørnsforældre og arbejdsliv med henblik på at nærme sig en læsning og diskussion af det som sker, når småbørnsforældre manøvrerer rundt i det moderne arbejdsliv. Ind imellem kapitlerne er fem af det, som afhandlingen kalder 'strata-rekvisitter', som er ekspertdefinitioner af udvalgte begreber, placeret med henblik på, gennem et eksemplificerende udsnit, at give læseren indblik i de strata og rammer, som småbørnsforældrene omgiver sig med, *når* de manøvrerer rundt i det moderne arbejdsliv (se uddybende definition af strata-rekvisitter i kapitel 3, afsnit 3.3. om analysestrategi). Hvert kapitel og hver strata-rekvisit er hver især en del af en større sammenhæng i arbejdet med at

læse småbørnsforældre og det moderne arbejdsliv i retning af at imødekomme den undren, som afhandlingen arbejder med. Det er imidlertid ligeledes tanken, at hvert kapitel og stratarekvisit fortæller en enkeltstående historie for sig, om det pågældende tema i fokus.

Efter en præcisering af forord, formål og bidrag indledes afhandlingen med et **Empiriekstrakt**, som er et momentvist indblik i afhandlingens empiri og nogle af de forskellige problematikker, der gemmer sig bag det at være henholdsvis skilt og samlevende fuldtidsarbejdende forælder i det moderne arbejdsliv. **Kapitel 1** – 'Indledning' – er en skitsering af vejen ind i afhandlingens arbejde med work life balance forskningsfeltet og de dilemmaer og problematikker, som præger dette. Kapitlet sætter rammem om den scene, som afhandlingens empiri udspiller sig på, når det handler om, hvilke overordnede tendenser, som præger både forskning og praksis på området. Kapitel 1 redegør desuden for afhandlingens valg af titel og bidrag med Deleuziansk Etnografi og herigennem også for det skizoanalytiske værdibegreb, som afhandlingen arbejder ud fra, når den producerer nye arbejdslivsbegreber og ny forskningsmetode. Afslutningsvist præsenteres afhandlingens tre ambitioner og dertilhørende forskningsspørgsmål. **Kapitel 2** – 'Internationalt litteraturreview og forskningsoverblik' – skaber overblik over work life balance forskningen med særligt fokus på den del af work life balance forskningen, der beskæftiger sig med work life balance og deleuziansk performativitet og forældrearbejdsliv ud fra tilblivelsesontologiske og affirmative analysestrategier. Formålet med litteratur-reviewet er at undersøge 'markedet' for forskningslitteratur, som beskæftiger sig med samme genstandsfelt som denne afhandling, for derigennem at kunne udpege på netop hvilket område denne afhandling bliver til state-of-the art og bidrager med ny forskning til work life balance forskningsfeltet. Kapitlet gennemgår work life balance litteraturen systematisk henover to dele. Den første del ser bredt på work life balance litteraturen og tematiserer denne. Anden del stiller skarpt på den undergruppering af litteratur, som kun berører småbørnsforældre og arbejdsliv og sorterer denne i tre forskellige klasser, hvoraf den ene af klasserne er det felt, som afhandlingen stiller sig i, når den producerer og diskuterer viden om småbørnsforældre og arbejdsliv. **Kapitel 3** – 'Metode og resultater' – præsenterer afhandlingens bidrag og metode Deleuziansk Etnografi henover tre dele. Deleuziansk Etnografi går i dybden med afhandlingens videnskabsteoretiske vinkel på work life balance forskningsfeltet. I kapitlet indskriver afhandlingen sig i det performative tilblivelsesontologiske forskningsfelt med udgangspunkt i Gilles Deleuzes filosofi. Der redegøres i kapitlet yderligere

for afhandlingens positionering i det tilblivelsesontologiske videnskabsunivers ud fra deleuzianske læsninger af work life balance forskningsfeltet gennem Deleuzes begreb om Folden som analytisk greb og billede på tilblivelsen af subjektivitet, der afspejler afhandlingens eksperiment med begreber, som bliver til i småbørnsforældres manøvrering i et affektivt mellemrum i det moderne arbejdsliv, hvor kraft og handlinger bag lyst, krav, valg og potentialitet møder hinanden. (Deleuzes begreb om Folden behandles nærmere i afsnit 3.3. om analysestrategi). Deleuziansk Etnografi II gennemgår metoden til indsamling af datamateriale i henhold til afhandlingens tilblivelsesontologiske videnskabsideal. Afhandlingen anvender, i tråd med det tilblivelsesontologiske videnskabsideal, forskellige typer af kvalitative forskningsværktøjer, som i kapitlet beskrives enkeltvist kombineret med en forskerfortælling fra feltet. Deleuziansk Etnografi III gennemgår afhandlingens analysestrategiske set-up, der bevæger sig henover to plan: et makroanalytisk plan, der danner ramme om den empiriske analyse, og som er inspireret af kulisseopsætningen fra Roy Anderssons film 'Sange fra anden sal'; og et mikroanalytisk plan, der udstiller det potentielle ved småbørnsforældres manøvreren i det moderne arbejdsliv, der hvor subjektivitet bliver til begrebsligt, og som afhandlingen søger at udarbejde nye begreber for. Deleuzes begreb om Folden anvendes i afhandlingens mikroanalytiske eksperiment og udarbejdelse af nye begreber. Kapitlet fokuserer i den sammenhæng dels på en beskrivelse af Folden som teori, og dels på at udpege de relevante teoretiske aspekter ved Folden, som afhandlingen kan anvende empirisk inducerende til at udpege de særlige empiriske erkendelsesinteressante punkter, der, gennem affirmativ læsning, udstiller potentialitet og tilblivelsen af småbørnsforældrearbejdslivssubjektivitet som æstisk erfaring. Afslutningsvist præsenteres afhandlingens resultater i form af de to nye arbejdslivsbegreber Arbejdslivsmånøvrering og Arbejdslivsproduktivitet, som er sammenvævet med de tre strata-begreber Work Life Shadow, Forældreansvarsfigurer og Divployment. De fem nye begreber formidles afslutningsvist æstetisk i en figur, som præciserer, hvordan begreberne står i forhold til hinanden analytisk set. **Kapitel 4** – 'Deleuzianske sange fra anden sal' skildrer afhandlingens analyse af feltarbejdet. Kapitlet er opdelt i fire analytiske momenter, som afhandlingen kalder 'sange'. Sangene er opbygget æstetisk som tableauer i tråd med Roy Andersson's iscenesættelse af filmen Sange fra 2. sal (se også kapitel 3, afsnit 3.3.1., hvor denne makroorganiserende metode præsenteres). Under hvert tableau, som scene, udfoldes mikroanalytiske greb empirisk i henhold til Deleuze's begreb om Folden. Afhandlingens mikroanalytiske fremstilling organiseres via det, som Deleuze kalder

inkompossibilitet. Inkompossibilitet er et punkt i tiden (og Folden), hvor to både særlige og uensartede og/eller modsatrettede begivenheder indtræffer samtidig, og hvor sammenstødet mellem lyst, krav, valg og potentialitet transporteres affektivt og bliver til som subjektivitet. I tråd med afhandlingens erkendelsesinteresse udforsker afhandlingen derved subjektivitetsområder i Folden og det som produceres, når begivenhedssammenstød producerer inkompossibilitet, affektivitet og Arbejdslivsproduktivitet gennem Arbejdslivsmanøvrering. (Inkompossibilitet behandles nærmere i afsnit 3.3. om afhandlingens analysestrategi og Folden). **Kapitel 5** – 'Konklusion og diskussion' gennemgår afhandlingens resultater: de fem nye begreber og nye metode henover diskussion, refleksion og tentative forslag, som samler op på afhandlingens tre ambitioner og forskningsspørgsmål.

Bemærk venligst, at når der står (se link), så er det en henvisning til listen over links i referencelisten bagerst i afhandlingen.

Da afhandlingen er et empirisk eksperiment, så kan det forkomme spøjst, at analyserne først optræder to tredjedele inde i afhandlingen. Dette skyldes valget om at præsentere afhandlingens begreber før analyserne, så det bliver tydeligere for læseren, på hvilken måde begreberne arbejder analytisk. Denne linearitet er dog ikke repræsentativ for den måde som både begreber og analyser er blevet til på. Analyserne og begreberne er blevet til 'i midten' af empiri og teori gennem en iterativ process bestående af læsninger, genlæsninger og diskussioner frem og tilbage. Afhandlingen er imidlertid stadig empirisk forankret, da den hovedsageligt er blevet til gennem empirien. Hvis læseren således skulle hige efter at møde empirien tidligere i læsningen af afhandlingen, end lineariteten i det skriftlige uundgåeligt byder på, så er det altid muligt at læse de fire sange (analyseafsnit) uden om de teoretiske dele af afhandlingen – eller blot før noget andet.

Strata-rekvisit b

Generationers udvikling gennem de sidste 100 år

Ordet generations etymologiske baggrund har rod i ordet 'at generere', som betyder 'at avle'. En generation er alle mennesker, som er født og lever på samme tid. Det kan også tænkes som en generel periode på cirka 30 år, hvor børn fødes og vokser op, bliver voksne og begynder at få deres egne børn. I slægtsskabsterminologien er generation en strukturel term, som betegner forældre-barn forholdet. Generation bruges også tit synonymt med betegnelsen 'kohorte' inden for socialforskningen – mennesker inden for en afgrænset befolkningsandel, som oplever de samme signifikante begivenheder inden for en given tidsperiode. Generationer er her fødselskohorter, også kendt som sociale generationer, og bruges bredt i populærkulturgenren som basis for sociologiske analyser. Udbredelsen af generationsanalyser tog fart i det nittende århundrede som følge af en stigende bevidsthed om muligheden for varig social forandring og ideen om ungdomsoprør imod den etablerede sociale orden. Nogle forskere mener, at generationer, som kategori, er en af de mest fundamentale ting i et samfund, hvor andre ser eksempelvis klasse, race, køn og uddannelsesniveau som vigtigere faktorer (Jaeger, 1985; Pilcher, 1994; Wohl, 1979). The Strauss-Howe generational theory har sat standarden i den vestlige verden for, hvordan generationer i grove træk kan opdeles henover geografiske og kulturelle forhold (Strauss & Howe, 1991). Disse samtidskaraktistika af kohorter er gennem tiden blevet brugt som fundament i både medie- og reklamearbejde og har således i høj grad været med til at præge billedet af verden i generationer (Chaney, Touzani, & Ben Slimane, 2017; Siegel, Hoover, & Gendell, 1993)

The Lost Generation beskriver dem, der kæmpede i 1. Verdenskrig. Det er den kohorte der er født i 1883 til 1900 – og som er vokset op i 'De brølende 20'ere'.

The Greatest Generation omfatter de veteraner, som kæmpede i 2. Verdenskrig. De blev født mellem 1901 og 1927 og er vokset op gennem 'Den store depression' i 1930'erne.

The Silent Generation er dem, der blev født mellem 1928 og 1945, og inkluderer dels nogle af dem, som er vokset op og/eller har kæmpet i 2. Verdenskrig, og dels også dem, som måtte have vokset op under og/eller kæmpet i Koreakrigen og Vietnamkrigen.

Baby Boomers er typisk dem, der er født i efterkrigstiden mellem 1946 og 1964. Der blev observeret forhøjede fødselstal i denne periode, hvilket gjorde det til en relativt stor kohorte.

Generation X er, som generationen efter baby boomers, karakteriseret ved det, som kaldtes 'baby bust' pga. et fald i fødselstallet, og omfatter mennesker født mellem 1965 og 1980. Generation X har desuden været en term, som har været brugt som betegnelse for forskellige subkulturer i perioden.

Millenials er også kendt som 'Generation Y' som efterfølger til Generation X. Millennial kohorten strækker sig fra fødselsår 1981 til 1996. Millennial kohorten står til at overstige Baby Boomers kohorten i størrelse.

Generation Z strækker sig fra 1997 til 2012 og er endnu relativt ny og uden gennemgående karakteristik.

Generation Alpha er den seneste generation og er startende fra 2013 og estimeret til at slutte midt eller sidst i 2020'erne. Generation Alpha er den første generation, hvor alle er født i det 21. århundrede. Siden 2015 er der blevet født cirka to en halv million mennesker hver uge verden over, og således forventes Generation Alpha at nå to milliarder mennesker i 2025, hvilket er den største kohorte nogensinde.

Kapital 2: Internationalt litteraturreview og forskningsoverblik

Afhandlingens litteraturreview er opdelt i to dele. Den ene del ser generelt på de brede aspekter som omgiver småbørnsforældre og arbejdsliv. Den anden del klassificerer work life balance forskningen i forhold til den måde som forskellige litteraturtyper tilgår det aspekt ved work life balance som undersøges. Formålet med den anden del af litteraturstudiet er specifikt at udpege, hvor denne afhandling stiller sig i feltet over work life balance-litteratur. Litteraturstudiet er internationalt, selvom afhandlingens empiriske undersøgelse er udført i en dansk kontekst. For afhandlingen betyder det, at forhold som fx velfærdsregimer er med til at reflektere det, som dukker op i en given undersøgelse – og her i en dansk kontekst. Til trods for, at denne afhandling arbejder ud fra et skizoanalytisk værdibegreb, som almindeligvis afviser meget kategoriske forhold, så følger litteraturreviewet almindelige og genkendelige måder at organisere litteratur på, i et forsøg på at formidle en form for orden i kaos, selvom litteraturen på skizoid vis uundgåeligt stritter ud af kasserne her og der.

2.1. Søgnings- og organiseringsmetode

Litteraturreviewets metode er som nævnt inspireret af det strukturerede litteraturreview (Brandi & Iannone, 2020; Petticrew & Roberts, 2008). Det blev i første omgang udført som en iterativ og tværgående søgeproces ved brug af elektroniske databaser som basis for søgestrategien (Petticrew & Roberts, 2008, p. 80). Litteratursøgningerne er hovedsageligt blevet udført i databasen Scopus, som er den digitale artikel database service på Aarhus Universitet i Danmark. Scopus er en simpel søgeflade, hvor det er muligt at lave krydssøgninger via en række forskellige databaser med litteratur inden for mange forskellige forlag. Scopus dækker blandt andet over følgende forlag: Elsevier, Springer, Wiley-Blackwell, Taylor & Francis, Sage, Wolters Kluwer, Oxford University Press, Emerald, Inderscience Publishers, Cambridge University Press, Bentham Science, IEEE. Derudover er der lavet supplerende søgninger gennem Google Scholar og databaserne BIOSIS, Compendex, Ebsco Academic Search Elite, Ebsco Business Source Premier, FSTA og Inspec. Søgningerne var organiseret i henhold til afhandlingens første delspørgsmål: Hvilke værdiskabelses- og løsningsbegreber kendetegner den del af work life balance forskningen, der sætter fokus på, hvordan mennesker håndterer forældrearbejdslivsdilemmaer og ubestemmelighed?

For at imødekomme afhandlingens formål om at undersøge, hvordan forældre med små børn (op til 12 år) håndterer dilemma og ubestemmelighed i arbejdslivet – situationer som skaber kompleksitet for forældrene, fordi situationerne rummer mødet mellem modsatrettede behov, krav og vilkår fra forskellige områder i livet, der møder hinanden – lavede jeg en protokol (Petticrew & Roberts, 2008, pp. 27-52), som opsummerede de behov og kriterier for litteraturreviewet, som ud fra mit tentative kendskab til work life balance feltet, var vigtige at kortlægge for at opnå det mest retvisende billede af forskning, der beskæftiger sig med work life balance, det moderne arbejdsliv og forældres håndtering af arbejdslivet. I protokollen opdelte jeg således litteraturreviewet to konkrete søgeområder:

Søgeområderne indeholdte dels en del, der omhandler et studie af den måde som work life balance forskningsfeltet konstituerer sig på overordnet set – dvs. ”work life balance for fuldtidsmedarbejdere med børn” (småbørn under 12 år): kendetegnet ved familie- og arbejdslivsforskning, der sætter fokus på, hvordan forældre med småbørn håndterer arbejdslivet. Dette for at skabe et overblik over, hvordan work life balance feltet tegner sig generelt set i forhold til afhandlingens erkendelsesinteresse. I den anden del fokuserede jeg mere indgående på den forskning, som i særlig grad, og med en mere mikroanalytisk erkendelsesinteresse, forsøger at gribe de historier om arbejdslivsrelaterede dilemmaer, som opstår, når vilkår og behov fra forskellige områder i livet ’støder sammen’ for forældre med små børn – dette for at komme et spadestik dybere i forhold til at finde forskning, som har en performativ tilgang og som bruger forældreerfaringer/-erindringer eller andre mikroanalytiske metoder til at sætte fokus på forældredilemmaer i arbejdslivets ubestemmelighed. Med henblik på at få fat i den relevante litteratur og tilnærme, at alle hjørner og alle slags litteratur blev undersøgt, blev der lavet tværgående søgninger henover alle tilgængelige databaser inden for alle områder – ’all fields’. Dette betyder ikke kun, at alle umiddelbart relevante databaser blev gennemført, det betyder også at resten af databaserne, som ikke umiddelbart ville være første valg, også blev gennemført for at tilnærme den videst og dybest mulige afsøgning af relevant litteratur. Søgningerne i databaserne er udført med en kombination af kontrollerede emneord som eksempelvis ’family’, ’working life’, ’boundaryless working life’ og ’performativity’ sammen med fritekst. Sprogligt er der afgrænset til dansk, engelsk, norsk og svensk. Der er yderligere afgrænset tidsmæssigt til undersøgelser, som er udgivet siden 1970. Søgeordsprotokoldelen, figur 2.1. er skitseret i nedenstående tekstboks.

Figur 2.1. - Protokol over søgeord og søgeordskombinationer i internationale databaser

Nøgle:

/ = eller

(+/) = og/eller

+ imellem søgeord = indikerer alle søgeordstyper som 'skal' med i kombinationen

Søgekombinationer

- **Del 1)** - work life balance feltet generelt **"work life balance for fuldtidsmedarbejdere med børn"** (småbørn under 12 år)
 - "work life balance" / "family and working life" / "family and work life" + "full time working parents/employees" + "young/small children"

- **Del 2)** - forskning der beskæftiger sig **"kvalitativt med småbørnsforældres håndtering af dilemmaer i det grænseløse arbejdsliv"**

Enten "the boundaryless work(ing life)" (eller andet forslag der udtrykker forældres 'overgange' i arbejdslivet mellem livet 'hjemme', på 'arbejdet' og i 'institutionerne')

+ "(full time working) parents with young/small children

(+) work life balance parents with (small/young) children)

+ "qualitative research" forsøgt kombineret med:

enten

"micro analysis"

(+) "affective(ty) (science)"

(+) "performativity" / "performative (studies)"

(+) "experience" (som empiri)

(+) "recollection" (som empiri)

(+) "Deleuze" / "deleuzian (studies)"

(+) "(new) materialism"

(+) "affirmation" / "affirmative (studies)"

(+) "post-structuralism" / "post-structural studies"

(+) "post-humanism" / "post-humanism studies"

Søgningerne frembragte et stort antal publikationer, som gennemgik en screeningsproces med henblik på at finde frem til publikationer med skarp relevans for afhandlingens erkendelsesinteresse.

Screeningen er derfor foregået i henhold til afhandlingens forskningsspørgsmål. I praktisk forstand, har jeg lavet 'læsninger' af måderne, hvorpå småbørnsforældres erfaringer med det moderne arbejdsliv står frem i arbejdslivsstudier med småbørnsforældre som genstandsfelt. Jeg gjorde dette ved at udvælge og se nærmere på de analytiske processer i publikationer, som søger at knytte an til, hvordan værdiskabelse opstår, når småbørnsforældre forsøger at håndtere det moderne arbejdsliv. Gennem en undersøgelse af de specifikke publikationer, som enten dækker eller rækker ud imod dette genstandsfelt, vurderede jeg, hvilke overordnede temaer, som er fremherskende inden for work life balance/grænseløshedslitteraturen, samt hvilke metodiske og analytiske fremgangsmåder, der gør sig gældende. Hovedformålet med dette var konceptuelt at tage stilling til, om der er tradition for at der i studier af småbørnsforældres håndtering af arbejdslivet, generelt tages højde for arbejdslivet som et samlet levet liv.

I litteraturreviewet anvender afhandlingen tre nøglebegreber, som er styrende for mine læsninger af, hvad forskellige publikationer har til fælles, og ligeledes for måden, hvorpå de adskiller sig fra hinanden. Disse er henholdsvis 'værdiskabelsesbegreb' – studiets hovedformål og genstandsfelt, og 'løsningsbegreb' – den måde hvorpå hvert studie handler i forhold til at imødekomme værdiskabelse i form af enten praktiske løsninger eller nytænkning.

Inspireret af blandt andre Andersen (1999), Bramming & Frandsen (2003) benytter afhandlingen således en bestemt analytisk tilgang i forhold til at identificere relevant litteratur. Den analytiske tilgang er styret af de to nøglebegreber værdiskabelsesbegreb og løsningsbegreb. Afhandlingen udvikler dermed en særlig læsning, som giver arbejdslivsstudier af forældre med små børn mulighed for at fremstå som værende drevet af en værdiskabelsesambition samt et ønske om at imødekomme denne ambition på en given måde. Med denne særlige læsning analyserer afhandlingen studierne analytiske fremgangsmåder med henblik på at identificere følgende: på hvilken måde studierne tilgår menneskelig tilblivelse som forælder i det moderne arbejdsliv, samt hvad denne tilgang producerer.

De brede søgninger – del 1 - frembragte ca. 147.000 publikationer, hvoraf 916 publikationer kom med i en bruttodatabase. De næste søgninger – del 2 – var mere snævre søgninger i databaserne, eftersom nye søgeord opstod i forbindelse med screeningen. Jeg søgte yderligere – ud over i databaserne – hos fagforeningerne, i danske tænketanke 'projekt åbningstider' sammensat af interessenter fra alle 12 hovedinteresser (fx DA, FOA, HK), på skandinaviske hjemmesider mm. Disse søgninger generede 159 publikationer. Sideløbende med denne proces, når jeg screenede det fremkomne materiale, fandt jeg yderligere litteratur, der umiddelbart syntes relevant gennem det, der er kendt som snowball-metoden (M. B. Madsen, Jacobsen, & Jensen, 2011). Dette foregik ved at jeg gennemgik referencelisterne fra udvalgte publikationer for at finde litteratur, som ikke var kommet med i de bredere søgninger på tværs af databaserne. Snowball-søgningerne generede til sammen 113 relevante publikationer.

Disse søgninger – de snævre søgninger og snowball-søgningerne – genererede til sammen 272 relevante publikationer, som alle blev tilføjet bruttodatabasen. Bruttodatabasen udgjorde således 1188 publikationer. Fra bruttodatabasen udvalgte jeg efter endnu en screening 457 publikationer, som alle danner baggrund for analyse og besvarelse af afhandlingens delforsknings spørgsmål 1. De vigtigste typer af litteratur bestod af følgende:

- Internationalt publicerede artikler, bøger og undersøgelser
- Nationalt publicerede (danske) artikler, bøger og undersøgelser
- Igangværende national forskning og undersøgelser
- Rapporter fra ministerier og organisationer.

I det næste afsnit behandles litteraturreviewets analytiske del, som sætter fokus på en skitsering af den del af work life balance litteraturen, der rummer de vigtigste af de tilgange, som hyppigst er anvendt til at problematisere vilkår i arbejdslivet for småbørnsforældre. Afsnittet bidrager desuden med en gennemgang og analyse af den udvalgte litteratur i henhold til del 1 og 2 af litteratursøgningerne (som beskrevet ovenfor). Under hver del redegør jeg desuden for, hvilke temaer og metoder, der gør sig gældende i den ekstraherede litteratur. Efter både del 1 og 2 følger en gennemgang af litteraturens temaer og til sidst en diskussion af afhandlingens videnskabsteoretiske bidrag med udgangspunkt i litteraturreviewet.

2.2. Litteraturen om småbørnsforældre og arbejdsliv

Det overordnede formål med kapitlet er at præsentere et overblik over forskning, som beskæftiger sig med work life balance, småbørnsforældre og arbejdsliv og herefter udpege, hvilke tilgange den pågældende forskning anlægger på småbørnsforældre og arbejdsliv, samt hvad disse tilgange bidrager med i forhold til at udfolde, hvilke mikroanalytiske tilblivelsesprocesser, som gør sig gældende, når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdsliv.

Spørgsmålene, der guider dette litteraturreview, lyder derfor som følger: Hvad kendetegner forskning, der beskæftiger sig med småbørnsforældres håndtering af det moderne arbejdsliv, og hvilke metodiske tilgange er dominerende inden for dette felt? Og på hvilken måde skaber den dominerende forskning mening i forhold til værdiskabelse? Og generelt set, hvorfor bliver det vigtigt at aktualisere og udpege nye begreber om forældrearbejdsliv i det moderne arbejdsliv – og på hvilken måde kan denne afhandling bidrage til at opnå dette?

Litteraturreviewet har, som nævnt, fokus på at skabe et struktureret overblik over forskning, som beskæftiger sig med småbørnsforældres erfaringer med at være til i det moderne arbejdsliv. Ved at kortlægge litteraturens tilgange til det område, opnår afhandlingen ikke kun indsigt i, hvordan forskning er med til at forme viden om småbørnsforældre og arbejdsliv, samt hvilke interesseområder disse tilgange er med til at påvirke – den opnår også mulighed for at vurdere i hvor høj grad 'det hele arbejdsliv' (multipliciteten/flertydigheden ved småbørnsforældre og arbejdsliv) tages i betragtning i arbejdslivsforskning med småbørnsforældre som genstandsfelt. Afhandlingen vil derigennem udpege det område, hvor den kan yde et brugbart bidrag til småbørnsforældrearbejdslivsforskningen (og dermed work life balance feltet).

I det følgende præsenteres den gren af work life balance forskningsfeltet, der beskæftiger sig med forskellige relevante aspekter ved småbørnsforældre og arbejdsliv. Under hvert aspekt i afsnittet, og dermed undergruppering, inkluderes en kort skitsering af den historiske udvikling af det pågældende aspekt inden for work life balance feltet. Denne opdeling er for at vise, hvilke forskellige begrebslige multiple genstandsfelter, der gør sig gældende inden for work life balance forskningen, og dermed inden for hvilken kontekst denne afhandlings studie placerer sig.

2.2.1. Generelt om work life balance feltet og dets udvikling

I dette afsnit af litteraturstudiet gennemgås forskningen fra work life balance feltet, som den tegner sig generelt set med udgangspunkt i de søgninger, der er foretaget i del 1 af litteraturstudiet (de brede søgninger). Afsnittet indeholder, som nævnt, en mere specifik gennemgang af de aspekter ved work life balance feltet, som bredt set har betydning for småbørnsforældre og arbejdsliv, og som både direkte og indirekte præger relevante multiplicitets-, krav-, valg-, lyst- og potentialitetsaspekter, som omgiver småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv. Den præsenterede forskning, i denne del af litteraturstudiet, er dermed selekteret ud fra kriterier om at kunne bidrage med viden om småbørnsforældre og arbejdsliv i den kontekst, hvor forskningen belyser områder, som har betydning for de rammer, der påvirker multiplicitet, krav, valg, lyst og potentialitet relateret til småbørnsforældre og arbejdsliv.

Først præsenteres velfærdssystemer som et makrobegreb, der har betydning for den overordnede kontekst i småbørnsfamiliers arbejdsliv og som er med til at definere de forudsætninger, der samfundsmæssigt og institutionelt, er med til at påvirke multiplicitet, krav, valg, lyst og potentialitet i arbejdslivet for småbørnsforældre i forskellige lande, og dermed også de forskellige rammer som småbørnsforældre manøvrerer under juridisk set, når de skal vælge til og fra.

Dernæst præsenteres forskning, der vedrører familie, køn og arbejdsliv, som det har været historisk set og nu, og som afspejler den måde familier, mænd og kvinder, ser sig selv og deres muligheder og råderum som aktive småbørnsforældre på arbejdsmarkedet – og dermed den historie, som der forskningsmæssigt fortælles om familiemønstre - både direkte og indirekte - betydning for de manøvreringsmuligheder, som småbørnsforældre defineres i forhold til. Enlige forældre og omstændigheder ved familiebrud er det tredje aspekt, som gennemgås. Det fokuserer på udviklingen i skilsmisserater og familiebrud samt forskning, der sætter fokus på de omstændigheder, som gør sig gældende for småbørnsforældre, hvis arbejdsliv er mødt af et livsforløb præget af skilsmisse eller andre typer af familiebrud. Stigningen i skilsmisser og familiebrud har gennem de senere år været betydelig, hvorved mange arbejdende småbørnsforældres internationalt set - og især kvinders - livssituation og muligheder for at vælge til og fra berøres væsentligt, når forældrene ikke længere deler husholdning. Det fjerde aspekt, som afsnittet præsenterer, er de jobmæssige kønsstereotyper, der præger

arbejdsmarkederne samt mulige forklaringer på denne udvikling, der danner baggrund for den fortsatte ulighed blandt mænd og kvinder på arbejdsmarkedet. Inden for HR- og arbejdsmiljøperspektiverne på work life balance introduceres arbejde–familie, som to adskilte rum, der påvirker hinanden. Dette behandles i afsnittets femte del, hvor der sættes fokus på den del af forskningen, som arbejde–familie balance ideen er baseret på og som er med til at understøtte den gængse forståelse af arbejdsliv, som noget der skal optimeres og balanceres i henhold til to aflukkede rum.

Afslutningsvist præsenteres det, der er kendt som grænse- og sfæreretorik, som er et dominerende retorisk begreb inden for work life balance forskningen. Grænse- og sfæreretorikken omtaler, ligesom også HR- og arbejdsmiljøforskningen, i særlig grad arbejdsliv (og familier) ud fra nogle bestemte principper, som understreger, at arbejde- og familieliv er noget, der foregår i to forskellige rum. Den udvalgte forskning, som eksemplificerer de seks ovennævnte dominerende aspekter i work life balance forskningen, der er relevant for undersøgelsen af småbørnsforældre og arbejdsliv, er hovedsageligt baseret på undersøgelser foretaget i den industrialiserede verden (Europa, USA, Canada, Australien, New Zealand og Asien), fordi afhandlingens undersøgelse er udført i Danmark, som også er et industrialiseret land. De seks temaer er således med til at beskrive de mulitple (flertydige) omgivelser, som småbørnsforældre befinder sig i, når de konfronteres med krav, valg, lyst og potentialitet.

Nedenfor er en oversigt, der opsummerer og tematiserer de mest dominerende overordnede faktorer ved work life balance forskningen i forhold til småbørnsforældre og arbejdsliv. Temaerne er lavet med inspiration fra (Braun & Clarke, 2006), som promoverer, det de kalder, 'tematisk analyse' af tekstmateriale, henover seks faser: 1) at blive bekendt med datamaterialet; 2) lave koder for for hvert aspekt/kategori; 3) lede efter temaer; 4) gennemlæse temaerne; 5) definere og navngive temaerne; 6) gennemgå temaerne. Figur 2.2. er en oversigt over de dominerende træk ved forskning fra work life balance feltet, der berører småbørnsforældre og arbejdsliv, og som er fremkommet via den tematiske analyse.

Figur 2.2.

Faktorer med betydning for småbørnsforældre og arbejdsliv

- Stigning i kvinder i arbejdsstyrken
- Stigning i gravide kvinder i arbejdsstyrken
- Stigning i dobbeltkarriere- og indkomstforældrepar i arbejdsstyrken
- Stigning i enlig forældre husholdninger
- Stigning i helbredsproblemer blandt enlige (primært kvinder)
- Stigning i helbreds- og trivselsovervejelser
- Stigning i muligheder for børnepasning
- Stigning i deltidsarbejdere i arbejdsstyrken
- Fortsat markant stor kønsopdeling af arbejdsmarkedet
- Større udbredelse af undersøgelser, der iagttager småbørnsforældre og arbejdsliv som et spørgsmål om at opnå balance imellem to rum (arbejde-familie).
- Større udbredelse i den retoriske anvendelse af grænse- og sfæremetaforer som betegnelser for to-rums teorien om balance mellem arbejde og familie som en optimal tilstand (uden grænser eller tydelige overgange er ligevægt svær at opnå).

Omfanget af work life balance forskningslitteraturen er enormt. Samlet vises 220.000 publikationer, når man søger på 'work life balance' alene. Litteraturen er også forholdsvis ensartet, idet langt størstedelen af litteraturen er kvantitativ og lineære kausalitetsundersøgelser. Når det så er sagt, så har der over tid været en historisk udvikling i forskningen, hvor henholdsvis 'work' og 'life' feltet har sine rødder på to sammenhængende områder – fokus på barselsregler, som var et direkte resultat af det stigende antal kvinder, der kom ud på arbejdsmarkedet i 1970'erne og 1980'erne – og på det som kaldtes Employee

Assistance Programmes (EAP)⁵, som blev introduceret i mange virksomheder i 1970'erne, hvor en ekstern organisation eller intern arbejdsmiljøfokuseret organisation tilbyder aktiviteter, som er målrettede imod at modvirke ulykker på arbejdspladsen og hjælpe til at medarbejderne undgår overanstrengelse, stress og skader. Det overordnede mål var at opnå størst jobtilfredshed, således at hver medarbejder kunne performe så effektivt som muligt henover arbejdslivet. De organisationer, der udviklede sig i henhold til EAP tanken var de første til at udpege en sammenhæng mellem medarbejder, stress og sygdom og dets påvirkning og effekt på medarbejderens arbejdsindsats og dermed produktivitet (Attridge, Herlihy, & Maiden, 2006; Bophela & Govender, 2015; Harrington, 2007).

Nogle af de aspekter, som især har været reflekteret i work life balance litteraturen, er, at organisationer udviklede sig fra et arbejds-/familieperspektiv og begyndte, i første omgang, at have fokus på de arbejdende mødre og behovet for børnepasning. Den offentlige politik har ligeledes haft indflydelse på litteraturen i kraft af den indvirkning på mulighederne for at tilpasse arbejdsliv og familieliv og således også fordelingen af fædre og mødres deltagelse i arbejdsmarkedet (Emerek & Holt, 2008). Der har desuden i litteraturen været et stort fokus på, at stat og kommunes forøgelse af dagspasningstilbud har haft stor betydning for arbejdsudbuddet, da antallet af institutionspladser samt åbningstider og lukkedage er med til at definere og organisere hverdagen for familier med små børn (Emerek & Holt, 2008, p. 18).

Vigtige milepæle i WLB-forskningen dateres tilbage til 1960'erne, hvor man begyndte at interessere sig for kvinders karriere(muligheder) og deres relation i forhold til familieliv og arbejdsliv (Rapoport & Bailyn, 1996). I 1970'erne startede man også med at forske i mænd og deres rolle i forhold til familien (Lamb & Elster, 1985).

I det følgende behandles, som omtalt ovenfor, de faktorer, der omgiver arbejdsliv og småbørnsforældre generelt set, og som reflekterer den multiplicitet, der er med til at påvirke de måder som erfaringer med krav, valg, lyst og potentialitet kan udspille sig på.

⁵ Falck Health Care i Danmark er et eksempel på en privat virksomhed, der tilbyder Employee Assistance Programmes.

Velfærdssystemer

Et lands velfærdssystem er det som definerer, i hvor høj grad en borger er afhængig af markedet og dermed tvunget til at sælge sin arbejdskraft, samtidig med, at det også er en indikation på, i hvor høj grad velfærdsservices er frigjort fra markedet. I systemer der hovedsageligt er dekommodificerede, der er velfærdsservice som uddannelse, børnepasning og sundhedspleje stillet til rådighed for alle. I et kommodificeret system behandles velfærdsservice som en råvare, der kan sælges på markedet ligesom andre varer, der købes og sælges (Scruggs & Allan, 2006a, 2006b). Generelt set, når velfærdsstat bruges som betegnelse, er der tale om tilstedeværelsen af en statslig funktion, som på den ene eller anden måde regulerer de frie markeds kræfter med henblik på at opnå den type samfund, der politisk set er idealsamfundet i forhold til ulighed og velstand. Der kan dog være meget stor forskel på, hvilke uligheder forskellige partier og politikere mener er optimale, samt i hvor stor udstrækning man, politisk set, mener, at staten skal gribe ind med henblik på at forebygge eller kompensere for ulighederne. På den baggrund er der også meget stor forskel på, hvordan velfærdsstater organiseres i praksis – både når det gælder finansiering og graden af omfordeling og den offentlige sektors størrelse. Den verdenskendte danske sociolog Gösta Esping-Andersen fremsætter i bogen 'The Three Worlds of Welfare Capitalism', fra 1990, tre typer af velfærdsmodeller, som det er blevet almindeligt at skelne imellem (Gøsta Esping-Andersen, 1990). I bogen arbejder han videre med Titmuss' velfærdsteori 'Essays on the Welfare State' fra 1958 (Titmuss, 1958), og har derigennem skabt en teori, som mange forskere nu henviser til eller tager udgangspunkt i, når de skal betegne forskellige velfærdsstatsmodeller. Esping-Andersen (1990) argumenterer for, at vi er på vej imod en postindustriell orden, som ikke længere skabes af autonome markeds kræfter, men i højere grad, af den type stat, som man er en del af. Der findes ifølge Esping-Andersen tre velfærdsstatsmodeller. De tre velfærdsstatsmodeller er tænkt som rammebeskrivelser og idealtyper (ikke enkeltstatsbeskrivelser), og de beskrives af Esping-Andersen (1990) på følgende måde:

- 1) 'Den residuale model' – bedre kendt som den liberale model eller den angelsaksiske model, er en model, som anvendes i de angelsaksiske lande: Storbritannien, USA, Canada og Australien. Ydelser fra staten bliver kun givet til de allerfattigste og svageste i samfundet. Almindeligvis er ydelserne lave og særligt målrettede, og der er en meget lav

grad af velfærdsservice. Den offentlige sektor, under den residuale model, vil generelt set være væsentligt mindre, end i lande hvor de to andre modeller anvendes. Velfærdsstatsmodellen finansieres gennem skatter. Den liberale model er kendetegnet ved en lav dekommodificeringsgrad på en måde, hvor de sociale rettigheder er meget rodfæstede i en traditionel ide om individualisme og selvafhængighed, hvor vældfærdsservice kun gives til enkeltpersoner eller familier, som, efter test, vurderes til ikke at kunne klare sig selv.

- 2) 'Socialforsikringsmodellen', bedre kendt som den konservative model, anvendes i en række mange lande i Central- og Sydeuropa. Inden for denne model er ydelsesniveauet meget vekslende, da der tages udgangspunkt i obligatoriske forsikringsordninger fra arbejdspladserne. Der gives her ikke særligt store velfærdsydelser. Eksempler på lande, hvor socialforsikringsmodellen anvendes er Tyskland, Østrig, Italien og Frankrig. Den konservative models hovedtræk er tilstedeværelsen af klasse-alliance, som en måde at fastholde de statusmæssige forskelligheder, og samtidig er dekommodificeringsgraden lav. Modellen lægger større vægt på social forsikring end på social assistance. De fleste sociale ydelser for arbejdsløshed eller sundhed er nivelleret i forhold til størrelsen på forsikringsbidrag og dermed afhængigt af individuelt indkomstniveau.
- 3) 'Den universelle model', også kaldet den socialdemokratiske model, kobler ikke på samme måde ydelserne til niveauet af tilknytning til arbejdsmarkedet. Modellen kaldes også den skandinaviske model, og det er den velfærdsstatsmodel, der anvendes i Norge, Sverige og Danmark. Den er kendetegnet ved en høj grad af økonomisk omfordeling, et højt skattetryk og en meget stor offentlig sektor, og de enkelte sociale ydelser er væsentligt højere, end ved de to andre velfærdsstatsmodeller. Den største forskel i ydelser er hovedsageligt i forhold til den offentlige sygesikring, på uddannelsesområdet og arbejdsløshedsunderstøttelse. Modellen finansieres via skatter og afgifter. Den socialdemokratiske model har dermed en høj dekommodificeringsgrad og stærk universalisme, hvilket betyder, at der er en stærk sans for sociale rettigheder og en stærk sans for muligheder for, at den enkelte kan få et levebrød uden at skulle være afhængig af det private marked i form af fx pensions- og forsikringsplaner, og dermed en større udligning af klasseforskellene: "The ideal is not to maximize dependence on the family, but capacity for individual independence. The state opts to take direct

responsibility of caring for children, the aged, and the helpless....It is committed to allow women to choose work rather than the household." (Gøsta Esping-Andersen, 1990, p. 28). Under modellen er en vigtig ressource, at staten stiller børnepasning til rådighed fra en tidlig alder, så begge forældre har adgang til arbejdsmarkedet, imens børnene stadig er små.

Esping-Andersens arbejde med 'The Three Worlds of Welfare Capitalism' har haft en direkte betydning for komparativ velfærdsforskning. Den har desuden givet status til velfærdsforskningen på vejen. "This is evidenced by a large and increasing number of references to the book, not only in scientific discussions but in public fora as well." (Emmenegger, Kvist, Marx, & Petersen, 2015, p. 3). Mange velfærdsstatforskere og studerende har løbende anvendt Esping-Andersens model. Nogle af dem er hans tilhængere som bidrager med konstruktiv kritik. Andre har en mere fjendtlig tilgang til modellen og argumenterer for at Esping-Andersens model ikke er en ordentlig teori om, hvad der sker i velfærdsstater, hvilket har ført til at spørgsmål omkring, hvorvidt den reelle udvikling i de forskellige landes velfærdsstater følger 'the path of the world', som de af Esping-Andersen er sat til at følge (Emmenegger et al., 2015). Kritikere har i den forbindelse tilføjet modellen flere variable, som de finder nødvendige for at kunne forklare velfærdsstaters udvikling herunder: fx religion (van Kersbergen, 1995), institutionelle veto muligheder (Immergut, 1992), den feministiske bølge (Lewis, 1992) og krig (Castles, 2010). Overordnet set er der imidlertid mange innovative ideer og undersøgelser som er, og stadig bliver, bygget på det fundament, som Esping-Andersen (1990) har skabt med skitseringen af de tre forskellige velfærdsmodeller, der skaber rammer for at knytte an til det, som udspiller sig i en given livssituation.

En amerikansk undersøgelse af familieværdier fra 2004 'Familialism and Welfare Regimes: Poverty, Employment and Family Policies' af Stephanie Moller og Joya Misra konkluderer, med udgangspunkt i Esping-Andersens tredeling af velfærdsstatsmodeller, at mange lande hævder at prioritere familieværdier politisk set, og at disse værdier kan forstås på mange måder (Misra & Moller, 2005). Undersøgelsen stiller imidlertid spørgsmålstejn ved, hvordan nationer supporterer familier med børn. Undersøgelsen viser desuden, hvordan forskellige kombinationer af politikker, der henholdsvis støtter op om familielivet og undertrykker familielivet, fører til meget forskellige output. Undersøgelsen viser derudover, at lande med et højt niveau af familiepolitik (den skandinaviske model) har et lavere niveau af fattigdom, end

de lande med svage familiepolitikker (den residuale model). Undersøgelsen viste til sidst en stor variation imellem de lande, som benytter den konservative model og foreslår i den sammenhæng en mindre statisk tilgang til velfærdssystemer, hvilket på samme tid er en påpejning af, at kønsdebatten har en central plads i diskussionen om både arbejdsmarkeds- og velfærdsstatspolitikker.

I studiet 'Work-life balance in Europe: institutional contexts and individual factors' fra 2020, efterspørger Stoilova et al. (2020) mere nuanceret velfærds- og work life balance forskning, der tager højde for flere forskellige institutionelle og individuelle livsfaktorer (Stoilova et al., 2020). Undersøgelsen kombinerer makrodata fra officielle statistikker med individuelle niveauer fra 'Work, Family and Wellbeing (2010/2011) module of the European Social Survey' og bruger multilevel modellering til at undersøge hvilke faktorer, som former work life balance hos mænd og kvinder mellem 15-34 år henover de europæiske lande. Stoilova et al. (2020) argumenterer for, at det, i stedet for kun at fokusere på at hæve det generelle uddannelsesniveau, så er det nødvendigt at gøre policy-tilgange mere holistiske og tage flere forskellige individuelle træk i betragtning baseret på etnicitet eller immigrant status, uddannelse og køn. Den type mere komplekse policy mål, mener de, vil være mere fremmende for individuelle muligheder og fjerne begrænsninger i forbindelse med valg. De peger på, at som det er nu, så tilgodeser velfærdsregimetyperne i højere grad mænds præferencer end kvinders, hvilket signalerer til politikere og human ressource eksperter, specielt i konservative, middelhavs- og postsocialistiske regimer, at det er nødvendigt at øge mulighederne for at skabe work life balance og også at opfordre mænd til at gøre brug af de muligheder, der findes, for at de kan bidrage til dette. Stoilova et al. (2020) påpeger i den forbindelse, at ved at kigge på kulturelle normer mere bredt, så kan ændringer i offentlige holdninger opnås gennem tidlig socialisation, gennem officielle politikker og gennem mere egalitære mediebilleder af mænd og kvinder fra forskellige sociale klasser og etniske baggrunde, der deler omsorgs- og husarbejde. Undersøgelsens resultater peger desuden på, at formel børnepasning fra tre år og frem til skolealderen er en vigtig politisk pointe på vejen frem imod at reducere den generelle accept af de traditionelle kønsnormer. De anbefaler desuden, at udføre flere komparative analyser, der anvender både politiske mål og relevante grupperinger af lande for at få øje på forskelle mellem individers agens og deres humane kapital og desuden tage højde for intersektionalitet og de

måder, som det varierer på fra land til land med forskellige institutionelle rammer for livsforløb og effekt i forhold til de mere komplekse dimensioner ved work life balance.

Familiemønstre, køn og arbejdsliv

Historisk set har kvinders økonomiske aktivitet været afhængigt af de begrænsninger, som familien har tilført kvinders liv. Alligevel peger en stor del af forskningen på, at der sket nogle store ændringer i kvinders arbejdsliv og tilknytning til betalt arbejde i de fleste økonomisk udviklede samfund. Til trods for dette er kvinder stadig hovedomsorgsgivere for børn, og selvom mange lande har gennemført familie og barselsrelaterede politikker for at gøre plads til både familie- og arbejdskrav for begge køn, så adskiller kvinders arbejdsmønstre sig stadig meget fra mændenes. På denne baggrund er det gennem de sidste 100 år blevet undersøgt og studeret, hvad der har været årsagerne til kvindernes beskæftigelsesmønstre under livsfaser med mange familieopgaver, og hvor og hvordan de har ændret sig gennem tid og generationer.

Familiemønstre har ændret sig meget inden for de sidste 50 år. De tidlige 1960'ere markerede "The Golden age of the Family" (Skolnick, 1973; Sobotka, 2011), med høje ægteskabs- og fødselstal fra en forholdsvist tidlig alder, få skilsmisser og en lille tilstedeværelse af ikke-traditionelle familiesammensætninger. Ved udgangen af det tyvende århundrede var fertilitetsraterne faldet til et godt stykke under erstatningsgraden for frugtbarhed på 2,1 barn per kvinde (det antal børn der gennemsnitligt skal til for at vedligeholde populationen), hvor også ægteskab og forældreskab var blevet udskudt til en mere moden alder, tilstedeværelsen at nye typer af pardannelse var stigende samtidig med, at tilbøjeligheden til at indgå ægteskab var faldende og opsplittning af familier og ægteskaber blev almindeligt og ofte forekommende - også iblandt par med børn (Frejka, Hoem, & Sobotka, 2008). Folk afstår i højere og højere grad fra at indgå i langsigtede forpligtelser, både hvad angår partnerskab og børnefødsler, hvilket var en indikator for det, at familielivet var i gang med at bevæge sig væk fra de traditionsbundne standarder for måder familieliv forløber på (Brückner & Mayer, 2005; Elzinga & Liefbroer, 2007). Som udviklingen af de nye familiemønstre fortsætter med høj fart igennem Europa ses samtidig en større og større udvikling i diversitet (Neyer, 2013).

Generelt set så har de store skift, ændringer og trends i familiemønstre været mere eller mindre ensartede henover hele den industrialiserede verden igennem de sidste 10-15 år:

fertilitetsraterne er faldet ned under erstatningsgraden for frugtbarhed og graviditeter forekommer senere i livet og ofte uden for ægteskab. Også ægteskabet udskydes og sker oftere efter børnefødsler, og par-relationer (både i og uden for ægteskab) er blevet mere skrøbelige. Disse ændringer har medført en stigning i komplekse familiesammensætninger samt en stigning i diversitet og familieformer og -relationer henover livet, som ikke tidligere er set. Sideløbende med udviklingen af nye familiemønstre og -trends er specielt den kvindelige kønsrolle, som økonomisk forsørger for familien blevet udviklet samtidig med mænds ændrede rolle omfattende større involvering i familieansvaret, hovedsageligt i forhold til børneomsorg. Inden for den moderne familieforskning er der stigende opmærksomhed på sammenhængen mellem køn og familieændringer som et tegn på, at kønsrevolutionen har vundet terræn (England, 2010; Gosta Esping-Andersen, 2009; Goldscheider, 1990; Goldscheider, Bernhardt, & Lappegård, 2015; Puur, Oláh, Tazi-Preve, & Dorbritz, 2008). Den udvikling som er relateret til kvinders nye rolle bliver set som en svækkelse af familien og er blevet tillagt det, der kaldes den første del af kønsrevolutionen, hvor mændenes udvikling i familierollen er blevet knyttet til den som kaldes den anden fase af kønsrevolutionen (Goldscheider et al., 2015).

For at kunne knytte an til hverdagsrealiteterne i det moderne samfund må man ifølge Morgan (2011) anerkende familiedynamikken som en enhed præget af stor kompleksitet, hvad angår beslutningsprocesser om livsændringer henover familielivsforløbet og organisering af familielivet. Familien kan ikke længere beskrives som et sæt af veldefinerede roller – familielivet forhandles dagligt imellem partnere på mikroniveau, og påvirket af makrostrukturer fra de politiske og økonomiske sfærer (Morgan, 2011a, 2011b). De forskellige komponenter og sfærer påvirker hinanden på en meget kompleks måde, idet både kvinder og mænd deles om indkomsten, ligesom de også deles om omsorgsaktiviteter, som ofte bliver forstærket af udviklingen på arbejdsmarkedet med varierende kompetenceefterspørgsel sammen med stigende usikkerhed i ansættelser generelt set på grund af de kapitalistiske strømninger i et arbejdsmarked styret af udbud og efterspørgsel. Kønsrelationer og de tilknyttede værdier og attituder og er dynamisk skiftende henover forskellige livsforløb, således at rammerne for, hvad der tilhører de forskellige livssfærer kendt som – familie, arbejde og samfund – er blevet mere udviskede. Også forskellige nye policy-retninger påvirker nye kønsmæssige måder at være familie på, som hindrer muligheden for skabe eller opretholde ensidige måder at have familieforløb på tværs af landene (EU 2022). I en undersøgelse af denne

komplekse udvikling i europæiske familiers mønstre fra 2018 konkluderer Oláh et al. (2018), at den stigende vigtighed forbundet med kvinders rolle som forsørger udfordrer kønsfordelingen i forbindelse med forældreskab (Oláh, Kotowska, & Richther, 2018). Særligt mænds rettigheder til orlov, også influeret af arbejdsplads og jobtype, er afgørende for mænds niveau af involvering i at dele arbejdet forbundet med børn og familie. Henover de europæiske lande er den statslige og institutionelle støtte svingende for den måde, som det påvirker familielivet. Andre resultater i undersøgelsen omkring fordelingen af arbejde i hjemmet viste også store udsving alt afhængigt af om begge køn var repræsenteret på arbejdsmarkedet og hvilken velfærdsmodel, som gjorde sig gældende i det pågældende land. Ændringer forbundet med det at have familie har i højere grad været påvirket af kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet end af mænds jobkarakteristika. Slutteligt konkluderer Oláh et al. (2018), at overgangen til dobbeltindkomst med tiden kan have en modvirkende effekt på den økonomiske stabilitet forbundet med intentioner om at få børn – og i dette tilfælde mænds planer om at få børn – da det potentielt set kan opleves som en faktor, som blokerer for mænds selvrealiserende karrieremuligheder.

Hos Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE/SFI) i Danmark arbejdes der løbende med at rapportere udviklingen inden for det, der nu kaldes det kønsopdelte arbejdsmarked. Her konkluderer man, at kønsarbejdsdelingen i familien er med til at fastholde kønsarbejdsdelingen på arbejdsmarkedet og omvendt (Emerek & Holt, 2008, p. 18). Undersøgelser peger dog generelt set på, at der sker ændringer i kønsarbejdsdelingen i familien (Deding et al., 2006; Muhr, 2019; Olsen, 2007) - sammen med et nyt EU direktiv om ligestilling, som træder i kraft i 2022 og som gennemgås senere i dette kapitel. Hos SFI peger man imidlertid også på, at det stadig, til trods for ændringerne i fx barselslovgivningen i 2002, er kvinderne, der har ansvaret for det, de kalder det 'tidsbundne ikke-fleksible arbejde', som er opgaver relateret til familielivet uden for det definerede lønnede arbejde (Emerek & Holt, 2008, p. 18). Derudover peger en nyere Europæisk rapport fra Europa Kommissionen fra 2014 og konklusioner fra Europa Rådet i samme retning (se links). Her har man undersøgt forholdet mellem arbejde, familie og privatlivskonflikter henover forskellige livsstadier – fra skole til arbejde til forældreskab. Der er statistisk undersøgt, hvordan mænd og kvinder håndterer arbejdslivets udfordringer forskelligt, og der er i den forbindelse sat fokus på at undersøge arbejdsmarkedsdeltagelse, arbejdstider og bidrag til husholdningens indkomsten og arbejde i

hjemmet. I rapporten fra Europa Kommissionen rapporteres der, som nævnt, om en udligning af ligestillingen blandt mænd og kvinder henover de senere årtier, hvor kvinderne stadig halter bagefter på arbejdsmarkedsdeltagelsen og indtjening og tenderer til at have flest arbejdsopgaver i hjemmet – også selvom de er forsørgere. Udfordringerne viser sig at være størst i årene med børn. Der er en lavere beskæftigelsesrate blandt mødre. Mødre har desuden kortere arbejdstider og oftere afbrudte karriereforløb på grund af børnepasning, sammenlignet med kvinder uden børn og mænd.

Hans-Peter Blossfelt & Kathleen Kiernan dykker endnu dybere ned i kvindernes ændredes rolles betydning for arbejdslivet i bogen 'The New Role Of Women: Family Formation In Modern Societies' fra 2019 (Blossfeld & Kiernan, 2019). Hovedformålet med bogens studie er empirisk at studere spørgsmålet om, hvorvidt den stigende uafhængighed hos kvinder, som resultat af bedre uddannelse, er en af hovedfaktorerne bag nedgangen i ægteskaber og børnefødsler internationalt set. Studiet er en sammenligning mellem ni lande: Sverige, Tyskland, Spanien, Italien, Ungarn USA, Storbritannien, Frankrig og Holland. Undersøgelsen bruger data fra de forskellige europæiske lande og USA og beskriver kvinders langsigtede uddannelsesbedrifter og kvinders alder, når de indgår i ægteskab og får børn, på tværs af kohorter. Bogen skaber desuden en model for forholdet mellem kvinders uddannelsesmæssige investering og deres optagelse i uddannelsessystemet som en skiftende proces henover deres livsforløb, som estimerer den effekt, som det har på raten af indgåelse af første ægteskab og første barnefødsel. Undersøgelsen viser flere resultater på dette område: først og fremmest, så viser undersøgelsen effekt ved uddannelsesmæssige tiltag i forhold til efterfølgende fødselskohorter, hvor der ses en ensartet langsigtet trend i alle industrialiserede lande; ikke kun i forhold til at kvinders gennemsnitlige uddannelsesniveau er støt stigende fra en fødselskohorte til en anden, men længden hvormed de var tilknyttet en uddannelsesinstitution, henover deres livsforløb, var også i fortsat stigning. Disse tendenser hang, ifølge undersøgelsen, sammen med den stigende andel i kvinders niveau af beskæftigelse og kvinders stigende adgang til karriereorienterede stillinger, specielt i servicesektoren, selvom kvinders arbejde stadig i meget høj grad er domineret af deltidsstillinger. Et andet resultat fra undersøgelsen viser på tværs af kohorterne, at trenden i forhold til kvinders alder, når de indtræder i ægteskab og moderskab ikke er ensartet henover alle landene, når det handler om uddannelse. I Sverige, Tyskland, Holland og Storbritannien faldt alderen fra en ældre kohorte til kohorten omkring

1945 og er sidenhen steget igen frem til den seneste fødselskohorte. Den største bevægelse er, ifølge undersøgelsen, hos kvinder i alderen mellem 20 og 24 år. Resultatet viser, at i forhold til de yngste kohorter, der har de en lige så sen indtræden i ægteskab og moderskab, som de ældste kohorter. I USA startede denne u-formede kurve på alder dog 15 år tidligere med kohorten født omkring 1930. I de sydlige europæiske lande som Spanien og Italien er der imidlertid en forsinkelse på ti fødselskohorter. I disse lande starter alderen, hvormed kvinder gifter sig og får børn først omkring kohorten, der startede i 1955. I forhold til et østeuropæisk land, som Ungarn, viser undersøgelsen nærmest ingen forandringer, på nær en meget lille ændring til en stigning i alder for indgåelse af ægteskab gældende for de yngre kohorter. Baseret på den observation finder undersøgelsen ikke nogen berettigelse i at konkludere, at kvinders højere uddannelsesniveau er årsag til udsvingene i kvinders alder for hvornår, de indgår ægteskab og får børn.

Stier et al. undersøger, i et internationalt institutionelt mikro-empirisk kohortestudie fra 2018, kvinders arbejds- og familiemønstre henover hele livsforløbet (Stier, Lewin-Epstein, & Braun, 2018). I undersøgelsen medvirker landene Tjekkiet, Slovenien, Polen, Bulgarien, Rusland, Canada, Irland, Australien, Tyskland, Østrig, Holland, Norge, Sverige, Fillipinerne og Japan. I undersøgelsen fokuseres der på at undersøge forskellen mellem lande og ændringer over tid i mødres arbejdsmønstre sideløbende med familielivet, med fokus på effekterne af politikker og arbejdsmarkedskarakteristika, ved at bruge ISSP (International Social Survey Programme) data fra 1994 til 2012. Resultaterne af undersøgelsen viste, at mange, ikke alle, mødre øgede deres tilhørsforhold til arbejdsmarkedet: familiepolitikker og de åbne muligheder for kvinders adgang til arbejdsmarkedet har indflydelse på, om kvinder vælger at arbejde, imens børnene er små, på samme måde som det indvirker på, om kvinderne har en stærk eller en moderat tilknytning til arbejdsmarkedet. Familiepolitikkerne har også en reducerende effekt i forskellen mellem mænd og kvinders uddannelsesniveau på arbejdsmarkedet. I undersøgelsen peger Stier et al. (2018) på vigtige ændringer i kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet, selvom ændringerne ikke er ensartede henover alle lande. I de fleste af de undersøgte lande indtræder eller forbliver kvinderne på arbejdsmarkedet, imens de har små børn. Kun i et mindre antal af landene har kvinderne en svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Men som resultaterne af undersøgelsen viser, så er ændringerne ikke ensartede henover landene: i nogle lande forøger kvinderne deres tilknytning til arbejdsmarkedet – delvist ved at fastholde fuldtidsarbejde,

imens børnene er små og delvist ved at kombinere fuldtids- og deltidsstillinger. I flere af landene er der også et fald i kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet, og en stor andel af kvinderne trækker sig helt tilbage fra arbejdsmarkedet, når de får små børn i hjemmet. Stier et al. (2018) peger på, at nogle af forklaringerne på, hvorfor kvinderne vælger et mønster frem for et andet; dels skyldes, at nogle af landene viser nogle særlige nationale arbejdsmarkedsomstændigheder (politikker), som påvirker beslutningen om at arbejde og/eller om tilknytningen til arbejdsmarkedet er stærk eller moderat. De åbne muligheder for kvinder på det pågældende arbejdsmarked påvirker deres beslutning om at forblive ude af arbejdsmarkedet eller at arbejde mod betaling, når familiekravene ligger på et højt niveau. I de lande, hvor deltidsarbejde er almindeligt, er kvinder mere tilbøjelige til at have en moderat, mere end en stærk, tilknytning til arbejdsmarkedet – de er også mere tilbøjelige til at forblive ude af arbejdsmarkedet i en forlænget periode for at kombinere familie og arbejdsliv på en moderat måde. Stier et al. (2018) mener på den baggrund, at deltidsarbejde kan ses som en faktor der afskrækker kvinder fra at skabe et stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet, og som et tegn på en fortsættelse af den historiske normative ide om kvinderne der bidrager til familiearbejdet og mændene, der bidrager økonomisk til familien. Støttende familiepolitikker, faciliterer, i kontrast hertil, integration af kvinder ind i betalt arbejde på et moderat tilknytningsniveau. Støttende familiepolitikker, fjerner, ifølge Stier et al. (2018), dermed både kvindernes helt stærke og helt svage tilknytninger til arbejdsmarkedet, hvormed resultaterne af undersøgelsen indikerer, at familiepolitikker har en multifacetteret effekt for mødres tilknytning til arbejdsmarkedet. Samtidig påpeger Stier et al. (2018), at undersøgelsen også viser, at generøse barselspolitikker hjælper mødre med at kombinere familie- og arbejdsliv overordnet set. Denne pointe ligger i forlængelse af de fleste andre tidligere studier på området (Grönlund & Öun, 2018; Halldén, Levanon, & Kricheli-Katz, 2016; Hegewisch & Gornick, 2011; Korpi, Ferrarini, & Englund, 2013; Mandel & Semyonov, 2005). Stier et al. (2018) fremhæver imidlertid, at der samtidig også ses en ændring i sammenhængen mellem generøse barselspolitikker og mødres tilknytning til arbejdsmarkedet i de seneste kohorter, der viser, at der, i lande med lang barselsorlov, kan aflæses en svækkelse af kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet. I lande med moderat eller kort barselsorlov, særligt hvis der også er deltidsarbejde til rådighed, der er nuværende mødre mere tilbøjelige til at arbejde for betaling, imens deres børn er små. I kontrast til dette resultat viser undersøgelsen desuden, at i de tilfælde, hvor mødrene forlængede den i forvejen lange barselperiode, der blev tilknytningen

til arbejdsmarkedet ved med at være stærk. På baggrund af dette konkluderer Stier et al. (2018), at generøse barselsprogrammer opfordrer til tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og fra betalt arbejde samlet set, og at det dermed forstærker reproduktionen af argumenterne bag de traditionelle kønsrollemønstre – samtidig med at forlængelsen af betalt barselsorlov til kvinder, i lande hvor orloven ikke er nok til at kombinere arbejde med familieliv, tillader flere kvinder at forblive fuldtidstilkoblet arbejdsmarkedet. Korpi et al. (2013) med flere argumenterer desuden også for, at forskellige grupper af kvinder reagerer forskelligt på tilstedeværelsen af statslig støtte til mødres arbejde.

Flere resultater fra undersøgelsen i Stier et al. (2018) peger på, at når barselsorlov til mødre forlænges, så udlignes de uddannelsesmæssige forskelligheder, der angår valget om enten at beholde en fuldtidsstilling, når børnene er små eller at kombinere fuldtids- og deltidsinvolvering i betalt arbejde. Resultaterne peger også på en reduktion i uddannelsesmæssige forskelle i forhold til beslutningen om at arbejde i stedet for at forblive ude af arbejdsmarkedet, ved at lade mindre uddannede kvinder arbejde fuld tid eller deltid. Samlet set betyder dette, at støtte til mødre reducerer heterogeniteten blandt kvinder i forhold til uddannelse eller, sagt på en anden måde, så ligestiller det mulighederne for at modtage et støttebidrag som kvinde, uanset hvilket niveau af human capital, det gælder. Imens de mest højtuddannede kvinder ikke er berørte af de lange barselsorlovs, så får dem med lavere uddannelse muligheden for at beholde en stærk tilknytning til arbejdsmarkedet, når der er mulighed for at holde lang barselsorlov. Stier et al. (2018) konkluderer afslutningsvist, at ændringen i kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet er på linje med det, som de kalder 'stalled revolution' argumentet, hvilket betyder en mangel på muligheder for at kombinere arbejde og familieliv. Dette begrundes dels med, at i lande, hvor deltidsansættelser er en knap ressource, der er det mere sandsynligt, at unge kvinder trækker sig helt tilbage fra betalt arbejde, når de får børn. Dette gælder i særlig grad for de postsocialistiske lande i Østeuropa og for Sovjetunionen, hvor arbejdsmarkedsdeltagelsen er høj, og hvor der er tradition for, at de fleste mødre arbejder for betaling i fuldtidsstillinger. I den udstrækning at forholdene ikke har ændret sig meget – særligt i form af støtte til mødres muligheder for at kombinere arbejde og familieliv – der mener Stier et al. (2018) ikke, at der er udsigt til andet end, at adfærden fortsat bliver drevet af det historisk traditionelle normative ændringsmønster, hvor kvinder forbliver

tilbagestående på arbejdsmarkedet generelt set, og at kønsforskningen må dykke endnu mere ned i den stagnerende udvikling i mødres adgang til arbejdsmarkedet.

Enlige forældre og omstændigheder ved familiebrud

En af forklaringer på mødres ændrede adgang til arbejdsmarkedet er den socio-demografiske profil af enlige forældre, som har ændret sig meget henover de seneste årtier. Tidligere, frem til 1970'erne, var det primært mænd og kvinder med enkestatus eller unge kvinder, som var enlige. I dag er det hovedsageligt skilte eller separerede forældre, som er enlige – selvom det stadig er mødre, mere end fædre, som er enlige (Bernardi, Mortelmans, & Larenza, 2018). Som en konsekvens af dette, så har erfaringen med det at være enlig forældre ændret sig meget. Rollen som enlig forældre er nu mindre forbundet med medlidenhed eller stigmatiseret af skam. Enlige forældre og deres børn er mere end nogensinde bundet op i juridiske arrangementer med den anden forælder og er dermed tilknyttet mere dynamiske familiebaner. Der er mindst to bemærkelsesværdige ændringer i forholdene omkring enlige forældre, som skiller sig ud fra tidligere: det er grænser og diversitet. Begge aspekter knytter sig til potentielle implikationer for enlige forældre og deres børn. For det første gør de juridiske og bolig-mæssige arrangementer for forældre og børn det svært at sætte grænser mellem fuldtids- og deltidsarbejde ved husholdninger bestående af enlige forældre. Når forældremyndigheden er delt, bliver det ligeledes svært forskningsmæssigt at forholde sig til, om der således stadig er tale om enlige forældre (Bernardi et al., 2018, pp. 5-8). Børn cirkulerer mere og mere mellem to eller flere husholdninger efter separation eller skilsmisse, og mere end en forælder kan være finansiel eller juridisk ansvarlig for børnene. Bernardi et al. (2018) peger på, at en direkte konsekvens af den slags ændringer i enlig forældre-fænomenet er, at det ikke er ligetil at etablere de mest simple deskriptive statistikker over enlige forældre henover lande og datasets på grund af de mange uensartede variationer. En væsentlig medvirkende faktor til dette er den stigende sandsynlighed for, at nye partnerskaber ændrer enligt forældreskab til at være en mere midlertidig fase i livsforløbet. Selvom der er store forskelle i længden på enligt forældreskab, afhængigt af køn, antal børn og forældrerens uddannelses- og migrationsmæssige baggrund, så er længden på det enlige forældreskab, ifølge Bernardi et al. (2018) blevet kortere, end tidligere. Til trods for at nye partnerskaber ikke altid betyder, at der opstår nye husholdninger med samlevende partner, så er det at bo hver for sig med en ny partner ikke

ualmindeligt iblandt separerede eller skilte forældre, fremhæver de. For hvis den nye partner bidrager til både økonomiske og forældrerelaterede ansvarsområder, er der da overhovedet tale om enligt forældreskab, spørger Bernardi & Mortelsmans (2018).

Grænserne forbundet med definitioner og kompleksitet ved forhold, der har med enligt forældreskab at gøre, er blot to aspekter, der er eksempler på de udfordringer, som forskningen inden for enligt forældreskab står overfor i det 21. århundrede (Bernardi et al., 2018; Letablier & Wall, 2018) - (Se også Bernardi et al. (2018) kapitel 2 for en systematisk diskussion af definitioner). Effekterne af dette ændrede fænomen, med spredningen af familiebrud, er, at et større antal børn end nogensinde tilbringer en del af deres barndom i en en-forældre husholdning. Deres baggrund og behov er mere heterogene end før i tiden, og deres relation til forældre og bedsteforældre bliver mere og mere komplekse, og den institutionelle kontekst, som familien lever i påvirker børnenes liv væsentligt. Familiens sociale baggrund og behov er, ifølge Letablier & Wall (2018), i stigende grad, blevet heterogene, og den institutionelle kontekst, som forældre lever i har betydelige konsekvenser for, hvordan enlige forældre og deres børn står i sammenligning med andre familier (Letablier & Wall, 2018).

Fænomenet enlige forældre som en social gruppe, begyndte gennem 1990'erne at få særlig opmærksomhed på policy-området i forbindelse med, at en-forældre husholdninger blev synlige i statistikkerne (Bradshaw et al., 1996; Chzhen & Bradshaw, 2012). Adskillige studier har lavet beregninger af udbredelsen af en-forældre husholdninger henover Europa og andre OECD lande. Mange af raterne varierer meget afhængigt af, hvilken kilde, der anvendes. De fleste internationale komparative undersøgelser er blevet brugt til at kigge på enligt forældreskab: ECHP (Chambaz, 2001), PISA (Chapple, 2009), LIS (Maldonado & Nieuwenhuis, 2015)) og EU-SILC (Iacovou, Kaminska, & Levy, 2012). Nogle rater er beregnet ud fra procentsatser af familier med børn (LIS/OECD 2011) ofte fordi undersøgelsen kun indeholder familier med børn (Chapple, 2009). Samtidig er definitionerne ikke altid de samme. Nogle gange er børn talt med indtil 15-års alderen (Chapple, 2009), 18-års alderen (Iacovou et al., 2012) eller 25-år alderen (Chambaz, 2001). Desuden er medregningen af såkaldte 'inkluderede' enlige familier (dem som deler hus med en anden husholdning) noget som også kan føre til væsentlige variationer i rater (Chambaz, 2001). Alle disse forskellige beregningsmetoder kan gøre det svært for nye undersøgelser at lave sammenligninger med tidligere resultater (Bernardi et al., 2018).

Bernardi et al. (2018) anvender fx 'Harmonized Histories' (Den harmoniserede database, se link), som er en af flere europæiske databaser, når de sammenligner data vedrørende enlige familier. I deres analyser definerer de enlige forældre som voksne, der bor alene, i alderen 15-55 med børn under 18 år i den pågældende husholdning. Nedenstående tabel er et billede fra Bernardi et al. (2018) og er en oversigt over den stigende udvikling i enlige husholdninger i Europa og USA:

Figur 2.3.: Billede fra Bernardi et al. (2018) Tabel 1.1

Table 1.1 Prevalence of lone parenthood in Europe and the USA in % of all households in the country (age group 15–55, period 1960–2010)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Austria						0.6	2.3	3.0	4.1	5.1	
Belgium	0.6	0.8	1.0	1.6	2.1	2.3	3.3	4.2	5.1	5.6	8.4
Bulgaria	0.3	0.4	0.8	0.9	1.1	1.2	1.7	2.2	2.9		
Czech Republic	0.9	1.2	1.9	1.8	2.2	3.1	3.7	4.7	4.9	5.4	
Germany	0.9	1.1	1.3	1.9	1.8	2.3	2.2	2.5	3.6	5.1	7.7
Estonia	2.0	2.5	2.7	3.4	4.6	4.4	4.4	5.4	5.1	4.9	
France	1.1	1.0	1.1	1.6	2.2	2.9	2.9	3.9	5.0	6.9	
Georgia	0.2	0.5	0.6	0.7	1.0	1.1	1.2	1.3	1.3	1.4	
Hungary	1.5	2.0	2.6	2.7	3.0	3.2	3.7	4.1	4.5	3.9	
Lithuania	0.9	0.9	1.6	1.9	2.6	2.6	3.4	4.3	5.1	5.1	
Norway	0.1	0.1	0.1	0.3	0.4	0.7	1.3	2.0	2.9	4.0	
Poland	0.4	0.8	1.0	1.6	1.7	2.0	2.0	2.1	2.1	2.9	3.9
Romania	0.4	0.5	0.5	0.7	0.8	1.3	1.6	1.9	2.0	2.0	
Russia	2.4	2.9	3.7	4.5	4.7	5.1	5.1	5.8	6.8		
Spain		0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.3	0.3	0.7	
Sweden	0.8	0.6	1.0	1.5	2.1	2.4	2.5	3.0	4.0	4.5	4.7
Switzerland	0.9	1.3	1.7	2.1	2.3	2.6	2.6	2.4	2.6	2.3	1.9
UK	0.7	1.4	2.2	2.3	3.3	5.0	6.4	7.0	8.7	9.1	
USA					2.9	6.3	9.3	10.1	12.3	13.8	

Source: Harmonized Histories, v12.10.2015 (Authors' calculation)

Tabellen viser, at alle lande oplever en stigning i tilstedeværelsen af enligt forældreskab, selvom variationen henover lande er meget stor, hvor USA, UK, Rusland, Tyskland og Belgien ligger i toppen. De lande, hvor stigningen er meget lille er de sydeuropæiske lande, Polen, Rumænien og Georgien.

I EU har risikoen for fattigdom ligget ret stabilt henover de sidste ti år (Eurostat 2020). Der er imidlertid nogle sociale grupper – heriblandt enlige mødre – som er disproportionalt berørte af indkomstfattigdom. Sociologer forklarer dette fænomen med en henvisning til begrebet 'new social risk', som betyder, at velfærdsstatsinstitutionen ikke er justeret nok i forhold til store demografiske og sociale ændringer, som fremhæves i en rapport fra European Commission 2007 og i andre komparative analyser henover flere europæiske lande (Fraser, Gutiérrez, & Peña-Casas, 2011). De peger blandt andet på, at antallet af enlige mødre er afgørende, fordi antallet er steget enormt i forbindelse med, at familieformer er blevet mere plurale over det sidste årti. Til trods for denne overordnede tendens observeres en betydelige variation i enlige mødres fattigdomsrisiko henover EU's medlemslande (Brady & Burroway, 2012; Christopher, 2002; Lelkes & Zólyomi, 2008; Misra & Moller, 2005), hvor risikoen varierer mellem 13 % i Danmark og 49 % i Luxembourg (Hübgen, 2018). Derudover er risikoen for fattigdom iblandt enlige mødre ikke nødvendigvis proportional med et lands generelle fattigdomsniveau. I Tjekkiet fx er den generelle fattigdomsrate komparativt lav (i forhold til andre EU lande), hvor risikoen for fattigdom iblandt enlige mødre rangerer imellem de allerhøjeste. Det samme med tyske enlige mødres fattigdomsrisiko er dobbelt så høj, som den der gælder for hele befolkningen, så er danske enlige mødres risiko for fattigdom en del mindre, end det gælder for resten af befolkningen. De beskrivende tal er en indikation på, at den store variation i enlige mødres risiko for fattigdom ikke som udgangspunkt kan tilskrives fraværet af en partner. Ifølge Hübgen (2018) er det nærmere et spørgsmål om, hvilket land – og dertilhørende velfærdsstatsregime – en enlig mor bor i, der indikerer i hvilken udstrækning en enlig mor er i stand til at opretholde en anstændig levestandard for sig selv og sine børn (Hobson, 1994, p. 171).

Med skilsmisserater på 40-50 % i mange industrialiserede lande (Centers for Disease Control and Prevention, 2019; Eurostat, 2017; Danmarks Statistik, 2020), arbejdes der fra politisk og forskningsmæssigt hold på at forstå baggrunden for opløsningen af ægteskaber, da det kan informere forskningen og politiske beslutningstagere om, hvilke interventioner, der skal igangsættes for at undgå opløsning af ægteskaber (Gravningen et al., 2017). Forståelse af motiverne bag skilsmisser er særligt relevant for de forskningsområder, der beskæftiger sig med en bred vifte af mentale og somatiske helbredsmæssige effekter af skilsmisser. Disse inkluderer depression, angst, stress, trivsel og psykisk helbred blandt de skilte parter og deres

børn (Amato & Anthony, 2014; Amato & Keith, 1991; Björkenstam, Hallqvist, Dalman, & Ljung, 2013; Bracke, Colman, Symoens, & Van Praag, 2010; Seijo, Fariña, Corras, Novo, & Arce, 2016; Strohschein & Remarriage, 2012). Viden om motiverne bag skilsmisser er subjektive selvrapporterede grunde, som kan variere meget (De Graaf & Kalmijn, 2006). Skilsmissemotiver, som rapporteres af de involverede selv afspejler ifølge undersøgelsen både 'rigtige' skilsmissemotiver og/eller skilsmissemotiver, som respondenterne føler sig tilpas i og som afspejler det sociokulturelle klima og de ønskværdighedskriterier, som personen identificerer sig med (Bodenmann et al., 2007; De Graaf & Kalmijn, 2006; Perry, 2018; Perry & Schleifer, 2018). Derfor giver undersøgelserne oplysninger om individers erfaringer med skilsmisse og det sociokulturelle klima, der omgiver de årsager, der af respondenterne ses som socialt acceptable begrundelser for at opløse et ægteskab.

Nogle af de mest almindelige motiver bag skilsmisser henover de sidste tyve års forskning inkluderer problemer med afhængighed, økonomiske problemer, utroskab, fysisk eller mental mishandling, kommunikationsproblemer og at vokse fra hinanden (Amato & Previti, 2003; Chang, 2004; De Graaf & Kalmijn, 2006; Gravningen et al., 2017; Hawkins, Willoughby, & Doherty, 2012; Owen, Rhoades, Stanley, Markman, & Allen, 2019; Perry, 2018). De tilgængelige studier på området finder gennemgående forskelligheder mellem mænd og kvinders rapporterede skilsmissemotiver. Kvinderne indikerer adfærdsmæssige årsager som vold og afhængighed oftere end mænd. Forskerne peger på, at nøglefaktorerne bag kønsforskellene i spredningen af årsager skyldes, dels et fald i kvinders afhængighed af ægteskabet sammen med en stigning i vigtigheden ved følelsesmæssige og psykologiske komponenter i ægteskabet samt en stigning i både individers villighed og evne til at afslutte ulykkelige forhold (De Graaf & Kalmijn, 2006; Perelli-Harris, Berrington, Sánchez Gassen, Galezewska, & Holland, 2017). Disse tolkninger støttes af langsgående forskning, som peger på, at frekvensen af adfærd og motiver for skilsmisse, såsom vold og afhængighed, er faldet med tiden, hvorimod niveauet for relationelle motiver er steget i takt med, at den samfundsmæssige accept af skilsmisse i den vestlige verden er steget (De Graaf & Kalmijn, 2006). De Graaf & Kalmijn (2006) argumenterer i den forbindelse for, at når økonomiske motiver for ægteskab bliver mindre vigtigt, så stiger de psykologiske og emotionelle motiver for skilsmisse.

I en dansk kontekst er der i 2018 lavet et studie, der viser, at skilsmisser er meget accepterede uanset forældreskabsstatus, køn og alder (Uggla & Andersson, 2018). Skilsmisser er også

almindelige i Danmark med en skilsmisserate på 45-50 % over de sidste tyve år. (Danmarks Statistik 2020). Danmark ligger desuden nummer to i Europa hvad angår kønsligestilling. (European Institute for Gender Equality, 2020) og på en niende plads i forhold til indkomstligestilling (OECD, 2019), hvilket kan være en indikation om, at økonomiske motiver forbundet med det at blive i et ægteskab er mindre fremtrædende i Danmark, og kvinder er ligeledes mindre afhængige af ægteskabet på grund af økonomisk sikkerhed. Strizzi et al. (2020/21), som har interviewet nyligt skilte danskere, peger på, at motiverne bag de opløste danske ægteskaber, er tilbøjelige til at være mere relationelt og følelsesmæssigt funderede end adfærdsmæssigt (Strizzi, Ciprić, Sander, & Hald, 2021; Strizzi, Sander, Ciprić, & Hald, 2020) . Det mest hyppige oplyste motiv var mangel på kærlighed eller intimitet, kommunikationsproblemer, mangel på sympati/respekt/tillid samt at vokse fra hinanden. Det mindst rapporterede motiv var vold, afhængighed, ulykker, sygdom og personlighed. Resultaterne fra den danske kontekst supporterer ifølge Strizzi et al. (2020/21) den globale trend og øgede vigtighed knyttet til emotionelle, følelsesmæssige og lystdrevne aspekter ved forhold i den vestlige verden.

Arbejdsmarkedsperspektiver og kønsstereotyper

Kønsforskningen spiller en stor rolle inden for work life balance forskningen ikke kun i forhold til arbejdsopgaver i hjemmet og adgangen til barsel og betalt arbejde, men også i forhold til kønsarbejdsdelingen på arbejdspladsen i forhold til, hvordan den horisontale og vertikale erhvervsmæssige arbejdsdeling mellem de to køn udfolder sig på arbejdsmarkedet (Blossfeld & Kiernan, 2019; Højgaard, 2008; Muhr, 2019; N. Smith, Smith, & Verner, 2013). I den forbindelse udføres mere dybdegående undersøgelser af mulighederne bag forskellige erhvervsvalg set i forhold til, hvorfor nogle erhvervsfag betegnes som henholdsvis kvinde- og mandefag med en overvægt af hver (Alvesson & Billing, 2009; He, Kang, Tse, & Toh, 2019; Holt, 2006; Kvande & Rasmussen, 1991; Lehn-Christiansen, 2008).

Til trods for de seneste ændringer i retning af større ligestilling på arbejdsmarkedet på verdensplan, så er mænd og kvinder stadig ulige fordelt henover erhverv (Cortes & Pan, 2017). Erhvervsmæssig kønsopdeling er et central aspekt ved ulighed imellem kønnene, forstået som ulige adgang til og kontrol over samfundsmæssige materielle og immaterielle aktiver og

ressourcer. Selvom udstrækningen af den erhvervsmæssige kønsopdeling varierer over tid, og imellem nationer, så er det i nogen grad synligt i de fleste (måske alle) nationer rundt om i verden (Blackburn & Jarman, 2006; Blackburn, Jarman, & Brooks, 2000; Borrowman & Klasen, 2020; Cortes & Pan, 2017). En stor del af den tværfaglige litteratur har identificeret medvirkende faktorer til den erhvervsmæssige kønsopdeling. Iblandt disse er, på individ-niveau, faktorer så som kønsforskelle i præferencer for jobattributter (Cortes & Pan, 2017), eller livsmål (Diekman, Steinberg, Brown, Belanger, & Clark, 2017; Gino, Wilmuth, & Brooks, 2015), såvel som strukturelle faktorer som mangel på økonomisk overkommelig børnepasning og mangel på kønskvoter (Vokić, Obadić, & Ćorić, 2019).

En faktor som bidrager til erhvervsmæssige kønsopdeling er kønsstereotyper. Som skitseret i 'den sociale rolle teori' (Eagly, Wood, & Diekman, 2000), så er en kombination af individ-niveau og strukturelle faktorer, det som skaber den kønsmæssige opdeling af arbejdsmarkedet. Det er mere sandsynligt, at kvinder er ansat i jobs, hvor deres rolle er omsorg, pasning og pleje (fx at passe børn eller ældre), hvor mænd i højere grad er ansat i jobs, hvor deres rolle er associeret med autoritet og magt (fx lederpositioner). Det er en normaliseret antagelse, at bestemte træk relateret til disse roller (fx at være varm og omsorgsfuld vs. at være dominerende og selvhævdende) er de karaktertræk, som er knyttet til den gruppe af mennesker, som indtager disse roller (fx kvinder og mænd). På den måde er kønnede opdelinger af arbejdskraft med til at bidrage til kønsmæssige stereotyper (fx troen på medfødte og gængse karaktertræk ved mænd og kvinder) (Eagly & Steffen, 1984; Williams & Best, 1990), der associerer kvinder med empati (fx med fokus på tætte og medmenneskelige relationer, forbundethed og samarbejde, mænd med agens, fx med fokus på selvudvidelse, selvhævdelse og kontrol) (Abele & Spurk, 2011; Bosak, Sczesny, & Eagly, 2011).

Opdelingen skyldes blandt andet en skævvridning i uddannelsesvejledning, som har skabt en form for præcedens for, at man tenderer til at anbefale kvinder et og mænd noget andet – matematik, kemi, fysik, ingeniørarbejde og tekniske fag til mænd (også kendt som STEM) og blødere og humanistiske fag til kvinder (Francis, de Oliveira, & Dimmitt, 2019; Makarova, Aeschlimann, & Herzog, 2019; Wahl & Blackhurst, 2000).

I forhold til 'det kønsopdelte arbejdsmarked' er nogle af fokusområderne desuden årsagerne til, at kvinder er mere langtidsledige end mænd, hvilket ofte forklares med den større

efterspørgsel efter mænd pga., at kvinder, trods stigende ligestilling, stadig har mange arbejdsopgaver i hjemmet (EU work life balance direktiv 2022). Et andet fokusområde er årsageren bag, at kvinder bliver ældre end mænd, men trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet før mændene, hvilket delvist forklares med betydningen af arbejdstiden for kvinder, som vægter arbejdet i hjemmene højere (Burn, Button, Figinski, & McLaughlin, 2020; Larsen, 2008; Lund & Villadsen, 2005). Spørgsmålet om, hvorfor lavtuddannede mødre typisk holder en større andel af den samlede barselsorlov end mødre med en længere uddannelse, hvor det for mænd er omvendt, har også kønsforskningens interesse (Eydal & Rostgaard, 2011; Olsen, 2007; Rostgaard & Ejrnæs, 2021). Årsagen til dette mønster forklares blandt andet med, at det er familien og partneren, som har stor indflydelse på, hvorvidt mænd tager orlov, eftersom økonomien ofte er en væsentlig beslutningsdriver. Rostgaard & Ejrnæs (2021) forklarer i den forbindelse, at i Danmark er det den med de bedste barselsforhold, der tager mest mulig barsel efter forholdene. Mange højtuddannede mænd er ansat i den offentlige sektor, hvor der tit er bedre barselsforhold, for både mænd og kvinder, end i det private erhvervsliv. I de fleste andre lande er det primært kvinden, som tager barsel, hvilket der netop nu er fokus på at ændre (Stier et al., 2018). Afslutningsvist er der med det kønsopdelte arbejdsmarked kommet fokus på, hvorfor kvinder har højere sygefravær end mænd (Bekker, Rutte, & van Rijswijk, 2009; Deding & Lausten, 2008; Labriola, Lund, & Christensen, 2007). En af forklaringerne her er den ekstra belastning knyttet til omsorgsopgaver i familien.

Arbejdsplads og to-rumsmodeller i HR- og arbejdsmiljøforskning

Arbejde-familie (konflikt) er et psykologisk begreb for ubalance mellem arbejde og hjemmeliv (Csikszentmihalyi, 2003). De mest almindelige stressfaktorer, der anses for at frembringe arbejde-familie konflikt, er udbrændthed, utilfredshed, arbejdsrelateret stress, lange arbejdstider og rolle konflikt (Bakker, Demerouti, & Schaufeli, 2005; Ford, Heinen, & Langkamer, 2007; Kossek & Ozeki, 1998; Spector et al., 2004). Arbejdsoverbelastning og stressfulde begivenheder, som opstår i arbejdsmiljøet (Cartwright & Pappas, 2008; Ganster & Perrewé, 2011) forventes at både fysisk og psykisk udmatte medarbejdere på en måde, som ansporer til arbejde-familie konflikt (Baeriswyl, Krause, & Schwaninger, 2016; Frone, Yardley, & Markel, 1997). To-rumsmodellen over arbejde-familie konflikt har til formål at vise, at stressende faktorer på arbejdspladsen, som fx mangel på autonomi eller for store

arbejdsbyrder, har negativ betydning for arbejdsrummet, hvorimod stress faktorer, der relaterer sig til familie, såsom børn med adfærdsproblemer eller overafhængige forældre skader familierummet i balancen (Liu & Aunguroch, 2019). I andre sammenhænge, vises der med to-rumsmodellen, at god kompatibilitet mellem familie og arbejde giver en oplevelse af et højt præstationsniveau på arbejdspladsen, fordi det antages at motivere individer (Baeriswyl et al., 2016).

I litteraturen er den potentielle effekt af arbejde–familie konflikt, i forhold til organisatorisk og individuel stress og trivsel, blevet diskuteret meget (Ford et al., 2007; Kossek & Ozeki, 1998). Perspektivet på arbejde–familie konflikter er, at de skader medarbejderes produktivitet, jobpræstation (Lu et al., 2017) og psykologiske sikkerhed (Murphy, 2011), blandt andet fordi de reducerer jobtilfredsheden hos medarbejdere (Johnson et al., 2005). Dette antages at påvirke både den organisatoriske medarbejdergennemstrømning, psykologiske nødvendigheder og livstilfredshed (Greenhaus & Beutell, 1985). Mange organisatoriske indsats er i den forbindelse blevet rettet imod forskning, der kan sige noget om det, der betegnes som ødelæggende konsekvenser af konflikter forbundet med familie og arbejdsliv (Grant-Vallone & Donaldson, 2001; O'Driscoll, Brough, & Kalliath, 2004) – medarbejderudmattelse, og andre beskæftigelsesmæssige trusler anses som negative implikationer for den organisatoriske præstation. På den anden side, så anses organisationers medarbejderes mentale helbred at blive styrket, når de organisatoriske principper tilskynder arbejde–familie balance (Fitzpatrick, Janzen, Abonyi, & Kelly, 2012). Arbejdsplads og medarbejderen som genstandsfelt for work life balance udgør en stor andel af den kontemporære work life balance litteratur. Denne litteratur deler sig i to forgreninger, som til dels er overlappende, fordi de begge tager udgangspunkt i arbejdspladsens agens: en der handler om human resources (HR) set fra et ressourceoptimeringsperspektiv, og en der handler om arbejdsmiljø fra et medarbejdersikkerhedsperspektiv.

Igennem de sidste 20 år er der, inden for human resource-perspektivet, lavet mange undersøgelser, der omhandler medarbejderes arbejdsengagement og medarbejderes psykologiske trivsel (Baptiste, 2008; Guest, 2002; Shuck & Wollard, 2009). Forskningen viser, at arbejdsengagement, som er defineret som 'a positive, fulfilling, work-related state of mind' (Schaufeli, Bakker, & Salanova, 2006, p. 702), har en positiv effekt på både medarbejdere og organisatoriske output. Jobtilfredshed, organisatorisk engagement, arbejdspræstation,

finansielt overskud og kundetilfredshed (Albdour & Altarawneh, 2014; Bakker, Tims, & Derks, 2012; Jaharuddin & Zainol, 2019; Salanova, Agut, & Peiró, 2005) fremsættes som eksempler på disse typer af output. Gennem anvendelse af en metaanalytisk tilgang peger Halsbesleben (2010) på, at arbejdsengagement er positivt relateret til medarbejderes organisatoriske engagement, præstation, helbred og psykologisk trivsel, imens det samtidig er negativt associeret med intentioner om profit. Da en stor del af arbejdsengagementet driver den organisatoriske velstand, så er organisationer optagede af medarbejderes arbejdsengagement. På samme tid forsøger arbejdsgivere i højere og højere grad, at skabe det rette miljø, hvor medarbejdere kan føle, at de oplever work life balance – dvs. balance i arbejdslivet. Det komplekse spørgsmål i denne sammenhæng bliver, således forskningsmæssigt, at forholde sig til, hvordan det bliver muligt for HR-praktikere at koble arbejdsengagement og work life balance på en meningsfuld måde, hvor det både tilgodeser medarbejdernes behov for balance mellem arbejde og privatliv og de organisatoriske mål.

En stor andel af HR-litteraturen undersøger forholdet mellem work life balance og arbejdsengagement. Med udgangspunkt i, at både arbejds- og familieliv kræver meget tid, energi og følelsesmæssig omsorg, der finder mange arbejdsengagementundersøgelser frem til argumenter for, at et individs personlige liv har væsentlig betydning for medarbejderes engagement, og omvendt (Halsbesleben, 2010; Timms et al., 2015). Litteraturen viser desuden, at arbejdsengagement og work life balance faktorer (fx arbejde-familie ubalance, arbejde-familie konflikt, familie-arbejde konflikt, arbejde-familie berigelse, arbejde-familie indblanding, arbejde-familie facilitering og arbejde-familie afsmitning) har et reciprok forhold og indflydelse på hinanden (Crutchfield, Ritz, & Burris, 2013; Ilies, Liu, Liu, & Zheng, 2017; Karatepe & Demir, 2014; Vîrgă, Horga, & Iliescu, 2015). For eksempel peger adskillige empiriske studier (Parkes & Langford, 2008; Shankar & Bhatnagar, 2010) på en sammenhæng mellem arbejdsengagement og arbejde-liv/familie konstruktioner. På den anden side, hvis medarbejdere lider under mangel på ressourcer arbejdsmæssigt, så er der mindre chance for, at de kan udfylde deres familie forpligtelser, hvilket skaber en arbejde-liv konflikt (Chernyak-Hai & Tziner, 2016). Under HR-perspektivet er baggrunden for indsatser oftest profitmaksimering.

Medarbejderen som en ressource og ressourceoptimering er, som nævnt et perspektiv på work life balance, der tager udgangspunkt i selve arbejdspladsen som genstandsfelt. Et andet

perspektiv, der også udspringer fra arbejdspladsen, og som har medarbejderens arbejde-familie balance som genstandsfelt, er arbejdsmiljøperspektivet – også kendt som psykisk eller psykosocialt arbejdsmiljø, når det handler om work life balance. Inden for arbejdsmiljøperspektivet adresseres især begrænsningerne knyttet til, at familien er en nøglefaktor, der har implikationer for individers trivsel og psykologiske sikkerhed (Bell, Rajendran, & Theiler, 2012; Kossek, Kalliath, & Kalliath, 2012; Lunau, Bambra, Eikemo, van der Wel, & Dragano, 2014). Forskningen fokuserer i den forbindelse hovedsageligt på at begrænse effekterne ved arbejde-familie konflikter gennem forskellige variable, såsom ledelse (Hammer, Kossek, Yragui, Bodner, & Hanson, 2008; Hill, Morganson, Matthews, & Atkinson, 2016; Major & Cleveland, 2007; Major & Morganson, 2011; R. A. Matthews, Bulger, & Booth, 2013), organisatorisk støtte (Keoboualapheth, Surena, & Tan, 2018), psykologisk trivsel (Allen, Herst, Bruck, & Sutton, 2000; Karimi, Karimi, & Nouri, 2011; Lee, Sudom, & Zamorski, 2013; Russell A. Matthews, Wayne, & Ford, 2014; O'Driscoll et al., 2004), psykologisk sikkerhed (Cullen, 2005; Dollard & Bakker, 2010; Murphy, 2011), forholdet mellem arbejde-familie konflikter og aspekter som arbejdsrelateret stress (Kazmi, Hashim, Manzoor, & Kee, 2017; Lu et al., 2017; T. D. Smith, Hughes, DeJoy, & Dyal, 2018), udmattelse (Chen & Huang, 2016), udbrændthed (Montgomery, Peeters, Schaufeli, & Ouden, 2003), jobkontrol (Lonnie, Julia, & Susan, 2013; Proost, De Witte, De Witte, & Schreurs, 2010) og jobtilfredshed (Aryee, Srinivas, & Tan, 2005; Ford et al., 2007; Kafetsios, 2007). Overordnet set, i et arbejdsmiljøperspektiv, der handler forskningen om, at kunne udpege måder at udligne arbejde-familie konflikter, der forårsager stress og som modvirker den psykologiske trivsel, der oversættes til positiv arbejdsadfærd og således et sikkert psykisk og psykosocialt arbejdsmiljø, som gennemgående set er målet for work life balance forskning i et arbejdsmiljøperspektiv.

Grænse- og sfæreretorik

En historisk milepæl inden for work life balance forskningen er en særligt indflydelsesrig amerikansk udgivelse af Rosabeth Moth Kanter's 'Work and Family in the United States: a Critical Review and Agenda for Research and Policy' fra 1979, som satte fokus på hele myten omkring de opdelte verdener, som i 1970'erne prægede tænkningen om familieliv og arbejdsliv, og hvor arbejdet og livet ansås for at foregå i to separate og aflukkede sfærer (Kanter, 1989). Inden for denne forskningstradition har man sidenhen arbejdet med forskellige typer af

relationer mellem familielivet og arbejdslivet og omtalt det som to forskellige livssfærer, som der skal være en grænse imellem, som balancepunkt og indikator for, hvornår arbejdslivet er lystfyldt.

Samtidig tales der i work life balance forskningen om flydende grænser mellem familieliv og arbejdsliv. Ved siden af emner som arbejde/familie-berigelse og -konflikt er der adskillige teorier om work life balance heriblandt Ashfort et al. (2000) – 'boundary teori' om grænser – og Clark (2000) – 'border teori' om sfærer (Ashforth, Kreiner, & Fugate, 2000; S. C. Clark, 2000). Grænse- og sfæreteori bidrager til studiet af arbejde-liv forbindelser ved at beskrive, hvordan forskellige niveauer af arbejde-liv integration påvirker trivsel og adresserer, hvordan mennesker konstruerer og krydser skillelinjer mellem arbejde og liv.

Grænseteorien fokuserer på den mening, som mennesker tilskriver arbejde og liv (Nippert-Eng, 1996) og lethed og frekvens forbundet med at overgå fra den ene til den anden rolle (Ashforth et al., 2000). Teorien peger på, at grænserne er tydeligere, når rollerne er separerede, imens rolle-overgangen er lettere, når rollerne er integrerede. Rollesløring er erfaringen med forvirring eller besværlighed forbundet med at skelne mellem arbejde fra ikke-arbejdsrelaterede roller, specielt når rollerne er meget integrerede (Desrochers, Hilton, & Larwood, 2005). Grænser kan klassificeres via deres fleksibilitet og gennemtrængelighed. Fleksibilitet er "the extent to which the physical time and location markers, such as working hours and workplace, may be changed"; gennemtrængelighed er "the degree to which a person physically located in one domain may be psychologically concerned with the other" (Hall & Richter, 1988, p. 215). Roller arrangeres i en segmentering-integration sammenhæng: når rollegrænser er ufleksible og ugennemtrængelige, så kaldes rollerne segmenterede; når grænserne er fleksible og gennemtrængelige, kaldes rollerne integrerede (Ashforth et al., 2000).

Undersøgelser (Hyland & Prottas, 2017), der bruger grænseteori er nået frem til, at gennemtrængelighed er asymmetriske arbejdskrav, som flyder indover grænsen til ikke-arbejdsdomæner. Individer med stærke segmenteringspræferencer møder, ifølge teorien, udfordringer, når de krydser grænser, hvorimod dem med stærke integrationspræferencer møder udfordringer, når de skal skabe og opretholde grænser (Hunter, Clark, & Carlson, 2019; Weiss & Cropanzano, 1996). Med udgangspunkt i Weis & Cropanzano (1996)'s affektive event teori, så forlænger Hunter et al. (2019) grænseteorien ved at indarbejde målhindring, som en

forklarende mekanisme, der binder arbejde–familie til begreberne konflikt og jobtilfredshed. Særligt grænseovertrædende begivenheder (som fx at tage et opkald fra et familiemedlem i arbejdstiden), der foregår på arbejdspladsen, anses for at være en hindring i forhold til opnåelsen af arbejdsmæssige mål, fordi tid og opmærksomhed omdirigeres fra at møde arbejdsmål til at møde familiebehov. Videnarbejde karakteriseres almindeligvis ved en høj grad af både fleksibilitet og gennemtrængelighed, facilitering af rollesløring eller en øget tilstand af grænseløshed (Albertsen, Persson, Garde, & Rugulies, 2010). Til forskel fra almindelige ni til fem jobs, så er videnarbejde karakteriseret ved en lavere grad af regelbasing og en mere fleksibel reguleringsform, specielt i forhold til tid, sted og arbejdsområde (Allvin, 2008). Videnarbejdere har typisk individualiserede tidsplaner og temporal og geografisk fleksibilitet og mere jobautonomi. Grænseløshed er dog ikke nødvendigvis komplet fravær af grænser mellem forskellige domæner, men det er en illustration af svag til stort set fravær af domænegrænser (Ezzedeen & Zikic, 2017).

Sfæreteori fokuserer udelukkende på arbejde og familie domæner. Arbejde–familie balance er her resultatet af interesser defineret som: “satisfaction and good functioning at work and at home, with a minimum of role conflict” (S. C. Clark, 2000, p. 751). Det der gør det anderledes fra grænseteori er, at definitionen af grænser inkluderer både psykologiske kategorier og håndgribelige kategorier, som opdeler tid, sted og mennesker associeret med arbejde og liv. Sfærer er karakteriseret ved deres styrke fra svag til stærk. Svage sfærer er mere tilbøjelige til at blive gennemtrængelige og fleksible, hvilket faciliterer en sammenblanding af roller. Stærke sfærer er mere tilbøjelige til at være ufleksible og ugennemtrængelige, hvilket modvirker sammenblandingen af roller (S. C. Clark, 2000). ‘Sfære-holdere’ er medlemmer af et domæne, som har indflydelse på definitionen af grænser og domæner. Der kan opstå konflikter, når sfære-holdere ikke er enige om de præcise grænser i et domæne. De kan også være uenige om niveauet af fleksibilitet og gennemtrængelighed i sfærerne.

2.2.2. Klassificering af forskningstilgange i work life balance feltet

I forskningen findes, som nævnt, mange forskellige modeller, som søger at skabe overblik over og karakteristik af de forskellige forskningsgrene inden for work life balance forskningen. Der er således en tendens til, at flere forfattere har deres egen nuancerede opdeling (Guest, 2002;

Payton-Miyazaki & Brayfield, 1976). Køns- og arbejdsmarkedsforsker Helle Holt udviklede i 1994 en oversigtfigur, som groft opsummerer de forskellige tankefigurer relateret til arbejdslivet gennem, det hun kalder de seks mest almindelige opfattelser af, hvordan relationen mellem de to liv (arbejde–familie) kan være (Holt, 1994, p. 29).

Afhandlingens forskningsambition har, som nævnt indledningsvist, multiplicitet som grundlæggende værdibegreb, hvorfor det som udgangspunkt ikke er meningsfuldt at arbejde med en opdeling af arbejdslivet i to rum (arbejde–familie). Da langt den største del af forskningen imidlertid refererer til både to rums-opdelingen samt grænse- og sfæreretorikken, da bliver det relevant for afhandlingen at vise, på hvilke måder, at den bygger oven på den forskning, som allerede eksisterer. Det er Holts (1994) model god til, fordi den både favner de mange nuanceringer i to-rums ideen, og også overskrider den, ligesom denne afhandling. Med afsæt i Holts (1994) oversigtfigur, arbejder afhandlingen dermed, fra ideen om to-rums tanken, videre over i egne modeller over småbørnsforældre og arbejdsliv som en mere multipel størrelse.

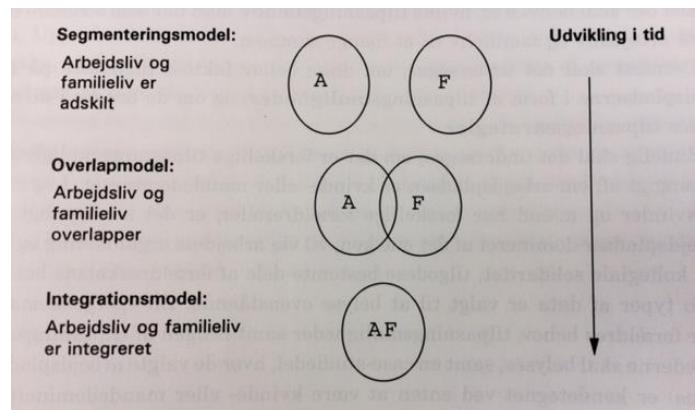
Holts seksdeling af work life balance modeller fordeler sig på følgende måde (Holt, 1994, p. 27):

- *Spill-over-modellen* er den mest anvendte model, som betragter familielivet og arbejdslivet som to adskilte rum, som har en afsmittende effekt mellem de to rum. Forskning som arbejder ud fra denne model har hovedsageligt fokus på forskellige måder, som arbejdet har en afsmittende effekt på familien
- *Kompensationsmodellen* sættes for det meste overfor spill-over-modellen, eftersom udgangspunktet for denne model er, at mennesker kan være mere eller mindre bundet op i de forskellige sfærer. Forskning der arbejder inden for denne model tager udgangspunkt i, at de to sfærer er konkurrerende, men at de også kan kompensere for hinanden
- *Segmenteringsmodellen* betragter de to sfærer som adskilte rum, der ikke nødvendigvis påvirker hinanden

- *Den instrumentelle model* ser udelukkende de to sfærer som instrumenter for hinanden, hvor det ene rum fungerer som et middel til at imødekomme et bestemt mål eller en politik fra det andet rum
- *Den konfliktteoretiske model* anser de to sfærer som uforenlige og dermed to størrelser, som alt andet lige altid vil være i konflikt med hinanden. Den ligner meget spill-over-modellen og peger på, at hvis der opnås succes i den ene sfære er det på bekostning af den anden sfære
- *Den integrative model* ser de to sfærer så tæt forbundne, at man ikke kan betragte dem som adskilte rum.

Holt (1994) peger på, at man kan se de forskellige modeller som en slags udvikling i tid, og hvor dikotomien bliver udtalt i forhold til modellen, der ser de to sfærer som helt adskilte, segmenteringsmodellen, og den integrative model, som ser de to sfærer som totalt integrerede. Resten af modellerne ligger imellem disse to poler, hvor disse mellemformer arbejder ud fra tanken om et 'overlap' mellem sfærer, men hvor typen af overlap varierer. Spill-over-modellen har fokus på det uforudsete eller ikke styrbare ting, der opstår som konsekvens af sammenstødet mellem de to sfærer, hvor den instrumentelle model rummer tanken om planlagte konsekvenser af mødet mellem de to sfærer. Ifølge Holt (1994) kan konfliktmodellen og den kompensatoriske model også modstilles. Konfliktmodellen er baseret på tanken om nulsums-spil (hvad der er vundet et sted er tabt et andet), og at der ved kompensationsmodellen er tale om, at der kan opnås 'gevinster' i sammenstødet mellem de to sfærer – hvormed succes i den ene sfære kan medføre succes i den anden som en slags årsag-/virkningsrelation. Holt (1994) afbilder udviklingen i work life balance figurene i henhold til nedenstående model:

Figur 2.4. Oversigt over udviklingen i work life balance tænkningen, (Holt, 1994, p. 29)

Da afhandlingens erkendelsesinteresse rækker ud over en dualisme mellem krop og tanke, materialiet og affektivitet og dermed også 'liv' og 'arbejde' som to separate størrelser, placerer afhandlingen sig under den model, som Holt (1994) kalder integrationsmodellen - og som tænker opdelingen liv og arbejde som to sammenflettede størrelser. Denne model afspejler også det moderne arbejdslivs udformning, som det der i work life balance forskningen er kendt som 'det grænseløse arbejdsliv' (Fenwick, 2007; Field & Chan, 2018; Kamp et al., 2011; Mellner, Kecklund, Kompier, Sariaslan, & Aronsson, 2016). På den baggrund stiller litteraturreviewet derfor nu skarpt på det område af work life balance feltet, der har fokus på forældrenes håndtering af arbejdslivet, når arbejde og liv er tænkt som fuldt ud integrerede bevægelser og som et grænseløst arbejdsliv. Med henblik på at danne et overblik over den del af forskningsfeltet, som beskæftiger sig med work life balance i henhold til netop dette genstandsfelt, klassificerer afhandlingen litteraturen i tre forskellige overordnede typer af litteratur, som i et bredt omfang er dækkende for de typer af arbejdslivsstudier, som læner sig op ad integrationsmodellen. I det følgende beskrives disse forskellige overordnede klassificeringer af studier, som findes på området inden for den litteratur, som har fokus på småbørnsforældre og arbejdsliv som en integreret størrelse. Sidenhen diskuteres, hvad klasserne har til fælles, og hvad der adskiller dem fra hinanden i forhold til kausalitets- og repræsentationsbegreber samt grundlæggende videnskabelige tankefigurer, undersøgelsesmetoder og løsningsmodeller. Efterfølgende vurderes, hvor denne afhandling placerer sig inden for klassificeringen, samt hvor afhandlingens bidrag bliver interessant i forhold til work life balance feltet, når det handler om småbørnsforældres arbejdslivtilblivelse

i håndteringen af dilemmaer og ubestemmelighed i det moderne arbejdsliv. De tre overordnede klasser kalder afhandlingen henholdsvis 'effektstudier', 'kritiske studier' og 'deleuzianske studier'. I nedenstående diagram, Figur 3.5., opsummeres læsningen af litteraturen, og det som kendetegner de tre begrebsklasser. Modellen ligger til grund for afhandlingens videnskabelige bidrag, som herefter præsenteres.

Figur 3.5.: Litteraturens tre undersøgelsesklasser

Undersøgelsesklasse:	Effektstudier 380	Kritiske studier 69	Deleuze studier 8
Karakteristika og temaer:	<ul style="list-style-type: none"> • Håndtering af stress, mistrivsel og selvledelse • Livssituationer og placering i livets forskellige faser • Policyændringer • Teknologiens betydning • Migration 	<ul style="list-style-type: none"> • Negative konsekvenser af det grænseløse arbejdsliv – tid og fleksibilitet • Bæredygtighed og arbejdsliv • Tilpasningsmodeller og familievenlige arbejdspladser 	<ul style="list-style-type: none"> • Håndtering af kompleksitet i arbejdslivet gennem styring på mulige tilblivelser
Genstandsfelt	Fysiske og psykiske konsekvenser ved håndtering af forældrearbejdslivet	Analyse og arbejde med mulige ændringer af organisatoriske eller samfundsmæssige fleksibilitetsforhold og rammer relateret til håndteringen af forældrearbejdslivet	Subjektivitetstilblivelse i håndteringen af forældrearbejdslivet
Metode	Kvantitative/ Kvalitative	Kvantitative/ Kvalitative	Kvalitative
Videnskabsteoretisk afsæt	Positivistiske/ fænomenologiske og hermeneutisk fortolkende	Positivistiske/ Fænomenologiske og hermeneutik fortolkende/	Tilblivelsesontologi

		kritisk realisme/ diskursanalyser	
Empiritype	Spørgeskemaer og interviews	Spørgeskemaer og interviews	Interviews, litteratur
Løsningshorisont	Symptombehandling Individet/ Organisation	Udpegning af iagttagede styringsteknologier, problemdekonstruktion og problem og ansvarsforskydning Organisation/stat	Nye begreber
Kausalitetsfigur	Årsag/virkning Enten/eller	Årsag/virkning Enten/eller	Produktivitet/tilblivelse – mulig tilblivelse
Værdiskabelsesbegreber	Udpegning af konsekvenser ved balanceforholdene diagnoser, trivsel/mistrivsel på baggrund af de givne vilkår for at skabe balance, tidspuslespillet betydning for arbejdslivet, kønsrelaterede vilkår	Udpegning af magtrelationer i samfund og organisation. Tilpasningsmodeller og forslag til politiske og makroorganisatoriske ændringer	Bevægelser i arbejdslivet ved skizoanalyse
Tankebevægelse	Organiserende	Organiserende	Organiserende og transformativ
Repræsentations- erfaringsfigur	Subjektiv/objektiv	Subjektiv/objektiv	Tilblivelse i transformation
Undersøgelsesafsæt	Arbejde	Arbejde	Arbejde

2.2.3. Effektstudier

Langt størstedelen af litteraturen inden for forældrehåndteringen placerer sig inden for det, som afhandlingen kalder effektstudier. Samlet set kan man sige om effektstudierne, at der her er tale om studier, der under forskellige tematiseringer undersøger, hvilke faktorer, der har indflydelse (og effekt) i forhold til håndteringen af forældrearbejdslivet. Studierne er i overvejende høj grad positivistisk og værensontologisk funderede, og de søger med dette udgangspunkt generaliserbare forklaringer på specifikke problemer inden for håndtering af forældrearbejdslivet – med udgangspunkt i hypotesetest, kvantitative og statistisk baserede spørgeskemaundersøgelser og til dels også interviews eller mixed methods tilgange med fysisk og empirisk udgangspunkt i arbejdspladsen. Studierne er også meget løsningsfikserede, idet de med en slags forklaring eller diagnose forventer at kunne forudsige, hvilke generelle løsningsmodeller, der vil afhjælpe et givent problem. Effektstudiernes løsningsmodeller er

dermed karakteriseret ved forslag om operative indgreb, som fx målrettet terapi eller coaching eller anden form for individuel eller/ organisatorisk symptombehandling og policyændringer på makroplan. Inden for effektstudierne verserer flere forskellige temaer:

Håndtering af stress, mistrivsel og selvledelse

Håndtering af stress, mistrivsel og selvledelse er et meget gennemgående tema inden for effektstudierne (Bäcklander et al., 2019; M. M. Clark et al., 2014; De Simone, 2014; Georgianna & Müller, 2021; Loretto et al., 2005; Russo, Shteigman, & Carmeli, 2016). Her leder man efter faktorer, som kan forklare den måde som mennesker og forældre håndterer stress og mistrivsel i arbejdslivet samt hvilke indflydelsesrige påvirkningsfaktorer, der har den udslagsgivne effekt. Det kan fx være alt fra jobtilfredshed, geografisk placering, psykisk eller fysisk arbejdsmiljø, livssituation, organisatoriske forhold, personalemæssige forhold, arbejdstider, barn-syge dage mv.

Livssituationer og placering i livets forskellige faser

En anden gruppe af effektlitteratur er studier, der leder efter forklaringer på, hvordan forældres livssituationer og placering i livets forskellige faser har indflydelse på mulighederne for at håndtere arbejdslivet – fx om man har små, store eller mellemstore børn har af indvirkning på håndteringen af familie og arbejdslivet som forælder (D'Addio & Whiteford, 2007; Darcy & McCarthy, 2007; Hutchinson, 2018; Kasearu, 2009; Wepfer, Brauchli, Jenny, Hämmig, & Bauer, 2015).

Policyændringer

En tredje gruppe inden for effektstudierne er dem, der handler om policyændringer. Gruppen lapper lidt ind over den ovennævnte, som undersøger, hvilken betydning livets faser har på håndteringen af arbejdslivet med børn. Inden for denne policygruppe er der imidlertid større fokus på selve interventionsdelen i forhold til konkrete policyændringer på både politisk og organisatorisk plan. I OECD rapporten fra 2007 'Babies and Bosses – Reconciling Work and Family Life: A Synthesis of Findings for OECD Countries' ses der fx på mere offentlige politikker for OECD landene, der kan hjælpe med at forene familieliv og arbejdsliv i en højere grad gennem

organisatorisk tilpasning i virksomhederne (Adema & Whiteford, 2007). Fagforeningerne har også fokus på de mange dilemmaer i arbejdslivet. Her laves der undersøgelser, som i medlemmernes interesse, forsøger at diagnosticere, hvilke samfundsmæssige og politiske ændringer, der skal til for gøre medlemmer, der er forældre mere tilfredse på arbejdsmarkedet. Her er nogle af resultaterne blandt andet at manglende ligestilling blandt mænd og kvinder – herunder skæve barselsregler, der undlader at inddrage mænd i mange lande – er med til at skævvride arbejdsmarkedet og ligestillingen, når mennesker stifter familie. Herudover har HK i den forbindelse også fået sat fokus på, at børnepasningsmuligheder og arbejdstider ikke altid passer sammen – i samarbejde med 'projekt børnepasning', som er en gruppe af parter fra DA, FOA, HK, mfl., der arbejder på, fra politisk hold, at få ændret åbningstidssystemerne og opnå større fleksibilitet i de forskellige pasningsordninger med henblik på at tilpasse dem medlemmernes skæve arbejdstider (HK via Ritzau 2015; Erhvervs- og Selskabsstyrelsen 2009).

Senest er der i EU regi en lovændring under udarbejdelse, som har forbedringer af forholdene for sammenhængen mellem familie og arbejdsliv i EU-landene for øje. Direktivet hedder "Balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner". Det blev forelagt EU Kommissionen i 2018. Det forslag til 'direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner' og om ophævelse af tidligere direktiver, som i ringere grad søger at udligne forskellen på mænd og kvinders vilkår på arbejdsmarkedet og forhold omkring omsorg og pleje af syge mennesker (Europa Kommissionen 2017; EU Rådet 2018; EU Parlamentet 2019). Forslaget til 'direktiv om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner' fastsætter nye eller højere minimumsstandarder for at skabe større konvergens mellem EU-landene med bevarelse og udvidelse af eksisterende rettigheder på områder for fædreorlov (ny ret på EU-plan), forældreorlov (foreslås betalt), plejeorlov (ny ret på EU-plan) og fleksible arbejdsordninger (for at medtage omsorgspersoner og ajourføre beskyttelsesniveauet). Direktivet blev offentliggjort i EU-Tidende 12. juli 2019, og Rådet vedtog direktivet 13. juni 2019. Direktivet træder i kraft den 2. august 2022 – 20 dage efter, det offentliggøres i EU-Tidende. EU landene skal desuden gennemføre bestemmelser i national ret senest den 2. august 2022. EU direktivet har til hensigt at styrke det sociale område og gøre mere ud af at skabe rettigheder for borgerne, som er effektive. Den europæiske søjle for sociale rettigheder peger, med dette initiativ, på et socialt Europa for alle europæiske borgere. Prioriteterne i direktivet retter sig imod lige adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår

og balance mellem arbejdsliv og privatliv. Årsagerne bag prioriteringerne udspringer af nogle forskellige tendenser, som er med til at skabe uligheder i samfundet, og som, ifølge direktivet, skyldes, at den samlede beskæftigelsesfrekvens for kvinder igennem længere tid har været 11,6 procentpoint lavere end for mænd, og at andelen af kvinder, som arbejder på deltid, er 31,5 %, hvor den er 8,2 % for mænd, at over 50 % af kvinderne arbejder på fuld tid, hvor det gælder 71,2 % af mændene og på baggrund af, at omsorgsforpligtelser dækker næsten 20 % af de ikke-erhvervsaktive kvinder sammenlignet med under 2 % af mændene.

Det er med henblik på gøre den nuværende retslige ramme mere moderne, at EU Kommissionen har foreslået direktivet. Det er intentionen at bevare og udvide de eksisterende rettigheder med bedre og nye rettigheder for både mænd og kvinder. Forslaget har til formål at fremme en god balance mellem familie- og arbejdsmæssige forpligtelser og give mere lige muligheder for kvinder og mænd på arbejdspladsen og i hjemmet. Direktivet peger på, at EU's og EU-landenes lovgivning og politikker bør være i stand til:

1. at hjælpe arbejdstagerne med at forene arbejdsliv og familieliv
2. at hjælpe virksomhederne med at fastholde dygtig arbejdskraft
3. at fremme fleksibilitet for både arbejdsgivere og arbejdstagere
4. at fremme lige muligheder
5. at skabe økonomisk vækst og være til nytte for samfundet som helhed, herunder børn og personer, som har brug for pasning i familien.

Direktivet er udviklet med reference til to artikler fra Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 23 om ligestilling mellem mænd og kvinder og artikel 33 om familieliv og arbejdsliv: Artikel 23 skal sikre ligestilling mellem mænd og kvinder på alle områder, herunder i forbindelse med beskæftigelse, arbejde og løn. Princippet om ligestilling er, ifølge artikel 23, ikke til hinder for opretholdelse eller vedtagelse af foranstaltninger, som giver det underrepræsenterede køn særlige fordele. (Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 23). Artikel 33 har til formål at sørge for, at der drages omsorg for juridisk, økonomisk og social beskyttelse af familien. Udgangspunktet for dette er retten til at kunne forene familieliv og arbejdsliv i forhold til afskedigelse som følge af graviditet og barsel herunder retten til betalt barselsorlov og til forældreorlov efter et barns fødsel eller ved adoption af et barn (Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

artikel 33). Det overordnede mål med direktivet er at sikre at princippet om ligestilling mellem mænd og kvinder i forhold til mulighederne på arbejdsmarkedet, og at ligebehandling på arbejdspladsen gennemføres. Dette skal gøre det muligt for forældre og omsorgspersoner i højere grad at forene deres arbejde og omsorgsforpligtelser.

Ligestilling mellem kvinder og mænd er et grundlæggende princip i EU (EU 2018). Til trods for dette, viser EU's undersøgelser, at kvinder fortsat er betydeligt underrepræsenterede på arbejdsmarkedet og på ledelsesposter i hele Den Europæiske Union (EU 2018). Med direktivet søger EU især at tilskynde til en bedre fordeling af omsorgsforpligtelser mellem mænd og kvinder. Direktivet argumenterer for dette på baggrund af et estimeret økonomisk tab på 370 mia. € per år som følge af den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen i EU. Lovpakken om balance mellem arbejdsliv og privatliv er tænkt som en hjælp til arbejdende forældre og omsorgspersoner ved at reducere deres forpligtelser til at vælge mellem deres familieliv og deres arbejdskarrierer.

Den 24. januar 2019 nåede Formandskabet for Rådet og Europa-Parlamentet til foreløbig enighed om bestemte centrale punkter i forslaget til et direktiv, der handler om 'balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner' i henhold til to typer af foranstaltninger: lovmæssige foranstaltninger og ikke-lovmæssige foranstaltninger. De lovgivningsmæssige foranstaltninger omfatter: fædreorlov med fokus på, at fædre, eller den anden forælder, kommer til at kunne tage mindst 10 arbejdsdage fri fra arbejde omkring tidspunktet for et barns fødsel og modtage betaling på et niveau der svarer til det, som på tidspunktet er standarden på EU-plan for barselsorlov. EU-lande med mere fordelagtige forældreorlovsordninger (som fx Danmark, hvor det er 14 dage) vil kunne beholde deres eksisterende nationale ordninger; Forældreorlov, der skal sørge for individuel ret til 4 måneders forældreorlov, hvoraf 2 måneder ikke kan overdrages forældrene imellem og er betalt. Betalingens størrelse skal fastsættes af EU-landene; Omsorgsorlov, som er et nyt koncept på EU-plan – for arbejdstagere, der tager sig af en pårørende, som af alvorlige helbredsmæssige årsager har behov for omsorg eller støtte. Det gælder op til 5 arbejdsdage om året. Dette kan variere mellem EU-landene, og der tildeles orlov efter en konkret og individuel vurdering, og der indføres yderligere betingelser for udøvelse af denne ret. Fleksible arbejdsordninger giver

en udvidelse af retten til at anmode om fleksible arbejdsordninger for erhvervsaktive omsorgspersoner som tillæg til denne ret for alle forældre.

Som supplement til lovgivningsforslaget indeholder Kommissionens initiativ et sæt ikke-lovgivningsmæssige foranstaltninger, der har til formål at bistå EU-landene med at nå de fælles mål: ved at sikre beskyttelse mod forskelsbehandling og afskedigelse af forældre og omsorgspersoner, herunder gravide kvinder og arbejdstagere, som kommer tilbage fra barsels- eller forældreorlov; at tilskynde til en mere ligelig kønsfordeling i forhold til familieorlov og fleksible arbejdsordninger; at udnytte EU-midler til at forbedre langtidspleje og børnepasningsordninger bedre; samt at fjerne økonomiske disincitamentter for sekundære forsørgere, der afholder særligt kvinder fra at komme ind på arbejdsmarkedet eller at arbejde på fuld tid.

Kommissionen har forelagt direktivet for Rådet og Europa-Parlamentet (første gang i 2016). Rådet og Europa-Parlamentet er de to lovgivende instanser, som skal træffe afgørelse om direktivets endelige indhold og form. Rådet repræsenterer EU-landene. Socialgruppen i Rådet har gennemgået forslaget. Rådet har haft en drøftelse med EU-landenes ministre omkring det nye forslag i 2017. I 2018 blev Rådet enigt om en generel indstilling vedrørende direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner. På baggrund af dette mandat startede formandskabet for Rådet forhandlinger med Europa-Parlamentet.

Teknologiens betydning

En anden type af effektstudie er det, som undersøger teknologiens betydning for håndteringen af familie- og arbejdslivet. Her er der tale om fx mobiltelefoner og sociale medier (Adisa, Gbadamosi, & Osabutey, 2017; Beáta, 2020; Dén-Nagy, 2014; Holden & Sunindijo, 2018). Undersøgelserne er meget ensartede og peger på, at på nogle tidspunkter har fx mobiltelefonen den effekt, at den er med til at lette arbejdslivet for forældre og mindske stress, hvorimod den på andre tidspunkter kan have en grænseoverskridende effekt, der medfører mere stress, da det bliver ugennemskueligt, hvornår man kan tale om, at have fri fra arbejde.

Migration

Migration er den sidste effektstudietype, der handler om de forskellige implikationer forbundet med at være arbejdende småbørnsforældre, der bor eller kommer fra et område, der ligger langt væk fra jobbet, og som medfører mere eller mindre lange rejser derhen til eller, at hele eller dele af familien må flytte hen, hvor jobbet er (Brandén, 2014; Bryceson, 2019; Dyer, Xu, & Sinha, 2018; Fan, 2005; Fan, Sun, & Zheng, 2011; Porumbescu & Pogan, 2018; Wheatley, 2012). Migration fænomenet er noget der knytter sig til særlige kulturer, og specielt i Asien kan fænomenet optræde på meget ekstrem vis. Fx fortæller Cindy Fan i artiklen 'The Elite, the Natives, and the Outsiders: Migration and Labor Market Segmentation in Urban China' fra 2002, om de ekstreme konsekvenser for dem hun kalder 'outsiderne', der er folk fra landområder i Kina (Fan, 2002). Disse mennesker, både mor og far, må, for at overleve, almindeligvis forlade deres børn fuldt ud og efterlade dem hos bedsteforældrene i landområderne, for selv at flytte permanent til byerne og arbejde, da det som oftest er de eneste steder, hvor man kan få arbejde i Kina. Eftersom det er for omkostningsfuldt at rejse frem og tilbage mellem land og by, kan der i ekstreme tilfælde gå flere år imellem forældre og børn ser hinanden. Fordi de er outsiders og ikke er accepteret i bybefolkningen, kan deres børn ikke blive optaget i skolerne, da de mere elitære befolkningsgrupper fra byområderne er bange for, at børnene fra landet skal trække læringsniveauet ned for deres børn i skolerne. Dels handler artiklen om denne tydelige og ekstreme stigmatisering af befolkningsgrupper, men den handler også om hvilke effekter, der gør sig gældende i forhold til, hvordan man som forældre håndterer sammenvævningen af familieliv og arbejdsliv. Yderligere er det naturligvis også et billede på, hvilke markante forskelle, der er imellem lande i verden, når det handler om, hvad mennesker må vælge imellem, når arbejdslivet skal håndteres.

2.2.4. Kritiske studier

Inden for det som afhandlingen kalder 'kritiske studier' er også nogle tematiske undergrupperinger. De kritiske studier er langt hen ad vejen epistemologisk funderede og marxistisk inspirerede etnografiske feltstudier, der retter sig imod det, der kaldes 'det grænseløse arbejdsliv'. Det grænseløse arbejdsliv kritiseres, blandt de kritiske studier, for at være konsekvensen af et elitært samfund og følgevirkningerne af de frie markeds kræfter, som siges at have et overdrevent magtdrevet økonomisk fokus, der kan skade mennesker og fratage

dem både privilegier basale rettigheder og ikke mindst evnen til at være til som menneske. Der er her ofte tale om kritisk fænomenologiske, hermeneutiske, (social)konstruktivistiske eller diskursteoretiske studier, som dekonstruerer, indkredser og udpeger særlige problematikområder som meningsgivende forståelser eller magtteoretiske begrundelser for, at forældre i det moderne arbejdsliv befinder sig i situationer præget af dilemmaer og uklare rammer for vilkår i arbejdslivet. Ud over den etnografiske metode benyttes der, inden for de kritiske studier, også både kvantitative og kvalitative metoder, så som spørgeskemaer, interviews og deltagerobservationer med empirisk og fysisk udgangspunkt i arbejdspladsen. Løsningsmodellerne for de kritiske studier er karakteriseret ved problemforskydninger og udpegning af nye problemkonstruktioner og løsningshorisonter fx i form af opfordring til politiske indgreb, som påvirker eksempelvis arbejdstider, organisatoriske handlemuligheder i situationer, hvor forskellige regelsæt eller love kan iagttages som underminerende styringsteknologier.

Negative konsekvenser af det grænseløse arbejdsliv – tid og fleksibilitet

Negative konsekvenser af det grænseløse arbejdsliv – tid og fleksibilitet er det tema, som samlet set karakteriserer den del af de kritiske work life balance studier, der beskæftiger sig med forældrehåndtering af arbejdslivet (fx Duckworth & Buzzanell, 2009; Pedersen & Lewis, 2012; Thornton & Sydney, 2016; Alleman et al., 2018). Litteraturen handler blandt andet om det moderne arbejdslivs flydende grænser samt forklaringer på og forståelser af, hvordan fx forældre får mindre tid og bliver mere pressede, fordi det, med de flydende grænser og teknologi som hjemmearbejdspladser og smartphones, ikke længere er til at gennemskue, hvad der er arbejde, og hvad der er fritid. Sociologer og modernitetsforskere undersøger og diskuterer, hvilke konsekvenser modernitetens store forandrings- og fleksibilitetsfokus har for individet – og herunder også håndtering af arbejdslivet som forælder - når alt er flydende og i konstant bevægelse som konsekvens af det, studierne peger på er hård styring fra mere eller mindre synlige markedsøkonomiske kræfter (Bauman, 2007; Giddens, 1996; Rose & Miller, 2013; Sennet, 1999). Som eksempel har Richard Sennett i bogen 'Det fleksible menneske' 1999 erfaringsfiguren Rico, der som entreprenør, familiefar og forsørger sidder fast i fleksibilitetens dilemmafyldte greb, fordi han hele tiden må tilpasse sig nye omstændigheder på arbejdsmarkedet og i familien – hvilket strider imod de meget traditionsbundne og lineære

forhold han er bekendt med og opvokset under. Rico og hans kone frygter hele tiden, at de er lige ved at miste kontrollen over deres liv i verden – en verden, hvor der kun bliver fokuseret på kortsigtet arbejde og profit. Som Sennett udfolder Rico, så har hans oplevelser med skiftende jobs som konsulent, hvor han ikke rigtig har noget fast tilhørsforhold i den samme virksomhed, medført, at han får et skrøbeligt og ustabil indre, som kontinuerligt er præget af bekymringer om, hvad der skal ske i fremtiden. Sennetts Rico er således forfulgt af sin utilstrækkelighedsfølelse blandt andet, fordi han ikke kan give sine børn den kontinuitet og etiske disciplin, som hans egne forældre gav ham. Hans arbejdsliv gør derfor, på grund af de mange ændringer, at han ikke har mulighed for at overføre idealerne om værdi, fælleskab, tillid og tradition til sine børn. Figuren Rico er Sennetts udfoldning af en samtidstypisk arbejdslivserfaring, hvor konstante dilemmaer forbundet til den kortsigtede kapitalisme hele tiden truer individets selvopretholdelsesfølelse.

I bogen 'The Time Bind' fra 1997 forsøger Arlie Russel Hochschild via et etnografisk feltstudie at afkode og forstå det, hun kalder et paradoksalt fænomen i det moderne arbejdsliv: for selvom de fleste arbejdende forældre i undersøgelsen udtaler, at de gerne vil have mere tid hjemme til familien og forpligtelserne forbundet hermed, så tilbringer forældrene (både mænd og kvinder) mere og mere tid på arbejdet – også selvom det ikke handler om, at det har behov for ekstra indtjening (Hochschild, 1997). Dette medfører, at de arbejdende forældre forsømmer og omsorgssviger deres familieliv, konkluderer Hochschild. Hun forsøger, med undersøgelsen af ansatte i 500 amerikanske virksomheder, at afmystificere dette handlemønster og forklarer det med, at tiden i hjemmet ganske enkelt er for dilemmafyldt og uudholdelig at være i, hvorfor forældrene søger imod arbejdet, hvor de finder større harmoni.

Bæredygtighed og arbejdsliv

Litteraturen om bæredygtighed og arbejdsliv handler hovedsageligt om, at der dels er for stort et fokus på økonomisk bæredygtighed (efter bæredygtighed de senere år er kommet på dagsordenen), og dels, at social bæredygtighed skal indtænkes mere i ledelse af organisationer ved at indtænke work life balance som noget, der både er socialt og økonomisk rentabelt (Gálvez, Tirado, & Martínez, 2020; Kossek, Valcour, & Lirio, 2014; Mushfiqur et al., 2018; Perrons, 2003). Andre studier om det grænseløse arbejdsliv i skandinavisk kontekst, diskuterer

bæredygtighed forbundet med det moderne arbejdsliv med indtoget af teknologien, som bryder alle grænser for tid og sted (Holt & Hvid, 2016; Hvid, Bottrup, Nielsen, Lund, & Nielsen, 2006). Et forhold, som Holt et al. i bogen 'Et arbejdsliv i acceleration – tiden og det grænseløse arbejde' fra 2013 kalder, at vi bliver 'fattigere på tid' på grund af den nye arbejdsmoral i det moderne arbejdsliv, hvor arbejdet flyder sammen med livet, som de kalder det, og mennesker bliver tilgængelige henover tid og rum (Holt et al., 2013). Dette, mener de, har en underminerende betydning for bæredygtigheden forbundet til forældres arbejdsliv, da det betyder, at de må kæmpe ekstra hårdt for at få tid til at holde fri og/eller passe familieforpligtelserne. I Danmark blev Tænk tanken Bæredygtigt Arbejdsliv desuden oprettet i 2018, hvor alle medlemmer minimum har en ph.d., og i 2019 udkom ni anbefalinger til et bæredygtigt arbejdsliv fra tænketanken, som er et bud på forskningsbaseret viden og værktøjer til forebyggelse af arbejdsrelateret stress og understøttelse af arbejdspladsers udvikling og etablering af et godt og sundt arbejdsliv, der kan sikre produktivitet (Tænk tanken Bæredygtigt Arbejdsliv 2018/2019).

Tilpasningsmodeller og familievenlige arbejdspladser

I forlængelse af ovenstående studietyper med bæredygtigheden i centrum er studier, som har fokus på tilpasningsmodeller og familievenlige arbejdspladser, som et sidste tema, placeret under de kritiske studier (Bloom, Kretschmer, & Van Reenen, 2011; Eversole & Crowder, 2020; Holt & Thaulow, 1996; Ireson, Sethi, Williams, & community, 2018; Kring, 2005; Strachan & Burgess, 1998; Wax, 2004). Studierne har et kritisk udgangspunkt i forhold til den måde, som samfundet og organisationer sætter rammerne for familie og arbejdslivsbalancer. Studierne sætter ind på at forstå og forklare, hvad det er, som gør det svært for givne familietyper at finde balancen i arbejdslivet og kommer dernæst med konkrete forslag til, hvilke modeller eller enkelttiltag, der afhjælper forhold som arbejdstider, flextid, barn-syg-dage mv., som kunne fungere som løsningsmodeller for balanceproblematikkerne.

2.2.5. Deleuzianske studier

De deleuzianske studier er filosofisk inspirerede studier med interesse i det, der er kendt som det grænseløse arbejdsliv. Studierne er ikke baseret på ideer om fakta eller retfærdighed, hvad eller hvordan arbejdslivet er for nogle bestemte typer af mennesker – de er heller ikke tænkt

som et spørgsmål om at udpege problematiske forhold for mennesker og finde løsninger herpå (Bramming & Andersen, 2019; Frandsen, 2004; Rasmus Johnsen, 2008; Kristensen, 2011; Pedersen, 2008). Som Kristensen udtrykker det, i sin ph.d.-afhandling 'Metaphysical labour: Flexibility, performance and commitment in work-life management' fra 2010, så er deleuzianske studier mere interesserede i potentielle og mulige tilblivelser ved livet end ved den subjektive væren. Hertil tilføjer Kristensen:

"Hence we are not interested in the actual essence of work-life balance but rather want to create another way of thinking about work life balance, which makes it possible to have a different praxis about work-life balance."

(Kristensen, 2010, p. 63)

Ph.d.-afhandlingen handler om grænseovergangene i det organisatoriske begreb hjemmearbejde og den stress, som den type af organisering af arbejdet potentielt set kan medføre. Ph.d.-afhandlingen er sidenhen blevet konverteret til bogen 'Det grænseløse arbejdsliv' fra (2011). Både afhandlingen og bogen er baseret på interviews med medarbejdere i en større dansk virksomhed.

Betydningen af menneskelig tilblivelse i arbejdslivets overgange sættes yderligere i fokus hos Michael Pedersen og Anders Raastrup Kristensen, som med et organisatorisk afsæt argumenterer for, at ledelse af individuel selvledelse ikke skal foregå gennem organisatorisk ledelse på selve individet, i bogen 'Strategisk Selvledelse' (2013). Individets selvledelse skal i stedet ledes gennem et større fokus på den arbejdsopgave, som en medarbejder er sat til at udføre.

Pedersen (2009) argumenterer i ph.d.-afhandlingen 'Tune in, breakdown, and reboot: On the production of the stress-fit, self-managing employee' ud fra Deleuzes makin(e)metafor for, at det i en maskinel 'tune in, breakdown og reboot' tilblivelsesproces ikke kun bliver individet, der udfører en balancemæssig opgave i arbejdslivet. Individet ændrer også arbejdslivet i sin stress-coping proces med at lede efter balance, bryde sammen og derefter undvige en potentiel fastlåsning i et problematisk dilemma. Hos Pedersen (2009) har menneskelig tilblivelse gennem stress-coping værdi på grund af den selvledelseseffekt, som den producerer, men også

fordi den fletter sig sammen med resten af arbejdslivet og de mere samfundsrelaterede processer, som strækker sig ud over de organisatoriske og ledelsesmæssige tiltag.

Bramming & Andersen (2019) diskuterer ligeledes processer forbundet med, at individet skal organisere sig selv (hos Bramming & Andersen kaldet selvledende organisering). De diskuterer i bogen, hvordan man kan komme til at kontrollere og forudsige en foranderlig og dynamisk verden, når der er opgaver, som i forvejen er standardiserede. De konkluderer, at i selvledende organisering handler værdi om de muligheder, den enkelte har for at udfolde sig, og dermed hvordan den enkelte bidrager til værdiskabelsen, hvor delingen af arbejdet bliver en subjektskabende aktivitet. Hos Bramming & Andersen (2019) lægges der vægt på, at det er i udførelsen af arbejdet, at både medarbejderen (subjektet) og organisationen (objektet) får form. De peger i den forbindelse på, at selvledende arbejde:

”...kan få uendeligt mange udtryk – lige så mange udtryk, som den enkelte kan opfatte verden i. Når så verden alligevel ser nogenlunde genkendelig ud, er det fordi verden i den deleuzianske optik er der for medarbejderne.... Selvledende organisering eksisterer kun gennem de repræsentationer, medarbejderne giver sig selv gennem deres perceptioner. Når disse perceptioner er nogenlunde koordinerede, og perspektiverne ikke kommer i konflikt, selvom de synes modsatrettede, er det fordi de forskellige synspunkter i sidste ende er funktioner af den samme verden. To subjekter opfatter ikke det samme på samme måde, men de opfatter fænomener på måder, der tillader sameksistens – de er kompossible.”
(Bramming & Andersen, 2019, p. 43)

Ligesom denne afhandling forholder Bramming & Andersen sig i særlig grad til foranderlighed og det som de kalder 'insisterende krav om forandring' med henblik på at kunne garantere forudsigelighed og kontinuitet. Med en deleuziansk optik ser de på krav-vilkåret koblet til de beslutninger, som en organisation må tage (valg), når den mødes af en multiplicitet af logikker, som alle er værdige til at blive handlet på – og at disse mange logikker, krav og valg tilsammen skaber den potentialitet og værdi, som er et vilkår for selvledende organisering. De peger dermed på, at ingen beslutninger i organisationer kan tages ud fra én enkeltstående logik, fordi det er multiplicitetens vilkår, at der altid er en mangfoldighed af synspunkter og logikker i færd med at være og blive til. Selvledende organisering skal ifølge Bramming & Andersen (2019) altid undersøges empirisk. Når Bramming & Andersen (2019) præsenterer begrebet

Selvledende Organisering, er det en måde at knytte an til den måde, hvorpå arbejde koordineres og balanceres gennem tre underbegreber, som de kalder 'passion', 'kunnen' og 'resultat': Passion er et analytisk begreb, der defineres med afsæt i lidenskab og lidelse (som fx hos Lacan). Passion læses empirisk gennem en undersøgelse af de begreber, der trækkes på, når personlighed og identitet sættes som ressourcer og forudsætninger for værdiskabelse og der samtidig forventes en følelsesmæssig investering i arbejdet. Kunnen er et analytisk begreb, der defineres med afsæt i forandring og kontinuitet. Det undersøges empirisk gennem de begreber, der beskæftiger sig med, hvordan arbejdet og ændringer i arbejdets indhold kræver, at medarbejderne kan noget. Begrebet resultat er et analytisk begreb, der undersøges empirisk ved at stille skarpt på de begreber, der trækkes på, når medarbejdernes adfærd og præstationer styres måles og motiveres. De tre begreber kan sidestilles med afhandlingens manøvreringsprincip på følgende måde ift. de principper, der sættes i fokus:

- Selvledende organisering: medarbejderes engagerede involvering (passion)
 - Afhandlingen: passion driver forældres valg gennem lyst
- Selvledende organisering: anvendelse af viden og faglige skøn (kunnen)
 - Afhandlingen: kunnen præger forældrenes lystdrevne valg
- Selvledende organisering: når der produceres værdi (resultat)
 - Afhandlingen: resultater gør forældrene bevidste om, hvordan de bør organisere deres valg (men ikke nødvendigvis deres lyst).

I artiklen 'Melancholy and the Somatic Subject of Stress Management' undersøger Rasmus Johnsen (2008) relationen mellem Aristoteles' melankoli-begreb og nutidens begreb om stress og håndtering af arbejdsrelateret stress i organisationer. Gennem en symptomatologisk læsning af det, som Johnsen kalder den vigtigste tekst fra Aristoteles om melankoli, 'Problems XXX, 1', som identificerer 'den sorte galde', som et somatisk subjekt fra en højere selvledelsesorden iblandt bestemte individer. I artiklen diskuteres også, hvordan begrebsliggørelsen af dette somatiske subjekt er blevet udlagt i den moderne forståelse af stress og stress-håndtering i populærlitteraturen. Johnsen diskuterer, hvordan populærlitteraturen – den nye ekspertorden – har effekt på individet, organisationen og dets ledelsesmæssige strategier. Johnsen konkluderer, at områder, som tidligere hovedsageligt var knyttet til politikere, filosoffer, poeter og artister er blevet populariseret under en antropologisk antagelse om, at store kulturelle præstationer nu kan placeres ind under en generel ide om arbejdskraften (hos

individet) som arbejdets magt. Johnsen fremhæver i den forbindelse 'mellemmrummets' betydning som det han kalder 'the black box': "The black box is a sort of third space, in which the exchange between the two events occurs. This space itself is erected by something, which mediates the relationship between them." (Rasmus Johnsen, 2008, p. 28). Johnsen bruger i den forbindelse Deleuze og von Sacher-Masoch til at benævne, hvordan det, som sker i mellemmrummet, er en transformation og oversættelse af mødet mellem begivenheder (mennesker, lyst og den populære ide om stress og melankoli, som det symptomatiske svar på ujævnheder i lysten), og han peger her på, at i normafvigende situationer, der bliver det den medicinske doktor, som får adgang til at opfinde måder at tænke på. Johnsen mener netop ikke, at lægen opfinder sygdomme, men at lægen dissocierer symptomer, som tidligere var grupperet sammen og sammensætter andre symptomer, som før var dissocieret. Derigennem kan lægen bygge et dybdegående originalt klinisk billede (Rasmus Johnsen, 2008, p. 28). Når Johnsen skitserer symptomer, læger og diagnoser baserer han det på den deleuzianske læsning af den klassiske distinktion mellem symptombaseret og tegnbaseret diagnostik, som er reflekteret i den kliniske medicin. Johnsen peger i den forbindelse på, at i klassisk forstand, der referer symptomer til en patients klager, som er en beskrivelse af et indre forhold, et tegn, som i kontrast hertil er et ydre observerbart aspekt, som fx udslæt eller åndenød. Med den deleuzianske læsning af symptomer som et tegn, der kollapser denne distinktion, ifølge Johnsen, da det deleuzianske begreb om subjektive tilstande (Deleuze, 1991) overskrider og transformerer den dikotomiske og kausale organisering af tegn og symptomer, som tegner grundlaget for den måde, som det moderne samfund tilgår mennesker og afvigelser fra det, der er kendt som normaladfærd. Johnsen peger dermed på, at stress, gennem årelange medicinske deduktioner, er blevet et populært svar på, det som sker, når mennesker er i konflikt med deres lyst.

Omdrejningspunktet for den deleuzianske litteraturklasse er, samlet set, kritikken af det forhold, at individet bliver gjort til genstand for forandring, når der tænkes ledelse, og som et symptom herpå, tendensen til at kompartmentalisere medarbejdernes arbejdsliv i to sfærer – arbejde og familieliv, hvoraf medarbejderen står i midten som ansvarlig forandringsagent, der hele tiden skal søge at balancere de to sfærer – en umulig opgave i en foranderlig og ubestemmelig verden, og dermed en hyppig årsag til stress, da de ofte uundgåelige dilemmaer kontinuerligt dukker op, som problemfelter, som individet må søge at imødekomme med

løsninger for at opretholde den ønskede balance. Den kontinuerlige søgen efter balance og undvigelse af dilemmaer forårsager stress – men spørgsmålet går derfor hos fx Kristensen & Pedersen (2013), på, hvad denne stress producerer rent affektivt og menneskeligt, i højere grad end, hvordan den skal repareres.

De deleuzianske studier er udført som affirmative eksperimenter med processer og relationer mellem arbejde og liv. Genstandsfelterne er hovedsageligt filosofiske refleksioner over de kontemporære work life balance modeller og disses kausalitetsbegreber og måder at opfatte relationen mellem familieliv og arbejdsliv – og ikke mindst individets rolle og mulige erfaringsmodeller i relationen mellem arbejde og liv. Frem for en stræben efter 'rigtige svar' på fx, hvad der forårsager stress, og hvad der kan afhjælpe det, eller hvem eller hvilke styringsteknologier, der er ansvarlig for, at mennesker må kæmpe i arbejdslivet, så bliver formålet i de deleuzianske studier at skabe en ny ontologi og metafysik om work life balance i forhold til den måde, som man tænker relationen mellem arbejde og liv.

2.2.6. Opsamling og diskussion af de tre begrebsklasser

Samlet for de tre begrebsklasser – effektstudier, kritiske studier og deleuzianske studier – er, i sagens natur, at de alle er relaterede til erfaringer knyttet til småbørnsforældres og arbejdsliv. De gør det imidlertid i henhold til tre meget forskellige tankefigurer, som hver især medfører tre meget forskellige typer af output.

Hvad angår tilgangen hos de positivistisk og ontologisk funderede effektstudier, så leder de hovedsageligt efter mangler i forældrearbejdslivet, som de tilbyder konkrete løsninger på, med udgangspunkt i en tankemodel om verden som ordnet og ubevægelig – det vil sige med et grundvilkår om, at det er muligt, at forudsige i nutiden, hvad man vil få brug for i fremtiden, og således med udgangspunkt i hypoteser om, at hvad der var effektivt og behov for i fortiden også gør sig gældende i fremtiden. Man går dermed ud fra, at der findes et ligevægtspunkt og en væren, hvor verden står stille, og hvor balancen mellem familieliv og arbejdsliv er optimal – så længe man leder efter fejl og mangler og derefter igangsætter passende løsningsmodeller, som individer givetvis skal følge, og som dermed vil kunne fjerne det, der står i vejen for idealet om ligevægt og balance.

De kritiske studier positionerer sig i direkte opposition til den positivistiske måde at tænke work life balance på, og de iscenesætter derfor sig selv som epistemologiske optikker, der kan læse de færdige meningskonstruktioner med en analytisk distance til genstandsfeltet og derigennem forskyde konkrete positivistisk funderede problemstillinger til at handle om noget andet end fx konkrete metoder til at håndtere stress og mistrivsel på, når forældrene forsøger at skabe balance mellem familieliv og arbejdsliv. Her er fokus i højere grad at afdække fx diskursive magtkonstruktioner og derigennem udpege andre forhold, som udgør nogle mere eller mindre synlige styringsteknologier, som udgør den egentlige grund til, at individer sidder fast i personlige kriser fyldt med stress og utilstrækkelighed. I denne sammenhæng rejses ofte en kritik imod markedsøkonomiske mekanismer, som opleves som underminerende og begrænsende for individets muligheder for udfoldelse og selvrealisering. Målet er hermed at ændre diskurskonstruktionerne, således at aktørerne (individerne) kan ændre på vilkårene for reproduktionen af verden.

De deleuzianske studier positionerer sig både i forhold til effektstudierne og de kritiske studier. De anerkender den viden som begge begrebsklasser arbejder med, men forholder sig kritisk over for de idegrundlag, som begge de andre to tilgange baserer sig på. De deleuzianske studier tager afsæt i, at effektstudiernes tilgang til work life balance bliver, at de opfatter balance som noget, der har sin repræsentation imellem to menneskelige stadier, hvilket nødvendigvis indebærer, at individet som erfaringsfigur bliver repræsentationspunkt. Med dette udgangspunkt bliver individet gjort ansvarlig for, hvordan verden kommer til at se ud, hvilket bliver besnærende og begrænsende for tanken om individet, hvis man, ligesom denne afhandling også gør, tror på, at work life balance er et multipelt sammenstød mellem krav, valg, lyst og potentialitet, som ikke nødvendigvis refererer til permanent ligevægt som en optimal tilstand. Når de deleuzianske studier læser de kritiske studier, tages der, på samme måde, afstand fra konstruktivisme og diskursteori, fordi disse videnskabsteoretiske tilgange forsøger at gøre rede for, hvordan subjekter bliver konstrueret af diskurser og måden hvorpå fx kommunikation og information påvirker den erfaring og forståelse, som individer har af sig selv. De deleuzianske studier er kritiske over for denne verdensopfattelse, fordi den lukker af for den affirmativitet, som er nødvendig for at kunne læse småbørnsforældre og arbejdslivet forbundet til de potentialiteter og mulige tilblivelser, som multiplicitet og kaos, i mødet mellem krav, valg, lyst og potentialitet, generer i menneskelig erfaring – der hvor subjektivitet er en

affektiv tilblivelse og agens opstår i forskellige kræfters sammenstød i rummet uden for selve individet.

Kausalitet og repræsentation

Når kapitlet dermed starter ud med at sige, at work life balance litteraturen er relativt ensartet, så var det ikke, fordi der ikke findes mange nuancer af viden inden for feltet – hvilket litteraturreviewet jo i sig selv vidner om. Der hvor størstedelen af litteraturen imidlertid er ensartet er i forhold til det kausalitetsbegreb, som danner grundlaget for at tænke menneskelig erfaring med håndtering af forældrearbejdslivet. Effektstudiernes kausalitetsbegreb bygger på en fikseret sammenhæng mellem årsag og virkning og dermed objektiv genkendelighed, hvilket i meget ringe grad imødekommer afhandlingens udgangspunkt om en empirisk erkendelsesinteresse for forældres tilblivelse som mennesker i håndteringen af forældrearbejdslivets dilemmaer og ubestemmelighed, eftersom det udelukkende producerer retrospektive og færdige billeder af, hvad en given forandring kan resultere i. Der vil således, med effektstudierne, aldrig kunne blive åbnet for at se på, hvad sker, når arbejdslivet håndteres i en produktion af nye begreber, som kan åbne mulighedsrummet for den deleuzianske mangfoldige andethed knyttet til, det som også kan være håndtering af forældrearbejdsliv og dermed en erfaring med arbejdsliv.

På samme måde hos de kritiske begreber bliver kausalitetsbegrebet noget, der ligner den positivistiske årsag-/virkningskonstellation, da man her med læsningen af færdige meningskonstruktioner og udpegning af styringsteknologier får indkapslet bevægeligheden som noget genkendeligt og meningsfuldt. Analyserne i de kritiske studier bliver imidlertid ikke videregivet i deres fulde potentialitet, da de udpeger forandring som en fast kategori, hvor individer som erfaringsfigurer kun udgør et 'still-billede'. De får dermed ikke indfanget den videre bevægelse og selve transformationen, hvor kreativiteten opstår, og hvor mennesket får mulighed for at gøre sig fri af subjektivitetstilblivelsen.

I forhold til effektstudierne og de kritiske studier, så er der således begge steder tale om, at der produceres nogle faste repræsentationsfigurer, der i grove træk er funderet i henholdsvis tanken om subjektive eller objektive årsager til nogle bestemt virkninger.

Hos de deleuzianske studier kan man tale om, at produktivitet som tilblivelse er virkning, hvor årsag er at sidde fast i traditionelle tanker om, hvad der kan lade sig gøre. Bevægelsen hvor mennesket undviger og kommer løs af momentvise fastlåsnings, fordi det er en nødvendighed, der i sig selv er at skabe produktivitet. Værdiskabelsesbegreber er her subjektets tilblivelse og transformationen i håndteringen af arbejdslivet, hvor erfaringen er produktivitet i sig selv. I forhold til repræsentation, der deltager de deleuzianske studier i debatten om ikke-repræsentativitet teori og den affektive (Staunæs, 2012; Wetherell, 2012) og posthumanistiske vending (Ringrose, Warfield, & Zarabadi, 2018; Taguchi, 2017) inden for socialvidenskaben med argumentet om, at den måde at tænke på tilbyder særlig brugbare begreber i forhold til den fremtidige udvikling inden for work life balance teori og praksis, idet:

“Posthuman thought, which includes feminist posthumanism, feminist new materialisms, and feminist affect theories, challenges anthropocentric ideals of the human as uniquely sovereign over the world and binary thinking that separates nature from culture, human from animal, the animate from inanimate, subject from object, self from environment, the living from nonliving, among others.”
(Ringrose, 2019, p. 2)

Med afsæt i Ringrose (2019) indebærer dette også et større begrebmæssigt fokus på berettigelsen af at inkludere materialitet, affektivitet og menneskelig erfaring i produktionen af viden. I den forbindelse sætter de deleuzianske work life balance studier fokus på daglig praktik og den kropsliggjorte erfaring af tid og rum – i et fokus på, hvad menneskekroppe bliver i stand til, når de møder dilemma og ubestemmelighed.

2.3. Afhandlingens videnskabelige bidrag – forskningsoverblik

Som nævnt ligger størstedelen af work life balance litteraturen inden for den begrebsklasse, som udspringer af positivistiske kausalitetsbegreber om årsag og virkning, det som afhandlingen kalder effektstudier. En anden stor begrebsklasse er de kritiske studier, hvis kausalitetsbegreb ligner de positivistisk med det problemforskydende fokus på magtrelationer. Det vil sige, at begge begrebsklasser opererer med bevægelighed, som har fokus på fortidige tilstande og dermed ikke på den menneskelige tilblivelse, ligesom denne afhandling er optaget

af. De deleuzianske studier bidrager imidlertid med samme affirmative tilgang til work life balance feltet, som denne afhandling argumenterer for. Hvad der derimod kan skabe umiddelbar undren er, at alle studier, inklusiv de deleuzianske studier, udelukkende arbejder med work life balance begrebet fra 'work-siden', idet de empiriske undersøgelser altid foregår fra arbejdssiden og ikke som en følge af bevægelsen indover alle de processer, som udfolder sig i håndteringen af arbejdslivet for småbørnsforældre. Den danske psykolog og forsker Dorte Kousholt nærmer sig denne empiriske model i studier af familiedilemmaer henover arbejdslivet, i forbindelse med et studie af fællesskaber og familieliv fra børnenes perspektiv, hvor hun laver det, som hun kalder 'round the clock participant observation' (Kousholt, 2011, p. 101). I Kousholts undersøgelse er genstandsfeltet dog børnenes oplevelser af livet med dilemmaer og ikke forældrehåndteringen af dilemmaer.

I lyset af afhandlingens litteraturstudie bliver det klart, at der mangler nye begreber, som kan betegne den subjektivitetstilblivelse, som foregår i og omkring småbørnsforældre og arbejdsliv. Der mangler begreber som sætter ord på de bevægelser, som er med til at opretholde arbejdslysten for småbørnsforældre. Der mangler begreber for de bevægelser, som i særlig grad udpeger performativiteten, der hvor menneskelig manøvreren gennem dilemmaer bliver værdiskabende – et studie som ikke tager udgangspunkt i arbejdspladsen *eller* familielivet, men som studerer, hvad der sker, materielt, diskursivt, kropsligt og affektivt henover småbørnsforældres arbejdsliv. Der mangler imidlertid ikke kun viden, der udfolder det teoretisk begrebslige ved værdiskabelse i arbejdslivet, der mangler også et metodisk bidrag, der kan bidrage med anknytninger til, hvad det vil sige, at blive til som menneske i det moderne arbejdsliv henover dets mange kontekster.

Internationalt set findes der ikke litteratur, som både beskæftiger sig med småbørnsforældre og arbejdsliv og anvender en metode, som undersøger både arbejds- og familiedelen samtidig med, at de overgange, som bliver til henover de forskellige kontekster i det moderne arbejdsliv med små børn, også undersøges. Denne afhandling undersøger alle dagligdagens kontekster for småbørnsforældre og arbejdsliv via bl.a. deltagerobservationer på linje med Dorte Kousholts (2011) 'round the clock participant observations', dog uden overnatning. Afhandlingens dataindsamlingsmetode beskrives mere indgående under afsnit 3.2. i kapitel 3.

På det danske litteraturmarked lægger afhandlingen sig op ad en række posthumanistisk inspirerede bøger og artikler, som enten beskæftiger sig med erfaringer, affekter og materialitet

via interaktionistisk forskning (Dahl, 2016; Järvinen & Mik-Meyer, 2005; Kofoed & Ringrose, 2012; Staunæs & Søndergaard, 2005). Eller også er der tale om mere teoretisk informerede undersøgelser, der med arbejdspladsen som afsæt hovedsageligt undersøger, hvad det teoretisk og begrebsligt vil sige at håndtere et arbejdsliv (Bramming & Andersen, 2019; Frandsen, 2004; Rasmus Johnsen, 2008; Kristensen, 2010; Pedersen, 2009).

Med disse bidrag – et teoretisk begrebsligt og metodisk – er der åbent for bidrag af mere strategisk karakter, der kan danne rammerne om en diskussion af, hvad moderne fuldtidsarbejdende forældre producerer, når de bevæger sig gennem dilemmaer og ubestemmelighed igennem alle de nære kontekster i arbejdslivet.

Med afsæt i afhandlingens fokus på forældresubjektets menneskelige tilblivelse i ubestemmelighed og dilemma, henover erfaringer fra den nære arbejdslivshverdag, skriver afhandlingen sig ind i et mindre men voksende deleuziansk inspireret litteraturfelt, som anskuer vilkår og håndtering af arbejdslivet ud fra en grundantagelse om den bevægelige og kontingente verden, hvor ubestemmelighed og dilemmaer er grundvilkår for menneskelig tilblivelse. Arbejdslivet forstås her som 'det hele menneske', der bliver til som subjekt henover det som traditionelt set er kendt som livssfærerne som privatmenneske, arbejdspladsmenneske og samfundsmenneske – i den gren af work life balance litteraturen, der er kendt som det grænseløse arbejdsliv. Fraværet af litteratur der beskæftiger sig med forældres håndtering af dilemmaer og ubestemmelighed i det grænseløse arbejdsliv, har været et gennemgående tema i work life balance debatten siden 1990'erne (Holt, 1994; S. Jacobsen et al., 2013).

Denne afhandling lægger sig også op ad litteratur, der med deleuzianske kvalitative mikroanalytiske tilgange er optaget af at indfange det potentielle samt de intensiteter og fortætninger, som opstår, når affekter, materialiter, kroppe og diskurser mødes i en problematiseret begivenhed eller i et dilemma og skaber en aktualiserende bevægelse som kan anspore til igangsættelse af nogle indgroede vaner og rektionsmønstre (Jackson & Mazzei, 2013; Kofoed, 2021; St. Pierre, Jackson, & Mazzei, 2016; Staunæs, Brøgger, & Krejsler, 2018). Afhandlingen er dermed optaget af at benævne mødet mellem det usagte, det følte, det gjorte, det sete og gøre dette til genstand for mikroanalytisk undersøgelse. Afhandlingen foreslår således en kombination mellem en interaktionistisk og begrebsfokuseret undersøgelse, som tager afsæt i at ville studere forældrearbejdslivet som et samlet liv – et alternativ til enten

arbejdsplads- eller hjemmeafsættet, det begrebslige eller det interaktionistiske – det vil sige et interaktionistisk studie af både familie og arbejdsrelationen samt dets potentielle og begrebslige implikationer.

Afhandlingen tilbyder dermed nye begreber for det, som sker, når småbørnsforældres erfaring bliver til henover de forskellige kontekster i det moderne arbejdsliv. Dette gør afhandlingen ved at fokusere på de komplekse interrelationer mellem socialt miljø, som arbejdende forældre befinder sig i, og den værdiskabelse, som muliggøres gennem håndteringen af stressfulde dilemmaer. Afhandlingen foreslår således, at denne menneskelige tilblivelse mikroanalyseres affirmativt gennem Deleuzes begreb om Folden, i en makroanalytisk æstetisk ramme af Roy Anderssons Sange fra anden sal, som et billede på livet, hvor magtrelationer, i form af mødet mellem selvfølgeligheder og lystkræfter, kontinuerligt er i spil i skabelsen af betingelser, vilkår og muligheder for, at mennesker (her småbørnsforældre), i livet, nødvendigvis må træffe valg i situationer, som er præget af dilemmaer og ubestemmelighed. Afhandlingen har dermed fokus på tilvalg uden fravalg for småbørnsforældre og arbejdsliv. Det har den for at kunne udpege noget andet end problematikker eller selvfølgeligheder, som er knyttet til ideen om stress og mistrivsel, med henblik på at aktualisere potentialiteten ved den menneskelige subjektivitetstilblivelse som småbørnsforældre gennemgår via de undvigelsesmanøvreringer, som de nødvendigvis må lave for at komme uden om de umiddelbare problematikker og selvfølgeligheder, som forhindrer dem i at vælge. Som en ny og anderledes fremgangsmåde til at studere work life balance, og dermed også familie- og arbejdsliv, vil afhandlingen tilbyde en empirisk erfaringsbaseret analytik med en social kompleksitet, som tager højde for åbne konfigurationer, kontinuerlig bevægelse og sammenhænge samt ustabile hierarkier, stukturer og måder at sætte forskelle på og tænke narrativer og forældreerfaringer med, samt modstand som et immanent maskineri af 'mindre viden' med potentiale til at skabe radikalt anderledes og vitale ideer om fremtidige forældrearbejdsliv.

Denne afhandlings interesse er også for den specielle sammenvævningsdynamik, hvorved den først og fremmest har fokus på selve forholdet knyttet til det at blive til som menneske ud fra de behov og vilkår, som er rammeskabende for valg. Dette bryder, som nævnt, med kompartamentaliseringsstanken og grundantagelsen om menneskets liv som opdelt i forskellige livssfærer, der skiftes imellem, for, på forskellige måder, at justere adfærd, tankevirksomhed og behovsrelationer, så dilemmaer og problemer minimeres. Afhandlingens

analyser peger på nogle forandringer i arbejdslivets mikroprocesser, som både tager form inden for hverdagslivets verden og på samme tider rækker ud til ledelses- og personalemæssige retningslinjer, partsaftaler, pædagogiske anbefalinger for skole- og institutionsliv samt politiske, sociale og kulturelle processer, affektivitet og materialitet. Afhandlingen vil i den forbindelse argumentere for, at småbørnsforældrearbejdslivserfaringer ikke kun foregår i de fysiske rum, som danner rammerne om forældrenes færden i hverdagslivet, men at det i høj grad også foregår i håndteringen af de dilemmaer, som forældrene dagligt møder i hverdagslivet med arbejde og børn. Dette bryder ikke kun med den herskende tanke om, at arbejdslivet er et spørgsmål om at definere, hvad arbejde er, og hvor det foregår. Det inviterer samtidig til idéen om, at småbørnsforældrearbejdsliv bliver til gennem begivenheder i form af møder mellem diskurser/strata, materialiteter, kroppe og affekter, som kan blive til eller gøre sig gældende alle steder og på alle tidspunkter, som æstetisk erfaring med småbørnsforældreskab og arbejdsliv.

Strata-rekvisit c

Manøvrering, Den Danske Ordbog

manøvrering (en), substantiv, udspringer af navneformen *at manøvrere*, verbum

BØJNING -r, -de, -t

UDTALE [manøw'ʁɛʔʌ] eller [manøw-]

BETYDNING

1

styre et transportmiddels bevægelser ved at betjene dets styreredskaber

ORD I NÆRHEDEN

TRAFIK, FÆRDELSREGLER [føre](#) [bil](#), [sætte](#) [sig](#) [\(ind\)](#) [bag](#)
[rattet](#), [styre](#)², [navigere](#), manøvrere, holde til højre, [rette op](#), [overstyre](#), [understyre](#), [koble](#)
[ud](#), [geare ned](#), [geare op](#) [blænde ned](#)

fra *Den Danske Begrebsordbog*, kapitel 8

GRAMMATIK NOGEN manøvrerer (TRANSPORTMIDDEL) (+ADVERBIAL)

Han manøvrerede bilen langsomt, men sikkert gennem gade efter gade (FamJour1983)

1.a

flytte eller styre noget med behændighed, besvær, forsigtighed el.lign.

SPROGBRUG undertiden spøgende

GRAMMATIK NOGEN manøvrerer NOGET (+RETNING), NOGEN manøvrerer med NOGET

Louise manøvrerede bollerne fra ovnen over i en brødkurv (BiChri91)

1.b

OVERFØRT styre en udvikling eller person i en bestemt retning, ofte ved hjælp af kneb

ORD I NÆRHEDEN [udvikle](#) [bestemme farten](#) [bære frem](#) [manøvrere](#) [sende](#) [skærpe kursen](#) [stævne ud/frem mod](#)...vis mere

GRAMMATIK NOGEN manøvrerer (med) NOGET NOGEN manøvrerer NOGEN +RETNING

Viggo Fischer blev manøvreret ind som ny politisk ordfører (BerIT1990)

2.

bevæge sig ubesværet og effektivt, evt. uden om forhindringer

ORD I NÆRHEDEN [liste](#)³ [snirkle](#) [skære sig vej gennem](#)...vis mere

GRAMMATIK NOGEN/NOGET manøvrerer (+ADVERBIAL), NOGEN manøvrerer sig +RETNING

Bæveren kunne manøvrere mellem alle skær imod strømmen (UlGräs83)

Nu brugte hun albuerne og fik sig manøvreret uden om ham (Hjemm1989)

2.a

OVERFØRT behændigt styre en udvikling og klare sig gennem vanskeligheder

ORD I NÆRHEDEN [udvikle](#) [forvalte](#) [bestemme farten](#) [bære frem](#) [sende](#) [manøvrere med](#) [skærpe kursen](#)...vis mere

en S-mindretsregering vil få samme problemer med at manøvrere som KV-regeringen (BT1991)

Kapitel 3: Metode og resultater

I dette kapitel gennemgås afhandlingens metode, som kaldes Deleuziansk Etnografi. Metoden er tredelt og består af lagene 'videnskabeligt afsæt', 'forskerfortælling om indsamling af empiri' og 'analysestrategi', som tilsammen udgør Deleuziansk Etnografi. Deleuziansk Etnografi bliver i afhandlingen til i en sammenvævedhed med studiet af arbejdsliv og småbørnsforældre. Af den grund opstår afhandlingens resultater – afhandlingens arbejdslivsbegreber og metodiske begreber – også i en iterativ sammenvævedhed med analyse og metode. Dette betyder, at metode, analyse og resultater/begreber er gensidigt konstituerende og er blevet til induktivt gennem arbejdet med empirien og teorien. På den måde bliver afhandlingens forhold til agensen i vidensproduktionen om småbørnsforældre og arbejdsliv funderet i en multipel sammevævedhed mellem teori og empiri. Da arbejdslivsbegreberne og de metodiske begreber dermed både er input og output i afhandlingen, præsenteres begreberne sammen med metoden (helt specifikt i afsnittet om analysestrategi – afsnit 3.3.). På den måde vil læseren allerede have kendskab til afhandlingens resultater/begreber, når analysen optræder og arbejdslivsbegreber og metodiske begreber sættes i spil.

3.1. Deleuziansk Etnografi I – videnskabeligt afsæt

I afhandlingen er der fokus på, hvad er der sker, og dermed bliver til, når forældrene oplever, at ting ikke hænger sammen i forældrearbejdslivet, samt hvilke potentialiteter der opstår, når småbørnsforældre oplever, at de befinder sig i et dilemmafyldt spændingsfelt med modstridende rammer for, hvordan de kan forvalte deres behov for at forsørge og yde omsorg i livet som arbejdende forældre. Stress, problemer og mistro forekommer, som nævnt, ifølge forskningen. Alligevel eksisterer der en stor arbejdsgejst blandt arbejdende forældre – en gejst som gør, at forældrene fortsætter med at arbejde og sætte mål for arbejdslivet samtidig med, at de har høje ambitioner i forhold til de ting, som kræves af dem som forældre over for deres børn (se kapitel 2 og 4). Der opstår dermed potentialiteter og vitaliteter, som er produktive – på trods af alle de åbenlyse dilemmaer og ubestemmelige tilstande, som arbejdende forældre kan støde på i arbejdslivet. Dette kapitel præsenterer afhandlingens videnskabsideal og således det afsæt, som afhandlingen tager, når den forfølger sin erkendelsesinteresse i feltet af småbørnsforældres manøvrering i det moderne arbejdsliv. Det er samtidig den første, og

grundlæggende, del af opbygningen af afhandlingens eksperiment med Deleuziansk Etnografi, der er afhandlingens læsning af småbørnsforældre og arbejdsliv og bidrag til work life balance forskningsfeltet. Deleuziansk Etnografi I handler om afhandlingens videnskabelige afsæt og er bygget op henover tre dele: det starter med en introduktion til Gilles Deleuze som filosof og forfatter; dernæst diskuteres det deleuzianske som performativ og tilblivelsesontologisk metode i forskningen og iscenesættende for affirmative læsninger som analysestrategisk modus. Til sidst indkredses det videnskabsteoretiske univers, hvorfra afhandlingen tager sit afsæt.

3.1.1. Om Deleuze

Gilles Deleuze (18. januar 1925 – 4. november 1995) var en fransk filosof, som har skrevet en del fremtrædende værker om filosofi, litteratur, kunst og film. Det mest kendte værk er Tusind Plateauer: kapitalisme og skizofreni fra 1980, som han skrev sammen med kollegaen Felix Guattari (Deleuze & Guattari, 1980). Deleuzes arbejde deler sig hovedsageligt i to afdelinger: dels har han beskæftiget sig meget med affirmative læsninger af andre filosoffer (Foucault, Spinoza, Leibniz, Nietzsche, Kafka mfl.); derudover har han beskæftiget sig med filosofiske værker, der tager udgangspunkt i forskellige begreber, som Deleuze videreudvikler og sammenlæser til en ny og vitaliseret helhed henover forskellige filosofiske, videnskabelige, politiske og kunstneriske elementer. Nogle af de mest betydningsfulde begreber, som Deleuze organiserer sit arbejde ud fra er fx 'forskæl', 'affekt', 'skizofreni' og 'begivenhed'.⁶

I Deleuzes forfatterskab er skrift, materialitet, sprog, sociale relationer og praksis fremskrevet som sammenvævede processer og bevægelser, der gensidigt udgør hinanden på forskellige måder. Disse bevægelser og processer passerer igennem og bliver udgørende for den menneskelige organisme – dvs. kroppens materialitet – og dennes kontinuerlige konstruktion af subjektivitet. På den måde skal subjektivitet, med Deleuze, forstås som noget, der forlænger selve den organiske krop, ved kontinuerligt at sammenkoble diskurser/strata, materialitet og

⁶ Sidstnævnte begreb – begivenhed – er det begreb, som begrebet 'inkompossibilitet' udspringer fra. Begrebet inkompossibilitet er en deleuziansk betegnelse for modsatrettethed og er det, som afhandlingen organiserer sit analytiske arbejde ud fra i udviklingen af nye forældrearbejdslivsbegreber. Begreberne begivenhed og inkompossibilitet gennemgås i afsnit 3.3., der præsenterer afhandlingens analysestrategi.

affektivitet og blande det sammen på kryds og tværs i forhold til bevægelsen som 'performance' og dermed noget produktivt, 'performativitet', der tilblivelsesontologisk bliver til i en evig bevægelse af folder.

I værket Tusind Plateauer teoretiserer Deleuze & Guattari over processen af sammenvævede ting, sprog og kroppe med udgangspunkt i en kritik af Sigmund Freuds Psykolanalyse fra 1890'erne, og det subjekt, som skabes i det psykoanalytiske greb (Breuer & Freud, 1895; Freud, 1900, 1905). Freud forstår subjektet som et indre selv, der kan forklares af barndomserfaringer, og som ved at konfrontere sig med fx dyr som genstande for disse ødipalt⁷ relaterede traumer, da kan mennesker helbredes. Deleuze & Guattari bruger et eksempel, 'The Wolf Man' (Deleuze & Guattari, 1987, pp. 26-38), der handler om en af Freuds patienter, som blev misforstået og reduceret til en ødipal historie, idet Freud og Psykoanalysen arbejder med meget simple og entydige subjekt-kategorier frem for multiple sammenvævninger af subjektivitet, som Deleuze & Guattari er tilhængere af i deres projekt med at udforske mangfoldighedens mange niveauer. Deleuze & Guattari tager således stærkt afstand fra Freuds reduktionistiske psykoanalyse. Som et billede på sammenvævningen af mangfoldigheden bruger de betegnelsen 'rhizome', som på dansk kan betyde jordstængler. Rhizome betegner sammenhængen mellem det, der sker imellem de allermest forskelligartede og ens ting, steder og mennesker – kæder af begivenheder, som kæder ting, mennesker, sprog og begreber sammen. I værket Tusind Plateauer iscenesætter Deleuze & Guattari en serie af sammenvævede rhizomatiske plateauer, som modarbejder historiske og filosofiske positioner, der er tilpasset et repræsentationssystem, der fastlåser tankens bevægelse inden for noget forudbestemt og kategorisk. I stedet tager Deleuze & Guattari læseren igennem en affirmerende demonstration af, hvordan sammenstød af ting, som ikke nødvendigvis hænger sammen logisk set, bliver konfigureret gennem ofte forskelligartede videnstyper og -systemer. Hermed stiller de et åbent tænkesystem til rådighed. Deleuze & Guattari's formål er at illustrere, hvordan rhizomatiske formationer kan bidrage med at overskride og transformere rigide, fastlåste og binære tanker og systemer, hvilket også er centralt i forhold til denne afhandling, når forudbestemte kategorier om, hvad arbejdsliv og småbørnsforældre kan være, bliver afgørende for det muligheds- og handlerum, som småbørnsforældrene umiddelbart befinder sig i. Deleuze &

⁷ Freudiansk begreb for et barns tiltrækning mod eller binding til den af forældrene, der har modsat køn, og tilsvarende had til den af forældrene, der har samme køn som barnet selv.

Guattari mener imidlertid ikke, at subjektiviteten kommer inde fra mennesket selv. De mener i stedet, at subjektivitet skal forstås som noget, der er produceret af forskellige betydningsfulde og produktive 'kroppe uden organer', hvilket Deleuze sidenhen har videreudviklet med begrebet 'Folden', som et billede på verden og subjektivitetens tilblivelse som en krop uden organer – dvs. et tomt hylster, hvor alle mulige ting kan opstå.

3.1.2. Deleuze & metode – metode & Deleuze

Deleuzes tænkning er efterhånden blevet meget udbredt inden for social sciences (Braidotti & Bignall, 2018; Bramming & Andersen, 2019; Jackson & Mazzei, 2012; Rasmus Johnsen, 2011; Kofoed, 2021; Krejsler, 2019; Massumi, 1992; Ringrose, 2011; St. Pierre, 2004; Staunæs & Raffnsøe, 2018). Fra at være en kompliceret fransk filosofi – som kun de mest indviede kunne diskutere pga. omdømmet som abstrakt teori, der kun i mindre grad kan omsættes til reel forskning og praksisviden (Coleman & Ringrose, 2013), er Deleuze med tiden blevet en populær og anderledes form for kreativ tænkning. Deleuze-tænkning giver ikke blot liv og lys til livet som forsker og leverandør af ny viden, idet man med Deleuze har mulighed for at tænke forbi gængse barrierer som fx positivismens totalitetstænkning og ambition om at blotlægge sand viden (Carnap, 1928; Comte, 1830; Hume, 1748) og fænomenologiens engagement i at forstå forskningsfeltet (Heidegger, 1988; Husserl, 1913; Merleau-Ponty, 1967) – med Deleuze bliver utopier som sand viden og forståelser af menneskelige tanker og følelser også irrelevant.

Inden for de senere år, er det således blevet mere tydeligt, hvorledes Deleuziansk inspireret performativ empirisk forskning inden for social sciences er i høj vækst. Denne metodiske del af afhandlingen er et bidrag til dette forskningsfelt – og samtidig er den også et bidrag til et bredere felt inden for social sciences, som udtrykker et behov for forskning med metoder, der henvender sig til en social og kulturel verden, som er i konstant bevægelse (Büscher, Urry, & Witchger, 2010) – en verden som er rodet (Law, 2004), kreativ (Massumi, 2002), foranderlig og uden start og slutning (Lury & Wakeford, 2012), følsom og affektiv (Orr, 2006; Pink, 2015; Stewart, 2007) – dette som et fundament for 'det performative' i metode tænkt som, at social sciences metoder ikke nøjes med at beskrive den verden som observeres. I det performative univers er forskeren også involveret i den kreative tilblivelse af den verden, som forskes i (Barad, 2007).

Med udgangspunkt i denne deleuzianske bevægelse, og særligt Deleuzes arbejde med tilblivelse (becoming) og kreativitet, som værende meget tiltalende for social sciences, argumenterer denne afhandling for, at Deleuzes arbejde – både alene og med samarbejdspartnere som Felix Guattari (Deleuze & Guattari, 1980, 1984) – er særlig hensigtsmæssig at tænke forskningsmetoder med. Dette er ikke kun, fordi et af hovedomdrejningspunkterne er at tænke langt forbi den klassiske opdeling mellem teori og praksis. Det er også fordi, Deleuze fastholder, at "Theory is an inquiry, which is to say a practice: a practice of the seemingly fictive world that empiricism describes; a study of the conditions of legitimacy of practices that are in fact our own." (Deleuze, 2001, p. 36). Konsekvensen heraf er, at der stilles krav til forskeren om at gentænke forskningsprocesserne – at fremstille og genfremstille forskningsspørgsmålene med udgangspunkt i de specifikke forhold, som spørgsmålene eksisterer under og dermed den empiriske praksis, som spørgsmålene møder sammen med de pågældende følelser (affekter) og effekter. Med andre ord, så bliver det med metodiske implikationer fra Deleuze imperativt, at man som forsker og formidler af forskning, bliver meget klar omkring, hvilke måder Deleuzes filosofi og hans konceptuelle sprog har inspireret forskningsprocessen. Så hvordan bliver Deleuzes ret abstrakte ideer bragt i spil i forhold til denne afhandlings kvalitative forskning, i undersøgelsen af, hvad der sker, når småbørnsforældre producerer arbejdsliv?

3.1.3. Eksperimentet med nye begreber

Når afhandlingen eksperimenterer med nye begreber for det, som sker, når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdsliv, og livet med dilemmaer og ubestemmelighed bliver en nødvendig del af forældrearbejdslivet, er ingen resultater på forhånd sikrede. Spørgsmålet er i den forbindelse, om der overhovedet er tale om, at afhandlingen producerer et selvstændigt resultat, eller om den i højere grad er en afrapportering af et forsøg med at se, hvad der sker, når Deleuzes filosofi møder en praksis af småbørnsforældre, som gør moderne arbejdsliv. Afhandlingen foretager således et skift fra at afsøge viden om småbørnsforældre og arbejdsliv til at knytte an til småbørnsforældre og arbejdsliv ud fra ideen om, at metoder ikke blot er beskrivende og producerende men også i høj grad performative (Law & Urry, 2004). Law & Urry (2004) diskuterer i den sammenhæng, at ligesom den verden, som forskeren studerer, ændrer sig, på samme vis ændrer de metoder sig, som forskeren studerer verden med. Så på sin vis 'performer' metoder – ligesom verden performer: "They make differences; they enact

realities; and they can help to bring into being what they discover: social reality is a relational effect produced in arrangements generated in social science.” (Law & Urry, 2004, pp. 293-294). Ovenstående citat sætter meget præcist ord på, hvordan metodologi kan skifte fra, at epistemologi – hvor viden bliver et spørgsmål om perspektiv (N. Å. Andersen, 1999; Bacchi, 1999; Luhmann, 1984) – til ontologi – hvor viden bliver et spørgsmål om, at noget bliver ’gjort’ (eller rettere bliver til) anderledes (differently) (Law & Urry, 2004, p. 297). Og det er netop dette skift som afhandlingen skriver sig ind i. Det vil sige, at afhandlingen tager på sig, at det epistemologiske greb kan producere noget, men også, at det epistemologiske greb har brug for mere end at producere perspektiver på, ’hvordan’ noget hænger sammen – til en udvidelse af, ’hvad sker’ og hvad bliver til, *når* noget er ’hvordan’ på en given måde – og som lige så godt kunne have været på en anden måde. Her ville hvordan’et fx være et spørgsmål om at iagttage konstruktionen af den måde, som småbørnsforældres arbejdsliv hænger sammen nutidigt og historisk med henblik på at udpege og stille spørgsmål til forskellige selvfølgheder, som er med til at etablere gennemgående magtforhold i småbørnsforældrenes arbejdsliv. Hvad sker’et tager afsæt i hvordan’et ved, at det kan få øje på, at småbørnsforældres arbejdsliv er konstrueret på en særlig måde. Hvad sker’et er dog ikke umiddelbart interesseret i at udfordre magtbalancer, men i stedet søger det at få øje på, hvad en småbørnsforældre krop kan udrette, når magtbalancer, eller forholdet mellem krav, lyst og valg, er på nogle særlige måder. Afhandlingens videnskabsteoretiske interessefelt er således det affirmative – det som produceres, og det som bliver til, når rammerne fx i et moderne forældrearbejdsliv er organiseret ud fra nogle bestemte principper (Frandsen, 2004; Staunæs, 2016; Thomsen, Kofoed, & Fritsch, 2021).

Det er imidlertid vigtigt at understrege, at når social science og tilblivelsesontologien får sociale verdener til at blive til, så er det ikke et spørgsmål om at påvise, at virkeligheden er helt tilfældig og afhængig af, hvordan ting støder sammen – eller et spørgsmål om, at forskeren er en helt særlig magtfuld figur, der på magisk vis kan fremtrylle den verden, som forskeren selv forestiller sig findes (Law & Urry, 2004, p. 395). Det er nærmere et spørgsmål om at tage på sig, at metode er en måde at knytte an til alle mulige forskelligt sammensatte virkeligheder, som metoderne sættes til at undersøge. Forskeren er derfor i højere grad en del – ligesom alt muligt andet – af denne sammensatte kollage af ting, som støder sammen og bliver til et ’noget’ – og igen noget, som ligeså godt kunne have været noget andet. Karen Barad (2007) sætter i den

forbindelse fokus på, hvordan det bliver vigtigt for forskeren at tage ansvar for de 'cuts', som forskeren laver som grænser i formidlingen af det, som undersøges. Karen Barad arbejder med begrebet 'Agential cuts'. Agential cuts er ideen om at sætte fænomener sammen og skære dem væk fra hinanden på samme tid – det er momentvise stabiliseringer som 'gør' i højere grad, end de 'er' (Barad, 2011, p. 46). Med Barad bliver forskeren dermed – som individ – ikke et fastbundet subjekt. Det er nærmere et spørgsmål om at udforske og kortlægge de relationer, som gør, at forskeren altid vil være en involveret del af det samlede billede, hvilket er et af nøglebegreberne for denne afhandlings arbejde med mødet mellem småbørnsforældrearbejdsliv og deleuziansk metode.

3.1.4. Afhandlingens videnskabsteoretiske univers

Afhandlingen befinder sig inden for den Deleuze inspirerede gren af poststrukturalismen, som populært kaldes posthumanisme eller new materialism – hvor ikke kun sprogets og diskursernes magt er i centrum, men i højere grad den fælles påvirkning og magt som bliver til i mødet mellem materialitet, affekt, diskurser og menneskekroppe (Barad, 2007; Bramming & Andersen, 2019; Juelskjær & Staunæs, 2016; Kofoed & Stenner, 2017; Manning & Massumi, 2014; Taguchi, 2013), når afhandlingen undersøger småbørnsforældre og arbejdsliv og spørger til forskellige forældrearbejdslivsrelaterede tilblivelsesprocesser. Forældrenes tilblivelse i arbejdslivet undersøges, såvel som arbejdslivets tilblivelse igennem forældrene og de materialiteter, diskurser/strata og affekter, som kan relatere sig til forældrearbejdslivskroppen. Afhandlingen undersøger forældrenes tilblivelsesproces og det at blive til som subjekt i relation til arbejdslivet og dets forskellige dilemmaer og ubestemmelige elementer. Dette udtrykkes også i afhandlingen i kraft af, at både den analysestrategiske fremgangsmåde og empiriindsamlingsapparatet er udformet i henhold til disse teoretiske bevægelser – hvilket desuden også har inspireret til brugen af især fotos som empirisk materiale, der kan indfange performativitet (gennemgås i afsnit 3.2.).

Afhandlingens primære deleuzianske tilblivelsesontologiske afsæt er ideen om, at verden ikke bare er til, men kontinuerligt er i gang med at blive til, og at tilblivelse af verden dermed skal ses som aldrig afsluttet (Deleuze & Guattari, 1986; Massumi, 2002). Således *er* mennesker heller ikke bare dem, de er – men igennem forskellige bevægelser og infiltrationer er de altid i

gang med at blive til, som dem de er (Staunæs, Juelskjær, & Knudsen, 2009, pp. 119-120). Afhandlingen arbejder dermed med subjektet som en bevægelig og udviklende størrelse, hvor der aldrig er tale om en statisk væren. På den måde kan subjekttilblivelsen også ses i forhold til mødet med og relationerne til materielle objekter og arbejdslivets forskellige steder som ideer. I den forbindelse er afhandlingen således særligt optaget af, hvordan mennesker manøvrerer og bliver til som subjekter, når der opstår situationer og begivenheder i livet, hvor flere ønskværdige ting mødes, men hvor det ene umiddelbart udelukker det andet. Afhandlingen er imidlertid helt særligt optaget af den tilblivelse, som produceres af den menneskelige performativitet i håndteringen af modsatrettethed i form af ubestemmelighed og dilemma (Butler, 1990; Deleuze, 1993; Fuglsang, 1998), hvilket er det, som afhandlingen leder efter nye begreber for, og som den mener at kunne få øje på med Deleuziansk Etnografi.

3.1.5. Videnskabeligt afsæt i deleuziansk virtualitet og affirmation

Hvordan kan afhandlingen legitimere sin undersøgelse af forældre og moderne arbejdsliv? Det kan den naturligvis ikke, hvis man tager udgangspunkt i, at den skal abonnere på de traditionelle videnskabelige definitioner af videnskabelige tilgange til forskning. For hvis det ikke længere handler om at producere objektive eller subjektive konklusioner, som repræsenterer en rigtig virkelighed, der direkte eller indirekte sætter mennesket som genstand for problematikker; og hvis man går ud fra, at analytisk styring på henholdsvis objektivitet og subjektivitet er en negativ tankebevægelse, som reducerer empiri og styrer den bagud – det vil sige forholder empirien til en fortidig problematik, som en subjektivt eller objektivt styret analyse nødvendigvis må søge at afklare og løse ved at tilskrive ansvaret en generel masse af mennesker eller enkeltindivider; hvis man går ud fra, at denne form for læsning lukker empiriens muligheder, fordi den reducerer og pålægger subjektet problemer og bekymring af både direkte og indirekte karakter, eftersom det synes at være realistisk, muligt og dermed nødvendigt for den at imødekomme en ambition om at repræsentere noget rigtigt; hvad handler det da om? Når afhandlingen, via et tilblivelsesontologiske afsæt søger det performative ved at tilnærme det, der bliver til, når småbørnsforældre manøvrerer i familie- og arbejdsliv, og skaber værdi, så affirmerer den.

Rosi Braidotti (Braidotti, 2011, 2013) diskuterer effekterne af de to overordnede retninger inden for poststrukturalismen, henholdsvis den affirmative og tilblivelsesontologiske tilgang - også kendt som new materialism og inspireret af blandt andre Deleuze - og den kritisk posthumanistiske - kendt som den diskursive og dekonstruerende forgrening med bl.a. filosofen Derrida i spidsen (Derrida, 1967). Derrida hævder, at der ikke ligger noget uden for universet af tekst og kritiserer den vestlige tænkning for at være for strukturalistisk og koncentreret om centrum og entydige magtgivende faktorer i tekst. Som Derrida udlægger det, kommer man, idet man kun fokuserer på kernen i tekster, til at reducere og se bort fra de komponenter, der understøtter teksten, således at centrale pointer bliver frasorteret. Dekonstruktionen - som Derrida foreslår den - handler om, at forskyde de oversete dele af teksten og dermed forskyde problematikken og magtforholdet i det som kondenseres, som vigtigt i teksten - hvorved de faktorer og pointer, som de strukturalistiske og positivistiske læsninger udelukker, bliver sidestillet og behandlet ligeværdigt med de forhold, der almindeligvis sættes fokus på.

Repetition (gentagelse/ensartethed) spiller en produktiv rolle hos både Derrida og Deleuze. Men tilgangen til repetitionsbegrebet hos de to filosoffer er meget forskelligt funderet i henholdsvis negation og affirmation, som Bearn (2000) kalder det: forskellen mellem 'ja' og 'nej' (Bearn, 2000). Som Bearn (2000) desuden påpeger, så udledes den produktive repetitionsenergi hos Derrida fra negation og et øje for 'det nødvendige' og deraf også 'det manglende' ved et område, som opstår pga. af nogle særlige diskursive magtforhold, samt de umuligheder og modsatrettetheder, som disse fratagelser medfører. Deleuze anerkender den type af diskursive magtforhold, som Derrida fremstiller, men foreslår, at der også er en anden og mere primær form for repetition, som er positivt og affirmativt baseret og en mulighed for at bryde igennem til en anden side af repræsentation, hvor der ikke er noget som er autentisk, almindeligt eller særligt magtfuldt, men hvor der i højere grad er tilblivelser og vitaliserende begreber frem for kun negationer og fastlåsende diskurser.

Det centrale i debatten er således, for denne afhandlings vedkommende, og i tråd med Braidottis undren, og spørgsmålet om, hvordan man som forsker kan knytte an til noget sårbart på en måde, som ikke kun lader det blive et nødvendigt men også et produktivt afsæt i forhold til at forældrearbejdslivsbegrebet - dvs. hvilke potentialiteter og mulighedsrum der opstår, når småbørnsforældre producerer arbejdsliv, og arbejdslivet producerer noget andet end stress og

mistrivsel, men samtidig også noget potentielt og produktivt – og hvordan kan denne gøre betegnes? Afhandlingens tentative indgang til disse spørgsmål er, at det må være formidlingsmæssigt muligt at undvige problematikker og gøre forældrearbejdsliv til noget, som ikke kobles til hverken fortid eller fremtid, fordi formidlingen af det binder sig flygtigt til nuet og bliver noget æstetisk og unikt, som ikke kan generaliseres eller sammenlignes med andre situationer. Forældrearbejdsliv må dermed blive videnskabeligt interessant som 'noget andet'⁸ – 'noget andet' som kan læse området imellem reduktionistiske bevægelser med hypotetiske referencer til fortid og fremtid, og 'noget andet', som ikke interesserer sig for bagudrettede problematiserende bevægelser, der bekymrer sig om fremtiden, som andet end et produktivt afsæt, der gør det muligt at være til imellem disse to typer af bevægelser, hvor analysegenstanden og subjektet bare er til som en udpeget virtualitet.

Deleuze beskæftiger sig med det 'virtuelle' over for det 'mulige'. Han skriver: "The possible has no reality (although it may have an actuality); conversely, the virtual is not actual, but as such possesses a reality." (Deleuze, 1994, p. 211). I forlængelse af Deleuzes ord – hvis noget er 'muligt', er det noget, som enten realiseres eller ikke. Dette kan, teoretisk set, ske gennem udpegninger af ligheder eller begrænsninger på samme måde som ved fx hypotetisk deduktiv analyse eller dekonstruktion. Derfor kan noget muligt godt bestå af langt flere ting end, hvad der kunne være realistisk. På den anden side er det ikke nødvendigt at gøre det virtuelle realistisk. Det kan derimod aktualiseres – det vil sige udpeges eller sættes på dagsordenen. Det virtuelle er derfor et latent plan, som er til men uden at blive udpeget eller sat på dagsordenen. Udpegningen sker gennem opsøgning af forskelligheder og skabelse i det virtuelle over for ligheder og reduktioner af det mulige. Dette betyder, at hvis udpegningen eller aktualiseringen skal finde sted, da bliver det virtuelle nødt til at skabe sine egne forgreninger af muligheder for aktualisering. Deleuze påpeger hermed, at en evolution er en udpegning, og at denne aktualisering er skabende – dvs. en evolution producerer noget. Denne produktion, skabt af den evolutionære bevægelse, kan, som Deleuze (1994) udlægger det, således aldrig udspringe af en ensartet eller lineær tilbagevisende tankebevægelse. For evolution sker netop ud fra noget heterogent – det virtuelle og det virtuelle uordnede forgreninger af udpegninger. De

⁸ Begrebet 'noget andet' er et deleuziansk inspireret begreb, som knytter sig til multiplicitets- og forskelsbegrebet hos Deleuze. 'Noget andet' er en tidslighed i mellemrummet mellem fortid og fremtid - det er nuet, som er på vej til at blive noget andet fremadrettet og som overskrider rammerne for begrænsninger og normativitet (Deleuze & Parnet, 1977; Lohmann, 2002).

forskellige uordnede forgreninger, som aktualiserer det virtuelle, udgør ikke tilsammen en aflukket totalitet eller er i bevægelse mod et bestemt mål eller ligevægtig tilstand. Idéen om dette ville forudsætte et tankemæssigt udgangspunkt om en tilstedeværelse af en ophøjet *rigtig* orden, som det virtuelle kan vise tilbage på, og dette er ikke formålet med Deleuzes ide om det virtuelle. Det virtuelle er ikke lige som noget andet. Det kan derfor ikke sammenlignes med noget rigtigt, hypotetisk positivt eller en særlig forståelse, da det virtuelle ikke besidder evnen til at afgøre, hvad som måtte være mere eller mindre rigtigt. Det virtuelle kan, i relation til mennesket, som noget latent virtuelt, kun aktualiseres ved, at man tør bringe det fra fortidens problematiserende greb om en hypotetisk fremtid, ind i nutidens potentielle sammenstød af uorden – man må altså med Deleuze 'affirmere'⁹ og give medløb til det analyserede som en bevægelse i forandring.

Idéen om den forstærkede fremtid imødekommer hermed afhandlingens ambition om at frigøre subjektet, når det handler om forældrearbejdslivsdilemmaer og ubestemmelighed, og sætter derudover scenen for en potentiel håbefuldstemning for det felt, som interesser sig for forældrearbejdslivet uordentlige forgreninger ud i det moderne arbejdsliv. Finn Janning (2004) udtrykker essensen af dette affirmative forhold i følgende strofe:

”Affirmation handler om at skabe tiltro til en verden, der ikke kan give os nogle garantier baseret på sikker viden eller ideologier. Det er en tiltro til verden, og hvad denne end måtte tilbyde. Al for ofte kritiseres noget, fordi det ikke passer ind i kritikerens antagelser om, hvad der er rigtigt eller forkert. Herved negligeres muligheden for at andre udveje kunne blive til. Man kan derfor sige, at affirmation, som approach er bundet til en mangfoldig logik, idet livet er et eksperiment hvis endelige udfald vi aldrig kan foregribe.” (Janning, 2004, p. 5)

I forlængelse af Janning (2004) er afhandlingens tilgang til sin egen undren om småbørnsforældre og arbejdsliv, dermed affirmativ. Affirmation handler om at være affirmativt approachende for at kunne formidle affirmation. Men er man da pludselig, når man er formidler af affirmation, ansvarlig for at affirmere noget på en bestemt måde? Og betyder det i virkeligheden tilbagevenden til tanken om noget ophøjet og rigtigt? Deleuze (2002) skriver til

⁹ Et synonym til 'at affirmere' er, ifølge 'Fremmedordbogen' (2021), er 'at bekræfte' – at give medløb til.

dette: "To affirm is not to take responsibility for, to take on the burden of what is, but to release, to set free what lives. To affirm is to unburden: not to load life with the weight of higher values, but to create new values which are those of life, which make life light and active." (Deleuze, 1983). Med Deleuze (1983), da er affirmationen den ganske bevægelse forbundet med at skabe noget aktivt, hvormed det bliver den produktive bevægelse, som er interessant og ikke nødvendigvis et afgrænset affirmeret produkt. Affirmationen lægger således ikke op til at levere et produkt, som formidleren eller modtageren nødvendigvis skal acceptere blindt. Affirmation er en bevægelse og en evig aktiv skabelse af noget, som potentielt set kan blive til på baggrund af et virtuelt plan. I forlængelse af Deleuze (1983) bliver affirmation, dermed en bevægelse og en invitation til fremtiden. For at afhandlingen, med udgangspunkt i idéen om det virtuelle, kan skabe en forstærkende affirmativ læsning, må den formå at skabe rum for at tillade sig selv at være nysgerrig i håbet om at kunne levere et meningsfuldt budskab til modtageren gennem en invitation ind i fremtiden. Så når afhandlingen behandler forskellige empiriske og teoretiske bidrag, som den måtte finde relevante i forhold til at aktualisere en læsning, som kan frigøre subjektet fra problematiserende greb, og når det handler om at eksperimentere begrebsligt med ideen om forældrearbejdslivsdilemmaer og ubestemmelighed, så trækker den på en analytisk styring funderet i den affirmative læsning, hvilket tilsammen med afhandlingens analysestrategiske fremgangsmåde, design og empiriindsamlingsteknikker bliver til det, som afhandlingen kalder Deleuziansk Etnografi.

3.1.6. Opsamling og Deleuziansk Etnografi I

Deleuziansk Etnografi I er den del af Deleuziansk Etnografi, der sætter scenen for det videnskabsideal, som danner grundlaget for afhandlingens eksperiment med Deleuziansk Etnografi som forskningsmetode. Det er i den del af metoden, at undersøgelsens videnskabelige afsæt diskuteres og defineres. Deleuziansk Etnografi tager afsæt i den affirmative forgrening af posthumanismen, der også er kendt som new materialism og performativitet, og som har fokus på forskning gennem affirmation. Affirmation er det videnskabelige omdrejningspunkt for det, som videnskabsteoretisk er kendt som tilblivelsesontologi – et deleuziansk funderet videnskabeligt greb, som har fokus på at udpege tilblivelsen af det, som dukker op begrebsligt, når mennesker agerer (performer) i verden i sammenstødet med materialitet, affektivitet og sprog. I Deleuziansk Etnografi har sammenstødet og sammenvævningen af forskellighed og

heterogenitet agens, hvormed det bliver potentialiteten forbundet med sammenstød, der er produktiv og værdiskabende. I forhold til afhandlingens genstandsfelt, småbørnsforældre og arbejdsliv, så tuner Deleuziansk Etnografi I, som ramme for undersøgelsens videnskabelige afsæt, afhandlingen ind på en anknytning til at undersøge, hvad der sker og bliver til begrebsligt, når småbørnsforældrekroppe støder på dilemmaer og ubestemmelighed i det moderne arbejdsliv.

3.2. Deleuziansk Etnografi II – en forskerfortælling om indsamling af empiri

*“Chaos does not exist; it is an abstraction because it is inseparable from a screen that makes something – something rather than nothing – emerge from it.”
(Deleuze, 1993, p. 76)*

Da jeg startede mine undersøgelser, ville jeg rigtig gerne finde en måde at undersøge organiseringen af værdiskabelse for småbørnsforældre, som kunne afspejle Deleuzes ord ovenfor – jeg ville gerne kunne formidle de infiltrerede punkter, hvor livet som småbørnsforælder bevæger sig imellem de særlige intensiteter i hverdagslivet, som rent umiddelbart synes umulige og kaotiske, men som samtidig er potentielle og produktive. Jeg ville gerne affirmere og give stemme til de vitaliserende erfaringer i forældrearbejdslivet, som er med til at opretholde arbejdsliv og forældreskab på samme tid – set igennem det kaosfilter, som netop gør småbørnsforældrearbejdsliv til noget særligt.

Småbørnsforældrenes liv er kaotiske, ubestemmelige og fyldt med dilemmaer. Langt størstedelen af forskningen fremsætter, at småbørnsforældres arbejdslivssituationer er fastlåste og umulige. Ligesom humblebien flyver uden, at den egentlig kan rent naturlovsmæssigt. På samme måde, der fortsætter også småbørnsforældrene med at arbejde og få børn, selvom mange ting peger på, at de i virkeligheden ikke kan. På den måde kan man tale om, at forældrearbejdslivet bliver til som en bevægelse imellem det umulige og det potentielle.

Det var ikke, fordi jeg forsøgte at lede efter et bestemt og gennemgående fænomen. Det var heller ikke, fordi jeg søgte at kortlægge en særlig kausalitet i arbejdslivet for småbørnsforældre.

Min ambition var nærmere at opsøge kaos, dilemma og ubestemmelighed for at studere hvilke potentielle 'somethings', der opstår fra det, som umiddelbart kunne ligne 'nothings', men samtidig også udsætte al form for begrebslig lukning så længe som muligt. I forlængelse af dette har min generelle approach under studiet af forældrearbejdsliv været meget eksplorativ og undersøgende i forhold til: Hvad foregår der her? Hvad handler forældrearbejdsliv om? Hvad sker for hvem og på hvilken måde, og hvilke potentialiteter bliver så til i denne proces? Det vil sige, at det styrende element i min empiriske tilgang har været at udforske, *hvad sker* rent affirmativt, når det som Deleuze kalder kaos opstår: hvordan manøvrerer forældrene i kaos, når 'noget' opstår samtidig med 'noget andet', og på hvilke måder skaber det afsæt for værdiskabelse? I dette kapitel vil jeg præsentere, på hvilken måde jeg gjorde dette, forstået som, hvor og hvad jeg undersøgte, samt hvilke slags design, metoder og teknikker, jeg anvendte.

3.2.1. Adgang til det potentielle gennem etnografi

For at skabe et vindue der giver adgang til at til iagttage det tilblivende og ubestemmelige, benyttede og skabte jeg en etnografisk tilgang (Coleman & Ringrose, 2013; Hastrup & Ovesen, 1990) henover en iterativ proces, hvor gentagelserne af metodisk design og redesign kontinuerligt blev tilpasset de forskellige empiriske muligheder og potentialiteter, som jeg stødte på. Det kom jeg til at tænke på som Deleuziansk Etnografi. Isoleret set er etnografi en kvalitativ forskningsmetode, som er udviklet under antropologien med det formål at kunne beskrive forskellige kulturelle samfund og befolkningsgrupper. Hertil benytter etnografien oftest feltarbejde og deltagerobservationer som metode til at indsamle data om de organiserings- og levemåder, som den studerer. Etnografi er som en holistisk metode, som går ud fra, at det den studerer er elementer og dele af et større samfund eller system, som ikke nødvendigvis er sammenhængende. Vigtige agenter i etnografiens tidlige udvikling var den tysk-amerikanske antropolog Franz Boas (Boas, 1932) og den polske antropolog og økonom Bronislaw Malinowski (Malinowski, 1948). Etnografisk metode er mest anvendt inden for de konstruktivistiske, relativistiske og ikke mindst performative videnskabelige paradigmer, idet metoden i særligt grad er god til at stille skarpt på små og detaljerede sociale organiseringer og handlemåder inden for forskellige kulturer og samfundsgrupper, og de verdensopfattelser som præger disse hver især (M. H. Jacobsen & Jensen, 2018).

Fra et etnografisk perspektiv sætter denne afhandling fokus på samfundsgruppen småbørnsforældre og den måde, som denne gruppe handler og organiserer sig i det moderne arbejdsliv. Afhandlingens læsning af Deleuzes begreb om kaos i arbejdslivet for småbørnsforældre er selve dilemmaet og ubestemmeligheden forbundet med hele tiden at skulle vælge mellem to ønskværdige ting, hvorved potentialiteten, i form af mulig værdiskabelse, optræder i forbindelse med de særlige livsintensiteter, hvor det bliver menneskeligt muligt at vælge til *uden* at vælge fra og dermed skabe værdi – værdi som ikke ved første øjekast fremstår som værdi. Til at mediere disse intensiteter bruger jeg først og fremmest flere forskellige konkrete værktøjer, såsom enkeltinterviews, gruppeinterviews, observationer, litteraturreview og dokumentanalyse samt auto-fotografi i form af snaplogs, som udfoldes senere i dette afsnit om Deleuziansk Etnografi II.

Derudover er en vigtig mediator også den måde, som jeg har valgt at skrive min afhandling på. Generelt set så er skriften ikke en direkte repræsentation af virkeligheden, men nærmere en række ud efter et særligt felt (Clifford & Marcus, 1986; Emerson, Fretz, & Shaw, 2011; Van Maanen, 1988). Det samme gælder for denne afhandling, hvorved det materielle og skriftlige er med til at skabe adgang og vindue til det kaotiske og inkompossible (modsatrettede) i småbørnsforældres arbejdsliv gennem de sceniske opsætninger af empirien og analysen i kombination med strata-rekvisitterne (beskrives nærmere i afsnittet om analysestrategi – Deleuziansk Etnografi III).

En sidste vigtig faktor er min performative tilblivelsesontologiske analytiske tilgang, som med hovedinspiration fra Deleuzes begreb om det modsatrettede (inkompossible) og kaotiske begivenheder, som særligt produktive intensiteter, spiller en stor rolle i forhold til arbejdet med den affirmative æstetiske erfaring og udformningen af afhandlingens arbejde med nye begreber i arbejdslivsforskningen (se afsnit 3.3.).

Et af målene for etnografien er at søge at tilnærme steder i andre menneskers verdener ved at knytte an til måden, hvorpå andre mennesker erfarer, handler, genkender og forestiller sig ting. Som nævnt i afhandlingens indledning (afsnit 1.3.8.) er Deleuziansk Etnografi imidlertid ikke blot en etnografi, men en særlig måde at lave etnografi på, som er tunet med en deleuziansk læsning, hvis genstandsfelt er liminalitet, og hvor der tages forskningsmæssigt afsæt fra midten,

også kendt som begrebet 'starting in the middle' (Kofoed, 2021, p. 105) med udgangspunkt i multiplicitet, inkompossibilitet og kaos (Staunæs & Søndergaard, 2008). På denne måde bliver forskerens affektive og følte erfaring en vigtig faktor i forhold til dette mål, idet den (erfaringen) møder forældrenes manøvreren i arbejdslivet. Forældrenes relation til arbejdslivet var tydeligvis funderet i kroppen, hvilket er svært at knytte an til og skaffe viden om, medmindre det foregår via andre 'redskaber' end ord. På den måde blev deltagerobservationer, hvor jeg deltog henover hele dagligdagen – i arbejdsdagen med ekspedition af kunder i butikken, på politistationen eller i politibilen med betjening af borgere og håndtering af kriminelle; herefter med hjem fra arbejde i bilen, på cyklen eller i bussen og hen og hente børnene i institution og skole og derefter med hjem og være familie hjemme, lave aftensmad, lektier osv. – et givtigt vindue og adgang til forældremanøvreren i det moderne arbejdsliv. I auto-fotografien blev den æstetiske og visuelle etnografi desuden meget inspirerende i forhold til at knytte an til de særlige intensiteter, der aktualiserer potentialitet i forældrenes arbejdsliv i mødet mellem affektivitet, diskursivitet/strata og materialitet (Staunæs, 2001; Staunæs & Bramming, 2011). Ideologien bag auto-fotografien ansporede mig også til at eksperimentere med andre sanselige metoder (Pink, 2007, 2015), som kunne skabe anknytning til forældrenes arbejdsliv. For eksempel havde jeg under deltagerobservationerne også fokus på lyde, lugte og stemninger forbundet med de forskellige arbejdslivskontekster, når jeg skrev mine feltnoter i et eksperiment med at skabe 'tematiske billeder' af den tilblivende subjektivitet i forældrearbejdslivet.

3.2.2. Den situerede forskerkrop

I forlængelse af Donna Haraways (1991) udlægning af situeret viden, kan det føre til en tydeligere situerethed, at forskeren formår at kunne klargøre en forskel mellem forskerens egen anknytning og beskrivelse af det felt, som studeres (D. J. Haraway, 1991, pp. 183-201). Ikke som en redegørelse for en forforståelse, men som en evne til at reflektere over sit eget kropsliggjorte blik kan forskeren dermed få øje på, hvor denne forskel gør sig gældende, hvor enkeltdele, lyde, lugte, materialiteter og affekter mødes, som begivenheder af en særlig intensiv og stemningsfuld karakter, der giver medløb og vitalitet til begivenheder, som ikke umiddelbart rummer potentialitet til at være værdiskabende ved første øjekast. Min adgang til multiplicitet, inkompossibilitet og kaos, bliver som forsker, et særligt metodisk set-up som består af min egen forskerkrop og æstetisk erfaring, og af den deleuzianske teoretiske baggrund, som bidrager

med en affirmativ og tilblivelsesontologisk læsning af forældrearbejdslivet. De forskellige metoder – interviewene, observationerne, billederne og logs'ne, litteraturreviewet og afhandlingens skrift – er alt sammen med til at mediere og skabe en erfarende forskerkrop, som kan mærke, se, høre og lugte forældrearbejdslivet på en bestemt måde. Denne måde er det som afhandlingen kalder Deleuziansk Etnografi – et metodeanalytisk take, som skaber en særlig læsning af feltet – en læsning som dog er bevidst om, at den som kontingent læsning altid kunne have været anderledes (Bramming & Frandsen, 2003).

3.2.3. Forskningens undersøgelsesdesign

I det følgende præsenteres forskningens undersøgelsesdesign for indhentning af data. Herefter præsenteres afhandlingens empiriske felt af småbørnsforældre og arbejdsliv personificeret ved butiksarbejdere i IKEA og betjente i Politiet. Herefter jeg vil uddybe min mere processuelle og analysetekniske fremgangsmåde under empiriindsamlingen, og i den forbindelse vil jeg redegøre for de praktiske forhold, som gør sig gældende, når ikke kun enkeltinterviews, gruppeinterviews, observationer, men især auto-fotografering bliver anvendt på feltet for forældrearbejdsliv blandt butiksansatte og politibetjente – og hermed hvorledes auto-fotografering er specielt anvendelig som empiriindsamlingsmetode her, og hvordan den kryds-medierer min historie om feltet og min rolle som forsker og dermed bliver bærende for afhandlingens metodiske og analysestrategiske take – og således også for Deleuziansk Etnografi. Jeg diskuterer sidenhen, hvordan min analytiske indsats for at gøre billederne til noget, som skaber bedre og anderledes adgang til potentialiteter for værdiskabelse i forældrearbejdsliv, fører mig hen til det performative og tilblivelsesontologiske ved den auto-fotografiske metode som en affirmativ æstetisk erfaringsmediator læst fra en posthumanistisk position (Staunæs & Bramming, 2011). Med en konkret teoretisk baggrund i Deleuzes begreb om kaos og inkompossibilitet leder dette mig frem til en præsentation af min empiriindsamlingsstrategi ved enkeltinterviews, gruppeinterviews, deltagerobservationer og litteraturreview, der fungerer som vitale læsningsværktøjer – ikke kun i analysen af billederne, men også i analysen af det, som sker, bliver til og produceres, når småbørnsforældre manøvrerer i ubestemmelighed og dilemma i det moderne arbejdsliv. I det følgende præsenteres en oversigt over afhandlingens konkrete undersøgelsesdesign.

Maximum variation case-design

I dette afsnit præsenteres afhandlingens kvalitative undersøgelse i form af empiriindsamling. Her redegøres for de strategiske valg, der er foretaget i forbindelse med feltundersøgelsen. Desuden diskuteres formålet med og konsekvensen af, at empiriindsamlingen er udformet som et maximum variation studie (Flyvbjerg, 1991, 2001).

For at øge muligheden for at knytte an til det, som sker med menneskelig tilblivelse, når livet med dilemmaer og ubestemmelighed (kaos) er en nødvendig del af arbejdslivet, som fuldtidsarbejdende småbørnsforælder samt, hvad der kendetegner de værdiskabelsesbegreber, som opstår når forældresubjekter bliver til i det moderne arbejdsliv, er det nødvendigt at studere flere af arbejdslivets kontekster, kompleksiteter og potentialiteter relateret til både arbejds-, -familie, og samfundskonteksten, idet forskningen viser, at arbejdslivet hovedsageligt studeres som forskellige arbejdsrelaterede og livsrelaterede fænomener, der er opdelt i aflukkede rum (S. Jacobsen et al., 2010, 2013). I afhandlingen gør jeg dette gennem en inducerende og primært eksplorativ, men også komparativ, undersøgelse af otte cases, som omfatter otte familier med børn under 12 år (Yin, 1994). Aldersgrænsen for børnene er sat ved 12 år, fordi forældre med børn under 12 år skal forholde sig til flere aspekter ved deres børn end forældre med ældre børn (Holt, 1994). De otte cases er valgt ud fra Flyvbjergs argumenter om 'maksimum variation', hvor der lægges vægt på, at hver case er væsentlig forskellig i forhold til en eller flere dimensioner. Spredning i undersøgelsesområdet er vigtigt for undersøgelsen, eftersom det giver den bedste mulighed for at skabe viden om genstandsfeltet – tilblivelse af småbørnsforældresubjektivitet i det moderne arbejdsliv – set i forhold til de forskellige kontekster, kompleksiteter og potentialiteter, som er forbundet med familiesamlivsform, arbejdspladssektor og køn (Flyvbjerg, 1991, 2001; S. Jacobsen et al., 2010, 2013).

Jeg har valgt en større offentlig organisation – politiet og politibetjente – samt en større privat organisation – IKEA og butiksansatte. IKEA og Politiet er samme branchetyper set i forhold til skæve arbejdstider: IKEA har åbent til kl. 21.00, hvorved de ansatte principielt set skal kunne arbejde til kl. 22.00. Hos Politiet er der vagter døgnet rundt, som løber i treholdsskift. I begge typer af organisationer er kompleksiteten særligt udtalt, idet arbejdslivet for medarbejdere med børn er præget af en høj grad af ubestemmelighed og dilemmaer i hverdagen med små børn, fx i kraft af skæve arbejdstider over for institutioner og skolars åbningstider. Derudover

laves der, i de valgte organisationer, i forvejen, konkrete indsatser for at imødekomme forældrenes komplekse arbejdsliv. Således er der allerede en interesse for emnet familie- og arbejdsliv og dermed et godt grundlag for at forske videre i emnet (se links for IKEA og Politiet).

I hver case-virksomhed er der udvalgt 4 referenceinformanter: en skilt og en samlevende kvinde og mand. På den måde opnås spredning i forhold til køn, ansættelses-, familiesamlivsform, således at hver case udfordres både i bredden (komparativt) og i dybden (eksplorativt). Udvælgelsen af de otte cases fordeler sig som vist nedenfor i figur 3.1.

Figur 3.1.: Oversigt over casefordeling

Familietype referenceinformant:/Organisationstype:	Offentlig virksomhed	Privat virksomhed
	Politiet – betjente	IKEA - butiksansatte
Mand skilt	CASE 1	CASE 2
Kvinde skilt	CASE 3	CASE 4
Mand samlevende	CASE 5	CASE 6
Kvinde samlevende	CASE 7	CASE 8

Viden om work life balance-feltet og forældrenes forskellige kontekster i arbejdslivet

Småbørnsforældre indgår i flere forskellige kontekster, når de manøvrerer i det moderne arbejdsliv. For at komme så tæt som muligt på potentialiteten og det inkompossible ved forældrearbejdslivet, var det nødvendigt at studere alle de hovedkontekster, som småbørnsforældrearbejdslivet rummer. I det følgende opridses de forskellige småbørnsforældrearbejdslivskontekster, som undersøgelsen henter viden fra:

Virksomhedskonteksten rummer regler for arbejdsopgaver, sociale normer og organisatoriske strukturer. For at skabe forståelse for de formelle og uformelle meningsrelationer har jeg undersøgt, hvordan tilpasningsproblemerne udspiller sig i arbejdsmiljøet. *Offentlige virksomheder* er samfundsmæssigt forankrede og finansierede. Deres værdi- og produktivitetsforståelser er komplekse og dækker over både omkostningsminimering,

ydelseskvaliteter og social og samfundsmæssig bæredygtighed. *Private virksomheder* arbejder ud fra mere entydige mål om profit, og deres værdi- og produktivetsforståelser er bundet op på samme mål. Offentlige virksomheder er i teorien mere familievenlige, fordi de primært beskæftiger kvinder, mens den private sektor i højere grad er tilrettelagt i forhold til forsørgerrollen – manden. Derfor vil det i mange parforhold være sådan, at kvinden er offentligt ansat, og tager sig af de praktiske ting med børnene, mens manden er privat ansat og bliver hovedforsørger på grund af højere løn og længere arbejdstid (Burchell, Gordon, & Miller, 1991; Dean, 2007; Emerek & Holt, 2008; Lawton & Rose, 1994). *Familiekonteksten* rummer tilpasningsproblematikkerne på nært hold. Her kan det arbejdende menneske forholde sig reflektivt til arbejdssituationen på andre måder end i rollen som medarbejder (Mead & Morris, 1967). Sammenligningen mellem *køn, skilte og samlevende familier* er særlig interessant, da børn i skilte familier bor skiftevis hos forældrene. Perioder med børn omfatter flere 'familieopgaver', mens perioder uden børn giver mere frihed iht. udførelse af arbejdsopgaver. Dette åbner for nye perspektiver på, hvad værdiskabelse kan være i forhold til samlevende familier, hvor familieopgaver og begge forældre er til stede hele tiden (Emerek & Holt, 2008) *Institutions- og skolekonteksten* rummer muligheden for at få indblik i de samfundsmæssige regler, retningslinjer og vaner, som dagligt etablerer nogle helt særlige rammer for, hvordan det som småbørnsforælder bliver muligt at agere som borger i et samfund.

Ved at koble de tre kontekster skabes indgang til at knytte an til referenceinformantens tilblivelse som forældresubjekt i det moderne arbejdsliv, idet det bliver muligt at få indblik i, hvad der sker og hvilke potentialiteter, der opstår, når vilkår fra forskellige livskontekster støder sammen i hverdagen. Virksomhedsdelen af undersøgelsen blev gennemført først. Derefter studerede jeg referenceinformanten i familiesfæren med den særlige fortrolighed, der opbygges her. Hermed blev der skabt sikkerhed for at fortrolig information ikke blev overført til virksomheden. I undersøgelsen anvendte jeg følgende metodiske værktøjer:

Litteraturreviewet fokuserer på tilpasning mellem familie- og arbejdsliv og vilkår for forældrebehov iht. livssituation, produktivitet og køn. Studiet går dybt ind i en udforskning af work life balance feltet og de processer og mekanismer, der er i spil for mennesker i denne sammenhæng og vurderer fordele og ulemper ved de forskellige forskningsmæssige angrebsvinkler. Studiet danner, sammen med informantinterviewet, grundlag for udvikling af *kvalitative indikatorer* til brug for feltanalyserne, fx spørgsmål vedrørende forældrenes

opfattelser af deres muligheder for børnepasning eller tilstrækkelighed som far, mor, medarbejder og samfundsborger. *Informantinterviews* skaber viden om organisationen og de enkelte medarbejdere mht. at præcisere de følgende analyser og udvælgelse af familier (I. Andersen, 1997). Der er udvalgt otte referenceinformanter. De øvrige informanter er valgt blandt ledere, tillids- og sikkerhedsrepræsentanter, medarbejdere samt partnere og børn i familierne. Interviewene foretages som semi-strukturerede kvalitative forskningsinterview (Kvale, 1997), med fokus på narrative dimensioner, hvor informanten eksemplificerer oplevelser af vilkår i det moderne arbejdsliv som småbørnsforældre gennem konkrete historier (Czarniawska, 1998). *Job- og familieobservation* skaber opmærksomhed på områder informanterne ikke har umiddelbar reflektiv opmærksomhed på og fokuserer på konkrete arbejdsgange, familiemønstre og betydninger af kropssprog i virksomhed og familie (Bryman & Bell, 2007; Geertz, 2008; Kristiansen & Krogstrup, 1999). *Etnografiske interviews* med uformelle samtaler underbygger og udfordrer undersøgerens iagttagelser i observationsperioden. Udfordringen er at forme konversationer i den daglige praksis således, at forskningsspørgsmålene kan forfølges relativt systematisk (Spradley, 1979). *Fokusgruppeinterview* belyser ændringer og bevægelser i de sociale sammenhænge, der har betydning for småbørnsforældrenes manøvrering i det moderne arbejdsliv, idet de kan producere viden om sociale grupperes verdensopfattelser, interaktioner og normer (Halkier, 2002). Fokusgruppeinterviewene er suppleret med *snaplogs*. Snaplogs er en sammentrækning af 'snapshot' og 'blog'. De otte informanter blev sat til at tage billeder, der havde til formål at dokumentere deres bud på, hvordan værdiskabelse og potentialitet ser ud i deres arbejdsliv som småbørnsforældre (Bramming, Gorm Hansen, Bojesen, & Gylling Olesen, 2012; Staunæs, 2001; Warren, 2002). Hvert billede er ledsaget af en *blog*, et lille stykke tekst, som informanterne sendte til mig over mail. Snaplogs skal ikke betragtes som data i sig selv, men de har været med til at guide de fokusgruppeinterviews, jeg foretog, idet de blev anvendt som afsæt for refleksioner og dermed åbning til dialog om det at være forælder og manøvrere i det moderne arbejdsliv.

Empirimængde og -karakteristika

For at give et indtryk af feltundersøgelsens omfang uddyber og præciserer dette afsnit bredden og dybden på mængden af empiri og dens karakteristika. Undersøgelsen er opdelt i fire faser

fordelt på forskellige undersøgelsesmetoder henover undersøgelserne af henholdsvis virksomheds-, institutions- og familiekontekst, hvilket nedenstående to modeller er oversigter over sammenført med tidsforbrug (I. Andersen, 1997; Flyvbjerg, 1991, 2001; Yin, 1994). Den første figur – figur 3.2. – er en oversigt over undersøgelsens fire faser:

Figur 3.2.: Oversigt over undersøgelsens fire faser

	Undersøgelsestype og tidsforbrug:	Virksomhed kontekst	Hjemmekontekst	Institutions-og skolekontekst
Faser:	Metode:			
1. Teoretisk kortlægning <i>Besvarer spørgsmål 1</i>	Litteraturreview 250 timer	X	X	X
2. Eksplorative og komparative feltundersøgelser <i>Besvarer spørgsmål 2</i>	Informantinterview 25 timer	X	X	X
	Udvikling af kvalitative indikatorer 10 timer	X	X	X
	Jobobservation 70 timer	X	-	-
	Familieobservation 55 timer	-	X	X
	Etnografisk interviews 25 timer	X	X	X
	Fokusgruppe interview 10 timer	X	X	X
3. Case-analyse <i>Besvarer hovedspørgsmål</i>	Tværgående case-analyse	X	X	X
	De kvalitative indikatorer sættes empirisk i spil	X	X	X
4. Konklusion <i>Besvarer alle spørgsmål</i>	Udarbejdelse af diskussion og anbefalinger	-	-	-

Den anden figur – figur 3.3. – præsenterer en oversigt over den samlede feltundersøgelses karakteristika i henhold til de forskellige konkrete kontekster, som feltundersøgelsen er foregået i:

Figur 3.3.: Oversigt over feltundersøgelsens karakteristika – IKEA og Politiet

A. Undersøgelse af virksomhedskontekst	B. Undersøgelse af institutionskontekst	C. Undersøgelse af hjemmekontekst	D. Cross-over virksomheds-, hjemme- og institutionskontekst
<p>Virksomhedsobservation - Jeg har været rundt og se begge virksomheder, og er blevet præsenteret for hvordan de fungerer.</p> <p>Jeg har interviewet tillidsrepræsentanten i 2 timer hvert sted om vilkår i arbejdsmiljøet for opfyldelse af forældrebehov (for få indblik i informanternes aftalemæssige vilkår samt for at knytte an til, hvordan man arbejder sammen om HR og arbejdsmiljø i den pågældende virksomhed iht. vilkår for forældre)</p> <p>Jeg har interviewet HR-chefen i to timer hvert sted, om vilkår i arbejdsmiljøet for opfyldelse af forældrebehov (for at knytte an til hvordan man arbejder sammen om HR og arbejdsmiljø i den pågældende virksomhed iht. vilkår for forældre). Materialet er transskriberet.</p> <p>Jeg har fulgt de 8 referenceinformanter (1 skilt kvinde, 1 samlevende kvinde, 1 skilt mand, 1 samlevende mand) en arbejdsdag. Alle er ansat i samme virksomhed (4 hvert sted), men har nogenlunde forskelligartede jobs.</p>	<p>Jeg har uformelt interviewet referenceinformanterne og lydoptaget alle samtaler under transporten til dagsinstitutionerne, hvor de her fortæller mere frit om deres liv og personlige oplevelser.</p>	<p>Jeg har observeret hver enkelt referenceinformant i deres hjemlige omgivelser og omgangen med familie.</p> <p>Jeg har uformelt interviewet/talt med børn, mænd, koner og andre familiemedlemmer. Alle forløb er blevet lydoptaget.</p>	<p>Jeg har interviewet hver referenceinformant (1 skilt kvinde, 1 samlevende kvinde, 1 skilt mand, 1 samlevende mand) i to timer om forskellige vilkår, og dette materiale er lydoptaget og transskriberet.</p> <p>Familie/borger-observation. Jeg har aktivt, med informantens valgte transportmiddel, bus, bil, tog, cykel, etc. fulgt med hver referenceinformant fra arbejde og i dagsinstitution for at hente deres børn og derefter med dem til fritidsaktiviteter og hjem i deres hjem, hvor jeg har opholdt mig nogle timer og talt med børn, mænd, koner (minus den samlevende kvinde hos IKEA som gik på barsel midt i forløbet).</p> <p>Snaplogs, hvor de 8 informanter, over for hinanden, fordelt ved to fokusgruppeinterviews - et i IKEA og et i Politiet - går i dybden med, hvordan de oplever arbejdslivet som forældre, når alting går op og lykkes. Respondenterne kendte ikke hinanden i forvejen, hvilket gjorde det muligt at få dem til at fremhæve forskellene hos hinanden uden forudgående kendskab. Billederne var anonyme og kun informanterne talte om billederne. Informanterne havde ingen forudsætninger for at kende hinandens billeder. Deres lighedstegn er, at de alle arbejder hos fx. politiet, har de samme aftalevilkår og er forældre.</p>

Jeg har desuden taget 120 sider feltnoter under alle observationer og fokusgruppeinterview.

Som nævnt har jeg indhentet empiri, der fortæller noget om arbejdslivet for forældre, der har forskellige køn, livssituationer og arbejdsvilkår. Undersøgelserne er lavet blandt butiksansatte i IKEA (HK'ere) samt politibetjente hos Sydsjællands og Lolland Falsters Politi (tjenestemænd), som alle arbejder på 'skæve' tidspunkter af døgnet. Jeg har i alt udført 30 semistrukturerede interviews. Jeg har samlet set 14 interviews med nøglepersoner: referenceinformanter, HR, arbejdsmiljø, tillidsrepræsentanter samt 16 lidt mere uformelle interviews med forskellige familiepersoner (se interviewguides i bilag 1 og 2). Jeg har 8 jobobservationer med referenceinformanterne, 8 hjemme-, institution- og skolekontekst observationer samt 8 cross-over observationer af overgangen fra arbejde og over i institutions- og hjemmekonteksten og borgersfæren. Jeg har i alt 30 interviews og over 100 timers observationer til studiet af overgangen mellem de forskellige kontekster i forældrenes arbejdsliv. Jeg har lavet to fokusgruppeinterviews med snaplogs, hvor jeg fik samlet 2 af de fire referenceinformanter hos IKEA (en var på barsel og en skulle komme fra Jylland men meldte fra i sidste øjeblik) samt alle fire deltagere hos Politiet, hvor de, i henhold til snaplog-metoden, anonymt fortalte om deres anknytninger til billederne og så fremdeles under overskriften 'når det lykkes at få alle ting til at gå op' (læs: de forskellige livskontekster i arbejdslivet som småbørnsforælder). Dette gjorde jeg med henblik på at komme tættere på mit studie af værdibegrebet og dermed videre ind i de historier, som jeg allerede havde fra mine mere dybdegående interviews og deltagerobservationerne. Formålet var her at komme tættere på det stadie, som Lauren Berlant (2011) kalder 'Cruel Optimism', hvortil Berlant stiller spørgsmålet:

“Why do people stay attached to conventional good-life fantasies – say, of enduring reciprocity in couples, families, political systems, institutions, markets, and at work – when the evidence of their instability, fragility, and dear cost abounds?”
(Berlant, 2011, p. 2)

For Berlant er Cruel Optimism et kropsliggjort, affektivt og historisk stadie, hvorigennem subjekter finder sig selv lystfyldt bundet til objekter, der begrænser deres fulde blomstring. I forlængelse af Berlants beskrivelse, ville jeg, gennem det æstetiske greb, og det sanselige i billederne, forsøge at knytte an til, hvilke typer af lystbundne objekter, som informanterne satte i fokus, når de, på den allermost optimistiske måde, skulle udstille deres småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis, og dermed det, som nogle småbørnsforældre umiddelbart forbinder med værdiskabelse (lyst) i det moderne arbejdsliv.

Ingen af informanterne kendte hinanden specielt i forvejen, så de var ikke forudindtagede over for hinanden. Fokusgruppemøderne handlede om at udforske forskelle og forskelligheder i arbejdslivs-inkompossibilitet i kaos – dilemmaer og ubestemmelighed samt forløsningen af disse – for at udforske, hvad historierne kunne bidrage med af ideer til nye begreber, som kan læse work life balance-forskningsfeltet. Ud over de 250 timer, som blev anvendt på litteraturstudiet, så anvendte jeg over 200 timer på indhentning af empiri i feltundersøgelsen – jf. tidsangivelserne i figur 3.3. Hertil kom over 250 timers transskription af alle de forskellige typer af interviews.

3.2.4. Mødet med work life balance praksisfeltet – facilitering af vinduet til forældrearbejdslivet og en introducerende anekdote om at komme for tæt på

Som nævnt i indledningen, så er afhandlingens undersøgelsesfelt, i henhold til opdraget fra Arbejds miljøforskningsfonden, 'arbejdslivet for fuldtidsarbejdende forældre med børn under 12 år'. Undersøgelsens formål er, i den forbindelse, at give en forklaring på, hvordan gruppen af småbørnsforældre på arbejdsmarkedet håndterer arbejdslivet til trods for de mange modsatrettede krav og vilkår forskellige steder fra. Undersøgelsen skal desuden belyse forskellen mellem offentlige og private institutioner, mænd og kvinder samt skilte og samlevende familier – og undersøge dette både i arbejds- og familiekonteksten, med det formål at udforske, hvad der sker med menneskelig subjektivitet (erfaring) og tilblivelse, når disse parametre studeres indover forskellige områder af det moderne arbejdsliv.

Det skulle dog vise sig at være noget mere problematisk, end som så, at etablere en adgang til dette felt. Med adskillige kontakter til velvillige og meget interesserede deltagerorganisationer skete det samme hver gang, processen nåede til et bestemt punkt. Ideen var præsenteret for HR-personen, aftalen var indgået, og virksomheden skulle til at finde de relevante deltagere rundt om i organisationen og fik til denne lejlighed udleveret materiale, som beskrev projektets forløb, samt hvad det indebar at være deltager: at jeg skulle interviewe medarbejdere, der var forældre om deres håndtering af arbejdslivet, at jeg skulle med dem på arbejde og følge med dem hjem og til institutioner og skole og hente deres børn, og at jeg ville bede dem tage billeder af deres liv. Hver eneste gang det nåede dertil, vendte HR-personen tilbage med en beklagende

forklaring om, at de alligevel ikke kunne indfri aftalen om deltagelse på grund af tids- eller ressourcemæssige udfordringer.

At dette sker en gang er ikke spektakulært på nogen måde. Når det imidlertid er sket fire gange bliver det tankevækkende, og det når et tidspunkt, hvor man ledes til at stille spørgsmål til, hvilke faktorer, som mon er medvirkende årsag til, at interesserede virksomheder, på samme facon trækker sig ud af projektet, når de bliver konfronteret med de detaljer, der blotlægger, at forskningen ikke kun foregår ind over deltagerens arbejdssfære, men også omfatter deres private livssfære. Var det deltagerne der selv afslog? Eller var det det HR og ledelsen, som blev sat i en penibel situation ved at skulle bede medarbejdere deltage i en proces, som, på deres opfordring, sendte en ukendt person med dem rundt på arbejdet og derefter med dem hjem? Var det, som det i virkeligheden handlede om, det, at vi fik skabt en ledelsesmæssig foucaulsk panoptikonmodel, hvor ledelsen – trods kravet om fortrolighed – havde initieret en overvågningsproces, som kunne give bagslag for medarbejderne, når de blotlagde flere af deres fortroligheder fra arbejdslivet? Og ville ledelsen dermed ikke være garant for den slags indgreb i privatlivets fred og lade det være kendetegnende for virksomhedens ledelsesform? Spørgsmålene er blot intuitive gæt – gæt som formentlig aldrig vil kunne besvares eller imødekommes med justerende tiltag. Så jeg besluttede mig for at gøre noget andet. Jeg ville finde en anden indgang til min etablering af vinduet til forældrearbejdslivet. Jeg tog derfor, med hjælp fra min vejleder og netværk, kontakt til fagforeningen: HK Handel og HK Stat, der hver især håndterer medlemmer fra virksomheder med henholdsvis privat og offentlig baggrund. HK viste stor interesse for deltagelsen, da man her i forvejen arbejder med mange forskellige tiltag, som kan bedre arbejdslivsforholdene for forældre med små børn. Jeg fik hurtigt positive tilbagemeldinger og blev kort herefter sat i forbindelse med tillidsmænd fra henholdsvis IKEA Gentofte og Sydsjællands og Lolland Falsters Politi. Tillidsmanden hvert sted fandt ligeledes hurtigt de relevante deltagerprofiler blandt adskillige interesserede kandidater. Og så kunne undersøgelsen sættes i gang. Så om indgangen gennem fagforeningen HK blev garanten for den trygge medvirken i undersøgelsen, og dermed faciliteringen af vinduet til forældrearbejdslivet, er ligeledes et gæt, der heller ikke er til at besvare konkret. Hvorom alting er, så åbnede det muligheden for at starte undersøgelsen og få indblik i menneskelig tilblivelse som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv.

3.2.5. Ethiske overvejelser og beskyttelse af projektets deltagere

Det er vigtigt at beskytte projektets deltagere og skabe et rum, hvor de kan føles sig trygge, når de udtrykker meninger og holdninger, og fordi deres udtalelser og erfaringer bliver brugt som data. Dette afsnit gennemgår afhandlingens måde at forholde sig til personfølsomme oplysninger samt de gennemgående etiske overvejelser, som jeg har haft i forbindelse med håndteringen af og arbejdet med afhandlingens empiriske materiale og de personer, som det omfatter og som direkte eller indirekte påvirkes af min afhandling.

Persondataforordning (GDPR)

Persondataforordningen, også kendt som GDPR (General Data Protection Regulation, se link), handler om personoplysninger, og regler for det som de virksomheder med adgang til personoplysninger gør med de pågældende personoplysninger. Forordningen er en EU-forordning, som trådte i kraft den 25. maj 2018, i stedet for Databeskyttelsesdirektivet, som en del af Persondataloven. Ifølge GDPR.dk er der generelt set tale om personoplysninger, når det handler om enten identificerede personer eller identificerbare personer. Samtidig indeholder forordningen også regler for almindelige personoplysninger, følsomme personoplysninger, informationer om straffedomme og lovovertrædelser, cpr-numre og andre fortrolige oplysninger. Identificerede personer defineres hos GDPR.dk i alt sin enkelthed som personens navn. Identificerbare personoplysninger er oplysninger, som gør, at man med lethed kan identificere en person; som fx: identifikationsnummer, IP-adresse, lokaliseringsdata mv. Andre relaterede oplysninger om personen, som kan kræve beskyttelse, kan være hobby, interesser, forbrugsmønstre, adfærd mm. Som virksomhed må man ifølge persondataforordningen ikke bruge personoplysninger uden tilladelse. I en oversigtsartikel på hjemmesiden tilbyder GDPR.dk 7 principper, som rammesætter arbejdet med persondataforordningen, i arbejdet med personoplysninger:

Ansvarlighed og dokumentation

Det første punkt handler om ansvarlighed og om, at man som forsker har ansvar for at kunne dokumentere, at alle processer, der relaterer sig til persondataforordningens principper er overholdt: Afhandlingens data er indsamlet med både mundtligt og skriftligt samtykke fra

fagforening, tillidsrepræsentant, HR-chef og deltagerne selv. Som forsker har jeg selv stået for at indhente organisere samtykke fra hver enkelt person, som deltager i undersøgelsen, ved at spørge direkte til, om der var særlige ting, som personen gerne ville have, at jeg lagde vægt på at anonymisere. I den forbindelse oplevede jeg, at alle deltagere var interesserede i, at jeg kunne anvende så meget af den indsamlede data som muligt i arbejdet med afhandlingen. At deltagerne selv fremsender fotos af dem selv deres børn i store mængder, herunder mere eller mindre intime fotos fra det private liv – er ud over den, på forhånd, erhvervede samtykkeaftale – med til at understrege samtykke, da fotodelen var præget af en meget høj grad af frivillighed med hensyn til, hvad der kunne være på selve fotoet. Man kan diskutere, hvorvidt at det forhold, at jeg fik dataadgang gennem fagforeningen har haft en så magtfuld effekt, at deltagerne har følt, at de var pressede til at samtykke, idet der imellem en virksomhedsmedarbejder og en fagforening er et naturbundet tillidsbånd, som principielt set kunne misbruges. Dette var ikke min oplevelse, især fordi langt flere deltagere end nødvendigt stillede sig til rådighed for projektet, hvilket, langt hen ad vejen, gav mig oplevelsen af, at deltagelsen i projektet har være været præget af en meget høj grad af frivillighed. Inden jeg gik i gang med snaplog-delen havde jeg særligt nøje clearret med ledelse og tillidsmænd begge steder, at det var i orden, at referenceinformanterne tog billeder af deres arbejdsliv – og hvis det viste sig at være relevant – også kunne vælge at tage billeder på arbejdspladsen. Jeg selv var tovholder på projektet og havde kontakten alene i projektslig sammenhæng under hele forløbet, så ingen andre kom i kontakt med billeder og blogs fra snap-log undersøgelsen.

Formål med dataindsamlingen

Det andet princip handler om, at man som forsker kun må indsamle data, som berettiger formålet med den opgave, som dataindsamlingen er knyttet til: Afhandlingens indsamlede data er meget formålsspecifikt og har kun været anvendt til at besvare og imødekomme de forskningsspørgsmål og metodiske rammer, som er anført i denne afhandling og som er tilknyttet selve det ph.d.-projekt finansieret af Arbejds miljøforskningsfonden i henhold til nogle særlige interessefelter om indhentning af viden om den måde, som småbørnsforældre manøvrerer i arbejdslivet.

Så lidt data som muligt

Det tredje princip går ud på, at man som forsker har øje på at indsamle så lidt data som muligt med henblik på at minimere risikoen for, at man, på unødvendig vis, får indhentet mere data, end der er brug for i forbindelse med at løse den opgave, som ph.d.-projektets forskningsspørgsmål fordrer: De metodisk opsatte dataindsamlingsprocesser, som er til for at understøtte afhandlingens undersøgelsesdesign, er, som beskrevet i afhandlingens metode, meget nøje fulgt, hvorved den pool af empirisk data, som er fremkommet via undersøgelsen, har været direkte i tråd med afhandlingens formål. Når det er sagt, så er det klart, at når der er tale om et inducerende projekt, som benytter sig af åbne metodiske tilgange, så vil det altid kunne diskuteres, hvornår der er tale om for meget data, idet rammerne er mere flydende, end hvis der er tale om et deducerende forskningsprojekt, som i meget præcise termer ved, hvad det leder efter. Idet projektet imidlertid har fulgt alle gængse etiske retningslinjer for antropologisk forskning i forlængelse af AAA – American Anthropological Association 2012 (se link) – hvor undersøgelsens kontekst og forskerens positionering i det rum, hvor empiren bliver til, også spiller en rolle, så er der ikke indsamlet mere data, end det er nødvendigt i en undersøgelse af småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis (Brinkmann, 2012; Hastrup, 2009; Wadell, 1994).

Oplysningspligt om brug og placering af data

GDPRs fjerde princip handler om, at man som forsker har pligt til at oplyse projektets deltagende personer om, hvordan man bruger data, og hvor den placeres henne og under hvilke sikkerhedsforanstaltninger: I forbindelse med vores første møde, fik alle projektets deltagere besked om, at det kun er mig og den pågældende sekretær som transskriberede data, på Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), hvor jeg var ansat under udførelsen af dataindsamlingen, som ville komme til at se datamaterialet før det blev anonymiseret. Efter transskription og anonymisering blev data placeret på et lukket drev på NFA, som kun jeg og IT-afdelingen har adgang til. Diktatfoner er låst inde i et pengeskab til formålet på NFA. Disse forhold omkring placering af data er alle oplyst til projektets deltagere i forbindelse med undersøgelsen. NFA har som virksomhed hjemmel i lovgivningen til at behandle persondata. Det samme har Aarhus Universitet, hvor den sidste del af afhandlingen er blevet udarbejdet.

Data er stadig placeret på NFA, og udvalgte og anonymiserede uddrag af data er medbragt til Aarhus Universitet med henblik på færdiggørelse af afhandlingen.

Kontekstualisering og korrigering af oplysninger

Det femte princip omhandler forholdet omkring sikring af, at de oplysninger, der er indhentet, er rigtige, og at de korrigeres i takt med, at der forekommer relevante ændringer, eller hvis der opdages fejl: I forhold til rigtigheden af de persondata, som har været i spil i forbindelse med indsamlingen af afhandlingens empiri, så har de specifikke oplysninger, knyttet til deltagerne som personer, været mindre væsentlige, når det kommer til det genstandsfelt, som afhandlingen har analyseret, dvs. forskellige måder at manøvrere i det moderne arbejdsliv på i forhold til forældrearbejdslivsdilemmaer og ubestemmelighed. Ikke desto mindre er alle persondata anført iht. rigtighedsprincippet, og hvis fejl er opstået, er de blevet korrigeret. De i afhandlingen skitserede scener, i de fire Deluzianske sange (analyseafsnit), samt de citerede udsagn i den indledende vignette, og fortætningerne i analyseafsnittene, er alle baserede på rigtige oplevelser og rigtige udsagn, som enten er transskriberet fra et interview eller nedskrevet ordret i feltnoter. Ifølge Gulløv & Højlund (2003), som særligt har fokus på etik i forskning, der omfatter børn, ligesom i denne afhandling, kan kontekstualisering ses som en anledning til at klargøre den forbindelse, der er i mellem de mennesker, steder, kategorier, forskerroller og teoretiske begreber og paradigmer, som møder hinanden i antropologisk og etnografisk forskning (Gulløv & Højlund, 2003). Beskrivelsen af scenerne i analyserne er en måde for afhandlingen at udtrykke dette fænomen æstetisk. Beskrivelserne beror på mine personlige oplevelser som forsker og menneske, og er naturligvis præget af den kontekst, som det rum empirien udspiller sig i, i forhold til netop de begivenhedsmæssige og affektive sammenstød i form af fx stemninger og lyde, rum, mennesker mv., som gjorde sig gældende i den tid, hvor jeg indhentede empirien (Hastrup, 2009). Fx var politiarbejdets intensitet varierende alt efter, hvilke ting som indtraf den pågældende dag, hvor jeg var med en politibetjent på arbejde – hvilket udgjorde et 'rigtigt' udsnit af livet som småbørnsforældre og politibetjent i det moderne arbejdsliv.

Fortrolighed, sikkerhed og foranstaltninger

Det sjette GDPR-princip vedrører at data er troværdige, og om de er blevet anbragt under de bedst mulige sikkerhedsforanstaltninger: Som tidligere nævnt, så er alle rå-data enten låst inde eller placeret på særligt oprettede sikre drev, som kun it-afdelingen på NFA og jeg selv har adgang til. I forhold til de data, som er blevet anbragt uden for de sikre foranstaltninger, der er der tale om, at de pågældende interviews er blevet anonymiseret via pseudonymer – nye navne og angivelser, som ikke vil kunne være med til at udpege den pågældende deltagers rigtige identitet. Hvad angår den del af undersøgelsen som omhandler fotos – herunder fotos af børn – der er alle ansigter slørede, både på børn og voksne og i forhold til andre personlige kendetegn, således at det ikke vil være muligt at identificere personerne. Jeg, som den eneste, har haft adgang til alle de fotos og logs, som er en del af afhandlingens forskningsprojekt og den del, der omhandler snap-logs.

Sletning af data som ikke længere anvendes

Det syvende og sidste GDPR-princip handler om, hvor længe man som forsker og virksomhed bør opbevare data: På NFA opbevares rå-data, så længe det er nødvendigt. Når data ikke er nødvendige længere, slettes de efter fem år. På den måde opbevares ingen data længere end højst nødvendigt. For denne afhandlings vedkommende er alle transskriberede tekster anonymiserede, hvorved det ikke er muligt at identificere enkeltpersoner via fx printede interviews eller andre former for data, som har forladt de sikre placeringer.

Etiske fordringer

Ovenstående formalia er, som jeg ser det, meget vigtige i forbindelse med at tage etiske hensyn til undersøgelsens deltagere. Der er dog stadig mange andre overvejelser, som jeg mener er vigtige at tage højde for, når man vil arbejde med en etisk forsvarlig forskningsproces. Jeg har derfor også formuleret nogle etiske fordringer, som har været hjælpsomme i afhandlingens forskellige faser. Kofoed & Kousholt (2011) fremsætter blandt andet begrebet om 'multiple temporaliteter', som kaster lys over, den måde som den etiske refleksionsproces forløber i forskellige tempi (Kofoed & Kousholt, 2011). Eksempelvis så var hele processen omkring litteraturindsamling, og sortering af feltspecifikt forskningsmateriale, en proces, hvor jeg havde

lang tid til at reflektere over etik, og hvor jeg, blandt andet sammen med min vejleder brugte lang tid på at reflektere over, om min sortering og analyse af den relevante litteratur kunne gøre skade på det felt, som jeg stiller mig i med afhandlingen. I den proces lavede jeg mange justeringer frem og tilbage, på samme måde som jeg gjorde det i den fase, hvor jeg udførte analyserne med henblik på, at åbne for at kunne få øje på og arbejde med flere detaljer og nuancer (Stengers, 2018). I de faser, hvor jeg befandt mig sammen med referenceinformanterne var jeg ofte nødt til at lave hurtigere etiske refleksioner, fordi jeg, det meste af tiden, var i gang med at følge den pågældende referenceinformant rundt enten på arbejdet eller med familien, så der måtte jeg, som oftest, lave de etiske refleksioner før og efter sessionerne. I forlængelse af min deleuzianske tilgang til undersøgelsen er etik således ikke kun et 'regelsæt'. Det er også en del af den performativitet, som afhandlingen er vævet ind i – i dens multiple og kaotiske sammenvævninger i kontinuerlig tilblivelse som en 'foregribelse af det endnu-ikke' (Kofoed & Kousholt, 2011, p. 3), fordi jeg igennem hele processen, i arbejdet med afhandlingen, hele tiden møder etiske dilemmaer, som jeg må forholde mig til og korrigere afhandlingen ud fra. Den sociale virkelighed i undersøgelsen opstår dermed som et resultat af mange forskellige begivenheder og kræfter, der støder sammen og sammenvæves i interaktion med hinanden. Det at jeg som person, og forsker, er med fysisk, når feltundersøgelsen udføres, gør, at jeg bliver en del af sammenvævningerne og dermed medproducent af den viden og virkelighed, som undersøgelsen producerer. Dette er en naturlig del af den kvalitative feltforskning, at man som forsker kommer til at påvirke sin undersøgelsesgenstand. Det har imidlertid været en stor ambition for mig at påvirke undersøgelsen så lidt som muligt, da mine etiske refleksioner ligger i tråd med Kofoed & Kousholt (2011), som peger på, at etisk håndtering af forskning rækker langt ud over informeret samtykke og anmeldelse til Datatilsynet (Kofoed & Kousholt, 2011, p. 1). For eksempel har en stor del af arbejdet med at arbejde tilblivelsesontologisk og holde fast i den fremadrettede bevægelse i empirien været en proces, som gav anledning til mange etiske overvejelser. Den tilblivelsesontologiske tilgang har to hovedformål: dels at etablere en mere effektiv adgang til den empiriske vitalitet, som er bundet op på det potentielle – det som ligger fremadrettet og som endnu ikke er sket – dvs. en følgen af empiriens uundgåelige fremadrettede bevægelse ved at holde styring på, hvad sker, hvad bliver til fremfor at forsøge at bremse bevægelsen ved at spørge til eller sætte observerende fokus på, hvordan man kan forstå eller forklare konkrete hændelser eller fænomener retrospekt. Dette betyder, at jeg har måtte forfølge forskellige temaer med

uforberede uddybende spørgsmål. Det har dog hele tiden været en vigtig pointe, at jeg, i min rolle som interviewer og forsker, 'kun' forsøger at etablere en anknytning til forældrearbejdsliv, og at jeg dermed ikke på nogen måde sætter enkeltpersoner i terapeutisk stævne, hvor de kan føle sig pressede til at afsløre personintime detaljer, som principielt set ikke har noget at gøre med affektiviteten forbundet med håndteringen af arbejdslivet. Det betyder ikke, at den slags personfølsomme detaljer ikke optræder i empirien og/eller er interessant – eller at der ikke har været plads til at fortælle historier fra gamle dage eller tale om episoder, som har gjort ondt i livet. Det betyder, at formålet med feltarbejdet aldrig har været at granske den enkeltes inderste sjæl for private følelser, og at jeg i mit møde med feltet hele tiden har været tydelig omkring at holde fast i en fremadrettet og tilblivende organisering af de empiriske input. Dette gælder også min egen forskerkrop, der som afficeret og sammenvævet med både selve undersøgelsesfeltet og work life balance feltet pålægger mig som forsker et ansvar for den måde, som jeg påvirker samfundet, verden og enkeltpersoner med min forskning ved, potentielt set, at positionere afhandlingen for eller imod bestemte strømninger på work life balance området. Denne evige forskningsmæssige udfordring har jeg efter bedste evne forsøgt at imødekomme gennem de tre principper ærlighed, gennemsigtighed og ansvarlighed fra Danish Code of Conduct for Research Integrity (MHES, 2014), som jeg løbende har holdt mig selv og arbejdet med afhandlingen op på, i samarbejde med vejledere og andre phd.-studerende, for bedst muligt at kunne sikre, at produktet hverken puster til på forhånd opildnede politiske diskussioner på området eller er til skade for nogen, som læser min afhandling eller på anden måde påvirkes af den.

3.2.6. Første møde med undersøgelsesfeltet: IKEA & Politiet

Det er vigtigt at pointere, at når jeg i afhandlingen taler om, at jeg undersøger ansatte i henholdsvis IKEA og Sydsjælland og Lolland Falsters Politi, og har været rundt i organisationen, så betyder det, at jeg organisatorisk set primært har beskæftiget mig med butiksansatte og politibetjentene. Begge medarbejdergrupper er yderste led i organisationen og ansvarlige for den udførende og direkte kunde- og borgerkontakt. Som butiksansat i IKEA er kernekompetencen at betjene, sælge og servicere besøgende kunder i IKEA butikkerne. Som politibetjent er kernekompetencen enten at varetage en beredskabsfunktion – at køre i politibil

og patruljere og rykke ud i politikredsens område eller enten helt eller delvis at besidde en backoffice funktion som sagsbehandler, der er i kontakt med de relevante borgere enten telefonisk eller face to face.

Efter denne meget overordnede introduktion til mit undersøgelsesfelt vil jeg nu beskrive mit første møde med mit undersøgelsesfelt lidt mere indgående. Det første møde jeg havde med både IKEA og politiet var med tillidskvinden/-manden, hvor formålet var at interviewe udforskende med henblik på at finde ud af, hvad der var kendetegnende for de pågældende organisationer og deres måder at tænke forældrearbejdsliv på. Her blev jeg sat ind i omkringliggende fagforeningsmæssige retningslinjer, regler, procedurer og normer for henholdsvis butiksansatte samt tjenestemænd – de pågældende fagforeningsgrupper for IKEA og Politiet. Herefter interviewede jeg HR-chefen i IKEA og Sydsjælland og Lolland Falsters Politifor at få et overblik over, hvilke interne personalemæssige tiltag, som er i fokus i den pågældende organisation. Generelt set var både tillidsmænd og HR-chefer særdeles velbevandrede inden for hele work life balance terminologien. For eksempel gjorde alle meget ud af at italesætte forståelsen for forældrearbejdslivets dilemmaer og ligeledes at highlighte de tiltag og fokusområder, som henholdsvis fagforening og HR-disciplinen arbejder med for at gøre arbejdslivet nemmere for forældre med børn. Da min kontakt primært var gennem HK etablerede jeg herigennem en aftale med de to tillidsmænd om, at de skulle finde frem til de fire referenceinformanter i hver organisation, så vi var sikre på, at alle formaliteter blev overholdt. Jeg fandt det i den forbindelse særligt interessant, hvor stor en interesse der var for min tilstedeværelse – særligt i Politiet mødte ti interesserede personer op, hvor det var en meget ny oplevelse, nu at være i den privilegerede situation at skulle vælge blandt egnede kandidater. Så i det hele taget blev jeg meget vel modtaget alle steder, og jeg mødte generelt set meget stor interesse for projektet. På de første møder med kandidaterne fortalte jeg om projektet og forklarede, hvad deres rolle som referenceinformant gik ud på. Vi diskuterede desuden forskellige udfordringer forbundet med arbejdslivet som fuldtidsarbejdende forældre, som henholdsvis politimand eller butiksansat – begge med skiftende arbejdstider. Ved begge lejligheder blev det, til min store forundring, klart for mig, at der generelt set blev gjort meget for at tilpasse den enkeltes særlige livssituation, men alligevel oplevede de fleste en form for ambivalens i forhold til deres arbejde og deres familieliv samlet set, fordi både arbejdsliv og familieliv, på hver sin måde, komplicerede livet for informanterne. Så på den ene side oplevede

jeg en arbejdsglæde og interesse, hos informanterne, for det valgte arbejdsfag, og på den anden side en skuffelse og ærgrelse over aldrig helt at kunne nå i mål, med hverken arbejdslivet eller familielivet, fordi det ene begrænser det andet og vice versa.

3.2.7. Referenceinformanterne

“Often it is not desirable to summarize and generalize case studies. Good studies should be read as narratives in their entirety.” (Flyvbjerg, 2011, p. 313)

I tråd med Flyvbjergs skelnen mellem mere eller mindre gode studier, er referenceinformanterne udvalgt ud fra devisen om, at de er enheder af narrativer, som i forlængelse af afhandlingens deleuziansk-baserede forskningsinteresse, rækker ud efter noget potentielt og andet end den pågældende og umiddelbare historie, som træder frem.

Efter konference med de to tillidsmænd, i de to organisationer, blev jeg givet adgang til fire referenceinformanter hvert sted – en skilt og en samlevende mand og kvinde – alle fuldtidsarbejdende forældre og med skæve arbejdstider henover døgn og uge. I IKEA var der tale om en kvinde, der stod i kassen, en afdelingsleder, en mand der solgte køkkener, samt en mand som både var operatør af lagerfunktioner og salgsperson i udvalgte afdelinger. I Politiet fik jeg adgang til to kvinder som arbejdede med sagsbehandling i back-office funktioner samt to betjente fra Beredskabet – hvoraf den ene var udkørende i politibil og den anden vekslede mellem at køre ud og at sidde på forkontoret for face to face borgerhenvendelser i åbningstiden i dagtimerne. Således gik jeg fuld af positiv forventning i gang med at interviewe alle referenceinformanterne, og som det sidste i hvert interview introducerede jeg, hvordan forløbet ville blive – ikke mindst med observationer på arbejdet, hjemme og i institutionerne, men også med snaplogs som metode generelt set.

3.2.8. Situerede fortællinger om erfaringer med forældrearbejdsliv

Under indhentningen af afhandlingens empiri har jeg som nævnt suppleret de individuelle interviews med fokusgruppe- og snaplog interviews samt observationer. Interviewene og observationerne – både de semistrukturerede og de mere uformelle indslag – bidrog hver især med situerede fortællinger på den måde, at konteksten, i tråd med Donna Haraways begreb om situeret viden, blev betydningsfuld for den produktion af viden, som blev skabt (D. Haraway,

1988). Ved alle indslagene fungerede de materielle omgivelser – at vi var på arbejdspladsen i bilen, på cyklen, i bussen på vej hjem, i skolen eller dagsinstitutionen eller derhjemme i sofaen eller i køkkenet og lave aftensmad – som både aktualiserende men også afgrænsende affektivitet for deltagernes fortællinger. Yderligere var de pågældende deltageres livsfortællinger det, som hovedsagligt satte rammerne for samtalerne i de individuelle og de uformelle interviews. I fokusgruppe- og snaplog interviewene var det billederne og de fælles fortællingerne om objekterne på billederne, som blev centrum for samtalerne.

3.2.9. Individuelle fortællinger om forældrearbejdsliv

De individuelle interviews blev gennemført som løst og semistrukturerede livsfortællingsinterviews (Plummer, 2001), hvor omdrejningspunktet for samtalerne var erfaringer med håndteringen af arbejdslivet som småbørnsforældre. Referenceinformantinterviewene blev indledt med tegning af en tidslinje og gennemgang af milepæle i forældrearbejdslivet i forhold til børnefødsler, arbejdssituation og første institutionskontakt.¹⁰ Disse tegninger og fortællinger brugte jeg som afsæt for den videre samtale. Jeg havde – i form af en interviewguide – medbragt en liste over ting, som jeg mente var interessante at tale om på baggrund af de kvalitative indikatorer, jeg udviklede i forbindelse med litteraturreviewet (se kapitel 2 om litteraturreview). Som igangsættende spørgsmål spurgte jeg i særlig grad ind til hverdagsdilemmaerne og til erfaringsbeskrivelser af de valg, som referenceinformanterne kunne finde på at træffe, når de befinder sig i situationer, som er præget af kaos, dilemma og ubestemmelighed. Jeg spurgte også ind til erfaringer med arbejdslivsrelaterede relationer til nære familiemedlemmer, pædagoger og lærere i daginstitutioner og skoler samt chefer og andre nøglepersoner på arbejdspladsen. Samtalerne kom i den sidste del mere udtalt til at handle om håb og drømme i arbejdslivet som forælder – om vigtige livsvalg og om oplevede fravalg og om forestillinger om fremtiden. Med udgangspunkt i tidslinjen, som jeg præsenterede indledningsvist, som afsæt for fortællingen, og med de afsluttende spørgsmål, spurgte jeg til, hvordan livet med børn og arbejde blev en del af deres livsproces – dette med henblik på at kunne arbejde med de anknytninger, som den enkelte lægger i koblingen mellem arbejde og børn set i forhold til deres eget livsforløb. For at åbne for, at den interviewede kunne reflektere eksplicit over de anknytninger, som blev

¹⁰ Se vedlagte interviewguide, bilag 1

frembragt i forbindelse med samtalerne om forældrearbejdslivet, stillede jeg allersidst nogle hypotetiske spørgsmål: jeg spurgte blandt andet ind til, hvilke ændringer relateret til ægtefælle og familie, til arbejdspladsen og til institutioner og skoler, som potentielt set kunne gøre deres individuelle arbejdsliv nemmere, sjovere og bedre at håndtere, samt hvilke begrænsninger, som de fandt særligt fremtrædende. Med dette var det min hensigt, at rykke ved livsfortællingernes tilknytning til dominerende samfundsdiskurser/-strata om work life balance og 'det svære forældrearbejdsliv', som var et meget udbredt fænomen blandt alle deltagerne i undersøgelsen (Staunæs & Søndergaard, 2005, p. 67). Ved spørgeteknisk at lave nedslag i og fremreflektere den individuelle selvfortælling åbnes for analyse af nye og potentielle aspekter ved forældrearbejdslivserfaringerne. Sammen med den deleuziansk etnografiske analysefremgangsmåde, som er præsenteret i afsnit 3.3., åbnede det for at studere og knytte an til tilblivelse af småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv.

Ved interviewene var min tilgang nogle gange mere faktuel og knapt så menneskefokuseret, idet mit hovedformål med interviewene var, at samle baggrundsviden om henholdsvis organisations- og aftalemæssige rammer for forældre med små børn i de pågældende virksomheder.

3.2.10. Det materielles funktion i empiriindsamlingen

De individuelle interviews med reference- og nøgleinformanter blev alle udført på arbejdspladsen. De uformelle interviews med og observationer af pædagoger, lærere, andre forældre og børn, kollegaer, egne børn, ægtefæller og andre familiemedlemmer gjorde, at samtalerne var situerede i den tilhørende hverdagskontekst, hvor forskellige mennesker, relationer og kontekster er vævet sammen, men samtidig også går ind og ud af hinanden og på den måde indgår, som en del af dagligdagsfortællingen. Også alle mulige former for objekter såsom kontorer, billeder, arbejdspladsopbygning, legetøj, bygninger, børnefritidsaktiviteter, møbler mv. blev inddraget i den enkeltes livsfortælling – og på en måde så objekterne fungerede som midlertidige materielle og affektive hylder for nogle bestemte fortællingsområder. Nogle af disse materielle og affektive hylder anvendes i afhandlingen som æstetisk opbygning for de sceniske rammer for afhandlingens analyser, hvilket præciseres nærmere under afhandlingens afsnit 3.3. om analysestrategi.

3.2.11. Fotografiske fremstillinger af forældrearbejdslivsværdi

En af grundene til at bruge fokusgruppe- og snaplog interviews i undersøgelsen var for at frembringe empirisk funderet materiale om værdiskabelse i forældrearbejdsliv, som var knyttet til hverdagslivet og alle dets kontekster i form af begivenheder, hvor ting støder sammen og potentialitet opstår. Af samme grund mente jeg, at 'når arbejdslivspuslespillet går op' – som en optimistisk begivenhed 'starting in the middle' (af kaos) (Berlant, 2011; Kofoed, 2021) – er en bedre rammesætning, end at bede deltagerne tage billeder af helt abstrakte værdiskabelsesmotiver, fordi det afspejler deres oplevelse af det, som skal til for at kunne manøvrere igennem dilemmaer og ubestemmelighed i det moderne arbejdsliv. Samtidig guider sætningen også informanten i retning af at udstille det temporale og momentvise begivenhedssammenstød, der er afsat for det, som sker, når forældrearbejdsliv er præget af dilemma og ubestemmelighed. Puslespillet bliver således en metafor for forholdet mellem manøvrering og produktivitet, som sidenhen bliver til afhandlingens begreber om Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet (se afsnit 3.3., der gennemgår afhandlingens resultater). Jeg bad også deltagerne skrive en lille tekst (log) til hvert billede og motiv, som reflekterede det, som for dem var en beskrivende titel eller tekst for det, som sker, når arbejdslivspuslespillet går op. Alle 8 referenceinformanter blev, af mig, instrueret i at tage billeder, hvorefter de sendte billederne til mig sammen med tekststykkerne. Fra IKEA-deltagerne modtog jeg 36 billeder og logs totalt set. Fra Politiet modtog jeg 52 billeder og logs alt i alt.

Fotografier giver adgang til det potentielle

Generelt set når fotografier bliver brugt som empirisk materiale inden for antropologiske og etnografiske studier, samt organisatoriske studier, så er ideen bag det, at det giver en bedre og anderledes adgang til undersøgelsesgenstanden (Bramming et al., 2012; Mogensen, 2012; Pink, 2015; Staunæs & Bramming, 2011; Warren, 2002, 2005, 2008). Det er den tavse viden og en måde at undersøge de ting, som normalt ikke kommer frem ved andre antropologiske og etnografiske metoder og en type af viden, som er funderet i kroppen og de affektive og sansemæssige egenskaber og dermed noget, som er svært at tale og skrive om. Således er fotografier en anden slags formidling, som rækker ud over det, der er kendt fra selve sproget og skriften. Fotografier appellerer til flere af de fem sanser på samme tid og til kreativiteten.

Denne tilgang er anerkendt inden for etnografien på samme måde som inden for andre fag, hvor visuelle medier anvendes. En af hovedpointerne er at billeder bidrager med en større affektiv kraft i forhold til forskerens tilgang til feltet og dets informanter, idet hele kroppen og sansesystemet involveres i det at se på billederne: Warren (2002) kalder dette en sensuel metode, som etablerer et erfaringsmæssigt nedslag. Med muligheden for at ramme forskerens krop – og ikke kun pragmatiske og fornuftsrelaterede studieelementer – bliver det visuelle et redskab til at se det, som ikke umiddelbart fremgår og som fremstiller genstandsfeltet på en mere vitaliserende måde i tråd med Raffnsøes begreb om æstetisk erfaring (som gennemgås i afsnit 3.3. om analysestrategi).

Autofotografering – om at tage billeder selv

Auto-fotografi – hvor billederne tages af informanten selv – er ifølge Warren (2005) en produktiv adgang til potentialiteter og tavs viden, idet det er et udtryk for, at forskerens og feltets tilgang til undersøgelsesfeltet mødes og bliver til en sammenstødende stemme fra undersøgelsesfeltet. Auto-fotografi har i særlig grad været anvendt blandt udsatte grupper og minoriteter samt børn, som kan have udfordringer i forhold til at udtrykke sig med ord. Ifølge Staunæs (2001) er der, med snap-logs, ikke tale om en nem løsning eller en hurtig omvej til vigtig viden om undersøgelsesfeltet, men i højere grad en metode, som kræver meget nøje vurdering af hensigtsmæssigheden sammen med praktisk føling med de særlige specifikke sammenhænge, som gør sig gældende for et specifikt undersøgelsesfelt. I forhold til afhandlingens undersøgelsesfelt henover dilemmaer og ubestemmelighed i forældrearbejdslivet, har det især været hensigtsmæssigt at anvende auto-fotografi metoden, idet dilemma og ubestemmelighed per se er svært at kortlægge. Når det er sagt, så blev den mere analytiske del af arbejdet med metoden en større udfordring i forhold til at gribe det mellemrum, der ligger imellem det, som er repræsenteret på billedet, og det som rækker ud i mod noget potentielt og noget, som er 'mere' end det som lige umiddelbart fremgår på billedet. Dette ledte mig til at lede efter svar hos Deleuzes og tilblivelsesontologien, for at komme uden om den repræsentative tanke. Denne analysestrategiske fremgangsmåde uddybes yderligere i afsnit 3.3. om afhandlingens analysestrategiske tilgang til empirien.

I det følgende præsenteres, den måde som snaplog forløbet foregik i forhold til afhandlingens undersøgelsesfelt – forældrearbejdsliv blandt politibetjente og butiksansatte i IKEA.

Kameraet som hybrid mellem menneske og maskine

Det som sker, når et kamera bliver fremlagt for informanter i et forskningsfelt, kalder Bramming og Staunæs (2011) 'en cyborg' – en slags hybrid mellem menneske og maskine – en ny aktør mellem informant og kamera – 'informant-med-kamera'. Denne 'cyborg aktør' har ifølge Bramming og Staunæs mulighed for at ændre magtrelationerne i undersøgelsesfeltet. I den sammenhæng bruger de en særlig empirisk intensitet forbundet med en empirisk undersøgelse blandt skolebørn og minoriteter, hvor en etnisk dreng bruger kameraet som en slags 'våben', idet han tager et billede af sin lærer med det udleverede kamera i forbindelse med en ophedet irettesættende situation mellem læreren og den pågældende elev. De kalder det, at han 'skyder tilbage' på læreren. Læreren bliver meget vred, og eleven løber væk, men det at drengen gør, som han gør, gør det, ifølge Bramming og Staunæs, tydeligt, at læreren er under observation, hvilket tvinger ham til at tænke over sin rolle og væremåde i forhold til eleven. Med Deleuzes begivenhedsbegreb (jf. afsnit 3.3.) kan det, i forlængelse heraf, betragtes som om, at det, at der indtræffer en begivenhed, som er anderledes end det, der plejer at ske, og som får tingenes færden til at ændre kurs og blive til noget andet, end det de var før – hvorved kameraet og drengens valg om at tage et impulsivt billede af sin lærer – bliver til noget, som man kunne kalde 'cyborgbegivenhed' – og som er det, der får læreren til at ændre kurs.

I min forskning blandt butiksansatte og forældre oplevede jeg ikke denne form for impulsive ændringsmekanismer på samme voldsomme og øjeblikkeligt banebrydende måde, som det fremlægges i Bramming og Staunæs' eksempel. I mit studie er der lagt op til en mere langstrakt proces, hvor der i højere grad er tale om, at kameraet understøtter og affirmerer de mekanismer, som allerede eksisterer, men som har potentiale til at blive noget andet i samspil med forskellige andre former for empiri.

Produktion og aflevering af billeder og blogs

Til min store overraskelse var der ingen af de otte referenceinformanter – hverken i politiet eller i IKEA – der var skeptiske over for det forhold, at jeg bad dem om at tage billeder af deres arbejde og/eller familie, som potentielt set kunne udstille anonyme ting, som ikke nødvendigvis vedkom deres arbejdsplads (eller mig, for den sags skyld). Der var gennemgående stor begejstring og entusiasme forbundet med opgaven og flere spurgte ind til, hvilke perspektiver, som potentielt kunne være relevante. Jeg gjorde her meget ud af ikke at komme med meget

specifikke eksempler på, hvad det kunne være, men jeg lagde i højere grad vægt på at klargøre vigtigheden forbundet med, at billederne skulle reflektere deres erfaringer med at 'arbejdslivspuslespillet går op', og at det var ganske frivilligt for dem at vælge, hvilke motiver, de mente, der ville udtrykke denne affektive tilstand. Så nu var det blot op til 'informanter-med-kamera' og 'cyborgbegivenheder' at producere empirisk materiale til studiet af forældrearbejdsliv med henblik på at opnå den ønskede 'mere-effekt' sammen med resten af projektets metoder.

En af projektdeltagerne afleverede billeder få uger efter udlevering. Resten af deltagerne måtte jeg rykke et par gange op til fokusgruppemøderne, hvor billederne skulle anvendes som arbejdsmateriale. Alle billederne fra hver enkelt referenceinformant blev sendt til mig fra hver enhed på en gang med tilhørende logs. Nogle havde gjort rigtig meget ud af det og lavet power point præsentationer med mange billeder og flere linjer af tekst, hvor andre gik mere enkelt til opgaven og sendte få eller et billede med enkeltordsbeskrivelser eller korte sætninger. Det hele forløb meget ukompliceret, hvilket gjorde det klart for mig, at metoden rent dataindsamlingsmæssigt var ret ligetil i den fagkreds, som projektet blev udført i, sammenlignet med fx Mogensen (2012), som udtrykker, at snap-log arbejdet med postmedarbejdere ikke er 'straight forward business' på grund af manglende overholdelse af aftaler og interesse for forskningsprojektet i det hele taget. Billedprocessen havde blandt seks af de otte referenceinformanter hos henholdsvis IKEA og Politiet igangsat en meget positiv energi og et stort engagement i forhold til at fortælle mig om deres positive følelser forbundet med billederne. Jeg vil ikke karakterisere de to sidste som negative eller modarbejdende, men i højere grad nok bare almindeligt høflige og dannede – og i nogen grad indifferente i forhold til snaplog-delen af projektet. Hvorom alting er, så havde jeg en oplevelse af at have krydset en større bro, da alle billederne var i hus og fokusgruppemøderne var lagt i kalenderen. Næste udfordring var dermed at finde ud af, hvad jeg skulle gøre med billederne af fx blomster, jordbærkage, pølsehorn, børn der er syge, laver lektier eller ser Disney sjov, familieudflugter og ure. Jeg vil uddybe denne proces i det følgende, hvor udvalgte billeder fra fokusgruppemøderne præsenteres som eksempler på de tematiske analytiske kategorier, som fokusgruppemøderne var organiseret rundt om:

Tema: Tid

Blogtekst: "Inden aftensmaden - i godt humør klokken er lidt over 20"

Tema: Afslapning

Blogtekst: "Familiehygge i skoven"

Tema: Nærhed

Blogtekst: "Søskendekærlighed"

Tema: Æstetik

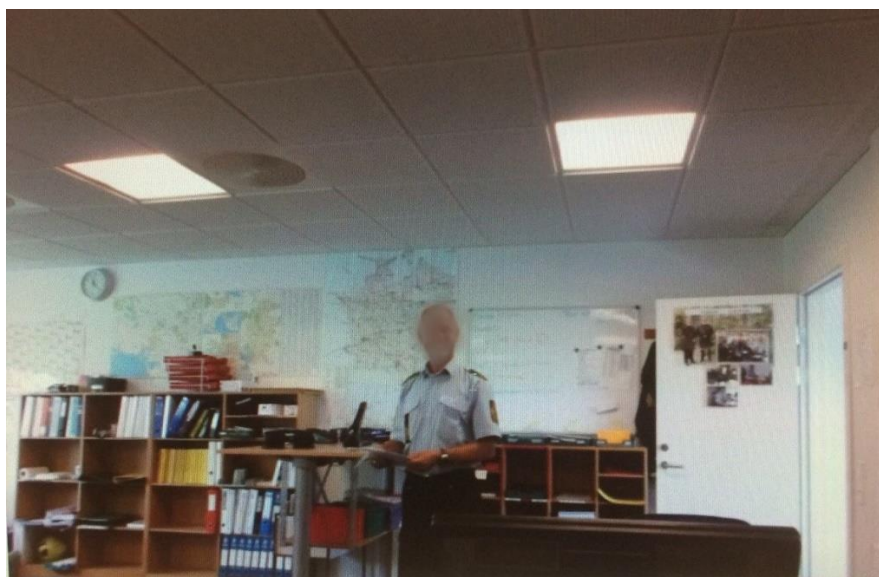
Blogtekst: "Fars fødselsdag"

Tema: Rutiner

Blogtekst: "På vej til børnehaven"

Tema: Underholdning i arbejdstiden

Blogtekst: "Skør sjov kollega"

Tema: Tid & mad

Blogtekst: "Når masseproduktion af pølsehorn i weekenden giver luft i hverdagen"

Tema: Forpligtelser over for institutioner

Blogtekst: "Arbejdslørdag i vuggestuen, flere forældre, samme bekymringer"

Tema: Ferie & weekend

Blogtekst: "Tid til morgenhygge i weekendsengen"

Tema: Hyggelige begivenheder

Blogtekst: "Når min kone giver mig lov til at tage til London og se fodbold"

Tema: Pasning ved sygdom

Blogtekst: "Pasning hos Mormor har altid været sjovt"

Udvikling af analytisk styring af snap-log empiri via tematisering og fokusgruppeinterviews

Snap-logs'ne var den sidste del af min undersøgelse efter enkeltinterviews og observationer, så jeg havde allerede et forholdsvist stort kendskab til deltagerne, da jeg modtog alle billederne. Jeg havde hørt om deres arbejdsliv, set hvordan de arbejdede, mødt deres samlever og flere andre familiemedlemmer og opholdt mig i deres børns institutioner og skoler. På den måde indeholdt flere af motiverne på billederne velkendte objekter og mennesker, så det var en større udfordring for mig mentalt at få skubbet billederne forbi den typiske repræsentative logik forbundet med tings commen sense-agtige betydning – for at få en fornemmelse af, hvordan billederne og teksten kunne relateres til værdiskabelse for fuldtidsarbejdende forældre i det moderne arbejdsliv på en merproducerende måde, end interviewene og observationerne allerede havde gjort. Jeg arbejdede derfor videre med snap-logs'ne i fokusgruppeinterview, hvilket er almindelig praksis i arbejdet med snaplogs (Bramming et al., 2012; Mogensen, 2012; Warren, 2005).

Jeg satte således to fokusgruppeinterviews op – et blandt de fire deltagere i IKEA og det samme i Politiet. Det var mit mål selv at have en tilbagetrukket og iagttagende rolle, hvor deltagerne skulle uddybe og forklare sammenhænge mellem billeder og tekst. Op til møderne havde jeg grupperet billederne tematisk og havde yderligere planlagt nogle få spørgsmål med det formål at facilitere samtale og uddybelse. Først var billederne anonyme, og vi arbejdede udelukkende henover de temaer, jeg havde grupperet dem og logs'ne i. Temaerne, som jeg havde givet navnene 'Afslapning', 'Nærhed', 'Æstetik', 'Rutiner' og 'Underholdning i arbejdstiden', 'Tid og mad', 'Forpligtelser over for institution og skole', 'Ferie og weekend', 'Hyggelige begivenheder', 'Pasning ved sygdom' og 'Tid', gav anledning til samtale og genkendelser, modsigelser, tilføjelser og stor begejstring i rummet under begge fokusgruppeinterviews. Efter at have drøftet temaerne i fokusgruppen forklarede hver enkelt billedes fotograf, hvad billedet reflekterede, og hvad det var i billedet, der gjorde, at 'puslespillet gik op' samt, hvad der skete i processen, med fotografen, i det øjeblik, hvor billedet blev til. Og henover disse samtaler skabtes, i rummet, helt sikkert, den mer-værdi jeg ledte efter i mit eksperiment med udvikling af nye begreber for, det som sker, når småbørnsforældre *gør* arbejdsliv. På begge fokusgruppe møder – i IKEA og hos Politiet – stod det frem, hvad der sker, når arbejdsliv blandt småbørnsforældre ikke blot er en slags selvledelsesmetode – men i høj grad også en særlig slags

selvledende produktivitet, som ser ud på nogle helt særlige måder – når det handler om at producere arbejdsliv.

3.2.12. Opsamling Deleuziansk Etnografi II

Deleuziansk Etnografi II er den del af Deleuziansk Etnografi, der danner rammen om undersøgelsens empiriindsamling. I denne del af metoden diskuteres og defineres afhandlingens metodiske empiriindsamlingsværktøjer. Deleuziansk Etnografi II er sat op som en forskerfortælling, der, i første person, udstiller den erfaring, som jeg, som forsker, har haft med hele feltundersøgelsesprocessen – udstillet som en fortælling. Først behandles adgangen til empirien gennem etnografi og den situerede forskerkrop, hvor forskeren som deltager bliver en uundgåelig del af undersøgelsen. Dernæst udlægges undersøgelsesdesignet, som er et maximum variation case-design, der går både i dybden og i bredden med otte referenceinformanter – fire fra henholdsvis IKEA og Politiet, som hver især består af en kombination mellem skilte og samlevende mænd og kvinder, som alle er fuldtidsarbejdende og har børn under 12 år. De otte referenceinformanter udgør afhandlingens vindue til feltundersøgelsen af småbørnsforældre og arbejdsliv. Case-designet tager desuden højde for forældrenes forskellige livskontekster og er derfor delt op, så forskningen foregår både på arbejdet og hos familien og fritidsaktiviteter. Dette er for at få mulighed at undersøge, hvilke former for værdi, der potentielt set kan opstå og blive til henover grænserne for forældrenes arbejdsliv og familieliv, og som ikke almindeligvis undersøges. Feltundersøgelsens konkrete metoder består af informantinterviews, jobobservationer, familieobservationer, etnografiske interviews, snap-logs og fokusgruppeinterviews. Sammenlagt har den empiriske indsamling og undersøgelse varet 700 timer inklusive litteraturreviewet. Afsnittet kommer også ind på, hvordan det kan være udfordrende, at rekruttere deltagere til et studie, som bevæger sig henover grænserne for arbejde og familieliv; og på, hvordan personfølsomme data bør behandles i henhold til GDPR-lovens 7 principper, og om hvordan man, som forsker, bør være opmærksom på forskellige andre etiske fordringer, der tager højde for og reflekterer over, hvorvidt man i forskningsprocessen kan komme til at gøre skade på feltet, samfundet eller enkeltpersoner. Afslutningsvist gennemgås snap-log processen og de tematiseringer af referenceinformanternes billeder og blogs, som danner grundlag for organiseringen af snap-log empirien og det analytiske arbejde med de uddybende fokusgruppeinterviews, som skal pege ind i afhandlingens analyser.

3.3. Deleuziansk Etnografi III – analysestrategi

I dette kapitel præsenteres afhandlingens analysestrategi. Analysestrategien er den tredje og sidste delkomponent i Deleuziansk Etnograf og det afsnit, som rammesætter afhandlingens forhold mellem teori og empiri og dermed den strategi, som afhandlingen har for analyserne. Analysestrategien består af to plan: et makroanalytisk plan, som sætter scenen for den empiriske analyse, samt et mikroanalytisk plan, hvor empirien affirmativt udstiller det potentielle ved småbørnsforældres manøvreren i det moderne arbejdsliv, der hvor skizoanalytisk-funderet værdi bliver til (se afsnit 1.3.4. i indledningen, der præsenterer afhandlingens værdibegreb). Afhandlingens makroanalytiske plan bygger på ideen om kulissen som æstetisk scenisk ramme for empiriens performativitet og er inspireret af filmen 'Sange fra anden sal' af Roy Andersson fra 2000. Det mikroanalytiske plan udstiller fire forskellige cases (Flyvbjerg, 2011) af empiriske affirmationer af udvalgte referenceinformanters æstetiske erfaring med arbejdsliv. Disse fire cases, som afhandlingen kalder Deleuzianske sange, sætter fokus på, hvad der sker, når småbørnsforældre oplever sammenstød mellem begivenheder, der er præget af dilemma og ubestemmelighed i det moderne forældrearbejdsliv, og hvorledes disse begivenhedssammestød også transformeres og bliver værdiskabende, når småbørnsforældre Arbejdslivsmanøvrerer og skaber Arbejdslivsproduktivitet. Når afhandlingen arbejder på det mikroanalytiske plan får den øje på Folden fra Gilles Deleuzes forfatterskab. Folden anvendes med henblik på, mikro-teknisk og teoretisk, at tydeliggøre og understøtte, det som sker, når småbørnsforældres manøvrerer i modsætninger og samtidig skaber værdi. Til det formål operationaliseres affirmationen af forældrearbejdslivet henover Deleuzes begreb om Folden, som analysestrategisk tankefigur for de to slags analytiske momenter i hver af de fire deleuzianske sange: 1. replikker præsenteret som fortætning, der er en meningskondenserende sammenskrivning af den samlede empiri, som er knyttet til den pågældende referenceinformants arbejdslivserfaring (Frandsen, 2004; Kofoed, 2004); 2. og den foldaffirmative læsning af den udvalgte referenceinformants arbejdslivserfaring, der analytisk, via Foldens komponenter, udpeger, hvordan referenceinformanten Arbejdslivsmanøvrerer og skaber Arbejdslivsproduktivitet i sammenvævningen med affektivitet og materialitet forbundet til forskellige strata-begreber, herunder også det som afhandlingen kalder Work Life Shadow, Forældreansvarsfigurer og Divployment.

Kombinationen af fortætning og læsning af fortætning er inspireret af Jette Kofoed og Christine Mølgaard Frandsen, som begge arbejder antropologisk med empirien gennem fortætning (Frandsen, 2004; Kofoed, 2004). Jette Kofoed beskriver, med udgangspunkt i antropologen Kirsten Hastrup (Hastrup, 1999), hvordan arbejdet med analyse går ud på at lave nødvendig reduktion – nødvendig reduktion i betydningen kondensering af virkelighedens flygtige karakter. Virkeligheden er fyldt med flygtighed og mylder, som gør, at det bliver nødvendigt at fortætte episoder og forhold (Kofoed, 2004, p. 64). Analyserne bliver på den måde til i mødet mellem empirien og teorien, som gensidigt informerer hinanden, hvorved analyserne er opstået gennem gentagne frem og tilbagelæsninger af det empiriske materiale. Analyserne fremstilles således, i afhandlingen, som en fortættet fortælling og analyse af empiriens mylder og flygtighed. Den affirmative læsning af fortætningen lægger sig i afhandlingen op ad Frandsen (2004), som bruger fortætningen som tekstmæssigt genstandsfelt for analysen af empirien. Denne afhandlings fortættninger er generelt set længere, end de fremstår hos både Frandsen og Kofoed. Dette skyldes, at de, udover at analysere referencepersonens arbejdslivsmanøvreringsstrategi, også forsøger at vise de mange sammenvævninger, som denne form for selvhåndtering er en del af – med udgangspunkt i empiri fra afhandlingens feltundersøgelse, som spænder over forholdsvis mange forskellige empiriske lokationer på samme tid. I det følgende gennemgås de analysestrategier, som afhandlingen trækker på i eksperimentet med at udstille denne multifacetterede fortælling om småbørnsforældre og moderne arbejdsliv.

3.3.1. Makroscenesættelse af analyserne igennem *Sange fra anden sal*

'Sange fra anden sal' er titlen på en Cannes-prisbelønnet film fra 2000 af den svenske instruktør Roy Andersson. Filmen var – for sin tid – en film som ikke lignede noget, som tidligere var set. Stilistisk set er filmen artistisk bygget op med et galgenhumoristisk budskab, der fra Roy Anderssons side peger på det, som han ser som vores civilisations sidste krampetrækninger.

Filmen er bygget op omkring 46 adskilte scener filmet med et kamera, der står helt stille. Scenerne i filmen er udformet som tableauer eller en slags levende malerier og still-billeder (filmens sange), som er meget enkle og stilrene. S sammensætningen mellem de absurde og surrealistiske situationsbilleder, Roy Andersson tegner for sine forpinte helt almindelige

mennesker i helt almindelige hverdagssituationer, og den overforenklede stil, skaber en stor kontrastfuldhed hele filmen igennem. Denne forpinthed og kontrastfuldhed peger på temaer som fremmedgørelse og meningsløshed, hvilket kommer til udtryk gennem helhedsindtrykket, der er bærende for filmens budskab i højere grad end enkeltdele, som også kan stå alene og fortælle en personlig indkapslet historie: fx om en tryllekunstner, der skal optræde med det traditionelle oversavningsnummer og kommer til at save manden i kassen i maven, så manden bliver syg og må på hospitalet. En far mister kontrollen og råber i fortvivlelse, da han besøger sin voksne søn på et psykiatrisk hospital, hvor sønnen er indlagt, fordi det eneste, han kan, er at recitere digte – og faren forvises gentagne gange fra hospitalet på grund af dårlig opførsel. En bureaukrat fyres og kaster sig ned på gulvet og holder fast i chefens bukser og slæbes derfor efter chefen, som forsøger at gå og kaste manden af sig. I metroen synger alle passagerer pludseligt en samstemmig klagesang, og mand og kone i nattøj diskuterer mandens pludselige fyring i sengen, før de skal sove.

Sammensætningen af de 46 tableauer udgør Roy Anderssons triste og mørke, men samtidig humoristiske, manifest over den måde, som han ser samfundets moralske, menneskelige, sociale, religiøse og politiske tendenser i år 2000 – det moderne arbejdslivs absurditeter, som mennesket på en galgenhumoristisk måde selv har skabt. Roy Andersson udtrykker dette på følgende måde:

”På en måde kan man sige, at filmen er en metafor for – eller en abstraktion over – nogle ting, som findes i vort samfund nu. Mine personer er på vej, men de ved ikke, hvor de er på vej hen..... Og hvor de kommer fra? Ja, det ved de nok. Man kommer fra sin historie. Men hvilken historie, personerne skal ind i, det ved de ikke. Og det gør vi nok heller ikke i virkeligheden. Filmen beskriver en negativ udvikling i Sverige. Solidariteten er faldet sammen, og det moralske værdisystem bliver for hver dag mere og mere udleveret til markedet. Jeg tror, at det stimulerer et narcissistisk livssyn: Man er bare optaget af sig selv og sine allernærmeste – de andre kan vi tillade os at udbytte til døde. Men narcissismen leder også til en slags nihilisme, hvor man overhovedet ikke tager ansvar for fremtiden, men bare selvoptaget lever i nuet. Humoren i filmen er egentlig ikke så planlagt. Humoren kommer af sig selv. Den kommer i genkendelsen. En vigtig faktor, når det gælder komik og humor, er sandhed. Hvis det føles falsk, bliver det ikke morsomt. Men

hvis det føles sandt og træffende, hvis man rammer hovedet på sømmet, kommer genkendelsen og dermed genkendelsens glæde. Det ville ikke fungere, hvis ikke vi mennesker er så ens. Vi genkender nemlig ikke bare os selv, vi forstår også, at andre genkender samme sag. Provokationen kommer også næsten automatisk. Der er selvfølgelig en bevidst polemik – en satire – i flere scener, men det er især måden, filmen er lavet på, som provokerer. Det er scenernes komposition eller gestaltning. Mennesket afbildes hele tiden sammen med sit rum, og den dimension skaber en følelse af udelukkelse. Man har ingen beskyttelse, man er blevet gjort nøgen, og det føles lidt ubehageligt. Men sandheden er, at vi har et rum omkring os hele tiden. Og når man ser rummet tydeligt beskrevet sammen med mennesket, så bliver mennesket lille, lidt tragisk og naturligvis også morsomt. Jeg er glad for at filme soveværelser: Soveværelset er egentlig et diskret rum, og at gå ind i menneskers soveværelse er at gå lidt for langt. Det er provokerende. Men jeg er først og fremmest inde i soveværelserne, fordi menneskerne i filmen ikke kan sove. I stedet sidder de på sengen og tænker på, hvad der er sket i dag, og hvad der skal ske i morgen. De funderer, og de er forvirrede.” (Ekko magasin, 2003)

Roy Andersson arbejder således i begivenhedernes situerede modus ved at afbillede begivenhederne der, hvor de udspiller sig i et særligt rum. Det samme som binder denne afhandlingens mikro- og makrodel sammen, er arbejdet henover begivenheden som objekt. Ideen om *Sange fra anden sal* skaber rum til at iscenesætte begivenheden og Deleuzes ide om *Folden*, som arbejder i begivenhedens iscenesatte rum. Når dette i analyserne handler om småbørnsforældre og arbejdsliv, så er de fire analyseafsnit hver især iscenesat i et rum (fra feltundersøgelsen), hvor referenceinformantens manøvrering i ubestemmelighed og dilemmaer bliver organiseret i et sammenstød af modsatrettethed mellem krav og lyst (inkompossibilitet/indfoldning), som transformeres gennem de valg, som referenceinformanten går videre med, når han/hun gør det umulige og vælger til uden at vælge fra (udfoldning). Foldprocessen har ikke nødvendigvis noget start og slutpunkt i afhandlingens analyser. De er nedslag i empirien – på samme måde, som Roy Anderssons fortællinger i *Sange fra anden sal* er et udsnit at nogle menneskers liv på nogle udvalgte tidspunkter, som lige så godt kunne have haft alle mulige andre mennesker og settings med. Det som gør, at sangene i

Roy Anderssons film ligner afhandlingens fire sange, er, at de alle sammen handler om mennesker, der manøvrerer i livets kaos henover begivenheder, kroppe, materialitet og affektivitet, som ikke umiddelbart har nogen logisk sammenhæng, og som de, på uundgåelig vis, selv er medproducenter af samtidig med, at de kontinuerligt må træffe valg, der er præget af konflikt imellem krav og lyst – en disciplin af begivenhedssammenstød, som Gilles Deleuze også arbejder med.

3.3.2. Omkring begivenheden – ansigt til ansigt med kaos

Ifølge Deleuze bliver begivenheder produceret i kaos – i en kaotisk flertydighed (multiplicitet), men kun på betingelse af, at en eller anden form filter kommer imellem kaos og den pågældende begivenhed (Deleuze, 1993, p. 76). Et filter i kaos er Deleuzes billede på den måde, som mennesker organiserer sig og producerer selvhåndteringsstrategier, når de oplever konflikt imellem krav og lyst: de skaber et mentalt filter, som de bruger til at manøvrere efter, når deres verden umiddelbart står frem som usammenhængende i forhold til den pågældende normative verden, som de omgiver sig med. Dette mentale filter er momentalt og drevet af det affektive tempo, som opstår af kaos i mellemrummet mellem krav og lyst (min læsning). Filteret er dermed et produkt af konflikten mellem krav og lyst, som fx udspiller sig, når småbørnsforældres arbejdstider ikke harmonerer med deres mulighed for at hente deres børn tidligt fra institution. Småbørnsforældre skaber filtre i kaos, når de nødvendigvis er kastet ud i at manøvrere i arbejdslivets dilemmaer og ubestemmelighed. I afhandlingen kaldes dette momentale filter for Arbejdslivsmanøvrering, og den værdi som Arbejdslivsmanøvreringen kaster af sig, kalder afhandlingen for Arbejdslivsproduktivitet.

Deleuze præsenterede begrebet 'begivenhed' i bogen 'The Logic of Sense' fra 1990 med det formål at skabe begreber for det, der bliver produceret i det øjeblik, hvor to eller flere forskellige slags kræfter støder sammen (Deleuze, 1990). Begivenheder er iboende ændringer forbundet til ting og elementer, som eksisterer latent som noget virtuelt – dvs. underliggende muligheder – som potentielt set kunne blive til som en aktualiseret begivenhed i sammenstødet mellem forskellige ting eller elementer. Et eksempel på dette kunne være: At træet 'grønnes' – træet *gør* – det bliver ikke grønt, men det grønnes i sammenstødet mellem temperaturer,

årstider, biologi osv. Deleuze beskriver denne proces som en 'transformation', der eksisterer henover tid og rum – men som, på trods af sin abstrakte form, kan beskrives sprogligt.

En begivenhed er ikke en afbrydelse af noget eller en måde, som noget har været på gennem kortere eller længere tid, men nærmere en markering og en aktualisering (en udpegning) af en given tilstands transformation – en udpegning af, hvad der sker, når 'noget' ændres i transformation. En begivenhed er således hverken en start eller en slutning på noget – en begivenhed er 'i midten'. En begivenhed har derfor hverken et start- eller et slutpunkt. Begivenheder, med Deleuze, er dynamiske ændringer. Begivenheder er tilblivelse. Tilblivelse, transformation, ændring i bevægelse, er således ikke, som betegnelserne på sin vis antyder, at noget bestemt bliver til. Tilblivelse er et infinitiv, en gøren – en bevægelse gennem begivenheder, hvor begivenheden viser lige netop det momentvise punkt, en udpegning, en holden fast i noget bevægeligt, hvor begivenheden lige akkurat bliver en momentvis intensitet, og hvor noget (værdi) produceres inden bevægelsen, transformationen og tilblivelsen, fortsætter sin kontinuerlige rejse på vej imod tilblivelsen til 'noget andet'.

Med tilblivelsesteorien har Deleuze ikke kun fokus på noget materielt producerende, som fx noget som skabes maskinelt. Deleuzes fokus er samtidig på den filosofiske og tankemæssige kraft, som kan ligge bag ved kreativiteten, og på det som sker, når tanken sættes fri til at være skabende og dermed faciliterende for at få øje på og udpege øjeblikke, hvor nye kræfter, tanker eller ting bliver til på måder, hvor der måske ikke engang findes begreber for det, ligesom der i forskningen ikke findes begreber for det, som småbørnsforældre gør, når de gør småbørnsforældrearbejdsliv. Ikke dermed sagt, at Deleuze mener, at så længe man tænker, så er man skabende af kreativitet og produktivitet, men nærmere at tænkning og kreativitet bliver til på samme tid. Deleuzes teori om begivenheden er således et begreb, der rummer den ideoende kreativitet i menneskets tanke, og en måde at udfordre mennesket til at tænke på nye og anderledes måder. Men først og fremmest er det en opløftende måde at skabe rum for at vise, at alting er foranderligt – ingenting sidder for evigt fast i krydsfelter og fastlåste problematiske greb, som ikke kan låses op igen. Deleuze-tankens er frigørende på den måde, at den med sin ambition om at udpege begivenheder i produktiv tilblivende bevægelse, gør menneskets tænkning til en begivenhed i sig selv, idet Deleuze med disse redskaber faciliterer menneskets mulighed for at favne og imødekomme kaos og rothed (messiness) og således potentialet ved livets mange specielle små øjeblikke af potentialitet. Det er begreber for, hvad

der sker, når småbørnsforældre producerer arbejdsliv i krydsfeltet mellem modsatrettede kræfter, som denne afhandling vil *gøre* ved at lave nedslagspunkter i empirien, der hvor dens intensitet *gør* noget særligt 'noget', som er på vej til at blive til 'noget andet', i livet som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv. Til dette formål benyttes Deleuze's billede på Folden.

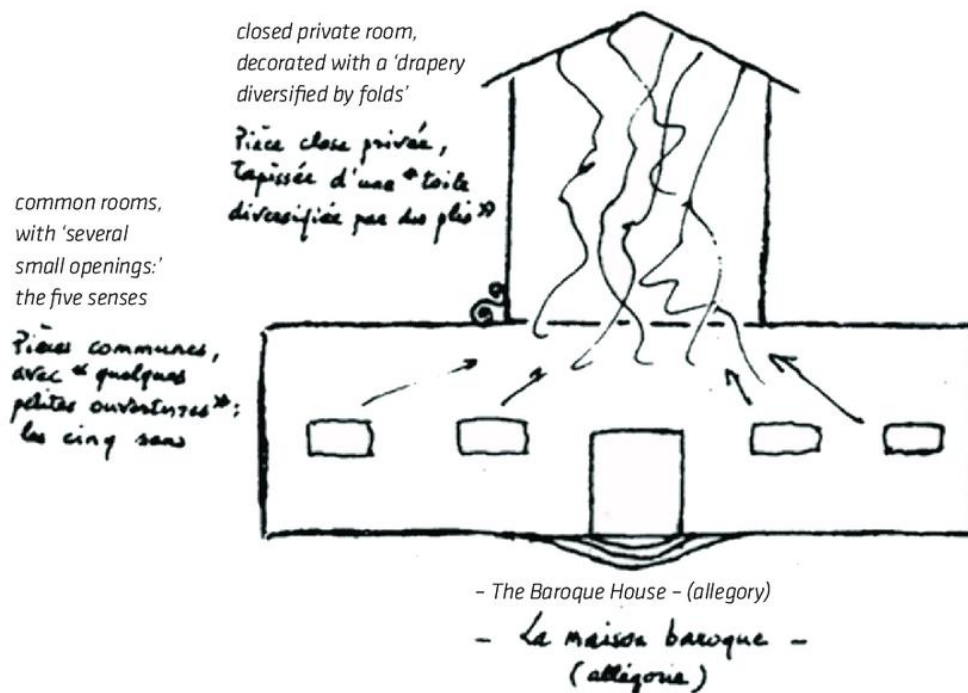
3.3.3. Mikroanalytisk affirmativ læsning med Folden som tankefigur

Empirien præsenteres mikroanalytisk gennem fortætninger af den indsamlede data opstillet filmisk i en kulisse, som via Deleuzianske sange fortæller en historie om værdiskabelse for småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv gennem fire forskellige still-billeder af, hvad der sker, når problemorganisering transformeres til arbejdslivspraktik. Disse still-billeder præsenteres gennem sang 1-4. Hver sang er et analytisk moment af småbørnsforældre, som praktiserer mellemrumspraktik ved at manøvrere i det moderne arbejdsliv (Arbejdslivsmanøvrering) og *gøre* værdiskabelse (Arbejdslivsproduktivitet).

At tænke i folder – ganske enkelt kompliceret.....

I bogen 'The Fold. Leibniz and the Baroque' fra 1993, som er Tom Conleys oversættelse af Deleuzes orginaltekst 'Le Pli. Leibniz et le baroque' (Deleuze, 1988b) trækker Deleuze blandt andet på arkitekturen, når han undersøger og gennemgår detaljerne ved det tænkeapparat, han kalder Folden. Først og fremmest bruger Deleuze billedet af et to-etage barokt hus til at definere forholdet mellem 'the pleats of matter' ('mellemværendets læg' (læg som på bukser)) og 'the fold of the soul' ('sjælens folder'). For det andet, så bruger Deleuze i teksten de separerende og samlende kvaliteter ved barokkens arkitektur, når han beskriver Folden – dette gælder i særlig grad forholdet mellem yderside og inderside. Som en tredje ting, så er de uddybede topografier ('landkort') ved barokkens arkitektur et håndgribeligt eksempel på materielle folder og en søgen efter et udtryk for uendelighed (Livesey, 2012, p. 109).

Barokhuset er skitseret billedeligt nedenfor i figur 3.4.

Figur 3.4.: Folden og Barokhuset (Deleuze, 1993)

Med begrebet Folden med Leibniz's insisteren på et 'stof' (matter), giver Deleuze muligheden for at tænke rækkefølgen på ting og begivenheder på måder, som ikke er bestemt af dualisme. Her er distinktionen mellem sindet (forstanden) og kroppen skabt af en slags stof, som kan folde sig selv med henblik på at komme til at erkende. Stof uden for sindet erkender ikke. Ind- og udfoldningerne gør, at relationen mellem den indre og den ydre verden bliver til. Modsat kroppen er sindet stof, der følger med – et indvendig som ikke reagerer direkte på den udvendige verden. Ifølge Deleuze kan dette 'vedhæftede' stof ses som en slags teater – et teater hvor der sker tænkning, forestilling og refleksion. Han kobler denne type teater til bl.a. den barokke arkitektur og kunsten, som han mener kan iagttages fold efter fold (Deleuze, 1993, p. 33).

Begivenheder i Folden

Begrebet begivenhed (event) er, som nævnt, Deleuzes sprogliggørelse, af det som produceres øjeblikkeligt og er iboende i interaktioner mellem forskellige slags kræfter (Deleuze, 1990). Begivenheder er ændringer, der er iboende i et sammenløb af enkeltdele eller elementer, som

bliver ved med at være til som rene virtualiteter – dvs. iboende muligheder. Begivenheder adskiller sig, ifølge Deleuze, kun når de aktualiseres i en krop eller en tilstand. Stagoll (2012) sammenligner i den forbindelse begivenheden med det stoiske begreb 'lekta': som immaterielle transformationer, der eksisterer udover den tidslige og rummelige verden (spatiotemporale verden), men som ikke desto mindre kan udtrykkes gennem sprog (Stagoll, 2012, p. 90). En begivenhed er således ikke en bestemt tilstand eller en happening i sig selv. Begivenheden er noget potentielt, som er iboende i et bestemt sammenløb af kræfter. Deleuze (1993) udtrykker dette forhold ved hjælp af musik til en koncert, hvor en event bliver til gennem mange forskellige lyde, tilstande og kroppe, der støder sammen og momentalt skaber en særligt intensitetsbegivenhed – som ganske vist opstår momentalt, men som samtidig kan være både kort eller langstrakt i tid, hvilket Deleuze udtrykker på følgende måde:

"A concert is being performed tonight. It is the event. Vibrations of sound disperse, periodic movements go through space with their harmonics or submultiples. The sounds have inner quality of height, intensity and timbre. The sources of the sounds, instrumental or vocal are, are not content only to send the sounds out: each one perceives its own, and perceives the others while perceiving its own. These are active perceptions that are expressed among each other or else prehensions that are prehending one another: 'Firstly the solitary piano grieved, like a bird abandoned by its mate; the violin heard its wail and responded to it like a neighboring tree. It was like the beginning of the world...' The origins of the sounds are monads or prehensions that are filled with joy in themselves, with an intense satisfaction, as they fill up with their perceptions and move from one perception to another. And the notes of the scale are eternal, pure Virtualities that are actualized in the origins, but also pure Possibilities that are attained in vibration or flux." (Deleuze, 1993, p. 80)

I citatet udfolder Deleuze, hvordan begivenheden ikke er en afbrydelse af en kontinuerlig tilstand. Der er nærmere tale om, at tilstanden er udgjort af begivenheder, som, når de bliver aktualiseret, markerer ethvert øjeblik i tilstanden som transformation – og hvor Folden som tankefigur bliver et billede på denne transformationsproces. Overført til småbørnsforældre og arbejdsliv betyder dette, at krav og lyst kan møde hinanden momentvist (aktualiseres) i en organiserende problematisering, fra erfaringen med at arbejdsliv og familieliv ikke hænger

sammen. Men når dette sker, så vil den affektive kraft fra mødet uvilkårligt også igangsætte en proces, som transformerer problematiseringen til æstetisk erfaring, når småbørnsforældre gør det umulige og vælger til uden at vælge fra.

Infleksioner

Til trods for at Folden er et gennemgående begreb i Deleuzes arbejde, så er Folden særligt brugt i de bøger, som beskæftiger sig med Michel Foucault og Gottfried Wilhelm von Leibniz. I begge tilfælde er Folden udviklet i relation til en anden forfatters arbejde. På den måde så bliver det en slags foldning eller dobling af Deleuzes egne tanker ind i en anden forfatters tanker. Således gør Deleuze, som nævnt, med Folden tanken selv til en gådefuld fold og en instans, som han kalder 'forces of the outside' (udefrakommende kræfter), som folder indersiden.

Med begrebet Folden giver Deleuze derfor også mulighed for at tænke kreativt i forhold til produktionen af subjektivitet – og ultimativt i forhold til produktionen af ikke-menneskelige typer af subjektivitet. På sin vis er Folden nemlig en kritik af den gængse anvendelse af begrebet subjektivitet, der forudsætter en yderside og en inderside: det synlige på overfladen og det dybe inde i sindet. Med Folden bebuder Deleuze, at indersiden ikke er andet end en fold af ydersiden. I den sammenhæng bruger han Michel Foucaults levende illustration af renæssance galningen, som er sendt til søs på et skib, og som bliver en fange i ydersiden af indersiden – i havets fold. I Deleuzes læsning af Foucault bliver dette billede endnu mere komplekst. Med Deleuze er der en bred vifte af måder at tænke folder på: fra folden i vores materielle selv, vores krop, folder i tid eller blot hukommelse. Med Deleuze og Folden kan man forstå subjektivitet præcist som et topologisk kort over disse forskellige typer af folder.

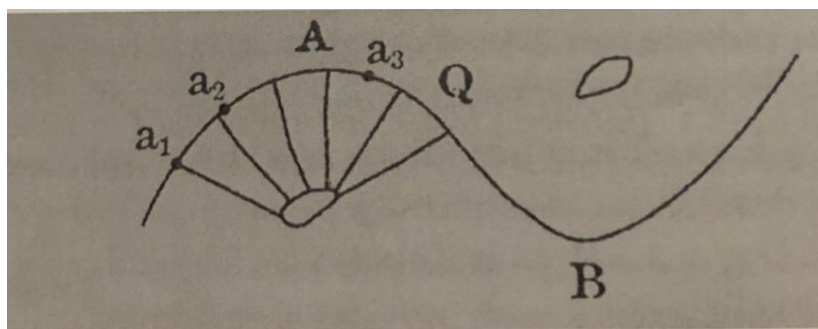
På den måde kan fold også forstås som et navn for ens eget forhold til en selv, eller den effekt som selvet har på selvet. Grækerne var de første, som opdagede denne foldeteknik – eller selvbeherskelse. De opfandt subjektivering som et redskab til selv-produktion af egen subjektivitet. Efterfølgende kulturer, som kristendommen, har indført deres egne former for subjektivering, eller deres egne former for foldning. Således har vores egen tid sine egne folder, der er sammenvævet på nogle særlige måder, og som lige så godt kunne have været på en anden måde, hvilket også giver Folden nogle kraftige og eksplicite etiske og politiske dimensioner. Deleuze udtrykker dette ved, at han understreger, at fremkomsten af nye typer af kampe altid

vil involvere produktionen af nye former for subjektivitet – eller nye typer af folder. Deleuze henviser i den forbindelse til 68-oprøret (Deleuze, 1993).

I korte træk, så er Folden dermed Deleuzes navn for at subjektets måde at forholde sig til sig selv ved hjælp af sig selv og de strategier, som vælges – altså et selvhåndteringsbegreb og en selv-produktion af subjektets egen subjektivisme. Da Folden jo har både en etisk og en politisk dimension, idet Folden, tænkt med udgangspunkt i 68-oprøret, udgør en transformativ og uendelig bevægelse af begivenheder, der støder sammen og skaber kampe, så vil nye slags kampe uundgåeligt skabe nye former for subjektivitet (nye folder). Folden er således ikke en metafor på verden eller på subjektivitet. Den er nærmere Deleuzes måde at beskrive en verden, som eksisterer og bliver til kontinuerligt via indfoldninger, udfoldninger, genfoldninger med videre. Folden er derfor hverken subjektiv eller objektiv. Folden er en 'operativ funktion', som hele tiden bevæger sig mellem det objektive og det subjektive. Det kan også udtrykkes som, at Folden bliver til i verdens objekter gennem verdens subjekter – samtidig med at det subjektive og det objektive defineres i Folden. Folden er hermed ikke noget direkte teknisk, men nærmere en ontologi af tilblivelse – en kraft og en differentiering, som holder kontinuiteten og bevægelsen fast. Folden er heller ikke en singulær begivenhed men i højere grad en population af flere folder – det vil sige et slags landkort over alle mulige slags folder. Deleuze (1993) definerer denne begrebslighed på følgende måde:

"Folding and unfolding no longer simply means tension-release, contradiction-dilation, but enveloping-developing, involution-evolution.... The simplest way of stating the point is by saying that to unfold is to increase, to grow; whereas to fold is to diminish, to reduce, to withdraw into the recesses of a world.... Movement does not simply go from one greater or smaller part to another, but from fold to fold." (Deleuze, 1993)

Mogens Lærke illustrerer derudover igennem sin læsning af Deleuzes begreb om Folden, i Carlsen et al. fra 2001, hvordan Folden eksempelvis kan tage sig ud billedligt, som i figur 3.5. nedenfor:

Figur 3.5: Folden og Infleksioner (Lærke, 2001, p. 172)

Figur 3.5. viser, hvordan to ekstremer (A og B) bliver til det, som kaldes 'bemærkelsesværdige punkter' i Folden, da de bliver til noget helt særligt i form af et sammenstød af to særlige begivenheder. På begge sider af A og B bliver kurven anderledes og ændres til en række mere ordinære punkter. På den måde tilhører alle de ordinære punkter et ekstrem – a'erne er ordinære begivenheder til ekstremitet A indtil Q og så fremdeles. Når så punktet B indtræder, så sker det samme igen – bare på en anden måde. Deleuze kalder dette en serie af infleksioner, hvilket Lærke (2001) udtrykker på følgende måde:

"Infleksionspunktet eller ekstremitet er dér, hvor der sker noget på en kurve, idet den 'slår om' omkring ekstremitet. En verden som matematisk-grafisk består af infleksioner udgøres ifølge Deleuze metafysisk set af begivenheder, d.v.s. af ting, som sker. Det kan illustreres med et eksempel, som Leibniz ofte benytter sig af: 'Adam synder'. I Deleuzes begivenhedslogik kan dette omformuleres til, at 'at synde sker i Adam'. Heraf kan der deduceres endnu en bestemmelse af infleksionen, denne gang logisk: at synde er subjektet Adams prædikat... Eksempler på subjekt-prædikatrelationen har altid begivenhedskarakter..." (Lærke, 2001, p. 173)

Infleksionerne har således en iboende affirmativ kraft i sig, som indtræder i mødet med de øvrige infleksioner, når de bliver til særlige begivenheder. Særlige begivenheder har derfor via deres form som 'sammenstød' en karakter af iboende problematisk magt og umulighed. Sammenstødet er imidlertid skizofrent på den måde, at det svære, det umulige, det magtfulde, bliver svært, umuligt eller magtfuldt på grund af, at infleksionerne ikke er logisk og lineært sammenhængende – deraf ideen om sammenstødet. Infleksionerne bliver i sammenstødet til

noget potentielt andet i mødet med hinanden, idet der i mellemrummet mellem infleksionernes indfoldning, optræder en slags mellemrumspraktik – en kontingent og affektiv kraft – der, som energetisk bevægelse for sammenstødets transformative kraft, skaber bevægelsen videre til næste infleksion – udfoldningen. Selve det skizofrene sammenstød er det, som Deleuze kalder inkompossibilitet, dvs. et møde mellem små og store begivenheder – monader i infleksioner – som ikke nødvendigvis 'passer sammen', men som stadig opstår samtidig og producerer værdi; på samme måde som småbørnsforældre skaber værdi i arbejdslivet samtidig med, at deres arbejdsliv ikke umiddelbart ser logisk sammenhængende ud. Men det er netop det, at småbørnsforældre manøvrerer i inkompossibilitet (usammenhæng), henover dilemma og ubestemmelighed, som gør, at småbørnsforældre er produktive og værdiskabende i det moderne arbejdsliv.

Inkompossibilitet

Begrebet inkompossibilitet henter Deleuze fra Leibniz' 'Theodicy' (Leibniz, 1720), gennem sin læsning af Leibniz i værket om *Folden* (Deleuze, 1988b, 1993). For Leibniz er subjektet fastlagt i højere grad end 'fastlæggende' dets skæbne. Leibniz skriver inden for en kristen læren om verden (kosmologi), hvor subjektets stabilitet og skæbne er prædetermineret af Gud. Leibniz opdeler verden i nogle metafysiske substanser, som han kalder 'monader' i værket 'Monadologie' fra 1714 (Leibnitz, 1714). Monader er en begrebslig kondensering af mødet mellem det sproglige, det materielle og mennesker i form af begivenheder. Til forskel fra Deleuze, som har et flertydigt og pluralistisk verdensbillede, så har Leibniz et entydigt og monistisk verdensbillede, som udtrykkes gennem én måde at være til på. Monaderne er lukkede systemer bestående af begivenheder, ting og mennesker, som er forudbestemt af Gud og som ikke kan påvirkes. Menneskelig væren repræsenterer dermed, for Leibniz, én værensform som er entydig. Monader er, hos Leibniz, ikke alene lukkede systemer (begivenheder). De er samtidig en flerhed af lukkede entydige systemer, som opstår uendeligt. Med monadebegrebet hævder Leibniz således, at subjektet er forudbestemt i det, han kalder 'den kompossible verden'. Alle ting der sker, som er bundet til den samme lov og styret af de samme principper af ikke-modstridende eller paradoksale forhold, tilhører den kompossible verden. Som eksempel bruger Leibniz Adams synden i Edens Have. Når man har spist af æblet, er man en

synder i denne verden, og ifølge Leibniz kan man da ikke være en ikke-synder på samme tid. Dette ville være modsigende og dermed umuligt, hvilket Deleuze udtrykker på følgende måde:

”Adam sinned, but his opposite, Adam the non-sinner, is neither possible nor inherently contradictory (as would be ‘2 plus to do not equal 4’). Such is the tenor of propositions of existence. But we have to know where the problem is: between the two contraries, Adam the sinner and Adam the nonsinner is a relation of contradiction. In contrast, an entirely different kind of relation must be added if we are to explain that Adam the nonsinner is not contradictory in itself. This other relation is not between the two Adams, but between Adam and the world in which Adam sinned. Surely, insofar as the world in which Adam sinned is included in Adam, we would fall back into a contradiction. But he is also included in an infinity of other monads. In this way there must be a relation of original exclusion between Adam the nonsinner and the world in which Adam sinned. Adam the nonsinner would include another world..... Between the two worlds there exists a relation other than one of contradiction (although there may be a local contradiction between the subject that compose them, when taken two by two). It is a vice-diction, not a contradiction. That God chooses among an infinity of possible worlds is a rather conventional idea.... Leibniz innovates when he invokes a profoundly original relation among all possible worlds. By stating that there is a great mystery buried in God’s understanding, Leibniz gives the new relation the name of impossibility.” (Deleuze, 1993, p. 59)

Det er således, hos Leibniz, ikke muligt for Adam at være en synder og en ikke-synder på samme tid i den samme verden. Med 'the principle of sufficient reason' mente Leibniz at have fundet en løsning på problemet med ondskab. The principle of sufficient reason er et filosofisk princip, som bygger på, at alt i verden har en grund eller et formål, og at alle andre verdener, i alt sin enkelthed, ville være inkompossible. Inkompossibilitet betegner således umuligheden ved sameksistensen mellem verdener, der divergerer fra loven om ikke-modstridenheder. Deleuze (1993) bearbejder imidlertid denne udlægning af kompossibilitetsbegrebet og arbejder dermed affirmativt videre med Leibniz' historie, i sine læsninger af Leibniz. Deleuze hævder i den forbindelse, at inkompossibilitetsbegrebet er en betingelse for kompossibilitet. I stedet for at være styret af den metafysiske lov om ikke-modstridenheder, er verden multipel og subjektet

kan defineres i forhold til foldelige polykroniske tidsligheder, hvor inkompossible og kompossible ting sameksisterer. I arbejdet med Folden som begreb åbner Deleuze for, at serier af begivenheder hele tiden er divergente, idet de kontinuerligt tiltrækkes af hinanden og samtidig forskydes inden for kaos, hvorved inkompossibilitet bliver grundlaget for mødet mellem mening og ikke-mening. Dermed drager Deleuze Leibniz ind i sin afvisning af dualisme og sin kritik af tingenes orden. Med denne tanke vil Deleuze transformere divergensen i serier af begivenheder fra at være en modstrid eller en negation til at være en mulighed. Deleuze forsøger hermed at rykke Leibniz væk fra 'the principle of sufficient reason' med henblik på at affirmere, at ting, der er inkompossible, nødvendigvis må tilhøre den samme verden. At leve har, ifølge Deleuze, med denne læsning af Leibniz, ikke noget at gøre med sandhed eller falskhed. Det har imidlertid noget at gøre med at affirmere muligheder, og arbejdet med at ind- og udfolde kompossible og inkompossible serier af begivenheder i en transformation af menneskelig tilblivelse.

Monader

Monaderne er de små begivenheder og de ordinære punkter i Folden, som støder sammen og skaber særlige intensiteter som bemærkelsesværdige punkter (se figur 3.5. ovenfor), hvor punktet A er en begivenhed i Folden i kraft af sammenløbet af monader. Infleksionerne er bevægelsen inde i Folden, og Folden er hele bevægelsen. Det vil sige, at monaderne – fx a1, former infleksionernes bevægelse i Folden og dermed transformationen af subjektet 'særlige begivenheder' som fx kunne være A.

Som sagt er Deleuzes begreb begivenhed ikke relateret til materialitet. Begivenhed er uden struktur, placering, tidlighed eller ejendom. Begivenheden er altså hverken en start eller en slutning, men er altid i midten og indimellem monadernes substans. Begivenheden er en dynamisk ændring – en tilblivelse – som er på vej til at blive noget andet (transformationen i bevægelse). Tilblivelsen bevæger sig derfor igennem begivenheden, hvor selve begivenheden fremstår som en produktiv intensitet (A) – et kort øjeblik. Deleuze er i denne forbindelse mest af alt interesseret i det produktive og potentialiteten, som er iboende og vitaliserende i mange forskellige former for kræfter. Så begivenheden repræsenterer, for Deleuze, nye muligheder for potentialitet, hvor tænkning og kreativitet bliver til samtidigt i transformationen af begivenheden, hvormed vi som "tænkere" får mulighed for at komme til at se ting på en

anderledes måde. Ifølge Stagoll (2012), så er begivenheden hos Deleuze dermed en måde at få os til at imødekomme rigdommen ved livets kaos, dets modsatrettetheder og det unikke og potentielle ved hvert øjeblik (becomings), hvilket Deleuze også selv udtrykker på følgende måde:

“Events are produced in a chaos, in a chaotic multiplicity, but only under the condition that a sort of screen intervenes.... Chaos does not exist; it is an abstraction because it is inseparable from a screen that makes something – something rather than nothing – emerge from it. Chaos would be a pure Many, a purely disjunctive diversity, while the something is a One, not a pre-given unity, but instead the indefinite article that designates a certain singularity. How can the Many become the One? A great screen has to be placed in between them. Like a formless elastic membrane.... According to a cosmological approximation, chaos would be the sum of all possibles, that is, all individual essences insofar as each tends to existence on its own account; but the screen only allows compossibles – and only the best combination of compossibles to be sifted through.” (Deleuze, 1993, pp. 76-77) ,

Med Deleuze er kaos således en meget produktiv størrelse, hvor mange små enkeltheder kan blive til et hele, side om side med modsatrettede ting, som ikke kan passe sammen logisk set uden at blive låst fast uendeligt. Og filteret som skabes mellem kaos og entydighed (Many og One), må, med Deleuze, nødvendigvis blive opbygget af kompossible enheder, der gør det muligt – fra en inkompossibel og kaotisk verden at kommunikere med en kompossibel og entydig verden; på samme måde, som småbørnsforældre Arbejdslivsmanøvrerer og laver undvigelsesmanøvreringer for at komme til at kunne kommunikere entydigt med det moderne forældrearbejdslivs omverden, henover det, som, af deres omverden, genkendes som kompossibel adfærd.

I denne afhandling bruges inkompossibilitetsbegrebet som baggrundstankefigur til at lave empiriske nedslag og udpege de intensiteter, som er præget af modsatrettetheder karakteriseret ved dilemma og/eller ubestemmelighed, og som ikke nødvendigvis er umuligheder, men som holder referenceinformerne fast i en given tilstand – ligesom Adam fastholdes som synder i den inkompossible verden, men hvor han stadig, 'gør det umulige', og er Adam synderen og ikke-synderen på samme tid. I det følgende præsenteres det, hvordan det

mikroanalytiske arbejde med Folden som tankefigur operationaliserer sig som grundidé og styring i den empiriske behandling af forældrearbejdslivets inkompossible intensiteter.

3.3.4. Beskrivelse af analytisk fremgangsmåde i den empiriske udvælgelsesproces

I forbindelse med gennemgangen af transkriptioner og lydfiler og Folden som baggrund, blev det tydeligere og tydeligere med tiden, hvad der kunne være eksempler på, begivenheders skabelse af inkompossibilitet i forholdet mellem lyst og krav – eller det som Jackson og Mazzei også kalder *desiring agents* (Jackson & Mazzei, 2012, 2013). Det var således et spørgsmål om at finde ud af på hvilken måde lyst smeltede sammen med krav i forældrearbejdslivet og manøvreringen heri, som producerer en 'stilhed', samt hvad det er, der bliver produceret som resultat af dette usagte.

I empirien dukkede produktive sammenhænge mellem inkompossibilitet, lyst, krav og stilhed langsomt op sporadisk henover hele det empiriske materiale. Selektionsopgaven gik ud på at se, om der kunne skabes affirmationer ud af den stilhed, som det empiriske materiale udstillede – en stilhed som kunne give input og medløb til en fortælling om en flertydig og inkompossibel historie om småbørnsforældrearbejdslivet. Dette kunne fx være, at ting, der ikke hang sammen, så som småbørnsforældres bevidsthed om, og stræben efter, en særlig måde at være på, som småbørnsforælder i henhold til nogle gældende normer og vaner, stødte sammen med situationer, hvor forældrene var lystfulde og produktive, selvom, det de betegnede som værdi, var det modsatte af, hvad de beskrev, som den 'rigtige' måde at være forælder på. Inspireret af Deleuze og tilblivelsesontologien var det ikke længere ord som mening og fortolkning, der satte rammen for den empiriske udvælgelsesproces. Med Deleuziansk Etnografi blev det nødvendigt at henholde sig til begreber som 'den affirmative læsning'. Formålet med dette var at forsøge at undgå at blive forført af lysten til at skabe overensstemmende narrativer, der er bundet sammen af temaer og mønstre. I stedet for at fokusere på de temaer, som opstod gennem en ensartethed i datasættet – som fx dårlig sammenhæng mellem dagsinstitutioners åbningstider, stress- og træthedssyndromer, ekstra pres på skilte forældre, kvinder og nedsat arbejdstid osv., så brugtes begreberne til at stille spørgsmål, der potentielt set kunne fungere som 'åbnere' i højere grad end til at indelukke mening. På den måde blev det muligt at stille spørgsmål til stratificeringsmetoder, normer, vaner, rutiner og tematiske problematikker, i spørgsmålet om,

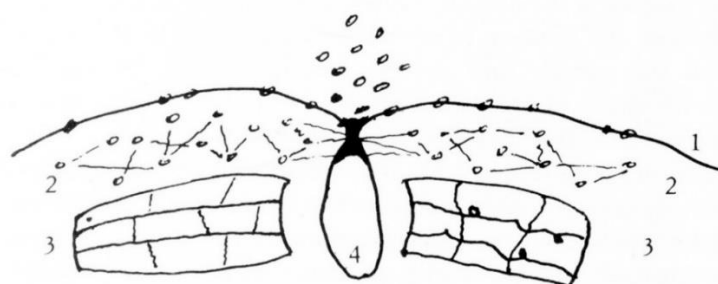
hvad sker og hvilke begreber produceres, når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdslivs hverdag.

Forældrearbejdslivets inkompossible intensiteter

Med henblik på at åbne for at forældrearbejdsliv kan blive noget andet end blot ubalance og stress, anvender afhandlingen forskellige analytiske greb. Det er således ikke kun en type af empiri, der belyser forældrearbejdslivet og den analysestrategiske fremgangsmåde, som fører til, at der i denne afhandling fortælles en anderledes historie om forældrearbejdslivet, end mange af de europæiske og amerikanske work life balance forskere fortæller (se kapitel 2). I det følgende præsenteres, på hvilken måde historien om forældrearbejdsliv også kan se ud, når den bærer præg af ideen om Folden og forskellige andre begreber, som opstår i afhandlingen og dermed også afhandlingens tilblivelsesontologiske afsæt. Ikke kun vil det åbne for at udstille potentielle momenter forbundet med forældrearbejdslivet, det vil også vise, hvordan en mikroanalytisk tilgang er en yderst frugtbar approach til studiet af småbørnsforældre, potentialitet og moderne arbejdsliv, når det, gennem æstetisk erfaring, udstiller forældrearbejdsliv som noget, man også kan knytte an til gennem sanserne, og det som John Krejsler kalder 'glædespraktik' (Krejsler, 2019). Alle de bitte små, men meget intensive og følelsesladede erfaringer fra forældrearbejdslivet, som brød frem i forbindelse med interviews, observationer og snaplogs var ofte meget fulde af positiv energi, hvilket stod i stor kontrast til referenceinformanternes indledende beskrivelser af deres arbejdsliv som forældre, der oftest bød på fortællinger centreret omkring det forhold, at det var svært, problematisk og nærmest umuligt at have med at gøre. Det var overraskende, i hvor høj grad forældrearbejdslivsfeltet iscenesætter sig selv i henhold til de do's and don'ts, som ofte optræder inden for work life balance forskningen. Men i hverdagslivets uvilkårlige, udramatiske og banale ensformighed – hvor der ikke ved første øjekast synes at ske noget særligt – ligger mange uopdagede begivenheder, som kan have stor betydning for, hvordan et liv – og her forældrearbejdslivet – forgrener sig og bliver til (Bramming & Andersen, 2019; Rasmussen, 2010; Staunæs et al., 2009). Med afsæt i den affirmative læsning af begivenheder: inkompossible intensiteter og tilblivelse i forandring, åbner afhandlingen for en eksplorativ undersøgelse af forældrearbejdslivets skælvende umiddelbart trivielle hverdagsbegivenheder og mikroforskydninger. Afhandlingens teoretiske grundidé er dermed at udforske

forældrearbejdslivets intensiteter – i form af særlige begivenheder, der i strømmen af trivialiteter, skiller sig ud ved at være mere eller mindre vilkårlige sammenstød af mere eller mindre trivielle begivenheder, som generer intensiteter (særlige begivenheder) præget af en speciel form for stemning og potentialitet forbundet med at sidde fast i inkompossibilitet og komme løs igen – det som afhandlingen kalder manøvreren i potentialitet (ved at gøre det umulige) og som bliver til afhandlingens begreb om Arbejdslivsmanøvrering.

I afhandlingens analyseafsnit (kapitel 4) udfoldes, intensiteter i forældrearbejdslivet analytisk i samlingen af stemninger, strata, affekter, kroppe og materialitet, der væves sammen og støder sammen i små og store begivenheder, der har været med til at gøre referencepersonerne til dem, som de er som mennesker i forældrearbejdslivet – på samme måde som mennesker i forældrearbejdslivet gør forældrearbejdslivet til det, som det er – begrebslige foldninger af tilblivelse, hvor særlige begivenheder bliver til, for en stund, i forlængelse af en ophobning af særlige begivenheder i fire Deleuzianske sange (fra anden sal). Deleuzianske sange skal forstås som foldninger, der i særlig grad er præget af inkompossible intensiteter og dermed begivenheder, og som ved første øjekast fremstår som problematiske, men som samtidig åbner for en udpegning af produktiv og forandrende bevægelse i retning mod en aktualisering af potentialitet. Denne tankeproces er afbilledet på tegningen nedenfor i et fold-analytisk kort over intensiteters produktion af potentialitet og bevægelse imod afhandlingens begreber for begreber om værdiskabelse og moderne forældrearbejdsliv.

1. Line of the outside
2. Strategic zone
3. Strata
4. Fold (zone of subjectivation)

Figur 3.6.: Deleuzes egen skitse over Folden: folder eller indersiden af tanker (subjektivering) fra bogen 'Foucault' (Deleuze, 1988a)

I figuren ovenfor bliver punktet 4 det sted, der viser hvor i Folden tilblivelsen af subjektivitet finder sted, som en visuel begrebsliggørelse af subjektivitetstilblivelse i forældrearbejdslivet, og således dét som afhandlingen eksperimenterer med at udvikle et værdibegrebsligt sprog for.

Empiriske udvælgelseskriterier

I afhandlingens analyseafsnit sættes Deleuziansk Etnografi, som fold-analytisk kort over Deleuzianske sange, i spil i forhold til afhandlingens empiri. De udformede sange er udpeget igennem en organiseret selektionsproces, der har vægtet empiriske områder med særlig stor intensitet, hvad angår inkompossibilitet – inkompossibilitet forstået som et samlepoint for det materielle, kropslige, affektive og strata-prægede på en måde som – via et umiddelbart usammenhængende møde af forskelligartede empiriske komponenter (monader) og fastlåsende islæt, alligevel har potentialitet til at blive noget produktivt (kompossibelt), jf. Deleuzes teori om inkompossibilitet. Således er analysens Deleuzianske sange områder i forældrearbejdslivet, som er særligt modsætningsfyldte og præget af en empirisk flerhed i mødet mellem forældrearbejdslivets mange og ofte modsatrettede stemmer, som, til trods for en umiddelbar negativ klang, også har mulighed for at blive noget andet og produktivt – som når referenceinformanten Malene 'vælger til uden at vælge fra' og laver en 'undvigelsesmanøvrering', når hun kreativt omgås skolens regler for afholdelse af børnefødselsdage, i forbindelse med afholdelsen af hendes datters fødselsdag med børn fra klassen, ved dels at gøre noget andet, end de fleste gør, men hvor hun samtidig ikke overskrider de anvisninger, der danner grundlag for normerne relateret til afholdelse af børnefødselsdage i datterens klasse – og hvor Malene dermed skaber plads til at familiens samlede behov (og lyst) bliver mødt i mødet med de ufravigelige krav, som skolen præsenterer i forhold til børnefødselsdage.

Analyseteknisk opbygges hver sang som et analytisk kort over forskellige former for data skabt på forskellige måder, fra forskellige, af det som Taguchi & Palmer (2014) kalder 'desiring agents' (en stærk tilnærmelse af det som afhandlingen kender som monader i Folden eller strata) fra forskellige magtfulde områder i forhold til forældrearbejdslivet fx forskningen, fagforening, psykologien, populær videnskab, medier, narrativer fra forældrene, billeder (materialitet) og narrativer fra forskeren (stemmer fra forskellige sfærer, se også

afhandlingens beskrivelse af strata-rekvisitter i afsnit 3.3.5.), fordi vi som forskere er medproducerende (Taguchi & Palmer, 2014). Mødet mellem alle disse desiring agents i sangen udgør det, som afhandlingen kalder en event i Folden, der aktualiserer dilemmaer i ubestemmelighed og samtidig også potentielle afsæt for værdiskabelse. I denne afhandling materialiserer dette sig som en åbning for tilblivelse af forskellige former for subjektivitet og nye forældrearbejdslivsbegreber. Afhandlingens formål er hermed ikke at belyse 'de store' ved at mikroanalysere 'de små' på samme måde som fx Abrams & Brown (2010) gør, når de analyserer hverdagslivet blandt almindelige mennesker i Skotland (Abrams & Brown, 2010). Det er i stedet afhandlingens ambition at åbne for at knytte an til forældrearbejdsliv som nogle helt særlige æstetiske og unikke påvirkninger – i en produktion af det som Raffnsøe (2005) kalder 'æstetisk erfaring'. Æstetiske erfaringer tager ikke højde for omverdenen i form af menneskelig forstand og moral. Den æstetiske påvirkning bliver med Raffnsøes (2005) ord mulig, fordi den virker ind dér:

”....hvor verden endnu ikke har form, men er ved at træde frem og derved er det muligt, at påvirke måden, hvorpå verden træder frem. Man kunne kalde det et fænomenalt niveau, hvorpå verden skinner frem igen og samtidig får en ny mening. På dette niveau kan der opstå en foreløbig og 'umiddelbar' grænseløshed og formløshed, i hvilken vi bliver i stand til at formgive hinanden mere umiddelbart direkte. På dette niveau bliver det også muligt at forføre hinanden. Herved er det også muligt at virke ind på og formgive erkendelse, refleksion og moral, så de antager mere ønskelige former.” (Raffnsøe, 2005, p. 74)

Æstetisk erfaring formes altså, med Raffnsøe, med æstetiske virkemidler i en samtidig proces og kan altid påvirkes, ændres og dermed blive anderledes end det, som den lige umiddelbart ser ud til at være. I forhold til forældrearbejdsliv betyder dette slet ikke, at afhandlingen skal betragtes som komplet uafhængig af work life balance forskningen eller de politiske strømninger på området. Det betyder i stedet, at afhandlingen med sit eget drive er med til at påvirke og forskyde magtbalancen i forhold til måden, hvorpå empiriske bevægelser operationaliseres og implementeres.

Således bliver relevansen ved afhandlingens eksperiment med Deleuziansk Etnografi et studie af forældrearbejdsliv henover dilemma og ubestemmelighed, med Raffnsøes æstetisk erfaringsbegreb, endnu tydeligere – ikke kun fordi det danner baggrund for en

begrebsforskydning af centrale problemstillinger i relation til work life balance begrebsrammen, men også fordi det involverer det ufuldkomne menneske, som kontinuerligt og uendeligt bliver til og former verden og erfaringer æstetisk – sanseligt appellerende og værdiskabende – i en manøvreren gennem usammenhængende og dilemmafyldte processer.

Det følgende afsnit præsenterer de begreber, som afhandlingen udvikler i eksperimentet med nye arbejdslivsbegreber og Deleuziansk etnografi – herunder præsenteres oversigter over afhandlingens samlede resultater.

3.3.5. Afhandlingens resultater – nye arbejdslivsbegreber og Deleuziansk Etnografi

Så når afhandlingen spørger til, hvilke nye begreber, som opstår, når ubestemmelighed og forældrearbejdslivsdilemmaer transformeres gennem deleuzianske tankefigurer, så stiller den læseren to ting i udsigt: 1) en mulighed for at forholde sig til nogle nye og anderledes begreber og betegnelser for det at *gøre* arbejdsliv, fx når det gælder småbørnsforældre, som er særligt udfordrede, men også generelt set, da arbejdslivet principielt set kan slå knuder eller blot opleves som grænseoverskridende for alle typer af grupper på arbejdsmarkedet – idet det gør sig gældende for alle, at arbejdslivet folder sig ind og ud af alle mulige situationer og livssfærer på en og samme tid; 2) afhandlingen stiller også læseren opsætningen af en ny og anderledes slags metode i udsigt, som ikke kun kan læse afhandlings genstandsfelt, men som principielt set også vil kunne anvendes i alle mulige andre forskningssituationer, som beskæftiger sig med social sciences og menneskers måder at være mennesker på.

I det følgende præsenteres afhandlingens resultater i form af begrebsudvikling, som både foreslår nye begreber for det, som bliver til, når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdsliv, hvilket indeholder flere nye strata-begreber: Divployment, Forældreansvarsfigurer og Work Life Shadow, som er med til at forme de to hovedbevægelsesbegreber: Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet. Den anden slags begrebsudvikling, som afhandlingen præsenterer, er et analysestrategisk metodisk greb, som, inspireret af Deleuzes begreb om Folden, gennem tre dele af Deleuziansk Etnografi, udfolder sig og bliver til henover hele afhandlingen. Deleuziansk Etnografi opsummeres resultatmæssigt i form af en model, som indplaceres i afhandlingens egne udfoldede begreber. Selve metoden og dens fremgangsmåde præsenteres mere konkret i hver af de tre dele af Deleuzianske Etnografi I, II & III.

Resultat 1 – nye arbejdslivsbegreber

I ambitionen om at skabe nye begreber for det som sker, når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdsliv, så ønsker afhandlingen at give stemme til nogle af de mange mikro-processer, som kan være værdiskabende, selvom udgangspunktet er, at arbejdslivet kan være svært, opslidende og ganske modsætningsfyldt. Når afhandlingen mener, at dette er nødvendigt, sker det ud fra en overbevisning om, at handlinger, livet og mennesker ikke kan oversættes 1:1 i en årsag-virkningskæde, som lægger op til, at når noget er kompliceret, udmattende eller grænseoverskridende, så er det altid skadeligt for alle mennesker på mere eller mindre samme måde. For det moderne arbejdsliv er tydeligvis både meget kompliceret, udmattende og ikke mindst grænseoverskridende for småbørnsforældre. Det viser afhandlingens empiri i al sin klarhed. Når det er sagt, så viser empirien også nogle andre ting. Den viser nemlig, at småbørnsforældre også er meget produktive, når de manøvrerer i det moderne arbejdsliv.

Så hvordan navngives denne form for produktion i arbejdslivet – de små mikro-processer, som tilsammen skaber værdi for småbørnsforældre? Dette er et spørgsmål, som ikke kun har morfologisk karakter, det er også et spørgsmål, hvor svaret langt hen ad vejen må afspejle, de særlige intensiteter, som gør sig gældende, når denne potentielle værdiskabelsesform aktualiseres empirisk.

Den morfologiske indgang til nye begreber – forholdet mellem singularitet og multiplisitet

Hos Deleuze erstatter begrebet singularitet begrebet om det generelle, når det handler om den økonomi, som menneskets tanker stiller til rådighed. Den deleuzianske singularitet er en begivenhed, men begrebet indeholder også selve performativiteten forbundet med begivenhedens transformation til en form – ligesom det i afhandlingens fire analyseafsnit (sange) fremgår gennem udpegning af de intensitetsprægede begivenheder, der bliver særligt produktive på nogle bestemte måder og som dermed aktiverer transformationen af noget værdiskabende i den umiddelbart fastlåsende organisering i strata. De deleuzianske tænkebegreber giver mulighed for at tænke både de præ-individualiserede og den rhizomatiske og foldbegrebslige sammenhæng som singulariteter og den stratificerede overflade af struktur. De filosofiske refleksioner, som sætter forskellen et nyt sted i de sammenhængende bebyggelser af begreber, strækker sig fra præ-individualiseret intensitet til specifik

individualitet i den transformation, som udvikler begreber til at være begreber fra at være en overskridende skabelse til en at blive en empirisk morfogenese¹¹. Så hvis sprog er begreber, og kaos med Deleuze er multiplicitet, så må begreber i skabelse være præget af singularitet, da de er nedslagspunkter i kaos. Og hvilket sprogligt begreb vil dermed være en passende betegnelse for det som bliver til og skaber værdi, når småbørnsforældre manøvrerer i multiplicitet, i det moderne arbejdslivs kaos? Og hvilke eksisterende teoretiske momenter vil kunne understøtte et sådan betegnet værdiskabelsesbegreb rent begrebsligt? Dette er spørgsmål, som begge er sammenvævet med begrebernes syntese.

Begrebernes syntese

Denne afhandlingen leder, som nævnt, efter nye begreber, som kan betegne, det der sker, når småbørnsforældre manøvrerer rundt det moderne arbejdsliv. Når afhandlingen dermed spørger til, hvordan dette i sig selv er værdiskabende, så får den på baggrund af de fire analytiske sange, understøttet af allerede eksisterende forskning og teori, øje på fem begreber, som rummer essensen af afhandlingens erkendelse. Afhandlingen arbejder her med to typer af begreber: bevægelsesbegreber og strata-begreber. Bevægelsesbegreberne er afhandlingens hovedbegreber, som understøttes både teoretisk og empirisk og som har en specifik analytisk funktion. Strata-begreberne er udelukkende empirisk funderet og mere løse i analytisk forstand, da de ligger uden for det rum i Folden, hvor arbejdsliv og subjektivitet bliver til (se figur 3.6.).

I det følgende uddybes afhandlingens fem arbejdslivsbegreber, som er blevet til i en iterativ proces mellem metodeudvikling og analyse af afhandlingens empiri. Tilblivelsen af de fem begreber skal dermed ses som et tidsligt sammenstød af begivenheder mellem empiri og teori i en cirkulær og kaotisk proces, hvor arbejdslivsbegreberne er opstået i og med analyserne, samtidig med, at de også er med til at udpege understøttede empiriske pointer i de fire analyseafsnit (sange). For læsevenlighedens skyld præsenteres begreberne før analyserne i håb

¹¹ Morfogenese er et ord, der bredt betegner alle de processer, som fører frem til dannelsen af enhver struktur. Ordet stammer fra et lingvistisk felt, som beskæftiger sig med morfologiske studier af former og formationer af ord og sprog på et bredt plan, hvor ord og sprog består af forskellige elementer af mening kaldet morfemer fx (Køppe, 2018).

om at skabe den fornødne genkendelse, når begreberne optræder og bliver til analytisk i de fire sange.

Afhandlingens fem begreber er følgende:

1. **Arbejdslivsproduktivitet** – et mikroorganiseringsbegreb, som betegner det, som gøres og som bliver til, når småbørnsforældre laver:
2. **Arbejdslivsmanøvrering** i arbejdslivets mange sammenstød af begivenheder; omgivet af stratificering, herunder afhandlingens tre stratabegreber:
3. **Divpoyment** – som er en affektiv makrobegrebslig betegnelse, for de potentialiteter som opstår i form af konkrete arbejdsmuligheder i situationer, hvor småbørnsfamilier er brudte familier;
4. **Work Life Shadow** – der betegner den affektive normalitet, der viser, at arbejdet ikke *må* fylde, når man har børn; og hvis arbejdet fylder, så skal det forsøges nedtonet, så det ikke ser ud som om, at det er vigtigere end det at være forælder;
5. **Forældreansvarsfigurer** betegner skole- og institutionsfeltet, som en stærk affektiv stratificeringsstemme, der udbyder både implicite og eksplicite normative rammer for hvordan, forældre bør agere. De kan tale ind over de fleste andre kontekster i småbørnsforældres arbejdsliv.

De fem begreber er produceret i den potentialitet, som afhandlingen har fundet plads til i de analytiske rum og i de organiserende indfoldninger, hvor den æstetiske erfaring udstiller sammenstødet af begivenheder mellem lyst, krav og valg på et plan, som giver bevægelsen tempo og affektiv medfart til at være noget andet end en fastlåsning i situationer, som ikke kan lade sig gøre – hvor indfoldningen transformeres til en udfoldning og går fra at være en midlertidig udstilling af umulighed, til at være en forløsende transformation – og en værdiskabende praktik, som ligesom alle andre praktikker, bliver til på én måde, indtil den bliver til på en anden måde. Kort sagt, så udstiller analyserne affirmativt, det som en småbørnsforældrekrop er i stand til at gøre, når den møder det moderne arbejdsliv.

I det følgende uddybes tilblivelsen af de fem arbejdslivsbegreber yderligere:

Tilblivelsen af Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering

Begrebet og betegnelsen Arbejdslivsproduktivitet er både et sprogligt og begrebsligt møde mellem det, som er kendt som *arbejdsliv*, livet med arbejde, og det som kan genkendes som et almindeligt ord for det, som sker, når mennesker eller situationer er præget af manøvreringer, der er værdiskabende, det vil sige *produktivitet*. Arbejdslivsproduktivitet er et mikroorganiseringsbegreb, som bliver til afhandlingens begreb for transformationsprocessen i Folden – den specifikke bevægelse, som opstår, når småbørnsforældre gør det umulige, når de vælger til uden at vælge fra, imens de momentvist fastholdes i strata og modsatrettede krav og vilkår (umulighed) fra det moderne arbejdsliv, som de, med en særlig Arbejdslivsmanøvrerings-praktik, får løsrevet sig fra en i en fremadrettet bevægelse videre gennem multiplicitet og affektive kræfter.

Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering som affektiv økonomi

Sara Ahmed, beskæftiger sig blandt andet med det, som hun kalder affektiv økonomi (Ahmed, 2004). Affektiv økonomi understøtter begrebsligt afhandlingens begreber om Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering, fordi teorien sætter meget specifikke ord på det, som sker, når singulariteter bliver til i multipliciteter (som fx er tilfældet når småbørnsforældre manøvrerer i det moderne arbejdsliv). Ahmed stiller skarpt på, hvordan affektivitet er en slags følelsernes multiplikator, som gør visse ideer større og mere magtfulde, fordi de tæmmes af affekterne, som udvisker grænserne for, hvad der er inden for og uden for nogle særlige kategorier. Ahmed argumenterer i den forbindelse for, at følelser ikke kun kommer indefra, men at følelser tillægges mere magt, når de interagerer med og tilkobles mennesker. Hun kalder denne cirkulation af følelser imellem mennesker, ting og kroppe en økonomi på linje med den måde som Karl Marx beskriver kapitalismens multiplicerende investeringseffekt, idet hun siger, at følelser ikke bare er noget, som nogen oplever – følelser bliver konstant udvekslet mellem mennesker og bliver, i særlige sammenhænge, performativt til mere, end det som de umiddelbart repræsenterer i en en-til-en-forstand på sammen måde som økonomiske investeringer kan multipliceres. Ahmed underbygger sit argument med, at den måde, som følelser påvirker mennesker, er med til at udviske grænserne imellem had og kærlighed, idet hun peger på, at mennesker ikke bare fx udvikler racisme og stærke politiske meninger blot fra et irrationelt had til fremmede mennesker eller begreber – men i stedet

udvikles disse, fordi mennesker elsker, og mennesker er bange for at miste de ting, som tilhører dem personligt. Ahmed anvender her et eksempel med den hvide amerikanske arbejdsmand, som hader de mexicanske immigranter, som han ifølge Ahmed kun hader, fordi han elsker sit hjem, sin familie, sin trivsel og ser immigranterne som en trussel imod fundamentet for alt det, som han elsker, gennem truslen for at miste sit job (til immigranter). Det er således ud fra sammenstødet mellem kærligheden til det liv han har og frygten for at miste, det han elsker, at den negative spiral starter. Ahmed understreger i den forbindelse, at de fleste følelser er baseret på teoretisk eller oplevede omstændigheder. På samme måde kan man anskue småbørnsforældre og det moderne arbejdsliv, som en affektiv økonomi, hvor forskellige slags emotionelle valutaer krydser hinanden i form af mødet mellem forældrenes lyst, der møder krav og forventninger fra de forskellige livskontekster, og hvor ideerne om – både at alt skal være på nogle bestemte måder og foregå nogle bestemte steder (arbejde, institution, skole og derhjemme mv.), udover at være et sammenstød mellem forskellige begivenheder, også kan være en affektiv selvforstærkende økonomi, hvor småbørnsforældrene elsker ideen om at være mennesker, der kan begå sig i alle deres livskontekster på de rigtige måder, og hvor opbremsningerne, i form af de mange modsatrettede krav og vilkår truer forældrene på deres selvopretholdelsesdrift – den funktion, som gør, at de teoretisk set er velfungerende forældre i det moderne arbejdsliv. Det der gør forældrene produktive og i stand til at producere Arbejdslivsproduktivet, det er det forhold, at de netop kan Arbejdslivsmanøvrere i mellemrummet mellem det, som Ahmed (2004) ville kalde de udviskede linjer imellem kærlighed og had – og her i mellemrummet udøve manøvreringer i forskellige begivenheders sammenstød som en bevægelse, der starter fra midten (af mellemrummet i Folden). Afhandlingens to hovedbegreber, og den bevægelse som gensidigt udgør dem, opstår, i tråd med Ahmed, fra midten og er dermed løftet ud af kronologisk tidslige og/eller normative grænser mellem had og kærlighed, men er stadig sammenvævet med de strata (direkte og indirekte krav fra omgivelserne), som omgiver bevægelserne mellem Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivet.

I det følgende uddybes afhandlingens tre strata-begreber Divployment, Work Life Shadow og Forældreansvarsfigurer:

Tilblivelse af Divploymment

Divploymment er et stratabegreb, som er en sproglig sammentrækning af de to engelske ord 'divorcee' og 'employment'. Begrebet opstår empirisk i undersøgelsen gennem mødet mellem det, at forældre, der er ansat i et job på arbejdsmarkedet og det at være forælder i en brudt familie – som noget, der aktualiserer en helt særlig affektiv intensitet i mødet med hinanden. Divploymment er afhandlingens makro-begrebslige og strukturelle bud på et begreb for de konkrete arbejdsmuligheder, som opstår i potentialiteten forbundet med at småbørnsfamilier til dagligt fungerer som brudte familier. Divploymment aktualiseres ud fra ideen om, at det er hensigtsmæssigt, at få sit familieliv og arbejdsliv til at balancere ud fra nogle særlige præmisser. Når så familier splitter op og forældrene fordeler børnene imellem sig iht. forskellige fordelingsnøgler, så åbnes der for, at forældrene kan fordele deres arbejdsbyrder på nogle, for dem personligt, mere hensigtsmæssige måder, idet de som regel ikke har børnene i længere perioder ad gangen, og hvor det derfor bliver muligt at placere mere arbejde, end i de perioder, hvor børnene er hjemme. Det giver således det at være skilt en bestemt position i det moderne arbejdsliv.

Tilblivelse af Work Life Shadow

Work Life Shadow begrebet er afhandlingens bud på et begreb, der giver stemme til småbørnsforældres arbejdslivsideidentitet, hvor selve arbejdet, som skyggebegreb træder i baggrunden for den udlevede arbejdslivsideidentitet. Work Life Shadow er et stratabegreb, som er affektivt bundet op på den skam, som forældre tilsyneladende oplever, når arbejdet bliver genstand for deres begær og passion i højere grad end livet sammen med familie og børn. Snaplog-undersøgelsen i afhandlingen viser i særlig grad, hvordan 90 procent af billederne rummer børn og hjemmeliv, når deltagerne bliver bedt om at udtrykke og fotografere tidspunkter, hvor deres liv går op i en højere enhed.

Tilblivelse af Forældreansvarsfigurer

Forældreansvarsfigurer betegner skole- og institutionsfeltet som en stærk affektivt defineret stemme og begivenhedsspreder, der kan tale og bevæge sig ind over de fleste andre kontekster i småbørnsforældres arbejdsliv. Forældreansvarsfigur er også et affektivt stratabegreb, som er

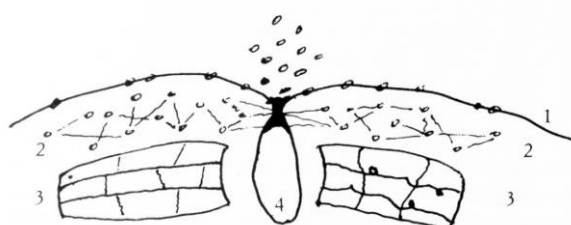
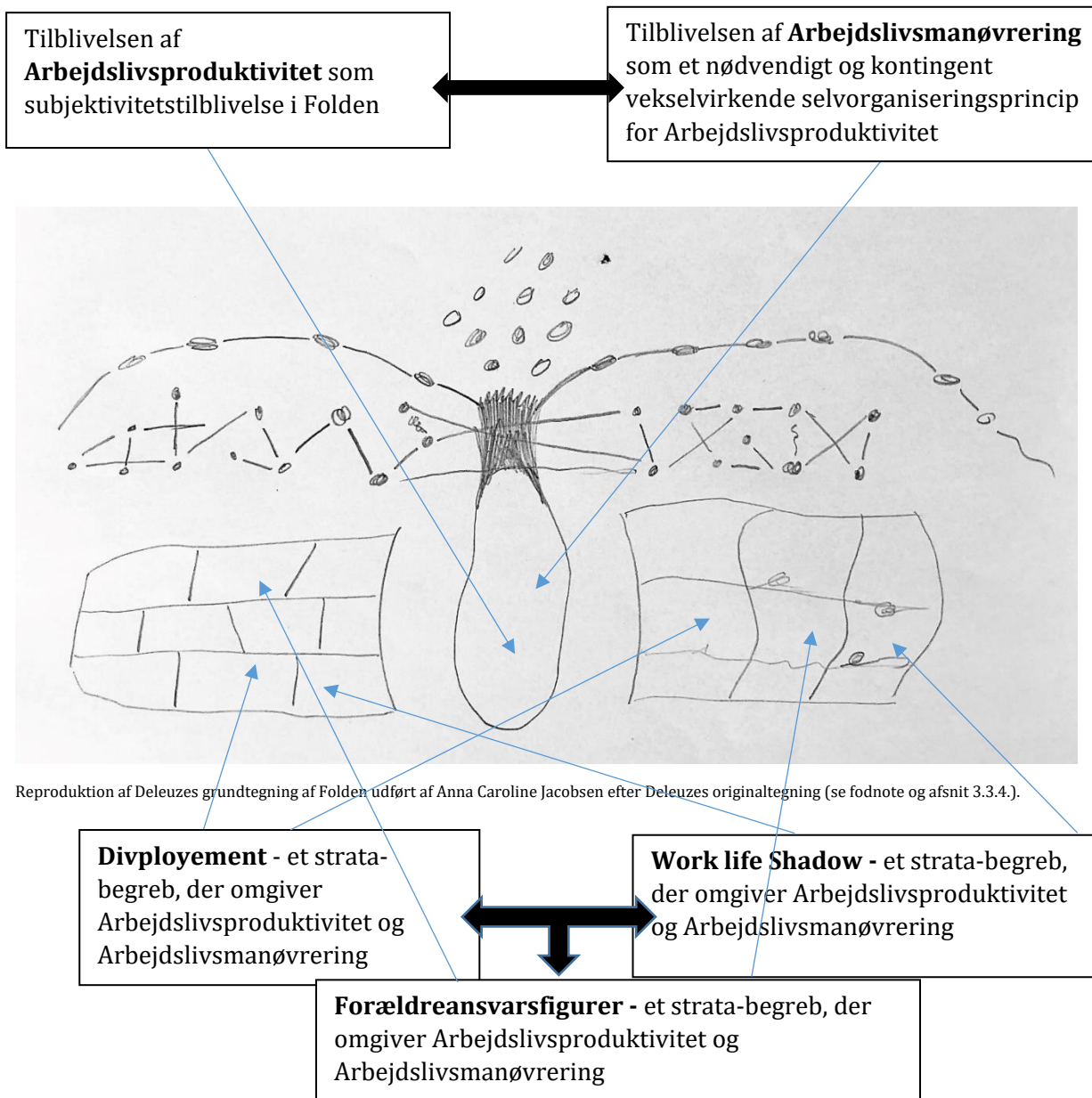
med til at multiplicere oplevelsen af, hvad skrevne og uskrevne regler betyder for den måde, som mennesker kan træffe valg på og forvalte deres lyst, når den møder omverdens krav. Det står meget klart frem i empirien, hvordan forskellige institutionelle instanser kan aktivere deltagernes skam i forbindelse med overholdelsen af diverse normaliserede, skrevne og uskrevne regler for, hvordan man må opføre sig, som ansvarlig forælder, når man er forælder til et barn, som går i skole eller i institution. Forældrene identificerer sig med denne ansvarsfigur, som en normaliseret referenceramme, som de, for enhver pris, må forsøge at møde bedst muligt. Denne normalisering er blandt andet også med til at aktualisere begrebet Work Life Shadow, fordi Forældreansvarsfigurer herigennem, i forældreskabet, bliver til som det der genkendes som den lyse og rigtige side i mødet med arbejdet, der som skyggebegreb ofte dækker for, at forældreansvarsfiguren kan realiseres helt igennem. Nedenfor præsenteres tre oversigter (1a, 1b og 1c) over afhandlingens samlede begrebsproduktion – først definatorisk og derefter billedligt indplaceret de steder i Folden, hvor de virker ind:

Resultat 1a er en begrebsforklaring over de begreber som afhandlingen bruger til at understøtte produktionen af nye arbejdslevsbegreber. **Resultat 1b** er Deleuzes egen tegning over Folden kombineret med afhandlingens begreber, der er placeret i de områder, hvor de, som arbejdslevsbegreb, gør sig gældende, når Folden anvendes som begrebslig tankefigur i arbejdet med småbørnsforældre og arbejdslev. **Resultat 1c** er afhandlingens bud på, hvordan et foldteoretisk mikro-greb over subjektivitetstilblivelse kommer til at se ud, når afhandlingens begreber sættes i spil henover småbørnsforældre og moderne arbejdslev som æstetisk erfaring og arbejdslevspraktik. Figuren viser et forstørret udsnit af Deleuzes skitse over folden, som figuren i Resultat 1b viser. Boblerne i forskellige farver signalerer den multiplicitet af begivenheder, som et småbørnsforældrearbejdslev er omgivet af. Den store æggeformede boble i midten er Foldens billede på mellemrummet og mellemrumspraktik sat i scene af sammenstødet mellem nogle særlige begivenheder, som er med til at give agens til nogle bestemte, men også kontingente, former for subjektivitet, som er løsrevede fra mennesket som subjekt. Figuren er desuden en illustration af, hvor og hvordan organisering og transformation foregår begrebsligt, i mødet mellem lyst, krav, valg og potentialitet, når Arbejdslevsmanøvrering og Arbejdslevsproduktivitet bliver til som værdiskabelse.

Resultat 1a: Analytiske begreber – nye arbejdslivsbegreber

ARBEJDSLIVSBEGREB	POSITIONERING	FUNKTION
Arbejdslivsproduktivitet	Bevægelse, der betegner arbejdslivssubjektivitet – subjektiviteten som bliver til, når småbørnsforældre arbejdslivsmanøvrerer og organiserer erfaring med det moderne arbejdsliv.	Tilblivelse i Folden: Arbejdslivsproduktivitet er det, som bliver til, når småbørnsforældre arbejdslivsmanøvrerer i det moderne arbejdsliv – en affektiv kraft som opstår i multiplicitet og som kan bære selvopretholdelse videre i transformation (noget andet end det, som umiddelbart er).
Arbejdslivsmanøvrering	Bevægelse, som betegner et kontingent og nødvendigt vilkår, som småbørnsforældre er betinget af være til i som kastede ind i det moderne arbejdsliv – dvs. subjektivitetens vilkår.	Bevægelsen i Folden: et nødvendigt og kontingent menneskeligt selvorganiseringsprincip i det moderne arbejdsliv.
Divpoyment	Strata-begreb	Livsvilkåret som skilt småbørnsforælder kan gøre arbejdslivsmanøvreringen nemmere og sætte scenen for en aktualisering og forøgelse af arbejdslivsproduktivitet.
Work Life Shadow	Strata-begreb	Betegnelse, der giver stemme til småbørnsforældres arbejdslivsidentitet – hvor selve arbejdet, som skyggebegreb træder i baggrunden for den udlevede arbejdslivsidentitet.
Forældreansvarsfigurer	Strata-begreb	Betegner skole- og institutionsfeltet, som en stærkt defineret stemme, der kan tale ind over de fleste andre kontekster i småbørnsforældres arbejdsliv.

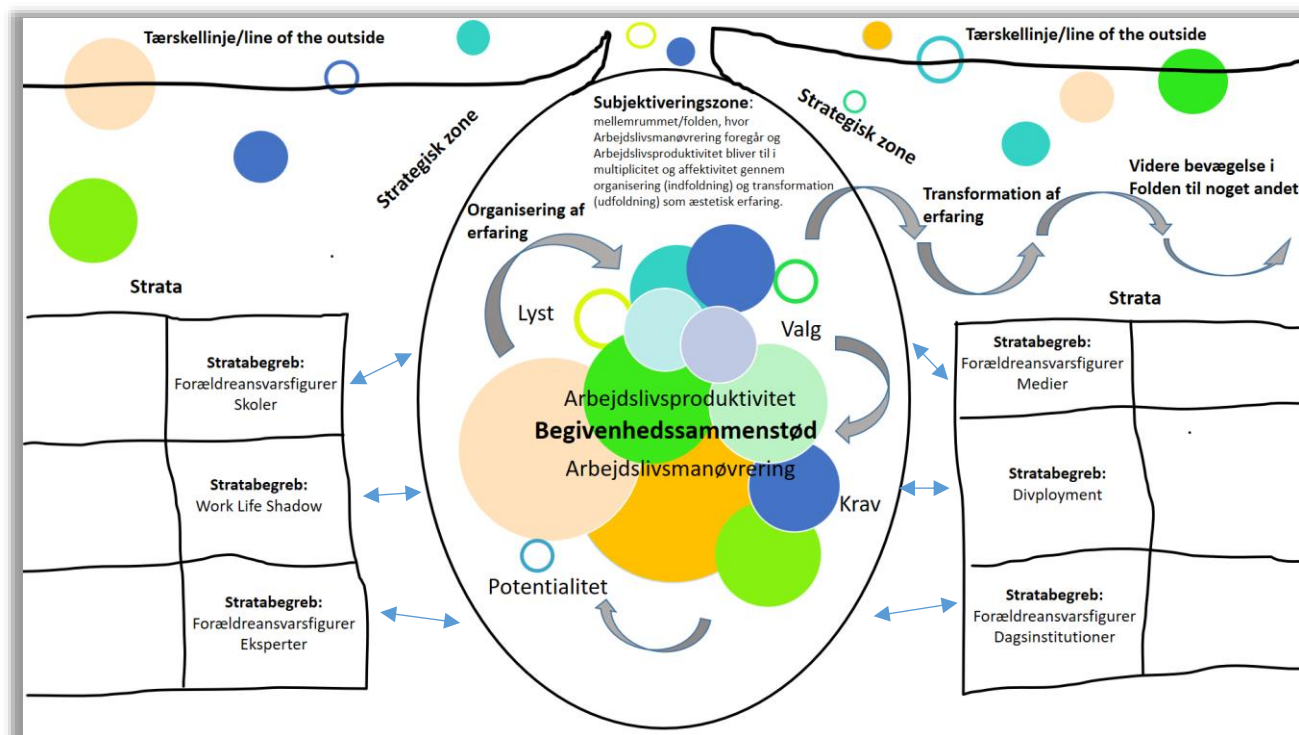
Resultat 1b: Foldanalytisk kort over begrebernes interaktion¹²

1. Line of the outside
2. Strategic zone
3. Strata
4. Fold (zone of subjectivation)

¹²Deleuzes egen originalskitse af Folden fra "Foucault" (1988a)

Resultat 1c: Mikroudsnit af arbejdslivsbegrebernes tilblivelse i Folden

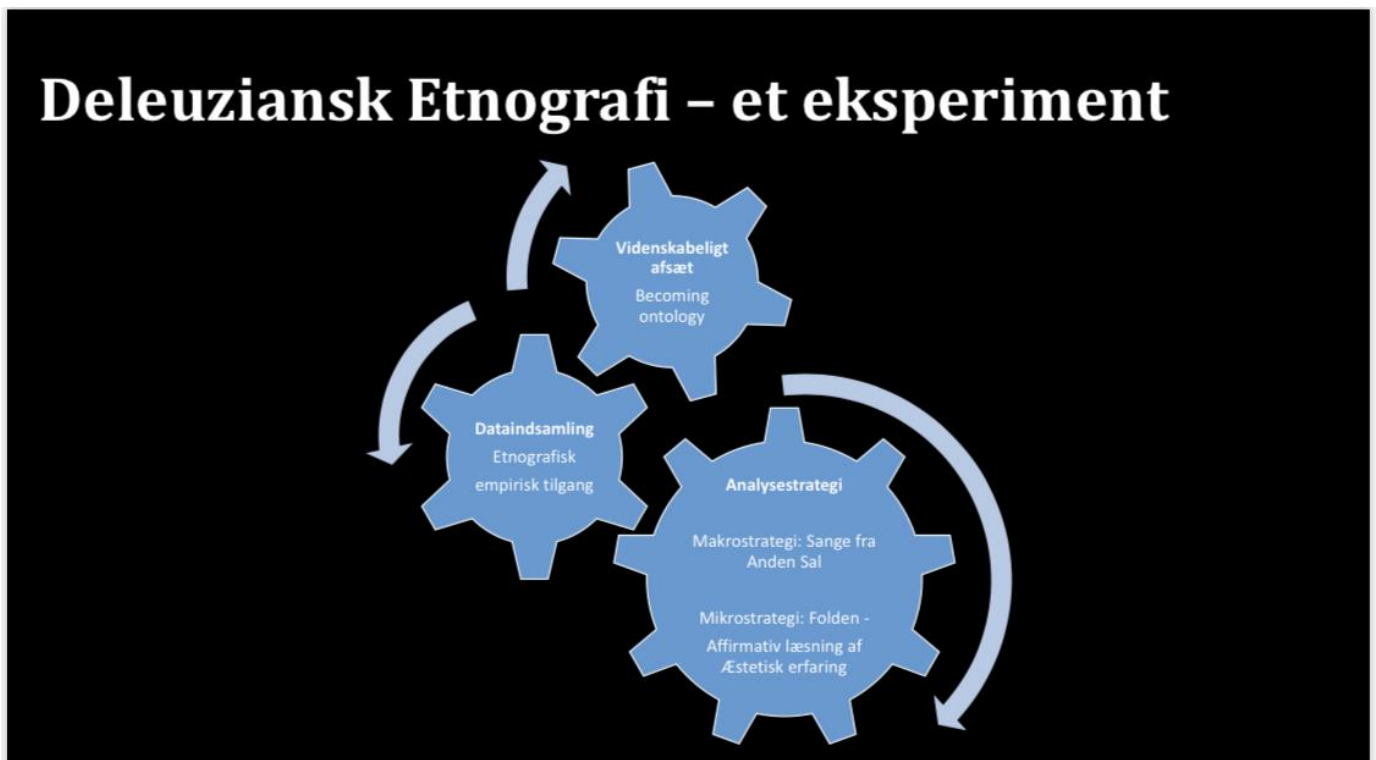
Resultat 2: Metodiske begreber – Deleuziansk Etnografi

Samtidig med begreber, der kan betegne småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv, så ønsker afhandlingen også viden om, *hvordan* den kan udforske og få øje på de særlige manøvreringer som ligger uden for kategori af det moderne arbejdslivs mange kontekster. Nærmere betegnet, så ønsker afhandlingen en videnserkendelse om, 'hvordan' den kan få øje på at 'hvad' sker, altså hvad'et værende småbørnsforældre manøvrering i og henover de forskellige livskategorier. Til det formål har afhandlingen eksperimenteret med deleuzianske metoder og begreber og fået øje på, hvordan nye begreber som Arbejdslivsproduktivitet, Arbejdslivsmanøvrering, Divpoyment, Work Life Shadow og Forældreansvarsfigurer opstår empirisk i sammenstødet mellem strata, metoder, mennesker, børn, arbejde, policies, forskeren og alt muligt andet, som udspiller sig på den scene, hvor de pågældende begreber bliver til som begreber. Afhandlingens eksperiment med at indfange disse potentialiteter, affekter og bevægelser kalder afhandlingen for 'Deleuziansk Etnografi'. Deleuziansk etnografi er, som nævnt, blevet til i en iterativ process,

og som et eksperiment, henover afhandlingens erkendelsesinteresse og metodiske eksplorative udgangspunkt i det tilblivelsesontologiske videnskabelige univers. Metodens tilblivelsesproces er illustreret ved figuren til **Resultat 2a**.

Resultat 2b er en opsamling af alle de begreber og betegnelser, som afhandlingen skaber og trækker på i ekperimentet med at sætte Deleuziansk Etnografi i spil henover empirien om småbørnsforældre og arbejdsliv. Begreberne er gennemgående forklaret henover de tre metodeafsnit om Deleuziansk Etnografi.

Resultat 2a – Kort over ny metode

Resultat 2b – Oversigt over begreber tilknyttet Deleuziansk Etnografi

BEGREBER	FUNKTION
Affirmativ læsning	Analytisk modus
Sange fra anden Sal	Makroanalytisk ramme
Folden	Mikroanalytisk teknik
Intensitet/begivenhedssammenstød	Modus for analytiske nedslag i empiri – initiativ, hvor 'der vælges til uden, at der vælges fra' i inkompossibilitet
Æstetisk erfaring	Empirisk modus
Inkompossibilitet	Fold-analytisk betegner f. nedslag i empiri – overskridelse af binariteten mellem 'at være' og 'at ikke-være'
Begivenhed	Empiriens egen styring
Affektiv driver	Empiribevægelsens modus – hele bevægelsen, og affektivitet som Foldens brændstof
Problemorganisering	Empiribevægelsens modus – initierende proces af fold-bevægelsen
Problemtransformation	Empiribevægelsens modus – overskridende del af fold-bevægelsen
Mellemrumspraktik	Aktiv interaktion i den transformative bevægelse - 'det umulige' sker (Adam er synder og ikke-synder på samme tid)
Subjektivitetstilblivelse	Momentvist 'kontingent produkt' af Foldens bevægelse i forandring
Strata-rekvisit	Patos og indflydelse fra empiriens omgivelser – stratificeringsbrændstof

Strata og strata-rekvisitter

Strata-rekvisitter er en del af Deleuziansk Etnografi og skal forstås som en aktiv del af den familie og arbejdslivscene, som afhandlingen udstiller gennem kombinationen af Sange fra anden sal og Deleuzes begreb om Folden – og dermed som et sammentrukket begreb, som præsenterer elementer fra begge dele: strata som et deleuziansk begreb, der møder rekvisit, som en sceneopsætningsstrategisk genstand. Strata-rekvisitter er i afhandlingen fragmenterede informationssektioner, som forekommer løbende gennem afhandlingen imellem kapitler som eksempler på den fold-tekniske proces, der bidrager til deleuziansk tilblivelse rent begrebsligt (Deleuze & Guattari, 1980). Tilblivelsesprocessen i strata fører hverken til accept eller afvisning af en samlet subjektivitet, men er i stedet en on-going skabelse af det som Deleuze og Guattari kalder 'kroppen uden organer' som et billede på 'stratifikation' som organisering og transformation af hverdagslivets erfaringer med rutiner og gentagelser.

Disse hverdagslivets erfaringer, dvs. strata, fremskrives af Deleuze og Guattari som et tankebillede på de sammenvævede rejser og bevægelser mellem bevidsthed og ubevidsthed, som vi som mennesker navigerer rundt i, i form af rutiner og gentagelser. Disse ofte ikke bevidstgjorte beslutninger, som følger med vores bevægelser, er netop der, hvor potentialitet opstår i processen, hvor bevægelsen organiserer sig omkring sig selv – ved hjælp af sig selv i systematiske taget-for-givetheder. Det er, ifølge Deleuze & Guattari, det sted, hvor al tilblivelse starter – som en systematisk taget-for-givethed, der er i gang med at organisere sig omkring sin egen genstand for tilblivelse, men som altid kan irriteres og prikkes til og dermed åbnes i potentialitet – en tilblivelse i potentialitet, som ganske vist er født ind i taget-for-givetheder, men som også altid besidder muligheden for transformationen videre ind i *andethed*. Det er, ifølge Deleuze & Guattari, denne paoradoksale tilstand, hvor teorier om verden bliver til i forholdet mellem produktion og modtagelse af sproget, som i kaos former sig til et meta-narrativ, der bevæger sig imellem tegn og ritualer om Gud, himmel og jord, samt semiotiske generaliserende teorier, der påberåber sig universalitet og sandhed. Deleuze & Guattari illustrerer med strata-begrebet, hvordan sproget, ligesom alle andre systemer, er blevet indeholdt i forskellige fysiskkemiske, organiske og menneskelignende kategorier. For Deleuze & Guattari kan sproget ses som et organisationsprincip, som antager at meningskondensere menneskelig erfaring og de komponenter, der følger med den, og på den måde producerer *virkelighed*. Deleuze & Guattari påpeger imidlertid, at alle artikulationer altid allerede er dobbelt-artikulationer, fordi de udgøres af dobbeltkomponenterne 'indhold' og 'udtryk'. Der er ikke noget referencemæssigt betegnet/betegner- eller årsag/virkningsforhold, der regulerer eksistensproduktionen af strata, til trods for, at de forskellige lag, til en hvis grad, samarbejder eller flyder ind i hinanden for at kunne producere nye strata. Dermed er begrebet stratifikation Deleuze & Guattari's forsøg på at fremme en ny måde at tænke om den måde, som sproget producerer billeder af virkelighed, og samtidig er sprogets eget produkt af virkelighed. Sproget bliver således et vigtigt fokuspunkt, fordi det i en samtidighed både er et mikro og et makro narrativ og et organiserende og organiseret princip, hvorigennem subjektivitet altid kun er midlertidigt indeholdt. Strata-rekvisitterne i afhandlingen er dermed enkeltstående, men kan også ses som en helhed der, hvor de tilsammen eksemplificerende udgør den herskende måde at tale om særlige ting og fænomener på, som småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv er sammenvævet i, ved forskningen og forskellige ekspertinstanser – fx i form af, at generationer defineres på en bestemt måde og tillægges bestemte betydninger, som mennesker

tilsyneladende er født ind i; søvn og stress præsenteres af ekspertinstanser som vigtige ting at have balance i på nogle bestemte måder, så man ikke bliver syg osv. – dette kombineret med forskellige definitioner af de objektivt definerede ord som fx 'ubestemmelighed' og 'manøvrering', som udgør eksempler på afhandlingens normative sammenvævning med undersøgelsesfeltet når den benytter sig af særlige ord og betegnelser. Strata-rekvisitterne skal hverken opfattes, som noget positivt eller negativt i sig selv, men skal ses som eksempler på de måder, som forskellige begreber og initiativer formidles sprogligt samfundsmæssigt, og som organiserer sig omkring en genstand på en bestemt måde – og som derfor er medvirkende til at scenen for småbørnsforældre og arbejdsliv sættes på nogle særlige måder.

3.3.6. Opsamling Deleuziansk Etnografi III

Deleuziansk Etnografi III behandler afhandlingens analysestrategi og resultater. Denne del af metoden diskuterer og definerer de begreber, som er resultater af empiriens møde med Deleuziansk Etnografi og som samtidig understøtter analyserne. Analysestrategien består af to plan, der som et makro- og et mikroplan, tilsammen sætter rammerne for de analyser, der udføres i afhandlingen. Det makroanalytiske plan er designet med inspiration fra Roy Anderssons film *Sange fra anden sal*, som består af forskellige sammenhængende og usammenhængende enkeltscener, der fungerer som still-billeder af mennesker, der lever et hverdagspræget liv på alle mulige forskellige måder – ligesom de referenceinformanter og familier, der deltager i afhandlingens undersøgelse. Det mikroanalytiske greb trækker på Gilles Deleuzes begreb om *Folden* som tankebillede på livet, der bevæger sig i folder, under påvirkning af omgivelserne (strata), og som aktiveres af særlige begivenhedssammenstød imellem forskellige mere eller mindre tilfældige og modsatrettede begivenheder, som i sammenstødet skaber performativ agens, og dermed værdi, gennem den affektive kraft som opstår, når modsatrettethed imellem krav og lyst gør det nødvendigt at træffe valg, lave undvigelsesmanøvreringer og vælge til uden at vælge fra. Afhandlingens Resultat 1 promoverer begrebet *Arbejdslivsmanøvrering* som betegnelse for denne praktik, og *Arbejdslivsproduktivitet*, som den værdi *Arbejdslivsmanøvreringen* producerer. Afhandlingen promoverer herunder tre strata-begreber, der har praktisk indvikning på den måde, som *Arbejdslivsmanøvreringen* bliver til på, og dermed også på *Arbejdslivsproduktiviteten*. Resultat 2 er samlede oversigter over Deleuziansk Etnografi.

Strata-rekvisit d

Fakta om stress, Psykiatrifonden

Fysiske signaler på stress

- Hovedpine
- Hjertebanken
- Svedeture
- Nedsat immunforsvar – hyppige infektioner
- Appetitløshed
- Svimmelhed
- Diarré
- Rysten på hænderne
- Nedsat lyst til sex

Psykiske signaler på stress

- Træthed og søvnproblemer
- Hukommelsesbesvær
- Ulyst
- Anspændthed
- Koncentrationsbesvær
- Utålmodighed
- Angst for almindelige problemer – en uforklarlig angst
- Depression

Kapitel 4: Deleuzianske sange fra anden sal

Sang 1

Peters æstetiske arbejdslivserfaring: skilsmisse, dødsfald og ændrede ansættelsesregler

Scene

Ung mand laver mad med to små drenge i en taglejlighed.

Om kulissebeskrivelse

Kulissebeskrivelsen er en oversigt over de virkemidler, som er med til at skabe scenen for tilblivelsen af småbørnsforældres værdiskabelse i det moderne arbejdsliv. Det er hermed en oversigt over både faktuelle og visuelle rammer samt stemningsbaserede sceneelementer, herunder en fortætning af forskellige udvalgte udsagn fra undersøgelsespersonen. Det er tanken at kulissebeskrivelsen skal bidrage med et situationsbillede, som sætter scenen for et øjeblik, hvor problemorganisering og problemtransformation opstår i Arbejdslivsmanøvreringen gennem en inkompossibel begivenhed. I mødet mellem Foldens strata og monader (forskellige små og store begivenheder), som støder sammen i mellemrummet, produceres Arbejdslivsproduktivet. Hele scenen er således et tankebillede på mellemrumspraktik og tilblivelsen af den værdi, som småbørnsforældre skaber, når de manøvrerer i det moderne arbejdslivs multiplicitet og inkompossible begivenhedssammenstød. Gennem faktorer som tidspunkt, sted, atmosfære, tilstedeværende, situation, personer, strata- og kulisserekvisitter, scenekonstellation, handling og replikker er kulissen en æstetisk og affektiv medskaber af de forældreskabs- og arbejdslivssituationer, som afhandlingen ønsker at skabe nye begreber for.

Tidspunkt

Ulvetimen mellem klokken 17 og 18 i maj måned – en solbeskinnet lun forårsdag.

Sted

En tre-værelset taglejlighed på Frederiksberg i København.

Atmosfære

Hyggeligt og enkelt hjem med familie billeder på væggene i en lejlighed med skrå vægge. Luften er lidt tæt og varm, fordi det er forårsvarmt udenfor og lejligheden ligger øverst på femte sal. Der lugter af mad og københavnerlejlighed. Der er ro i lejligheden og stemningen virker afslappet.

Tilstedeværende

To små drenge på tre og syv år.

Alenefar Peter på 27 år.

Stine som er forsker.

Situation

Familien er netop kommet hjem fra børnehaven og skole og skal have aftensmad.

Personkarakteristik

Drengene er almindelige af højde og den store på syv år har blå øjne og brunt hår, som er klippet i en slags moderne grydeklip. Den yngste dreng på tre år har lyst hår, som også er klippet i moderne grydeklip og har ligeledes blå øjne som sin bror. Det er tydeligt at se, at drengene er søskende, men de ligner kun hinanden lidt. Begge drenge er iklædt shorts og t-shirt.

Peter er mørkhåret med blå øjne og middel af højde. Han er slank på en trænet måde og ligner en 'pæn' ung mand. Peter har blå jeans og t-shirt på og ser afslappet men også meget træt ud, imens han roligt instruerer drengene i kartoffelskrælning og gulerodshakning.

Scenekonstellation og -rekvisitter

Lejligheden er ca. 65 m² Lejlighedens tre værelser er fordelt henover et fælles børneværelse, stue og forældersoveværelse. Toilet og køkkenet er meget småt og uden bad. Fra køkkenet er der

en dør til bagtrappen, som fører ned i gården. Lejligheden er ikke specielt lys pga. de skrå vægge. Køkkenet er meget hvidt og spartansk. Forenden er et vindue, som vender ud imod gården. Vinduet er ikke særligt stort, så der kommer ikke ret meget lys ind.

Handling

Peter laver mad med de to drenge, der begge sidder på køkkenbordet og hjælper til. Der skrælles kartofler og koges gulerødder og laves frikadeller. Der snakkes om løst og fast og drengene fortæller lidt om oplevelser fra børnehaven og skole. På et tidspunkt vil drengene ind på værelset og lege inden aftenmaden.

Peter laver aftenmaden færdigt og fortæller om sit arbejdsliv.

Replikker præsenteret som fortætning

”Jeg er 27 år og fraskilt og arbejder i en fuldtidsstilling i Lokalpolitiet i en by på Sydsjælland. Jeg er ansat på 37 timer, men er på orlov det næste stykke tid, fordi jeg er blevet skilt og skal passe mine børn, som bor hos mig hver anden uge. Så i den seneste periode har jeg reelt set kun arbejdet halv tid. Ud over deres mor og mig, så har børnene en mormor, der bor i byen, altså på Sydsjælland, og som jo så bor langt væk nu, da vi er flyttet til København. Min mor er lige død. Min far bor i Jylland. Der er ikke noget kæmpe netværk. Jeg er fra Jylland, men jeg har boet på Sydsjælland sammen med min daværende kone og vores to drenge. Og så blev jeg så skilt i sommers – eller separeret og boede kun et par kilometer fra stationen, så det var ok, når jeg havde børnene, som jeg har halvdelen af tiden, så kunne jeg lige nå at aflevere og tage på arbejde. Så aftalte vi, da vi havde en dreng, der skulle til at starte i skole her til sommer, og en der blev tre her i vintermånederne, og det passede med, at de skulle faktisk i samme måneder have et skift fra vuggestue til børnehaven og over i skole - og med, at alt blev så turbulent for dem, så ville vi gerne nøjes med at give dem et skift. Men det betyder så, at når jeg har dem en uge ad gangen, at den uge, hvor jeg så har mine børn og skal stå for at hente og bringe osv., at der kan jeg ikke få det til at hænge sammen med først at aflevere, køre 100 km

til Sydsjælland og arbejde, og køre 100 km hjem og så nå at hente dem. Jamen, det kan jeg ikke, fordi så selvom der var nogen, som havde åbent så længe, så kunne de jo ikke være der i 11 timer. Det er de for små til, mine børn. Så derfor så havde jeg heldigvis en masse restorlov, 13 uger, så ja, de uger før orlov, hvor jeg havde børn, der har jeg taget det sådan en uge ad gangen og afholdt denne her restorældreorlov, hver gang jeg havde mine børn. Det var for, at jeg kunne være der og hente dem og alle sådan nogle ting. Det har bragt mig en del måneder frem, og så har jeg lige klaret mig med noget ferie sådan her henover sommeren. Men det vil sige, at når sommeren slutter, så har jeg ikke mere orlov, og så er den eneste måde, jeg kan blive i Politiet på, det er jo ved at passe mine 37 timer eller gå på deltid – og jeg har ikke råd til at leve af en deltidsløn, hvis ikke jeg kan få suppleret op med nogle dagpenge, orlov eller andet. Så bliver jeg nødt til at gøre noget helt andet, for jeg har også væsentlige udgifter ved at skulle have en bil, og alt sådan noget, for at kunne passe mit arbejde. Jeg har derfor søgt tjenestefri i et år, som er det man kan, og det har jeg per første september. Det vil sige, at jeg stadig er ansat og kan komme ind i Politiet igen. Så juni næste år er min frist for at søge ind igen, hvis jeg vil blive i Politiet. Hvis jeg ikke søger ind igen, så bliver jeg afskediget. Udgangspunktet er, når man er ude, så er man ude, men der er folk der kommer ind igen..... du kan ikke regne med noget på den måde, altså. Det er ikke sikkert, at du nogensinde kommer ind igen.... Det der med, at man bliver i Politiet, der er det for nogen rigtigt mærkeligt, at man overhovedet søger ud. Man kalder det at være 'uden for nummer', når man ligesom har tjenestefri, og der er mange, der har været uden for nummer en gang eller to i løbet af deres karriere. I virkeligheden så har du tjenestefri uden løn. Du er politimand og så videre og kan komme tilbage inden for denne her frist. Der er jo nogen, der har gjort det. Altså indtil første januar 2013, der kunne du være uden for nummer i tre år, så folk kunne jo nå at søge ud og tage en bachelor eller tage en eller anden erhvervsuddannelse eller starte et firma op og se, om det var noget, der kunne bære – eller tage et spændende job i udlandet for at kunne nå at gøre et eller andet. Og det havde de så tre år til. Uden videre og uden at informere nogen om det eller noget, der ændrer man bare det her til, at det nu kun hedder et år. Jeg tænker måske, at der er noget økonomi i det, men jeg ved det faktisk ikke. Jeg forestiller mig, at man gerne vil vide, hvor

meget man har at gøre med. Det virker i hvert tilfælde som om, at alle de ændringer, det må være en klar forringelse. Det er det helt klart for os, der er ansat, så jeg tænker, at den forringelse må jo nødvendigvis være begrundet i, at der er noget økonomisk at hente for Politiet. I alle andre fag vil du have mulighed for at søge et andet job nogle år eller lave noget, som måske er lidt mindre fagrelevant, og det bliver din uddannelse jo ikke annulleret af. Da jeg var i Beredskabet nede i en anden sydsjællandsk by, hvor man jo kører fast treholdsskift, eller i hvert fald arbejder på alle tider af døgnet, og det er jo faste 8 timers vagter, hvor du pine død skal være der fra kl. det til kl. det. Du kan ikke afkorte din vagt lige med en halv time, så skal der nødvendigvis være en anden en, der fylder ind for dig, i hvert tilfælde. Det var rigtigt svært i forhold til pludselig at blive alene med børnene, hvor jeg netop havde brug for fleksibilitet. Jeg kunne ikke komme til København og arbejde. Det er det alle vil. Jeg har så søgt. Vi har det man kalder en ønskerunde hvert halve år, hvor du søger om kredsbytte eller kredsforflyttelse, som bare handler om en politikreds – ikke om specifikke stillinger. Dem har jeg søgt på dels i oktober og her i foråret, og ikke fået noget. Der kan man søge op til tre politikredse, og der har jeg selvfølgelig søgt København, Københavns Vestegn og Nordsjælland, som er sådanne områder og stationer, som jeg alle sammen vil kunne få det til at hænge sammen med at køre til eller rejse til samtidig med, at jeg også skulle hente og bringe børnene. Men det har jeg ikke fået noget ud af. Ja, nu kører jeg frem og tilbage – lige nu pendler jeg så hver anden uge. Der er også en kollega, der har tilbudt mig, altså en midaldrende mand, som vel stadig har et børneværelse stående til sine egne voksne børn, at jeg kunne få lov at leje eller låne. Men jeg tror for, at jeg ikke kommer alt for meget ud i en eller anden osteklokke, så gider jeg heller ikke, når jeg har fri der klokken 16, at tage hjem hos en anden, altså. Jeg har brug for at leve mit liv og komme ind og så, du ved, lige være sammen med en bekendt en gang imellem, eller være i mit eget hjem og ordne noget vasketøj, og sådan noget, og have en hverdag – også selvom jeg bruger lang tid på det og bruger penge, og sådan noget, på at køre frem og tilbage. Grunden til jeg starter med at søge tjenestefri, det er jo ikke for at lukke en dør, som jeg så ikke kan åbne igen. Det er jo fordi, jeg ikke har andre muligheder, hvis jeg vil være i Politiet. Jeg har søgt ind på Sociologi på Universitetet, som er det jeg håber på at

komme ind på. Men det varer jo lidt mere end et år, kan man sige, at tage sådan en uddannelse. Så jeg ved ikke lige, hvad jeg gør, når man kun kan være væk et år. Jeg har tænkt mig at fortsætte med at søge ind i København hos Politiet, når det her år her er ved at være gået – og det har jeg tænkt mig at fortsætte med også, når jeg er ude af Politiet. Jeg vil fortsætte med, en gang om året, eller et eller andet. Mit drømmescenarie er, hvis jeg får lov at være deltid i Politiet. Hvis jeg kan have 18 timer eller sådan noget, og så studere og så eventuelt over lidt længere tid. Jeg optjener fuld pension i syv år, selvom jeg er på deltid – det vil også være rimelig tillokkende. Og plus, jeg vil også gerne have denne her sikre base, fordi jeg netop også har de to, jeg skal forsørge, og jeg vil gerne bevare tilknytningen til Politiet. Der ligger rigtig meget identitet i det også. Og når det så er sagt, så er jeg også glad for mit arbejde. Men hvis du spørger mig, om jeg hygger mig med det, jeg laver i de her dage, hvor jeg arbejder i Lokalpolitiets ekspedition med at udlevere straffeattester og så videre, så nej, det gør jeg ikke! Det er lige så udfordrende som at hælde kaffe op fra en kande. Det er jo bare at gøre det: "Værsgo, næste." Det er rent mekanisk. Der er først noget spændende i det, hvis jeg har en fornemmelse af, hvem det er, og jeg kan mærke at mit kendskab til lokalområdet, eller nogle af de lokale kriminelle eller andet gør, at jeg synes, at jeg sådan kan begynde at løse sagen, mens jeg sidder med den forurettede inden afhøringen. Og man synes, at man får startet en god sag op. En god sag tænker jeg ligger i, at der kommer en gerningsmand, der får en dom i den anden ende. Jeg kan ikke længere være i Beredskabet på grund af de skiftende arbejdstider og mine børn. Det er meget normalt for folk med børn. Hvis du er 40 år gammel i Beredskabet, så hører du til de ældre. Det ligger jo i, at alle der starter i Politiet – i hvert fald 95 % – der handler det jo om at skulle køre politibil, fordi det er jo det, man laver, når man er politibetjent. Så findes der også noget andet: man kan fx være efterforsker, og så kommer man vist nok i civilt tøj og kører i biler, der ikke ligner politibiler. Det ved man også. Men det er vel derfor Beredskabet er det grundlæggende og på en måde mest elementære politiarbejde, fordi du optager anmeldelser. Du er ligesom ude og tage det første stød, og i princippet kan du komme til at lave det meste i Beredskabet. Du får sådan ligesom hele paletten af sagskategorier plus hele udrykningsdelen og de her hastende dispositioner. Der er jo også noget adrenalin-

ting i det – noget spænding i, at man ikke sådan helt ved, hvad man skal den dag, man går på arbejde. Men jo, der er masser af andet, men der er også masser af adrenalin i, at man får kørt udrykninger og også de andre sådan tilspidsede situationer. Man får prøvet sig selv af. Det er jo spændende at vide, hvordan søren reagerer man første gang, man skal være fysisk over for nogle andre, altså tænker jeg, at for mange af os, så er det jo slet ikke noget, man har gjort før, man kommer herind. Jeg savner at være i Beredskabet. Løsningen for mig, det er at gå ned i tid, så jeg ikke føler mig bagud. Så jeg ikke føler mig skyldig over, nogle gange når jeg har fri, så at vælge, at nu tager jeg hen og træner eller drikker en kop kaffe med en eller anden, inden jeg henter drengene. Det gør jeg jo ikke, hvis jeg er her fra klokken 8-16, og jeg har afleveret drengene klokken 7.30 og henter dem klokken 16.30. Så tænker jeg, skal vi ikke mødes en halv time efter arbejde, og så henter jeg dem bagefter, hahahaha. Så er det fedt at gå klokken 12 nogle gange og vide, at den lille han sover jo alligevel til klokken 14 derhenne, så kan jeg lige nå det. Man skal da selvfølgelig have råd til det, eller have fået tilrettelagt sit liv helt skrabet, så man kan leve uden penge. Men så prøver jeg bare at gøre noget, der fylder mig op lige nu, og det er nogle gange noget socialt, og nogle gange er det bare mig, der træner. Det kan også være at læse en bog. Prøver at få det bedste ud af det, man lige kan, når der ikke er bud efter en konstant, som der er, når man har børn. Jeg oplever også, at det virkelig kører på pumperne, selvom jeg gerne vil have mine børn ti dage i træk. Ja, og så er det noget med, jeg tænker, om jeg overhovedet kan honorere det. Jeg synes jo selv, at jeg har rigtig meget fri, så jeg har også brug for lige at sove en time, inden jeg henter dem. Så jeg er bare så træt, som jeg aldrig har været i hele mit liv. Det er jo bare fordi, jeg er stresset. Jeg er stresset over det her. Det er jo ikke mit arbejde. Det er det der med at blive konfronteret med, at nu er jeg ligesom yderste led – både som forælder og i mit arbejde som politibetjent. Man er ligesom vant til, fordi man er pakket ind i vat i Danmark, at man kan kalde på nogen og sige: "Nu må du gøre noget-agtigt." Så det er faktisk specielt pludselig at se, at nu er man selv den 'nogen', og der er ikke nogen videre....."

Fold-affirmativ læsning af Peters æstetiske arbejdslivserfaring

At stå som Peter i en situation, hvor man skal varetage arbejdslivets mange krav på samme tid for at kunne være menneske – uden egentlig klarhed over, hvad der kommer til at ske i fremtiden – er i sig selv et inkompossibelt sammenstød af modsatrettede begivenheder. Peter er som individ yderste led i familien og har ingen familie eller samlever at læne sig opad. Hans mor er lige død, han er lige blevet skilt og ansættelsesreglerne i Politiet er lige blevet ændret. Det må han forholde sig til samtidig med, at hans livssituation gør det svært for ham at fastholde et job som politibetjent på Sydsjælland i mødet med bevidstheden om, Forældreansvarsfigurerne, som udpeger hvornår og hvor længe småbørnsforældre bør have deres børn i institution. Således udspiller der sig tre modsatrettede begivenheder, som indtræder samtidig, hvilket velsagtens kunne skabe en oplevelse hos Peter af, at han ikke slår til som menneske, og at han ikke kan gøre, hvad han har lyst til – men det er samtidig også en situation, som ikke kan undgås, hvis ikke han Arbejdslivsmanøvrerer og finder en selvhåndteringsmetode, der lever op til de krav og forventninger, som han mødes af i det moderne arbejdsliv. Selvhåndteringsmetoden skal indikere, at han er et ansvarligt menneske, der lever op til forventningerne fra forskellige kontekster i livet. Peter befinder sig i en verden præget af logikker for god forældreopførsel, god medarbejderopførsel og god samfundsborgeropførsel, som, gennem særlige normsættende rammer, klart afgrænser forskellen mellem succes og fiasko ud fra nogle bestemte kriterier. Som forælder og individ udelukker Peter, at der kan være tale om, at han skal fortsætte sit arbejde på Sydsjælland, da det medfører, at hans børn skal være længe i institution hver dag, i de uger, hvor han har dem hos sig, hvilket giver Peter opfattelsen af, at det i øjeblikket er umuligt for ham at blive i Politiet, selvom han udnytter sin status som Divplovee, idet han, som en del af en skilt familie, kan allokere sin arbejdstid på nogle særlige måder. Som medarbejder er Peter, som udgangspunkt glad for sit job som politibetjent, men han er utilfreds med de muligheder, han har, hvilket kunne give indtrykket af, at Peter sidder fast i noget kedeligt arbejde, og at han ingenting foretager sig. Ovennævnte læsning af Peters arbejdslivserfaring giver et indtryk af, at Peter er fastlåst i sin situation på grund af en række modsatrettede begivenheder. Han bliver nødt til at opgive sin karriere som politimand på grund af sin skilsmisse og det forhold, at hans mor er død og ikke længere kan hjælpe til med børnene, og fordi ansættelsesreglerne er blevet ændret. Peter må starte et nyt liv som studerende for at kunne overskue situationen. Han efterlader

således indtrykket af, at han oplever, at han skal gøre noget bestemt for at være en god far over for sine børn, når han tilgår arbejdsdelen af sit liv med arbejdet som skyggebegreb i Work Life Shadow, hvor børn, familie og fritid bør ligge foran arbejde.

Gennem interviews med Peter, observationer på arbejde, hjemme og i dagsinstitutionerne, så giver Peter udtryk for at være et ansvarsfuldt menneske, der møder Forældreansvarsfigurerne omkring ham, og som i høj grad er optaget af at gøre de rigtige ting og møde de fremherskende normer for passende adfærd i det moderne arbejdsliv, - hvilket giver Peter denne oplevelse af, at han aldrig har mulighed for at være 'perfekt' i forhold til noget, men hele tiden bare må følge med strømmen. I snaplog- og fokusgruppeundersøgelsen får Peter netop formidlet denne fastlåsthed: arbejdet med billeder, ord, krop og affekter, får frem, at kun ferie med drengene kan låse denne følelse af fastlåsthed op. Ferie er nemlig det eneste tidspunkt, hvor samspillet mellem institutioner, arbejde og personligt liv kan forenes. Under afviklingen af ferie er forkerthedsfølelsen i forhold til ikke at være perfekt i bero, indtil den aktiveres på ny, når arbejde og institutioner og diverse krav og forventninger kommer tilbage i spil.

Billedtitel: "Ferie" fra snaplog-analyse

Selvsamme affektive driver – forkertheden som skam – er imidlertid, samtidig med, at den låser Peter, også med til at frigøre ham fra sin fastlåsthed. Som en praktik i mellemrummet mellem begivenhederne opstår manøvreringen i Folden – den manøvrering som Peter praktiserer, når han er med til at skabe værdi i det moderne arbejdsliv. For når alt kommer til alt, så står Peter over for en opgave, der går ud på, at forvalte sit liv som forælder i det moderne arbejdsliv – hvorfor han nødvendigvis må forholde sig til opgavens tilstedeværelse. På den ene side, så afviser Peter, at han kan fortsætte med at arbejde i Politiet, fordi det er forbundet med for megen transport og både skurrer imod det, som Peter selv har lyst til at bruge sin tid på, og det som han opfatter som krav til, hvor længe børn bør være i institution. På den anden side, så ved han godt, at han med denne beslutning kan ende med aldrig at komme tilbage til Politiet til et job, som han er glad for. Inkompossibiliteten i form af den affektive sitren og spænding mellem infleksioner og monader i mellemrummet mellem folder og udfoldninger, at det for Peter ikke kan lade sig gøre at have børn og arbejde på Sydsjælland, når han er helt alene, som støder sammen med truslen om, at han aldrig mere vil kunne arbejde med det fag, som han er uddannet inden for, gør, at der sker noget andet end en organiserende fastlåsning i mellemrummet mellem begivenheders sammenstød. Peter praktiserer nemlig Arbejdslivsmanøvrering i mellemrummet og får bragt sig selv hen et sted, hvor der opstår en transformativ bevægelse, som bliver til i inkompossibiliteten i sammenstødende problemorganiseringer, der er affødt af, at Peter må sige op, og at han dermed har udsigt til måske aldrig at komme tilbage til Politiet. Peter gør dermed noget andet. Han fortsætter bare med at søge ind i Politiet, de steder, hvor det passer ham, samtidig med, at han gør det der fylder ham op i nuet – nu hvor han ikke kan kalde på 'nogen', da han uden sin mor og som forælder og politimand i et samfund, selv bliver til denne 'nogen'. Principielt set kunne han stå i et moralsk dilemma mellem alle sine modsatrettede ambitioner, som kunne holde ham fast i en organiserende problematiserende bevægelse rundt om sin egen genstand for problematik, der lukker handlemulighederne af for Peter. Hvorom alting er, så giver indfoldningen som en organiserende læsning også plads til at få øje på, hvad som sker, når Peter gør det umulige. Nødvendighedens kraft i forhold til, hvordan et perfekt menneske er til på i verden, i forhold til alle det moderne arbejdslivs krav, synes i nogen grad at præge Peter, men forestillingen om, hverken at kunne passe sine børn eller arbejde i et job inden for det, som han har uddannet sig inden for, kunne sidestilles med, at man som menneske har mistet kontrollen over sig selv. For til trods for denne i øjenfaldende modsatrettethed giver Peter indtrykket af, at han arbejder

med en anden mulighed – en mulighed som gør, at han kan bevare kontrollen over sig selv og sit job, idet han formår at kommunikere henover de forskellige kontekster, som det moderne arbejdsliv stiller ham overfor. Han stopper således ikke op, som en konsekvens af ubalancen i indfoldningen. Han erfarer dens tilstedeværelse, men lader den ikke stå i vejen og blive et problem. Pointen er hermed ikke, at Peter ikke kan få øje på den reelle vigtighed forbundet med det at være småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv på en særlig måde. Pointen er nærmere, at Peter ikke tillader sin manglende formåen, i forhold til det at slå til i alle livets kontekster på en gang, bliver til en bekymring, som kan igangsætte en konflikt. Han tager ikke fastlåsningsne personlig på sig, men lader dem stå uden for sig, og går nærmest ind og giver fastlåsningsne tempo ved at manipulere med dem. Peter fortsætter nemlig bare med at søge nye stillinger i Politiet og fylde sig selv op med ting, der giver mening nu og her, hvorved han undgår den personlige konfrontation med den umulige opgave, det er for ham at overskue, hvordan han skal fortsætte med at være helt alene, fuldtidsarbejdende og skilt småbørnsforælder inden for sit fag under de gældende vilkår for opfyldelse af hans behov som forælder. Dette er således Peters måde at arbejde med et særligt mellemrum i udfoldningen. Mellemrummet binder de potentielle ting sammen, men er stadigvæk også et rum, hvor inkompossibiliteter også bliver til samtidig. Inkompossibilitetens problemorganisering bliver imidlertid til et produktivt afsæt for transformation og potentialitet. I mellemrummet mellem organisering og transformation, hvor sammenstødet af modsatrettede begivenheder sker i inkompossibilitet, benytter Peter sig af velkendte normaliserede begreber og argumentationsprincipper, som hver især rækker ind i de relevante arbejdslivsmæssige kontekster. Peter er ganske enkelt nødt til at argumentere ud fra nogle velkendte principper om, at børn ikke må være særligt længe i institutioner, og at man bør arbejde inden for sit fag som politibetjent. Nødvendighedens kraft skaber en trykghedsgivende ramme for, hvordan ting virker og bliver genkendelige, men samtidig danner nødvendigheden også basis for et tillukkende rum, som Peter også bliver nødt til at åbne og slippe ud af. At Peter bliver ved med at søge ind til Politiet, giver ham den nødvendige kobling, som man som politibetjent bør have til Politiet. Han er derfor ikke rigtig stoppet, selvom han ikke arbejder der mere. Med denne undvigelsesmanøvrering producerer Peter netop det, som momentvist gør ham forskellig fra tanken om, at særlige normaliserede krav og funktioner lammer mennesker på nogle bestemte måder, såfremt man ikke følger de ideer, som de bygger på, og dermed, som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv, leverer den særlige form for produktivitet, som kan genkendes. Den måde som Peter reelt set skaber værdi på, kan dog ikke

umiddelbart genkendes i nogen enkeltstående norm, der knytter sig til småbørnsforældres adfærd, det er i højere grad at betegne som en manøvrering i normaliseringernes fastlåsnings i hinanden, der hvor forventningerne fra flere forskellige af livets kontekster støder sammen og skaber et affektivt spændingsfelt af forventninger til småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv. Peter formår således, med sin undvigelsesmanøvrering, at bryde grænserne for, hvornår noget er problematisk og et tegn på, at man ingen selvkontrol har, idet han: gennem orlov, studie og mere tid til børnene, på bekostning af økonomien, formår at vise, at han stadig er et ansvarsfuldt menneske i sin mere eller mindre reflektive omgang med grænserne for, hvad der kan aktivere forkertheden og skammen hos ham. Peter bliver, som sagt, bare ved med at søge ind til Politiet, indtil han beslutter sig for at gøre noget andet. Denne affektivt drevne og transformative bevægelse af produktivitet, fra mødet mellem de forskellige af livets kontekster, bliver dermed til manøvreringens værdiskabelse, hvilket i Peters tilfælde bliver omdrejningspunktet for hans forældrearbejdslivssubjektivitet i højere grad end selve resultatet af produktiviteten. Han formår altså at lave en fokusforskydning, der flytter opmærksomheden og forventningerne fra normaliteternes nødvendigheder over til produktiviteten i hans arbejdsliv. Det at Peter blot fortsætter med at søge ind som politimand uden at være sikker på noget, påtager sig opgaven som forælder alene og flytter væk fra sine vante omgivelser, giver den videre empiriske transformative udfoldende bevægelse i Folden. Således gør Peter det umulige – han vælger mellem flere ting uden at vælge noget fra. Han fortsætter fx med at være politibetjent uden egentlig at være det, han passer sine børn efter alle kunstens regler uden at have energien, alt imens han bearbejder sorgen over sin mors død og komplikationerne ved skilsmissem, og han får herigennem aktualiseret den værdiskabelse – Arbejdslivsproduktivitet – som er drivkraften i tilblivelsen af Peters subjektivitet.

Sang 2

Malenes æstetiske arbejdslivserfaring: familiesygdom, ambitioner og pligtopfyldenhed

Scene

En afdeling af politibetjente i kriminalpolitiet er netop færdig med morgens mønstring (morgenmøde, hvor dagens politisager fordeles og gennemgås). Der er 10-12 personer i alt i ens nystrøgede politiuniformer i et større åbent kontor. I et hjørne sætter tre betjente sig til rette for at holde endnu et møde om en af dagens særskilte sager.

Om kulissebeskrivelse

Kulissebeskrivelsen er en oversigt over de virkemidler, som er med til at skabe scenen for tilblivelsen af småbørnsforældres værdiskabelse i det moderne arbejdsliv. Det er hermed en oversigt over både faktuelle og visuelle rammer samt stemningsbaserede sceneelementer, herunder en fortætning af forskellige udvalgte udsagn fra undersøgelsespersonen. Det er tanken at kulissebeskrivelsen skal bidrage med et situationsbillede, som sætter scenen for et øjeblik, hvor problemorganisering og problemtransformation opstår i Arbejdslivsmanøvreringen gennem en inkompossibel begivenhed. I mødet mellem Foldens strata og monader (forskellige små og store begivenheder), som støder sammen i mellemrummet, produceres Arbejdslivsproduktivitet. Hele scenen er således et tankebillede på mellemrumspraktik og tilblivelsen af den værdi, som småbørnsforældre skaber, når de manøvrerer i det moderne arbejdslivs multiplicitet og inkompossible begivenhedssammenstød. Gennem faktorer som tidspunkt, sted, atmosfære, tilstedeværende, situation, personer, strata- og kulisserekvisitter, scenekonstellation, handling og replikker er kulissen en æstetisk og affektiv medskaber af de forældreskabs- og arbejdslivssituationer, som afhandlingen ønsker at skabe nye begreber for.

Tidspunkt

Klokken er 8.35 om morgenen en meget varm sommerdag midt i juni-måned.

Sted

Et åbent kontor på en politistation på Sydsjælland.

Atmosfære

Der er meget varmt i lokalet og en meget energisk ivrighed efter at komme videre i dagens program. Samtidig er der også en kollegial varme, hvor folk er engagerede i traditionelle dagligdagssamtaler kombineret med samtaler, der drejer sig om arbejde. Der er en højlydt summen i lokalet og stemningen er en mellemting mellem hyggelig og travl – og en lille smule opgivende på grund af det man, i krogene, kalder 'dødssyg sagsbehandling', som tre af betjentene netop er gået i gang med, da de resterende kollegaer har forladt rummet.

Tilstedeværende

To personer – en mand og en kvinde – som er politibetjente i uniform.

Alenemor og politibetjent Malene på 47 år.

Stine som er forsker.

Situation

Alle personerne i lokalet taler på kryds og tværs på vej til hver deres plads i lokalet og/eller til andre lokaler i bygningen. I scenen sker der en særlig udskilning henimod, at betjenten Malene og to andre kollegaer bliver tilbage i lokalet, fordi de skal drøfte en specifik sag, som de alle tre er involverede i.

Personkarakteristik

Malene har kort mellemløst hår, som er sat i en pæn damefrisur. Hun ser lidt træt ud, men udstråler stadig et stort arbejdsinitiativ. Den ene af de to kollegaer er en høj og meget slank frisktudseende kvinde i starten af trediverne med halvløst blondt hår med pandehår. Håret er sat op i en hestehale. Den anden kollega er høj mand i starten af halvtredserne, almindelig af bygning og med gråsprængt kort hår. Manden er smilende og laver sjov indimellem arbejdsamtalerne. De er alle tre iført den gængse sommerudgave af den danske politiuniform

– lyseblå skjorter med korte ærmer. På skjorten har alle påsyet rangordensmærker og markeringsnumre¹³ på skulderen. Mærkerne er i mørkeblåt stof med vævet guldskrift. Dertil har betjentene sorte bukser på med store lommer på siderne og støvleagtige mørke sko.

Scenekonstellation og -rekvisitter

Kontorlokalet er ca. 70-80 m² stort. Der er opført fire kontorpladser med grå flytbare 1,65 meter høje skillevægge. I den ene ende af lokalet er bagvæggen dækket af en gulv-til-loft reol fyldt med sagsmapper. Der er kun et vindue i lokalet. Vinduet er placeret skråt over for indgangsdøren. Indgangsdøren er bagerst i lokalet ved siden af reolvæggen. Vinduet har udsigt til en gård med træer. I den anden ende af lokalet står et stort mødebord, som de tre betjente sætter sig ved, da deres møde går i gang, og de andre kollegaer snakkende er på vej til deres respektive arbejdsstationer for dagen. Lokalet er lyst på grund af sommer-solskinsvejr fra vinduet og lysstofrør i loftet.

Handling

Da Malene sætter sig ved bordet, bliver hun spurgt til råds om, hvorvidt en beslaglagt foldekniv er lovlig. Den kvindelige kollega taler om, at bladet ikke er over 6 cm, som det maksimalt må være til privat brug. Den mandlige kollega tilføjer, at manden, som bar kniven, var ved at sælge amfetamin, da han blev anholdt klokken et om natten. Malene taler om, at på den station hun kom fra i København, der havde de ladet kniven passere, men måske er det anderledes i Sydsjælland. Den kvindelige kollega nikker samtykkende og afslutter konkluderende med, at tid og sted taget i betragtning, så bør man sigte manden – han solgte jo amfetamin midt om natten. Da mødet er forbi sidder de tre kollegaer og snakker lidt. Den mandlige kollega fortæller om sit navn 'Gisli', og at det er vikingsk. Han fortæller om, at alle folk tror, at det er et pigenavn. Grinende tilføjer han, at han ikke tror, at hans forældre kunne lide ham. Alle griner. Det to

¹³ Alle politiansatte har et unikt markeringsnummer, hvorved de kan identificeres. Markeringsnumrene består af et bogstav og fire cifre og er placeret på politiuniformen - på skulderen eller brystet. Det er således kun politibetjente i uniform, der bærer markering (se link).

kollegaer forlader rummet og Malene bliver tilbage i lokalet og sorterer nogle sagsbunker, imens hun fortæller om sit arbejdsliv.

Replikker præsenteret som fortætning

”Jeg er 47 år og arbejder i kriminalpolitiet. Jeg har været ansat i politiet i lidt over 24 år. Jeg er separeret og har tre børn på 8, 7 og 5 år, som jeg bor alene med på fuld tid. Min eksmand er syg, så han ser kun børnene i weekenden hjemme hos mig. Da min datter Caroline blev født, der var jeg på stationen i Bellahøj. Der var jeg kommet hen, fordi jeg tidligere har været i en lille specialafdeling som anklager, og så lige pludselig, så skulle jeg have en lederuddannelse. Det ville jeg gerne, men det kunne jeg ikke få i den lille afdeling, der skulle vi ind på en stor station og være. Jeg kommer så ind på den station, som er Bellahøj, fordi det var det, de kunne tilbyde mig. Jeg startede i et lederjob, da jeg så blev gravid med min datter. Min datter starter i institution, da hun er ca. et halvt år, fordi jeg skulle tilbage og vise, at jeg kunne gøre karriere osv. Jeg vil sige, at i mellemtiden, da jeg gik på barsel det halve år, da læste jeg Diplomuddannelsen inde på Niels Brock. Det var for at forberede mig på en lederuddannelse. Så kommer jeg tilbage. Der går ni måneder, så er jeg gravid igen med min søn Emil. Min første er et reagensglasbarn, så der har været en lang periode inden, hvor jeg ikke kunne få børn – og da hun er et reagensglasbarn, da var der en del sygdom op til min fødsel. Så blev jeg gravid med Emil. Der er et år og fem måneder mellem børnene. Hun er fra oktober og han er fra marts. Jeg holder også kun et halvt års barsel med Emil. Jeg fortsætter min diplomuddannelse, og imens jeg har barsel, læser jeg HR, også på Niels Brock. Det var lidt hårdt at aflevere i vuggestuen efter et halvt år. Det var ikke sjovt. Vi boede på Frederiksberg, der gik begge børn i samme vuggestue. Da jeg kom tilbage på arbejde, efter barsel, så skulle jeg, i forbindelse med min uddannelse, i kriminalpolitiet. Der var jeg så to år, så blev jeg gravid igen med den sidste - Gustav. Så jeg har halvandet år og to år imellem mine tre børn. Da jeg kommer tilbage efter barsel, så bliver jeg i kriminalpolitiet, og der bliver jeg sygemeldt allerede fra graviditetens uge 16, fordi jeg har bækkenløsning. Jeg kunne hverken gå eller stå, fordi jeg havde fået de andre to så hurtigt efter hinanden og fået kejsersnit. Så jeg

var faktisk sygemeldt det meste af min graviditet med Gustav. Jeg er næsten sygemeldt hele perioden fra den anden til den tredje barsel. Jeg holder også kun et halvt års barsel med Gustav, men i den periode orkede jeg ikke at læse på Niels Brock, for der havde jeg lidt at se til med de tre små, som var 4, 2 og 0 år. Det var lige hårdt nok. Det var meningen, at jeg skulle starte i det, der hedder en 'nærvagt'. Det havde jeg fået at vide af min personalechef, men så sker der det, at han bliver skiftet ud. Ganske kort tid før jeg skulle starte får jeg at vide, at det er der ingen, der kender noget til den aftale, for der er kommet ny personalechef, og den gamle har ikke skrevet noget ned. Intet var skrevet ned. Jeg var så tosset. Jeg har brugt min barsel og har selv betalt min uddannelse, og jeg vil det her. Det gav ingen mening. Men så sagde de, at de i stedet kunne tilbyde mig en stilling som specialist et andet sted som anklager. Der går du i retten med sagerne, og fører politiets sager. Det har jeg altid syntes var sjovt. Og så tænkte jeg, at jeg, i stedet for at få en horisontal uddannelse, kunne jeg få mig en specialist uddannelse i en stilling, som jeg var god til. Så det valgte jeg at sige, at så bliver det sådan. Så gør jeg det. Jeg var godt klar over, at jeg var kørt ud på et sidespor. Så jeg måtte æde den! Jeg er så udmærket glad for at være anklager. Jeg synes, det er sjovt og kan godt lide det. Så tænkte jeg, at det er det, jeg skal lave. Jeg spildte jo min barsel. Så det arbejdede jeg med i fem år. For et halvt år siden startede jeg hernede hos Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi. De havde sagt, at hvis jeg søgte herned, så kunne jeg godt få en anklagerstilling, men den kan jeg også godt se lidt langt efter. Jeg ville gerne herned, fordi jeg var træt af at være i København. Jeg var træt af, at der er et stort arbejdspress. Der sker ikke så meget hernede. Det er et andet klientel. På Bellahøj havde vi Nordvest. Der er hårde banditter der. Det er ikke sjovt. Jeg ville gerne lidt ud af byen, også med de små, så de kunne komme ud og få noget luft. Jeg blev separeret for et år siden. Vi er ikke flyttet herned sammen. Fra maj måned er jeg gået ned på 30 timer. Der bruger jeg den orlov, jeg har skudt fra mig. Det er fordi, jeg kun har holdt det halve års barsel, at jeg har udskudt det til nu. Men jeg får ikke det samme i løn. Det gør jeg ikke. Jeg mister nogle penge om måneden, men så får jeg barsels-dagpenge fra kommunen. Der får jeg suppleret lidt op. Jeg bruger det til at gå en time før hver dag, så jeg kan nå at hente børnene. Jeg har for lange arbejdsdage. Jeg arbejder fra 8-15 og så to dage fra 8-16 – og nogle gange har jeg

også 12-20 vagter. De der 8-16 vagter, der kom jeg ikke lige ud af døren til tiden, og jeg har oplevet flere gange, hvor min yngste dreng var den sidste i børnehaven, og blev hentet der klokken fem. Jeg bor et stykke væk fra min arbejdsplads. Der er en transporttid på 30-40 minutter. Så skal jeg hente tre børn. Godt nok går de to på den samme skole, men så skal jeg hente dem på skolen og finde dem, og den lille i børnehaven, så det var til at blive fuldstændig ulykkelig over, at han sad alene: 'Hvorfor kommer du først nu?' Så tænkte jeg skidt være med det, at jeg kommer til at miste penge. Men han skal bare ikke være den sidste, der bliver hentet i børnehaven to gange om ugen. Det var sådan set min vigtigste begrundelse. Han var så ulykkelig, fordi han sad der og ikke blev hentet. Børnehaven var nogle gange lukket, når jeg kom. Jeg har også præsteret at komme for sent til SFO'en, hvor alle medarbejderne var på vej hjem. Jeg kørte som død og helvede, og så var der sket et eller andet på vejen. De lukkede klokken fem, og jeg var der måske to minutter i fem. De andre bliver hentet meget tidligere i børnehaven. Så han følte sig svigtet af, at jeg ikke var der. I går græd min anden søn i skolen, fordi jeg hentede ham sidst. De føler sig forladte og svigtede. De kommer i en anden kategori af børn - som om at din mor ikke kan lide dig. Jeg ved ikke, om det er det. Jeg har ikke spurgt dem. Men jeg ved, at de bliver rigtig kede af, at blive hentet sidst. Det første de gør, når jeg afleverer dem om morgenen, det er, at de siger: 'Hvornår kommer du og henter os?' Så siger jeg, at jeg kommer så hurtigt, jeg kan. Men jeg vil ikke sætte mig fast på noget tidspunkt, undtagen, hvis jeg ved, at jeg er der på et bestemt tidspunkt. Det er bare min egen dårlige samvittighed - jeg vil tro, at de andre forældre er på deltid. Jeg ved det ikke. Men institutionerne har jo åbent så længe, de har åbent. Mine børn bliver jo afleveret rimeligt tidligt. De bliver afleveret ved syvtiden. Jeg synes, det er en lang dag at have at være der fra kl. 7 til kl. 17. Det er mange timer. Skal jeg møde klokken syv på arbejde, så skal jeg aflevere dem allerede klokken seks om morgenen. Det er sgu ikke i orden, at de skal være der fra klokken seks om morgenen til klokken fem om eftermiddagen. Jeg havde flekstid det andet sted, jeg var. Der kunne jeg så møde lidt før og spare lidt op til at gå før. Jeg arbejder primært i dagtimerne mellem kl. 7-16 og så nogle få gange fra kl. 12-20. Med den nye deltid kan jeg tage en time fra hver dag, og så kan jeg nå at handle, inden jeg henter børn. Man ræser rundt og henter børn, og så skal man ud

og handle og ungerne er sultne, man pisker hjem osv. Det bliver en dårlig dag, hvis de skal med ud og handle og løber i hver sin retning, fordi de er utilfredse og ikke får is. Jeg har fået sneget mig lidt uden om weekendvagterne. De fik lidt ondt af mig over, at jeg var alene med tre børn. Jeg har altså ikke mulighed for at få dem passet i weekenderne, hvad skal jeg gøre? Så siger det mig heller ikke noget at skulle ud og køre patrulje. Det har jeg gjort i mange år, så det er jeg kommet over. Men man skal sponsorere. Det vil sige, at man skal deltage i patruljen, i Beredskabet. Og det gælder for alle. Alle skal have det lige skidt. Jeg har aldrig nogensinde gjort det i København. Aldrig. Aldrig har vi skulle supplere de folk, som kører patrulje. Det siger mig ikke en skid det arbejde. Det er røvirriterende. Køre rundt om natten og udstede bøder. Eller fx når de falder, de gamle, og man skal ud og tjekke det. Det interesserer mig slet ikke. Det er det man gør lige i starten i politiet, fordi det er det sjove. Det er det at være betjent. Så finder man ud af, at der er lige så mange andre ting, som man kan kaste sig over. Men vi har sådan et system, som hedder Polvagt, som et tjenestepanlægningssystem, hvor man kan opnå et vis prioritet i forhold til valg af vagter. Lige pludselig er du nede i prioritet, og så skal du have møgvagten. Jeg tror ikke, at der er så mange, der ved, hvordan det fungerer, men lige pludselig, så kommer der sådan en besked på, at du er sat på en patruljevagt. Den kommer bare. Det er et meget forhadet system. Der er ikke rigtig nogen fleksibilitet i det. Det er blevet indført, fordi man gerne vil have mere topstyring. Hvis jeg er ude på patruljevagt, og jeg bliver nødt til at gå, så kan man godt være heldig, at nogen kommer ud og afløser – og så kører jeg bare hjem. Jeg har min uniform på alligevel, når jeg henter og bringer mine børn. Det er de vant til. Jeg kan ikke nå at klæde om. Men jeg låser pistolbæltet inde, så det har jeg ikke på. Både børn og forældre synes det er sejt, at jeg kommer i uniform. Vi skal ellers have det på altid, når vi er på arbejde med publikumskontakt. For du kan risikere, at der kommer en idiot ind og vil skyde os alle sammen, så når jeg står i ekspeditionen eller er ude og køre, så er jeg jo på tjeneste – eller hvis jeg går ud i pauser. Jeg holder dog ikke ret ofte pauser, for jeg skal selv betale dem. Jeg spiser både morgenmad og frokost ved computeren. Den eneste forberedelse, jeg har er, at jeg skal stryge mit tøj. De havde jo sat op, så vi kunne læse vores arbejdsmails derhjemme, men det har jeg valgt ikke at følge op på. Det er et tilbud, vi har fået.

Jeg har dog ikke lyst, til at arbejde hjemme, når jeg ikke får noget for det. Så jeg arbejder kun, når jeg er PÅ arbejde. Og på en typisk arbejdsdag, så sidder jeg med sagsvisitation og kvalitetssikring. De sager, som politifolkene skriver, kommer alle sammen ind til os via en driftsleder. Så kigger jeg på sagerne og finder ud af, hvad der skal gøres ved dem. Hvor skal de placeres henne i systemet, eller jeg finder en kollega, som kan lave den sag, hvis det haster lidt. Jeg kan også godt finde på at tage en sag engang i mellem. Jeg vejleder også lidt. En typisk sag kunne være spirituskørsel. Så kigger jeg på, om der mangler nogle færdselsuheld, eller om der mangler noget andet i sagen – er der noget, der skal videre efterforskes. Skal sagen hen til nogle andre sager, hvis der er flere sager et andet sted i landet. Jeg tjekker sagen hele vejen rundt. Så skriver jeg som regel en vejledning om, at den fx skal afgøres med en bøde på 3000 kroner. Så lægger jeg den ind i systemet, og så har vi en fysisk sagsstyringsreol, hvor vi lægger sagerne ind, og så skal folk tage eller have sagerne udleveret. Der er sådan en sagscenterleder, han er her næsten aldrig, så jeg har hans position, når han ikke er her. Han læser Diplomuddannelsen, så han er meget tit væk. Mit arbejde er ikke afhængigt af andre. Det er meget selvstændigt. Jeg er også konfliktrådsrådgiver, så jeg sidder også og har med konfliktrådssager at gøre. Konfliktråd er lovbestemt. Hvis der er sket en forbrydelse, så tilbyder man offer og gerningsmand at mødes og tale med en mægler. Det er ikke politifolk, men det er os, der ligesom følger op og spørger ind til, om de har lyst til at deltage i et konfliktråd. Det er også mig, der har at gøre med mæglerne. Det kan være en psykolog, en præst eller en skolelærer. Dem som er ansat til det. Vores politikreds har vist seks. Der sidder jeg nok over 20 timer om ugen, hvor jeg vejleder kollegaerne om konfliktråd, hvis de har sager til det. Det er til gengæld spændende. Det kan jeg godt lide. Jeg er meget bundet op i min arbejdsdag. Så hvis familie eller venner skal tale med mig, imens jeg er på arbejdet, så ved de godt, at det skal være ekstremt kort. Så vil jeg hellere snakke senere. Det er også flere kollegiale ting, som man bliver inviteret med til uden for arbejdet – ud og løbe og sådan noget. Jeg har ikke været så meget med til noget. Der er fx nogen, som spiller bridge sammen. Der er lidt opdelinger. Engang i mellem så kan vi godt sætte os og snakke, jeg er også selv god til at bage kage og invitere folk ind og sådan noget. Selvfølgelig er der altid nogen, der brokker sig over ledelsen. Dem opdager man jo hurtigt. Jeg er mere

sådan en trouble-shooter. Hvis de ikke kan finde ud af det, så kommer de ind med det til mig. Generelt set er folk meget forstående – også når jeg har syge børn og sådan. Jeg kan bedst lide, at folk hiver fat i mig og siger det, som det er, hvis det handler om mig. Nu kom jeg fra et sted, hvor de var meget børnehadske, og uha, de var meget gamle, og de kvinder havde ikke børn selv. Det sagde dem ikke noget som helst. De ville overhovedet ikke høre om noget som helst med børn. De rullede med øjnene, hvis man begyndte at snakke om det. De var ikke så meget for at forandre sig. Her hvor jeg er nu, der kan jeg også godt mærke på de lidt ældre kolleger, at de ikke tager så godt imod, når man kommer med nye synsvinkler på sagerne. Jeg skal ikke komme her og lave om. Jeg har været her et halvt år nu. Jeg har holdt meget lav profil, og jeg er faktisk overkvalificeret til jobbet. Det har jeg gjort med vilje. Det har min chef lagt mærke til. Han sagde: 'Du er skrap, men du går ikke og skilter med det.' Jeg kan godt mærke, at jeg skal indordne mig lidt. Ånden er, at man skal tilpasse sig det, som man altid har gjort hernede. Jeg tager heller ikke mine børn med på arbejde. Jeg er imod det, for jeg ved, at de vil snakke. Jeg synes ikke, at jeg kunne lave noget ordentligt, hvis de var her. Jeg kunne ikke sidde og fordybe mig: 'Moar! Nu vil vi det og det.' Det er kun min datter, der har telefon, og hun har haft ringet nogle gange – og det er det. Hvis jeg er forsinket eller kommer senere en dag, så ringer jeg bare ind til driftslederen og siger, at jeg kommer lidt senere eller går lidt før den dag. Så bliver det trukket fra. Det er ok. Vi bytter tit vagter, hvor nogen sender ud, om man kan bytte den vagt og sådan noget. Det er noget, som vi ordner indbyrdes, og så får vi vores nærmeste leder til at ændre det i systemet. Vi er søde til at tage hinandens vagter og supplere op på hinanden. Meget endda. Personligt kommer jeg altid før arbejdstid. Jeg har det ikke så godt med at komme dalrende. Vi mønstrer klokken 8, og så samles vi alle sammen inde i vores kontor. Så gennemgår vi døgnrapporten, og hvad der skal ske i løbet af dagen. Hvis man ikke møder op til det, så får man ikke starten med, og du er ikke opdateret og ved ikke, hvem der skal hvad. Der er nogen, der kommer dalrende lidt inde i mødet, og så får de kun halvdelen med, og så kommer de og spørger bagefter. Hvis jeg selv slet ikke kommer på arbejde en dag eller flere, så ligger sagerne bare. Hvis man har noget, som ikke kan vente, så ringer jeg ind og siger, at der ligger en sag, og den skal der kigges på. Der er også de der uventede

ting, der kommer: 'Gud, du skal lige....' I går kom der en tvangsindlæggelse, som skulle have været kigget på for en uge siden, og så får man den bare lige i sidste sekund. Så lå jeg vandret i to timer for at få fat i læger og psykiatriske hospitaler osv. Det at jeg kan føle, at jeg har travlt, er en sammensætning mellem arbejde og det derhjemme. Jeg var rimelig stresset i går. Jeg kunne godt tænke mig, at få noget mere i løn. Det kunne være rart. At blive belønnet for det man laver. Ham som jeg sidder og laver det arbejde for, når han ikke er her, han får 2000 mere om måneden for at lave det arbejde, som jeg sidder og laver det for ham. De andre siger også, du er godt dum, at du sidder og laver det. Men hvem skulle ellers lave det? Jeg er den eneste, der er kvalificeret til det. Vi har lige stor anciennitet, ham og jeg, så jeg føler mig måske lidt forbigået. Han er bare kommet først i den stol, tror jeg. Jeg er ikke gået ned i arbejdsopgaver, selvom jeg er gået ned i tid. Det kunne være rart med en lønkomposition eller nogle andre goder eller kurser, man har lyst til. Jeg har ikke så meget fleksibilitet, og min eksmand han bor i København. Han har været syg et stykke tid, så han skal starte op og lave noget jobprøvning. Han arbejder fire timer om dagen. Engang imellem kan jeg godt trække på ham til at hente børnene. Sidste fredag var jeg i København til et kursus, og da hentede han børnene. Men han har dem aldrig hos sig, for han bor hos sin mor og far i et lille værelse, så det er hos os, han mødes med børnene. Så det er ikke sådan, at jeg siger, at den weekend har jeg dem ikke. De bor kun hos mig. Og så gør vi ting sammen, tager til stranden eller sådan noget, når han er der. Men det hedder børnepasning, når han er sammen med dem. Han kan også hjælpe med bilen eller ordne haven. Det kan han faktisk godt lide, når han er der i weekenden. Hvis børnene er syge, så tager jeg 1. og 2. barn-syg-dage. Når det varer længere tid end to dage, så bor min mor på vej til arbejde, og så har jeg med held nogle gange kunne spørge, om ikke de kunne være der, imens jeg var på arbejde. Så korter jeg min arbejdsdag helt ned, så jeg kun er på arbejde nogle timer eller fem. Jeg er meget træt om aftenen. Når de er lagt, og det er de ikke så meget for, så er der noget vasketøj, og man skal smøre madpakker. Jeg smører ni madpakker hver dag. Der skal lægges tøj sammen. Jeg får ikke set fjernsyn. Nogle gange falder jeg bare i søvn. Jeg falder i søvn tre gange i løbet af en aften. Når jeg putter den lille, når jeg putter den mellemste, og når jeg putter den store. Jeg er færdig ved 22-23 tiden. Jeg kan godt

ligge og tænke på, at nu er der noget, jeg skal huske på arbejdet i morgen. Jeg er bange for at glemme ting. Der er også rigtig mange temadage i institutionerne, jeg skal huske. Det er rigtig meget med tre børn. To forskellige klassetrin, skole-hjem og det ene og det andet, og forældremøder, og jeg ved ikke hvad. Jeg har måtte melde fra på meget af det. Hvis børnene har lavet noget i skolen eller i børnehaven, som jeg skal se ved nogle bestemte lejligheder, så ser jeg det bare en anden dag. De går ikke så meget op i, at jeg ser ting, men de går meget op i, at jeg er der. At det er mig. Jeg kom for sent til juleklip. Der er juleklip tre forskellige steder, og det er ikke samme dag. Arbejdskulturen i institutioner er helt anderledes, end den jeg kommer fra. Hvis jeg kommer ned i børnehaven nogle minutter før den lukker, så står pædagogen med frakke på ude i gangen, fordi hun skulle have sin familie på besøg, og så sad min dreng nede på gulvet i sin flyverdragt. Jeg kom før de lukkede. Caroline rider også ude på en gård tirsdag, torsdag og søndag, hvor drengene også godt kan lide at være med. Gustav gik til fodbold og Emil til svømning, men sæsonen er slut nu. Drengene går også til karate. Jeg ville gerne have været oppe og se det, men jeg orker det ikke. Det bliver de lidt kede af. For at få det til at hænge sammen står jeg meget tidligt op om lørdagen og søndagen. Fodbold det var også klokken 8 i weekenden. Det er sgu et puslespil. Så skal du ditten, og hun skal huske sine ridestøvler, og hun skal nå at skifte, så hun er klar ... man hænger rigtig meget i klokken. Når der er fødselsdag, så holder vi en stor fødselsdag, hvor familien kommer, og så holder vi en lille en, hvor vi laver noget. Så bager vi også noget lækkert, som de kan dele ud i skolen og i børnehaven. Jeg deler de udgifter med farmand. De har fødselsdag lige efter hinanden med få ugers mellemrum. Så der er næsten hver anden weekend, at familien er på besøg i den periode. Det påvirker mit arbejde, for jeg skal nå afsted om morgenen og nå at bage de der ting. Jeg vil også gerne være dernede og se, hvad der er sket og sådan noget. Men jeg kan ikke nå det. Jeg afleverer det hele med børnene, og så hører jeg om det senere. Det er øv. Jeg bliver lidt trist. Legegruppeaftaler er noget fanden har skabt. Det er der både her, hvor vi bor nu, og der hvor vi boede før. Når der er legegruppe, så skal vi have de utilpassede børn med hjem, synes man ofte, og så skal det være sådan, at når forældrene kommer, så skal der være kaffe og kage. Så skal man sidde og tale i en time, og jeg har bare lyst til at sige: 'Her er din unge, farvel og tak!' Det ligger

implicit i det. Det har jeg fundet ud af: 'Iih, kom da ind, nu er der lavet kaffe.' Så må jeg sidde der og glo en time. Det er dårlig stil, hvis du ikke gør det. Sådan var det også det andet sted. Jeg er ikke helt vild med det. Der er andre ting, jeg hellere har lyst til at lave. Og de pigefødselsdage, der... hold op nogle... Så siger jeg til Caroline, at hun heller bare må invitere et par få veninder. Du må ikke aflevere det oppe i skolen, så skal man sende indbydelsen privat. Så fortæller de det ovre i skolen. Det er jeg sådan set ligeglad med. Jeg har haft en vred mor, der har ringet og spurgt, hvorfor hendes datter ikke var inviteret. Jeg kunne jo ikke sige, at hun var dum i hovedet, og at hun ikke sagde min datter noget. Men jeg sagde, at vi holdt ikke rigtig noget. Det skulle hun jo ikke blande sig i. Om aftenen når vi putter, så hygger og krammer vi. Det gør jeg meget med dem. Jeg kysser og krammer dem meget – også når jeg henter og afleverer dem. Jeg kunne godt tænke mig at være forfordelt med hensyn til ferie – og det er nok en lovændring. Men jeg kunne også godt tænke mig, at der var flere muligheder for, at man kunne tage en ekstra sygedag. At kunne sige: 'Jeg har et sygt barn, og det kommer til at tage tre dage.' Jeg kan huske, da mine unger havde skoldkopper. Den ene havde det, så var jeg hjemme i en uge. Så gik der 12 dage, så var jeg hjemme en uge igen. Jeg havde ingen ferie det år. Jeg brugte al min ferie på det. Så havde jeg min søn, der var syg. Han skulle opereres og have fjernet mandler og polypper. Så skulle jeg blive hjemme 14 dage med ham. Så ringede jeg op på kommunen og spurgte, om jeg kunne få sygedagpenge til at gå hjemme med ham. Nej nej, så skulle ens barn jo have kræft og være lige ved at dø, før end de vil røre ved det. Sådan nogle ting kunne være rart, hvis de skal opereres. Han er lige blevet opereret igen for polypper, og der ville jeg gerne have haft muligheden for at sige: 'Lægen siger, at jeg skal være hjemme 14 dage.' Så burde jeg også kunne få sygedagpenge for de 14 dage, i stedet for, at det er mit arbejde eller mig selv, som skal betale for det. Jeg har haft stress i en periode på to gange en måned sidste år. Jeg går til psykolog, og jeg betaler selv. Så giver hun mig lidt: 'Tænk nu på dig selv og alt det halløj.' Engang imellem melder jeg mig ud af det hele. Jeg har en god veninde, hvor vi var afsted to dage i Herning og høre Pink. Så kommer børnenes far og passer, og så suser vi afsted. Det gør jeg engang imellem med mine veninder. Deres far gør, hvad han kan. Det ved jeg. Han har bare ikke det psykiske overskud til det. Jeg har heller ikke overskud til at have ham også – at

være mor for ham og passe og pleje ham, for jeg har nok med børnene. Jeg synes, jeg gør, hvad jeg kan. Man vil gerne være både en god mor og en god politibetjent.”

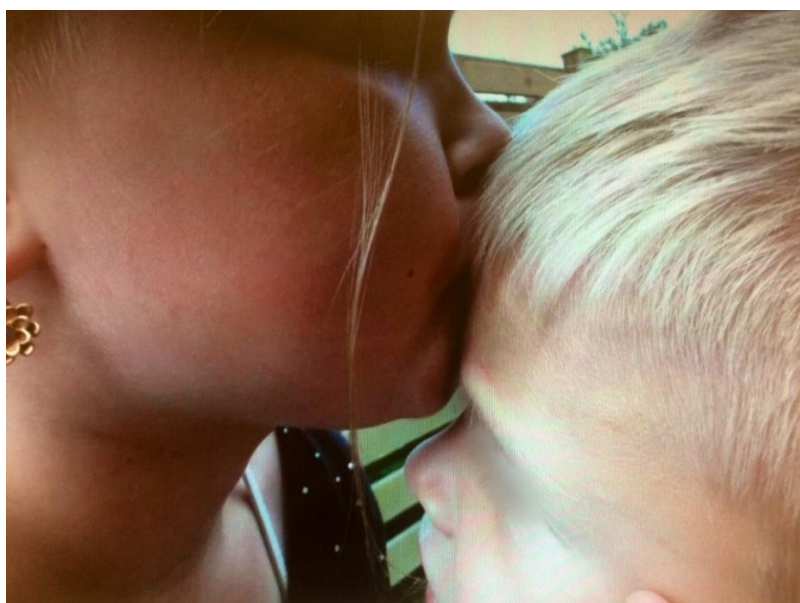
Fold-affirmativ læsning af Malenes arbejdslivserfaring

Malenes liv er præget af mange pligter, og Malene er et meget pligttopfyldende menneske. Den måde Malenes liv er organiseret på, hvor hun jonglerer rundt med mange forskellige ting og roller i forhold til børn, institutioner og arbejdsplads på en dag – og nogle gange på samme tid, for at holde alle livets processer kørende – uden nogen nær udsigt til, at arbejdsbyrderne bliver mindre, kunne på sin vis karakteriseres som en problematisk menneskelig fastlåsnings i begivenheder, der stritter i modsatte retninger. Malene er som individ ansvarlig for at holde sammen på sin familie alene, da hendes eksmand er syg og uarbejdsdygtig og ligeledes ude af stand til at varetage rollen som far på egen hånd. Malenes egne forældre er i yderste instans klar til at hjælpe med pasning af syge børn, når situationen spidser helt til, og eksmandens forældre har deres søn (børnenes far) boende og tager sig som udgangspunkt kun af ham. Det er vilkår, som Malene må forholde sig til. På samme tid gør Malenes livssituation det svært for hende at avancere til et job som anklager, som hun tidligere har haft og var glad for, da hendes bevidsthed om, hvordan gode småbørnsforældre agerer, afholder hende fra at blive i byen, hvor anklagerjobbet var en mulighed, idet Malene mener, at børn bør komme ud af byen og få luft. Hun er derfor flyttet til Sydsjælland, væk fra eksmanden og hen til et job, som hun ikke kun føler sig overkvalificeret til, men hvor hun også oplever at blive overbebyrdet og underbetalt. Der foregår dermed flere begivenheder, der falder sammen, og det kunne principielt set etablere et tankemønster hos Malene, som trækker i retning af, at hun ikke kan bevæge sig som menneske. Det er imidlertid en situation, som hun ikke kan komme uden om, med mindre hun finder en måde, der kan imødekomme de normaliserede forventningsrammer fra de forskellige livskontekster, som Malene manøvrerer imellem i rollerne som familiens enlige overhoved, politibetjent og forælder til børn i institution, der alle er roller, som Malene bevæger sig ind og ud af på samme tid. De måder, som Malene manøvrerer på viser, at Malene er et ansvarligt og pligttopfyldende menneske, som møder de gængse standarder fra de forskellige livskontekster, som Malene manøvrerer ind og ud af. Malene er meget bevidst om, at hun begår sig i en verden præget af helt særlige adfærdsmønstre for småbørnsforældre i forhold til fx omsorg, fritidsaktiviteter, fødselsdage, juleklip og legegrupper mv. Hun er desuden klar over, at hun

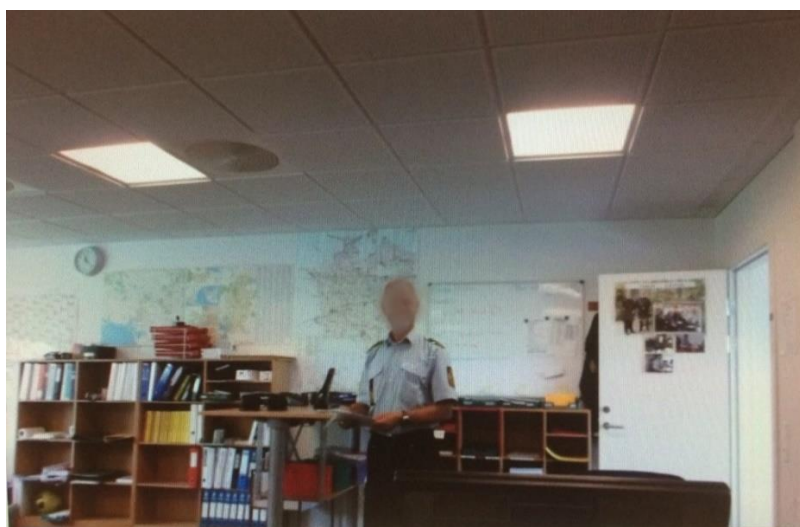
også skal tilpasse sig nogle uskrevne regler på arbejdet ved at underspille sine gode faglige kvalifikationer samt, at de dagsinstitutioner og skoler, som hun via børnene er engageret i, også meget tydeligt signalerer nogle underliggende forventninger om, hvor tidligt man henter sine børn – til trods for at åbningstiderne anviser noget andet. Det er et begivenhedssammenfald, der giver Malene en oplevelse af, at hun både må opgive sit drømmejob som leder og anklager i politiet og samtidig må gå ned i løn og beholde den samme mængde arbejdsopgaver, for at kunne tilgodese sine egne ambitioner om, at hendes børn ikke skal føle sig forkerte og svigtede af hende som mor, når de sidder tilbage i institutioner og skoler som de sidste hver dag, fordi Malene skal på arbejde og institutionerne signalerer, at man som forældre bør hente sine børn lang tid før lukketid. Dette falder også sammen med, at børnenes far er blevet så syg, at han har måtte flytte hjem til sine forældre, og at han stort set ikke figurerer i familiens liv som en ressource, der kan bidrage med indsatser i hverdagen. Malene er glad for sit job som politibetjent, men hun er utilfreds med sine fremtidsudsigter, fleksibiliteten for familier med børn og ikke mindst sin løn, som fx er lavere end den leder, hvis arbejdsopgaver hun dagligt løser, fordi han er under uddannelse og væk det meste af tiden. Malene har tilsyneladende accepteret tingenes tilstand, hvilket godt kunne virke som om, at hun sidder fast i en urimelig situation, som hun ikke handler på.

Læsningen ovenfor, af Malenes arbejdslivserfaring giver et umiddelbart indtryk af, at Malene sidder fast i livet, fordi hun er præget af sammenstødet af nogle begivenheder, som modarbejder hinanden; hun må sætte sine ambitioner på hold og underspille sine arbejdskompetencer, hun må flytte familien til Sydsjælland, så børnene kan få luft omkring sig, hun har ingen mulighed for hjælp i hverdagen, og skal derfor klare alting selv – og gør det stort set hele tiden. Malene må desuden gå ned i arbejdstid og betale differencen selv velvidende, at både de andre kollegaer og ledelsen ved, at hun har mange flere opgaver, end hun bliver betalt for. Malene giver på den måde indtryk af, at hun er styret af at skulle gøre nogle helt bestemte ting, for at blive anerkendt som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv. Ud fra interviews med Malene, deltagerobservationer på hendes arbejdsplads og ophold sammen med hende og hendes tre børn, hjemme, i institutioner og til fritidsaktiviteter (ridning) giver Malene udtryk for at være et meget omsorgsfuldt, ambitiøst og pligtopfyldende menneske, som til yderste instans går op i at gøre de rigtige ting og imødekomme de dominerende forventninger i alle livets kontekster på samme tid, hvilket kontinuerligt flirter med grænserne for, at det kan holde

Malene fast i en tilstand af utilstrækkelighed, da hun aldrig rigtig får mulighed for at nyde frugterne af sine mange indsatser, idet den ene indsats som regel overlapper på den næste, så Malene aldrig får et pusterum. I snaplog- og fokusgruppeundersøgelserne formidler Malene denne utilstrækkelighedsproces og arbejdet som som Work Life Shadow, når hun sætter fokus på, at det, det meste af tiden, er fritiden eller ting som ikke direkte vedrører hendes arbejde, som bringer glæde ind i Malenes liv

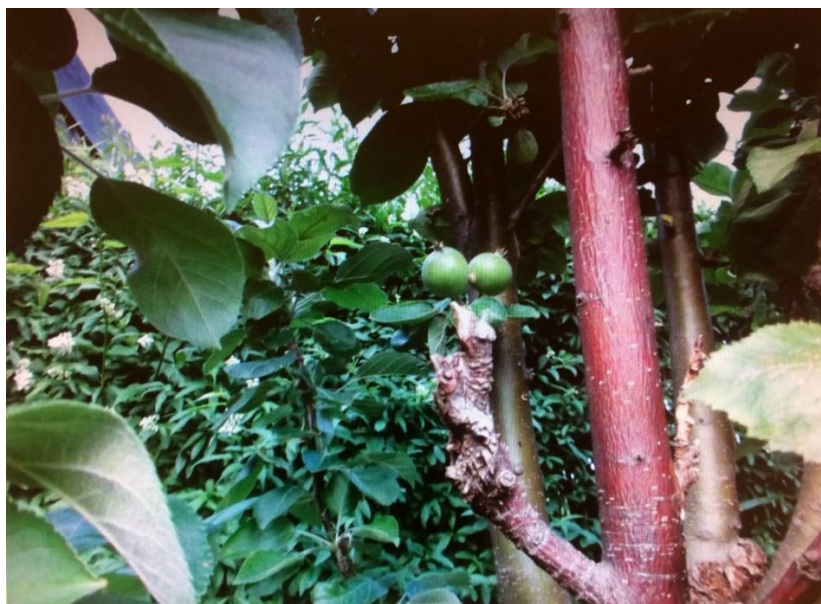
Billedtitel: "Søskendekærlighed" fra snaplog-analyse

Billedtitel: "En skør sjov kollega" fra snaplog-analyse

Billedtitel: "Enkelthed, ro og harmoni" fra snaplog-analyse

Billedtitel: "Sensommer" fra snaplog-analyse

Billedtitel: "En dejlig dag" fra snaplog-analyse

Gennem arbejdet med billeder, ord, krop og affekter fremstår det klart, at Malenes liv går op i en højere enhed i de øjeblikke, hvor hun får mulighed for at dyrke kærligheden til sine børn, naturens skønhed og tilstedeværelsen af lune og morsomme kollegaer. Når disse lejligheder momentvis byder sig, så kan Malene tilsidesætte det altid overhængende clash mellem ambitioner, pligtopfyldenhed, tid og energi, indtil utilstrækkelighedsfølelsen genaktiveres, når fx syge børn afholder hende fra at komme på arbejde og vise sit værd, eller hun ikke kan holde ferie og lade op overhovedet, fordi kun selv må betale børnenes sygdom med sine feriedage, når de obligatoriske barn-syg dage meget hurtigt opbruges – eller når hun skamfuld mødes af et strengt skolemesterblik, når hun henter sin dreng i børnehaven et par minutter før lukketid i mødet med en af de mange Forældreansvarsfigurer. Hvorom alting er, så bliver de affektive drivere, skammen og forkertheden, på samme tid som de deaktiverer Malene og blokerer for hendes ønsker og drømme, så åbner de også for en ny slags reaktivering i mellemrummet mellem sammenstødet af begivenhederne fra Malenes forskellige livskontekster. Malene udvikler således en praktik i mellemrummet mellem de mange begivenheder, der støder sammen i Folden, og som via den affektive kraft får hende manøvreret videre til noget andet end oplevelsen af, at hendes livsvilkår er meget usammenhængende – hvilket det ved første øjekast giver indtryk af. For i sidste ende så bliver forvaltningen af overgangene i Malenes arbejdsliv en nødvendighed i det moderne arbejdsliv. Malene forholder sig dermed pragmatisk

til de mange forskelligartede opgaver – både dem som eksisterer gennemgående, og dem som dukker op pludseligt i hendes liv. Dels så har Malene med nedgangen til de 30 timer i væsentlig grad lukket af for, at hun kan forfølge sine ambitioner om ledelse og højtlojnnede betroede stillinger i politiet, som den lederuddannelse hun har kæmpet så hårdt for, skulle danne rammerne om. Og dels så nages Malene også af, at hun ikke kan komme til at folde sine kompetencer ordentligt ud, når hun langsomt er blevet til chefens underbetalte stedfortræder, selvom hun er glad for opgaverne, og det taler til hendes pligttopfyldenhed, at 'nogen skal jo gøre det'. Privat står Malene også helt alene med alle livets opgaver, da hendes eksmand, som er far til børnene, er meget syg og hendes forældre kun træder til med hjælp i yderst sjældne tilfælde. Malene kan derfor ikke læne sig op ad nogen i dagligdagen ud over ved sine lejlighedsvisе besøg hos en psykolog, som minder hende om at tænke på sig selv. Spændingsfeltet mellem inkompossibiliteten og det affektive i mellemrummet mellem indfoldninger og udfoldninger – at Malene ikke både kan undgå at svinge sine børn og samtidig arbejde fuld tid og avancere på sit arbejde, når hun er helt alene om alle livets opgaver; i sammenstød med tanken om, at Malenes store indsats på lederuddannelsen og gennemgående pligttopfyldenhed aldrig bærer frugt, fordi hun hele tiden bliver hevet over i sin anden store ambition om at være omsorgsfuld og kærlig overfor sine børn – gør at der sker noget andet: Malene praktiserer manøvreringen i mellemrummet og bringer sig selv et sted hen, hvor der opstår en transformativ bevægelse, som bruger de sammenstød af organiseringer – at Malene må gå ned i tid, og at hun dermed har udsigt til måske aldrig at opleve den jobmæssige selvrealisering, som hun har kæmpet så hårdt for – som afsæt for, at der sker noget andet. Malene gør nemlig også noget andet. Hun tjekker sporadisk ud af det moderne arbejdsliv og gør det, som fylder hende op i nuet: beundrer naturen, krammer sine børn eller sætter eksmanden til at passe børnene hjemme hos hende og tager afsted til koncerter med sin veninde. Fundamentalt set kunne det forhold, at Malene flytter opmærksomheden væk fra de uendeligt mange opgaver i hendes liv medføre, at Malene kunne stå i et moralsk dilemma ved fx at efterlade børnene i flere dage med deres syge far, hvorved Malene ikke i samme grad sørger for, at alting huskes og nås til rette tid, ligesom hun plejer, hvilket ville fastholde Malene i den problematiserende og indfoldende organisering, som hun ofte befinder sig i, og som lukker handlemulighederne for Malene. Når alt kommer til alt, så gør indfoldningen og den organiserende læsning af genstandsfeltet imidlertid, at der også bliver plads til at opdage, det som sker og bliver til, når Malene gør 'det umulige'. Det forhold, at det er nødvendigt, at være på en bestemt måde i det moderne arbejdsliv har langt hen ad

vejen stor indflydelse på den måde, som Malene handler på. Hvorom alting er, så kunne tanken om, at Malene svigter sine børn, ikke overholder de uskrevne regler i en institution samtidig med, at man ikke opfylder kravene til sit arbejde, sammenlignes med, at hun ikke har styr på sig selv. Men selvom det er meget tydeligt, at Malene på mange måde sidder fast i sit liv, så giver Malene også en oplevelse af, at hendes handlingsrum består af flere muligheder, som åbner for, at hun kan holde styr på sig selv og de vigtige faktorer i sit liv. Malene kan nemlig manøvrere ind og ud af de forskellige livskontekster, også selvom grænserne ofte er helt usynlige, fordi hun kan kommunikere via forskellige kommunikative koder, som hun bliver mødt af. Malene lader derfor ikke den umiddelbare ubehagelighed ved indfoldningen og dens uafklarethed blive til noget som stopper hende i at være et menneske, der er mor, der arbejder og som tilpasser sig samfundets normer. Malene er bevidst om, at hun er omringet af problematiske situationer, men hun lader ikke de situationer begrænse hende i at nyde livet, der hvor hun kan. Essensen er i højere grad, at Malene ikke åbner for, at de ting, som hun ikke er herre over, bliver konfliktskabende bekymringer. Hun tager ikke begrænsningerne ind personligt, men i stedet gør hun rare ting, der er forholdsvist let tilgængelige, som at kramme og putte sine børn, når hun kan, gå ud i naturen eller grine af en underholdende kollega. Disse ting er alle sammen ting, som fylder Malene op, og som gør, at hun ikke konfronteres med de mange udfordringsfyldte ting, som præger hendes liv. Malene omgås i stedet bare nogle sociale regler til kanten, som fx at hun undgår den store og besværlige pigefødselsdag, som skolens Forældreansvarsfigurer bestemmer skal være på en bestemt måde. I stedet for ikke at holde en fødselsdag for sin datter, fordi skolens fødselsdagsregler kan være meget tids- og energikrævende for Malene at leve op til, så giver hun i stedet situationen tempo ved at bestemme over sit eget liv og holde en lille fødselsdag for sin datter med privat omdeling af invitationer. På den måde manøvrerer Malene i et særligt mellemrum i udfoldningen. Mellemrummet befinder sig midt i sammenstødet af de mange begivenheder i Malenes liv og er bindeled for potentialiteten. Det som ved første øjekast kunne synes svært og umuligt, som at finde tid til at arrangere en stor børnefødselsdag for hele klassens pigehold, som Malenes datter ikke har lyst til at have med, bliver i stedet et produktivt afsæt for transformation i bevægelsens potentialitet. I mellemrummet arbejder Malene ud fra velkendte rammesatte forventninger og måder at argumentere på, som er genkendelige i forskellige situationer og normsæt knyttet til Forældreansvarsfigurerne. For Malene bliver det en nødvendighed, at hun forholder sig til princippet om, at man inviterer alle pigerne eller hele klassen til fødselsdag – eller også holder man ikke fødselsdag, samtidig med at hun også, på sit

arbejde, må være bevidst om, at hun fx ikke bare lige kan flashe al sin viden og sine københavnerkompetencer, hvis hun vil undgå at støde sine kollegaer fra sig. Nødvendighed bliver en kraft som Malene kan læne sig op ad i livet, så hun ikke falder sammen. Nødvendighed bliver imidlertid også et besnærende rum i sammenstødets mellemrum, som Malene bliver nødt til at bevæge sig videre fra. At Malene holder en mindre privat fødselsdag for sin datter gør at Malene holder fødselsdag for sin datter uden egentlig at holde fødselsdag i officiel forstand. Malene laver en undvigelsesmanøvrering – hun vælger til uden at vælge fra – og på den måde omgås hun nogle normer og regler kreativt, indtil hun beslutter sig for at gøre noget andet.

Affektivitet og transformative bevægelser i mellemrummets krydspres producerer således noget, som gør det muligt at manøvrere henover de mange begivenheder i det moderne arbejdsliv. Dette bliver for Malene et udtryk for essensen af hendes subjektivitet, mere end det er et resultat af hendes handlinger. Malene forskyder således fokus, når hun siger til den vrede mor fra klassen, at de ikke holder noget. For de holder ikke nogen fødselsdag, som er genkendelig set i forhold til de meget specifikke retningslinjer, der eksisterer omkring småbørnsforældreadfærd i skoler. Til gengæld henholder Malene sig til privatlivets fred og tager sig den frihed at invitere de mennesker hjem i deres hjem, som hendes datter har lyst til at se på sin fødselsdag, hvilket giver plads til den transformative udfoldende bevægelse i Folden. Malene gør dermed det umulige, når hun vælger til uden at vælge fra. Hun arbejder stadig hos politiet, som trods degradering stadig er vejen frem til drømmejobbet som politianklager, hun viser stor kærlighed og omsorg over for sine tre børn og bidrager ad den vej til bearbejdningen af, at børnene må leve med kun at se deres far engang i mellem, fordi han er meget syg. På denne måde manøvrerer Malene i mellemrummene i Folden, som er det, der skaber dynamikken bag tilblivelsen af Malenes subjektivitet, når hun laver Arbejdslivsmanøvrering og skaber Arbejdslivsproduktivitet.

Sang 3

Thomas' æstetiske arbejdslivserfaring: arbejdsentusiasme, skæve rutiner og partnersynergi

Scene

To politibetjente kører patrulje i en politibil. Betjentene har fra radiocentralen modtaget en kode, som giver dem anvisning om, at de skal visitere en situation, hvor en 58-årig mand netop er blevet fundet afgået ved døden af en hjemmeplejer. Politibilen ankommer på vejen uden for den døde mands bopæl med udsigt til to ambulancereddere, som er i gang med at genoplive manden, som tilsyneladende ikke er helt død alligevel, men som så dør under genoplivningen midt på gaden, imens ambulanceredderne er på vej fra mandens bopæl og over til en ambulance. Ambulancen er parkeret uden for bopælen, og manden bæres ind i ambulancen. Politibilen kører efter ambulancen på vejen til hospitalet, hvor de to betjente, efter ankomsten til hospitalet, følger ambulancefolkene ind i et modtagelsesrum, hvor den 58-årige mand formelt skal erklæres død af en læge.

Om kulissebeskrivelse

Kulissebeskrivelsen er en oversigt over de virkemidler, som er med til at skabe scenen for tilblivelsen af småbørnsforældres værdiskabelse i det moderne arbejdsliv. Det er hermed en oversigt over både faktuelle og visuelle rammer samt stemningsbaserede sceneelementer, herunder en fortætning af forskellige udvalgte udsagn fra undersøgelsespersonen. Det er tanken at kulissebeskrivelsen skal bidrage med et situationsbillede, som sætter scenen for et øjeblik, hvor problemorganisering og problemtransformation opstår i Arbejdslivsmanøvreringen gennem en inkompossibel begivenhed. I mødet mellem Foldens strata og monader (forskellige små og store begivenheder), som støder sammen i mellemrummet, produceres Arbejdslivsproduktivet. Hele scenen er således et tankebillede på mellemrumspraktik og tilblivelsen af den værdi, som småbørnsforældre skaber, når de manøvrerer i det moderne arbejdslivs multiplicitet og inkompossibile begivenhedssammenstød. Gennem faktorer som tidspunkt, sted, atmosfære, tilstedeværende, situation, personer, strata- og kulisserekvisitter, scenekonstellation, handling og replikker er

kulissen en æstetisk og affektiv medskaber af de forældreskabs- og arbejdslivssituationer, som afhandlingen ønsker at skabe nye begreber for.

Tidspunkt

Klokken er 12.25 en varm sommerdag i juni måned.

Sted

Et mellemstort modtagelseslokale i Akutmodtagelsen på et sydsjællandsk hospital.

Atmosfære

Lokalet er sterilt og upersonligt, uden vinduer og med et skarpt lys fra et blinkende lysstoffør i loftet. Der lugter af hospital og medicin. Døden er i rummet. Døden synes ikke umiddelbart at præge, hverken ambulanceredderne, politibetjentene eller lægen i deres adfærd over for hinanden, som i en gruppe sludrer lystigt, inden de gennemgår formalia for dødsattesten. Stemningen er tragikkomisk, absurd og grotesk.

Tilstedeværende

Seks personer - to mandlige ambulancereddere i uniform, to politibetjente i uniform - hvoraf den ene er familiefaren Thomas på 38 år – og så er der en læge, en død 58-årig mand og en forsker (Stine).

Situation

Den døde mand ligger på en briks i lokalet. Gruppen bestående af politibetjente, ambulancereddere og lægen står i en cirkel lige ved siden af briksen med den døde mand. Der smalltalkes i gruppen, hvor lægen er i centrum for samtalen, inden de går i gang med at udfylde mandens dødsattest.

Personkarakteristik

Thomas er høj og stor af bygning og har mørkeblondt kort hår og blå øjne. Den anden betjent er lavere end Thomas, og en del yngre, spinkel af bygning og med rødbrunt hår. Begge betjente er iført politiuniform med jakke, pistolbælte og fuldt udstyr. De to ambulancereddere er unge

mænd, der ligner hinanden. De har begge mørkt kort hår og er veltrænede. De bærer begge hvide uniformskjorter med korte ærmer og mørke bukser. Lægen er høj og mørkhåret med briller og iført en hvid tilknappet kittel med to blå kuglepenne i den ene brystlomme. Den døde mand på briksen er bar og kun iført brune slidte underbukser. Han er almindelig af højde og en del overvægtig, bleg og med mange sorte hår på kroppen. Han har mørkt kort hår og er skaldet på toppen af hovedet. Den døde mand har lukkede øjne, og i munden har han en grøn gummiprop med et lille rundt håndtag. Gummiproppen dækker hele munden.

Scenekonstellation og -rekvisitter

Modtagelseslokalet er ca. 25-30 m² meter stort. Det er kvadratisk og med to døre modsat hinanden. Dørene er lukkede. Vægge og lofter er hvide og gulvet er lysegråt linoleum. Op ad den ene væg er briksen med den døde mand placeret. Briksen er betrukket med sort plastik med blødt fyld indeni. Briksen er sammenklappelig med metalfarvet stel. Manden ligger ned på briksen i ca. en meters højde fra gulvet. Ud fra den modsatte væg står et ca. 1,5 meter langt hvidt skrivebord med en sort kontorstol. I loftet hænger to aflange firkantede metalfarvede lamper med to lysstofrør i hver. Lyset fra lamperne er det eneste lys i rummet.

Handling

Lægen kommer ind ad den modsatte dør, derfra hvor gruppen af ambulance- og politifolk kom ind med briksen med den døde mand. Lægen fører ordet og fortæller om, at han netop lige var på vej til konferencemøde, da han blev kaldt ind til modtagelsesrummet med den døde mand. Betjentene fortæller lægen, at de var lige på vej til frokost, da de modtog opkaldet, og at de derfor ikke nåede frokosten. De to ambulancefolk stemmer mest bare i og siger ikke så meget. Midt i smalltalken skærer Thomas igennem og fortæller lægen og ambulancefolkene, at han personligt har en forsker med sig rundt på arbejde i dag. Thomas siger desuden, at han har pligt til at spørge andre deltagere i hans arbejdsliv, om det er ok, at forskeren er tilstede, imens de arbejder. Ambulancefolkene nikker og siger ok. Lægen siger, at det også er helt fint med ham og nikker muntert over imod den døde mand og tilføjer, at 'ham dér', siger vist heller ikke noget til det. Der bliver stille i rummet et nanosekund, og så bryder alle i rummet ud i en indforstået og voldsom skraldlatter. Herefter er der en brat overgang til gennemgang af dødsattesten, som lægen underskriver. Lægen går herefter ud af den samme dør, som han kom ind ad. Ambulancefolkene og Thomas' politikollega går først ud ad den modsatte dør – han går i

forvejen mod politibilen. Thomas bliver tilbage på hospitalsgangen, hvor han fortæller om sit arbejdsliv.

Replikker præsenteret som fortætning

"Jeg hedder Thomas. Jeg er 38 år gammel og arbejder i Beredskabet – jeg kører politibil. Jeg har to drenge på tre og fem. Jeg var i Politiet, da jeg fik mit første barn. Jeg var under uddannelse på det tidspunkt. Da jeg fik nummer to barn, der var jeg stadig under uddannelse. Der var jeg så bare på det afsluttende skolehold på politiskolen på det tidspunkt. Min kone arbejder som kontorassistent i en virksomhed i Valby i København. Vi bor oppe i en lille by uden for Holbæk. Så hun har en fin køretur hver dag. Jeg har været i Slagelse hele tiden. Jeg har en køretur på 35 minutter hver vej. Det er fint. Det er helt acceptabelt. Man bliver ikke bare flyttet fra sin afdeling. Man har aldrig, på nogen som helst måde, i politiet, mistet sit job på grund af nedskæringer. Men om man begynder på det – det ved jeg ikke, for alting er styret af økonomi i dag. Der er et job. Spørgsmålet er bare, hvor det er henne. Det er lidt en frustration, synes jeg, for lige nu kører vi noget, der hedder turnussystem, hvor vi har vores stillinger i en periode. Fx min turnus hedder 2 + 2. Det er en to-årige stilling med mulighed for forlængelse. Den stilling jeg har nu, den har jeg i fire år. Når den stilling udløber, så skal jeg søge en ny stilling. Jeg kan godt søge min egen stilling igen, men det er ikke sikkert, at jeg får den. Så skal jeg søge en anden stilling. Men det er heller ikke sikkert, at jeg får det, jeg søger. Det er Politiet, og de har jo ledelsesretten, dvs. de kan placere alle steder i vores politikreds, som spænder fra Slagelse til Nakskov, og i princippet kan de flytte mig, hvorhen de vil – men ikke uden for kredsen som groft sagt består af Slagelse, Næstved, Vordingborg, Nykøbing F. og Nakskov. Der er noget mere jobsikkerhed i Politiet. Det kan jeg jo se på min egen kone, der hvor hun var ansat før, som var en privat virksomhed. Grunden til hun flyttede job, var at man overvejede at flytte domicilet, hvor hun arbejdede ude i Rødovre, til Jylland. Det måtte hun acceptere, hvis hun ville beholde sit job. Så risikerede hun at flytte med til Jylland. Så blev hun nødt til at søge. Den samme risiko hænger ikke henover hovedet på mig. Jeg frygter ikke at miste mit job. Men man kan da godt se, at fordi vi er så styrede af økonomi i Politiet den dag i dag, at det hele bliver vendt og drejet og gjort op i lønkroner. Så

tror jeg også, at man måske vil se, at der bliver fyret politifolk. Vi er jo tjenestemænd, men så er der nogle kompensationsregler, hvis man bliver fyret. Det kan de jo blive nødt til, hvis det viser sig, at være en billigere løsning i længden. På sigt er det måske stadigvæk billigere. Man kan jo se, at de steder, hvor der har været tjenestemænd¹⁴ de bliver stille og roligt pillet fra hinanden. Men det giver noget beskyttelse. Jeg tror, at tjenestemandsoverenskomsten er der, for det første for at give os noget beskyttelse i forbindelse med ansættelsen, men også i forbindelse med, hvad vi kan blive udsat for ude på gader og stræder. Der er jo lidt skærpet lovgivning på det område over for tjenestemænd. Men vi er også underlagt nogle pligter, som almindelige mennesker ikke er – det er Tjenestemandsoverenskomstens paragraf 10, der siger, man skal udføre sit arbejde og opføre sig med den agtelse, som stillingen kræver. Det giver os nogle pligter uden for arbejdet også. Jeg kan ikke tillade mig, med det job jeg har nu, at tage op på den nærmeste bodega og drikke mig fuldstændig fuld og smide bukserne og danse. Det kan jeg jo ikke. Der findes et sanktionssystem inde i Politiet, disciplinærsanktioner, at hvis folk laver et eller andet strafbart, så udover at man får en straf fra det almindelige straffesystem, så kan man også godt få en intern bøde. Nogle gange bliver vi kaldt ind på vagter. Selvfølgelig er der nogen, der kommer hver gang, og så er der nogle, som måske er lidt mere hæmmede, fx af familie, hvis jeg sidder derhjemme med to små børn, og min kone ikke er hjemme, så kan jeg ikke. Jeg bor langt væk fra farmoren og farfaren, og mormoren bor godt nok tæt på, men hun går også på arbejde, så jeg kan ikke lige aflevere to unger til hende. Jeg arbejder 37 timer i snit. Det er det, som jeg er ansat til. Jeg arbejder i treholdsskift. Vi arbejder 8 timer per vagt. Det er lidt specielt, for det er ikke sådan, at jeg arbejder en hel uge med formiddagsvagter, en hel uge med eftermiddagsvagter, og en hel uge med natarbejde. Det kan falde sådan nogle gange, at jeg har alle tre slags, hvor jeg møder formiddag den ene dag, og så eftermiddag om tirsdagen og så nat onsdag og torsdag. Det er meget specielt, men det er også meget frit, forstået på den måde, at jeg langt hen ad vejen bestemmer selv. Hvis jeg har et eller andet specielt jeg skal, så kan jeg sætte mig ud til en vagt, som passer. Hvis jeg skal til samtale med den store dreng klokken

¹⁴ Tjenestemandstitlen er en statslig titel, som blandt andet beskytter den ansatte imod opsigelse, med mindre der er tale om grove lovovertrædelser (se link).

16, så kan jeg prøve at få en nattevagt. Jeg styrer det ikke helt selv, hvordan jeg kommer til at arbejde, men jeg kan prøve at få en nattevagt der, den pågældende dag, så jeg kan være hjemme på det tidspunkt og så alligevel møde på arbejde. Og hvis du tager sådan en nattevagtsperiode, så plejer jeg at have sådan to-tre nattevagter i træk. Dagen op til den første nattevagt, der vågner jeg ligesom normalt, når ungerne vækker os klokken 6-6.30. Så kører jeg igennem indtil næst morgen klokken 8. Så lægger jeg mig til at sove og sover fire-fem-seks timer, hvis jeg er rigtig heldig – og så op, og så henter jeg gerne ungerne – og så møde på nattevagt igen klokken 23. Det giver nogle ekstreme friheder, men det giver også nogle udfordringer. Frihederne er jo, at jeg har fri på nogle af de tidspunkter, hvor andre går på arbejde. Dvs. jeg kan nå en masse dagligdagsting derhjemme, fx rengøring og indkøb. Det kan jeg nå i løbet af formiddagen og så møde på arbejde om eftermiddagen. Hvis jeg har en hverdag fri, og det har man jo også masser af, så er jeg så heldig og privilegeret, at jeg kan holde mine børn hjemme fra børnehaven. Så har jeg en hyggedag sammen med dem derhjemme. Det slutter jo desværre så, når de starter i skole. Det er lidt krise, for sådan noget, at holde dem hjemme, det kan jeg godt lide. I morgen har jeg fri, og der holder jeg drengene hjemme. Så hygger vi. Jeg gør det nok ikke så tit, som jeg burde gøre det, men jeg holder dem hjemme 2-3 dage om måneden. Når jeg, som i dag, møder eftermiddag, så møder drengene lidt senere i børnehaven. Så spiser vi morgenmad sammen. De siger i børnehaven, at de helst vil have dem senest klokken 9. Det har noget at gøre med, at så spiser de formiddagsfrugt klokken 9, og så går de i gang med et eller andet pædagog-agtigt lige derefter, hvad de nu kan lave af fællesarrangementer. Det sker så meget sjældent – at jeg først kommer med dem klokken 11..... De siger, at det er lidt svært for ungerne at falde ind i en leg, hvis de kommer så sent. Enten er de afleveret ved 9-tiden, eller også bliver de hjemme hele dagen. Det er som regel sådan, jeg kører det. Jeg har ikke rigtig oplevet, at det er et problem for børnene, hvis de kommer senere end klokken 9. Når jeg kommer med drengene lidt i ni, så er der overraskende mange børn, der først kommer der i den børnehaven. Nogle gange så tænker jeg: 'Hvad fanden laver folk?' Vi bor i en lille landsby uden for Holbæk. Der er rigtig mange, der pendler på arbejde, også til København og har langt. Hvis de har en almindelig arbejdsdag, hvor de har fri klokken 16, så går der

måske en halv time, før de kan være hjemme. Hvis vi henter vores børn klokken 15.30, som er der, hvor vi normalt henter dem, fordi hvis vi henter dem før, så når de ikke at spise deres eftermiddagsfrugt. Den lille sover stadig til middag. Han bliver taget op og får eftermiddagsfrugt. Så vi kan som regel ikke hente dem før tidligst lidt over tre. Men hvis vi henter dem klokken 15.30, så begynder der at være tomt derovre. Jeg tænker: 'Det er sgu da mærkeligt.' Jeg forstår det godt for mit eget vedkommende. Jeg har nogle skiftende arbejdstider, der gør, at jeg kan hente dem tidligere. Men der er næsten ingen børn tilbage, når man kommer derover halv fire. Det at arbejde i det her treholdsskift, det er specielt. Rent arbejdsmæssigt har jeg det rigtig godt med det. Jeg elsker at møde på alle mulige mærkelige tidspunkter af døgnet. Jeg ville gå til, hvis jeg skulle sidde i en stilling, der hed kl. 8-16 hver dag. Den der trommerum; vi møder kl. 7-15, 15-23 og 23-7. Der er ikke noget krav om et vist antal, vi skal have. Der er jo nogen, der rigtig godt kan lide at arbejde om natten. Vi har et par stykker som stort set kun arbejder nattevagter. De tager selvfølgelig flere af nattevagterne. Man tager, så det nu passer ind. Men det er sådan, at hver vagt har jo sin lille udfordring. Det er nogle forskellige opgaver, vi møder om formiddagen i forhold til, hvad vi møder om eftermiddagen. Det er jo sådan, at man siger, at de der hverdagsformiddage, de er sgu lidt kedelige, for der sker ikke rigtig noget. Folk er på arbejde, hvorimod eftermiddagsvagterne, de er jo spændende. Der begynder folk at komme hjem fra arbejde, og alle 'banditterne', de sover jo til langt op ad formiddagen. Flere af vores 'kerne kunder' er jo misbrugere, som vælter ud af sengen i løbet af formiddagen. Det har hver sin charme at møde på de forskellige tidspunkter. Efter jeg har fået børn, så møder jeg nok mere formiddag, end jeg gjorde før jeg fik børn. Det er for at få noget mere familieliv. Eftermiddagsvagterne dem er der ikke meget familieliv i. Jeg afleverer min unger omkring klokken 9, og så ser jeg dem ikke før næste morgen. Så er jeg taget på arbejde, når de bliver hentet. Eftermiddagsvagterne er rigtig gode rent arbejdsmæssigt, fordi der er stor sandsynlighed for, at vi kan opleve alt muligt mærkeligt. Men familiemæssigt der er eftermiddagsvagterne noget rigtig hø. En typisk måned kan se meget forskellig ud. Jeg kender min arbejdstid og min arbejdsuge. Den skal jeg kende fire uger frem. I denne her uge har jeg mødt eftermiddag, mandag og tirsdag. Så har jeg fri onsdag, så møder jeg

eftermiddag om torsdagen, og så møder jeg nattevagt fredag, lørdag og søndag. I næste uge, jeg kan næsten ikke huske det, men jeg har fri mandag, så mener jeg, at jeg møder formiddag tirsdag og onsdag. Har jeg så en eftermiddagsvagt torsdag? Og så har jeg i hvert fald weekenden fri. Sådan kan det sagtens se ud. Når jeg arbejder nat i weekenden, og jeg sover om dagen, så tager min kone de to terrorister derhjemme med ud og køre en tur i løbet af formiddagen. Eller de går over og besøger mormor. Hun bor i den samme lille by, som vi gør. Ellers tager hun i legeland med dem, kører ud på besøg eller kører ud og handler. Det kan også godt være, at de er hjemme. Jeg har holdningen, og den havde jeg fra starten af, at børn skal have lov til at være børn. Det vil sige, at jeg kan ikke kræve af dem, at de skal sidde ovre i et hjørne og være meget stille, fordi nu skal far altså sove. Det vil jeg ikke kræve af dem. Så det bliver meget på den bekostning, at jeg ikke får sovet, det jeg skal, i weekenderne. Det gør jeg ikke. Det er ikke helt optimalt. Når jeg kører nattevagter, så kører jeg normalt i permanent søvnunderskud. Også fordi jeg ikke er særligt god til det med at sove om dagen. På nogle områder, så ville jeg gerne være fri for de nattevagter. Men så igen, hvis du skal tilbage til det rent arbejdsmæssige, så kan det godt være drønspændende. Sådan en fredag og lørdag nat sker der jo noget helt andet, så rent arbejdsmæssigt kan det godt være drønspændende. Set på det familiemæssige plan, så er det ikke pisse godt, så der vil jeg godt være fri for dem. Jeg tror, at hvis jeg har kørt tre nattevagter, så kan det godt være, at min lunte begynder at blive lidt kort. Men jeg synes, at jeg håndterer det rimeligt. Jeg har altid fri mandag efter en nattevagtsweekend. Så har min frue afleveret ungerne, når hun kører til Valby, og så kan jeg i princippet bare lægge mig og sove. Men som sagt – jeg er ikke særligt god til det. Så går jeg bare tidligt i seng der. Hun afleverer dem normalt omkring klokken 6.30. Jeg tror altså, at vores børn har fundet en rytme i ikke at have en rytme. Selvfølgelig er der dage, hvor de reagerer anderledes, hvor de kan være lidt mere hysteriske. Jeg ved ikke, om man skal have en bestemt rytme. Det er der jo nogen der siger. Jeg har aldrig prøvet det. Jeg har aldrig prøvet at have en almindelig arbejdsdagsrytme med, at børnene mandag til fredag bliver afleveret klokken det og det og hentet klokken det og det. Så jeg ved det ikke. Der er mange der siger, at børn har behov for en rytme. Jeg må indrømme, at selvfølgelig er der dage, hvor de reagerer kraftigere end andre. Men

det er der også for dem, der bliver afleveret i børnehaven, som har almindelig rytmer. Sådan er det jo, hvis de har sovet dårligt. Nu her til morgen, den store dreng, han flipper fuldstændig skråt over nogle bagateller. Men det får vi så klaret. Og da han bliver afleveret i børnehaven, så er han den gladeste dreng, ligesom han plejer at være. Det tilskriver jeg ikke, at det skyldes det her.... at de ikke kan finde ud af det her. Det, tror jeg bare, er normalt. Jeg synes, at vores arbejde er skåret for meget ind til benet. Der er kun lige det politi på gaden til at holde skidtet fra døren. Vi vælter os jo ikke i politi ude på gader og stræder. Hvis du spørger mig, så mener jeg, at vi er underbemandede. Jeg mener ikke, at vi giver borgerne den service, politiet skal. Vi kan ikke være alle vegne. Der har siddet nogle kloge mennesker, som er konsulenter i en eller anden konsulentvirksomhed, som er drøn kloge på, hvordan man driver en virksomhed. Og de har så taget en masse principper om at drive en privat virksomhed og flyttet over på en offentlig virksomhed, alting skal være målbart. Vi arbejder med målbare i politiet den dag i dag. Vi får x antal sager af forskellige kategorier, som vi bare skal lave, og det er fordi politikerne vil vide, hvad de får for de skattekrone, de poster i politiet. Så alting skal dokumenteres. De vil også have noget ud af det den anden vej. Så pålægger de os jo en masse krav, om at nu skal vi lave så og så mange hastighedssager, og så og så mange af den slags sager, og så og så mange af dem. Det er fordi, de vil vide, hvad de får for deres penge, samtidig med, at vi producerer penge til statskassen ved at lave bøder. Det vil man også gerne have. Man kan jo gætte sig til, hvorfor der kommer 100 atk-biler¹⁵ ud på gaderne. Jeg synes, der er for meget fokus på det. Jeg synes der bliver lagt for meget vægt på at gå ud og lave sager, der giver penge i statskassen frem for at køre ud og ramme dem, som er de rigtig kriminelle. For mit vedkommende har jeg langt større tilfredsstillelse ved at køre ud og hjælpe en dement borger, der ikke kan finde hjem og hjælpe vedkommende med at finde ud af, hvem han er, og hvor han bor henne og køre ham hjem, sørge for at hjemmeplejen bliver tilkaldt og hjælpe denne her mand – end jeg gør ved at køre ud og skrive 15 parkeringsbøder eller mobiltelefon-sager om året. Hvorimod alt det her, hvad skal vi kalde det, tryghedsskabende, ikke målbare sager. Det, synes

¹⁵ Automatisk trafikkontrol

jeg, er synd. Der kan jeg mærke, at det har flyttet sig meget de senere år. Der er kommet meget mere fokus på det. Det bliver målt per afdeling. Vi havde en leder på et tidspunkt, der mente, det var en god ide at lave en konkurrence, hvor man kunne se, hvad hver især producerede. Det fik vi heldigvis skudt til jorden, for sådan skal det ikke være. Man skal ikke gå og måle hinanden på den måde. Når vi ikke har opgaver, så har vi fripatrulje. Forstået på den måde, at så kører vi rundt og ser, hvad vi så ellers kan lave. Hvis der er en borger, der ringer til politiet og har brug for politiets hjælp, så kommer det via vagtcentralen til vores bil, og så kører vi ud til den pågældende borger. Vi har også forskellige nebengeschäfte, hvis man kan sige det sådan. Udover at køre beredskab, så kan man være med i forskellige specialhold. Vi har også det, der hedder en kredsdeling, som er vores indsats - en af dem der kører i blå gruppevogne til store demonstrationer og optøjer i København. Der har vi også sådan nogle kredsdelinger, og der afholder vi træninger. Så afholder vi vedligeholdelseskurser engang imellem, hvor vi har en dag på køreteknisk anlæg, hvor vi vedligeholder køretekniske færdigheder, og så har vi noget, der hedder et kædestrammerkursus. Det er et to-dages brush-up kursus på nogle ting. Som min klasselærer på PG3 - det sidste skoleophold på politiskolen - sagde, at for mange af jer, der sidder her, der er det her det sidste kursus I får i politiet. Det er det, der skal holde jer kørende de næste 15-20 år. Man kan også søge en masse kurser. Jeg har søgt nogle, men er ikke kommet med endnu. Nogle af kurserne er møntet på, hvis man kommer op i en efterforskningsafdeling, så får man nogle efterforskningskurser. Men os der kører i Beredskabet til hverdag, det er jo så lidt bredt. Der er ikke et kursus, der hedder beredskabstjeneste. Det er mest hvis man skal op og sidde. Op siger jeg, fordi de sidder ovenpå. Der er nogen, der har den holdning, at det at være beredskabsbetjent, det kan vi jo alle finde ud af. Det har vi alle været i løbet af uddannelsen osv. I min verden er det det sværeste overhovedet - det at være beredskabsmand. Det ene øjeblik står du med den demente mand, det næste ved færdselsuheldet, så står du ved et røveri, så står du ude og skal underrette et forældrepar om, at deres barn er død. Det spænder bredt, så det kræver noget specielt. En speciel type menneske, der vil og kan lide den type arbejde, men også at man er meget bredt funderet. Man skal ikke være specialist i noget. Man skal

vide lidt om det hele. Hvorimod dem der sidder og efterforsker voldsforbrydelser for eksempel, og ikke laver ret meget andet, de bliver specialiseret i det, og bliver rigtig dygtige til det, men glemmer meget af det andet. Derfor mener jeg, det er det sværeste overhovedet, det at være beredskabsmand. Man har en holdning til det i politiet, at vi skal ikke være specialister. Jeg ved ikke, om det er officielt eller hvad, men det er da mit indtryk, for alle bliver kastet rundt, også selvom jeg mener, der skal være plads til specialister. Der skal være nogen der er rigtig dygtige til et lille område. Ellers vil det være sådan, at vi kan lidt af det hele, men er ikke rigtigt dygtige til noget som helst. Der skal være plads til specialister, men de får ikke rigtig plads den dag i dag, for de bliver brugt alle mulige andre steder. Hvis vi har nogle rigtig dygtige efterforskere, som sidder og efterforsker deres typer sager, økonomisk kriminalitet, så skal de lige pludselig en weekend hver måned ned og køre beredskab, fordi vi ikke kan bære os selv. Det harmonerer ikke med min virkelighed. I min verden er det at være i Beredskabet i allerhøjeste grad et speciale. På papiret har jeg 29 minutters betalt frokost, såfremt tjenesten tillader det. Min arbejdsgiver råder over min frokost. Dvs. hvis ikke jeg har mulighed for at holde pause, så kan jeg ikke stå og pive over det. Sådan er det bare. Hvis jeg står ude til et kæmpe færdselsuheld, fra jeg møder til jeg går hjem, så er det sådan det er. Det sker da jævnligt, at lige i det øjeblik, du får sat dig ned ved bordet og tager din mad frem, så kommer opkaldet. Så er det afsted. Sådan er det. Det ved vi alle sammen, og det er der ikke noget problem med. Så gør vi det bare. Selvfølgelig kan vi godt være sådan lidt: 'Aaarh, for helvede, nu igen!' Men sådan er det. Omvendt hvis jeg holder tre kvarters frokostpause, fordi der ikke er noget at lave på det tidspunkt, så er der heller ikke nogen, der piver over det. Det er ikke sådan, at min chef står og siger: 'Nå, det er fra 12-12.29.' Vi har jo pauser på alle mulige mærkelige tidspunkter af døgnet. Det kan være, vi møder klokken 7 om morgenen, så bliver vi først sendt ud der, og så kommer vi først ind klokken 14. Hvis jeg for eksempel skal købe noget på apoteket, så kan det godt lade sig gøre under fri patrulje. Det er helt acceptabelt. Det er frihed under ansvar. Omvendt er det jo ikke sikkert, du kan nå det. Det er jo svært at lave en plan hjemmefra og sige, jeg skal lige nå det i løbet af arbejdsdagen, for vi aner jo ikke, hvad der sker. Det er lidt en floskel! Vores vigtigste opgave er at hjælpe folk, der har brug for hjælp. Ikke at

straffe folk. Selvfølgelig hører det med. Det hører med, at man skal ud og skrive nogle bøder indimellem. Det hører med, at man skal ud og anholde nogen, som har gjort et eller andet, finde folk der render rundt med narko i lommerne eller våben på sig. Det hører jo med, og det gør vi også gladeligt. 'To serve and protect' – en amerikansk floskel, men det er det, vi skal. Langt de fleste mennesker kan godt se forskellen og se, at det er bare nogle roller, vi har. Men tager du en specifik gruppe ud, og det er vores vanekriminelle, de kan ikke se de positive hjælpeting, der er ved Politiet. De ser kun straffe. Det vænner man sig til, men personligt synes jeg, at det er pisseirriterende. Så vigtige er de jo heller ikke. De tror, at de er verdens navle, de der banditter, og at politiet ikke har andet at lave end at rende rundt og koncentrere sig om dem. Vi har en masse andet at lave. Mange af dem er jo små børn inde i deres hoveder. De opfører sig som små børn, de der banditter. Jeg har valgt at se det på den måde, at det er min profession. Det er ikke mig som menneske. Der er min uniform. Også når de står og kalder os alt muligt mærkeligt og sviner os til, provokerer os og er hånlige over for os. Det er ikke mig, de provokerer, det er min uniform. Selvfølgelig bliver man forberedt på det. Man kan ikke rigtig blive trænet i det. På Politiskolen kan du ikke træne sådan nogle ting. Det oplever du først, når du kommer ud. Men man vænner sig til meget, men igen, der er da folk, som måske ikke kan forlige sig med det. Og så er spørgsmålet, om de holder i Politiet, eller om de stopper i Politiet eller søger et helt andet sted hen. Man skal gøre op med sig selv, om det er noget, man kan holde ud. Vi er jo altid to i en patruljebil. Folk kan sagtens ringe til mig privat, men det er ikke sikkert, at jeg svarer. Det ved de i børnehaven, så derfor ringer de altid til min kone. Det ved de udmærket godt, at de bliver nødt til. Hvis de skal have fat i en, så bliver det hende. Selvfølgelig, hvis jeg har muligheden for at gøre det, så gør jeg det. Men hvis jeg står ude og taler med et forældrepar om et lille barn, eller hvad det nu måtte være, så tager jeg ikke min telefon. Det ved min kone også godt. Hun kan ringe, og så tager jeg, eller også gør jeg ikke. Så vil jeg prøve at ringe tilbage så hurtigt som muligt. Man lærer at fortælle folk det. Det kan de fleste mennesker godt forstå. Den arbejdsplads jeg har her er helt suveræn. Jeg synes, at det er en meget homogen politistation og arbejdsplads. Det er lidt en af fordelene ved, at vi ikke er så store mere. Når vi mødes, kender vi hinanden allesammen. På et eller andet tidspunkt

har man krydset hinandens veje rent arbejdsmæssigt. Man har siddet i bil sammen, eller man har siddet på kontor sammen – eller man har haft en opgave, hvor man var nødt til at arbejde sammen. Vi er 60-70 stykker. Men ikke på samme tid. Der kører jo meget skifteholdsarbejde. Der er ikke sådan klikedannelser eller grupperinger eller noget. Men der er selvfølgelig forskellige fælleskaber afhængigt af opgaver: efterforskerne har deres fælleskab i nogle andre retninger. Ikke sådan at vi ikke kan sætte os ned sammen og hygge os. Der er ikke den store forskel på, om folk har børn eller ej, umiddelbart. Der kan selvfølgelig godt være en lille forskel alligevel. Det ved jeg fra mig selv. Jeg reagerer meget anderledes nu, da jeg har fået børn. Jeg er blevet meget blødere, meget rundere. Vi er en stor fin pærevælling på det område, vil jeg sige. Jeg spiser frokost med dem fra min afdeling. Det er lidt hierarkisk opdelt, det her. Vi har jo en øverste ledelse, her i politikredsen, som sidder nede i Næstved. Dem har vi absolut ingenting at gøre med i det daglige. Man kan godt mærke konsekvenserne af deres beslutninger herude, men vi ser dem jo ikke. Hos os har vi nogle afdelinger: vi har Beredskab, Lokalpoliti, og så har vi Alarmcentralen – og hver har deres egen afdelingsleder. Ledelsen her er fin. Det er ikke sikkert, at jeg ville have sagt det for to år siden. Der er en meget kraftig korpsånd og holdånd forstået på den måde, at hvis folk er syge, så bliver det accepteret. Hvis folk har syge børn, så bliver det accepteret. Hvis jeg melder mig syg på en vagt, så bliver der ringet en anden ind. Eller også så er vi bare en mindre på den pågældende vagt – det prøver vi at undgå. Hvis jeg har et sygt barn, så er der også en anden, der bliver ringet ind – eller omvendt. På den måde hviler det meget i sig selv. Det er det Politiet lever højt på, at vi hjælper hinanden og kommer, når hinanden kalder, fordi hvis vi holdt på vores rettigheder med varsler, så er jeg da sikker på, at det ville give nogle rigtig store problemer i det her system. Men fordi vi netop går på kompromis med rigtig mange ting, at vi lige møder lidt før, hvis der er en anden, der er syg. For eksempel i går, selvom min kollega kunne blive pålagt det, så siger han alligevel frivilligt, at han gerne bliver fire timer ekstra, så det går fra en 8 timers til en 12 timers vagt. Så ville skæbnen det, at vi blev udsat for et røveri, så han var her næsten på en dobbeltvagt. Der er en meget stor holdånd på det område, hvor vi går ind og hjælper hinanden, bakker hinanden op og er stand-ins, når det kræves. Man kan ikke have børn med på

arbejdet. Det kan være, at man har dem med på besøg engang i mellem, hvor de kommer ind og ser en politibil. Du kan ikke have børn rendende rundt her, specielt ikke os, der er i Beredskabet. Vi kan ikke, fordi vi kan jo ikke sidde ved siden af dem. Måske kan det lade sig gøre for dem, der sidder i Lokalpolitiet, som sidder på et kontor – hvis de ikke har aftaler og bare skal sidde og efterforske. Hvis de ringer fra børnehaven, at lille Ole er faldet og har slået hovedet, så kører man hjem. Det er fuldt acceptabelt. Hvis man kommer for sent, fordi der har været et eller andet bøvvl med børnehaven eller et eller andet, hvis man har en god forklaring. Hvis det er den samme, der kommer fem minutter for sent hver dag pga. sløvsind, så er det jo ligesom alle andre steder. Jeg synes ikke rigtig, at jeg oplever sløvsind så meget. Det er en punkteret cykel eller lignende. Det er igen, fordi vi ved jo udmærket godt, at vi skal være der, fordi opgaverne kan komme fra starten af. Hvis man har en vagt, og man finder ud af, at den passer skidt, fordi man har et eller andet arrangement, så prøver man at bytte den med en kollega. Hvis man har fået vagten og ikke kan få den byttet, så er man nødt til at affinde sig med det. Så møder man op alligevel. Det er fint, fordi vi kører med de her mærkelige vagter, som vi gør. Det er ikke noget problem at bytte, så længe vi møder det antal ind, vi skal være. Om det er Ole eller Ib, der møder, det er sådan set lige meget. Vi bytter vagter i ny og næ. Men man skal også bare acceptere, du kan ikke have fri hver weekend, og det er ikke alle familiefester, du kan komme til. Nogle gange er du på arbejde, og så må man vælge det, der er vigtigt, at få fri til. Det mindre vigtige må man melde fra til. Hvis mine børn er syge og må blive hjemme, og jeg skal på arbejde, så prøver vi som familie først og fremmest at få det til at hænge sammen med, at min kone går lidt før og kommer hjem, så jeg kan gå på arbejde. Så kan jeg måske ringe og sige, at jeg kommer først klokken 16, for så kan min kone nå hjem og overtage. Hvis det ender med, at jeg må tage barns første sygedag, så gør jeg det. Så prøver man at kalde en ind, og hvis det ikke kan lade sig gøre, så møder vi en mindre. Det kan vi heroppe i Slagelse, fordi vi har en lidt speciel inddeling af vores beredskab – sådan at vi har en, der kan gå ind og tage over. Jeg kan godt føle, at jeg har en travl hverdag, hvis vi har mange opgaver i løbet af en dag, men det kan også være, at vi har få opgaver, men sådan nogle kræver en masse ting. Det kan være, at hvis jeg hænger lidt i en streng, hvis jeg møder kl. 7-15 og ved, at jeg skal være i børnehaven

til en samtale derovre – så har jeg ikke tid til overarbejde. Jeg skal skynde mig at klæde om og skynde mig hjem og hu hej vilde dyr over i børnehaven. Og jeg ved jo ikke hvordan min arbejdsdag kommer til at se ud. Men jeg har det sådan, at når jeg er på arbejde, så er jeg på arbejde, og hvis der er overarbejde den pågældende dag, så bliver jeg nødt til at acceptere det. Så må jeg ringe og sige, jeg kommer ikke med til den samtale. Der er også nogle ting, som jeg flere gange må udsætte. En dag hvor jeg havde en fysioterapibehandling, hvor jeg havde aftalt klokken 15.30, og jeg måtte ringe og sige, at jeg kommer ikke klokken 15.30. Så aftalte vi klokken syv, og så måtte jeg ringe klokken halv syv og sige: 'Det bliver heller ikke i dag, så jeg må aflyse.' Det bliver man nogle gange nødt til. Jeg kan ikke bare smide, hvad jeg har i hænderne rent arbejdsmæssigt og køre hjem. Det kan jeg ikke! Hvis jeg står midt ude på motorvejen til et færdselsuheld, hvor der holder en bil på taget, så kan jeg ikke sige: 'Jeg skal til skole-hjem-samtale, farvel!' Så bliver jeg nødt til at reagere på det og finde en løsning. Selvfølgelig er det et irritationsmoment – i allerhøjeste grad. Der kommer da også nogle eder og forbandelser med på vejen hjemmefra. Men det ved vi begge to godt, at sådan er det. Det har vi indstillet os på. Min kone arbejder 30 timer om ugen, og hun har meget stor mulighed for at være fleksibel, med det arbejde hun har. Hvis børnene er syge, så passer vi dem selv, for det meste. Selvom vi er heldige, at mormoren er flyttet lidt tættere på, og kan tage dem nogle gange, hvis hun har ferie – men hun arbejder jo stadig. Jeg synes, at vi fordeler det nogenlunde ligeligt – med lidt overvægt til min frue. Hun har nok lidt flere af de der barn-syg-dage, end jeg har. Jeg tager ikke arbejde med hjem – heller ikke psykisk, for vi har sådan noget der hedder taktisk debriefing, som man kan sætte i værk, hvis der er behov for det. Ellers bruger vi hinanden til at læsse af på, men der er da også tidspunkter, hvor jeg snakker med konen om det – specielt hvis man har haft nogle oplevelser især med børn, der kommer alvorligt til skade. Så har man da lyst til at komme hjem og give ungerne en ekstra krammer. Det er da helt sikkert. Det med rengøring og indkøb, det er mest mig, der gør det, fordi jeg har de arbejdstider, jeg har. Så kan jeg gøre det på de tidspunkter, hvor jeg har fri og hun er på arbejde, men det er nok mest min kone, som står for det praktiske og planlægning. Vi havde på et tidspunkt, hvor vores store dreng fik en mærkelig sygdom, der hedder Henoch-Schönleins. Det var en langvarig sygdom, og der fik

jeg noget plejeorlov. Det kunne man få her, hvor jeg fik tjenestefri til at gå derhjemme. Han var indlagt i hjemmet. Der skulle være en hjemme hos ham hele tiden. Han måtte ikke komme i børnehaven og skulle holdes i ro. I forhold til fritidsinteresser, så går den store til fodbold, de går begge til svømning, og så går den lille til gymnastik om vinteren. Og så er jeg selv træner for det hold, hvor han spiller fodbold, sammen med en anden far. Den anden far han er også 'politier'. Hvis jeg er på arbejde, så får han hjælp af nogle andre forældre. Jeg synes, jeg er ret god til at lægge mit arbejde fra mig, når jeg kommer hjem. Så tænker jeg ikke mere på det. Det er igen, fordi jeg er så heldig, at mit arbejde er meget afsluttet. Jeg er ikke afhængig af at tage arbejde med hjem, eller at der er nogen, der ringer til mig på alle mulige mærkelige tidspunkter. Jeg klarer mit arbejde, imens jeg er der, og så går jeg hjem. Det gør det meget nemmere for mig, at min kone har nedsat tid. Eller nemt for os – det er ikke kun for mig. Men vi kan kun få det til at hænge sammen, også med transporttider, fordi hun er på nedsat tid. Hun ville ikke kunne arbejde 37 timer om ugen i Valby, og så kunne vi ikke få det til at hænge sammen. Så det har været et must, at hun er gået på nedsat tid. Det gør det helt klart nemmere. Der er nogle ting, der er svære, fx er hun ikke så glad for at være alene hjemme med børnene om aftenen. Det er hårdt – ulvetimen og alt det der. Det giver mig mange gange dårlig samvittighed over at have eftermiddagsvagter og have mange af dem i træk. Det duer ikke, for så er hun fuldstændig udkørt, og det kan man godt mærke. Så begynder vi at komme lidt på kant, men igen, det går sgu lidt i bølger, sådan op og ned.....”

Fold-affirmativ læsning af Thomas' arbejdslivserfaring

Thomas er et menneske som finder stor identitet og glæde i sit arbejde. Thomas' liv er langt hen ad vejen organiseret i henhold til hans arbejdsvagtplan, som hele tiden varierer og som fordeler sig på vagter henover hele døgnet. Til trods for den umiddelbart stærke tilknytning til sin arbejdsidentitet, så håndterer Thomas også rollen som familiefar og alle mulige andre kontekster fra det moderne arbejdsliv, samme dag, så alle dagligdagens rutiner og forpligtelser kan blive mødt. Især i de roller i livet, der forholder sig til skrevne og uskrevne regler, retningslinjer og åbningstider for især hans to drenges dagsinstitutioner, der kan Thomas

imidlertid læne sig op ad sine kone, som arbejder på deltid, så hun i højere grad kan træde til i forhold til deres to drenge, når Thomas' arbejde hiver Thomas ud af familieorganiseringsligningen. Så til trods for, at begivenhederne i Thomas' liv ofte stritter i mange modsætningsfyldte retninger, så formår Thomas alligevel at manøvrere henover ubestemmeligheden og dilemmaerne, som han begår sig i i hverdagen. Thomas er delvist ansvarlig for at holde sammen på familien sammen med sin kone, som har hovedansvaret for, at planlægge deres familieliv, således at det passer med den tid og de ressourcer, som de, har til rådighed i hverdagen. Hverken Thomas' eller hans kones forældre har i særligt høj grad mulighed for, at træde til, når tingene ikke hænger sammen for Thomas og hans familie. De må derfor hovedsageligt selv sørge for at planlægge rundt om Thomas' evigt uforudsigelige og svingende vagtplan, som også skal passe med Thomas' kones lange transporttid til og fra arbejde – et arbejde på nedsat tid som bevidst er valgt ud fra dets arbejdstidsmæssige lette karakter med henblik på at gøre de to drenge tid i børnehaven så kort som mulig, så de kan hentes allersnarest lige før eller efter eftermiddagsfrugt kl. ca. 15.30. På den måde kan Thomas udfylde sin rolle som politibetjent efter alle kunstens regler. Når han er på arbejde, så er han på arbejde, og ingenting kan principielt set tvinge ham til at gå fra sit arbejde, hvis han fx står midt på motorvejen involveret i en trafikulykke. Thomas' hverdag kan på mange måder virke kaotisk, fordi hans arbejdstider altid svinger, hans børn er små og bliver forholdsvist tit syge, samtidig med at han bliver mødt med nogle, for ham, uforståelige forventninger fra børnehavemiljøet om, at man afleverer og henter sine børn på nogle bestemte måder og ikke mindst tidspunkter – hvilket på mange måder kunne tegne et billede af, at Thomas, med sin jobsituation, er med til at skabe en situation, hvor hans familie er spændt helt ud til kanten, med Thomas' evindelige søvnunderskud og hans kones lange transporttid. Dette giver indtrykket af, at der ikke er plads til nærhed og kvalitetstid, og at Thomas må give slip i den del af livet, hvor han grundlæggende set er andet end en politimand. Dette er et vilkår, som Thomas, så længe hans job er, som det er, ikke kan komme forbi, hvis ikke han på en eller anden måde møder de normaliserede forventninger og rammer, som dominerer de forskellige kontekster i det moderne arbejdsliv, som Thomas manøvrerer imellem. Måden hvorpå Thomas begår sig i det moderne arbejdsliv er et udtryk for, at Thomas selvfølgelig forsøger at møde de mere eller mindre fastsatte standarder, som er til på hver sin måde i de forskellige livssfærer, som Thomas manøvrerer rundt i og ud og ind af. Thomas er klar over, at han befinder sig i en verden, som i høj grad er struktureret efter nogle ganske særlige normer for fx, hvornår man henter sine børn

i en institution. Thomas undrer sig meget over, hvordan det på nogen måde kan lade sig gøre, at så mange familier kan hente deres børn fra institution så tidligt hver eneste dag med arbejde, transport, og hvad der ellers måtte røre sig i helt almindelige familiers liv. Han er klar over, at man som forælder fx skal overholde klokken 9-reglen i børnehaven og aldrig aflevere børnene senere end klokken 9 om morgenen, for så bliver man upopulær hos pædagogerne. Thomas ved også godt, at det som politibetjent i Beredskabet er vigtigt både at være en god og velvillig kollega og samtidig kunne være fleksibel i forhold til forskelligheden af de opgaver, man som betjent kan støde på i løbet af de forskellige vagttyper, når 'banditterne' fx først står op op ad formiddagen, så morgenvagterne af den grund altid er rolige og hensigtsmæssige for familielivet, men alligevel ikke de eftertragtede vagter, fordi der ofte ingenting sker – hvorfor man som beredskabsbetjent netop ikke ønsker at få de stille morgenvagter. Thomas er bevidst om, at en engageret far fx kan være en far, der er fodboldtræner for sine børns fodboldhold, også selvom man ikke kan være tilstede på grund af arbejdet som politibetjent. Thomas er også godt klar over, at hans livsstil som politibetjent med to små drenge, ulvetimer, sygdom, institutionsliv mv. er noget som, til tider, kan spænde ægteskabet hårdt for i livet, når alting skal hænge sammen. Så til trods for de mange adfærdsmodeller, som Thomas som menneske aflæser, imødekommer og manøvrerer rundt i – og som på mange måder aldrig hænger sammen – så giver det ikke umiddelbart det indtryk, at Thomas kun arbejder med det, som begrebsligt kan lade sig gøre. Thomas arbejder nemlig også med sine egne begreber: fx begrebet om at rutiner også kan være *ikke* at have rutiner. Og at man bare kan holde børnene hjemme fra institution og skabe nærvær og kvalitetstid, når det passer ind i vagtplanen fra arbejdet, og hvis klokken 9-reglen alligevel er overskredet den pågældende dag. Thomas er glad for sit arbejde, han synes også afklaret med, at livet går op og ned og at nogle gange er der nogen, der bliver sure – og det skal man helst prøve at undgå! Thomas har organiseret, stort set det eneste mulige nærvær, som han har med sine børn med udgangspunkt i den mulighed, at han holder børnene hjemme fra børnehaven, når det passer ind i hans arbejdsplanlægning. Denne løsning kunne imidlertid godt forekomme som en kortsigtet løsning, såfremt Thomas ønsker at blive i sit job som beredskabsbetjent og minde om, at Thomas dermed på sin vis sidder fast i en livsløsning, som kun kaster profit af sig på lånt tid, da han ikke med samme lethed bare vil kunne holde sine børn hjemme efter forgodtbefindende, når de starter i skole – og at Thomas således må give afkald på nærvær med sine børn, hvis ikke han gør noget andet.

Læsningen af Thomas' arbejdslivserfaring kunne godt give oplevelsen af, at Thomas med sin store identitetsopbinding i jobbet som beredskabsbetjent på sigt kan komme til at blive fanget i det moderne arbejdsliv og dets mange sammenstød af begivenheder, når han fx ikke længere kan være sammen med sine børn lige, når det passer ham og den lidt tilfældige og uforudsigelige organisering af jobbet som beredskabsbetjent, som hele Thomas' familieliv indtil videre er planlagt ud fra. Thomas giver oplevelsen af, at han godt ved, at han skal gøre nogle bestemte ting, for at blive anerkendt som en god forælder, en god medarbejder og en person, der kan gebærde sig i alle det moderne arbejdslivs kontekster. I forbindelse med interviews med Thomas, deltagerobservationer på Thomas' arbejdsplads og ophold sammen med Thomas, hans kone og deres to børn i institutioner og hjemme hos Thomas, giver Thomas et gennemgående indtryk af at være et meget optimistisk, humoristisk og fleksibelt menneske, som langt henad vejen forsøger, at efterleve reglerne fra de normaliserede forventninger, som hersker i det moderne arbejdslivs forskellige kontekster, som i Thomas' liv hele tiden bevæger sig i nærheden af et rum, hvor Thomas kan blive inkompetent som småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv, da det kun er detaljen, at Thomas' børn endnu går i børnehave, der adskiller Thomas fra at blive utilstrækkelig som far til sine to børn, når arbejdet stiller så store krav til hans fleksibilitet. I snap-log og fokusgruppeundersøgelserne sætter Thomas i særlig grad fokus på, hvor stor en betydning alene-tiden med de to små drenge har for ham og hans følelse af at være tilstrækkelig som menneske i det moderne arbejdsliv.

Billedtitel: "Drenges hygge på en hverdagsfridag"

Billedtitel: "Hygge på en hverdagsfridag"

Billedtitel: "Politi i børnehave"

Billedtitel: "På vej i børnehave"

Ved hjælp af arbejdet med billeder, ord, kroppe og affekter bliver det tydeligt, at Thomas' liv finder ind i en momentvis balancetilstand, når det bliver muligt for Thomas at tilbringe tid sammen med sine børn: uanset om det drejer sig om hygge på sofaen, gåture til børnehaven, far der fremviser sit arbejde som politimand til alle i børnehaven eller blot almindelige kreative børneprojekter som tegninger, så er det her Thomas oplever at livspuslespillet går op. Når den slags situationer er på dagsordenen i Thomas' liv, så bliver det muligt for Thomas at give slip på de altid bagvedliggende modsatrettetheder i forhold til identiteten som den pligtopfyldende politimand – som er en stor del af Thomas' identitet – de mange forhold og forventninger, der omkranser børnene hvad angår fx mødetider, sygdom og fritidsaktiviteter og ikke mindst de indsats, der skal til for, at Thomas kan opretholde relationen til sin partner, så den bliver ved med at være synergiskabende og ikke skaber for store belastninger for partneren, som også er mor til Thomas' børn og som bærer en stor del af ansvaret for familien, når Thomas forsvinder ind i rollen som beredskabsbetjent. Når alting går op i en højere enhed i Thomas' liv og han kan slippe det forhold, at han altid lever på kanten af skam og forkerthed, som potentielt set kunne få livet i det moderne arbejdsliv til at bryde sammen, så åbnes der i mellemrummet mellem det moderne arbejdslivs sammenstød af begivenheder i foldbevægelsen også et afsæt til en transformation, som giver plads til at få øje på en ny slags positiv energi, som er affødt af, at Thomas praktiserer mellemværendets praktik, og at Thomas' manøvreringer bevæger ham

videre forbi den potentielle oplevelse af, at vilkårene i Thomas' liv ikke hænger sammen. For hvorom alting er, så må Thomas forvalte alle konteksterne i sit liv på samme tid – det er i sig selv et nødvendigt vilkår i det moderne arbejdsliv. Thomas møder dermed de forskellige aspekter i livet på mange forskellige måder, alt afhængigt af, hvad der kræves af ham, dels for at få situationen til at fungere minimalt set, men også i forhold til hvad der rent forventningsmæssigt kræves af ham for, at han kan fremstå, som et ordentligt menneske i det moderne arbejdsliv. Thomas lever sig 100 procent ind i rollen som beredskabsbetjent, idet han ikke mener, at der er kompromisser på det område, da man SKAL kunne være tilstede i kritiske situationer, som kræver fuld opmærksomhed. Dette forhold møder Thomas kompensatorisk ved at være nærværende sammen med børnene, når det passer ham. Thomas forholder sig således fx kreativt til det normaliserede krav om, at børn skal have en bestemt dagsrytme – men den dagsrytme, som familien pt. kan tilbyde børnene er en rytme, der går på, at det aldrig er til at vide, hvad rytmen er, da det, som Thomas udtrykker det, jo principielt set også kan være en rytme. Samtidig må Thomas også løbende forhandle med sin partner i forhold til, hvordan hun kan blive ved med kan støtte op om familien i rollen som pendlermor og ulvetimealenemor, når det altid er uforudsigeligt, hvordan ugerne ser ud ift. børnenes evt. sygdom og Thomas' vagtplan – da dette gør at parforholdet kan komme i bølgegang 'sådan op og ned'. Privat har Thomas støtte i sin partner i alle de livsopgaver, glæder og sorger, som Thomas måtte blive mødt af, da hans kone har tilpasset sit liv på en måde, så hun altid kan træde til, hvis der bliver brug for det i familien. Så til trods for, at familiens bedsteforældre er meget sparsomt til rådighed for Thomas og hans familie, så har Thomas alligevel, og for det meste, nogen at læne sig op ad i dagligdagen, når han har brug for det. Spændingsfeltet mellem inkompossibiliteten og det affektive i mellemrummet mellem indfoldninger og udfoldninger, at Thomas ikke både kan leve op til sine egne behov og det moderne arbejdslivs forventninger samtidig med, at hans kone skal udfylde de væsentligste huller, som måtte opstå i dagligdagen, når Thomas grundet sine forpligtelser ikke kan slå til, gør, at der sker noget andet – for *hvis ikke* Thomas altid formår at holde parforholdets bølgegang i ave, og livet i parforhold ikke blot bliver ved med at gå op og ned i en indforstået balance.... så falder Thomas, når han læner sig. Thomas praktiserer således manøvreringen i mellemrummet og bringer kontinuerligt sig selv et sted hen, hvor en transformativ bevægelse bliver til i afsættet fra de mange problematiske organiseringer, som udspringer af, at Thomas' liv som beredskabsbetjent ingenlunde passer sammen med det foreskrevne forældreliv med småbørn – ikke kun i forhold til privatlivets organiseringer, men

også i meget høj grad i forhold til den måde, hvorpå samfundets præmisser for børn er indrettet. For at bibeholde sin selvrealisering i forhold til identiteten i arbejdet som beredskabsbetjent og familiefar, som er vigtige værdier i Thomas' liv, så må Thomas altid gøre noget andet! Han redefinerer således meget eksplicit, hvad det vil sige for børn at have en rytme, idet han sætter ord på, hvad en rytme kan være, nemlig ikke kun noget som er bestemt af nogle særlige forventninger fra institutions- og skolemiljøet, og som er planlagt ift. samfundet helt specifikke strukturer – men som også er noget, der kan været defineret af noget i den specifikke familie, som rytmen vedrører og som også tager hensyn til de arbejdsforhold, som familiens forældre er bundet op i. Thomas prioriterer nemlig hygge med sine børn – og det er derfor ikke noget som han vælger fra, blot fordi hans livssituation på mange måder lægger op til det. Men principielt set kunne det forhold, at Thomas giver børnene fri, når det passer ind i hans arbejdsplanlægning medføre et moralsk dilemma, idet børnenes hverdag ift. institutionslivet og Forældreansvarsfigurer ikke altid vil være lige genkendeligt, hvilket kunne fastholde Thomas i den genstandsproblematiserende og indfoldende organisering, som gør, at Thomas hele tiden kunne blive overvældet af skam og forkerthed, idet han jo fravælger de gængse definitioner af, hvad der er godt for børn i det moderne arbejdsliv, hvilket rent praktisk kunne lukke Thomas' handlemulighedsrum.

I det store hele, bliver der, i indfoldningen og den organiserende læsning af Thomas' arbejdslivsfortælling, imidlertid også rum for at se det der sker, når Thomas gør 'det umulige'. At Thomas nødvendigvis må agere på en særlig måde i det moderne arbejdsliv, præger i høj grad den måde, som Thomas handler på. For alt andet lige, så ligger det implicit i Thomas' adfærd, og måde at tale om sin adfærd på, at han *må* overholde både eksplicite og tavse regler i forhold til både sit eget samvær med børnene og den måde han agerer i henhold til børnenes institutioner, samtidig med at han som beredskabsbetjent ufravigeligt må forholde sig til de ting, som hans job medfører – nærmest som et kald – hvis ikke Thomas vil fremstå som et menneske, der er uden kontrol over sig selv. Til trods for, at det står klart, at Thomas langt hen ad vejen er meget udfordret fra alle livets kontekster, så giver Thomas også oplevelsen af, at han samtidig med, at det kan virke som om, at faktorerne i Thomas' liv ofte modarbejder hinanden – eller blot hænger i en tynd tråd, som bæres af hans kones mulighed for at lukke 'hullerne' i hverdagen – så arbejder Thomas også med en anden mulighed. Thomas formår netop at manøvrere ind

og ud af de forskellige kontekster, præcis fordi Thomas kan kommunikere med de forskellige nuanceringer af vilkår, som møder ham i det moderne arbejdsliv. Thomas lader nemlig ikke den tydelige komplikation ved indfoldningen og dens modsatrettetheder blive til noget som begrænser ham som menneske i det moderne arbejdsliv. Thomas er klar over, at han dagligt befinder sig i et hav fyldt med udfordringer og modsatrettetheder, men han lader ikke det vilkår afholde ham fra at gøre de ting, som han finder vigtigt i livet. Pointen er mere den, at Thomas ikke lader de ting, fra de forskellige livssfærer, som han ikke kan kontrollere, blive til problemer som tynger ham med bekymring. Han tager ikke de ting, som begrænser ham personlig på en måde, som holder ham fra at handle. Thomas gør i stedet de ting, som ligger lige for, som fx at holde sine børn hjemme fra børnehaven, fordi han kan, og fordi han prioriterer at styrke relationen til sine børn i højere grad, end han gør noget ud af at skabe en vedvarende og ensartet struktur i hverdagen, for børnene. At hygge med børnene er noget som fylder Thomas op, og det som medfører, at han ikke påvirkes af de mange dagligdagsting og forpligtelser, som præger Thomas' liv ellers. Thomas laver nemlig bare selv sit eget begreb for, hvad en daglig rytme kan være – 'en rytme som ikke er en rytme'! Så i stedet for at lade det blive et tyngende problem, at børnene ikke både kan tilbringe kvalitetstid med deres far og leve efter de gængse forståelser af, hvad børnerytmer er (at gøre de samme ting, på de samme måder og tidspunkter hver dag), så giver Thomas i stedet situationen tempo, idet han manipulerer med reglerne for rigtig forældreopførelse og tager sit og familiens liv i egen hånd – som konsekvens af at alting overlapper hele tiden i hans liv. Således manøvrerer Thomas i et særligt mellemrum i udfoldningen. Og det mellemrum som Thomas manøvrerer i bliver kun til i sammenstødet af de mange begivenheder i Thomas' liv – og disse begivenheder, som ved første øjekast ikke hænger sammen, åbner i stedet for et mulighedsrum af potentialitet, idet det øjensynligt kan virke svært for Thomas og hans familie at få plads til kvalitets- og familietid, når Thomas er politimand og børnene går i institution. I stedet bliver det et produktivt afsæt for organiseringens transformation i bevægelsens potentialitet i et særligt mellemrum. I mellemrummet benytter Thomas sig af gængse måder at betegne bestemte ting på og argumentationsmønstre, som alle på hver deres måde er genkendelige inden for de tre livssfærer. Det er nødvendigt for Thomas, at han forholder sig til det forhold, at det forventes af forældre, at de faciliterer nogle ensartede og rytmeyldte rammer for deres børn, samtidig med, at Thomas også forventes at kunne være meget fleksibel i jobbet som politibetjent i Beredskabet – samtidig med at Thomas også må arbejde på at udligne 'op-og-ned-bølgerne' i forholdet til sin kone, som er familiens back-up

person, når alting vælter. Nødvendigheden er for Thomas en selvopretholdelseskraft, som han i nogen grad kan læne sig op ad, når alting umiddelbart fremstår usammenhængende. Nødvendigheden bliver dog også et trangt rum i mellemrummets manøvrering, som Thomas alt andet lige må forsøge at arbejde sig videre fra. At Thomas opfinder sine egne rutiner for børnene medfører, at Thomas har rutiner uden egentligt at have det i gængs forstand, idet Thomas laver en undvigelsesmanøvrering og vælger til uden at vælge fra – hvorved Thomas møder reglerne for, hvad der er kendt som god forældreadfærd på en særlig måde, indtil han beslutter sig for at gøre noget andet.

Mødet mellem affekter og transformative bevægelser i mellemrummets begivenhedssammenstød producerer dermed noget, som muliggør manøvreringen henover ubestemmelighed og dilemma i det moderne arbejdsliv. For Thomas bliver denne manøvrering kondenseringen af hans subjektivitet, i højere grad end summen af hans handlinger. Når Thomas opfinder sit eget rytme-begreb for børnene, så forskyder han således problematikken fokus, idet han udnævner 'ingen rytme' til også at være en rytmekategori. For rytmen af ingen rytme burde principielt set være diskursivt genkendeligt, idet det er et fænomen som i Thomas' familie både er konstant og rutinepræget. Thomas benytter sig af det forhold, at børnene 'kun' går i børnehave og derfor ikke 'behøver', at møde ind i institutionen, hvilket giver plads til den transformative og udfoldende bevægelse. Således gør Thomas det umulige – han vælger til uden at vælge fra: han arbejder med det han elsker som politibetjent i Beredskabet, som består af skifteholdsarbejde, han skaber samtidig tætte bånd til sine børn i forbindelse med hyggestunderne hjemme fra børnehaven, hvilket kompenserer for det forhold, at Thomas ofte ikke er hjemme på de tidspunkter, hvor hans børn er vågne og hjemme. Herved manøvrerer Thomas i mellemrummene i Folden, og producerer det, der skaber transformationen og tilblivelsen af Thomas' subjektivitet.

Sang 4

Ellens æstetiske arbejdslivserfaring: pendling, stress og omfordeling af arbejdstid

Scene

En mor afhenter sin datter i en SFO på en landligt beliggende skole nord for hovedstadsområdet. Hun er sammen med sin lidt ældre datter.

Om kulissebeskrivelse

Kulissebeskrivelsen er en oversigt over de virkemidler, som er med til at skabe scenen for tilblivelsen af småbørnsforældres værdiskabelse i det moderne arbejdsliv. Det er hermed en oversigt over både faktuelle og visuelle rammer samt stemningsbaserede sceneelementer, herunder en fortætning af forskellige udvalgte udsagn fra undersøgelsespersonen. Det er tanken at kulissebeskrivelsen skal bidrage med et situationsbillede, som sætter scenen for et øjeblik, hvor problemorganisering og problemtransformation opstår i Arbejdslivsmanøvreringen gennem en inkompossibel begivenhed. I mødet mellem Foldens strata og monader (forskellige små og store begivenheder), som støder sammen i mellemrummet, produceres Arbejdslivsproduktivitet. Hele scenen er således et tankebillede på mellemrumspraktik og tilblivelsen af den værdi, som småbørnsforældre skaber, når de manøvrerer i det moderne arbejdslivs multiplicitet og inkompossible begivenhedssammenstød. Gennem faktorer som tidspunkt, sted, atmosfære, tilstedeværende, situation, personer, strata- og kulisserekvisitter, scenekonstellation, handling og replikker er kulissen en æstetisk og affektiv medskaber af de forældreskabs- og arbejdslivssituationer, som afhandlingen ønsker at skabe nye begreber for.

Tidspunkt

Sen eftermiddag mellem klokken 16.30 og 17.30 en forårsdag i maj.

Sted

Garderobesektionen i en SFO på en folkeskole i Nordsjælland.

Atmosfære

Skolen ligger i et meget åbent marklandskab. Det er en bred og langstrakt bygning i et plan. Der er lyst og minimalistisk på skolen med store rum. SFO'en ligger som en del af skolen ved den store hovedindgang. I den store SFO er der meget få børn tilbage. Der er stille som et tegn på, at SFO'en er i gang med at lukke.

Tilstedeværende

En pige på 7 år og en pige på 12 år.

Alenemor Ellen på 40 år.

Stine som er forsker.

Situation

Familien er samlet fordi de skal hente den yngste pige fra SFO. Den ældste pige er med på henteturen, fordi hun selv allerede er blevet hentet fra skole på vejen til SFO'en.

Personkarakteristik

Pigerne er almindelige af højde med lyst halvlangt hår. Den yngste har en rød og hvidstribet bomuldstrøje på og cowboybukser, og den større pige har en grå sweatshirt på og sorte bukser. De ligner hinanden meget, selvom de har to forskellige aldre.

Ellen er mørkhåret med blå øjne og middel af højde. Hun er slank og pæn at se på. Hun har en sort trøje og en blå nederdel på og ser præsenteret og træt ud på samme tid, imens hun lidt utålmodigt instruerer den yngste pige i at gøre sig klar til at gå.

Scenekonstellation og -rekvisitter

Garderobesektionen er ca. 80 m² stor som en afsides men integreret del af SFO'ens åbne opbygning. Der er loft til kip, og små vinduer i en ene ende af rummet som gør at lysindfaldet er centreret omkring den ene ende af rummet. Garderobesektionen består af rumopdelte åbne skabe med alle børnenes navne på. Rummene er fyldt med tøjposer og hjemmesko og forskellige andre personlige ejendele.

Handling

Ellen er i gang med at samle den yngste piges ting sammen og står med en skoletaske og en jakke i hænderne og kigger på den yngste pige, som løber lidt forvirret rundt og leder efter sine ting rundt om i SFO'en. Ellen skynder på den yngste pige og spørger ind til, hvor hun sidst har været med de ting, som hun leder efter. Den ældste pige står ved døren og tripper, imens hun ser meget utålmodig ud.

Imens den yngste pige løber rundt i SFO'en og samler ting ind, fortæller Ellen om sit arbejdsliv.

Replikker præsenteret som fortætning

Jeg er 40 år gammel. Jeg er skilt og har to piger på 7 og 12 år. Da jeg fik mit første barn Emma, der boede jeg i Sverige, og det var noget helt andet, end i Danmark. Men da var jeg også gift. I Sverige havde man et års barsel. Det havde man ikke i Danmark. I Danmark havde man kun et halvt år. Da havde vi en butik i Sverige, så Emma var rigtig meget med sammen med min mand, da jeg startede med at arbejde igen. På den måde fungerede det faktisk fint. Institutionerne i Sverige har generelt set også længere åbent, så de har åbent til 18-18.30. Det der med at stresse, stresse, stresse hjem var der ikke på samme måde - man kunne tage det stille og roligt hjem, og det var noget helt andet. Nummer to blev født fem år senere, og hun nåede også at være i et svensk miljø. Da jeg kom til Danmark, da hun var tre år, så blev det lige et chok. Det var rigtig, rigtig svært at få det til at hænge sammen. Så flyttede vi til Rudersdal Kommune, og det er sådan, at institutionerne lukker klokken fem og om fredagen klokken fire. Det er jo fuldstændig hul i hatten.

Hvem har fri klokken fire specielt i mit arbejde som afdelingschef i IKEA? Jeg skulle gå fredag hver eneste gang tidligst som chef. Det, synes jeg også, er mærkeligt. Nu kender de godt min situation, og det er heldigvis kun hver anden uge. Jeg synes ikke, at det sender det rigtige ud, at det altid er mig, der går klokken halvtre-tre for at kunne nå at hente mine børn. Vi har børnene en uge ad gangen. Vi blev skilt for et år siden. Vi har jo haft dem sammen, og da var det meget nemmere. Min mand var meget mere hjemme og tog dem, når de var syge, og når de skulle hentes tidligt og.... så der havde jeg en kæmpe stor frihed. Det har jeg ikke længere. Vi boede i Nordsjælland sammen. Der går pigerne i skole begge to. Rasmus, min ex-mand, bor der stadigvæk. Jeg er flyttet sammen med en ny kæreste i København, og det gør logistikken meget mere besværlig. Jeg har ikke gjort det nemmere for mig selv. Jo, jeg har gjort det nemmere for mig selv - jeg har ikke gjort det nemmere for mine børn. Når jeg ikke har børnene, arbejder jeg det ekstra. Jeg har fået det planlagt sådan nu, eftersom jeg kan planlægge min egen tid, fordi jeg er der, hvor jeg er. Så arbejder jeg mere i de uger, jeg ikke har børn, og mindre i de uger, hvor jeg har børn. Jeg er jo i en virksomhed, der har en åbningstid, som er fra 10-21. Det fungerer fint nu. Det var svært lige i starten. Jeg kan ikke bare rykke videre til noget andet. Jeg kan ikke bare sige, jeg godt kunne tænke mig at overtage en af de andre afdelinger eller noget, for den frihed jeg har i mit arbejde lige nu. Mit nuværende arbejde gør det muligt for mig at administrere min tid på den måde, som jeg gør. Det er specielt sådan noget med, hvor store ens afdelinger er. Jeg er i en afdeling, som ikke er særlig stor og som skal samarbejde med så mange af de andre afdelinger om ferie og aftenlukninger og om alle de her ting, så jeg er lidt ude af det system. Så jeg kan planlægge det lidt bedre. Hvis jeg fx kom op i salg, så er der en masse forskellige lukkevagter, og en hel masse ferie, der skal deles. Nu har jeg været i afdelingen i to år, så det er nemmere for mig at trække mig helt ud af skemaet. I perioder, når der er mange der siger op, så er det svært for mig, at trække mig ud af skemaet, for så skal jeg køre driften også, være med så de ikke falder sammen derinde. Så er det rigtig svært for mig at få tingene til at passe. Men jeg har en frihed i og med, at jeg selv kan lave mine tider. Når der er noget på skolen, eller der er noget, så kan jeg gå tidligere. Jeg er ikke med i virksomhedens skema på samme måde som de andre medarbejdere. Jeg har trukket mig så langt

ud af det, som jeg overhovedet kan og hopper ind i de uger, hvor jeg ikke har børn. Så er jeg her til gengæld også. Nu er børnene jo deroppe i Nordsjælland i skolen, og det gør jo også, at jeg er meget mere låst. Min store pige ville jo på sin vis selv kunne tage frem og tilbage, nu hun er 12 år, men busserne fra Nordsjælland til København er noget rod. Der er ikke rigtig nogen lige linjer. Det er et rigtig, rigtig dårligt sted at bo ift. busser. Så skal man helt ind til centrum og finde en bus der. Det har gjort at deres frihed også er blevet taget. Den uge, de er hos mig, der sidder min store pige på skolen og venter på, at jeg kommer op og henter den lille. Det er jo også et kæmpe pres, for hun har jo ikke lyst til at være der. Og hun kan ikke bare tage folk med hjem, fordi det er alt for langt. Det havde jo været ti gange nemmere, hvis jeg havde boet deroppe. Så havde den store kunne tage den lille med hjem engang imellem. Det begyndte vi allerede på, da min ex og jeg boede der sammen for et års tid siden. Vi boede så tæt på skolen, så det var bare lige.... de gange hvor jeg simpelthen ikke kunne nå det om fredagen, så kunne hun tage den lille med hjem, og så kunne de gå hjem på fem minutter. Jeg kører fra København om morgenen til Nordsjælland, så kører jeg til IKEA Gentofte, så kører jeg op til Nordsjælland igen og så hjem. De gange hvor børnene har legeaftaler, så kører jeg hjem med den ene, og så kører jeg op og henter den anden senere. Det er ikke spor sjovt. Og for børnene bliver det så sent. Jeg er altid lige på et hængende hår. Institutionen lukker klokken fem. Jeg kan lige præcis nå det. Men jeg kan ikke gå før. Går jeg klokken fire eller klokken tre, så går jeg altså meget, meget tidligt, fordi vi har en åbningstid, der hedder klokken ti. Så er det en meget kort dag, jeg har på et arbejde, hvor man kan sige, at arbejdstiden ligger mellem klokken 10 og 21. Selvom jeg kommer ind tidligere, så er jeg her stadigvæk ikke i kundernes åbningstid. Det, jeg gør, er at jeg står op klokken seks, så bliver børnene gjort færdige, så kører vi så op med dem, så kører vi på arbejde. De skal afleveres klokken 8.10, og så er jeg på arbejde omkring klokken halv ni. Så kommer jeg ind og tænder min computer og gør en hel masse af de ting, jeg skal, men det er jo stadigvæk uden for åbningstid. Så går jeg fra arbejdet klokken halv fem. Der skal jeg gå. Så jeg skal gå fra afdelingen cirka klokken fire for lige at nå at få snakket færdig. Når du går nede fra min afdeling, så skal du igennem et helt hus fyldt med kunder, som spørger og spørger, fordi du har gult IKEA tøj på. Man kan først få det

af nede i den anden ende af huset. Derfor skal jeg kalkulere med, at jeg har tid. Vi har en kultur her, der hedder, at kunderne er førsteprioritet. Så selvom du skal til møde, så kommer du hellere for sent til dine møder for at gøre kunderne færdige. Jeg skal gå et kvarter eller en halv time før, for jeg skal også nå ned og skifte tøj. Jeg har en pige siddende i Nordsjælland (Emma), som ringer 10 gange om dagen. Det tror jeg, hun gør. Ligegyldigt om jeg sidder i møde. Hvis jeg sidder i møde, bliver hun ved, til jeg tager den. "Kommer du snart?", "Hvornår kommer du?" Emma, min ældste, hun kører meget på min dårlige samvittighed: "Jeg gider ikke sidde her, de er alle sammen gået hjem". Så sidder jeg og må sige, jamen, det skal du, du bliver nødt til at blive der. Jeg kan ikke komme tidligere. Jeg har sagt til hende, at hun kan få lov at komme herud. Igen friheden i mit arbejde gør, at så må de komme herud. Så må de rende rundt og være herinde (på kontoret), indtil jeg er færdig, og hun må gerne tage den lille med herud. Som sagt, så har jeg sagt, at det kan være det, du gør efter skole. Så må jeg finde en plads til dig et eller andet sted, hvor du kan sidde. Det er der ikke nogen, der siger noget til, heldigvis. Hun gør det en sjælden gang imellem, men hun kan ikke finde ud af det her med, at når de så er herude, så skal de lade mig være. Så alligevel ringer hun, "nu er vi her og nu er vi her, hvornår kommer du?" Jeg tager den altid. Netop fordi jeg er alenemor i den uge, så er det mit ansvar, at jeg altid tager telefonen, når de ringer, fordi det kan være et eller andet. Jeg ved, at før jeg blev skilt, så var jeg her rigtig meget mere, end jeg er nu. Men jeg ved også, at de uger, jeg ikke har børn, så går jeg ikke hjem herfra før end ved syv-tiden. I går var jeg her klokken ti. Der tager jeg bare ekstra. Der er stor forskel på, om du har børn. Det går jo ind på folk, når man bliver nødt til at forlade arbejdspladsen pga. nogle børn, hvor de andre ikke har børn og har den mulighed, så vil der altid være en lille smule, selvom de ikke siger det, og selvom de siger, at selvfølgelig skal du gå hjem, så vil der altid være en lille smule, det kan jeg jo ikke gøre. Vi har jo 1 barn syg dag. Hvad gør man så? Jamen, så melder man sig syg. Det bliver man jo nødt til. Det er jo noget, som vi alle sammen ved sker. Det er jo tys tys, for vi må jo ikke. Det er en underlig regel. Det er ikke alle længere, der har et netværk som kan hoppe ind, fordi rigtig mange mennesker arbejder længe. Jeg tager min ene sygedag, og så har jeg en mor, der kan hjælpe mig, og ellers for ikke så lang tid siden, så tog jeg en fridag. Fordi jeg igen kan skalte og valte med min

arbejdstid, men med mine folk, så ville jeg sige, at de skulle melde sig syge, for jeg ved jo godt, at de har brug for mere tid hjemme. Man tager jo ikke syge børn med herud. I og med, at jeg har min helt egen frihed og ikke går ind og.... de mærker det ikke helt på samme måde, men jeg får rigtig mange små stik, eller hvad hedder sådan noget, fra mine folk derinde i mine uger, hvor jeg har børn: "Nå, men Gud, hvorfor er du her endnu, Ellen. Skal du ikke skynde dig ud af døren?" Sådan nogle ting får jeg fra dem. Så jeg ved godt, at det er noget, som de går og taler om: "Hun går også bare tidligt". Specielt den uge, jeg ikke har børn, der er de meget: "Nå klokken er over fire, hva'." Jeg ved godt, at de synes, at jeg har det godt ift., hvordan de har det. At jeg bare kan gå, fordi jeg er leder. Når man ikke har børn, så kan man ikke sætte sig ind i det. Hele min uge med børn, der er jeg i konstant stress. Konstant. Jeg kan også en gang i mellem tænke lidt, om det så bare er tanken om, hvor meget jeg skal nå i dag, der gør, at jeg allerede bliver stresset i stedet for bare puuhh, så gør jeg det og det, lad være med at stresser over du skal gå der - hent dine børn! Jeg kender jo præcis rutinerne. Jeg burde jo bare planlægge maden lidt bedre fx, så er jeg meget bedre forberedt på de her uger. Jeg går hele tiden med en eller anden form for dårlig samvittighed over for mine børn, mit arbejde, mig selv, over at være sur og tvær. Jeg synes ikke, at mine uger med børnene er særligt hyggelige. Det er pisse ærgerligt. Jeg gør ikke andet end, at jeg er i pisse dårligt humør en uge, og så glæder jeg mig til den uge, jeg ikke har børn, for så kan jeg kompensere for al min dårlige samvittighed. Så behøver jeg ikke have dårlig samvittighed. Jeg kan komme her, og jeg kan være her til klokken er syv og føle, at jeg bidrager med noget - at jeg kan fokusere på ting på en helt anden måde. Min uge med børn bliver meget mere fokus på det jeg skal, og hvordan jeg får min dag til at hænge sammen. En god dag er, at jeg står op, spiser min morgenmad, drikker min kaffe, snakker med min kæreste, og hvis jeg har ungerne, at sidde stille og roligt og at vi ikke skal løbe ud af døren. At jeg når de ting, jeg skal, på mit arbejde. Kan gå uden at have dårlig samvittighed. Så er det en god dag. Det er min dårlige samvittighed, tror jeg, over for alt, der ligesom hiver min dag ned. Jeg har en mor som en sjælden gang kan hjælpe, men hun er ikke særlig stabil, og min far bor i Israel. Så vi har ikke særlig meget. Jeg har jo to brødre, som ikke har børn og som lever deres egne liv. En på 32 og 42. Storebror og lillebror. Ingen af dem har børn. De kender slet ikke det der

med at være bundet på hænder og fødder. Det får de tidsnok lov til. Når de har børnene en gang om året, så er de lige ved at dø, fordi de synes, det har været så hårdt. Dem kan jeg heller ikke bare lige spørge. Det er helt vildt. Jeg ringede til min storebror i morges, fordi min kæreste har bestilt billetter til Anders Matthesen show, og det er i min børneuge. Så det er lidt – hvad gør jeg nu? Så tænker jeg, jeg prøver lige at ringe til min storebror, men det var også bare: ”Det kan jeg ikke - det bliver for sent”. De kan slet ikke overskue det, de to brødre. De kan have dem nogle timer en sjælden gang imellem. Fritidsinteresser er et helvede. Emma har gået til tennis, da vi boede i Nordsjælland og det er gået lidt i fløjten, for jeg har svært ved at få tingene til at hænge sammen. Amalie går til svømning om fredagen, og det passer med, at når jeg henter hende kl. 16, så går hun til svømning kl. 16.45. Så der bliver vi deroppe, går ud og handler eller noget. Så kører jeg hende til svømning, og Emma har fået lov til engang imellem at gå hjem til sin far, så hun ikke skal sidde så længe og vente på os. Men der er jo ikke nogen tilbud til hende, så hun skal bare gå rundt på skolen, den store. Det er virkelig noget rod. Emmas svømning er også flere gange blevet aflyst hos mig, fordi jeg ikke har kunnet få det til at gå op med at skulle hente og vente en time med Emma, og så er vi først hjemme syv-halvotte. Jeg synes, det er svært. Jeg siger til Emma, at i dag kan du ikke komme til svømning, for det kan vi ikke nå. Så bliver hun ked af det. Men det er også noget, som jeg bruger rigtig meget energi på. Det er det der med, når man giver sig selv så meget, til at det her frem og tilbage og prøver at få hverdagen til at hænge sammen, så går det ud over børnene i sidste ende alligevel, fordi man er pissesur, man er i dårligt humør, man skælder dem ud over de mindste ting, fordi det er deres skyld, at det hele bare er noget rod. Så bliver man irriteret på sig selv, og det kører i den der. Det gør det, og det er derfor, at mine uger med børnene er noget lort. Det er bare ikke hyggeligt mellem børnene og mig. De første to dage fungerer det, for der har jeg overskuddet og energien til det, men resten af tiden er det ren overlevelse. Jeg synes, det er rigtig svært med børnefødselsdage. Efter min skilsmisse, har jeg fået et mere afslappet forhold til nogle ting – og det er specielt fødselsdage. Så hvor at før, der var det meget noget med, at det skulle planlægges, og det skulle være perfekt, vi skulle have balloner og alle mulige ting, der er det blevet mere, nå ja, vi inviterer. Nu har jeg to fødselsdage – Emma har i september, men hun har ikke

holdt sin fødselsdag, og den havde jeg lovet hende i januar. Emma er 12 år, så nu er det ikke bare en fødselsdag, nu er det sleep over. Det er alle pigerne fra klassen. På næste fredag igen, så kommer alle pigerne klokken fem, og så er det til aftensmad, og vi finder sikkert på noget skattejagt. Det gode er, at de så også gerne vil se film. Men det er jo et natteprojekt, for nogle kan ikke sove, og så skal de snakkes med, og så vil de gerne hjem. Sådan foregår det. Så bliver de hentet næste morgen efter morgenmaden. Amalie har fødselsdag nu her i februar, og der har jeg skrevet til min eks, om vi på hendes fødselsdag kunne, hvis jeg går herfra tidligere, det må jeg planlægge mig ud af, tage alle pigerne med hjem til ham. Han bor jo lige ved siden af skolen, og så holde det der, som en efter-skole-ting, hvor de får lov at se Disney Sjov, og vi laver noget lagkage og aftensmad. Så bliver de hentet igen klokken otte. Så får jeg stadigvæk en weekend til at puste ud, og ungerne får en weekend til at puste ud. Så har vi fødselsdagene overstået. Det er bare om at få dem overstået. Men jeg kan mærke at jeg er blevet mere, at det må blive som det bliver. Jeg kan ikke rende rundt og spille klovn. For Emma, de første mange år, var det Mr. og Mrs. Perfect, som rendte rundt og lavede alle mulige aktiviteter fra de kom til de gik. Og jeg sad og lavede halskæder af popcorn om natten, og slikposer og hids dig op og kom herved. Det var totalt..... Og vi havde alle børnene hjemme altid, så det var nogle og tyve børn. Det er helt anderledes nu. Nu er det begrænset til pigerne, kun pigerne, og de må selv finde ud af, hvad de skal lege, og så kan man anordne en eller anden skattejagt ude i haven. Det er, hvad det er. Jeg tror, det er at sætte forventningerne ned, for jeg har jo set, at det fungerer lige så godt, der hvor alting ikke er planlagt. Efter jeg er blevet skilt har jeg ikke kunne holde en legegruppe, fordi jeg har et problem med, hvor jeg bor. Legegrupper er blevet sådan en ting, man skal, og jeg er blevet spurgt rigtig mange gange, hvornår vi holder legegruppe. Jeg kan jo ikke have alle folk min lille bil, når man skal hjem i en legegruppe, og forældre kommer og går ikke bare lige fra Nordsjælland til København. Jeg har faktisk haft nogle issues med min yngste, hvor forældrene ikke gad at hente og bringe. Så jeg har virkelig begrænset mine børn i de her ting, så jeg har ikke holdt en legegruppe. Og jeg kommer nok heller ikke til det, for jeg kan ikke få dem med hjem fra arbejde eller fra skole. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal gøre det.

For mig er nærvær blevet nogle småting. Ingen mobiltelefoner i bilen om morgenen, der har vi nemlig en lille smule tid til at snakke sammen. Ved spisebordet er der ingenting. Der er det bare, at vi er sammen. Jeg synes, det er svært at skabe nærhed. Det er rigtig, rigtig svært at få tid til at se sine børn, selvom man er der hos dem, så ser man dem ikke. Min store pige savner mig ekstremt meget, men hun vil altid have nærhed klokken elleve om aftenen, når hun skal sove. Der er jeg ikke til noget som helst. Så det er der, jeg skal prøve at give hende det inden. Man kan ikke, for du har en halv time, og så skal du selv i seng, og der er madpakker, din kæreste og alt muligt andet. Det er også igen, dårlig samvittighed hele tiden. Emma har en iPhone, og der lever hun inde i den, så der har hun ikke tid til nærhed. Det får de ikke nok af overhovedet. Jeg kan godt have mig selv mistænkt for at stresser mig selv mere op, end hvor situationen i virkeligheden er, fordi jeg synes, det er presset, men var det i virkeligheden så presset? Engang imellem tænker jeg efterfølgende, hvorfor brugte jeg så meget tid på at være stresset over det, når det bare var det. Jeg synes, min hverdag er stressende, rigtig stressende med at skulle hente børn, hjem og lave lektier og alt det, så jeg tror ikke, at det er noget, jeg opfinder. Nu er det bare sådan det er, behøver jeg så gøre det til et stress? Hvis man bare ender der, hvor man accepterer det. Accepterer at tingene er sådan. Jeg tror, at børn er ligeglade med hvorfor vi voksne går på arbejde. Jeg tror, at for dem handler det om nærhed, nærvær og det at være sammen med sine forældre. Så kan alt andet på sin vis være ligegyldigt. Og så skal en på 12 år selvfølgelig have alle de nyeste ting og sager. At det så hænger sammen med, at hendes mor arbejder rigtig meget og tænker på sin karriere, at vi får råd til at købe en iPhone til hende eller ny computer, eller bor i et stort hus – det hænger jo ikke sammen for hende. Hun vil jo gerne have alle de der goder, men hun vil helst også gerne have, at jeg er tilgængelig, og hun kan gå hjem klokken tolv eller to, når hun har fri. At mor er hjemme. Så tror jeg bare, at børn er ligeglade. Jeg har tænkt på nogle gange, om jeg skulle gå tilbage og blive pædagog, selvom jeg ikke har arbejdet med det i tusinde år, for så ville jeg kunne få nogle arbejdstider, som ikke er helt så stressende, og hvor jeg ikke behøver arbejde i weekender. Til gengæld vil jeg gå betydeligt ned i løn og sikkert også synes, at det er røvsygt, men

det kan jeg en gang imellem godt tænke, var det det, jeg skulle vælge, for så er der ikke det pres på mig.”

Fold-affirmativ læsning af Ellens arbejdslivserfaring

Ellen lever et liv med mange forskellige krav, som hun skal forholde sig til, hvor kun få af kravene er forbundet med lyst. Ellen portrætterer en Divployee, idet hun organiserer sit liv på en måde, hvor hun arbejder meget i de uger, hvor hun ikke har børnene hos sig og så prioriterer hun forælderrollen højt i de uger, hvor børnene er hos hende. I de uger, hvor børnene er hos Ellen, der arbejdslivsmanøvrerer Ellen på højt plan i multipliciteten forbundet med at være et menneske, som både er mor, afdelingsleder i IKEA og borger i et velfærdssamfund præget af traditioner for en høj grad af ligestilling på arbejdsmarkedet, hvor både kvinder og mænd arbejder fuld tid og gør karriere på samtidig med, at de stifter familie. Ellen giver udtryk for, at hun føler sig meget stresset på grund af de mange krav, som hun stilles overfor løbende i de uger, hvor hun har sine børn hos sig. Den måde som Ellen lever sit liv på kunne derfor principielt set beskrives som en problematisk fastlåsning i krav, som ikke passer sammen og som modarbejder hinanden, og derfor skaber en masse stress i Ellens liv. I de uger, hvor børnene er hos Ellen, der er Ellen, som individ, den eneste, der tager sig af børnene, når de ikke er i skole eller fritidsordning. Hendes kæreste, som hun bor sammen med, har selv to børn, som han alene tager sig af. Ellens mor og brødre hjælper til en sjælden gang imellem, men som udgangspunkt står Ellen alene med at træffe de valg, som det kræves for Ellen bevæge sig gennem arbejdslivets mange krav for småbørnsforældre. Det er de vilkår, som Ellen må forholde sig til som menneske. Samtidig gør Ellens livssituation, med ny kæreste og familie langt væk fra Ellens børns nærmiljø, det svært for Ellen at administrere sin hverdag, fordi det tager lang tid at køre frem og tilbage imellem de forskellige lokationer: Ellens bopæl efter skilsmissen, Ellens arbejde og børnenes skole. Ellen pendler derfor mellem hjemmet i København og Nordsjælland, selvom det oftest får hende til at føle sig meget stresset og uden lyst til hverken arbejde, hjemmeliv eller samvær med børnene. Der foregår dermed adskillige modsatrettede multiple begivenheder samtidig, når Ellen organiserer sit arbejdsliv, hvilket principielt set kunne give oplevelsen af, at Ellen sidder fast i arbejdslivet uden hverken lyst eller kontrol som menneske. Det er dog en situation, som Ellen ikke umiddelbart kan komme væk fra, hvis ikke hun imødegår de krav, som arbejdslivet stiller rundt omkring hende, imens Ellen manøvrerer ind og ud af

rollerne som alenemor i sammenbragt familie, afdelingschef og samfundsborger. Den måde, som Ellen organiserer sig i arbejdslivet er et udtryk for, at Ellen er et menneske, som ikke går på kompromis med sine lyst til at fastholde nogle særlige livsværdier i form af livet med den nye kæreste, det krævende job som afdelingschef og bibeholdelsen af børnenes skoleliv samtidig med, at hun er bevidst om, at de forskellige livssfærer repræsenterer nogle særlige krav og normer, som Ellen må manøvrere i. Ellen ved, at hun befinder sig i en verden, som er bygget op af nogle bestemte måder at agere på, når man er småbørnsforældre, fx når det gælder afhentning af børn i institutioner og skoler, fødselsdage, legeaftaler og omsorg. Derudover ved Ellen, at det også er nødvendigt for hende at være opmærksom på, at hun, i sin rolle som afdelingsleder, ikke fremstår, som om hun tilgodeser sig selv før sine medarbejdere, når hun gentagne gange må gå tidligt fra arbejdet for at hente sine børn, hvor der også i skole- og institutionsregi er udtalte krav om, at børn skal hjem så tidligt som muligt fra skole og institution, selvom forældrene arbejder fuldtid. Begivenhedssammenfaldet giver Ellen oplevelsen af, at hun efterlader sine børn alene, når hun ikke kan hente dem tidligt eller de selv umiddelbart har mulighed for at tage hjem til København fra Nordsjælland samtidig med, at hun lader sig mærke med medarbejdernes spøgende kommentarer til, at hun ofte må gå tidligt fra arbejde uden mulighed for fleksibilitet, for at hun kan følge sin lyst til også at være i et nyt familielivsforhold i en anden by, end hun boede med børnenes far, samtidig med, at hun har et ansvarsfuldt job som afdelingschef. Ellen kan lide sit job som afdelingschef, men hun er utilpas ved det forhold, at hun, halvdelen af tiden, må gå om eftermiddagen fra en arbejdsplads, som først lukker kl. 22.00 om aftenen. Ellens mentale udgangspunkt for ugen med børnene er, at det er stressende, hvilket let kunne give indtrykket af, at Ellens relation til sine børn og sit arbejdsliv ikke er lystfyldt, og at hun derfor er fastlåst i en situation, som hun ikke kan slippe fri af med mindre, at hun giver afkald på nogle af de ting, som hun finder lystfyldte. Læsningen af Ellens arbejdslivserfaring giver, som nævnt, indtrykket af, at Ellen sidder fast i en stressende situation livssituation, som følge af, at nogle særlige begivenheder i arbejdslivet støder sammen på en modsatrettet og inkompossibel måde. Ellen må leve med, at hendes medarbejdere ser skævt til hende, når hun går tidligt, og at især hendes ældste datter føler sig alene på skolen dagligt, når alle andre er gået, så hun kontinuerligt ringer til Ellen i arbejdstiden, fordi hun gerne vil hjem, hvilket giver Ellen dårlig samvittighed over at være på arbejde. Ellen har heller ingen særlig mulighed for at få hjælp i hverdagen fra sin familie, hvilket er med til at gøre, at Ellens organisering af arbejdslivet ser ud, som den gør. Ellen giver dermed indtryk af, at hun

organiserer sit arbejdsliv i henhold til nogle helt særlige krav, som skal overholdes for at kunne blive anerkendt som en god forælder, medarbejder og samfundsborger. Fra interviews med Ellen, deltagerobservationer på Ellens arbejdsplads i IKEA og ophold sammen med Ellen og hendes to piger på skolen, SFO'en og i hjemmet, giver Ellen indtrykket af at være et meget ansvarsfuldt og belastet menneske, som er i konflikt med inkompossibiliteten forbundet med at følge sin lyst i mødet med de mange krav fra arbejdslivet forskellige kontekster, som skaber den organiserende bevægelse af problematikker forbundet med at måtte vælge imellem krav eller lyst, hvilket kan give oplevelsen af, at Ellen aldrig har mulighed for at lave noget, som hun har lyst til, når hun hele tiden skal forvalte de mange krav. Ellen formidler inkompossibiliteten og dilemmaet mellem lyst- og utilstrækkelighedsfølelsen i snaplog- og fokusgruppeundersøgelserne:

Billedtitel: "Amalie & Emma spiser morgenmad. Vi er kommet op og er færdige til at kunne hygge os ved bordet"

Billedtitel: "Emma laver lektier"

Billedtitel: "Inden aftensmaden – i godt humør klokken er lidt over 20"

Billedtitel: "Alle unger hygger sig før skole"

Billedtitel: "Ungerne er blevet hentet af kærestens mor – Sia (skolebarn), Amalie og Sias farmor Annika er kommet hjem inden stress. Tidsnok til at slappe af og lave mad"

Billedtitel: "Disneysjov, slik og børnehygge"

Billedtitel: "Amalie er hjemme syg - men lånecomputer er åben, så man kan arbejde samtidig"

Via affekter, ord, kroppe og billeder bliver det tydeligt, at Ellens arbejdsliv er godt i de situationer, hvor planlægningen er på plads, så børnene har det godt, og der er tid til at hygge, eller der er arrangeret pasning. Ellens billeder handler hovedsageligt om, at det er optimalt at være hjemme, og at det er hjemme, at arbejdslivet er mest rigtigt, men også at det er muligt at arbejde hjemmefra, hvis børnene fx er syge. Når disse øjeblikke optræder, så transformeres Ellens arbejdslivsorganisering, lyst og krav mødes i en potentialitetsfuld multipel begivenhed, som en bevægelse hen imod noget andet end det at være bundet op i et arbejdsliv fyldt med singularitet og krav om at gøre bestemte ting på nogle særlige måder, som hele tiden konfronterer Ellen med forkerthedsoplevelsen og skammen forbundet med, hverken at kunne være der for sine børn på den rigtige måde, eller at kunne udfylde sin stilling som afdelingsleder ordentligt i de uger, hvor børnene er hos hende, og hun må gå tidligt fra arbejdet. Skammen og forkertheden bliver drivere i det multiple og inkompossible begivenhedssammenstød i Folden. Potentialiteten og kraften i sammenstødet mellem modsatrettetheder skaber både en lukkende problemorganisering, men samtidig også en åbnende potentialitetsdrevet bevægelse, hvor skammen og forkertheden bliver affektive drivere for Ellens transformation – hen imod noget andet, end bare at være stresset over sit arbejdsliv. I Foldens mellemrum af begivenhedssammenstødet mellem de mange arbejdslivskrav og Ellens modstridende lystfølelser, bliver Ellen nødt til at manøvrere og træffe valg i mellemrummet mellem lyst og krav. Ellen etablerer dermed en praktik i mellemrummet mellem lysten og kravene fra arbejdslivet, når de støder sammen i en begivenhed i Folden. Når Ellens organisering af krav, lyst og valg kulminerer, som et inkompossibelt begivenhedssammenstød i Folden gør potentialiteten (kraften) i transformationen, af det som umiddelbart opleves som svært og modsætningsfyldt, at Ellen kan manøvrere videre til noget andet, end oplevelsen af, at hendes arbejdslivsvilkår kun er stressende. For uanset hvad, så bliver organiseringen af lyst og valg en nødvendighed i det moderne arbejdsliv. På den måde tilgår Ellen mangfoldigheden af krav med pragmatik, når hun, via organiseringen, manøvrerer i modsatrettethed mellem lyst og krav og træffer valg: dels så har Ellen, via lysten til jobbet som afdelingsleder, fået skabt et situation, hvor hun, ud over sig selv, også har ansvaret for medarbejderne i sin afdeling, hvorved hun skal statuere et godt eksempel fx ift. arbejdstid, kombineret med, at hendes nye livssituation og samlivet med kæresten i København, som hun har lyst til, gør, at Ellen er under maksimalt tidspres, den uge, hvor børnene er hos hende. Til trods for, at Ellen har en samlever (som selv har to børn at tage sig af), så står Ellen alene med ansvaret for børnene, når hun som Divlooyee

har børnene. Det hører til undtagelser, at hun modtager hjælp eller får passet børnene hos familie eller venner. Principielt set kan Ellen derfor ikke støtte sig til nogen i hverdagen ud over sin kæreste, som selv har to små børn at tage sig af. Spændingsfeltet forbundet med det inkompossible forhold, at Malene både er mor og afdelingsleder og ikke-mor og afdelingsleder på samme tid, fordi hun hverken kan møde de gængse krav til mor-rollen eller afdelingslederrollen (den organiserende problematik-indfoldning i Folden), og de affektive skam og skyld følelser (den stress som Ellen oplever) i mellemrummet mellem indfoldninger og udfoldninger (at Ellen hverken kan opfylde kravene fra børnene, som gerne skal hentes tidligt, eller medarbejderne, der gerne skulle have en leder hos sig i alle dele af åbningstiden), gør at potentialitetens får noget andet til at ske. Ellen praktiserer manøvreringen i mellemrummets potentialitetskraft, hvori der bliver en transformativ bevægelse til, der bruger sammenstødet af organiseringer, som afsæt for, at der sker noget andet end blot 1:1 løsninger på de krav, som Ellen ikke umiddelbart kan opfylde. Men Ellen gør også noget andet: hun bruger sin autoritet som afdelingsleder til at tilrettelægge sin egen arbejdstid, således at arbejdsmængden er lav, den uge, hvor hun har børnene hos sig og tilsvarende høj i den uge, hvor børnene er hos deres far. På den måde får Ellen plads til at kunne gå tidligere end kollegaerne fra arbejdspladsen, i de uger, hvor hun, med reference til Forældreansvarsfigurer, har brug for at hente børnene i Nordsjælland efter arbejde samtidig med, at hun kompenserer for ikke at være på arbejdspladsen i hele åbningstiden, den ene uge, ved derfor at være på arbejdspladsen til sent i den anden uge. Ad den vej omgås Ellen flere potentielle moralske dilemmaer mellem krav og lyst og får skabt plads til at kunne hygge med børnene i de få øjeblikke, hvor det kan lade sig gøre, samtidig med, at hun kan fremstå legitimt som leder, når hun arbejder rigtig meget hver anden uge, som compensation. Principielt set kunne det Work Life Shadow forhold, at Ellen prioriterer sit arbejde som afdelingsleder samtidig med, at hendes livssituation sætter hende over for flere forskelligartede udfordringer, føre til at Ellen kunne blive mødt af et moralsk dilemma, fordi hun aldrig rigtig får tid til at slappe af og være til, der hvor hun er, når hun hele tiden er efterspurgt et andet sted – hvilket ville holde Ellen fast i en genstandsproblematiserende indfoldning og organisering, som fører til, at Ellen føler sig stresset og ude af stand til at handle.

På den måde åbnes der, via indfoldningen og den organiserende læsning, for, at det også bliver tydeligt, hvad der sker, når Ellen gør det umulige. Kravene fra det moderne arbejdsliv er med

til at forme den måde, som Ellen organiserer sit liv på: ideen om at Ellen nedprioriterer sine børn pga. af sit arbejde og andre livsvalg kunne sidestilles med, at Ellen ikke lever op til det, som forventes af hende. Til trods for, at det er ret eksplicit, at Ellen sidder fast i den måde, som hendes liv er på, så giver Ellen også indtryk af, at hun arbejder med andre muligheder, der giver plads til, at Ellen kan blive ved med at være den, som hun har lyst til at være uagtet de mange forældreskabs- og arbejdslivskrav. Selvom kravene i Ellens liv ofte er modsatrettede, så formår Ellen alligevel at møde kravene og kommunikere med dem, når hun manøvrerer gennem arbejdslivet som enlig forælder. Ellen lader ikke den stressende oplevelse forbundet med den organiserende indfoldning stå i vejen for det, som er vigtigt for hende som menneske, der både er forælder, fuldtidsarbejdende og mere eller mindre i overensstemmelse med forventningerne i den måde, som hun møder de samfundsmæssige normer for håndtering af forældreskab og arbejdsliv. Ellen ved, at hendes livssituation, og de valg hun har truffet gør, at hun til dagligt bliver presset helt ud til kanten, fordi den omverden hun befinder sig i begrænser den lyst, som ligger bag hendes valg om at beholde den store afstand mellem bopæl og børnenes skole og samtidig arbejde fuld tid som afdelingsleder. Ellen lader dog ikke disse begrænsninger stå i vejen for at følge sin egen lyst uden at være afvisende over for de krav i hendes liv, der udfordrer, det som Ellen har lyst til, idet hun ikke åbner for, at de ting, som hun ikke selv kan styre bliver konfliktskabende bekymringer. I stedet lader hun sammenstødet af begivenheder, i forbindelse med den organiserende problematisering i mødet mellem krav og lyst, være noget, som hun stiller sig uden for og ikke bliver en del af. Ellen hygger med sine børn, når hun kan, planlægger koncerter med kæresten og bliver på arbejdet frem til lukketid kl. 22.00 i de uger, hvor hun ikke har børnene hos sig, hvilket alle er ting, som giver Ellen energi og som bidrager til, at hun ikke fusionerer med de mange stressende ting, som hendes liv er fyldt med. Ellen benytter i stedet muligheden for at præge sin egen arbejdstidsplan til at fordele sin arbejdstid, således at hun kun arbejder lidt i de uger, hvor hun har børnene, så hun kan nå at hente dem – samtidig med, at hun kompenserer for den manglende arbejdstid hver anden uge ved at arbejde tilsvarende længere. Hermed manøvrerer Ellen i det særlige mellemrum i Foldens udfoldning. Mellemrummet bliver til der, hvor alle Ellens problematiserende organiseringer af begivenhedssammenstødet mellem krav og lyst, og hvor kraften og affektiviteten i sammenstødet åbner for potentialitetens andethed – dvs. for at Ellen kan gøre noget andet, end at sidde fast i skammen over også at prioritere sin egen lyst til at arbejde og bo med sin kæreste langt væk fra børnenes skole.

På den måde bliver det, som umiddelbart synes umuligt og stressende, som dagligt at pendle frem og tilbage mellem København og Nordsjælland, et produktivt afsæt for transformation af organiseringen gennem udfoldningens potentialitet. I mellemrummet anvender Ellen velkendte måder at argumentere på i henhold til de forventninger og krav, som er genkendelige i Ellens omverden. For Ellen er det en nødvendighed, at hun forholder sig til kravet om, at en afdelingsleder viser sig i afdelingen frem til lukketid, hvis hun vil undgå at blive upopulær blandt sine medarbejdere, fordi hun, i den ene uge, altid går hjem før sine medarbejdere, hvilket ikke er socialt acceptabelt på en arbejdsplads, men som Ellen bliver nødt til at gøre alligevel. Nødvendighed er vilkår i livet og bliver den kraft, som Ellen kan støtte sig til, så hun undgår at sidde fast uden mulighed for at bevæge sig. Nødvendigheden er dog også et ubehageligt rum for Ellen, som hun hele tiden må bevæge sig væk fra. Når Ellen tilrettelægger sin arbejdstid, så hun både altid går før sine medarbejder (den ene uge) og altid går sidst (den anden uge), så overholder Ellen kravene fra arbejdspladsen uden egentlig at overholde dem, idet Ellen laver en undvigelsesmanøvrering. Hun vælger til uden at vælge fra, hvormed hun manøvrerer i mellemrummets sammenstød mellem lyst og krav, indtil hun vælger at gøre noget andet. I affektiviteten og den transformative bevægelse i mellemrummets potentialitet, der producerer Ellen Arbejdslivsproduktiviteten, hvilket gør det muligt for Ellen at Arbejdslivsmanøvrere indover og imellem de mange krav, som møder Ellen som forælder i det moderne arbejdsliv. Arbejdslivsproduktiviteten udgør dermed Ellens subjektivitet og æstetiske erfaring, når Ellen flytter fokus fra det, som hun ikke gør – er længere på arbejde end sine medarbejdere den ene uge – hvilket ikke er det, som almindeligvis genkendes som god ledelsesadfærd. Derimod bliver Ellen endnu længere på arbejde end forventet, den anden uge, hvilket skaber rum for den transformative udfoldende bevægelse i Folden. På den måde, så gør Ellen det umulige, når hun vælger til uden at vælge fra. Hun beholder sit job som afdelingsleder på fuld tid, bor med sin nye kæreste i København langt væk fra børnenes skole, hun hygger med sine børn, hver gang hun har tid og forsøger at gøre de ting, som forventes af en småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv. Således Arbejdslivsmanøvrerer Ellen i mellemrummene i Folden, hvilket er det som skaber Arbejdslivsproduktiviteten og dermed tilblivelsen af Ellens subjektivitet.

Opsamling Sang 1-4

Deleuzianske sange fra anden sal præsenterer afhandlingens analyser henover fire sange, der hver især udgør en arbejdslivs-case.

I sang 1, optræder den enlige far Peters æstetiske erfaring, som et eksempel på Arbejdslivsmanøvrering, som udspiller sig ved, at Peter får skabt en momentvis balance mellem alle sine kompetencer, livsdrømme og den adfærd, som forventes af ham i forskellige livskontekster på samme tid. Peter organiserer sit liv på en sådan måde, at han: lige netop formår at beholde sit arbejde, som han er glad for, kan tilbringe tid med sine børn og slappe af, som han også har brug for samtidig med, at han også overholder de krav og forventninger, som der stilles fra børnehave og skole. Det kan Peter, fordi han vælger til uden at vælge fra, da han sættes i en situation, hvor han ikke kan få tingene til at hænge sammen. Da Peters børn flytter til København med hans ekskone, og Peter stadig arbejder på Sydsjælland, hvilket giver ham alt for megen transporttid, så benytter Peter sig dels af opsparet ferie og afspadsring og det forhold, at han har mulighed for et års læseorlov fra Politiet. På den måde køber han tid, så han ikke behøver at gå på kompromis nogen steder. I de mikroorganiserende bevægelser i transformationen af Peters subjektivitet – Arbejdslivsmanøvreringen – produceres det, som afhandlingen kalder Arbejdslivsproduktivitet.

Sang 2 udstiller Malenes æstetiske arbejdslivserfaring. Malene er fraskilt alenemor med tre mindre børn på fuldtid. Malenes manøvreren i det moderne arbejdsliv er et helt særligt eksempel på, hvordan mange parametre, som store ambitioner, sygdom, skilsmisse, flytninger, store arbejdsbyrder, mange krav fra institutioner og skoler møder hinanden i en midlertidig fastlåsende organisering af Malenes arbejdsliv. Men Malenes manøvrering i det modsætningsfyldte arbejdsliv bliver produktivt, da hun alligevel formår at vælge til uden at vælge fra, når hun fx vælger at omgå reglerne for skolefødselsdage kreativt – uden *ikke* at overholde reglerne. Samtidig kan hun fortsætte sit liv med arbejde og andre gøremål, som ellers ville være kommet i vejen, hvis Malene skulle overholde alle reglerne for skolefødselsdage til punkt og prikke. På den måde arbejder Malene mikroorganiserende med Arbejdslivsmanøvrering, og denne transformerende bevægelse igennem Malenes subjektivitet gør, at Malene producerer Arbejdslivsproduktivitet.

Sang 3 skildrer Thomas' æstetiske erfaring, der udstiller en anden form for manøvrering i det moderne arbejdslivs krydsfelter, end den som optræder i de andre tre sange, hvor personerne er alene om ansvaret for deres børn, når de har dem hos sig. Hos Thomas ligger det energetiske punkt ikke udelukkende i forhold til det *selv* at få samling på de ofte meget modsatrettede vilkår, krav og forventninger, som han stilles overfor, på samme tid, gennem det moderne arbejdslivs mange kontekster. Thomas har, ud over børnene også relationen til sin kone, som er en vigtig del af den måde, som Thomas' liv kommer til at hænge sammen på – hvilket til tider kan være svært for Thomas at honorere, men som alligevel er en af de bolde, som han af og til vælger at kaste op i luften i håb om, at den lander et godt sted med tiden – for netop at han kan gøre det umulige, nemlig at vælge uden at vælge fra. Et eksempel på, at Thomas vælger til uden at vælge fra, er at han eksperimenterer kreativt med den samfundsmæssige norm, som handler om børn og faste rytmer, rytme forstået som, at børn skal og bør gøre de samme ting på de samme tidspunkter og samme måder hver dag, for at kunne trives. Når Thomas vælger at se sit liv i en større sammenhæng og giver sine børn dagsrytmer, uden at han gør det – så arbejder han med et helt særligt transformerende mellemrum, hvori han ved at lave Arbejdslivsmanøvrering skaber Arbejdslivsproduktivitet.

Afslutningsvist præsenteres Ellen i Sang 4. Ellens liv er kendetegnet ved, at hendes livsforhold som fraskilt enlig mor, der er tvunget til at pendle mellem København, hvor hun selv bor med sin nye kæreste og Nordsjælland, hvor børnene går i skole, gør, at hun oplever sit liv med børn og arbejde som meget stressende. Idet hendes arbejde som afdelingschef i IKEA byder på, at hun selv kan planlægge sin arbejdstid og fordele den mellem meget arbejde, når hun ikke har børnene og lidt arbejde, når hun har børnene, så har Ellen imidlertid mulighed for at gøre plads til, at hun kan møde de mange krav fra omverdenen, familie og arbejdsliv, selvom hun er ansat på fuld tid og samtidig skal bruge meget tid på transport med børnene. Ellen udviser hermed en særlig manøvreringsstrategi, når hun undviger fastlåsnings ved at gøre det umulige og vælge til uden at vælge fra, når hun arbejder fuldtid uden egentlig at gøre det, fordi det, som Ellen gør får hendes handlinger til at blive genkendelige som meningsfulde i alle de livskontekster, som hun bevæger sig ind og ud af. Hermed Arbejdslivsmanøvrerer Ellen i krydsfelterne mellem krav, lyst og potentialitet og producerer herigennem værdi i arbejdslivet i form af Arbejdslivsproduktivitet.

Strata-rekvisit e

Videnskabeligt om søvn, Videnskab.dk

Ifølge Videnskab.dk har søvnen mange vigtige funktioner, der gør det vigtigt, at vi hverken får for lidt eller for meget søvn – men at vi formår at finde en balance i, hvor meget vi sover.

Søvnen er en aktivitetsændring i hjernen, så når vi lægger os med lukkede øjne, sker der nogle ændringer i hjerneaktiviteten, som gradvist sender os mod den sovende tilstand. Aktiviteten i hjernen påvirkes af elektriske strømme mellem nervecellerne i hjernen, som styres af saltbalancen rundt omkring i nervecellerne. Lidt efter lidt finder kroppen derfor ind i et døs, som er stadie nummer et ud af fire søvnstadier, der gentages igen og igen i løbet af hele natten.

Søvn og helbred

For lidt søvn er forbundet med dårligt helbred, og den kan have store konsekvenser, hvis ikke man sørger for at ramme et afbalanceret søvnmønster på ca. 7,5 time per nat som følger de fire gængse søvnstadier hver nat. Hvis man har søvnbesvær gennem længere tid, tyder det på, at risikoen er større for overvægt, hjerte-kar-sygdomme, diabetes og en lidt højere dødelighed.

Et par nætter med dårlig søvn sætter ikke varige spor. Hvis man derimod har fået 1-2 timer for lidt søvn hver nat i en hel uge, så begynder det at kunne være skadeligt for helbredet.

11 god råd til at løse søvnproblemer:

- Kvit smøgerne – cigaretter indeholder en masse stoffer, som inde i kroppen kan være forstyrrende for søvnen.
- Undgå, at en stresset hverdag påvirker din søvn, ved for eksempel at danne dig et overblik over dagens bekymringer 3-4 timer, inden du skal sove, for eksempel i form af en liste.
- Gør noget ved de bekymringer, du måske tager med dig hjem hver dag. Tag for eksempel en snak med din arbejdsgiver, hvis du er i et dårligt arbejdsmiljø.
- Hav regelmæssige sengetider og brug kun soveværelset til søvn og sex.
- Hvis man har roterende skiftearbejde, anbefales det, at skiftene roterer med uret, så rækkefølgen fx hedder dag-aften-nat frem for nat-aften-dag
- Undgå at fylde dig med store mængder af energi- og fedtrig kost, alkohol og kaffe lige før sengetid.
- Dyrk motion regelmæssigt, men ikke 2 timer inden, du skal sove, fordi det kan tage tid for kroppen at 'falde ned'.
- Lav de bedste søvn-forhold: Dæmp støjen med flere lag glas i vinduet eller et par ørepropper og sørg for at temperaturen er 18-19 grader.
- Sluk skærmene den sidste time, inden du skal sove, eller brug en særligt software til at ændre det skarpe blå lys, som kan skade vores søvn.
- Læg krimi-romanen væk, fordi den stimulerer vågenhed på sammen måde, som det blå lys fra elektriske skærme gør det.
- Få nok sollys om vinteren for at holde døgnrytmen i balance og brug gode mørklægningsgardiner om sommeren.

Kapitel 5: Konklusion og diskussion

Denne afhandling har analyseret småbørnsforældre og arbejdsliv som deleuzianske multiple sammenvævedheder i folder. I den proces har den både forenklet den verden, som omgiver småbørnsforældre og arbejdsliv og sammenvævet arbejdslivserfaringer med adskillige livskontekster og praksisformer – gennem forskellige ideer om arbejdsliv, begrebs sammensætninger, forskningspraksisser og mennesker. En konklusion bidrager endnu mere til en forenkling af den kompleksitet, som knytter sig til forholdet mellem småbørnsforældre og arbejdsliv.

Afhandlingen har etableret en forskningsmetode, som har til formål at studere småbørnsforældre og arbejdsliv, den måde som småbørnsforældre og arbejdsliv formes på og de effekter, som væves sammen med udformningen af småbørnsforældre og arbejdsliv – gennem Deleuziansk Etnografi, som giver plads til en differentieret analyse af forskellige småbørnsforældrearbejdslivsformer, og det som disse gør og udtrykker.

Deleuziansk Etnografi skaber begreber for småbørnsforældre og arbejdsliv, som et forhold der bliver til og opererer på nogle særlige måder gennem lyst, krav, potentialitet, valg og interaktionen med forskellige livskonteksters strata. Deleuziansk Etnografi skaber også begreber for effekt som noget, der er sammenvævet med ontologisk performativitet fra verden, og som bliver til gennem det, som sker, når småbørnsforældreskab og arbejdsliv møder hinanden. Således har Deleuziansk Etnografi åbnet muligheden for en analyse af det tilblivelsesontologiske ved forskellige arbejdslivserfaringer og de tendensrelaterede effekter i det moderne arbejdsliv, som er knyttet til den måde, som arbejdslivserfaringerne bliver til på – og som også, i afhandlingen, dukker op igennem undersøgelsen af work life balance litteraturen, referenceinformanter, medarbejdere, ledere, fagforeningsrepræsentanter, familier, skoler og institutioner henover studiet af otte referenceinformanter fordelt over en offentlig og en privat virksomhed. Afhandlingen arbejder med begreber som Arbejdslivsproduktivitet, Arbejdslivsmanøvrering, Forældreansvarsfigurer, Divpoyment og Work Life Shadow i eksperimentet med at visualisere disse effekter af det moderne arbejdsliv.

5.1. Arbejdslivsproduktivitet & Arbejdslivsmanøvrering

Afhandlingen viser, at Arbejdslivsproduktivitet og Arbejdslivsmanøvrering bliver til på forskellige måder gennem småbørnsforældrearbejdslivskonteksten.

Arbejdslivsmanøvrering konfigureres som et spørgsmål om at 'gøre det umulige' ved 'at vælge til uden at vælge fra', når småbørnsforældrearbejdslivet er præget af modsatrettethed mellem krav og lyst forbundet til forskellige livskontekster. Arbejdslivsmanøvrering bliver også til som et spørgsmål om affektiv investering i forældreskab og moderne arbejdsliv, hvor indsatsen forbundet med at vælge og manøvrere i cirkulationen af følelser imellem mennesker, materialitet og kroppe, bliver til en produktivitetsunderstøttende kapacitet af ressourcer i det moderne arbejdsliv. De forskellige Arbejdslivsmanøvringer handler om at opretholde og forbedre den effektivitet, der knytter sig til egenskaber forbundet med at være småbørnsforælder i det moderne arbejdsliv, og som rækker ind i det moderne arbejdslivs videreførelse. Konfigurationen af Arbejdslivsmanøvrering understøttes af lyst som skizoidt værdibegreb, der rummer muligheden for at undvige den fastlåsning, som potentielt set opstår, når livet som arbejdende småbørnsforælder, er præget af modsatrettetheder mellem krav og lyst.

På samme tid bliver Arbejdslivsproduktivitet til som effekt, der opstår, når småbørnsforældre Arbejdslivsmanøvrerer i affektivitet og potentialitet og træffer valg i modsatrettethed mellem krav og lyst. Med begrebet Arbejdslivsproduktivitet, der etableres produktivitet, som værdi småbørnsforældre kan tilegne sig, som sociale karakteristika ved småbørnsforældre, som den efterstræbelsesværdige identitet på arbejdsmarkedet, som den efterstræbelsesværdige identitet i småbørnsforældreskabet og derudover et betydningsfuldt karakteristika i forhold til venskaber og mere perifære relationer, som småbørnsforældre kan være knyttede til. De forskellige sammensætninger af Arbejdslivsproduktivitet indikerer også forskellige måder at være småbørnsforælder på i det moderne arbejdsliv, hvor forældreskab og det moderne arbejdsliv spænder fra forsørgelse til praktisk og følelsesmæssig omsorg til et rum for identitetsudvikling.

5.2. Forældreansvarsfigurer, Divpoyment & Work Life Shadow

Ud over dette, så er strata-begreberne Forældreansvarsfigurer, Divpoyment og Work Life Shadow, som direkte resultater af afhandlingens analyse, med til at kvalificere Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet som særlige egenskaber ved småbørnsforældre og arbejdsliv. Afhandlingen foreslår, i forlængelse heraf, Forældreansvarsfigurer, som rummer krav fra forældrespecifikke kontekster i omgivelserne: skoler, institutioner, fritidsaktiviteter, medier og ekspertinstanser, der udstikker rammer og normer for, hvordan forældreskabet håndteres bedst muligt i lyset af nogle særlige definitioner af, hvad børn har mest brug for. Forældreansvarsfigurer er en del af den sammenvævning, som udgør forholdet mellem Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet, og som tilknyttet begreb er Forældreansvarsfigurer med til at definere et småbørnsforældrearbejdslivsformat, som ikke nødvendigvis passer lige godt til alle småbørnsforældrearbejdsliv.

Divpoyment er et andet begreb, som afhandlingen foreslår, og som dækker over den særlige måde, som effekten af det høje antal brudte familier etablerer sig som et arbejdstidsallokeringsmønster blandt forældre på arbejdsmarkedet. At familien er brudt, og børnene opholder sig skiftevis hos den ene og den anden forælder, åbner for nogle karrieremæssige muligheder, som samlevende familier ikke nødvendigvis har, da en Divpoyee, som medarbejder, kan tilbyde børneansvarsfri tid til sin arbejdsgiver – og dermed tid uden bagkant og uforudsete krav, som trækker medarbejderen væk fra arbejdet i samme omfang, som det er tilfældet for medarbejdere, der deler familieansvaret hver dag. Muligheden for fleksibilitet i arbejdslivsressourcefordelingen gør Divpoyees til potentielt værdifulde medarbejdere. Begrebet Divpoyment er, ligesom Forældreansvarsfigurer, en del af den sammenvævning, som rummer relationen mellem Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet, og som tilkøbet begreb er Divpoyment også med til at definere det format, som småbørnsforældreskabet er reflekteret i – og som har betydning for den måde, som familiekonstellationer og arbejdsliv videreudvikles på.

Gennem disse resultater, problematiserer afhandlingen, at det landskab, hvori småbørnsforældre tilgår Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet, i det danske moderne arbejdsliv, der adresseres kun dele af sammenvævningen, idet den potentielle lyst blandt småbørnsforældre, til eksplicit at prioritere arbejdslivet lige så højt eller højere, end familielivet, udelades af billedet. Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet

promoverer, som begreber, dermed kun lyst i familielivet, som et behov, der skal lægges mærke til. Arbejdet adresseres kun som isoleret fra familielivet, og som noget, der er problematisk at have lyst til, når konteksten for det at være medarbejder og forælder støder ind i hinanden og aktualiserer lyst som et spørgsmål om 'enten/eller'. Arbejdet bliver herigennem til et skyggebegreb, som skal gemmes væk, og til et fænomen, der i nogen grad, kan fungere som en belønning, som det ikke nødvendigvis passer sammen med alle forældreskabsidentiteter at promovere lyst og nydelse ved. Herudfra foreslår afhandlingen et tredje strata-begreb – Work Life Shadow – som rummer konfliktfyldtheden forbundet med at være medarbejder og forælder på samme tid, og som er kendetegnet ved en nedtoning af arbejdslyst. Begrebet Work Life Shadow udgør, tilsammen med Forældreansvarsfigurer og Deployment, de strata-begreber, som afhandlingen foreslår som primær stratapåvirkning og –sammenvævning med arbejdslivsbegreberne Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet. Som sammenvævet strata-begreb bidrager Work Life Shadow også, sammen med de andre to strata-begreber, til at definere forældrearbejdslivsformatet særligt i forhold til udviklingen af den identitet, som knytter sig til småbørnsforældreskab og arbejdsliv. Denne praksis aktualiserer varetagelsen af familielivet, som den værdifulde lyst forbundet med småbørnsforældre og arbejdsliv, og den udelader den skizoide lystværdi, som ikke knytter sig til noget bestemt.

Afhandlingen problematiserer også de grundlæggende antagelser, som er indlejret i work life balance feltets generelle opfattelse af, at der kan og skal skabes balance imellem familie- og arbejdsliv, som vedrører både forudsigelighed og entydige værdibegreber, hvor succes er målt i individets evne til kontinuerligt at regulere sig selv og sin adfærd i henhold til nogle mere eller mindre synlige og forudbestemte og objektive kriterier (krav), som ligger uden for individets (småbørnsforælderens) egen lyst. At de forudbestemte balancekriterier (krav) kan stamme fra alle de forskellige livskontekster, som en småbørnsforælder, der arbejder, indgår i, fremkalder det krav-/lystkaos, som småbørnsforældre er omgivet af i det moderne arbejdsliv. Det er medvirkende til, at småbørnsforældres lystbegreb umiddelbart fusioneres med omgivelsernes lystbegreber i henhold til det freudianske lystbegreb, som peger på, at lyst skal undertrykkes, reguleres og tilpasses nogle bestemte normer. Herved sættes småbørnsforælderens egen lyst umiddelbart ud af spil, indtil den genoptages i Arbejdslivsmanøvreringen, som kontinuerligt bliver et individuelt og induktivt trial-error filter, der, momentvist, kan læse det landskab af krav-/lystkaos, som småbørnsforældre befinder sig i i det moderne arbejdsliv. At

småbørnsforældre giver udtryk for at opleve stress i denne sammenhæng bliver, med Johnsen (2008), et spørgsmål om, at småbørnsforældre ofte må tilsidesætte deres egen lyst i kampen for at kunne møde omgivelsernes krav. Ifølge Johnsen opstår stress netop, når lyst undertrykkes over længere tid. Kampen for egen lyst bliver således en uundgåelig del af Arbejdslivsmanøvreringen, og dermed småbørnsforældres kompetence til at promovere egen lyst, når de laver undvigelsesmanøvreringer og gør det umulige ved at vælge til uden at vælge fra. Selve forvaltnings- og forhandlingsprocessen forbundet med at vælge imellem lyst og krav bliver dermed en stor andel af den værdiskabelse, som Arbejdslivsproduktivitet betegner. Måske en mere kompleksitetsbunden tilgang til individets lyst vil kunne modarbejde småbørnsforældres oplevelse af stress og kunne løsne op for det stressparadigme, som er tilknyttet småbørnsforældre, hvis de ikke længere skal koncentrere så meget energi omkring Arbejdslivsmanøvreringen og fastholdelsen i egen lyst og den nødvendighed, som er bundet op i tilblivelsen af deres subjektivitet og således deres erfaring med at blive til som menneske i det moderne arbejdsliv.

I forlængelse heraf problematiserer afhandlingen, afslutningsvist, den relativt forenklede tilgang, som skoler og institutioner tager afsæt i, når der tages stilling til, hvilken forælderadfærd, der er den efterstræbelsesværdige adfærd, når børnebehov skal mødes bedst muligt. Skoler og institutioners mere eller mindre eksplicitte signaler om, fx at børn bør opholde sig så kort tid som muligt i dagsinstitutioner og skoler, isolerer børnebehov som et fænomen, der kan vurderes uden at tage højde for den kompleksitet, der omgiver hele familien og det arbejdsliv, som børnene, gennem sammenvævningen med deres forældre, også befinder sig i. Måske en større åbenhed for den kompleksitet, der omgiver forældrenes arbejdsliv, vil mindske det overordnede stress-niveau hos forældrene, som i sidste ende også har betydning for børnenes vilkår og selvopfattelse og ikke mindst hele familiens livssituation – og måske endda kunne policies, der regulerer disse forhold, bidrage til at mindske antallet af brudte familier, hvilket også ville have betydning for børns vilkår og selvopfattelse på nogle særlige måder. En formindskning af antallet af brudte familier vil måske også have indflydelse på arbejdstidsallokeringsfænomenet, hvor skilte optimerer deres arbejdsliv i henhold til fordelingen af tid med deres børn, og dermed påvirke arbejdsmarkedet i en ny retning, der åbner for, at småbørnsforældres arbejdsliv i højere grad knyttes til karakteren af deres arbejdsopgaver end til deres livssituation.

5.3. Småbørnsforældre og det moderne arbejdsliv

Afhandlingen har således tegnet et klart billede af nogle af de tendenser, der præger småbørnsforældre og arbejdsliv samt de effekter, der er sammenvævet med den Arbejdslivsmanøvrering, som småbørnsforældre praktiserer, når de medvirker til værdiskabelse i det moderne arbejdsliv (Arbejdslivsproduktivitet). I bevægelsen videre fra afhandlingens danske case om Arbejdslivsmanøvrering og Arbejdslivsproduktivitet, til småbørnsforældre og arbejdsliv mere generelt, der viser denne afhandling, at småbørnsforældres valg imellem lyst og krav er med til at konfigurere det moderne arbejdsliv – uagtet måden som det moderne arbejdsliv er designet på. Småbørnsforældres kapacitet til at undvige de modsatrettetheder, de møder i det moderne arbejdsliv, medvirker til, at systemernes krav (strata) i nogen grad vedligeholdes ud fra princippet om ufravigelighed, og at individet dermed selv bidrager med kreativitet, affektiv intuition, sanser og opfindsomhed på vejene ind og ud af forskellige kravssituationer, som herigennem, i nogen grad, også tilpasses det, som er betegnende for individets egen lyst – i en æstetisk tilblivelse af arbejdslivet. Analysen har vist, hvordan småbørnsforældre er nødt til at leve op til bestemte kriterier i arbejdslivet med børn: fx at de, uanset deres livssituation og arbejdssituation, for enhver pris, stræber efter at minimere tiden, deres børn tilbringer i skoler og dagsinstitutioner, og at de samtidig prioriterer bestemte mødetider, tiltag og mærkedage, iværksat af dagsinstitutioner og skoler, lige så højt eller højere end deres arbejde. Denne del af småbørnsforældre og arbejdsliv fremstår mest bekymrende, da den synes at begrænse børne- og forældrevelværd til kun at handle om at imødekomme nogle objektivt fastsatte institutionelle formål og vurderinger, som ikke tager højde for familiernes individuelle livssituationer.

Småbørnsforældre kan have større eller mindre engagement i deres arbejdsopgaver, men siden underspilning af arbejdets betydning er idealiseret i småbørnsforældrepraksis, så bliver den nedtonede arbejdslyst nødt til at ligne stræben efter at imødekomme institutionelle krav ved at sætte lid til, at standardprocedurer og indbyggede vurderinger af børnevelværd, er det som møder familiens samlede velfærdssituation på bedste vis. Imens småbørnsforældre, som individer, kan være mere eller mindre robuste, så er de afhængige af, at deres praksis af forældreskab og arbejdsliv forløber på nogle bestemte måder. Små ændringer i arbejdslivet eller familielivet kan forårsage store udsving i resultatet af Arbejdslivsmanøvreringen som fx skilsmisser, dødsfald, sygdom, ændring af ansættelsesregler, økonomiske udfordringer eller

ændring i en partners og/eller co-forælders job- eller samlivssituation, som skildret i de fire sange i afhandlingens analyse. Småbørnsforældres evne til løbende at regulere Arbejdslivsmanøvreringen til et 'rimeligt' niveau, er sammenvævet med moral, idet moral er det kodeks som afgør, hvorvidt de valg, som mennesker træffer er rimelige. Ofte bliver valg, der tilgodeser objektive vurderinger af børnevelværd at foretrække, idet rimeligheden forbundet med at prioritere børnevelværd ikke i særlig høj grad er til diskussion set i forhold til spørgsmålet om at prioritere den bæredygtighed, for familiens samlede velværd, der måske ville følge med at prioritere forældrenes arbejdssituation på lige fod med det, der, i normativ forstand, forstås som børnevelværd.

Gennem den affirmative læsning af sammenvævningen mellem småbørnsforældre og arbejdsliv har afhandlingen vist, hvordan småbørnsforældre producerer værdi i arbejdslivet – samtidig med, at de også producerer stress. Den stress, som opstår, når forældrenes lyst udfordres af krav fra omgivelserne er ikke kun en patologisk stress, som kan gøre mennesker syge. Den kan også være en affektivitetsbunden stress, præget af, det som Sianne Ngai kalder 'forbudte følelser' som skam eller skyld (Ngai, 2005), som i sammenstødet med arbejdslivets mange forskellige begivenheder, kan give energi til den Arbejdslivsmanøvrering, der gør at småbørnsforældre ikke sidder fast i spændingsfeltet mellem lyst og krav, når de oplever stress. Da den gren af småbørnsforældre og arbejdsliv, som vedrører børnevelværd har en meget kraftfuld position i den samfundsmæssige bevidshed, og da konnotationerne mellem børnevelværd og moral er stærkt værdiladede, så er børnevelværd, og dermed ændringer af rammerne for håndteringen af skole og institutionsliv, et område, som er svært at påvirke. Det er således, udover at give medløb til småbørnsforældres potentialitet, medvirkende årsag til, at analyser af småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis er nødvendige.

5.4. Udøvelsen af småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis

I det større billede, så synes småbørnsforældre og arbejdslivspraksis at være associeret med at finde ligevægt (balance) imellem arbejds- og familieopgaver gennem justering af arbejdspraksissen på en måde, der gør, at den synes at matche de både implicite og eksplicite krav, der knytter sig til området for familie- og børnevelværd – uanset om det handler om, at dyrke fritidsaktiviteter, lave familiehygge, passe syge børn, give opmærksomhed til

legegrupper eller skoleintra eller bare mærke kærligheden forskellige steder i familien og hos venner. Småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis giver sig således hovedsageligt til kende i det område, der ligger uden for arbejdet, da det er det, som giver småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis autoritet og legitimitet. Men indtil Arbejdslivsmanøvreringens effekter bliver (midlertidigt) synlige som Arbejdslivsproduktivitet, der er småbørnsforældre- og arbejdslivspraksissen genstand for vurdering i henhold til forskellige børnevelværdorienterede gennemførlighedskriterier aktualiseret gennem skolelærere, pædagoger, socialrådgivere og andre børnevelværdseksperter, der møder småbørnsforældre- og arbejdslivspraksissen med afsæt i de individuelle egenskaber og sammenvævede manøvreringer, som de har med sig.

Som et regulativt livsstrategisk instrument, der medvirker småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis til at ligne kontrol, idet udførelsen af det, som hos den brede befolkning genkendes som en hensigtsmæssig praksis, kan oversættes til frugtbarhed og muligheder for fremtiden hos den enkelte – med andre ord, så performer småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis håb for kompleksitetsreduktion i fremtiden. I performativiteten giver afvigelser fra denne praksis anledning til udpegning af behov for tiltag. Hvor tiltag kan forstås på mange måder, og ansvaret for tiltag kan udpeges i mange retninger, så forventes de mennesker, der mødes af denne småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis, uagtet hvilke tiltag det handler om, eller hvem der har ansvaret for tiltagene, at regulere deres adfærd som et resultat af mødet.

5.5. Afsluttende kommentarer

Det vigtigste potentiale i afhandlingen, som ikke behandles nok i dybden, og som dermed rækker ind i nogle potentielle resultater, som afhandlingen derfor ikke har kunne finde, handler om den eksplicitte mikroorganisering af affektivitet og forbudte følelser (skyld og skam). I afhandlingen kunne jeg godt have lagt mere vægt på, at informanterne havde sat flere ord på deres egen oplevelse af de følelser, der igangsætter de undvigelsesmanøvreringer, som bliver nødvendige for håndteringen af ikke at kunne gøre flere ting på en gang. Samtidig havde interviews af skole- og dagsinstitutionspersonale, samt socialrådgivere og andre børnevelværdseksperter, også kunne give et mere nuanceret billede af de processer, der ligger forud for, og sammenvævet med, de handle-mønstre som disse repræsenterer som omverden

for referenceinformanterne. En gennemførelse af disse supplerende undersøgelser ville have kunne udvide og raffinere analysen af småbørnsforældre og arbejdsliv og de livskontekster, der omgiver dette som analytisk genstandsfelt. På den måde har afhandlingen været en rejse, som har ført mig mange andre steder hen, end jeg havde forventet, da jeg startede på forskningsprojektet. Derfor ser jeg afhandlingens retning, interessen for småbørnsforældrearbejdslivets æstetiske tilblivelse gennem affektive sammenvævninger af forskellige livskontekster, som et resultat af afhandlingen i højere grad, end det er et afsæt.

Hvad angår begrebet 'køn', som afhandlingen på sin vis aktiverer, når den udvælger ligeligt blandt kvinder og mænd som referenceinformanter, og når den kan udpege et stort fokus på ligestilling mellem mænd og kvinder i den eksisterende litteratur – så afspejler afhandlingens resultater imidlertid ikke køn som en aktiv kategori. Årsagen til dette er, at afhandlingens erkendelsesinteresse er funderet i værdiskabelse *gennem* det at Arbejdslivsmanøvrere og dermed tilblivelsen af Arbejdslivsproduktivitet i det moderne arbejdsliv, og inden for det genstandsfelt udstiller afhandlingens case-eksempler ikke nogen nævneværdig forskel imellem mænd og kvinder. Både mænd og kvinder er eksponeret for, og sammenvævet med, stratabegreberne Forældreansvarsfigurer, Work Life Shadow og Divployment, og disse skelner ikke umiddelbart imellem mænd og kvinder. Både mænd og kvinder skal dermed 'gøre det umulige' for at kunne etablere sig som aktive småbørnsforældre i det moderne arbejdsliv og håndtere den modsatrettethed, der omgiver dem. Det samme gælder for forholdet mellem det at være skilt eller samlevende familie. Her ser Arbejdslivsmanøvreringen anderledes ud for skilte familier med samværsordninger, da Divployment-kategorien kan aktualiseres. Dette knytter sig dog ikke nødvendigvis til køn, hvilket Peter og Ellen er eksempler på, når de som skilte forældre arbejder mere, når børnene er hos den anden forælder og mindre, når børnene er hos dem. Malene og Thomas udgør eksempler på forskelle i køn og samlivssituation, hvor Divployment ikke er aktiveret hos Malene (som skilt), fordi hun ikke har en samværsordning med børnenes far. Divployment er heller ikke aktiveret hos Thomas, fordi han er samboende med børnenes mor. Både Thomas og Malene må alligevel kunne gøre det umulige og Arbejdslivsmanøvrere, fordi de begge to kontinuerligt mødes af den modsatrettethed, der knytter sig til Forældreansvarsfigurer og Work Life Shadow begreberne.

Ambitionen med den affirmative læsning, og formidlingen af denne som et scenisk æstetisk erfaringsudtryk, har været at gøre kompleksiteten, der knytter sig til småbørnsforældre- og

arbejdslivspraksissen, forståelig, på en måde, så den også bliver håndterbar gennem både intellektet og sansningen. Med afhandlingen stiller jeg et eksempel på, hvordan dette kan gøres uden at kategorisere og ekskludere, til rådighed. Jeg inviterer samtidig andre arbejdslivsforskere til at tænke videre i nye tilgange til småbørnsforældre og arbejdsliv inden for den gren af work life balance forskningen, der har fokus på affektivitet, subjektivitet og manøvrering i forskellige modsatrettede kontekster ved arbejdslivet. Den undersøgelsestilgang, som afhandlingen foreslår indeholder ikke kun affirmativ læsning af småbørnsforældre og arbejdsliv som æstetisk erfaring i Sange fra anden sal, den foreslår også at læse arbejdslivet som et begivenhedssammenstød i Folden som et deleuziansk tankebillede på livet, hvor begivenheder og begivenhedssammenstød producerer værdi i arbejdslivet gennem affektive effekter.

Afhandlingen inviterer også praktikere inden for arbejdslivsfeltet til at tænke med og til at bidrage med nye måder at tilgå genstandsfeltet småbørnsforældre og arbejdsliv. En måde at gøre dette på kunne være at tænke i kreative samarbejdsrelationer mellem arbejdsmarkedet og skoler, dagsinstitutioner, kommuner og politikere, som kunne åbne rammerne for, hvad arbejdsliv, børne- og familievelfærd kan være. Som eksempel på en kreativ læsning af dette, som småbørnsforælderen Thomas stiller til rådighed, er børnerutiner, som ikke er børnerutiner, fordi de ikke er rutiner i gængs forstand, som dagsinstitutionerne definerer rutiner, men som ikke desto mindre er rutiner i forhold til Thomas' families lyst og behov og som skaber rum for, at Thomas og hans familie kan manøvrere i arbejdslivet på en mindre ubehagelig måde. Dette er blot et eksempel, og fremtiden ligger åben for at tænke videre ud ad alle mulige forskellige spor.

Resumé

Arbejdslivets æstetiske tilblivelse er en analyse af danske småbørnsforældres manøvrering i det moderne arbejdsliv og dets potentialitetsfyldte krydsfelter mellem lyst, krav og valg. Småbørnsforældrene og arbejdslivet analyseres med udgangspunkt i Gilles Deleuzes filosofi og dermed som affektivt performative fænomener, der igennem småbørnsforældrenes forskellige fremgangsmåder skaber værdi i det moderne arbejdsliv på nogle særlige måder. Afhandlingen undersøger derudover, hvordan den moderne småbørnsforældre- og arbejdslivspraksis bliver til gennem småbørnsforældrenes omsætning af mødet mellem krav fra omgivelserne og deres egen lyst, til en praksis, som kan genkendes som værdifuld både på arbejdspladsen, i skoler og dagsinstitutioner og blandt familie, venner og andre med samme sociale interesse på samme tid. Denne del af undersøgelsen er baseret på et feltarbejde sammen med otte småbørnsfamilier. Afhandlingens forskningsfelt er work life balance.

I afhandlingen argumenteres der for det første for, at de valg, som småbørnsforældre træffer, når de manøvrerer i modsatrettede rammer for krav og lyst, er værdiskabende, fordi de bidrager til en opretholdelse og udvikling af det moderne arbejdsliv (Arbejdslivsproduktivitet). Arbejdslivsmanøvreringerne der skaber Arbejdslivsproduktiviteten, som et resultat af kreative tilgange til den potentielle konflikt mellem krav og lyst, bygger alle på en affektdrevet transformation af denne konflikt, som får det som småbørnsforældrene gør til at ligne noget, som, i alle livskontekster, kan genkendes som fornuftig adfærd. Formålet er, udover at imødekomme konflikten, også at give plads til den subjektive lyst, selvom den ikke umiddelbart matcher omgivelsernes krav. Termen Arbejdslivsproduktivitet positionerer Arbejdslivsmanøvrering som en nyttig kompetence hos småbørnsforældre, og er, i det perspektiv, noget som er afledt af småbørnsforældres sociale og kulturelle karakter og deres forventninger til familielivet og arbejdslivet. Ud fra denne læsning bliver succes med småbørnsforældre- og arbejdslivspraktik lig med det moderne arbejdslivs småbørnsforældres samlede mængde af præstation i form af Arbejdslivsmanøvrering.

Det andet argument i afhandlingen vedrører det forhold, at den aktuelle referenceramme for normalitet, som småbørnsforældre og arbejdsliv udspiller sig inden for, i særlig grad, nedprioriterer ideen om forældrenes lyst til at ville deres arbejde på samme niveau eller højere niveau, end de vil deres børn og familieliv. Normalitetsreferencerammen er kendetegnet ved et

adfærdskodeks, der udstiller arbejdet som et skyggebegreb, og hvor småbørnsforældre forventes at prioritere deres børn og familieliv højest og handle ud fra de ting, som kravene fra skoler, dagsinstitutioner, medier og børnevelfærdsekspertinstanser peger i retning af. Som arbejdslivsmanøvreringsstrategi er det især udbredt, at skilte forældre optimerer deres arbejdstid i henhold til den samværsfordeling af deres børn, som de har med den anden forælder, med henblik på at arbejde mere end normalt, når de ikke har deres børn hos sig, og arbejde mindre end normalt, når de har børnene hos sig. Formålet er umiddelbart at give plads til, at børnenes velfærd tilgodeses bedst muligt ud fra en antagelse om, at det sker, hvis børnenes tid i skoler og dagsinstitutioner minimeres og forældrene overholder nogle bestemte krav. I det feltarbejde, som afhandlingen trækker på, fremstår det ikke som om, at det udfordrer børnenes velfærd, at de opholder sig på skoler og i institutioner, imens deres forældre er på arbejde. Det fremstår derimod som om, at børnene spejler sig i nogle stærkt etablerede normer, der viser dem, at det er efterstræbelsesværdigt som barn at blive afleveret og hentet efter nogle særlige mønstre, som deres forældre er nødt til at overholde for at familien ikke fremstår som afvigende. Afhandlingen foreslår, at de forenkende og entydige tilgange til småbørnsforældre- og arbejdslivspraktik, som er resultatet af den måde som småbørnsforældre- og arbejdslivspraktik reproduceres og bliver til på, erstattes af en mere multifacetteret tilgang til småbørnsforældre og arbejdsliv, der giver plads til et større og mere nuanceret mulighedsrum for både børn og forældre at være mennesker i. På den måde får mennesker mulighed for at reagere på deres familieliv og arbejdsliv på nogle flere forskellige måder.

Afhandlingens tredje argument handler om det metodologiske eksperiment med at studere småbørnsforældre og arbejdsliv ud fra en etnografisk tilgang, som ikke sætter mennesket som genstand for analyse. Denne tilgang kalder afhandlingen for Deleuziansk Etnografi, og denne forskningspraksis præsenteres gennem afhandlingen. I afhandlingen læses forskellige småbørnsforældrearbejdsliv affirmativt med Deleuzes begreb om Folden som tankefigur, gennem scenisk opsatte æstetiske arbejdslivserfaringer, der skaber adgang til at vise småbørnsforældreskabet og arbejdslivets gensidige forbundetheder i affektive sammenstød mellem lyst, krav, valg og potentialitet. Analyserne fokuserer på disse sammenstød og deres performative mekanismer, samt de organiserende og transformative bevægelser ved sammenstødet, i stedet for at fokusere på mennesker og deres forståelser og intentioner. Denne læsning anvendes med henblik på, at gøre forbundethederne klare og kontrollerbare frem for

menneskene. Ved hjælp af denne tilgang ønsker afhandlingen at åbne for en anderledes måde at arbejde med og vurdere småbørnsforældre og arbejdsliv – en måde som er følsom overfor forskellige typer af småbørnsforældre samt deres familieliv og arbejdsliv og de performative effekter, som disse faktorer tilsammen skaber i det moderne arbejdsliv.

English Summary

The thesis titled 'The Aesthetic Becoming of Modern Working Life' is an analysis of Danish parents with young children and their maneuvering in the center of the cross roads of modern working life inbetween requirements, desire, choices and potentiality. The analysis of the encounter between parents with young children and modern working life is build on the philosophy of Gilles Deleuze, and the encounter between parents and modern working life is thereby viewed as affectively performative phenomenas, through which the parents' different courses of action create value in modern working life in certain ways. Additionally, the thesis investigates how modern parents and work life practices are created through the way in which the parents organize the encounters between the requirements that surround them, and their own desires, transforming these encounters into actions that are recognizable as value, not only in the context of work and family, but also in regards to schools, daycare centers, and peers – at the same time. This part of the investigation is based on field work carried out with eight Danish families with young children. The research field of the thesis is work life balance.

Firstly, the thesis argues that the choices that parents with young children make when they maneuver in modern working life's many opposing areas of reference regarding requirements and desires, are creating value because they are contributing to the maintenance and development of modern working life (Work Life Productivity). The Work Life Maneuverings, which create Work Life Productivity, as a result of creative approaches to the potential conflict between requirements and desires, is build on affect-driven transformations of the conflicts which make the actions that the parents take appear as sensible behavior in all of their life contexts at the same time. Besides accommodating potential conflict, the aim of the Work Life Maneuverings is also to create space for subjective desires that might not fit into the requirements of the surroundings. The term Work Life Productivity positions Work Life Maneuvering as a useful competency for parents with young children. From this particular perspective Work Life Productivity is derived from the social and cultural character of the parents, and their expectations towards family life and working life, meaning that success in parent and work life practices equals the total amount of Work Life Maneuverings.

The second argument of this thesis is about the normality codes that parent and work life practices are interwoven with, which downgrade the idea of parents desiring their job and work

life the same or more than their family life and their children. The normality code is characterized by a code of conduct that requires that the parents be prioritizing their children and family life first, and acting in accordance with the requirements from schools, day care centers, media, and other child welfare experts, thereby leaving the work side of parenting and modern working life in the shadow. As a work life maneuvering strategy it is common for parents of broken families to optimize their working hours in ways that meet the distribution of time with the children for each parent in order to be able to work less than normal, when the children are staying with the particular parent, and to work more than normal, when the children are staying with the other parent. The aim of this strategy is to create extra space for child welfare based on the assumption that this will happen, if the children's time spent in schools and day care centers is minimized, and the parents also meet certain other requirements. Within the field work that this thesis is drawing on, the welfare of the participating children does not appear to be threatened by the fact that they have to stay at schools and day care centers while their parents are working. On the contrary, it appears that the children's behavior is reflected in some established norms that point towards it being desirable for children to be dropped off and picked up at schools and day care centers in accordance with certain patterns of parent behavior requirements which their parents need to aim at meeting in order for the family to not stand out as a deviating family. The thesis proposes that the simplified and unambiguous approaches to parent and work life practices, which is the result of the way in which parent and work life practices are becoming reproduced, is replaced by a more multifaceted approach that creates space for more possibilities and nuances for both children and parents to be human beings in. This way, human beings get the opportunity to react to their family life and working life in several different ways.

Lastly, the thesis promotes an argument about the methodological experiment with studying parents with young children and modern working life from an ethnographical approach that does not focus on human beings as an object for analysis. The thesis calls such an approach Deleuzian Ethnography – a research practice that is demonstrated throughout the thesis. In this demonstration different lives of working parents with young children are analyzed affirmatively drawing on Gilles Deleuze's concept of *The Fold* as a thinking tool, through scenic constellations of aesthetic work life experiences, that create access to display the ways that parenthood and modern working life are mutually connected through affective encounters between desire,

requirements, choices and potentiality. The analyzes focus on these encounters, and their performative mechanisms, along with the organizing and transformative movements caused by the encounters – instead of focusing on human beings and their understandings and intentions. This approach is applied in order to make the connections visible and controllable instead of human beings. By using this approach the thesis aims at creating openings for new ways of assessing and working with different types of parents with young children, and their family lifes and working lifes, and the performative effects that these factors produce and reproduce in modern working life all together.

Links

[Braidotti lecture \(sdu.dk\)](#)

[Familier - Danmarks Statistik \(dst.dk\)](#)

[Balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner - Consilium \(europa.eu\)](#)

[report on equality between women and men - 2014.pdf \(europa.eu\)](#)

[Rådets konklusioner om ligestilling mellem mænd og kvinder - Consilium \(europa.eu\)](#)

[656.pdf \(lisdatacenter.org\)](#)

[Den harmoniserede database \(europa.eu\)](#)

[People at risk of poverty or social exclusion - Products Datasets - Eurostat \(europa.eu\)](#)

[Microsoft Word - DGsg-PE-SOCIAL REALITY CHECK D 276 EN ACTE.doc \(europa.eu\)](#)

[FastStats - Marriage and Divorce \(cdc.gov\)](#)

[EU crude divorce rate on the rise - Products Eurostat News - Eurostat \(europa.eu\)](#)

[Tabeller i Statistikbanken: Skilsmisser - Danmarks Statistik \(dst.dk\)](#)

[Denmark | Index | 2020 | Gender Equality Index | European Institute for Gender Equality \(europa.eu\)](#)

[Gender - OECD](#)

[EU rights to work-life balance | European Commission \(europa.eu\)](#)

[HK om børnepakken: Forældre med skæve arbejdstider bliver glemt | HK Danmark \(ritzau.dk\)](#)

[L 96 - 2009-10 - Bilag 5: Henvendelse fra HK Handel \(ft.dk\)](#)

[Register of Commission Documents - COM\(2017\)252 \(europa.eu\)](#)

- European Commissionen (2017), kommunikation fra Europa Kommissionen til Europa Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Økonomiske og Sociale Komité samt

Regionernes Komité: Et initiative om at supportere Work-life Balance for arbejdende forældre.

[Det Europæiske Regionsudvalgs udtalelse om balance mellem arbejdsliv og privatliv for forældre og omsorgspersoner \(europa.eu\)](#)

[EUR-Lex - 52017DC0252 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

[text da.pdf \(europa.eu\)](#) 8

- Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 23
- Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 33

[TÆNKETANKEN BÆREDYGTIGT ARBEJDSLIV \(baeredygtigarbejdsliv.eu\)](#)

- [Tænketanken Bæredygtigt Arbejdsliv - ni anbefalinger by Camilla Kring - issuu](#)

[Karriere og ansættelse hos IKEA | Indeed.com](#)

[Politiets ansatte | Statistik og udgivelser | Politi](#)

[De nye GDPR regler forklaret på 5 min. | GDPR.DK](#)

[AAA Ethics Blog: Principles of Professional Responsibility \(American Anthropological Association\) – Archaeological Ethics Database](#)

[Mine personer kan ikke sove - Filmmagasinet Ekko \(ekkoilm.dk\)](#)

[tjenestemand | lex.dk – Den Store Danske](#)

<https://politi.dk/virksomheden/distinktioner-id-og-markering>

Bilag

Litteraturliste

- Abele, A. E., & Spurk, D. (2011). The dual impact of gender and the influence of timing of parenthood on men's and women's career development: Longitudinal findings. *International Journal of Behavioral Development, 35*(3), 225-232. doi:10.1177/0165025411398181
- Abrams, L., & Brown, C. G. (2010). *A History of Everyday Life in Twentieth-Century Scotland*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Adema, W., & Whiteford, P. (2007). *Babies and bosses reconciling work and family life : a synthesis of findings for OECD countries*. Paris: OECD.
- Adisa, T. A., Gbadamosi, G., & Osabutey, E. L. C. (2017). What happened to the border? The role of mobile information technology devices on employees' work-life balance. *Personnel review, 46*(8), 1651-1671. doi:10.1108/PR-08-2016-0222
- Ahmed, S. (2004). *The cultural politics of emotion*. New York: Routledge.
- Albdour, A. A., & Altarawneh, I. I. (2014). Employee engagement and organizational commitment: evidence from Jordan. *International journal of business, 19*(2), 192.
- Albertsen, K., Kristensen, T. S., & Pejtersen, J. (2007). Lange og skæve arbejdstider — kan øget indflydelse bedre balancen? *Tidsskrift for Arbejdsliv, 9*(1), 61. doi:10.7146/tfa.v9i1.108605
- Albertsen, K., Persson, R., Garde, A. H., & Rugulies, R. (2010). Psychosocial Determinants of Work-to-Family Conflict among Knowledge Workers with Boundaryless Work. *Applied psychology : health and well-being, 2*(2), 160-181. doi:10.1111/j.1758-0854.2010.01029.x
- Allen, T. D., Herst, D. E. L., Bruck, C. S., & Sutton, M. (2000). Consequences associated with work-to-family conflict: a review and agenda for future research. *Occup. Health Psychol., 5*, 278-308. doi: 10.1037/1076-8998.5.2.278
- Allvin, M. (2008). New rules of work: exploring the boundaryless job. In (pp. 19-45): Cambridge University Press.
- Allvin, M., & Aronsson, G. (2003). The Future of Work Environment Reforms: Does the Concept of Work Environment Apply within the New Economy? *International journal of health services, 33*(1), 99-111. doi:10.2190/1D2L-2HV2-0QLL-4PGW
- Alvesson, M., & Billing, Y. D. (2009). *Understanding Gender and Organizations*. London: SAGE Publications.
- Amato, P. R., & Anthony, C. J. (2014). Estimating the effects of parental divorce and death with fixed effects models. *Journal of Marriage and Family, 76*(2), 370-386.
- Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: a meta-analysis. *Psychological bulletin, 110*(1), 26.
- Amato, P. R., & Previti, D. (2003). People's reasons for divorcing: Gender, social class, the life course, and adjustment. *Journal of family issues, 24*(5), 602-626.
- Andersen, I. (1997). *Den skinbarlige virkelighed : om valg af samfundsvidenskabelige metoder*. Frederiksberg ;: Samfundslitteratur.
- Andersen, M. F., & Kingston, M. (2016). *Stop stress : håndbog for ledere*. Aarhus: Klim.
- Andersen, N. Å. (1999). *Diskursive analysestrategier : Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*. Kbh: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Andersen, N. Å., & Born, A. (2002). *Kærlighed og omstilling : italesættelsen af den offentligt ansatte* (4. opl. ed.). Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Aryee, S., Srinivas, E. S., & Tan, H. H. (2005). Rhythms of Life: Antecedents and Outcomes of Work-Family Balance in Employed Parents. *Appl. Psychol*(90), 132-146. doi:doi: 10.1037/0021-9010.90.1.132
- Ashforth, B. E., Kreiner, G. E., & Fugate, M. A. M. R., 472-491. *Acad. Manag. Rev.* (2000). All in a day's work: boundaries and micro role transitions. *Acad. Manag. Rev., 25*, 472-491. doi:doi: 10.5465/amr.2000.3363315

- Attridge, M., Herlihy, P. A., & Maiden, R. P. (2006). *The integration of employee assistance, work/life, and wellness services*: Routledge.
- Bacchi, C. L. (1999). *Women, policy and politics: The construction of policy problems*: Sage.
- Baeriswyl, S., Krause, A., & Schwaninger, A. (2016). Emotional Exhaustion and Job Satisfaction in Airport Security Officers – Work–Family Conflict as Mediator in the Job Demands–Resources Model. *School of Applied Psychology*, 7(663). doi:10.3389/fpsyg.2016.00663
- Bakker, A. B., Demerouti, E., & Schaufeli, W. B. (2005). The crossover of burnout and work engagement among working couples. *Human Relations*, 58(5), 661-689. doi:10.1177/0018726705055967
- Bakker, A. B., Tims, M., & Derks, D. (2012). Proactive personality and job performance: The role of job crafting and work engagement. *Human Relations*, 65(10), 1359-1378. doi:10.1177/0018726712453471
- Balkan, O. (2014). Work-life balance, job stress and individual performance: an application. 3(3), 38-46.
- Baptiste, N. R. (2008). Tightening the link between employee wellbeing at work and performance. *Management Decision*, 46(2), 284-309. doi:10.1108/00251740810854168
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*: Duke university Press.
- Barad, K. (2011). Nature's Queer Performativity. *Qui Parle: Critical Humanities and Social Sciences*, 19(2), 121-158.
- Barnett, R. C., & Rivers, C. (1998). *She works/he works : how two-income families are happy, healthy, and thriving*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Bataineh, K. A. (2019). Impact of work-life balance, happiness at work, on employee performance. *International Business Research*, 12(2), 99-112.
- Bauman, Z. (2007). *Fællesskab : en søgen efter tryghed i en usikker verden*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bearn, G. C. F. (2000). Differentiating Derrida and Deleuze. *Continental philosophy review*, 33(4), 441-465.
- Beáta, N. (2020). “Mummy is in a Call”: Digital Technology and Executive Women’s Work–Life Balance. *Social inclusion*, 8(4), 72-80. doi:10.17645/si.v8i4.2971
- Bekker, M. H. J., Rutte, C. G., & van Rijswijk, K. (2009). Sickness absence: A gender-focused review. *Psychology, Health & Medicine*, 14(4), 405-418. doi:10.1080/13548500903012830
- Bell, A. S., Rajendran, D., & Theiler, S. (2012). Job stress, wellbeing, work-life balance and work-life conflict among Australian academics. *Ejournal of applied psychology*, 8(1), 25-37. doi:10.7790/ejap.v8i1.320
- Berlant, L. G. (2011). *Cruel optimism*. Durham: Duke University Press.
- Bernardi, L., Mortelmans, D., & Larenza, O. (2018). Changing lone parents, changing life courses. In *Lone parenthood in the life course*: Springer, Cham.
- Björkenstam, E., Hallqvist, J., Dalman, C., & Ljung, R. (2013). Risk of new psychiatric episodes in the year following divorce in midlife: Cause or selection? A nationwide register-based study of 703,960 individuals. *International Journal of Social Psychiatry*, 59(8), 801-804.
- Blackburn, R. M., & Jarman, J. (2006). Gendered Occupations: Exploring the Relationship between Gender Segregation and Inequality. *International sociology*, 21(2), 289-315. doi:10.1177/0268580906061380
- Blackburn, R. M., Jarman, J., & Brooks, B. (2000). The Puzzle of Gender Segregation and Inequality: A Cross-National Analysis. *European sociological review*, 16(2), 119-135. doi:10.1093/esr/16.2.119
- Bloom, N., Kretschmer, T., & Van Reenen, J. (2011). Are family-friendly workplace practices a valuable firm resource? *Strategic management journal*, 32(4), 343-367. doi:10.1002/smj.879
- Blossfeld, H.-P., & Kiernan, K. (2019). *The new role of women: Family formation in modern societies*: Routledge.
- Boas, F. (1932). *Anthropology and modern life* (New and rev. ed. ed.). New York: W. W. Norton & Company.
- Bodenmann, G., Charvoz, L., Bradbury, T. N., Bertoni, A., lafrate, R., Giuliani, C., . . . Behling, J. (2007). The role of stress in divorce: A three-nation retrospective study. *Journal of Social and Personal Relationships* 24(5), 707-728.

- Boje, T. P., & Ejrnæs, A. (2015). Uligevægt mellem familie og arbejdsliv: familiepolitik. In *Grundbog i Socialvidenskab: 5 perspektiver* (pp. 261-283): Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Bophela, N. R., & Govender, P. (2015). Employee assistance programs (EAPs): tools for quality of work life. *Problems perspectives in management* (13, Iss. 2 (spec. iss. 1)), 506-514.
- Borrowman, M., & Klasen, S. (2020). Drivers of Gendered Sectoral and Occupational Segregation in Developing Countries. *Feminist economics*, 26(2), 62-94. doi:10.1080/13545701.2019.1649708
- Bosak, J., Sczesny, S., & Eagly, A. H. (2011). The Impact of Social Roles on Trait Judgments: A Critical Reexamination. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(4), 429-440. doi:10.1177/0146167211427308
- Bourne, K. A., Wilson, F., Lester, S. W., & Kickul, J. (2009). Embracing the whole individual: Advantages of a dual-centric perspective of work and life. *Business horizons*, 52(4), 387-398. doi:10.1016/j.bushor.2009.04.001
- Bracke, P. F., Colman, E., Symoens, S. A., & Van Praag, L. (2010). Divorce, divorce rates, and professional care seeking for mental health problems in Europe: a cross-sectional population-based study. *BMC Public Health*, 10(1), 1-12.
- Bradshaw, J., Kennedy, S., Kilkey, M., Hutton, S., Corden, A., Eardley, T., . . . Neale, J. (1996). Policy and the employment of lone parents in 20 countries. *Jonathan Bradshaw on Social Policy*, 105.
- Brady, D., & Burroway, R. (2012). Targeting, universalism, and single-mother poverty: A multilevel analysis across 18 affluent democracies. *Demography*, 49(2), 719-746.
- Braidotti, R. (2011). *Nomadic theory: the portable Rosi Braidotti*: Columbia University Press.
- Braidotti, R. (2013). *The posthuman*. Cambridge: Polity.
- Braidotti, R., & Bignall, S. (2018). *Posthuman ecologies: Complexity and process after Deleuze*: Rowman & Littlefield.
- Bramming, P., & Andersen, V. (2019). *Selvledende organisering*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Bramming, P., & Frandsen, C. M. (2003). *lagttagelsens praksis : strategi for udvikling og kompetence*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Bramming, P., Gorm Hansen, B., Bojesen, A., & Gylling Olesen, K. (2012). (Im)perfect pictures: snaplogs in performativity research. *Qualitative research in organizations and management*, 7(1), 54-71. doi:10.1108/17465641211223465
- Brandén, M. (2014). Gender, Gender Ideology, and Couples' Migration Decisions. *Journal of family issues*, 35(7), 950-971. doi:10.1177/0192513X14522244
- Brandi, U., & Iannone, R. L. (2020). Approaches to learning in the context of work – workplace learning and human resources. *The journal of workplace learning*, 33(5), 317-333. doi:10.1108/JWL-01-2020-0015
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Bresson, B. (2018). *Familien fortjener hjemmelavet leverpostej* (1. udgave. 1. oplag. ed.). Herning: Coville.
- Breuer, J., & Freud, S. (1895). *Studien über Hysterie* (4. unveränd. Aufl. ed.). Leipzig & Wien: Franz Deuticke.
- Brinkmann, S. (2012). Etik i en kvalitativ verden. In S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder : en grundbog* (1. udgave. ed., pp. 429-445). Kbh: Hans Reitzel.
- Bryceson, D. F. (2019). Transnational families negotiating migration and care life cycles across nation-state borders. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(16), 3042-3064. doi:10.1080/1369183X.2018.1547017
- Brückner, H., & Mayer, K. U. (2005). De-standardization of the life course: What it might mean? And if it means anything, whether it actually took place? *Advances in life course research*, 9, 27-53.
- Bryman, A., & Bell, E. (2007). *Business research methods* (2. ed. ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Budtz-Jørgensen, J., Johnsen, C. G., & Sørensen, B. M. (2019). Against boundarylessness: The liminal career of the flexible employee. *Organization*, 26(6), 917-935. doi:10.1177/1350508418821005

- Burchell, G., Gordon, C., & Miller, P. (1991). *The Foucault Effect Studies in Governmentality, with Two Lectures by and an Interview with Michel Foucault*: University of Chicago Press.
- Burn, I., Button, P., Figinski, T. F., & McLaughlin, J. S. (2020). Why Retirement, Social Security, and Age Discrimination Policies Need to Consider the Intersectional Experiences of Older Women. *Public Policy & Aging Report*, 30(3), 101-106. doi:10.1093/ppar/praa017
- Buschard, B. K. (1997). *Et liv med børn : fra graviditet til skolestart*. Kbh: Gyldendal.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble : feminism and the subversion of identity*. New York ;: Routledge.
- Büscher, M., Urry, J., & Witchger, K. (2010). *Mobile methods*: Routledge.
- Bäcklander, G., Rosengren, C., Falkman, L. L., Stenfors, C., Seddigh, A., Osika, W., & Stenström, E. (2019). Navigating the Activity Based Working Environment: Relationships of self-leadership, autonomy and information richness with cognitive stress and performance. *Scandinavian Journal of Work and Organizational Psychology*, 4(1). doi:<https://doi.org/10.16993/sjwop.58>
- Carnap, R. (1928). *Der logische Aufbau der Welt*. Berlin, Schlachtensee.
- Cartwright, S., & Pappas, C. (2008). Emotional intelligence, its measurement and implications for the workplace. *International journal of management reviews : IJMR*, 10(2), 149-171. doi:10.1111/j.1468-2370.2007.00220.x
- Castles, F. G. (2010). Black swans and elephants on the move: the impact of emergencies on the welfare state. *Journal of European Social Policy*, 20(2), 91-101. doi:10.1177/0958928709358793
- Chambaz, C. (2001). Lone-parent Families in Europe: A Variety of Economic and Social Circumstances. *Social Policy & Administration*, 35(6), 658-671.
- Chaney, D., Touzani, M., & Ben Slimane, K. (2017). Marketing to the (new) generations: summary and perspectives. *Journal of strategic marketing*, 25(3), 179-189. doi:10.1080/0965254X.2017.1291173
- Chang, J. (2004). Married and Divorced Korean Immigrant Women: A Report on Their Psychological Well-being. *Amerasia journal*, 30(1), 75-86. doi:10.17953/amer.30.1.6410072626554628
- Chapple, S. (2009). Child well-being and sole-parent family structure in the OECD: An analysis. *OECD iLibrary*.
- Chen, Y. S., & Huang, S. Y. (2016). A conservation of resources view of personal engagement in the development of innovative behavior and work-family conflict. *Organ. Change Manag*, 1030-1040. doi:doi: 10.1108/jocm-11-2015-0213
- Chernyak-Hai, L., & Tziner, A. (2016). The “I believe” and the “I invest” of Work-Family Balance: The indirect influences of personal values and work engagement via perceived organizational climate and workplace burnout. *Revista de psicología del trabajo y de las organizaciones*, 32(1), 1-10. doi:10.1016/j.rpto.2015.11.004
- Christopher, K. (2002). Single motherhood, employment, or social assistance: Why are US women poorer than women in other affluent nations? *Journal of Poverty*, 6(2), 61-80.
- Chzhen, Y., & Bradshaw, J. (2012). Lone parents, poverty and policy in the European Union. *Journal of European Social Policy*, 22(5), 487-506.
- Clark, M. M., Soyering, J. E., Jenkins, S. M., Daniels, D. C., Berkland, B. E., Werneburg, B. L., . . . Olsen, K. D. (2014). The Integration of Studio Cycling into a Worksite Stress Management Programme. *Stress and Health*, 30(2), 166-176. doi:10.1002/smi.2514
- Clark, S. C. (2000). Work/family border theory: a new theory of work/family balance. *Hum. Relat.*, 53, 747-770. doi:doi: 10.1177/0018726700536001
- Clifford, J., & Marcus, G. (1986). *Writing Culture. The Poetics and Politics of Ethnography*. In. Berkeley: University of California Press.
- Colebrook, C., Fensham, R., & Threadgold, T. (2020). *Understanding deleuze*: Routledge.
- Coleman, R., & Ringrose, J. (2013). *Deleuze and research methodologies*: Edinburgh University Press.
- Comte, A. (1830). *Cours de philosophie positive*. Paris.
- Cortes, P., & Pan, J. (2017). Cross-Country Evidence on the Relationship between Overwork and Skilled Women's Job Choices. *The American economic review*, 107(5), 105-109. doi:10.1257/aer.p20171064
- Crutchfield, N., Ritz, R., & Burris, S. (2013). Why Agricultural Educators Remain in the Classroom. *Journal of agricultural education*, 54(2), 1-14. doi:10.5032/jae.2013.02001

- Csikszentmihalyi, M. (2003). The Evolving Nature of Work. *NAMTA Journal*, 28(2), 87-107.
- Cullen, J. C. (2005). *The Effects of Work-Family Conflict and the Psychosocial Work Environment on Employee Safety Performance*. Portland.
- Czarniawska, B. (1998). *Narrative Approach to Organization Studies*. Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- D'Addio, A. C., & Whiteford, P. (2007). *Modernising social policy for the new life course*. Paris: OECD.
- Dahl, D. B. (2016). *The making of the public parking attendant: Dirt, aesthetics and inclusion in public service work*. Frederiksberg: Copenhagen Business School (CBS),
- Darcy, C., & McCarthy, A. (2007). Work-family conflict: An exploration of the differential effects of a dependent child's age on working parents. *Journal of European industrial training*, 31(7), 530-549. doi:10.1108/03090590710820042
- De Graaf, P. M., & Kalmijn, M. (2006). Divorce motives in a period of rising divorce: Evidence from a Dutch life-history survey. *Journal of family issues*, 27(4), 483-505.
- De Simone, S. (2014). Conceptualizing wellbeing in the workplace. *International journal of business and social science*, 5(12).
- Dean, M. (2007). *Governmentality : magt og styring i det moderne samfund*. Frederiksberg: Sociologi.
- Deding, M., & Lausten, M. (2008). Kønsarbejdsdeling i familien og på arbejdet - en analyse blandt beskæftigede mødre og fædre. In R. Emerik & H. Holt (Eds.), *Lige muligheder - frie valg? Om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti* (pp. 293-313). København: Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Deding, M., Lausten, M., & Andersen, A. (2006). *Børnefamiliernes balance mellem familie-og arbejdsliv*: Socialforskningsinstituttet.
- Deleuze, G. (1983). *Nietzsche and philosophy*. London: Athlone.
- Deleuze, G. (1988a). Foucault. In. London: Athlone.
- Deleuze, G. (1988b). *Le pli : Leibniz et le baroque*. Paris: Minuit.
- Deleuze, G. (1990). *The logic of sense*: Columbia University Press.
- Deleuze, G. (1991). *Coldness and cruelty*. New York: Zone Books.
- Deleuze, G. (1993). *The fold : Leibniz and the baroque*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G. (1994). *Difference and repetition*. New York: Columbia University Press.
- Deleuze, G. (2001). Immanence: A Life. In G. Deleuze, J. Rajchman, & A. Boyman (Eds.), *Pure immanence : essays on a life*. New York: Zone Books.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1980). *Mille plateaux*. Paris: Éditions de minuit.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1984). *Anti-Oedipus : capitalism and schizophrenia*. London: The Athlone Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1986). *Nomadology : the war machine*. New York: Semiotexte.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1987). *A thousand plateaus: capitalism and schizophrenia* (7. printing. ed.). Minneapolis, Minn. ;: University of Minnesota Press.
- Deleuze, G., & Parnet, C. (1977). *Dialogues*. Paris: Flammarion.
- Dén-Nagy, I. (2014). A double-edged sword?: a critical evaluation of the mobile phone in creating work-life balance. *New Technology, Work and Employment*, 29(2), 193-211.
- Derrida, J. (1967). *De la grammatologie*. Paris: Éditions de Minuit.
- Derrida, J. (2016). *Of grammatology*: Jhu Press.
- Desrochers, S., Hilton, J. M., & Larwood, L. (2005). Preliminary Validation of the Work-Family Integration-Blurring Scale. *Journal of family issues*, 26(4), 442-466. doi:10.1177/0192513X04272438
- Diekman, A. B., Steinberg, M., Brown, E. R., Belanger, A. L., & Clark, E. K. (2017). A Goal Congruity Model of Role Entry, Engagement, and Exit: Understanding Communal Goal Processes in STEM Gender Gaps. *Personality and social psychology review*, 21(2), 142-175. doi:10.1177/1088868316642141
- Dollard, M. F., & Bakker, A. B. J. O. O. P., 579-599. . (2010). Psychosocial safety climate as a precursor to conducive work environments, psychological health problems, and employee engagement. *Occup. Organ. Psychol.*(83), 579-599. doi:doi: 10.1348/096317909x470690
- Dyer, S., Xu, Y., & Sinha, P. (2018). Migration: A means to create work-life balance? *Journal of management & organization*, 24(2), 279-294. doi:10.1017/jmo.2016.70

- Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender stereotypes stem from the distribution of women and men into social roles. *Journal of personality and social psychology*, 46(4), 735-754. doi:10.1037/0022-3514.46.4.735
- Eagly, A. H., Wood, W., & Diekmann, A. B. (2000). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. In T. Eckes & H. M. Trautner (Eds.), *The developmental social psychology of gender* (pp. 123-174): Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Edwards, J. R., & Rothbard, N. P. (2000). Mechanisms Linking Work and Family: Clarifying the Relationship between Work and Family Constructs. *The Academy of Management review*, 25(1), 178-199. doi:10.2307/259269
- Elliott, D., & Culhane, D. (2017). *A different kind of ethnography : imaginative practices and creative methodologies*. Toronto, Ontario: University of Toronto Press.
- Elzinga, C. H., & Liefbroer, A. (2007). De-standardization of family-life trajectories of young adults: A cross-national comparison using sequence analysis. *European Journal of Population*, 23(3), 225-250.
- Emerek, R., & Holt, H. (2008). *Lige muligheder - frie valg? : om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti* ([1. oplag]. ed.). Kbh: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Emerson, R. M., Fretz, R. I., & Shaw, L. L. (2011). *Writing ethnographic fieldnotes*: University of Chicago Press.
- Emmenegger, P., Kvist, J., Marx, P., & Petersen, K. (2015). Three Worlds of Welfare Capitalism: The making of a classic. *Journal of European Social Policy*, 25(1), 3-13.
- England, P. (2010). The gender revolution: Uneven and stalled. *Gender society*, 24(2), 149-166.
- Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity.
- Esping-Andersen, G. (2009). *Incomplete revolution: Adapting welfare states to women's new roles*: Polity.
- Eversole, B. A. W., & Crowder, C. L. (2020). Toward a Family-Friendly Academy: HRD's Role in Creating Healthy Work-Life Cultural Change Interventions. *Advances in Developing Human Resources*, 22(1), 11-22. doi:10.1177/1523422319886287
- Eydal, G. B., & Rostgaard, T. (2011). Gender Equality Revisited – Changes in Nordic Childcare Policies in the 2000s. *Social Policy & Administration*, 45(2), 161-179. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2010.00762.x>
- Ezzedeen, S. R., & Zikic, J. (2017). Finding Balance Amid Boundarylessness: An Interpretive Study of Entrepreneurial Work-Life Balance and Boundary Management. *Journal of family issues*, 38(11), 1546-1576. doi:10.1177/0192513X15600731
- Fan, C. C. (2002). The Elite, the Natives, and the Outsiders: Migration and Labor Market Segmentation in Urban China. *Annals of the Association of American Geographers*, 92(1), 103-124. doi:10.1111/1467-8306.00282
- Fan, C. C. (2005). Interprovincial Migration, Population Redistribution, and Regional Development in China: 1990 and 2000 Census Comparisons. *The Professional Geographer*, 57(2), 295-311. doi:10.1111/j.0033-0124.2005.00479.x
- Fan, C. C., Sun, M., & Zheng, S. (2011). Migration and Split Households: A Comparison of Sole, Couple, and Family Migrants in Beijing, China. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 43(9), 2164-2185. doi:10.1068/a44128
- Fenwick, T. (2007). Knowledge workers in the in-between: network identities. *Journal of organizational change management*, 20(4), 509-524. doi:10.1108/09534810710760054
- Field, J. C., & Chan, X. W. (2018). Contemporary Knowledge Workers and the Boundaryless Work-Life Interface: Implications for the Human Resource Management of the Knowledge Workforce. *Frontiers in psychology*, 9, 2414-2414. doi:10.3389/fpsyg.2018.02414
- Fine-Davis, M. (2004). *Fathers and mothers : dilemmas of the work-life balance : a comparative study of four European countries*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Fitzpatrick, T., Janzen, B., Abonyi, S., & Kelly, I. (2012). Factors Associated with Perceived Time Pressure among Employed Mothers and Fathers %J Psychology. Vol.03No.02, 10. doi:10.4236/psych.2012.32025
- Flyvbjerg, B. (1991). *Rationalitet og magt*. Kbh: Akademisk Forlag.

- Flyvbjerg, B. (2001). *Making social science matter: Why social inquiry fails and how it can succeed again*: Cambridge university press.
- Flyvbjerg, B. (2011). Case Study. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research* (pp. 301-316).
- Fontinha, R., Easton, S., & Van Laar, D. (2019). Overtime and quality of working life in academics and nonacademics: The role of perceived work-life balance. *International Journal of Stress Management*, 26(2), 173.
- Ford, M. T., Heinen, B. A., & Langkamer, K. L. (2007). Work and family satisfaction and conflict: A meta-analysis of cross-domain relations. *Journal of Applied Psychology*, 92(1), 57-80. doi:<https://doi.org/10.1037/0021-9010.92.1.57>
- Foucault, M. (1982). The Subject and Power. *Critical inquiry*, 8(4), 777-795. doi:10.1086/448181
- Foucault, M. (2002). *Overvågning og straf : fængslets fødsel*. Frederiksberg: Det lille forlag.
- Francis, D. V., de Oliveira, A. C. M., & Dimmitt, C. (2019). Do School Counselors Exhibit Bias in Recommending Students for Advanced Coursework?: %J The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy. 19(4). doi:doi:10.1515/bejeap-2018-0189
- Frandsen, C. M. (2004). *A's erfaring : om mellemværendets praktik i en transformation af mennesket og subjektiviteten*. Copenhagen Business School, Kbh.
- Fraser, N., Gutiérrez, R., & Peña-Casas, R. (2011). *Working poverty in Europe*: Springer.
- Frejka, T., Hoem, J. M., & Sobotka, T. (2008). *Childbearing trends and policies in Europe* (Vol. 13): BoD—Books on Demand.
- Freud, S. (1900). *Die Traumdeutung*. Leipzig ;; Franz Deuticke.
- Freud, S. (1905). *Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie*. Leipzig & Wien: Franz Deuticke.
- Freud, S. (1980). *Udkast til en videnskabelig psykologi = "Entwurf", 1895*. Kbh: Hans Reitzel.
- Frone, M. R., Yardley, J. K., & Markel, K. S. (1997). Developing and Testing an Integrative Model of the Work–Family Interface. *Journal of Vocational Behavior*, 50(2), 145-167. doi:<https://doi.org/10.1006/jvbe.1996.1577>
- Fuglsang, M. (1998). *At være på grænsen : en moderne fænomenologisk bevægelse*. Kbh: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Gadamer, H.-G. (1960). *Wahrheit und Methode : Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. Tübingen: Mohr.
- Gálvez, A., Tirado, F., & Martínez, M. J. (2020). Work–Life Balance, Organizations and Social Sustainability: Analyzing Female Telework in Spain. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 12(9), 3567. doi:10.3390/su12093567
- Ganster, D. C., & Perrewé, P. L. (2011). Theories of occupational stress. In J. C. Quick & L. E. Tetrick (Eds.), *Handbook of occupational health psychology* (pp. 37-53). American Psychological Association.
- Geertz, C. (1973). The Interpretation of Cultures. Selected Essays. In. New York.
- Geertz, C. (2008). *Thick description: Toward an interpretive theory of culture*: Routledge.
- Georgianna, S., & Müller, G. F. (2021). The Impact of Intuitive and Advanced Self-Lead Relaxation Strategies on Life and Work Satisfaction. *International Journal of Research in Commerce and Management Studies*, 3(4). doi:DOI: <http://dx.doi.org/10.38193/IJRCMS.2021.3404>
- Giddens, A. (1996). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press.
- Gino, F., Wilmoth, C. A., & Brooks, A. W. (2015). Compared to men, women view professional advancement as equally attainable, but less desirable. *Proceedings of the National Academy of Sciences - PNAS*, 112(40), 12354-12359. doi:10.1073/pnas.1502567112
- Goldscheider, F. (1990). The Aging of the Gender Revolution: What Do We Know and What Do We Need to Know.? *Research on Aging*, 12(4), 531-545.
- Goldscheider, F., Bernhardt, E., & Lappegård, T. (2015). The gender revolution: A framework for understanding changing family and demographic behavior. *Population and development review*, 41(2), 207-239.

- Grant-Vallone, E. J., & Donaldson, S. I. (2001). Consequences of work-family conflict on employee well-being over time. *Work and stress*, 15(3), 214-226. doi:10.1080/02678370110066544
- Gravningen, K., Mitchell, K. R., Wellings, K., Johnson, A. M., Geary, R., Jones, K. G., . . . Chayachinda, C. (2017). Reported reasons for breakdown of marriage and cohabitation in Britain: Findings from the third National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles (Natsal-3). *Plos one*, 12(3), e0174129.
- Greenhaus, J. H., & Beutell, N. J. (1985). Sources of Conflict between Work and Family Roles. *The Academy of Management review*, 10(1), 76-88. doi:10.2307/258214
- Greenhaus, J. H., & Friedman, S. D. (2000). *Work and Family—Allies or Enemies?: What Happens When Business Professionals Confront Life Choices*. New York: Oxford University Press.
- Grumløse, S. P., & Marschall, A. (2018). Forestillingen om den gode familie. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 2(2), 12-12.
- Grönlund, A., & Öun, I. (2018). In search of family-friendly careers? Professional strategies, work conditions and gender differences in work–family conflict. *Community, work & family* 21(1), 87-105.
- Guest, D. E. (2002). Perspectives on the Study of Work-life Balance. *Social Science Information*, 41(2), 255-279. doi:10.1177/0539018402041002005
- Gulløv, E., & Højlund, S. (2003). *Feltarbejde blandt børn : metodologi og etik i etnografisk børneforskning*. Kbh: Gyldendal.
- Halkier, B. (2002). *Fokusgrupper* (1. udgave. ed.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hall, D. T., & Richter, J. (1988). Balancing Work Life and Home Life: What Can Organizations Do to Help? *The Academy of Management executive*, 2(3), 213-223. doi:10.5465/AME.1988.4277258
- Halldén, K., Levanon, A., & Kricheli-Katz, T. (2016). Does the motherhood wage penalty differ by individual skill and country family policy? A longitudinal study of ten European countries. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, 23(3), 363-388.
- Halsbesleben, J. R. B. (2010). A meta-analysis of work engagement: Relationships with burnout, demands, resources, and consequences. In A. B. Bakker & M. P. Leiter (Eds.), *Work Engagement: A Handbook of Essential Theory and Research* (pp. 102-117). New York: Psychology Press.
- Hammer, L. B., Kossek, E. E., Yragui, N. L., Bodner, T. E., & Hanson, G. C. (2008). Development and Validation of a Multidimensional Measure of Family Supportive Supervisor Behaviors (FSSB). *Journal of Management*, 35(4), 837-856. doi:10.1177/0149206308328510
- Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist studies*, 14(3), 575-599.
- Haraway, D. J. (1991). *Simians, cyborgs, and women : the reinvention of nature*. New York: Routledge.
- Harrington, B. (2007). *The Work-Life Evolution Study*. Retrieved from Boston: <http://hdl.handle.net/10713/13693>
- Hastrup, K. (1999). *Viljen til viden : en humanistisk grundbog*. Kbh: Gyldendal.
- Hastrup, K. (2009). Videnskabelig praksis: Det etiske felt i antropologien. In K. Hastrup (Ed.), *Mellem mennesker : en grundbog i antropologisk forskningsetik* (1. udgave. ed., pp. 9-29). Kbh: Hans Reitzel.
- Hastrup, K., & Ovesen, J. (1990). *Etnografisk grundbog. Metoder, teorier, resultater*. In (2. ed.). København: Gyldendal.
- Hawkins, A. J., Willoughby, B. J., & Doherty, W. J. (2012). Reasons for Divorce and Openness to Marital Reconciliation. *Journal of divorce & remarriage*, 53(6), 453-463. doi:10.1080/10502556.2012.682898
- He, J. C., Kang, S. K., Tse, K., & Toh, S. M. (2019). Stereotypes at work: Occupational stereotypes predict race and gender segregation in the workforce. *Journal of Vocational Behavior*, 115, 103318. doi:10.1016/j.jvb.2019.103318
- Hegewisch, A., & Gornick, J. C. (2011). The impact of work-family policies on women's employment: a review of research from OECD countries. *Community, Work & Family*, 14(2), 119-138.
- Heidegger, M. (1975a). *Gesamtausgabe / Abt. 2, Vorlesungen, 1919-1944*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.

- Heidegger, M. (1975b). *Gesamtausgabe : 4. Abteilung : hinweise und aufzeichnungen*. Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann.
- Heidegger, M. (1988). *The Basic Problems of Phenomenology* (2 ed.): Indiana University Press.
- Helliwell, J. F., Layard, R., & Sachs, J. (2017). *World happiness report 2017*. New York, N.Y: Sustainable Development Solutions Network.
- Hill, R. T., Morganson, V. J., Matthews, R. A., & Atkinson, T. P. (2016). LMX, Breach Perceptions, Work-Family Conflict, and Well-Being: A Mediation Model. *The Journal of Psychology*, 150(1), 132-149. doi:10.1080/00223980.2015.1014307
- Hobson, B. (1994). *Gendering Welfare States*. In London: SAGE Publications Ltd. Retrieved from <https://sk.sagepub.com/books/gendering-welfare-states>. doi:10.4135/9781446250518
- Hochschild, A. (1997). *The Time Bind - when Work becomes Home and Home becomes Work*: macmillan.
- Hochschild, A. (2012). *The managed heart: commercialization of human feeling* (1 ed.). Berkeley: University of California Press.
- Holden, S., & Sunindijo, R. Y. (2018). Technology, long work hours, and stress worsen work-life balance in the construction industry. *International Journal of Integrated Engineering*, 10(2), 13-18.
- Holt, H. (1994). Forældre på arbejdspladsen : en analyse af tilpasningsmulighederne mellem arbejdsliv og familieliv i kvinde- og mandefag. *Thesis*.
- Holt, H. (2006). *Det kønsopdelte arbejdsmarked : en kvantitativ og kvalitativ belysning* (8774878042). Retrieved from Kbh:
- Holt, H., & Hvid, H. (2016). Rytmer i et bæredygtigt arbejdsliv. In *Organisatorisk dannelse: etiske perspektiver på organisatorisk læring* (pp. 419-440): Aalborg Universitetsforlag.
- Holt, H., Hvid, H., Kamp, A., & Lund, H. (2013). *Et arbejdsliv i acceleration*: Samfundslitteratur.
- Holt, H., & Larsen, M. (2019). Bidrager graden af indflydelse og krav i arbejdet til kønsforskelle i oplevelsen af balance mellem arbejdstid og tid til familien? *Søkelys på arbejdslivet*, 36(4), 246-263. doi:10.18261/issn.1504-7989-2019-04-03
- Holt, H., & Thaulow, I. (1996). *Erfaringer fra et udviklingsprojekt om familievenlige arbejdspladser*: Socialforskningsinstituttet.
- Hume, D. (1748). *An Enquiry Concerning Human Understanding*: Elecbook Classics.
- Hunter, E. M., Clark, M. A., & Carlson, D. S. (2019). Violating Work-Family Boundaries: Reactions to Interruptions at Work and Home. *Journal of Management*, 45(3), 1284-1308. doi:10.1177/0149206317702221
- Husserl, E. (1913). *Logische Untersuchungen* (2. umgearb. Aufl. ed.). Halle a.d.S.
- Hutchinson, D. (2018). Work-life balance in the workplace. In *Diversity and inclusion in the global workplace* (pp. 185-200): Springer.
- Hvid, H. S., Bottrup, P., Nielsen, K. A., Lund, H. L., & Nielsen, K. T. J. T. f. A. (2006). Bæredygtigt arbejdsliv. *Temanummer*. 8(4), 5-8.
- Hübgen, S. (2018). 'Only a Husband Away from Poverty'? Lone Mothers' Poverty Risks in a European Comparison. In L. Bernardi, D. Spini, & J.-M. Bonvin (Eds.), *Lone Parenthood in the Life Course* (pp. 167-191): Springer.
- Hyland, M., & Prottas, D. (2017). Looking at spillover from both sides: an examination of work and home flexibility and permeability. *Community, work & family*, 20(2), 181-200. doi:10.1080/13668803.2016.1166097
- Højgaard, L. (2008). Køn er ikke relevant her. In R. Emerek & H. Holt (Eds.), *Lige muligheder - frie valg. Om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti*. (pp. 141-158). København: Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Iacovou, M., Kaminska, O., & Levy, H. (2012). *Using EU-SILC data for cross-national analysis: strengths, problems and recommendations*. Retrieved from
- Ilies, R., Liu, X.-Y., Liu, Y., & Zheng, X. (2017). Why Do Employees Have Better Family Lives When They Are Highly Engaged at Work? *Journal of Applied Psychology*, 102(6), 956-970. doi:10.1037/apl0000211

- Immergut, E. M. (1992). An Institutional Critique of Associative Democracy: Commentary on "Secondary Associations and Democratic Governance". *Politics & society*, 20(4), 481-486. doi:10.1177/0032329292020004005
- Ireson, R., Sethi, B., Williams, A. J. H., & community, s. c. i. t. (2018). Availability of caregiver-friendly workplace policies (CFWP s): An international scoping review. *Health & social care in the community*, 26(1), e1-e14.
- Jackson, A. Y., & Mazzei, L. A. (2012). *Thinking with theory in qualitative research: viewing data across multiple perspectives*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Jackson, A. Y., & Mazzei, L. A. (2013). Plugging One Text Into Another: Thinking With Theory in Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 19(4), 261-271. doi:10.1177/1077800412471510
- Jacobsen, M. H., & Jensen, H. L. (2018). *Etnografier*. København: Hans Reitzel.
- Jacobsen, S., Bramming, P., Holt, H., & Larsen, H. H. (2010). *Arbejdslivskvalitet og moderne arbejdsliv: En udredning af samspillet mellem de tre forsknings- og praksisområder: HRM, Arbejdsmiljø og Velfærd*. Retrieved from
- Jacobsen, S., Bramming, P., Holt, H., & Larsen, H. H. (2013). Quality in Modern Nordic Working Life— Investigating Three Related Research Perspectives and Their Possible Cross-Fertilization. *Nordic journal of working life studies*, 3(3), 47. doi:10.19154/njwls.v3i3.3011
- Jaeger, H. (1985). Generations in History: Reflections on a Controversial Concept. *History and theory*, 24(3), 273-292. doi:10.2307/2505170
- Jaharuddin, N. S., & Zainol, L. N. (2019). The Impact of Work-Life Balance on Job Engagement and Turnover Intention. *The South East Asian journal of management*, 13(1). doi:10.21002/seam.v13i1.10912
- Janning, F. (2004). *Affirmation: Om negligeringen af det virtuelle*. Paper presented at the Department of Management, Politics and Philosophy,, København.
- Johnsen, R. (2008). Melancholy and the somatic subject of stress management. *Ephemera theory & politics in Organizations*, 8, 26-40.
- Johnsen, R. (2011). *Boredom and the Productivity of Desire*. Paper presented at the The 4th International Deleuze Studies Conference. "Creation, Crisis, Critique", Frederiksberg, Denmark.
- Johnson, S., Cooper, C., Cartwright, S., Donald, I., Taylor, P., & Millet, C. (2005). The experience of work-related stress across occupations. *Journal of managerial psychology*, 20(2), 178-187. doi:10.1108/02683940510579803
- Jones, F., Burke, R. J., & Vestman, M. (2012). *Work-life balance : a psychological perspective*. Hove: Psychology.
- Juelskjær, M., & Staunæs, D. (2016). Designing leadership chairs: Experiments with affirmative critique of leadership and environmentality. *Reconceptualizing educational research methodology*, 7(2). doi:10.7577/rerm.1840
- Järvinen, M., & Mik-Meyer, N. (2005). *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv : interview, observationer og dokumenter* (1. udg. ed.). Kbh: Hans Reitzel.
- Kafetsios, K. (2007). Work-family conflict and its relationship with job satisfaction and psychological distress: the role of affect at work and gender. *Hell. J. Psychol.*(4), 15-35.
- Kamp, A., Lambrecht Lund, H., & Søndergaard Hvid, H. (2011). Negotiating time, meaning and identity in boundaryless work. *The journal of workplace learning*, 23(4), 229-242. doi:10.1108/13665621111128655
- Kanter, R. M. (1989). Work and Family in the United States: A Critical Review and Agenda for Research and Policy. *Family Business Review*, 2(1), 77-114. doi:10.1111/j.1741-6248.1989.00077.x
- Karatepe, O. M., & Demir, E. (2014). Linking core self-evaluations and work engagement to work-family facilitation: A study in the hotel industry. *International journal of contemporary hospitality management*, 26(2), 307-323. doi:10.1108/IJCHM-01-2013-0008

- Karimi, L., Karimi, H., & Nouri, A. (2011). Predicting employees' well-being using work-family conflict and job strain models. *Stress and Health, 27*(2), 111-122. doi:10.1002/smi.1323
- Karkoulilian, S., Srour, J., & Sinan, T. (2016). A gender perspective on work-life balance, perceived stress, and locus of control. *Journal of Business Research, 69*(11), 4918-4923.
- Kasearu, K. (2009). The Effect of Union Type on Work-Life Conflict in Five European Countries. *Social Indicators Research, 93*(3), 549-567. doi:10.1007/s11205-008-9432-3
- Kazmi, S. S. A., Hashim, M., Manzoor, S. R., & Kee, D. M. H. (2017). Effect of Job Stress on Marital Satisfaction: Mediating Role of Work Family Conflict. *City University Research Journal, 7*(1), 30-41.
- Kelliher, C., Richardson, J., & Boiarintseva, G. (2019). All of work? All of life? Reconceptualising work-life balance for the 21st century. *Human resource management journal, 29*(2), 97-112. doi:10.1111/1748-8583.12215
- Kelly, M., Soles, R., Garcia, E., & Kundu, I. (2020). Job Stress, Burnout, Work-Life Balance, Well-Being, and Job Satisfaction Among Pathology Residents and Fellows. *American journal of clinical pathology, 153*(4), 449-469. doi:10.1093/ajcp/aqaa013
- Keoboulapheth, S., Surena, S., & Tan, K. (2018). *Mediating Effects of Coping Strategies on the Relationship between Organizational Support and Work-Family Conflict*.
- Kofodimos, J. R. (1993). *Balancing act: How managers can integrate successful careers and fulfilling personal lives*. San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Kofoed, J. (2004). *Elevpli - Inklusion-eksklusionsprocesser blandt børn i skolen*. Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Kofoed, J. (2021). Drawings in the Air: Digital Sexual Assault as an Event. In B. M. S. Thomsen, J. Kofoed, & J. Fritsch (Eds.), *Affects, Interfaces, Events* (pp. 97-122). Lancaster and Vancouver: Imbricate.
- Kofoed, J., & Kousholt, D. (2011). Etske fordringer og multiple temporaliteter: Forord. *Nordiske Udkast. Tidsskrift for kritisk samfundsforskning, 39*(1/2), 1-7.
- Kofoed, J., & Ringrose, J. (2012). Travelling and sticky affects: Exploring teens and sexualized cyberbullying through a Butlerian-Deleuzian-Guattarian lens. *Discourse (Abingdon, England), 33*(1), 5-20. doi:10.1080/01596306.2012.632157
- Kofoed, J., & Stenner, P. (2017). Suspended liminality: Vacillating affects in cyberbullying/research. *Theory Psychology, 27*(2), 167-182.
- Korpi, W., Ferrarini, T., & Englund, S. (2013). Women's opportunities under different family policy constellations: Gender, class, and inequality tradeoffs in western countries re-examined. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society, 20*(1), 1-40.
- Kossek, E. E., Kalliath, T., & Kalliath, P. (2012). Achieving employee wellbeing in a changing work environment. *International journal of manpower, 33*(7), 738-753. doi:10.1108/01437721211268294
- Kossek, E. E., & Ozeki, C. (1998). Work-family conflict, policies, and the job-life satisfaction relationship: A review and directions for organizational behavior-human resources research. *Journal of Applied Psychology, 83*(2), 139-149. doi:<https://doi.org/10.1037/0021-9010.83.2.139>
- Kossek, E. E., Valcour, M., & Lirio, P. L. (2014). The Sustainable Workforce Organizational Strategies for Promoting Work-Life Balance and Wellbeing. In P. Y. Chen & C. L. Cooper (Eds.), *Work and Wellbeing: Wellbeing: A Complete Reference Guide, Volume III*: John Wiley & Sons.
- Kousholt, D. (2011). Researching family through the everyday lives of children across home and day care in Denmark. *Ethos, 39*(1), 98-114.
- Krejsler, J. (2019). *At analysere med Gilles Deleuze: En rejse i nomadebegreber, tilblivelse og kontrolsamfund: Nyt fra Samfundsvidenskaberne*.
- Kring, C. (2005). *Arbejdsliv og familieliv - get a balance!*, Institut for Produktion og Ledelse, Danmarks Tekniske Universitet, Lyngby.
- Kristensen, A. R. (2010). *Metaphysical labour: Flexibility, performance and commitment in work-life management*: Frederiksberg: Copenhagen Business School (CBS).
- Kristensen, A. R. (2011). *Det grænseløse arbejdsliv : at lede de selvledende medarbejdere*. Kbh: Gyldendal Business.

- Kristensen, A. R., & Pedersen, M. (2013). *Strategisk selvledelse: ledelse mellem frihed og forretning* (1. udgave. ed.). Kbh: Gyldendal Business.
- Kristiansen, S., & Krogstrup, H. K. (1999). *Deltagende observation : introduktion til en samfundsvidenskabelig metode*. Kbh: Hans Reitzel.
- Kvale, S. (1997). *Interview : en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Kbh: Hans Reitzel.
- Kvande, E., & Rasmussen, B. (1991). *Nye kvinneliv : kvinder i menns organisasjoner*. Oslo: Ad Notam.
- Køppe, S. (2018). *Virkelighedens niveauer: De nye videnskaber og deres historie*: Gyldendal A/S.
- Labriola, M., Lund, T., & Christensen, K. B. (2007). *Resultater af sygefraværersforskning 2003-2007*. Retrieved from København
- Lamb, M. E., & Elster, A. B. (1985). Adolescent Mother-Infant-Father Relationships. *Developmental psychology*, 21(5), 768-773. doi:10.1037/0012-1649.21.5.768
- Lambert, S. J. (1990). Processes Linking Work and Family: A Critical Review and Research Agenda. *Human relations (New York)*, 43(3), 239-257. doi:10.1177/001872679004300303
- Larsen, M. (2008). Does Quality of Work Life Affect Men and Women's Retirement Planning Differently? *Applied Research in Quality of Life*, 3(1), 23-42. doi:10.1007/s11482-008-9045-7
- Lather, P. (2001). Postbook: Working the Ruins of Feminist Ethnography. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 27(1), 199-227. doi:10.1086/495677
- Law, J. (2004). *After method: Mess in social science research*: Routledge.
- Law, J., & Urry, J. (2004). Enacting the social. *Economy society*, 33(3), 390-410.
- Lawton, A., & Rose, A. (1994). *Organisation and management in the public sector* (2nd ed. ed.). London: Pitman Publishing.
- Lee, J. E. C., Sodom, K. A., & Zamorski, M. A. (2013). Longitudinal analysis of psychological resilience and mental health in Canadian military personnel returning from overseas deployment. *Journal of occupational health psychology*, 18(4). doi:<https://doi.org/10.1037/a0034241>
- Lehn-Christiansen, S. (2008). Køn og vejledning i uddannelsessystemet. In R. Emerek & H. Holt (Eds.), *Lige muligheder, frie valg - frie valg? Om det kønsopdelte arbejdsmarked gennem et årti* (pp. 95-112). København: Det nationale forskningscenter for velfærd.
- Leibnitz, G. W. (1714). *La Monadologie* (10. éd. ed.). Paris: Libraire Delagrave.
- Leibniz, G. W. v. (1720). *Essais de Theodicée oder Betrachtung der Gütigkeit Gottes, der Freiheit des Menschen und des Ursprungs des Bösen*. Amsterdam.
- Lelkes, O., & Zólyomi, E. (2008). Poverty across Europe: The latest evidence using the EU-SILC survey. *European Centre Policy Brief*, 1-15.
- Letablier, M.-T., & Wall, K. (2018). Changing lone parenthood patterns: New challenges for policy and research. In *Lone parenthood in the life course* (pp. 29-53): Springer, Cham.
- Lewis, J. (1992). Equality, Difference, and State Welfare: Labor Market and Family Policies in Sweden. *Feminist studies*, 18(1), 59-87. doi:10.2307/3178214
- Lindholdt, L., Lund, T., Andersen, J. H., & Labriola, M. (2020). Labour market attachment among parents and self-rated health of their offspring: an intergenerational study. *European journal of public health*, 30(3), 600-605. doi:10.1093/eurpub/ckz213
- Liu, Y., & Aunguroch, Y. (2019). Work stress, perceived social support, self-efficacy and burnout among Chinese registered nurses. *Journal of nursing management*, 27(7), 1445-1453. doi:10.1111/jonm.12828
- Livesey, G. (2012). Fold + Architecture. In A. Parr (Ed.), *The Deleuze dictionary* (Revised ed. ed., pp. 109-110). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Lohmann, P. (2002). *The Deleuzian other of organizational change : moving perspectives of the human*. Samfundslitteratur, Frederiksberg.
- Lonnie, G., Julia, R. H., & Susan, L. (2013). Work Schedule Flexibility: A Contributor to Happiness? *Journal of Social Research & Policy*, 4(2), 107.

- Loretto, W., Popham, F., Platt, S., Pavis, S., Hardy, G., Macleod, L., & Gibbs, J. (2005). Assessing psychological well-being: A holistic investigation of NHS employees. *International Review of Psychiatry*, 17(5), 329-336. doi:10.1080/09540260500238371
- Lu, Y., Hu, X.-M., Huang, X.-L., Zhuang, X.-D., Guo, P., Feng, L.-F., . . . Hao, Y.-T. (2017). The relationship between job satisfaction, work stress, work–family conflict, and turnover intention among physicians in Guangdong, China: a cross-sectional study. *BMJ open*, 7(5), e014894-e014894. doi:10.1136/bmjopen-2016-014894
- Luhmann, N. (1984). *Soziale Systeme*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Lunau, T., Bambra, C., Eikemo, T. A., van der Wel, K. A., & Dragano, N. (2014). A balancing act? Work–life balance, health and well-being in European welfare states. *European journal of public health*, 24(3), 422-427. doi:10.1093/eurpub/cku010 %J European Journal of Public Health
- Lund, T., Labriola, M., Christensen, K. B., Bültmann, U., & Villadsen, E. (2006). Physical work environment risk factors for long term sickness absence: prospective findings among a cohort of 5357 employees in Denmark. *BMJ*, 332(7539), 449-451. doi:10.1136/bmj.38731.622975.3A
- Lund, T., & Villadsen, E. (2005). Who retires early and why? Determinants of early retirement pension among Danish employees 57–62 years. *European Journal of Ageing*, 2(4), 275-280. doi:10.1007/s10433-005-0013-x
- Lury, C., & Wakeford, N. (2012). *Inventive methods: The happening of the social*: Routledge.
- Lyngborg, S., Madsen, K. G., & Skoust, G. L. (2018). Hverdagslivets balance - forældre på vippen mellem arbejdsliv og familieliv. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 9(1), 13-27. doi:10.7146/tfa.v9i1.111295
- Lærke, M. (2001). Foldens begreb - Gilles Deleuzes barokke Leibniz. In M. S. Carlsen, K. G. Nielsen, & K. S. Rasmussen (Eds.), *Flugtlinier: om Deleuzes filosofi* (pp. 169-189). København: Museum Tusulanum Press.
- Madsen, M. (2019). *Entangled simplicities : a metricography on 'relevance' and 'graduate employability' configurations in Danish university education : Ph.D. dissertation*. DPU - Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet, Kbh.
- Madsen, M. B., Jacobsen, S., & Jensen, S. (2011). *Socialt bedrageri - Et litteraturstudie*. Retrieved from København:
- Major, D. A., & Cleveland, J. N. (2007). Strategies for Reducing Work-Family Conflict: Applying Research and Best Practices from Industrial and Organizational Psychology. In G. P. Hodgkinson & J. K. Ford (Eds.), *International Review of Industrial and Organizational Psychology* (pp. 111-140). England, UK: John Wiley & Sons Ltd.
- Major, D. A., & Morganson, V. J. (2011). Coping With Work-Family Conflict: A Leader-Member Exchange Perspective. *Journal of occupational health psychology*, 16(1), 126-138. doi:10.1037/a0021727
- Makarova, E., Aeschlimann, B., & Herzog, W. (2019). The Gender Gap in STEM Fields: The Impact of the Gender Stereotype of Math and Science on Secondary Students' Career Aspirations. 4(60). doi:10.3389/feduc.2019.00060
- Maldonado, L. C., & Nieuwenhuis, R. (2015). Family policies and single parent poverty in 18 OECD countries, 1978–2008. *Community, Work & Family*, 18(4), 395-415.
- Malinowski, B. (1948). *Magic, science and religion and other essays*. Glencoe, Ill.
- Mandel, H., & Semyonov, M. (2005). Family policies, wage structures, and gender gaps: Sources of earnings inequality in 20 countries. *American sociological review*, 70(6), 949-967.
- Manning, E., & Massumi, B. (2014). *Thought in the act : passages in the ecology of experience*. Minneapolis, Minnesota: University of Minnesota Press.
- Massumi, B. (1992). *A user's guide to capitalism and schizophrenia : deviations from Deleuze and Guattari* (A Swerve ed. ed.). Cambridge, Mass: MIT Press.
- Massumi, B. (2002). *Parables for the Virtual*: Duke University Press.
- Matthews, R. A., Bulger, C. A., & Booth, S. M. (2013). Managing the work-family interface to the benefit of both subordinates and supervisors: Looking beyond supervisor support and focusing on leadership behaviors. In M. A. Paludi (Ed.), *Psychology for business success* (pp. 153-170): Praeger/ABC-CLIO.

- Matthews, R. A., Wayne, J. H., & Ford, M. T. (2014). A Work-Family Conflict/Subjective Well-Being Process Model: A Test of Competing Theories of Longitudinal Effects. *Journal of Applied Psychology, 99*(6), 1173-1187. doi:10.1037/a0036674
- Mead, G. H., & Morris, C. W. (1967). *Mind, self, and society : From the standpoint of a social behaviorist*. Chicago and London: The Univ. of Chicago Press.
- Mellner, C., Kecklund, G., Kompier, M., Sariaslan, A., & Aronsson, G. (2016). Boundaryless Work, Psychological Detachment and Sleep: Does Working 'Anytime – Anywhere' Equal Employees Are 'Always on'? In (Vol. 16, pp. 29-47): Emerald Group Publishing Limited.
- Merleau-Ponty, M. (1967). *Phénoménologie de la perception*. Paris: Gallimard.
- MHES. (2014). *Danish code of conduct for research integrity* (1. oplag. ed.). Kbh: Ministry of Higher Education and Science.
- Misra, J., & Moller, S. (2005). *Famililism and welfare regimes: Poverty, employment, and family policies*. Retrieved from
- Mogensen, M. (2012). *The organization(s) of well-being and productivity : (re)assembling work in the Danish Post*. PhD School of Economics and Management, Kbh.
- Mol, A. (2008). *The logic of care health and the problem of patient choice*. London ;: Routledge.
- Montgomery, A. J., Peeters, M. C. W., Schaufeli, W. B., & Ouden, M. D. (2003). Work-home interference among newspaper managers: its relationship with burnout and engagement. *Anxiety Stress Coping, 16*, 195-221. doi:doi: 10.1080/1061580021000030535
- Moore, J. (2006). Homeworking and work-life balance: does it add to quality of life? *European review of applied psychology, 56*(1), 5-13.
- Morgan, D. (2011a). Locating 'Family Practices'. *Sociological Research Online, 16*(4), 174-182. doi:10.5153/sro.2535
- Morgan, D. (2011b). *Rethinking family practices*: Springer.
- Muhr, S. L. (2019). *Ledelse af køn: Hvordan kønsstereotyper former kvinders og mænds karrierer*: Djøf Forlag.
- Murphy, L. A. (2011). *A Macroergonomics Approach Examining the Relationship between Work-family Conflict and Employee Safety*. (Ph.D.), Portland State University, Ann Arbor. Publicly Available Content Database database. (3490452)
- Murthy, M. N. (2014). Impact of Interpersonal Relations and Perceived Stress on Work-Life-Balance: A Qualitative Study. *Review of HRM, 3*, 93.
- Mushfiqur, R., Mordi, C., Oruh, E. S., Nwagbara, U., Mordi, T., & Turner, I. M. (2018). The impacts of work-life-balance (WLB) challenges on social sustainability: The experience of Nigerian female medical doctors. *Employee relations, 40*(5), 868-888. doi:10.1108/ER-06-2017-0131
- Neyer, G. (2013). Welfare states, family policies, and fertility in Europe. In *The demography of Europe* (pp. 29-53): Springer.
- Ngai, S. (2005). *Ugly feelings*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Nippert-Eng, C. E. (1996). *Home and work: negotiating boundaries through everyday life*. Chicago: University of Chicago Press.
- O'Driscoll, M. P., Brough, P., & Kalliath, T. J. (2004). Workfamily conflict, psychological wellbeing, satisfaction and social support a longitudinal study in New Zealand. In (Vol. 23, pp. 36-56): Emerald Group Publishing Limited.
- Oláh, L., Kotowska, I., & Richther, R. (2018). The New Roles of Men and Women and Implications for Families and Societies. In G. Doblhammer & J. Gumá (Eds.), *A Demographic Perspective on Gender, Family and Health in Europe*: Springer.
- Olsen, B. M. (2007). *Evaluering af den fleksible barselorlov: orlovsreglerne set fra forældres, kommuners og arbejdspladsers perspektiv*. Retrieved from København:
- Orr, J. (2006). *Panic diaries*: Duke University Press.
- Owen, J., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., Markman, H. J., & Allen, E. S. (2019). Treatment-as-Usual for Couples: Trajectories Before and After Beginning Couple Therapy. *Family process, 58*(2), 273-286. doi:10.1111/famp.12390

- Parasuraman, S., & Greenhaus, J. H. (1997). Integrating work and family: Challenges and choices for a changing world. *31*, 260. doi:10.1016/S0024-6301(98)90260-6
- Parkes, L. P., & Langford, P. H. (2008). Work-life balance or work-life alignment? A test of the importance of work-life balance for employee engagement and intention to stay in organisations. *Journal of management & organization*, *14*(3), 267.
- Pausch, S., Reimann, M., Abendroth, A.-K., & Diewald, M. (2016). Work-Life Integration of Dual-Earner Couples: Spillover, Crossover, And Accumulation of Workplace Demands and Resources within Partnerships. *Psychosociological issues in human resource management*, *4*(1), 70-95. doi:10.22381/PIHRM4120164
- Payton-Miyazaki, M., & Brayfield, A. H. (1976). The good job and the good life : relation of characteristics of employment to general well-being. 125-150.
- Pedersen, M. (2008). Tune in, break down, and reboot - new machines for coping with the stress of commitment. *Culture and organization*, *14*(2), 171-185. doi:10.1080/14759550802079317
- Pedersen, M. (2009). *Tune in, breakdown, and reboot: On the production of the stress-fit, self-managing employee*. Copenhagen Business School (CBS), Frederiksberg.
- Perelli-Harris, B., Berrington, A., Sánchez Gassen, N., Galezewska, P., & Holland, J. A. (2017). The Rise in Divorce and Cohabitation: Is There a Link? *Population and development review*, *43*(2), 303-329. doi:10.1111/padr.12063
- Perrons, D. (2003). The New Economy and the Work-Life Balance: Conceptual Explorations and a Case Study of New Media. *Gender, work, and organization*, *10*(1), 65-93. doi:10.1111/1468-0432.00004
- Perry, S. L. (2018). Their Fault, Not Mine: Religious Commitment, Theological Conservatism, and Americans' Retrospective Reasons for Divorce. *MDPI*, *9*(8), 238.
- Perry, S. L., & Schleifer, C. (2018). Till porn do us part? A longitudinal examination of pornography use and divorce. *The Journal of Sex Research*, *55*(3), 284-296.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2008). *Systematic reviews in the social sciences: a practical guide* (1st ed. ed.). Williston: Wiley.
- Pilcher, J. (1994). Mannheim's Sociology of Generations: An Undervalued Legacy. *The British journal of sociology*, *45*(3), 481-495. doi:10.2307/591659
- Pink, S. (2007). *Visual interventions : applied visual anthropology*. New York: Berghahn Books.
- Pink, S. (2015). *Doing sensory ethnography*: Sage.
- Plauborg, H. (2015). *Intra-aktivitet af didaktik, faglighed og socialitet og udvikling af en tænkning om læring og didaktik: analyser af tre eksperimentelle casestudier: Ph. D.-afhandling*: Aarhus Universitet, DPU-Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse.
- Plummer, K. (2001). *Documents of life 2: An invitation to a critical humanism* (Vol. 2): Sage.
- Porumbescu, A., & Pogan, L. J. R. d. S. P. R. d. S. P. (2018). Social Change, Migration and Work-Life Balance. *Revista de Stiinte Politice. Revue des Sciences Politiques*, *60*, 16-26.
- Proost, K., De Witte, H., De Witte, K., & Schreurs, B. (2010). Work-family conflict and facilitation: The combined influence of the job demand-control model and achievement striving. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, *19*(5), 615-628. doi:10.1080/13594320903027826
- Puur, A., Oláh, L. S., Tazi-Preve, M. I., & Dorbritz, J. (2008). Men's childbearing desires and views of the male role in Europe at the dawn of the 21st century. *Demographic research*, *19*, 1883-1912.
- Raffnsøe, S. (2002). *Sameksistens uden common sense: Bind 1-3*. Akademisk, København.
- Raffnsøe, S. (2005). Æstetisk overskridelse. In O. Thyssen (Ed.), *Æstetisk erfaring: Tradition, teori og aktualitet* (pp. 71-108). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Rapoport, R., & Bailyn, L. (1996). *Relinking life and work: Toward a better future*. PA: Diane Publishing.
- Rasmussen, L. R. (2010). *Livet i skolen - skolen i livet : eleverindringer om den materielle og sansede skolehverdag, Danmark 1948-2008 : ph.d.-afhandling*. Danmarks Pædagogiske Universitetskole, Aarhus Universitet, Kbh.

- Ringrose, J. (2011). Beyond Discourse? Using Deleuze and Guattari's schizoanalysis to explore affective assemblages, heterosexually striated space, and lines of flight online and at school. *Educational Philosophy and Theory*, 43(6), 598-618.
- Ringrose, J. (2019). Feminist Posthumanism. In: SAGE Research Methods Foundations.
- Ringrose, J., Warfield, K., & Zarabadi, S. (2018). *Feminist posthumanisms, new materialisms and education*. London: Routledge.
- Rose, N., & Miller, P. (2013). *Governing the present: administering economic, social and personal life* (1st ed. ed.). Cambridge u.a: Polity Press.
- Rostgaard, T., & Ejrnæs, A. (2021). How Different Parental Leave Schemes Create Different Take-Up Patterns: Denmark in Nordic Comparison. *Social inclusion*, 9(2), 313-324. doi:10.17645/si.v9i2.3870
- Russo, M., Shteigman, A., & Carmeli, A. (2016). Workplace and family support and work–life balance: Implications for individual psychological availability and energy at work. *The Journal of Positive Psychology*, 11(2), 173-188. doi:10.1080/17439760.2015.1025424
- Salanova, M., Agut, S., & Peiró, J. M. (2005). Linking Organizational Resources and Work Engagement to Employee Performance and Customer Loyalty: The Mediation of Service Climate. *Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1217-1227. doi:10.1037/0021-9010.90.6.1217
- Schaufeli, W. B., Bakker, A. B., & Salanova, M. (2006). The Measurement of Work Engagement With a Short Questionnaire: A Cross-National Study. *Educational and Psychological Measurement*, 66(4), 701-716. doi:10.1177/0013164405282471
- Scruggs, L., & Allan, J. (2006a). The material consequences of welfare states: Benefit generosity and absolute poverty in 16 OECD countries. *Comparative Political Studies*, 39(7), 880-904.
- Scruggs, L., & Allan, J. (2006b). Welfare-state decommodification in 18 OECD countries: a replication and revision. *Journal of European Social Policy*, 16(1), 55-72.
- Seijo, D., Fariña, F., Corras, T., Novo, M., & Arce, R. (2016). Estimating the epidemiology and quantifying the damages of parental separation in children and adolescents. *Frontiers in psychology*, 7, 1611.
- Sennet, R. (1999). *Det fleksible menneske eller arbejdets forvandling og personlighedens nedsmeltning* (1. ed.). Højbjerg: Hovedland.
- Sennett, R. (2006). *The culture of the new capitalism*. New Haven, Conn. : Yale University Press.
- Shankar, T., & Bhatnagar, J. (2010). Work Life Balance, Employee Engagement, Emotional Consonance/Dissonance & Turnover Intention. *Indian journal of industrial relations*, 46(1), 74-87.
- Shuck, B., & Wollard, K. (2009). Employee Engagement and HRD: A Seminal Review of the Foundations. *Human Resource Development Review*, 9(1), 89-110. doi:10.1177/1534484309353560
- Siegel, J. S., Hoover, S. L., & Gendell, M. (1993). *A Generation of Change A Profile of America's Older Population*. New York: Russell Sage Foundation.
- Sirgy, M. J., & Lee, D.-J. (2016). Work-life balance: A quality-of-life model. *Applied Research in Quality of Life*, 11(4), 1059-1082.
- Skolnick, A. (1973). *The intimate environment : Exploring marriage and the family*. Boston: Little, Brown.
- Smith, N., Smith, V., & Verner, M. (2013). Why are so Few Females Promoted into Ceo and Vice President Positions? Danish Empirical Evidence 1997-2007. *Industrial & labor relations review*, 66(2), 380-408. doi:10.1177/001979391306600204
- Smith, T. D., Hughes, K., DeJoy, D. M., & Dyal, M.-A. (2018). Assessment of relationships between work stress, work-family conflict, burnout and firefighter safety behavior outcomes. *Safety Science*, 103, 287-292. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2017.12.005>
- Sobotka, T. (2011). Fertility in Central and Eastern Europe after 1989: Collapse and Gradual Recovery. *Historical social research (Köln)*, 36(2 (136)), 246-296.
- Spector, P. E., Cooper, C. L., Poelmans, S., Allen, T. D., O'Driscoll, M., Sanchez, J. I., . . . Lu, L. U. O. (2004). A Cross-National Comparative Study of Work-Family Stressors, Working Hours, and Well-being: China and Latin America versus the Anglo World. *Personnel psychology*, 57(1), 119-142. doi:10.1111/j.1744-6570.2004.tb02486.x
- Spradley, J. P. (1979). *The ethnographic interview*. Belmont, CA: Wadsworth Group - Thomson Learning.

- St. Pierre, E. (2004). Deleuzian Concepts for Education: The subject undone. *Educational Philosophy and Theory*, 36(3), 283-296. doi:10.1111/j.1469-5812.2004.00068.x
- St. Pierre, E. (2016). Deleuze and Guattari's language for new empirical inquiry. *Educational Philosophy and Theory*, 49, 1-10. doi:10.1080/00131857.2016.1151761
- St. Pierre, E., Jackson, A. Y., & Mazzei, L. A. (2016). New Empiricisms and New Materialisms: Conditions for New Inquiry. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, 16(2), 99-110. doi:10.1177/1532708616638694
- St. Pierre, E., & Pillow, W. (2000). *Working the Ruins: Feminist Poststructural Theory and Methods in Education*. London: Routledge.
- Stagoll, C. (2012). Event. In A. Parr (Ed.), *The Deleuze dictionary* (Revised ed. ed., pp. 89-91). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Staunæs, D. (2001). Engangskamera - et dialogisk metoderedskab eller et teknologisk fix. In H. Christrup, A. T. Mortensen, & C. H. Pedersen (Eds.), *At begribe og bevæge kommunikationsprocesser - om metoder i forskningspraksis* (Vol. 1, pp. 42-64). Roskilde Papirer om faglig formidling
- Staunæs, D. (2012). Psy-ledelse: Ledelse af/i uddannelsesorganisationer efter den affektive vending. *Kvinder, Køn & Forskning*(3), 62-78. doi:10.7146/kkf.v0i3.28144
- Staunæs, D. (2016). Notes on inventive methodologies and affirmative critiques of an affective edu-future. *Research in Education*, 96(1), 62-70.
- Staunæs, D. (2018). Misundelse, skam og uskyld. Postpsykologiske tanker om subjektivering, selvledelse og nye motivationsteknologier. *Nordiske Udkast. Tidsskrift for kritisk samfundsforskning*, 1, 4-20.
- Staunæs, D., & Bjerg, H. (2015). Det forsvundne frikvarter: At lede efter læring i mellemrummene. In *At lede efter læring.: Ledelse og organiseringer i den reformerede skole* (pp. 233-254): Samfundslitteratur.
- Staunæs, D., & Bramming, P. (2011). Ögonblicksbilder och cyborgskap. In F. Selleberg (Ed.), *Många möjliga metoder* (pp. 101-116). Lund: Studentlitteratur.
- Staunæs, D., Brøgger, K., & Krejsler, J. B. (2018). How reforms morph as they move. Performative approaches to education reforms and their un/intended effects. *International journal of qualitative studies in education*, 31(5), 345-352. doi:10.1080/09518398.2018.1453657
- Staunæs, D., Juelskjær, M., & Knudsen, H. (2009). Psy-ledelse. Nye former for (skole) ledelse set igennem tre optikker. *Psyke & Logos*, 30(2), 23-23.
- Staunæs, D., & Kofoed, J. (2015). Producing curious affects: Visual methodology as an affecting and conflictual wunderkammer. *International journal of qualitative studies in education*, 28(10), 1229-1248.
- Staunæs, D., & Raffnsøe, S. (2018). Affective Pedagogies, Equine-assisted Experiments and Posthuman Leadership. *Body & Society*, 25(1), 57-89. doi:10.1177/1357034X18817352
- Staunæs, D., & Søndergaard, D. M. (2005). Interview i en tangotid. I *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: Interview, observationer og dokumenter*. In *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: Interview, observationer og dokumenter*: Hans Reitzels Forlag.
- Staunæs, D., & Søndergaard, D. M. (2008). Who is ready for the results? Reflections on the multivoicedness of useful research. *International journal of qualitative studies in education*, 21(1), 3-18. doi:10.1080/09518390701768757
- Stengers, I. (2018). *Another science is possible : a manifesto for slow science*. Cambridge, UK: Polity.
- Stewart, K. (2007). *Ordinary affects*: Duke University Press.
- Stier, H., Lewin-Epstein, N., & Braun, M. (2018). Institutional change and women's work patterns along the family life course. *Research in Social Stratification and Mobility* 57, 46-55.
- Stoilova, R., Ilieva-Trichkova, P., & Bieri, F. (2020). Work-life balance in Europe: institutional contexts and individual factors. *International journal of sociology and social policy*, 40(3/4), 366-381. doi:10.1108/IJSSP-08-2019-0152

- Strachan, G., & Burgess, J. (1998). The "family friendly" workplace: Origins, meaning and application at Australian workplaces. *International journal of manpower*, 19(4), 250-265. doi:10.1108/01437729810220400
- Strauss, W., & Howe, N. (1991). *Generations : the history of America's future 1584 to 2069*. New York: Quill.
- Strizzi, J. M., Ciprić, A., Sander, S., & Hald, G. M. (2021). Divorce Is Stressful, But How Stressful? Perceived Stress Among Recently Divorced Danes. *Journal of divorce & remarriage*, 62(4), 295-311. doi:10.1080/10502556.2021.1871838
- Strizzi, J. M., Sander, S., Ciprić, A., & Hald, G. M. (2020). "I Had Not Seen Star Wars" and Other Motives for Divorce in Denmark. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 46(1), 57-66. doi:10.1080/0092623X.2019.1641871
- Strohschein, L., & Remarriage. (2012). Parental divorce and child mental health: Accounting for predisruption differences. *Journal of Divorce*, 53(6), 489-502.
- Taguchi, H. L. (2013). Images of thinking in feminist materialisms: Ontological divergences and the production of researcher subjectivities. *International journal of qualitative studies in education*, 26(6), 706-716.
- Taguchi, H. L. (2017). "This Is Not a Photograph of a Fetus": A Feminist Reconfiguration of the Concept of Posthumanism as the Ultrasoundfetusimage. *Qualitative Inquiry*, 23(9), 699-710. doi:10.1177/1077800417732644
- Taguchi, H. L., & Palmer, A. (2014). Reading a Deleuzio-Guattarian Cartography of Young Girls' "School-Related" Ill-/Well-Being. *Qualitative Inquiry*, 20(6), 764-771. doi:10.1177/1077800414530259
- Thomsen, B. M. S., Kofoed, J., & Fritsch, J. (2021). *Affects, interfaces, events: Imbricate!* Press.
- Timms, C., Brough, P., O'Driscoll, M., Kalliath, T., Siu, O. L., Sit, C., & Lo, D. (2015). Flexible work arrangements, work engagement, turnover intentions and psychological health. *Asia Pacific journal of human resources*, 53(1), 83-103. doi:10.1111/1744-7941.12030
- Titmuss, R. M. (1958). *Essays on the "the welfare state"*. London: Allen & Unwin.
- Uggla, C., & Andersson, G. (2018). Higher divorce risk when mates are plentiful? Evidence from Denmark. *Biology letters (2005)*, 14(9), 20180475. doi:10.1098/rsbl.2018.0475
- van Emmerik, I. J. H., & Peeters, M. C. W. (2009). Crossover specificity of team-level work-family conflict to individual-level work-family conflict. *Journal of managerial psychology*, 24(3), 254-268. doi:10.1108/02683940910939331
- van Gennep, A. (1909). *Les rites de Passage*. In. Paris.
- van Kersbergen, K. (1995). *Social capitalism : study of Christian democracy and the welfare state*. London: Routledge.
- Van Maanen, J. (1988). *Tales of the Field. On Writing Ethnography*. In. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Van Rossem, A. H. (2019). Generations as social categories: An exploratory cognitive study of generational identity and generational stereotypes in a multigenerational workforce. *Journal of Organizational Behavior*, 40(4), 434-455.
- Vîrgă, D., Horga, A., & Iliescu, D. (2015). Work-Life Imbalance as a Moderator in the Relationship Between Resources and Work Engagement. *Journal of personnel psychology*, 14(2), 80-90. doi:10.1027/1866-5888/a000135
- Vokić, N. P., Obadić, A., & Ćorić, D. S. (2019). Gender Inequality: General Areas of Gender Segregation. In (pp. 7-36). Cham: Springer International Publishing.
- Wadell, P. J. (1994). *Friendship and the Moral Life*. Notre Dame IN: University of Notre Dame Press.
- Wahl, K. H., & Blackhurst, A. (2000). Factors affecting the occupational and educational aspirations of children and adolescents. *Professional School Counseling*, 3(5), 367.
- Warren, S. (2002). 'Show me how it feels to work here': using photography to research organizational aesthetics. *Theory and politics in organizations*, 2, 224-245.
- Warren, S. (2005). Photography and voice in critical qualitative management research. *Accounting, auditing, & accountability*, 18(6), 861-882. doi:10.1108/09513570510627748

- Warren, S. (2008). Empirical challenges in organizational aesthetics research: Towards a sensual methodology. *Organization Studies*, 29(4), 559-580.
- Wax, A. L. (2004). Family-Friendly Workplace Reform: Prospects for Change. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 596(1), 36-61. doi:10.1177/0002716204269189
- Weiss, H. M., & Cropanzano, R. (1996). Affective events theory: a theoretical discussion of the structure, causes and consequences of affective experiences at work. In B. M. Staw & L. L. Cummings (Eds.), *Research in Organizational Behavior: An Annual Series of Analytical Essays and Critical Reviews* (pp. 1-74). Amsterdam: Elsevier Science.
- Wepfer, A. G., Brauchli, R., Jenny, G. J., Hämmig, O., & Bauer, G. F. (2015). The experience of work-life balance across family-life stages in Switzerland: a cross-sectional questionnaire-based study. *BMC Public Health*, 15(1), 1290-1290. doi:10.1186/s12889-015-2584-6
- Wetherell, M. (2012). *Affect and emotion: A new social science understanding*: Sage Publications.
- Wheatley, D. (2012). Work-life balance, travel-to-work, and the dual career household. *Personnel review*, 41(6), 813-831. doi:10.1108/00483481211263764
- Williams, J. E., & Best, D. L. (1990). *Measuring sex stereotypes: A multination study*: Sage Publications, Inc.
- Wohl, R. (1979). *The generation of 1914*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research : design and methods* (2. ed. ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.